

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**UNIVERSITY OF ECONOMICS IN BRATISLAVA, SLOVAKIA
FACULTY OF INTERNATIONAL RELATIONS**

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ:
ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ, ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

8 жовтня 2021 року

**Одеса
2021**

Editorial board:

Editor in chief:

Izha Mykola – Director of Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

Members of the Editorial board – Reviewers:

1. **Akhlamov Anatoliy** – Dr. of Economics, Professor; Professor of the Regional Policy and Public Administering Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
2. **Bezverkhnyuk Tetyana** – Dr. of Public Administration, Professor; Deputy Director for Research State Institution «Ukrainian Research Institute of Medical Rehabilitation and Resort Therapy of the Ministry of Health of Ukraine»
3. **Brocková Katarína** – Dr. habil. JUDr. Ing., PhD. LL.M University of Economics in Bratislava (SK)
4. **Davtyan Stepan** – PhD of Public Administration, Associate Professor; Associate Professor of the Public Administration and Regional Studies Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
5. **Karpenko Lidiia** – Dr. of Economics, Professor; Professor of the Regional Policy and Public Administration Department Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
6. **Kucharčík Rudolf** – Dean of the Faculty of International Relations, doc. PhDr., PhD. University of Economics in Bratislava (SK)
7. **Krasnostanova Nataliia** – PhD of Economics, Associate Professor; Head of the Organizations Management Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
8. **Kryvtsova Valentina** – PhD of Historical Sciences, Associate Professor; Associate Professor of the State Studies and Law Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
9. **Lipková Ludmila** – Head of the Department of International Economics, Dr. h. c. prof. Ing., CSc. University of Economics in Bratislava (SK)
10. **Marushchak Vladimir** – Dr. of Public Administration, Professor; Head of the State Studies and Law Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
11. **Pakhomova Tetyana** – Dr. of Public Administration, Professor; Head of the Regional Policy and Public Administering Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
12. **Piharev Yurii** – PhD of Physics and Mathematics, Associate Professor; Associate Professor of the Public Administration and Regional Studies Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
13. **Popov Mykola** – PhD of Public Administration, Associate Professor; First Deputy Director Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
14. **Popov Serhii** – Dr. of Public Administration, Professor; Head of the Humanitarian and Socio-Political Studies Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
15. **Prykhodchenko Liudmyla** – Dr. of Public Administration, Professor; Head of the Public Administration and Regional Studies Chair Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди : матеріали
П 88 Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 8 жов. 2021 р. – Одеса : ОРІДУ
НАДУ, 2021. – 340 с.

Матеріали публікуються в авторській редакції

ISBN 978-80-225-4859-5 (print)
ISBN 978-80-225-4821-2.(on-line)

© ОРІДУ НАДУ
при Президентіві України, 2021.

Шановні колеги, учасники конференції!

Вітаю Вас із початком роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди», яку ми присвячуємо 30-річчю незалежності України та 26-річчю утворення інституту.

Сьогоднішня конференція увійде в історію нашого ОРІДУ НАДУ при Президентові України, як останній науково-комунікативний захід такого звичного, традиційного формату, хоч і відбувається в дистанційному режимі.

Впевнений, що історики, науковці, які в подальшому будуть вивчати діяльність ОРІДУ, зможуть об'єктивно оцінити наш вклад у становлення та розвиток науки «Державне управління», підготовку аспірантів, докторантів, здобувачів, утворення наукових шкіл, якість фахових статей та публікацій, бюджетних та госпрозрахункових НДР і багато чого іншого.

Вважаю, що ми були відкритими та чесними, демонстрували зрілість, відповідальність при прийнятті управлінських рішень, креативність та бажання вчитись новому.

Свідченням того є кроки до успіху, які наочно представлені в фотоальбомі, присвяченому 25-річчю ОРІДУ, який ми підготували з любов'ю та вдячністю до всіх засновників та співробітників «нашого дому» (інституту) та видали у 2020 році.

Чітко визначений головний пріоритет нашої діяльності ще у 2008 році – співпраця з органами публічної влади Південного регіону, підтвердив свою життєздатність лідерськими позиціями ОРІДУ серед наших колег із НАДУ, РІДУ та інших закладів вищої освіти.

Ми завжди знаходили порозуміння та підтримку у керівників органів державної влади та місцевого самоврядування, відчували свою затребуваність в експертно-дорадчій діяльності з питань реалізації повноважень, управління персоналом, ефективності бюджетних програм, соціально-економічного планування та прогнозування, розвитку територій та регіонів.

В умовах поглиблення процесів децентралізації та завершення реформи адміністративно-територіального устрою зразка 2020 року, впровадження цифрової трансформації та інформатизації публічних послуг надзвичайно зростає роль наукового супроводження поточної та перспективної діяльності органів публічної влади, яке забезпечують науково-педагогічні працівники інституту, спираючись на успішний досвід наших міжнародних партнерів.

На жаль, світова пандемія та супутні негативні соціально-економічні процеси корегують наші плани, але ми навчаємось, удосконалюємось та рухаємось вперед.

Бажаю всім учасникам наукового заходу плідних дискусій, сміливих ідей та їх успішної реалізації для подальшого розвитку нашої держави, її національної безпеки та прискорення руху до європейської спільноти.

Микола Іжа,

директор Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, доктор політичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України

ПАНЕЛЬНІ ДИСКУСІЇ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

*завідувачка кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професорка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6454-6729>*

РЕІНЖИНІРИНГ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Сучасна парадигма публічного управління формується на основі широкої взаємодії держави і суспільства, соціальної структуризації суспільства за сприяння оновленої системи відповідних формальних і неформальних інституцій. Їх діяльність в сукупності має спільну мету – задоволення інтересів та потреб кожного громадянина зокрема, держави і суспільства загалом. Це призводить до необхідності суттєвих перетворень як внутрішньої структури адміністрації, так і взаємодій органів публічної влади між собою, з приватним та громадським секторами. Відтак, пошук механізмів та інструментів, технологій, здатних забезпечувати ефективність діяльності органів публічної влади як серед теоретиків, так і практиків не припиняється. І в цьому переконує запровадження низки елементів New public management (нового державного менеджменту) у публічному секторі, особливо органів місцевого самоврядування, Digital-Era Governance (врядування інформаційної (цифрової) ери), що ґрунтується на мережевих технологіях, вестмінстерської чи гібридної моделей реформування публічного управління.

Разом з тим, в останні десятиліття увага науковців і практиків прикута до реінжинірингу, застосування його складових елементів на усіх рівнях багаторівневого врядування. Тож якщо попередня науково-дослідна тема нашої кафедри стосувалася розгляду проблемних питань реалізації багаторівневого управління регіональним розвитком в контексті модернізації публічної влади в Україні, то нині, вже другий рік поспіль науково-педагогічні працівники разом із аспірантами та докторантами опікуються питаннями запровадження реінжинірингу управлінських процесів та управлінських інновацій в діяльність органів публічної влади на регіональному рівні в умовах децентралізації.

Ми виходили з такої точки зору, що саме реінжиніринг створює підґрунтя для переходу від адміністрування до стимулювання розвитку, самоконтролю та само корегування як органів публічної влади, так і приватного та громадського секторів, конструктивного використання потенціалу інститутів громадянського суспільства у реалізації реформ. А по-суті, надає змогу відповісти на запитання: як забезпечити необхідну якість при обмеженості наявних ресурсів?

З початку розробки теоретичних засад реінжинірингу (Hammer & Champy, 1993) [6] минуло майже три десятиліття, тож не зупиняюся на класичному визначенні поняття, що ємко передає сутність нового підходу до забезпечення ефективності управління як приватного, так і публічного сектору, пропонуємо сфокусувати увагу на різних вихідних позиціях науковців. Наприклад, вони розглядають реінжиніринг не тільки як управлінську концепцію реформування діяльності управлінських суб'єктів, але й:

- стандарти, метод (Напооп, 2010), комплекс заходів спрямований на фундаментальне переосмислення і перепроєктування процесів [6];
- радикальне переосмислення адміністративних процесів (AlRifai, 2006), їх реконструювання або створення нових, взаємопов'язаних між собою [4];
- інструмент удосконалення діяльності організацій, що поєднує управління та інформатизацію, технологічну складову, супроводжується належним організаційно-методичним забезпеченням;
- управлінська ініціатива чи управлінська технологія, орієнтована на клієнта, що ґрунтується на процесному підході;
- діяльність з перепроєктування системно згрупованих робочих операцій і функцій або ж інструмент перебудови адміністративно-управлінських процесів, метод сприяння швидким змінам у діяльності органів влади;
- комплексну процедуру, що передбачає радикальне перепроєктування існуючих процесів на основі інтенсивного використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Серед зарубіжних науковців в межах окресленої тематики корисними є дослідження реінжинірингу адміністративних операцій та проектування систем, в будь-якому проекті з розробки інформаційні системи, проведені Jerva (2009), Chirluncker (2008) [5], оскільки вони обґрунтовують потребу у застосуванні технологій реінжинірингу одночасно з розвитком інформаційних систем, що надає змогу спрощувати процеси адміністрування, відслідковувати взаємодію та впливати на неї, безперервно залучати працівників до процесу прийняття управлінських рішень.

Таким чином, поняття «реінжиніринг», в першу чергу, включає розуміння важливості невідкладного реагування на зовнішні фактори впливу, що зумовлює потребу у наявності чіткої і послідовної комунікації, концентрації зусиль, значимості застосування аналізу «витрати/вигоди», зміщення акцентів на інтенсивну орієнтацію на клієнта. Причому це стосується не тільки бізнесового середовища, приватного сектору, а й публічного також, адже громадяни є клієнтами, а державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування покликані надавати їм послуги. Відтак, реінжиніринг – це сукупність методів і засобів, призначених для кардинального поліпшення основних показників діяльності органів публічної влади шляхом моделювання, аналізу та перепроєктування існуючих управлінських процесів. Водночас, реінжиніринг – це

інформаційні технології та системна інтеграція, що потребує зменшення розміру організації та зменшення кількості людських ресурсів, що означає забезпечення ефективної діяльності з меншою кількістю ресурсів.

Реінжиніринг використовує специфічні засоби надання та обробки проблемної інформації, зрозумілі як менеджерам, так і розробникам інформаційних систем. По-суті, це процес оздоровлення діяльності організації за допомогою прийняття технічних рішень на новому рівні; створення принципово нових ефективних процесів в управлінні, яких раніше не було в організації. Адже сутність поняття «реінжиніринг» полягає у радикальному переосмисленні процесів адміністрування, що супроводжується як розумінням необхідності змін (креативність та ініціатива) задля досягнення поставлених цілей, так і потребою удосконалення інструментів і технологій в процесі здійснення покладених функцій. Це потребує органічного поєднання управління і технологізації, належного науково-методичного супроводу та відповідного рівня інформатизації, що в сукупності надає змогу досягати додану вартість для організації і додану цінність для споживачів [1].

Метою реінжинірингу є системна реорганізація матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, спрямована на спрощення організаційної структури, перерозподіл і мінімізацію використання різних ресурсів, скорочення термінів реалізації потреб клієнтів, підвищення якості їх обслуговування. Тож реінжиніринг, як нова концепція побудови діяльності органів публічної влади, включає необхідні для досягнення цілей прийоми і методи, під час якої відбуваються фундаментальні та радикальні перетворення ділових процесів. Вони переосмислюються і перепроектовуються, щоб забезпечити різкі, стрибкоподібні поліпшення головних сучасних показників діяльності: якості прийнятих управлінських рішень, вартості реалізації програм та проектів, сервісу і темпів надання адміністративних послуг, тощо.

Відтак, таке реформування потребує застосування процесного підходу із застосуванням такого інструменту перетворень як реінжиніринг, що дозволяє кардинально змінити стереотипи поведінки організації в цілому і кожного окремого службовця зокрема, налаштувати організаційну систему на оптимізацію внутрішніх і зовнішніх взаємодій. Практика переконує в тому, що однією з головних потреб організацій, які застосовували реінжиніринг стає збільшення швидкості адміністративних та управлінських процесів, визнаних необхідними в ході перетворень, що досягається впровадженням в їх діяльність інформаційних технологій [2].

Запровадження концепції реінжинірингу надає змогу актуалізувати управлінську ініціативу, надати потужного імпульсу, здатного бажане перетворити на реальність. Це обумовлюється тим, що суть реінжинірингу полягає не в оптимізації окремих функцій, які виконуються підрозділами, а в оптимізації діяльності всієї організації, з формуванням наскрізних бізнес-процесів і орієнтацією на потреби клієнтів. Це акцент на цілях та функціях, розумінні того, що слід робити і яким чином.

Так, на думку науковців, на часі в Україні є сенс вести мову про наступні компоненти реінжинірингу управлінських процесів у системі публічного управління:

- «електронний уряд», що включає «електронні закупівлі» (ефективні процедури організації і проведення тендеру, можливість організації громадського контролю) та «електронний документообіг» (сприяє значному зниженню затрат часу і коштів; доступу до найбільш повної і своєчасної інформації тощо). Однак, розвиток «електронного уряду» – це реінжиніринг процесів і реструктуризація організації, перегляд наявної системи та пошук нової для зменшення втручання, сприяння реформуванню інформаційного ринку тощо. Тобто, мова не про просте переміщення наявного уряду, офісу, процедури повністю до мережі Інтернет, традиційного режиму та методів роботи, оскільки робочі засоби потребують ретельної реформи;

- «законодавство у сфері електронного бізнесу», що передбачає створення кращих методичних розробок (на засадах досвіду) для створення відповідного законодавчого поля;

- «електронна демократія» – надання громадськості можливостей обговорення і обміну думками з питань управління і розвитку на віртуальному майданчику для проведення обговорень, дискусій, форумів, а також надання консультацій;

- «електронні послуги» – мова не тільки про оформлення та подання необхідних документів, але й безпосереднє отримання послуги, наприклад, останнім часом освітні послуги надаються в дистанційному форматі (лекції, курси за означеною тематикою тощо), що передбачає отримання відповідного сертифікату або ж введення з 1 жовтня електронного лікарняного.

Тобто, на прикладах створення центрів надання адміністративних послуг, «прозорих офісів» переконуємося в тому, що застосування реінжинірингу в діяльності органів публічної влади надає змогу не тільки спростити процедури, але й суттєво зменшити вплив людського чинника на сам процес надання послуги, мінімізувати комунікацію між адміністраторами та громадянами. На практиці це призводить до зменшення скарг від громадян та кількості помилок, які допускались при передачі даних в паперовому вигляді, забезпечення адресності послуг, ліквідація черг, скорочення витрат часу та кількості обслуговуючого персоналу.

Яким чином це досягається? Шляхом моделювання адміністративних процесів надання публічних послуг. Але, на відміну від бізнес-процесів, де першим етапом є розробка образу – бачення майбутньої організації, реінжиніринг в органах публічної влади слід розпочинати з наявних процесів: аналізу наявної моделі за принципом «як є»; напрацювання декількох варіантів оптимізації за принципом «як має бути»; аналітичної оцінки ефективності різних варіантів оптимізації. При цьому слід дотримуватися наступних принципів:

- формування варіантів моделі процесу;
- оптимізації кількості виконавців процесу (фахівців, здатних виконувати ширше коло питань);
- залучення клієнтів у процес: стосується дозвільних погоджувальних процедур;
- розроблення різних варіантів процесу;
- оптимізації кількості входів у процес;
- децентралізації з централізованим обміном інформацією, шляхом створення централізованого інформаційного простору.

В підсумку, застосування реінжинірингу надає можливість здійснювати системний перегляд адміністративних процесів надання послуг населенню і перебудовувати бюрократичне адміністрування на сервісно орієнтоване з людиноцентристським підходом. Зокрема, новий п'ятирічний проект в Україні, запущений в жовтні 2019 року компанією Agriteam Canada (партнер SURGe Project (Підтримка реформ врядування в Україні)) передбачає вдосконалення проектування та надання державних послуг громадянам, розробку політичних консультаційних та реінжинірингових рішень для державних служб для всіх груп громадян при активній співпраці з Міністерством цифрової трансформації [3].

І це закономірно, оскільки саме застосування концептуальних засад реінжинірингу надає змогу адекватно і вчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, адаптуватися з меншими втратами. Реінжиніринг адміністративних процесів має на меті покращення інтеграції та гармонізацію організаційної діяльності шляхом розвитку гармонізованих та інтегрованих робочих систем, що покликане сприяти забезпеченню ефективного адміністративного управління. Його пов'язаність із зміною підходів до розуміння забезпечення ефективності адміністративної діяльності, зумовлює необхідність іншої площини досліджень щодо зміни світогляду, формування нового погляду на звичні адміністративні процеси, організаційної культури тощо.

Також, реінжиніринг, досягнутий за допомогою візуалізації, може зменшити час, необхідний для надання послуги, та витрати на її надання, але такий результат можливий лише завдяки органічному поєднанню з плануванням. При цьому зазвичай відбувається передача забезпечуваних видів діяльності, що не є основними завданнями органів публічної влади на відповідному рівні, за їх межі, зовнішнім агентам, які виконують дані процеси більш ефективно. Такий процес супроводжується побудовою належної системи звітності, контролю та санкцій за їх неналежне виконання.

Щодо регіонального розвитку, то в даному контексті варто враховувати, що такий підхід міститься в межах функціонування механізму підвищення конкурентоспроможності регіонального розвитку та має призвести до закладення фундаменту для регіонального інноваційно-інвестиційного розвитку, що, відповідно, має стати рушійною силою зростання конкуренції відповідного регіону.

Слід зазначити, що управлінська технологія реінжинірингу полягає не тільки у створенні цілком нових, більш ефективних управлінських процесів, а також у заміні існуючих в організації процесів на більш продуктивні, ґрунтуючись на значній кількості рекомендацій та принципів. До таких підходів реінжинірингу в забезпеченні конкурентоспроможності регіонів, які корелюють з даними принципами можна відмітити стимулювання появи та функціонування кластерних структур, технопарків, використання інструментів агенцій регіонального розвитку тощо, які зокрема є не лише каталізаторами економічного зростання, але й інноваційного розвитку.

Однією з найістотніших переваг реінжинірингу є здатність сприяти швидким змінам у діяльності органів влади, що забезпечує можливість домогтися у порівняно короткий термін крутого перелому, високого суспільного іміджу. Адже застосування реінжинірингу в адмініструванні сприяє не просто швидкому виконанню роботи (зменшення часових витрат), але найголовніше – досягненню нових способів виконання, скороченню кількості операцій, зниженню ступеню централізації, участі персоналу у прийнятті рішень, плануванні, інноваціях тощо.

Таким чином, переваги запровадження реінжинірингу очевидні: конкретизація стратегії та визначення оптимальних напрямів її реалізації, чіткий план перегляду та бачення результатів; впровадження інновацій; поліпшення якості здійснення взаємодії між державними структурами і конкретними громадянами; застосування інформаційних технологій для оперативного збирання та обробки необхідної інформації, спрощення адміністративних процедур звітності та декларування, обслуговування клієнтів.

Запровадження реінжинірингу органами публічної влади сприяє здійсненню соціальної взаємодії з громадянами, які отримують у користування ефективний і зручний ресурс для задоволення своїх потреб як користувачів, що при цьому можуть брати участь в оцінюванні діяльності. При цьому слід мати на увазі, що мотиви комунікативного процесу між органами публічної влади та громадськістю різняться, що спричиняє непорозуміння й опір змінам у суспільстві. Так, перші вступають у процес комунікації для того, щоб інформувати, впливати, переконувати громадськість у правильності обраного курсу розвитку (ухваленого управлінського рішення) або щоб визначити шляхи його вдосконалення. В той же час, громадськість бере участь у процесі комунікації з метою задоволення потреб (здебільшого власних), захисту інтересів окремої людини або групи людей (виживання, самореалізації, співпраці з іншими людьми, прояву своїх здібностей тощо).

Однак, не зважаючи на визнані переваги і *ризиків* не бракує:

- ресурсні (технологізація процесів потребує значного внеску на перших етапах),
- кадрові (перенавчання персоналу, масштабні звільнення),

– організаційні (акцент на низових підрозділах, рядових виконавцях, а проблеми, які можуть виникнути у вищого керівництва, залишаються поза увагою).

Відповідно, серед основних проблем впровадження реінжинірингу варто виокремити: наявність слабких та неефективних комунікацій між органами влади; відсутність бажання у службовців здійснювати процес надання відповідних послуг населенню, неготовність нести додаткову відповідальність, відсутність кваліфікованого персоналу тощо. При цьому головною перешкодою є відсутність відповідних технічних засобів, єдиних стандартів до інформаційних ресурсів, не достатня інформатизація системи публічного управління.

Основу реінжинірингу складають адміністративні процеси, оптимізація і вдосконалення яких дають змогу відкривати і використовувати нові можливості, резерви й ресурси розвитку й підвищення ефективності управління. При управлінні процесом реінжинірингу у системі публічного управління акцент слід робити як на технологічній складовій, так і врахуванні соціальної підсистеми, що є серйозним джерелом опору організаційним змінам. Тож на вітчизняних теренах доцільно впроваджувати як реінжиніринг адміністративних процесів так і елементи інжинірингу процесів управління на усіх рівнях багаторівневого врядування. Чіткість та технологізація застосування методів, прийомів та моделей реінжинірингу надасть змогу підвищити ефективність здійснюваних реформ, що є особливо актуальним в умовах децентралізації. Адже саме реінжиніринг створює підґрунтя для переходу від адміністрування до стимулювання розвитку, самоконтролю та самокорегування як органів публічної

влади, так і приватного та громадського секторів, конструктивного використання потенціалу інститутів громадянського суспільства у реалізації реформ. Разом з тим, важливий вплив на застосування методології реінжинірингу та його результати має вироблення загальнодержавного підходу, яке знаходить своє відображення у відповідних нормативно-правових актах, стратегіях та програмах реформування, які слугують підґрунтям для успішності його проведення.

Список використаних джерел

1. Приходченко Л.Л., Лесик О.В. Концепція реінжинірингу в органах публічної влади: переваги та ризики / Держава та регіони, Серія «Державне управління», 2020, Вип.3. – С. 138 – 142
2. Реінжиніринг адміністративних процесів та управлінські інновації в органах публічної влади: навч. посіб. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. – 254 с.
3. Фонд підтримки реформ в Україні підписав угоду про партнерство з Agriteam Canada Consulting LTD. // Фонд підтримки реформ в Україні : <https://fsr.org.ua/news/fond-pidtrymky-reform-v-ukrayini-pidpysav-ugodu-pro-partnerstvo-z-agriteam-canada-consulting-0>
4. AlRifai, Mamduh Abdul-Aziz, (2006), «operations re-engineering, faculty of commerce, Ain-Shams University, Journal of commercial researches and studies», available on the web site: www.drmamdouhrefaiy.com/book/e3adt_handast.doc, date of entry 1\9\2016
5. Chiplunkar, Chandrashekhar, Deshmukh, S.G. & Chattopadhyay, R., (2008), «Application of Principles of Event Related Open Systems to Business Process Reengineering», Computer & Industrial Engineering, Vol. 45, Issue 3, pp347-374
6. Hammer M. Reengineering Work: Don't Automate, Obliterate. Harvard Business Review, July-August, 1990. URL: <http://www.management.com.ua/bpr/bpr024.html>.
7. Hanoon, Nadia Murad, (2010), «the degree of using the administrative re-engineering method in the practice of administrative operations in the governmental schools in the governorates of West Side, from the point of view of directors and directresses», Islamic University journal (human studies series), Folder(16), number(1), P.713-755

TETYANA PAKHOMOV

*Chairman of of Regional Policy and Public Administration, ORIPA NAPA under the President of Ukraine,
Doctor of Science in Public Administration, Professor,*

OLENA KNYAZEVA

*Associate Professor of the Department of Regional Policy and Public Administration,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD in Sociology, Associate Professor*

TRUST AS A RESOURCE OF SOCIAL REFORMS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Trust as one of the resources of sustainable development goals can be characterized as a lighthouse that is potentially able to send humanity in the right direction to sustainable development. The importance of the study of trust is related to the need for Ukraine to implement sustainable development purposes, which is part of the development agenda for the period up to 2030 adopted by world leaders at the Historical UN summit in September 2015. Global goals officially entered on January 1, 2016. On September 15, 2017, the Government of Ukraine presented the National Report «Sustainable Development Goals: Ukraine», which defines basic indicators to achieve sustainable development purposes (SDG). The report presents the results of the adaptation of the 19th Global SDGs, taking into account the specifics of national development.

The goals of sustainable development in Ukraine are a new system of mutually agreed managerial measures for economic, social and environmental protection) measurements aimed at the formation of social relations on the principles of trust, solidarity, equality of generations, safe environment. It should be noted that one of the goals of sustainable development (№16) directly emphasizes the formation of trust in society to achieve other objectives of the development of society. Trust regulates the scope of relations between the subjects on interpersonal and institutional levels, taking into account formal, public and institutional spheres.

The problem of trust is one of the key in the modern Ukrainian society. In modern theories of social trust, it emphasizes that to increase the socio-economic level and the goodness of the population and the introduction of a sustainable development strategy in Ukraine needs to be supported by trust relations at all levels of social organization - from interpersonal contacts to the attitude of citizens to the state, social and political institutions and power.

In the agenda in the field of sustainable development for the period up to 2030 it is fair to stipulate that sustainability has three aspects: economic, ecological and social. The first two well studied and well measured. Economic stability is devoted to many publications, and the World Bank and IMF pay much attention to economic stability in its reports. The same can be said about environmental stability, in which country is preparing national plans for adaptation, pay attention to internal measures to mitigate the effects of climate change and others. Despite the inclusion of a social aspect of GSD stability, there is almost nothing that would measure or evaluate the trust. Obviously, trust is an important factor in sustainable development. In the context of the system methodology, it can be argued that trust affects the self-coherence of non-equilibrium dynamic social systems. The behavior of such systems under conditions far from equilibrium is an irreversible process - a sequential transition from one non-equilibrium stationary state to another, occurring with a decrease in entropy, that is, with an increase in system organization. In modern studies on self-

organization, the problem of the ratio of chaos (disorder) and space (order) is studied, for the first time set in ancient philosophy.

The goal of 16 goals of sustainable development («to promote the development of peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice to all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels») focuses on trust and management. In the sociological science, the Measurement of Trust has an ancient tradition, but the measures that exist are not always possible to use in international comparison. Sociologists are intended to contribute to filling this gap. Their main goal is to support data manufacturers in its own initiatives to measure confidence. It is necessary to synthesize that we are currently aware of the proper practice as to how it is possible to measure confidence. This knowledge may vary with the development of an evidence basis for trust, describe the best practices for measuring confidence, offer a basic set of measures that would be based on international relations.

Without trust will be difficult to reach the GSD. Creating support for funding for GSD also requires a huge level of confidence within and between countries. The World Bank, OECD and other international institutions tried to measure confidence, its influence and importance for sustainable development. These efforts should be invested in the development of a methodology for measuring confidence. Measurement of trust indicators is necessary for compliance with standards established in the agenda for a period up to 2030. It is also an important step towards assisting countries in achieving their goals in combating poverty and famine, strengthening health and employment and achieve all ambitious goals laid down in sustainable development. Trust is crucial to exit the current crisis. It forms appropriate policy measures. And after the crisis, governments will need to restore confidence in national and internationally. The crisis is a test for key confidence concepts. It is also important that these discussions are not purely academic. These debates should have real consequences for the development and implementation of sustainable development policy. For this, qualitative and integral data are required.

Thus, the study of such a complex social phenomenon as trust in the context of revealing the role and place, functions, trust mechanisms between different elements of Ukrainian society can be used in the process of increasing the cohesion of domestic society in order to implement the goals of sustainable development, the prevention of social and other conflicts, improving the efficiency of socio - political, economic and other reforms. Sustainable development policy cannot be implemented in full and is sufficiently effective if there is no confidence in society in public authority institutions and vice versa.

The importance of institutional trust is multifaceted. Trust in state institutions is one of the basics on which the legitimacy and stability of political systems are being built. This affects people's behavior in such a way as to support the desired policy results. This may vary from quite narrowly defined policies and programs (for example, participation in vaccination campaigns) to broader (for example, administrative or judicial reform). In turn, trust in state institutions can help governments to carry out structural reforms with long-term benefits. Many reforms provide for a short-term pleasure for the achievement of long-term results and will require a broader social and political consensus to be effective and sustainable. In high trust, such reforms may not only be properly implemented and implemented, but can take a long time to give their fruits. In societies with low confidence, citizens will provide priority to immediate, proper and partial benefits and will encourage politicians to short-term benefits due to populist mood [1].

Within our research, the problem of conceptualization of the phenomenon of trust in political and public institutions as a central concept in the design of public administration research and identifying its structure and factors of its formation in Ukraine and European countries was considered.

As a result, it was first explained by the typology of the factors of the formation of trust in political institutions through their differentiation on endogenous and exogenous in relation to the political system on the basis of cultural and institutional approaches: in cultural theories, emphasis on general customs, values and norms of social and group as trust factors (incorporated during the Socialization), in institutional theories focuses on trust as a product of a rational and comprehensive choice based on an individual and collective assessment of the effectiveness of political institutions. The actual factors of the formation of citizens' confidence in political and public institutions in Ukraine and Europe are highlighted.

Trust reduces transaction costs and improves economic performance [2,3]. In addition, trust also affects the quality of life and formation of human capital. People who live in communities with a higher level of trust, as a rule, are more happier [4-6], healthier [7], better educated and more civilized [8]. In general, institutional trust occurs when citizens evaluate the government and their institutions and / or individual political leaders as those who perform promises, effective, fair and honest [9]. But in this area you can consider a number of nuances and additional relations of trust - from various aspects of the trust of citizens to state institutions (1), whether public authorities are trusted by citizens (2) or to each other (3) [10]. There is another conceptual difference in institutional trust. In general, in academic literature on institutional trust [11] there is a difference between two confidence components: «confidence in competencies» (ie, whether the functioning of institutions and institutions of expectations of people concerning the competence of those managed) and «trust in values» (which determines, whether institutions operate so as to be perceived as ethical and fair). These differences extends the Buckert [13, 14], which distinguishes «the» logic of consequences «, where the trust is due to the causal method as a result of activity, and» logic of expediency «, when trust is based on the values of integrity and transparency. This difference between the results of the action and intention was based on the structure of the OECD credibility, approved by the Committee of Public Administration of the Organization. The structure of the OECD deconstructs confidence in two key components, competence and values that are widely reflected in scientific publications [14 - 17].

Considering the confidence in the context of the system methodology that trust can be considered as a system-forming factor in the system of public administration - society. It is noted that the components of institutional trust are:

- organizational trust - trust in the structure of public authorities;
- information trust - trust in information on the authority as a whole and to its elements and subsystems;
- reputational trust - trust in trust reputation of the authority;

- communication trust - trust in commencing and interaction with both the authority and its officials;
- activity confidence - trust in the activities and products of public authorities, individual civil servants and local self-government officials;
- effective trust - confidence in the results of the functioning of the authorities and its officials. Each of these components of institutional trust requires its systems of measurement indicators.

References

1. Gyorffy, D. (2013), Institutional Trust and Economic Policy, Central European University Press, Budapest.
2. Fukuyama, F. (1995), Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity, Free Press Paperbacks, New York.
3. Knack, S. and P. Keefer, (1997), «Does Social Capital have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation», Quarterly Journal of Economics, Vol. 112/4, pp. 1251-88.
4. Helliwell, J. and R. Putnam (2004), «The social context of well-being», Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences, Vol. 359/1449, pp. 1435-1446, URL: <http://doi.org/10.1098/rstb.2004.1522>.
5. Helliwell, J. and S. Wang (2010), «Trust and well-being», NBER Working Paper Series, No. 15911, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA, www.nber.org/papers/w15911.
6. Hudson, J. (2006), «Institutional Trust and Subjective Well-Being across the EU», Kyklos, Vol. 59, No. 1, pp. 43-62.
7. Lochner, K., I. Kawachi and R. Brennan and S. Luka (2003), «Social Capital and Neighbourhood Mortality Rates in Chicago», Social Science and Medicine, Vol. 56, pp. 1797-1805.
8. Putnam, R. (2000), Bowling Alone: The Collapse and Revival of America's Community, Simon and Schuster, New York.
9. Blind, P. K. (2006), «Building trust in government in the twenty-first century: Review of literature and emerging issues», 7th Global Forum on Reinventing Government, Vienna, 26-29 June 2007, URL: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UN/UNPAN025062.pdf>
10. Yang, K and M Holzer (2006), «The performance-trust link: Implications for performance measurement», Public Administration Review, Vol 66, No.1, pp. 114-26.
11. Nooteboom, B. (2007), «Social capital, institutions and trust», Review of Social Economy, Vol. 65, No. 1, pp. 29-53
12. Pakhomova, T., Rokotianskaya, A. (2019) Sotsialna dovira do orhaniv publichnoi vlady yak katehoriia sotsialnoho upravlinnia [Social trust in public authorities as a category of social governance]. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 21, no. 2, pp. 146-154. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19ptiksu.pdf>
13. Bouckaert, G. (2012a), «Trust and public administration», Public Administration, Vol. 60/1, pp. 91-115. Wiley-Blackwell, Hoboken, NJ
14. Bouckaert, G. (2012b), «Reforming for performance and trust: Some reflections», The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy, NISPAcee, Bratislava, Vol. 5/1, pp. 9-20, URL: <https://doi.org/10.2478/v10110-012-0001-4>.
15. OECD (2017b), How's Life? 2017: Measuring Well-being, OECD Publishing, Paris. URL: http://dx.doi.org/10.1787/how_life-2017-en.
16. Dasgupta, P. and Goyal, S. (2019) Narrow Identities, Journal of Institutional and Theoretical Economics, vol. 175 no. 3: 395 – 419.
17. Izha, M., Knyazeva, O., & Pakhomova, T. (2020). THE PROBLEM OF INSTITUTIONAL TRUST IN UKRAINE AND EUROPE: A COMPARATIVE ANALYSIS. Three Seas Economic Journal, 1(4), 54-66. <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2020-4-9>

КРУПНИК АНДРІЙ СЕМЕНОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
директор ГО «Одеський інститут соціальних технологій»,
регіональний координатор Громадської експертної мережі
публічного права та адміністрації UPLAN, к.політ.н.*

ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ І ГРОМАДСЬКОСТІ – ФУНДАМЕНТ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Основа взаємодії партнерів – **довіра**. А яку довіру сьогодні мають громадянська і влада?

За даними досліджень, **найвищий рівень довіри** в українців мають: волонтери, що допомагають армії – 74%; волонтери, що допомагають переселенцям – 66%; Збройні сили України – 66%; церква – 52%; громадські організації – 39% (на Заході України – 44%) [1].

Підтримання на високому рівні чинника довіри в комерційному секторі дозволяє підприємствам збільшувати власний прибуток. Не менш важливою є довіра громадян і до публічної влади, адже високий кредит цієї довіри дозволяє владі швидше реалізувати реформи, здійснювати зміни у суспільстві, впроваджувати інновації.

Недовіра же призводить до опору змінам, підвищує нестабільність держави, зрештою збільшує витрати часу та коштів на перевірку інформації, документів тощо. За результатами опитування Центру Разумкова, найменше громадяни України довіряють державному апарату (**чиновникам**). Тут баланс довіри-недовіри є негативним і становить (– **66,7%**). Трохи краща ситуація з органами місцевого самоврядування, де баланс довіри-недовіри голові громади становить (– **21,9%**), а **місцевій раді** (– **15,7%**) [2, с. 46].

Недовіра до суб'єктів публічної влади призводить до зростання дистанціювання населення від органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що у свою чергу породжує **апатію та пасивність** самих громадян. Як наслідок, кожен громадянин задає запитання: **а чи потрібна мені така влада, якщо я не вірю в справедливість її дій та не довіряю її представникам?**

Рівень довіри населення до влади значною мірою залежить від її **відкритості й прозорості**.

Під **відкритістю** ми розуміємо можливість бачити без перешкод, доступність для всіх бажаючих, неприхованість, нетаємність. А **прозорість** у публічному управлінні ми розуміємо як обізнаність населення щодо сутності діяльності органів влади, зрозумілість її змісту і сенсу.

Довіра є продуктом взаємодії і спілкування людей. Той, хто довіряє, покладається тим самим на іншу людину, чекаючи, що та не обдурить, не підведе, тобто не порушить морального зобов'язання. Хоча відносини довіри легше зруйнувати, ніж створити, тому підтримка і розвиток атмосфери довіри є найважливішою складовою державного управління.

Іван Лопушинський зазначає, що люди мають різні порogi довіри. **Поріг довіри** – це момент, починаючи з якого людина переходить у недовіру. Наприклад, пересічний громадянин із великою недовірою буде ставитися до міської ради, якщо міський голова на цілком слушні та справедливі скарги й зауваження реагуватиме лише відписками [3].

Ще одним із способів підвищення довіри до публічної влади постає її **взаємодія** із тими громадськими інститутами, яким люди довіряють найбільше, та **висвітлення** цієї взаємодії. Наприклад, це може бути співпраця із волонтерськими організаціями, церквою, громадськими організаціями, які мають високий кредит довіри в Україні.

Чому влада має бути зацікавлена у взаємодії з громадськістю. Назвемо принаймні **п'ять причин**.

По-перше, **це престижно**. Зараз ніхто в цивілізованих країнах не стане співпрацювати із закритою від населення владою, яка не користується довірою. І донори грошей не дадуть.

По-друге, відкритість, прозорість діяльності влади, залучення населення до процесів управління сприяє підвищенню **суспільної легітимності** цієї влади (психологічне визнання).

По-третє, взаємодія із об'єднаннями громадян, які представляють і захищають інтереси певних соціальних груп, дозволяє владі краще розуміти потреби та інтереси цих груп, тобто бути більш **соціально адекватною**.

По-четверте, взаємодія з громадськістю у процесі вирішення суспільних проблем дозволяє владі **залучити додаткові ресурси** – матеріальні, фізичні, інтелектуальні, духовні.

По-п'яте, взаємодія з громадськістю дозволяє владі перекласти частину своїх **турбот**, а відповідно – і частину **відповідальності** за стан справ у підвідомчій сфері **на плечі** цієї громадськості.

Різні види взаємодії влади і громади ми систематизували за **сімома рівнями**. На кожному рівні існує своя **форма** громадської участі та виникає відповідний **результат**.

Рівень взаємодії	Вид владно-громадської взаємодії	Форми громадської участі	Результат
0	Влада <i>Немає взаємодії</i> Громада	Мирні і немирні протестні акції; волонтерський рух; участь громадськості у створенні та діяльності громадських об'єднань, ОСНів, благодійних, релігійних, профспілкових організацій, творчих спілок	⇒ Зниження ефективності діяльності влади, зростання соціальної напруги в громаді
I	Влада <i>Інформування</i> Громада	Брифінги, звітування представників влади; загальні збори, сходи, конференції членів територіальної громади за місцем проживання; публічні консультації органів влади	⇒ Зростання поінформованості громадськості та кращого розуміння нею дій влади, зростання довіри
II	Влада <i>Консультації</i> Громада	Загальні збори, конференції членів територіальної громади за місцем проживання; консультативні опитування; індивідуальні та колективні звернення жителів; електронні петиції; публічні консультації	⇒ Підвищення обізнаності владних актів і дій, зростання у громадян відчуття сопричетності
III	Влада <i>Діалог</i> Громада	Громадські обговорення; громадські слухання; участь громадськості у створенні та діяльності громадських об'єднань, ОСНів, ОСББ; дискусійні майданчики	⇒ Зростання продуктивності дій влади, включеності та поінформованості громади; краще взаємне розуміння
IV	Громада <i>Взаємна участь</i> Влада	Місцеві ініціативи; участь громадськості у роботі органів публічної влади; участь громадськості у створенні та діяльності громадських об'єднань, ОСНів та у роботі консультативно-дорадчих органів при органах влади	⇒ Взаємне сприяння кращому виконанню владою і громадою своїх конституційних обов'язків
V	Громада <i>Спільні дії</i> Влада	Участь громадськості у бюджетному процесі; участь громадськості у місцевих толоках; участь громадськості у міжсекторній співпраці з органами публічної влади та суб'єктами бізнесу; публічно-приватне партнерство	⇒ Підвищення ефективності спільного розв'язання суспільних проблем; солідарна відповідальність
VI	Громада <i>Громадський контроль</i> Влада	Громадські слухання; громадська експертиза та громадська антикорупційна експертиза проєктів актів, чинних актів та діяльності органів публічної влади	⇒ Забезпечення підзвітності та підконтрольності влади громаді; зниження рівня корупції у владі
VII	Громада <i>Вибори, референдуми</i> Влада	Місцеві та всеукраїнські вибори, референдуми; відзив депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів за народною ініціативою	⇒ Формування громадою влади, самостійне ухвалення громадою суспільно важливих рішень

Ми також систематизували **вплив громадськості на владу** (рис. 1), розглядаючи форми впливу: від самої простої – індивідуального **звернення** до самої сильної – **референдуму**. До речі, саме в Одесі 16 грудня 1990 року пройшов перший в Радянському Союзі **місцевий референдум**, в якому узяло участь 451 тисяча або **60%** усіх виборців міста. Вирішувалося два питання: 1) Закриття екологічно небезпечного Припортового заводу і 2) Відродження в Одесі вільної економічної зони. Обидва питання отримали підтримку одеситів – **83,4%** та **93,8%**.

Рис. 1. Діаграма впливу громадськості на владу

Важливою ознакою відкритості органів влади є **якість їх офіційних сайтів**.

Стаття 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» містить перелік відомостей, що підлягають обов'язковому оприлюдненню, та порядок і вимоги до такого оприлюднення. **Постанова КМУ від 04.01.2002 № 3** «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» – регулює розміщення інформації на офіційних **веб-сайтах** (веб-порталах) органів влади. Порядок проведення **моніторингу веб-сайтів** затверджений наказом Держкомтелерадіо від **08.06.2015 № 118**.

Всеукраїнська асоціація сприяння самоорганізації населення разом із Одеським інститутом соціальних технологій та коаліцією партнерських організацій в регіонах проаналізували якість та доступність сайтів обласних державних адміністрацій та обласних рад, а також Київської МДА та Київради [4]. Результати представлені на рисунках 2 і 3.

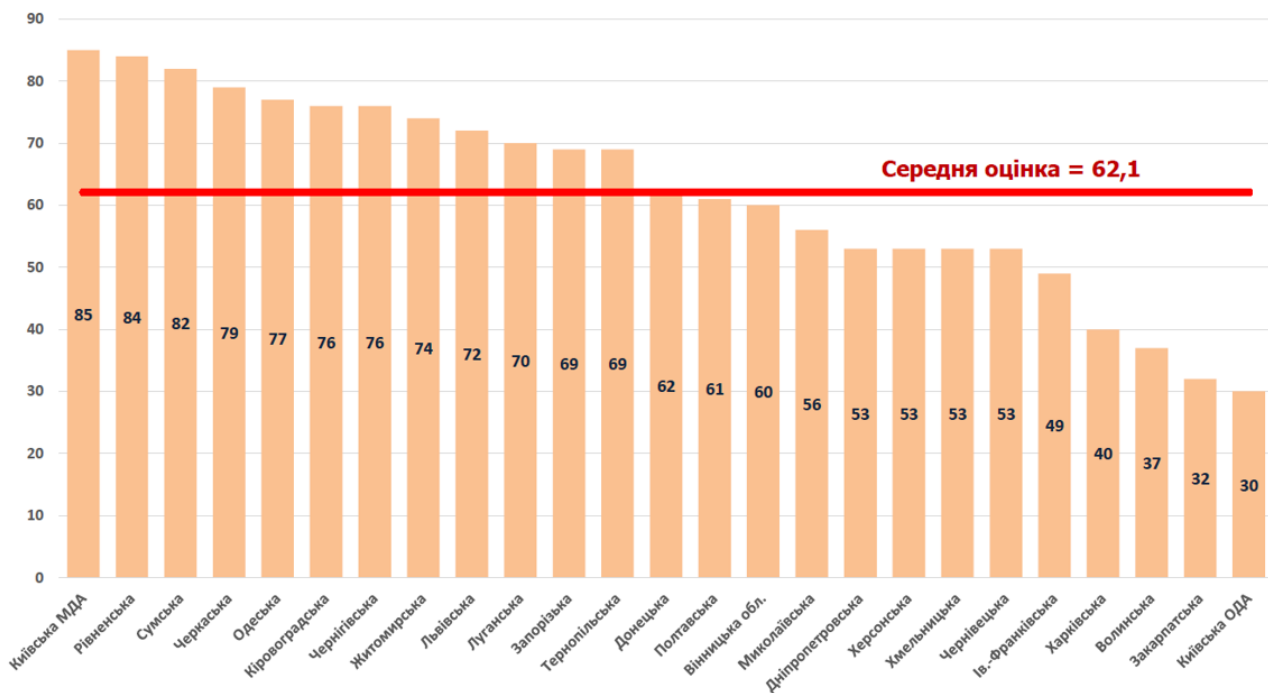

Рис. 2. Рейтинг сайтів ОДА та КМДА

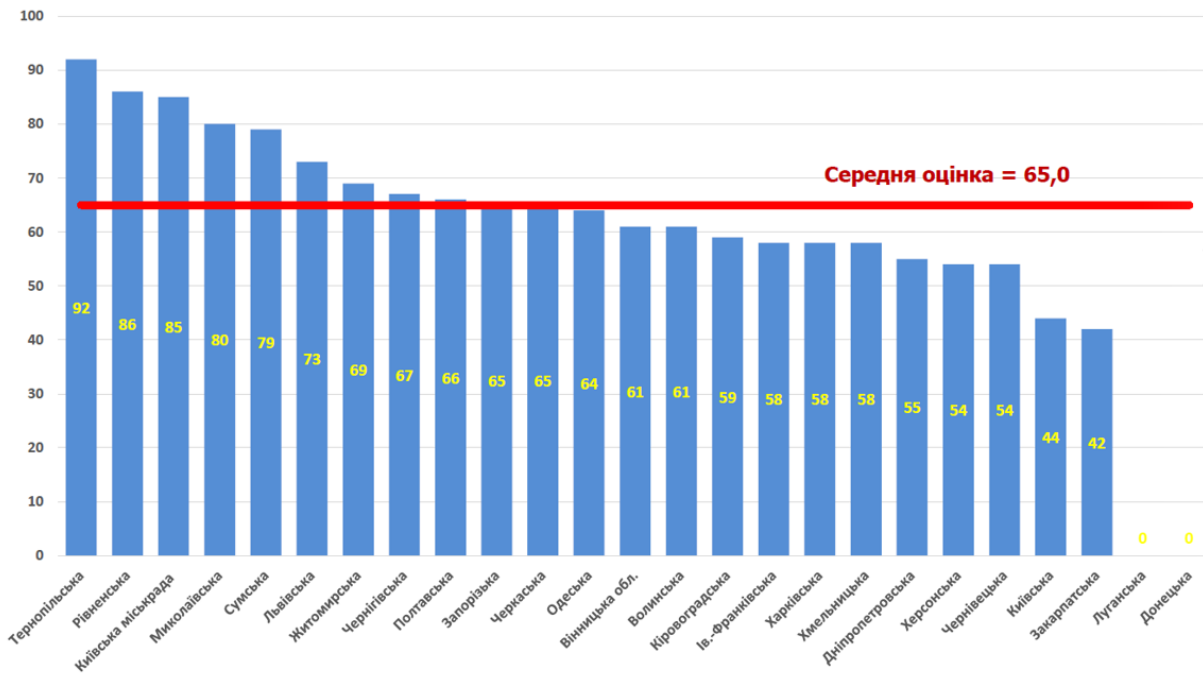

Рис. 3. Рейтинг сайтів обласних рад та Київради

Крім того, експерти Одеського інституту соціальних технологій порівняли оцінки якості офіційних сайтів ОДА та КМДА, зроблені у I кварталі 2018 року: з одного боку – за методикою Держкомтелерадіо фахівцями цього державного органу, з іншого – експертами громадської коаліції за близьким набором показників. Порівняння цих оцінок наведено на рис. 4.

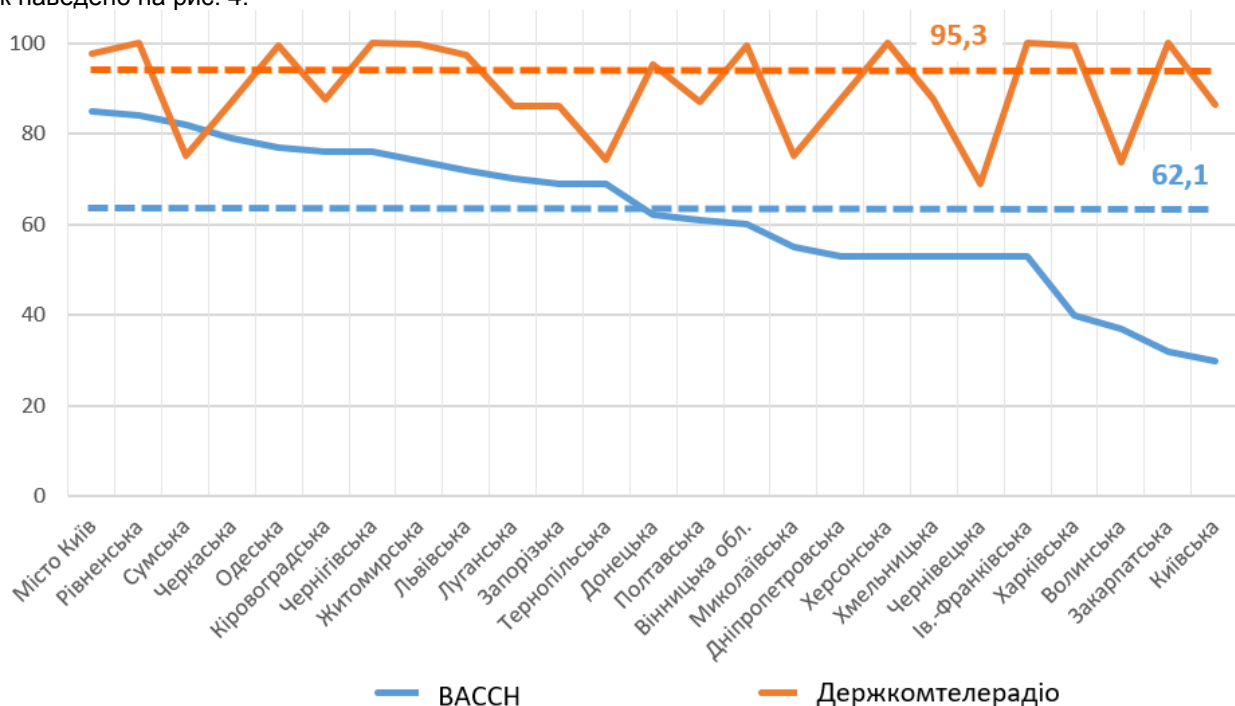

Рис. 4. Порівняння оцінок сайтів ОДА, зроблених Держкомтелерадіо та громадськими експертами у I півріччі 2018 року

Бачимо **істотну різницю** в оцінках. Адже середня оцінка сайтів ОДА та КМДА, за даними Держкомтелерадіо, складає **95,3**, а за даними Асоціації – **62,1**. А по окремих ОДА різниця ще більш разюча. Так, в Івано-Франківській ОДА – 99,5 і 53 балів, у Київській ОДА – 86,3 і 30, у Харківській ОДА – 99,6 і 40, а у Закарпатській ОДА – взагалі 100 і 32 бали. Мабуть, треба міняти методіку оцінки та підходи до її здійснення, оскільки сама себе влада навряд чи оцінить об'єктивно.

Важливим інструментом владно-громадської взаємодії є **публічні консультації**. Порядок проведення консультацій з громадськістю регулюється сьогодні Постановою КМУ від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

У березні поточного року Верховна Рада прийняла у першому читанні законопроект **«Про публічні консультації»**. Цей Закон охоплює усі рівні публічного управління та адміністрування: **національний, регіональний**

та локальний – і розповсюджується на **усі види суб'єктів владних повноважень**: органи державної, виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також підприємства, установи, організації та саморегульвні організації, наділені владними повноваженнями. Сподіваємось, що цей Закон скоро буде прийнятий.

Корисність співпраці органів влади з інститутами громадянського суспільства полягає ще й у тому, що в сучасних умовах громадські об'єднання є свідомим **соціальним носієм колективної активності**. Саме громадські об'єднання в умовах децентралізації мають стати **соціальними провайдерами** сервісно-орієнтованої державної політики. Адже неполітичний і неурядовий статус громадської організації дає їй можливість залишатись **поза (а точніше – над)** політикою. А **неприбутковий**, некомерційний характер об'єднання гарантує незалежність громадських організацій від бізнесу, фінансових маніпуляцій, впливу і диктату.

Залучення до співпраці із владою ширших верств населення має також спонукати суспільство до відродження не ситуативного, а постійно існуючого **«духу волонтерства»**, що притаманне об'єднанням громадян у демократичних країнах світу.

27 вересня 2021 року Президент України своїм Указом № 487/2021 затвердив **Національну стратегію** сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021-2026 роки.

Цей документ підготовлено за активної участі громадських експертів та фахівців центральних органів виконавчої влади при координації Секретаріату Кабміну. Проєкт пройшов низку регіональних та всеукраїнських обговорень, предметних дискусій із профільними міністерствами. Стратегія містить глибокий аналіз існуючих проблем та охоплює усі основні сфери розвитку громадянського суспільства.

Позитивним є те, що в Указі Президента приділяється увага участі представників інститутів громадянського суспільства, наукових установ та недержавних експертів саме в реалізації Нацстратегії. В ній врахована багаторівневість державного управління, приділено увагу регіональному та місцевому рівню.

6 жовтня ц.р. в Одеській облдержадміністрації відбулось **спільне засідання** постійної комісії обласної ради з питань регламенту, місцевого самоврядування, депутатської діяльності, зв'язків з громадськістю, моралі, етики та гласності, прав людини, свободи слова та інформації з президією Громадської ради при Одеській ОДА.

Розглянуто **головне питання**: "Як налагодити комунікації та співпрацю Громадської ради при ОДА з постійною комісією облради, яка опікується зв'язками з громадськістю, та іншими комісіями і підрозділами апарату облради щодо розвитку громадянського суспільства в регіоні".

За підсумками спільного засідання **вирішено**:

1) Оперативно зробити **ретельний аналіз** стану інфраструктури громадянського суспільства Одещини у розрізі нових районів і об'єднаних територіальних громад.

2) Невідкладно приступити до підготовки проєкту **обласної програми** сприяння розвитку громадянського суспільства **на 2021-2026** роки на основі врахування кращого досвіду Одещини та інших регіонів.

3) Паралельно із проєктом Програми розробляти **План заходів** з реалізації цієї Програми **на 2 роки**, аби за період дії Програми реалізувати три таких Плани.

4) Оновити склад і відродити діяльність регіональної **Координаційної ради** сприяння розвитку громадянського суспільства при Одеській ОДА на чолі із представником керівництва ОДА, яка має стати **штабом реформ** у сфері розвитку громадянського суспільства в області.

5) Ключове питання – щоквартальна та щорічна публічна **звітність** про виконання заходів з реалізації Нацстратегії. Цій меті мають також слугувати щорічні **обласні форуми** громадянського суспільства, на яких підбиваються підсумки досягнутого, аналізуються причини незробленого і формуються завдання на наступний період.

6) Щодо **кадрового забезпечення та навчання** пропонується в обласній Програмі закласти кошти на навчання членів громадських рад області, лідерів інститутів громадянського суспільства та працівників служб комунікацій та інформаційної діяльності. Це навчання у формі підвищення кваліфікації організувати в **Одеському регіональному інституті державного управління**, який вже має певний досвід у цій сфері.

7) Для оперативної та якісної розробки проєктів обласної Програми та Плану заходів запропоновано створити розпорядженням голови ОДА **Робочу групу**, до складу якої мають увійти представники відповідних підрозділів ОДА, профільних постійних комісій обласної ради, Громадської ради при ОДА, інститутів громадянського суспільства та науковці.

Наразі нас чекає відповідальна і напружена **робота** щодо втілення у життя амбітних завдань Національної стратегії. **Запрошуємо** до цієї роботи наших колег-викладачів, випускників ОРІДУ, слухачів, аспірантів та докторантів.

Давайте діяти разом! Аби цінні напрацювання кожного перетворились на **безцінне** надбання усіх.

Список використаних джерел

1. Державні та соціальні інститути: кому українці довіряють, а кому ні? / Дослідження Фонду "Демократичні ініціативи ім. І. Кучеріва", грудень 2020. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/derzhavni-ta-sotsialni-instituti-komu-ukraintsi-doviryayut-a-komu-ni>

2. Юлія-Божена Ханік. Вплив рівня довіри громадян до суб'єктів публічної влади на застосування публічного маркетингу в Україні // Аспекти публічного управління. – Том 9. – № 2, 2021. – Режим доступу: <file:///D:/Downloads/866-Article%20Text-1294-1-10-20210527.pdf>

3. Лопушинський І. П. Довіра до влади як державотворчий чинник в Україні / І. П. Лопушинський. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування, 2013. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2013_2_23

4. Стан та шляхи належної реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні : Аналітичний звіт / А.С. Крупник та ін. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – 132 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1ETfSj9LKKUN8uM-tcC11uYwAkH6I2F0>

Цифрові антикорупційні реформи

Данило Молчанов

Заступник керівника проєкту
«Прозорість та підзвітність
у державному управлінні та послугах/TAPAS»

Цифрова держава

- зручні онлайн-сервіси, які спрощують життя українців
- якісний високошвидкісний інтернет
- розвинена ІТ-галузь та інвестиції
- розвиток бізнесу
- боротьба з корупцією

Більше електронних послуг =
прозоріша система державних послуг загалом

Аналіз лише 9 електронних послуг
із 7 сфер продемонстрував:

Економія

495 млн

грн на рік

Антикорупційний ефект

841 млн

грн на рік

TAPAS: протидія корупції через електронне врядування в Україні

Електронні публічні закупівлі

Оновлений проєкт закону України «Про публічні закупівлі»

Запуск сертифікатної програми Київської школи економіки «Фахівець з публічних закупівель»

Технічна та законодавча підтримка Prozorro Market

Підтримка мережі DOZORRO. виявлено 38 000 підозрілих тендерів

2020 Digital Development Awards за підтримку Prozorro та DOZORRO

Відкриті дані

Три проєкти змін до постанови КМУ №835 про публікацію відкритих даних

Оновлений портал data.gov.ua: понад 3.5 млн користувачів, майже 40 тис наборів даних

4 цикли конкурсу IT проєктів Open Data Challenge

19 сервісів на основі відкритих даних

Електронні послуги

38 електронних послуг

Єдиний портал електронних послуг Дія та кабінет користувача: 6 млн відвідувачів, 1 млн створених кабінетів

Новий Реєстр будівельної діяльності

Електронний кабінет водія: 1.5 млн користувачів

Звіт про стан державних електронних реєстрів

Законопроект «Про державні електронні реєстри»

Цифровізація будівельної галузі: основні досягнення

Обсяг хабарів за рік

отримання дозволів
завершальні документи
здача об'єктів в експлуатацію

→ \$4,5–10 за м² → 2,7–3,5 млрд грн

Єдина державна електронна система у сфері будівництва – 94% підтримки бізнесом

Реєстр будівельної діяльності

~450 000

зареєстрованих об'єктів

Кабінет користувача системи

20 000+

користувачів

Публічний портал

~700 000

відвідувачів за рік

Портал Дія

12

будівельних послуг

Екосистема: цифровізація екологічної сфери

Цілі

зручна, швидка та
безкорупційна взаємодія
між державою та бізнесом

вільний доступ суспільства
до будь-якої екологічної
інформації

Як є зараз

75 000 паперових звернень щороку

7,5 млн сторінок

4 300 годин на один документ

6 000 грн логістичні витрати

Як буде

29+ електронних послуг

64 відкриті реєстри

інтерактивна мапа забруднювачів

кадастр природних ресурсів

Електронна акцизна марка: контроль за обігом підакцизних товарів

Тіньовий ринок обігу підакцизних товарів – 50%

Мільйони підроблених марок акцизного податку

Пілотний проект із розробки Національної системи ідентифікації товарів

- контроль за обігом підакцизних товарів на державному рівні
- зменшення людського фактору для протидії корупції та прискорення процесів
- збільшення доходів бюджету шляхом детінізації ринку
- зручний механізм перевірки якості продукції

Цифровізація сфери підготовки та дипломування моряків: візія проєкту

Обсяг хабарів у цій сфері – 150 млн доларів на рік

Вартість послуги отримання документів моряків – від 3 до 8 тисяч доларів

Втручання третіх осіб в Реєстр документів моряків

Що уже зроблено

Державний реєстр документів моряків повернуто у власність держави

Реєстр оновлюють та наповнюють новими даними

Триває процес впровадження нової системи тестування Crew Evaluation System 6.0

Наступні кроки

Впровадження системи тестування CES 6.0

Оновлення Реєстру документів моряків та його інтеграція з іншими системами

Розробка електронних послуг для моряків на порталі Дія

Paperless: зручні та непомітні державні процеси

Перший етап впровадження розпочався 23 серпня 2021 року

Автоматичний режим надання послуг

Електронне відображення документа

Удосконалений електронний підпис

Комплексна електронна публічна послуга

Кожна послуга може бути отримана онлайн

Електронна ідентифікація

Дякую за увагу!

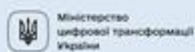

Данило Молчанов

Заступник керівника проекту, «Прозорість і підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS»

dmolchanov@eurasia.org

<https://tapas.org.ua/>

МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РЕФОРМ

БАЙДЮК СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Реформаційні процеси в Україні сприяли перебудові системи публічної влади, основуючись на принципах субсидіарності, шляхом територіальної та функціональної децентралізації. З огляду на це, на новий рівень виходить питання громадського контролю як способу взаємодії влади й громадськості, конструктивного діалогу та підходу до оцінки дій владних структур і впливу на владу. З іншого боку, громадський контроль покликаний стати тим інструментом, що сприятиме органам публічної влади стати більш спроможними у своїй діяльності, більш підзвітними перед громадянами та такими, що здатні ефективно реалізувати свої функції та завдання і надавати послуги.

Незважаючи на низку законопроектів, щодо створення нормативних основ провадження громадського контролю в Україні, наразі законодавче забезпечення питань громадського контролю за суб'єктами публічної адміністрації складається із сукупності розрізаних положень окремих законодавчих актів, що досить часто ускладнює розуміння його сутності та форм, у результаті чого громадяни відмовляються від можливостей участі в удосконаленні суспільно-політичного життя як на місцевому, так і загальнодержавному рівні.

Разом з тим, в певних сферах діяльності, напрацьовані механізми участі громадськості у сфері здійснення ними контролю, зокрема в питаннях, що стосуються управління охороною праці. В першу чергу, наявність такого контролю пояснюється такими факторами як: низький рівень правової культури серед роботодавців; значне поширення неофіційної зайнятості; ігноруванням роботодавцями законодавства про працю тощо [1]. З іншого боку його необхідність спричинена самою сутністю контролю за охороною праці – він є складовою системи правових, і організаційно-технічних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Умовно, громадський контроль в сфері охорони праці можна розділити на той, що здійснюється безпосередньо на робочому місці та громадський контроль в процесі формування та реалізації державної політики в даній сфері.

Питання створення на робочому місці в кожному структурному підрозділі безпечних і нешкідливих умов праці відповідно до нормативно-правових актів, захист прав та законних інтересів працівників у галузі охорони праці, надання їм практичної допомоги у вирішенні цих питань, а також здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про охорону праці є головним напрямом діяльності професійних спілок.

Відповідно до статті 41 Закону України «Про охорону праці», громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту здійснюють: трудові колективи через обраних ними уповноважених; професійні спілки, їх об'єднання в особі своїх виборних органів і представників [6].

У разі відсутності професійної спілки відповідно до статті 42 Закону України «Про охорону праці» на підприємствах, в установах та організаціях (підприємствах), незалежно від форм власності та виду їх діяльності, для здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про охорону праці обираються уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці [6].

Вагомим аспектом в такому підході до громадського контролю є те, що уповноважені з питань охорони праці в місячний термін після обрання за рахунок роботодавця проходять навчання з питань охорони праці відповідно до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15 [5], а методичну допомогу в роботі уповноважених з питань охорони праці надає служба охорони праці підприємства. Це сприяє в подальшому забезпеченню безперервного громадського контролю за станом безпеки та умов праці в кожному виробничому підрозділі, з урахуванням конкретних умов виробництва. До того ж, уповноважені з питань охорони праці не рідше одного разу на рік звітують про свою роботу на загальних зборах (конференції) трудового колективу, яким вони були обрані. Відповідно до своїх функціональних обов'язків уповноважені з питань охорони праці з метою створення безпечних і здорових умов праці на виробництві, оперативного усунення виявлених порушень здійснюють контроль за станом охорони праці на підприємстві та мають право звертатися по допомогу до органу державного нагляду в разі, якщо вони вважають заходи роботодавця з охорони праці недостатніми

Важливою організаційно-правовою гарантією забезпечення громадського контролю за дотриманням законодавства з охорони праці є право на створення й функціонування комісії з питань охорони праці, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом. Відповідно до ст. 16 Закону України «Про охорону праці»

комісія може бути створена на підприємствах, в організаціях, господарствах, незалежно від форми власності й виду діяльності. Метою її створення є забезпечення пропорційної участі працівників у вирішенні будь-яких питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища [6]. Комісія формується на засадах рівного представництва осіб від роботодавця (спеціалісти з безпеки, гігієни праці та інших служб підприємства) та професійної спілки, а у разі її відсутності – уповноважених найманими працівниками осіб.

Ще одним елементом громадського контролю за охороною праці можна визначити громадські ради, зокрема Громадську раду при Державній службі України з питань праці [4] та такі, що створюються при територіальних підрозділах Держпраці в регіонах. Сутність такого виду громадського контролю виходить із статті 38 Конституції України, що визначає право громадян на участь в управлінні державними справами [2]. Саме для участі у прийнятті рішень, які впливають на суспільство, громадяни зокрема можуть долучатися до громадських рад, які створені при державних органах та органах місцевого самоврядування. Ключове завдання громадських рад – представляти інтереси громадян під час формування та реалізації державної політики. В залежності від діяльності органу, при якому сформовано громадську раду, вона може виконувати різні функції. Відповідно до Постанови КМУ від 03.11.2010 року №996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», громадські ради можуть подавати пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів, розгляд яких є обов'язковим, а також здійснювати контроль за діяльністю органу влади [3]. Надзвичайно важливим, в контексті діяльності Громадської ради при Держпраці є громадський моніторинг за врахуванням Держпраці пропозицій та зауважень громадськості, а також можливість проводити відповідно до законодавства громадську експертизу діяльності Держпраці та громадську антикорупційну експертизу нормативно-правових актів, проектів нормативно-правових актів, розроблених Держпраці тощо. До складу Громадської ради можуть бути обрані представники громадських об'єднань, релігійних, благодійних організацій, творчих спілок, професійних спілок та їх об'єднань, асоціацій, організацій роботодавців та їх об'єднань, засобів масової інформації, які зареєстровані в установленому порядку [4].

Зважаючи на викладене, можна підсумувати, що участь громадськості в процесах, щодо контролю за охороною праці є надзвичайно важливою умовою реалізації принципів демократичного суспільства, а розвиток форм та інституціоналізація громадського контролю сприяє не лише створенню безпечних умов праці на підприємствах, а й становленню комплексного управління охороною праці в контексті розбудови багаторівневого врядування.

Подальший розвиток системи громадського контролю за охороною праці сприятиме:

- перетворенню заходів контролю за охороною праці в ефективний державний сервіс;
- обов'язковому врахуванню пропозицій та зауважень на рівні колективу керівництвом підприємств та на рівні формування і реалізації заходів державної політики в даній сфері через громадські ради;
- реальній громадській оцінці ступеню виконання завдань щодо розвитку системи охорони праці та створення безпечних умов праці.

Список використаних джерел

1. Громадський контроль за охороною праці. URL:<https://www.sop.com.ua/article/890-gromadskiy-kontrol-za-ohoronoyu-prats>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96- ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page>.
3. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова КМУ від 03.11.2010 року №996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>.
4. Про затвердження Положення про Громадську раду при Державній службі України з питань праці: Наказ Державної служби України з питань праці від 10.12.2020 № 160. Державна служба України з питань праці: офіційний веб-сайт. URL: <https://dsp.gov.ua/nakazy-derzhpratsi-2020-rik/#>.
5. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпечкою: Наказ Державного комітету з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text>.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.

БУБЕЛА НАТАЛЯ АНАТОЛІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ: ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ

Світовою тенденцією початку нинішнього тисячоліття є визнання того, що розвиток людського потенціалу є основним ресурсом сталого економічного зростання і конкурентоспроможності держави у довгостроковій перспективі. Будь-яка реформа – це комплексні зміни: удосконалення законодавчої бази, інституційна розбудова та розвиток людського потенціалу [3].

В умовах світової та європейської інтеграції України актуальності набуває питання виконання нашою державою взятих на себе міжнародних зобов'язань, у тому числі – в частині реформування державного управління та державної служби. Пріоритетами реформи державного управління визнано, зокрема, і посилення кадрового потенціалу шляхом формування сучасних служб управління людськими ресурсами. Ці нові структурні

підрозділи покликані сприяти максимальному задоволенню потреб суспільства, держави, державних органів у фахівців із високим рівнем професіоналізму, а також відкрити нові можливості для професійної самореалізації державних службовців, які несуть відповідальність за проведення основних національних реформ [6, с. 6].

Управління людськими ресурсами в сфері публічної служби розглядається як частина стратегії органу публічної влади, що включає цілеспрямоване комплексне забезпечення його функціонування необхідним складом персоналу, а також створення сприятливих соціально-психологічних умов для його продуктивної діяльності. Управління людськими ресурсами є ширше за змістом діяльності порівняно з управлінням персоналом, а тому, на наш погляд, настав час у сфері публічної служби здійснити перехід від роботи з управління персоналом до системи стратегічного управління людськими ресурсами.

Людські ресурси – це сукупність людей з їхніми фізичними і розумовими здібностями та відповідним трудовим потенціалом (як фактор економічного розвитку). Людські ресурси відображають головне багатство будь-якого суспільства, процвітання якого можливе при створенні умов для відтворення, розвитку та використання цього ресурсу з урахуванням інтересів кожної людини. Саме людина виступає у ролі найціннішого, невідновлюваного ресурсу, що є єдністю 3-х компонентів трудової функції, введення в систему соціальних зв'язків, володіння унікальними професійними якостями, що дають змогу продуктивно використовувати усі інші наявні в організації виробництва ресурси (3).

Управління персоналом – це комплексна прикладна наука про організаційно-економічні, адміністративно-управлінські, технологічні, правові, групові та особистісні фактори, способи та методи впливу на персонал організації для підвищення ефективності в досягненні його цілей [3].

Людські ресурси є ключовим фактором економічного зростання і від професійно-кваліфікаційних характеристик державних службовців, дотримання ними європейських стандартів державної служби залежатиме швидкість та якість впровадження задекларованих галузевих та секторальних змін, конкурентоспроможність національної економіки та рівень життя населення. Удосконалення системи управління людськими ресурсами у сфері публічного управління має низку пріоритетів:

- впровадження системи управління людськими ресурсами за компетентністним підходом;
- розробка стратегічних документів щодо управління людськими ресурсами на державній службі;
- підвищення рівня професійної компетентності державних службовців.

У Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року зазначено, що успіх реформи державної служби значною мірою залежить від якості управління людськими ресурсами в державних органах, що потребує утворення ефективних і дієвих служб управління персоналом у кожному державному органі [2]. Саме тому підвищення інституційної спроможності служб управління персоналом на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, оновлення змісту їх діяльності в напрямку стратегічного управління людськими ресурсами є одним із пріоритетів управління людськими ресурсами у сфері публічної служби України [1].

Управління персоналом в органах державної влади – управлінський вплив органів державної влади, їх керівників, працівників служб управління персоналом, спрямований на підбір, відбір та добір персоналу, його оцінку, професійний розвиток, мотивацію і стимулювання на виконання завдань, що стоять перед органом [3].

Необхідною умовою успішного розвитку служби управління персоналом державного органу в Україні в напрямі максимального задоволення потреб державних органів у фахівців з високим рівнем професіоналізму, оптимізації системи професійного навчання державних службовців, створення належних можливостей для розвитку професійних компетентностей державних службовців є законодавче закріплення принципу меритократії в Україні [4].

У світовому менеджменті поступово складається система управління людськими ресурсами замість системи управління персоналом. У сучасному розумінні управління людськими ресурсами має акцентуватися на створенні команди, розвитку людей і формуванні корпоративної культури. На сьогодні в Україні ця концепція реалізується не на належному рівні, що пояснюється особливостями ментальних установок, але усвідомлення необхідності зміни ставлення до людських ресурсів як важливої складової підвищення конкурентоспроможності системи публічного управління вже є чітко окресленою тенденцією, а отже, нові підходи до процесу управління людськими ресурсами можуть і повинні стати основним джерелом позитивних змін у цілому.

Список використаних джерел

1. Аспекти державного управління: Науковий журнал/Випуск 1 (32), 2017. URL: www.aspekts.irg.ua.
2. Деякі питання реформування державного управління України//Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки: схвал. розпор. Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 №831-р/ Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Жук І. Л. Людські ресурси // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=59920
4. Носик О. А. Компетентнісний підхід в розвитку кадрового потенціалу органів публічного управління. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. № 2 (48). С. 177-183
5. Реалізація нового закону України «Про державну службу»: Закон і бізнес. Електронна газета. URL: <https://zib.com.ua>
6. Управління персоналом в органах публічної влади : навч. посіб. / С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, К. В. Комарова, Н. А. Липовська, Т. М. Тарасенко. – Дніпро. : ДРІДУ НАДУ, 2019. – 200 с.

ВЗАЄМОДІЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: ЕТИЧНІ ЗАСАДИ

На сучасному етапі розвитку України роль етичних норм і правил поведінки публічних службовців є вагомими чинниками, що повинні забезпечувати належну роботу органів публічної влади.

Діяльність публічних службовців завжди знаходиться під пильною увагою суспільства, тому їх поведінка, ставлення до справи, до громадян, мова, зовнішній вигляд, манера поведінки в цілому, повинні бути бездоганні. Культурна людина не обов'язково може бути публічним службовцем, але публічний службовець зобов'язаний бути культурною людиною.

Ставлення населення до органів влади безпосередньо залежить від моральних якостей публічних службовців, їх самовідданості в служінні державним інтересам. Саме тому на законодавчому рівні нормативно закріплені Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, метою яких є зміцнення авторитету державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, формування позитивної репутації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, а також забезпечення інформування громадян про норми етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування стосовно них [2].

Питання регулювання морально-етичних основ публічної служби довгий час перебуває в просторі активного наукового дискурсу, що цілком зрозуміло, тому що публічні службовці у своїй діяльності втілюють політику держави в його взаємодії з суспільством. У зв'язку з цим громадськість хоче бачити публічних службовців бездоганно чесними, неупередженими і високопрофесійними.

Від ціннісних основ державно-управлінської діяльності, етичної обґрунтованості прийняття управлінських рішень, моральних якостей публічних службовців, рівня їх етичної культури залежить ступінь довіри до владних структур, націленість діяльності органів державного управління на побудову демократичної держави, реалізацію принципів гуманізму, соціальної справедливості, прозорості, дотримання прав людини.

Етика публічного службовця – основана на усвідомленні професійного призначення система етичних цінностей, принципів і норм, які відображаються у свідомості публічних службовців, орієнтують і регулюють їх відносини та професійну діяльність [6, с. 45], тобто етика публічного службовця визначає мету, до якої він має прагнути, які державні інтереси охороняти, ієрархію цінностей, привілеїв і благ, що дозволяє формувати доброзичливу громадську думку.

Етику публічного службовця можна визначити також і як взаємозв'язок цілей та засобів діяльності управлінця і специфічно людських цілей. Таке визначення несе вагоме смислове навантаження і дає змогу повному розглянути предмет професійної етики, виходячи з масштабу «специфічно людських цілей» і зв'язуючи з цим масштабом засоби реалізації будь-якого наміру, відношення, дії. В етиці публічного службовця конкретизуються загально-моральні настанови. Проте кожна відносно самостійна моральна підсистема (у тому числі професійна етика) криє у собі небезпеку самоізоляції, виникнення професійного егоїзму, домінування корпоративних інтересів над загальнолюдськими [1, с. 112].

Відносини державних службовців і громадян ґрунтуються на принципах гуманізму та пріоритету прав і свобод людини і громадянина. Забезпечення довірливого ставлення громадян до органів державної влади є одним із першочергових завдань, вирішення якого допомагатиме створенню ефективної системи державного управління та налагодженню гармонійних взаємин між громадянами та публічними службовцями.

У демократичному суспільстві громадяни мають довіряти владним інститутам. Це вимагає кодифікації професійно-етичних норм, правил поведінки публічних службовців. Прикладом такої кодифікації є етичні кодекси публічних службовців, які виступають підґрунтям конструктивних відносин влади і громади. Так, Міжнародний кодекс поведінки державних службовців (ООН) проголошує: державна посада, що є такою згідно з національним законодавством, – означає довіру до посадової особи та передбачає обов'язок діяти в інтересах суспільства [3], а в рекомендованому Комітетом міністрів Ради Європи Модельному кодексі поведінки державних службовців йдеться про те, що державний службовець завжди має поводитися себе таким чином, щоб суспільна довіра та віра у чесність, неупередженість та ефективність державної служби зберігалися та підсилювалися [5].

Слід зазначити, що довіра до влади забезпечується не лише законами, наказами та кодексами, ту мають бути задіяні й етичні важелі. Такі важелі актуалізуються через процес набору на державну службу та просування кар'єрною драбиною, зорієнтовані на підтримку професійних кадрів, вагомою складовою професіоналізму яких і є професійна етика. Нагальним є відпрацювання механізмів перевірки моральних якостей і дотримання професійно-етичних норм поведінки [4].

Отже, довіра громадян до влади, спроможність публічних службовців ефективно та коректно виконувати своє соціальне призначення є визначальними факторами продуктивних суспільних взаємодій та конструктивного суспільного розвитку.

Список використаних джерел

1. Етика державного управління : підручник / Т. Е. Василевська, В. О. Саламатов, Г. Б. Марушевський; за заг. ред. Т. Е. Василевської. – К. : НАДУ, 2015. – 204 с.
2. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені Наказом Національного агентства України з питань державної служби 05 серпня 2016 року № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#n13>
3. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб : від 23.07.1996 р. № 995_788. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.

4. Норми та стандарти поведінки державних службовців: методичні рекомендації / Сектор з питань запобігання та виявлення корупції Харківської обласної державної адміністрації. – Харків: Харківська ОДА, 2020. URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1062/106133/Attaches/normi_ta_standarti_povedinki_derzhavnih_sluzhbovt_siv.pdf

5. Рекомендація РЕ № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 року. URL: http://crimecor.rada.gov.ua/komzloch/control/uk/publish/printable_article.jsessionid

6. Цветков В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). – Х.: Право, 1996. – 164 с.

ГОЛИНСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

*аспрант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Актуальним завданням наукових пошуків щодо удосконалення публічно-управлінських засад державного регулювання системи морського транспорту України є здійснення всебічного аналізу динаміки показників цифровізації морської транспортної інфраструктури України та світу в аспекті типів функціонування систем публічного управління морським транспортом.

З'являється можливість сформулювати на цій основі проблематику та запропонувати обґрунтовані рекомендації з посилення впливу ІТ-технологій для багаторівневого управління морським транспортом. Зауважимо, що в сучасних реаліях воно носить характер системи полісуб'єктного типу. У першу чергу мова може йти про державне регулювання системи управління безпекою морського транспорту України, пов'язане з формуванням підходів до застосування аналітичних інструментів щодо цифрової сервіс – аналітики індустрії морських і річкових перевезень, зокрема, наливних (танкери) і насипних (балкери) вантажів.

Для підвищення ефективності процесів такого регулювання необхідно розглянути можливості адаптації внутрішніх цифрових інструментів, які дозволяють проводити порівняння і аналіз даних для прийняття ефективних комерційних рішень. В результаті такої обробки клієнти (логістичні компанії, фрахтувальні підприємства, приватний бізнес тощо) отримують статистику галузі в будь-якому розрізі: як по терміналах, так і по кожному із суден, що задіяні у процесі морських та річкових транспортних перевезень.

Наступним першочерговим завданням в аспекті сучасних публічно-управлінських процесів та в площині концепції багаторівневого управління, є вивчення можливостей наскрізного запровадження принципу безпеки «Safety – First» у морському транспорті та посилення ролі держави в його реалізації.

На цій основі з'являється можливість реалізувати та верифікувати наукове обґрунтування новели щодо ідеї відходу від парадигми традиційного стратегічного мислення, як такого, що посилює консерватизм та гальмує мобільність розвитку управлінських процесів, зокрема, у глобалізованих та відкритих господарських комплексах, до яких в першу чергу ми відносимо морегосподарський. Наше припущення базується на необхідності колаборації принципів сталості та принципів змінюваності (адаптивності) стратегічних цілей, що саме по собі здатне перетворити рудиментарні ознаки консерватизму традиційних стратегій на підґрунтя появи та розвитку точок зростання галузі в умовах пришвидшеного розвитку технологій в постіндустріальному просторі.

Таким чином, адаптивна стратегія організації морського та річкового транспорту є основним продуктом полісуб'єктної системи багаторівневого управління, а його основним результатом є формування ефективної управлінської системи з поєднанням державних, регіональних та місцевих інтересів.

Дослідження сутності такого інноваційного елементу парадигми розвитку галузі морського транспорту пролягає через детальне вивчення реінженірингових процесів, тут досліджуються та систематизуються інноваційні технології у діяльності органів публічної влади щодо відновлення та ефективного функціонування системи морського транспорту України.

Виходячи з позицій реінженірингу, застосування безпеки, особливо, кібербезпеки, розвитку інтернету, зокрема, інтернету речей, а також застосування технології блокчейн і аспекти впровадження автоматизації суден, аж до повністю автоматичних суден, може стати основою методик економічного розрахунку планового такелажу на основі ІТ-технологій. Так, дослідження, проведене за матеріалами Inmarsat Maritime, виявило, що 60% управлінських співробітників провідних судноплавних компаній світу вважають себе «відстаючими» або «початківцями» в сфері ІТ технологій; в той же час 35% визначили себе як «лідери», а 5% – як «прогресивні» користувачі Інтернету речей. Однак ці невтішні результати незабаром зміняться, адже згідно з дослідженням 47% операторів суден вже використовують ІТ для моніторингу витрати палива; і все більше компаній планують інвестувати в технології ІТ для прокладання курсу та контролю експлуатаційних витрат з точки зору управлінських процесів [1].

Таким чином, основною проблемою, яка гальмує розвиток ІТ в морській індустрії, є застаріла та громіздка оболонка кібербезпеки. Оскільки досить старі пристрої на борту суден не були розроблені для підключення до зовнішніх мереж, вони на часі стають легкою мішенню для кібератак. Також було виявлено що приблизно 80% нещасних випадків в морській транспортній галузі спричиняють людські помилки. Це може привести нас до думки, що люди спричиняють інциденти. Однак, у 80-90% випадків ми виявляємо, що

помилки, дії та рішення обумовлені іншими чинниками, серед яких чільне місце посідають методи планування роботи, підбір обладнання, заходи контролю за впливом керівників на рівень культури в організації. Ніхто не розпочинає роботу з наміром помилитися або поранитися. Усі працівники намагаються зробити хорошою та безпечною роботу. Однак, статистика показує, що людська помилка все ще є найбільшою причиною, що призводить до інцидентів [2].

Проте, опрацювання найбільш значущих глобальних трендів, взаємопов'язаних між собою та таких, що представляють собою єдиний потік інновацій в морській галузі показало, що впровадження будь-яких технологій в перспективі породжує нові проблеми, які неможливо вирішити виключно техніко-технологічними засобами. Необхідні адекватні публічно-управлінські рішення, дефіцит яких гостро відчувається в Україні, але водночас, вони необхідні для забезпечення всіх перелічених шляхів підвищення ефективності роботи морегосподарського комплексу.

Список використаних джерел

1. Сайт Міжнародної морської організації: URL : <http://www.imo.org/en/Pages/2>
2. Сайт Національного банку досліджень: URL : <http://ukraine.survey-archive.com/data#user-research>

ГРЕБЕНЮК ЛЕОНІД СЕРГІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

У нашій країні реформи проводяться в різних сферах управління та суспільного життя. Особлива увага приділяється створенню оптимальної системи державного управління. Сьогодні вже реалізується так необхідна для розвитку українського суспільства адміністративна реформа, яка забезпечить децентралізацію державного управління в Україні [1].

Успішне проведення адміністративної реформи можливе за умови значної організаційної роботи, відповідного правового забезпечення та залучення всіх соціальних факторів і можливостей державного механізму, що спрямовані на результат. Однак, станом на сьогодні ми маємо в Україні незакінчену реформу системи ОДВВ, наявність різних моделей реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, а крім того, всенародне обговорення внесення змін до Конституції України, реформу судової влади та ще низку реформ у різних сферах, які не завжди відбуваються у тісному взаємозв'язку з іншими реформами та процесами в самому суспільстві й світі в цілому [2].

За своєю суттю адміністративна реформа є комплексом узгоджених між собою заходів, спрямованих на суттєве підвищення рівня керованості життєво важливих процесів у суспільстві шляхом науково обґрунтованого створення ефективно працюючого механізму державного управління, розвитку адміністративного законодавства, покращення кадрового, інформаційно-технічного і фінансово-економічного забезпечення організації виконавчої влади. Згідно з даною концепцією адміністративна реформа має ґрунтуватися на системному баченні механізму державного управління і, отже, охоплювати всі його суттєві елементи і аспекти. До них, зокрема, віднесені: система ОДВВ, включаючи територіальну організацію державного управління; державна служба; інформаційне забезпечення державного управління; державний контроль у сфері державного управління; адміністративна юстиція; адміністративне законодавство як правова основа організації виконавчої влади [3].

Під час впровадження адміністративно-територіальної реформи можливі негативні перепони та ризики:

Для здійснення адміністративно-територіальної реформи недостатньо механізмів, передбачених ЗУ «Про об'єднання територіальних громад», добровільний характер такого об'єднання не гарантує систематичного застосування відповідних норм;

В процесі здійснення адміністративно-територіальної реформи спостерігався політичний спротив локальних еліт, намагання залучення на свою підтримку широкої громадськості. Базою для соціального спротиву було побоювання мешканців багатьох адміністративно-територіальних одиниць втратити статус та інфраструктурні переваги.

На фоні позитивних процесів адміністративно-територіальної реформи спостерігались процеси активізації та радикалізації політичних сил, об'єднань, які представляють інтереси національних меншин, особливо тих, що мають компактний характер проживання. Цілі зазначених політичних кампаній були зрозумілі: як мінімум – боротьба проти укрупнення районів, в яких відповідні етнічні групи складають більшість населення, і, як максимум – утворення національно-територіальних автономій.

Негативним наслідком послаблення державного контролю за ОМС на регіональному та субрегіональному рівнях за реалізацією повноважень, які будуть передані виконавчим органам місцевих рад, в умовах слабкості інститутів громадянського суспільства поза межами великих міст може стати зростання порушень законодавства у процесі діяльності органів місцевого самоврядування [4].

ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» було ухвалено 5 лютого 2015 року. Відповідно до положень зазначеного закону було започатковано конкретний механізм добровільного об'єднання територіальних громад, якого раніше не існувало, і який дав змогу відповідно до перспективних планів розвитку укрупнених громад отримати дохідну базу та видаткові повноваження, які раніше мали міста обласного значення.

До впровадження адмінреформи в Україні існувало 11520 територіальних громад, з них 458 міських, 783 селищних та 10279 сільських. При цьому в 92% сільських громад проживало менше 3 тис. мешканців, а майже 11%

сільських територіальних громад мали менше, ніж 500 жителів. Функціонували громади, що включали до свого складу менше 100 осіб. Зрозуміло, що такий стан справ не може бути економічно обґрунтованим для країни в цілому, адже понад 50% сільських громад утримувались за рахунок державних дотацій, тобто понад 70% витрат їм покривала держава, а 483 територіальні громади взагалі на 90% утримувалися за рахунок дотацій з державного бюджету.

Необхідно відзначити той факт, що станом на листопад 2019 року в країні було створено лише 1002 об'єднані територіальні громади (ОТГ) з населенням більше 11 мільйонів людей, у 78 районах не було створено жодної об'єднаної громади. Найбільше таких районів було в таких областях: Харківській – 12, Одеській – 10, Київській – 9, Кіровоградській – 9, Вінницькій – 6, Херсонській – 5, Донецькій – 5, Закарпатській – 4, Львівській – 4. В цілому процесами формування спроможних громад не було охоплено 6389 місцевих рад.

Відомо також, що в Україні процес децентралізації було розпочато ще у 2014 році, після затвердження розпорядженням КМУ від 01.04.2014 № 333 Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, прийняттям законів України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. Відповідно до положень ратифікованої ВРУ Європейської хартії місцевого самоврядування цей процес дозволив сформуванню в країні значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ).

За 6 років реформи було утворено 1070 ОТГ, у які добровільно об'єдналися 4882 громад, з них у 936 ОТГ вперше відбулись місцеві вибори.

Кабінетом Міністрів України було затверджено перспективні плани формування територій громад всіх 24 областей, що охоплюють 100% території областей. Площа утворених громад становить майже 47% від загальної площі України. В результаті проведених заходів понад 70% населення України стало проживати в об'єднаних територіальних громадах та містах обласного значення.

Відповідно до прийнятого 16.04.2020 ЗУ № 562-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад», Кабінетом Міністрів України визначено адміністративні центри та затверджено території 1470 спроможних територіальних громад, в яких у 2020 році на новій територіальній основі були проведені місцеві вибори.

Завдяки прийнятому 17.06.2014 ЗУ «Про співробітництво територіальних громад» та запровадженню міжмуніципального співробітництва громади отримали можливість консолідувати зусилля та реалізовувати спільні проекти. Можливостями, що були надані територіальним громадам зазначеним законом, скористувались 1354 територіальних громад які уклали 604 договори про співробітництво.

Після завершення об'єднувачих процесів, нові укрупнені потужні громади для реалізації власних повноважень отримали пакет нового законодавства, що надав можливість реалізації довгоочікуваних законодавчих актів. Мова йде про:

- Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Завдяки цим змінам відбулася фінансова децентралізація: місцеві бюджети за останні роки зросли в 2018 році на 165,4 млрд грн: з 68,6 млрд в 2014 до 234 млрд грн. Проектом державного бюджету на 2022 рік для громад передбачено суттєві суми – більше ніж 650 млрд грн., а саме: ДФРР – 11 млрд 205 млн; субвенція на розроблення планів просторового розвитку громад – 188 млн; освітня субвенція – 108 млрд 043 млн; субвенція на «Нову українську школу» – 1 млрд 421 млн; субвенція на забезпечення підтримки людей з особливими освітніми потребами – 504 млн; програма «Спроможна школа для кращих результатів» – 1 млрд; ремонт та обладнання їдалень в школах – 1 млрд 500 млн; субвенція на пожежну безпеку в школах – 1 млрд 500 млн; субвенція на ЦНАПи – 231 млн; субвенція на доступ до інтернету в сільській місцевості – 500 млн; медична субвенція – 2 млрд 190 млн; субвенція на будівництво/ремонт доріг місцевого значення 23 млрд 141; розвиток спортивної інфраструктури – 650 млн; реставрація та ремонт пам'яток культури, що в комунальній власності – 100 млн; субвенція на райради – 154 млн.

- Закон «Про співробітництво територіальних громад». Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо. Станом на вересень 2021 року реалізується вже 604 договори про співробітництво. Цим механізмом скористалися 1354 територіальних громад.

- Закон «Про засади державної регіональної політики». Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 39 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 19,37 млрд грн у 2020 році. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано у 2015-2020 роках більше 10 тисяч проектів.

- Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг. Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо.

Список використаних джерел

1. Яценко В. А. Ефективна децентралізація влади як необхідна умова адміністративно – територіальної реформи в Україні / Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяченої 20-річчю утворення інституту. 29-30 жов. 2015 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – 396 с.

2. Система публічного управління в умовах децентралізації влади: механізми горизонтальної взаємодії : монографія / Л.Л. Приходченко, С.Є. Саханенко, П.І. Надолішній та ін.; за заг. ред. Л.Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 328 с.

3. Давтян С.Г., Пойченко А.М., Саханенко С.Є. Організаційно-правовий механізм державного управління на місцевому рівні. – Одеса: Одеський регіональний інститут державного управління НАДУ, 2005. – 234с

4. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні: Аналітична записка.-Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : -<http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Система «ProZorro» та «Prozorro Market» – ключові елементи реформи публічних закупівель в Україні.

Електронні закупівлі в Україні охоплюють значну частину життєвого циклу закупівель, не включаючи визначення потреби та планування, аналіз ринку і контроль за виконанням договору (оплата і поставка), які відбуваються поза системою. ProZorro не містить інформації про бюджет закупівлі, обґрунтування потреби, ціну за одиницю, інформацію про якість товарів/послуг/робіт. Хоча існує низка окремих систем електронних тендерів, кожна з систем, як правило, пропонує подібні інструменти. Функціональні та технологічні аспекти функціонуючих електронних тендерних систем подібні та намагаються, у більшості випадків, відображати юридичні вимоги до тендерної системи. Основними сторонами в електронній тендерній системі є замовники та учасники тендеру. В рамках підготовки цієї науково-дослідної роботи оформлено типовий електронний тендерний процес за етапами, що має місце у більшості закупівельних систем. Складовими системи є процеси попередньої кваліфікації або реєстрації, публічного оголошення тендеру та запрошення потенційних учасників, подачі тендеру, його завершення, оцінки та укладання тендеру. Будь-яка архітектура публічних закупівель має в собі такі складові:

- авторизований електронний майданчик – автоматизована система, що забезпечує всі закупівельні процеси під час проведення закупівлі й функціонує на основі доступу до мережі.
- вебпортал закупівель – є електронним вебресурсом, який є частиною електронного аукціону й забезпечує публікацію всієї визначеної Законом інформації стосовно тендеру та комунікацію між учасниками та замовниками.
- договір про закупівлю – договір між тим, хто оголосив тендер та учасником, що згідно проведеного аукціону переміг й підписанням договору підтверджує намір надання нагальних послуг чи товарів, які вказані у тендері.
- електронна система закупівель – агрегована система, що складається з майданчика та вебпорталу.
- моніторинг закупівель – безперервна процедура, що надає змогу постійного спостереження та аналізу всієї інформації, стосовно закупівлі на всіх стадіях процедури.
- система хмарних обчислень – система, яка використовує не ресурси персональних комп'ютерів учасників закупівельного процесу, а окремі, мережеві інтернет-потужності.
- централізовані закупівельні організації – юридично визначені та оформлені організації, що відповідно до повноважень керують всіма закупівельними процесами» [1].

Найбільш популярною нині є централізована модель проведення публічних закупівель, що передбачає зосередження в одних руках всіх закупівельних функцій. Централізована модель закупівель за своєю суттю передбачає створення закупівельного центрального органу, який генерує та обробляє всі закупівельні потреби. Вірцевий закон про регулювання закупівель товарів (робіт) та послуг був розроблений комісією Організації Об'єднаних Націй з прав міжнародної купівлі-продажу товарів – ЮНСІТРАЛ. У міжнародній практиці загальна оцінка систем розвитку електронних закупівель залежить переважно від того, наскільки процес закупівельного циклу є автоматизованим, відповідно до наявності в автоматизованому вигляді певних закупівельних етапів, а саме:

- електронне сповіщення – сповіщення в електронному форматі, за допомогою якого всі суб'єкти закупівельного процесу мають змогу ознайомитись з усією інформацією стосовно запланованого тендеру.
- електронний доступ – можливість отримати доступ до тендерної документації, де прописані умови майбутньої участі у торгах.
- електронне подання пропозиції – можливість подавати пропозиції за допомогою електронних засобів відповідно до оголошеного тендеру, з обов'язковою процедурою шифрування даних задля їх безпеки до моменту офіційного відкриття інформації.
- електронне оцінювання – автоматизована обробка та оцінка пропозицій та подальше визначення переможця, за умови того, що його пропозиція відповідає зазначеним вимогам до закупівлі.
- електронне замовлення – реалізація домовленостей після підписання договору.
- електронне інвойсування – фінансові операції щодо реєстру, розсилки або підтвердження рахунків.

Царина публічних закупівель в Україні знаходиться в інтенсивній розбудові. За останні роки в ній з'явилися нове законодавство, низка технологічних рішень, вироблено принципово нову ідею взаємодії між державою, бізнесом та громадськістю, що була представлена в суспільстві тезою: «всі бачать все!». Це зумовлено необхідністю переходу до моделі, орієнтованої одночасно і на розвиток конкуренції, і на подолання обмежень ринку на основі цілеспрямованого формування відносин співпраці. Великим надбанням став новий ЗУ «Про публічні закупівлі», який чітко регламентує всі процеси закупівель й ще низка законів, що надали йому більше можливостей. У 2015-ому систему публічних електронних закупівель «ProZorro» запустили у вигляді пілотного проекту. Після його успішного тестування система була введена в обіг й від 2016-ого року стала обов'язковою до застосування. ЗУ «Про публічні закупівлі» надає таке визначення публічним закупівлям – «Придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому Законом» [2].

Основними етапами закупівельного процесу в Україні так само виступають:

- ідентифікація потреби,
- прийняття рішення щодо того, які товари, роботи або послуги мають бути придбані і коли (планування закупівель);
- процес розміщення оголошення про закупівлю відповідних товарів, робіт або послуг,
- кваліфікацію постачальника (включаючи аукціон для конкурентних процедур)
- підписання договору;
- процес адміністрування договору.

Слід відзначити, що під системою електронних закупівель переважно розглядається сама процедура проведення закупівлі, а саме: електронна закупівля у «ProZorro» починається від етапу оголошення тендеру до підписання документації з переможцем після його проведення. Етап планування закупівельної діяльності учасниками процесу, об'єктивність їх вимог та подальше виконання чи не виконання умов договору є вже поза циклом системи електронних закупівель. Майже всі механізми проведення закупівель регулюються Законом України «Про публічні закупівлі» – відкриті торги, переговорні процедури, конкурентний діалог. Окремою категорією є переговорна процедура для задоволення потреб оборони, що керується окремим Законом.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання організації діяльності державних службовців органів прокуратури: навч.-метод. матеріали до спеціальної короткострокової програми з підвищення кваліфікації державних службовців Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Південного регіону; за заг. ред М.П. Попова, В.В. Кривоноса. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. – 104 с.

2. ЗУ «Про публічні закупівлі» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>

ДАВТЯН СТЕПАН ГУРГЕНОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ НА ПІДСТАВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Політичні лозунги щодо інтеграції національного законодавства та сфер публічного управління на сучасному етапі розвитку українського суспільства далекі від впровадження Європейських стандартів в Україні, не зважаючи на те, що реальні можливості для цього існують. Пов'язано це в першу чергу з політичною ситуацією в Україні, яку можна характеризувати як нестабільною (кожна влада змінює не лише публічний апарат, а також намагається відмінити попередні Закони або підзаконні акти шляхом впровадження нових, для забезпечення своєї іміджевої складової, при цьому не використовуючи систему оцінок та аналізу). Політичну ситуацію характеризують також такі ознаки як: економічна нестабільність (пов'язана із кадровими «промахами» в тому числі); нестабільність чинної законодавчої бази (слабка політична воля та нездатність працівників правлячих офісів застосувати міжнародні та європейські принципи врядування); кадровими недоліками (низький рівнем захисту прав та свобод державних службовців, корупційні та авторитарні принципи управління, що використовуються вищим керівництвом і керівниками центральних органів влади) тощо.

Європейський досвід державного управління є достатньо актуальним для України, насамперед через політичні спрямування до відповідної інтеграції, саме тому вважається, що побудова держави повинна відбуватися на застосованих принципах, правилах, методах і механізмів, що впроваджені в ЄС [1, с. 66].

Європейські принципи утворювались протягом тривалого часу, мають низку особливостей, що відсутні в системі публічного управління України. Так, Європейські стандарти спрямовані на досягнення конкретних результатів у майбутньому, до сфери результатів входять принципи якості надання адміністративних послуг, незалежність місцевого самоврядування, об'єднання суб'єктів публічного управління до єдиного цілого через впровадження принципів, методів, вимог, правил і норм, взаємовідносин, що спрямовані на досягнення розвитку, стабільності і задоволення потреб кожного індивідуума. Саме тому стратегічний курс України зумовлює орієнтування на європейські цінності, як системи нового типу міждержавного утворення. Такими цінностями є, зокрема, загально визнані демократія, ринкова економіка, соціально-правова держава, адміністративні, комерційні та громадські стандарти і застосування менеджменту. Суть членства в ЄС полягає у досягненні: політичної стабільності (влада гарантує демократію, верховенство закону, дотримання прав людини і захист прав національних меншин); економічної стабільності (реалізація ефективної ринкової економіки); визнання принципів політичного, економічного та монетарного об'єднання; розвинутих управлінських інституцій. При чому сучасна система публічного управління повинна базуватися на трьох складових: інституції, процеси, людські ресурси (кадровий потенціал), що мають бути суворо пов'язані один із іншим [2, с. 142]. Аналіз впровадження в Україні європейських стандартів показує, що інституції та процеси в нашій країні є недосконалими, а система людських ресурсів перебуває у кризовому стані, що в цілому впливає на державу при досягненні результативності та ефективності.

Для підвищення якості, результативності та відповідальності адміністративного менеджменту необхідні такі ресурси:

- організація взаємодії влади і громадськості, впровадження громадського контролю та моніторингу влади на всіх рівнях;
- застосування принципу перехрестності, розподілення управлінських повноважень з метою децентралізації та підвищення ефективності процесів прийняття рішень;
- розвинені механізми аналізу, розробки, оцінки, ефективності державної політики;
- запровадження процесів консультування, у тому числі через ІТ-технології, реалізація принципів взаємодії та партнерства на всіх рівнях;
- реалізація адміністративного маркетингу для задоволення потреб усіх верств населення, удосконалення механізмів через моніторинг громадської думки;

- професійний кадровий апарат на всіх рівнях.

Враховуючи викладене можливо стверджувати, що сучасна система публічного управління України потребує удосконалення через застосування європейських стандартів до удосконалення шести сфер (права і свободи, кадрові зміни, економічний прибуток, публічне управління, самоврядування, безпека).

Застосування принципів сфери прав і свобод передбачає, що органи публічного управління стануть основою демократичного режиму; кожен громадянин буде мати право на управління державними справами; впровадження електронного самоврядування та ІТ-технологій для отримання відповідних послуг, забезпечення інформування, отримання зворотного зв'язку громадської думки, реалізація виборчих процесів, референдумів на всіх рівнях, вибір Законів та підзаконних актів, яких потребує населення.

Кадрові зміни передбачають перегляд стратегії підбору висококваліфікованого штатного персоналу (особисті характеристики, удосконалення іспитів, співбесід, конкурсів); розвиток ролі виборних представників (не може стати депутатом або керівником місцевого самоврядування особа без відповідної історії позитивних дій, що підтверджується документально); використання методів навчання (середні та вищі навчальні заклади); розробка експертних оцінок; підвищення заробітної плати, переоцінка кар'єрного зростання (просування від низів до посадовців керівної ланки по вертикалі); розробка та впровадження Кодексу поведінки (закладення стандартних принципів, консультаційних процедур, етичної поведінки).

Економічна орієнтація повинна бути спрямована на врегулювання цінової політики по всіх сферах; прибутку для органів публічного управління; системи прозорості по державним закупівлям, фінансовим витратам на проекти за рахунок суспільства; поширення функцій місцевих органів влади та самоврядування, у тому числі в сфері державного бізнесу; заміни деяких функцій контролю і перевірки на консультування та оцінювання; впровадження термінів державних омбудсменів та медіаторів, як незалежних суб'єктів; розробки економічних стратегій і завдань; системи заміщення, де держава через надання грантів дозволить зміцнити на містах побудову нових об'єктів державної власності з можливістю залучення інвесторів, як учасників процесів та власників частки майна; запровадження системи повернення витрачених державою коштів на гранди з отриманого прибутку на містах; врегулювання забезпечення місцевої влади та самоврядування відповідними ресурсами; розмежування процедур, що пов'язані з державними трансферами, заборгованістю, субсидіями, позиками, податками і зборами, кредитами і сальдо; введено в дію поняття мінімальних стандартів, незалежно від регіону та фінансових спроможностей; залучення незалежних експертів для формування бюджетів та визначення ризиків, утримання фінансів у банках, забезпечення страхування, депозитні зобов'язання, випуску облігацій або участі на фондових ринках, розробка програм і процедур фінансового оздоровлення; трансферна система змін, спрямована на посилення взаємодії органів влади шляхом з'єднання спільних зусиль на прийнятті правильних управлінських рішень). Зокрема, низка таких принципів закладено у рекомендація КМДЧ щодо місцевого оподаткування, фінансового вирівнювання та грантів місцевим органам влади від 06.09.2000 № СМ / Рес (2000) [3].

Сфера змін публічного управління передбачає впровадження спільних принципів, методів, аналізу, політичного нагляду; електронного самоврядування та застосування ІТ-технологій по всіх сферах; наділення органів реальними повноваженнями; поширення консультативних функцій для регіональної та місцевої влади, зниження ролі адміністративного контролю; залучення усіх верств для обговорення реформ, прийняття Законів та підзаконних актів; використання механізму референдумів; розробка процедур ухвалення рішень; поширення якісних адміністративних послуг, розробка середньострокових програм задоволеності потреб населення; посилення розвитку партнерства за напрямками співпраці по горизонталі, вертикалі та зворотного зв'язку; використання принципу «знизу до гори».

Розвиток місцевого самоврядування повинен забезпечуватися через застосування принципу субсидіарності та наділення максимальним колом повноважень, насамперед в питанні надання адміністративних послуг; надання державним адміністраціям виключно контрольних-наглядових та координаційних функцій; передачу виконавчих функцій від державних адміністрацій місцевим органам влади; створення територіальних громад, що можуть самостійно вирішувати питання місцевого значення; надання права на розпорядження землею в межах своєї території та функцій; впровадження системи угод про співробітництво по вертикалі та горизонталі; уніфікацію стандартних послуг, що надаються населенню [4]; уникнення монополії в наданні державних послуг; орієнтацію на кожного індивідууму та задоволення його потреб).

Сфера безпеки повинна забезпечувати введення кримінальної відповідальності за підлив або значне невиконання реалізованих державних стратегій, планів, розробок; поширення економічних функцій, а не політичних; врегулювання сфери ймовірної зміни територіальних кордонів; систему превентивних механізмів діяльності, що може бути пов'язана із загрозою для здоров'я населення або шкодити інтересам суспільства чи моралі, національній безпеці, поширення міжнародного екстремізму або тероризму; побудові системи антикорупційних заходів, що дозволяє викориняти джерело існування таких протизаконних дій.

Список використаних джерел

1. Європейський досвід державного управління [Електронний ресурс] / курс лекцій Національної академії державного управління при Президентові України / видавництво НАДУ від 25 травня 2007 р. № 134/5-13 – 756 с. – Режим доступу : http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/ecf045ac-737b-498e-a136-4c9d4beec133.pdf

2. Болотіна Є.В., Бирюків К.В. Становлення Європейської моделі публічного адміністрування в Україні / Є.В. Болотіна, К.В. Бирюків – наук. вісн. Донбаської державної машинобудівної академії – Краматорськ, 2016 р. № 2 (20Е) – С. 137-143 – Режим доступу : [http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_vesnik/%E2%84%962\(20%D0%95\)_2016/article/22.pdf](http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_vesnik/%E2%84%962(20%D0%95)_2016/article/22.pdf)

3. On local taxation, financial equalisation and grants to local authorities : рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи [Електронний ресурс] : міжнародний документ від 06 вересня 2000 р. № Rec(2000)14 / офіційний сайт Ради Європи – Режим доступу : https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804ff8e7

ДІДУК АЛІНА ЮРІЇВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Французький вчений А. Токвіль зазначав: «центральна влада, хоч би якою освіченою та вправною вона була, не в змозі охопити всі питання життя великого народу. Коли влада намагається виключно своїми силами створити та привести в дію безкінечну множину різних суспільних механізмів, вона змушена буде або задовольнятися далеко неповними результатами, або її зусилля будуть просто марні [1].

Виходячи з цих слів, головний напрямок змін моделі регіонального управління в Україні потрібно спрямувати на подальшу демократизацію управління, адміністративні реформи структури державної виконавчої влади, децентралізацію та деконцентрацію повноважень і відповідальності. Важливим є те, що розбудова інституту регіонального управління в Україні має враховувати загальноєвропейські тенденції регіоналізації, що зумовили кардинальні зміни у багатьох країнах ЄС. У світі давно зрозуміли, що управління неможливо здійснювати виключно з центру. Проблема децентралізації влади в Україні не є новою, проте залишається актуальною, через концентрацію важелів управління в центрі, спостерігаються суперечності між гілками влади, і, як результат – відчуженість влади від людей.

Ще в січні 2016 року, попередній президент України П. Порошенко виступаючи на «Дні діалогу представників органів місцевого самоврядування та органів державної влади зазначав: «Ми хочемо змінити найближчу до народу місцеву владу, надавши самоврядуванню реальних повноважень, яких ще ніколи не знала система місцевого самоврядування в історії України, що децентралізація – це ключовий елемент нашої підготовки до майбутнього членства в Євросоюзі» [2].

Децентралізація влади здійснило багато європейських країн такі як Франція, Польща та інші. В умовах, що склалися в Україні, дуже важливо в процесі децентралізації не допустити відцентрових тенденцій, повернення до ідей федералізації та посилення сепаратизму. Федеративний устрій є неприродним для України, оскільки федерація з історичної точки зору – це об'єднання територій, які були колись окремими державами.

Якщо звернутись до європейського досвіду, то серед 48 країн Європи тільки 6 є федеративними: Австрія (з 1920 р.), Бельгія (з 1993 р.), Боснія та Герцеговина (з 1995 р.), Російська Федерація (з 1992 р.), Німеччина (з 1949 р.), Швейцарія (з 1848 р.). В той же час, більшість європейських країн були і залишаються унітарними. Слід розуміти, що федерація це не тільки бюджетна та адміністративна автономія і двопалатний парламент, це й наявність власного законодавства. Законодавчі органи суб'єктів федерації можуть ухвалювати власні закони, відповідно до яких здійснюється їх судочинство. В Україні на нинішньому етапі це було б явно деструктивним і створювало б загрозу територіальній цілісності країни. Зрештою, федералізація аж ніяк не сприятиме скороченню державного апарату, а навпаки – призведе до його зростання.

Історичний досвід державотворення свідчить про формування України саме як унітарної країни. Українська козацька держава формувалася як унітарна, так само не йшлося про федеративний устрій і в період УНР, Гетьманату та Директорії. Зокрема, Конституція УНР 1918 року, надаючи «своїм землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, додержуючи принципу децентралізації» все ж таки проголошує УНР «неподільною державою» [3].

Документом, що визначив основні напрямки реформи з децентралізації, є Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, ухвалена Розпорядженням КМУ 01.04. 2014 № 333. Концепцією передбачено утворення на кожному рівні АТУ відповідних органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади:

- на базовому рівні функціонують сільська, селищна, міська ради та їх виконавчі органи, представництва (представники) окремих органів виконавчої влади;
- на районному рівні – районні ради та їх виконавчі органи, райдержадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади;
- на регіональному рівні – Рада міністрів АРК, обласні ради та їх виконавчі органи, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, територіальні органи ЦОБВ [4].

Важливим моментом у Концепції є норма про утворення виконавчих органів обласних та районних рад і одночасно зміну статусу місцевих адміністрацій з органів загальної компетенції на контрольні-наглядові органи з функцією координації діяльності ТПЦОБВ на відповідній території. Наразі, хоча згідно з законами «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» вони є підзвітними і підконтрольними органам місцевого самоврядування в частині роботи у бюджетній, соціально-економічній та культурній сферах, як показує практика, вони відносяться до рад як до придатка, який повинен без особливого розгляду приймати те, що вносять адміністрації з урахуванням інтересів і побажань не територіальних громад, а центральних органів влади.

Після реформування в Україні має бути побудована трирівнева система. Найсильніша – це громада (село – селище – місто), далі – район, а потім – регіон. Кожен з цих рівнів матиме виключний перелік компетенцій і джерела фінансування. Передбачалось, що державні адміністрації будуть перетворені на префектури, які

наділятимуться повноваженнями контролю за законністю актів ОМС на відповідній території. Замість голів обласних державних адміністрацій будуть префекти – кар’єрні державні службовці, які будуть державним «оком» на території [5].

Інститут префектів запозичений з французького досвіду, а сама запропонована модель децентралізації має схожість як з французькою, так і з польською моделями регіонального управління. Зміна ролі адміністрацій, позбавлення їх статусу суб’єкта прямого управління регіональним розвитком відповідає європейській практиці, оскільки означає передачу повноважень від призначених державою посадовців – обраним представникам громади.

При цьому європейський досвід свідчить про те, що країни, які проводили децентралізаційні реформи, не робили це виключно добровільно. В Швеції з 1960 по 1974 рік проходив етап добровільного об’єднання, поки не було прийняте директивне рішення. У Данії добровільне об’єднання проходило з 1958 по 1973 рік. Реформу 2007 року провели вже затвердивши новий територіальний поділ у центрі, 98 муніципалітетів замінили попередньо існуючі 271. Було скасовано 13 данських провінцій і створено 5 адміністративних регіонів [6].

Масштабну реформу з децентралізації провела у 2011 році Греція, яка вважалася високо централізованою державою. У результаті реформи кількість муніципалітетів було скорочено з 1034 до 325, замість 54 префектур було утворено 13 регіонів «peripherias». Новостворені муніципалітети набули більшої ваги та розширили свої повноваження. Значне скорочення муніципалітетів відбулося внаслідок реформи в Фінляндії. В період з 2006 по 2013 рік їх кількість зменшилася з 431 до 320, і до того ж було посилено міжмуніципальне співробітництво [7].

Таким чином укрупнення територіальних одиниць найнижчого рівня є спільною рисою реформ, що відбулися в європейських країнах в останні роки. При цьому лише фінський досвід свідчить про теоретичну можливість виключно добровільного об’єднання громад, в той час як в інших європейських країнах держава задавала певні рамки цього процесу. Так практично сталося і в Україні. Звіт Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи містить таку інформацію: «крім існуючих 27 (регіонів), які залишаються і зазначені в Конституції, буде залишено тільки близько 150 районів замість 490 і приблизно 1500 громад замість 10279». А по факту станом на 01.09.2021 в Україні створено 126 районів і 1469 громад.

Список використаних джерел

1. Токвиль А. Демократия в Америке: [Електронний ресурс] / А. Токвиль. – Режим доступа : <http://grachev62.narod.ru/tokvill/chapt02.html#v8> – Назва з екрана.
2. Порошенко П. Децентралізація – це ключовий елемент підготовки України до майбутнього членства в ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/1244765-poroshenko-detsentralizatsiya-tse-klyuchoviy-element-pidgotovki-ukrajini-do-maybutnegho-chlenstva-v-es.html> – Назва з екрана.
3. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР) від 29 .04. 1918. [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://web.archive.org/web/20081206132214/http://vilegas.com.ua/content/view/1823/109/>. – Назва з екрана.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів в Україні від 01 .04. 2014 № 333 – р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> – Назва з екрана.
5. Голинська О. В. Добровільне об’єднання територіальних громад: чинники спротиву, об’єктивні позиції та переваги. / О. В. Голинська // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць ОРІДУ. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 3(63). – С. 98 – 104.
6. Іжа М. Система регіонального управління: світовий досвід і Україна: Монографія / М. Іжа. – Одеса: «Друкарський дім», 2011. – 368 с.
7. Eurostat / Your key to European statistics // European Commission: [Electronic resource] – Access mode: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_№M_DT L&Str№m=NUTS_33&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERAR CHIC&IntCurrentPage=1

ДУЛІНА ОКСАНА ВАСИЛІВНА

доцент ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н.

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Побудова сучасної, стійкої та ефективної системи управління державними фінансами, покликаної забезпечити збереження фінансової стабільності країни та створити умови для сталого та інклюзивного економічного зростання неможлива без підвищення ефективності мобілізації та витрачання державних коштів. Належним чином організована система контролю служить одним із найважливіших інструментів досягнення підвищення ефективності використання публічних ресурсів.

Наразі в Україні створено умови для ефективного функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю. Прийнято зміни до Бюджетного кодексу України та рішення Уряду, що сприяють наближенню внутрішнього контролю до міжнародних стандартів, зокрема моделі COSO. Затверджено Основні засади організації та здійснення внутрішнього контролю, якими врегульовано питання управлінської відповідальності та підзвітності, сформовано єдині підходи щодо здійснення внутрішнього контролю в державних органах, а також розроблено низку методологічних посібників з внутрішнього контролю з урахуванням кращих міжнародних практик у цій сфері [1].

Незважаючи на певний прогрес у розвитку внутрішнього контролю у державних органах, наразі існує ціла низка проблемних питань у сфері організації та здійснення внутрішнього контролю в органах влади регіонального рівня. Так, проведений Міністерством фінансів України аналіз звітності про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю, в тому числі і в обласних державних адміністраціях за 2019-2020 роки, свідчить про наявність типових недоліків та порушень. Наприклад, мають місце *не правильне розуміння сутності та змісту елементів внутрішнього контролю, відсутність логічного взаємозв'язку між деякими елементами* при характеристиці фактичного стану урегулювання (функціонування) відповідних питань, що описують стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі його елементів, зокрема відсутні:

– відповідний опис організації та здійснення процесу в установі, із наведенням структурних підрозділів, задіяних до цього процесу, їх взаємодії, контролю, підзвітності та відповідальності за реалізацію процесу, встановлених контрольних термінів, та визначених форм тощо;

– інформації про функціонування взаємопов'язаних складових у комплексі та у логічному взаємозв'язку [5].

Більшістю регіональних органів виконавчої влади не наведено опис здійснення процесів всередині установи, зокрема, щодо: встановлення стратегічних цілей та здійснення моніторингу їх виконання; складання бюджетних запитів, затвердження паспортів бюджетних програм, організації контролю за дотриманням бюджетного законодавства; управління об'єктами державної власності; складання: звітності про досягнення визначеної мети (місії), стратегічних цілей тощо. Натомість зазначено лише посилання на Бюджетний або Податковий кодекси України, інші нормативно-правові акти у цих сферах, план заходів з реалізації Стратегії розвитку відповідного органу, положення про установу, або поінформовано, що ці процеси здійснюються відповідно до вимог законодавства або до основних завдань кожного структурного підрозділу, викладених у їх положеннях.

Типовим недоліком є також *відсутність опису, яким чином всередині установи застосовуються превентивні антикорупційні механізми та конкретних внутрішніх документів з питань функціонування системи запобігання корупції, а також додержання правил етичної поведінки в установі*. Замість цього наведено посилання, наприклад, на нормативно-правові акти у цих сферах або на внутрішні документи установи.

Відсутність інформації у звітах деяких регіональних органів про підтвердження здійснення документування діяльності з управління ризиками може свідчити про формальне здійснення в цілому зазначеної діяльності в установі (наприклад, затвердження лише внутрішніх документів з питань управління ризиками без їх практичного застосування) [4].

Враховуючи що упровадження внутрішнього контролю спрямоване на посилення відповідальності керівників за управління і розвиток установи в цілому, саме керівник вправі обирати та впроваджувати відповідні механізми, застосовувати інструменти та методи управління, вживати організаційних заходів, що спрямовані на забезпечення виконання установою завдань і функцій, досягнення встановлених мети (місії), цілей, планів та вимог щодо діяльності установи. З урахуванням вищевикладеного, рішення щодо видання необхідних документів (виду, форми, структури, наповнення тощо), що врегульовуватимуть певні аспекти діяльності установи, мають прийматися безпосередньо її керівником [2]. У зв'язку з чим на порядку денному гостро стоїть питання проведення навчальних заходів з керівниками та працівниками структурних підрозділів установи для підвищення обізнаності щодо сутності системи внутрішнього контролю та діяльності з управління ризиками.

Крім того, з метою уніфікації виконання однотипних процесів, уникнення дублювання виконання одних і тих самих процесів різними установами, структурними підрозділами, працівниками, чіткого визначення обов'язків та відповідальності кожного виконавця у ході виконання функцій, процесів, операцій в установі, доцільно розроблення відповідних регламентів за напрямками діяльності та виконуваними функціями як в текстовій, так і в графічній формі, які забезпечать повноту та наочність відображення діяльності структурних підрозділів та працівників установи [3].

Відтак, виходячи с вищезазначеного, слід констатувати, що у більшості регіональних органів виконавчої влади поки ще не створено комплексної системи внутрішнього контролю у розумінні статті 26 Бюджетного кодексу України або вона не функціонує як цілісний процес, а підходи до внутрішнього контролю і надалі орієнтуються на відповідність (дотримання законодавства), замість акцентів на ефективності, результативності та інтегрування внутрішнього контролю в управлінський цикл планування, виконання, контролю, моніторингу і звітування.

З метою забезпечення професійного розвитку й підвищення рівня професійної компетентності з внутрішнього контролю *пропонується* Міністерству фінансів України розробити заходи для підвищення обізнаності керівників державних органів щодо переваг побудови ефективної системи внутрішнього контролю, розробити та впровадити відповідні навчальні програми, заходи щодо ширшого впровадження системи внутрішнього контролю на рівні усіх місцевих органів.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2021 – 2025 роки // Проект Розпорядження Кабінету міністрів України – [Електронний ресурс] – Режим доступу. – https://mof.gov.ua/uk/legal_acts_drafts_2021-485

2. Щодо звітування про стан внутрішнього контролю // ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД [Електронний ресурс] – Режим доступу. – <https://mof.gov.ua/uk/rozjasnennja-z-pitan-dvfk>

3. Щодо необхідності розробки адміністративних регламентів // Роз'яснення Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу. – <https://mof.gov.ua/uk/rozjasnennja-z-pitan-dvfk>

4. Про організацію внутрішнього контролю // Роз'яснення Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу. – <https://mof.gov.ua/uk/rozjasnennja-z-pitan-dvfk>

5. Щодо якості звітування про стан організації та здійснення внутрішнього контролю за 2019 рік // Лист Від 07.05.2020 р. № 33010-07-5/13660 [Електронний ресурс] – Режим доступу. – <https://mof.gov.ua/uk/rozjasnennja-z-pitan-dvfk>

**ПРО ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ
НА ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ**

На систему державного управління на територіальному рівні суттєво впливає форма територіального устрою. При цьому розрізняється чотири основних типи державного управління в залежності від публічно-правового статусу територій де здійснюється управління – державне управління на територіальному рівні при федерації, при автономії, децентралізоване та централізоване державне управління на територіальному рівні.

При федеративній формі вищі територіальні одиниці являють собою державоподібні чи навіть державні утворення – суб'єкти федерації. Основною ознакою федеративної держави є розділений суверенітет між двома рівнями, що передбачає, зокрема співіснування двох систем державної влади та управління, кожна з яких діє у визначених межах. Федеративна держава здійснює власні повноваження на рівні своїх суб'єктів через утворення власних органів або/та через делегування виконання своїх повноважень органам суб'єктів федерації. Федерації значно відрізняються одна від одної за рівнем свого економічного розвитку, розміром території, за правовими характеристиками, походженням, що також значною мірою впливає на систему державного управління федеративної держави на територіальному рівні. Окреслена форма не є властивою для України, адже відповідно до ст. 2. Конституції України суверенітет України поширюється на всю її територію, Україна є унітарною державою. У ст. 132 Конституції визначено, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, тобто складові частини держави перебувають в нерозривному взаємному зв'язку, визначаються внутрішньою єдністю [1].

При автономії територіальні одиниці виступають не в якості адміністративних частин держави, а винятково як самоврядні утворення, які в окремих випадках, діють з державою на рівних правах. Щоправда, на відміну від федеративної моделі, жодних суверенних прав за ними не визнається, а рівень автономних прав визначається виключно державою. За цією моделлю система державного управління на рівні самоврядних одиниць здійснює лише загальнополітичні повноваження (оборона, зовнішня політика, національні фінанси), решта управлінських функцій (соціальна політика, економічний розвиток тощо) знаходиться лише у компетенції місцевих влад, що знаходяться повністю поза межами системи державного управління [2]. Не зважаючи на існування АРК та інституту місцевого самоврядування на рівні поселень, що також іноді трактується в якості адміністративної автономії, окреслена модель також не є властивою для України, чому сприяють тісні організаційні зв'язки між органами державної виконавчої влади та виконавчими органами місцевого самоврядування та АРК.

При децентралізованій моделі місцевого державного управління держава передає значний обсяг власних повноважень виконавчим органам самоврядних територій, що, з одного боку, значно спрощує структуру публічного управління, а з іншого втягує самоврядні органи у систему державного управління. Самоврядні одиниці за такою моделлю виступають певною мірою як територіальні одиниці держави, а їх органи забезпечують одночасно виконання як власної компетенції так і компетенції держави. В межах реалізації державних інтересів органи самоврядування входять у субординаційні відносини з вищестоящими органами державного управління, будучи повністю автономними при реалізації інтересів територіального колективу [3].

Нарешті, централізація не визнає будь-які форми автономії та самоврядування. За цією моделлю, виконання публічних завдань повністю доручається державним службам, крім того всі адміністративні рішення ухвалюються виключно центральною ланкою державної установи. Така тотальна централізація вкрай рідко зустрічається в системі державного управління. Тому, зазвичай використовують одну з форм централізації, що усуває значні недоліки – деконцентрацію. Деконцентрація передбачає наявність територіальних органів державного управління, що знаходяться у субординаційних відносинах з центром, їх керівництво призначається та звільняється з посад центральним урядом тощо. При цьому центральна влада може визнавати за територіальними органами достатньо широку компетенцію, але вона може бути у будь-який момент переглянута, або рішення територіальних органів можуть бути скасовані вищестоящою ланкою не лише з точки зору порушення законності, а з міркувань доцільності. Нарешті, при деконцентрації місцеві територіальні одиниці не володіють статусом юридичної особи і є простими територіальними одиницями. Деконцентрація може існувати під наглядом лише одного представника центральної влади або кількох керівників спеціалізованих служб [4].

Моделі децентралізації та централізації є в повній мірі притаманними Україні, що й закріплюється Конституцією, відповідно до ст. 132 якої територіальний устрій якої ґрунтується на засадах поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади. Це проявляється в тому, що за державою зберігається право охорони та забезпечення загальнодержавних інтересів, що здійснюється через утворення централізованої системи відповідних органів державного управління на місцях [5]. Решта функцій передається у вигляді делегованої компетенції до повноважень виконавчих органів місцевого самоврядування та АРК, що володіють також значними власними повноваженнями. При цьому зберігаючи централізацію у певних сферах, держава широко використовує механізм деконцентрації, що має прояв у створенні МДА та ТПЦОВВ зі значними правами. Сполучення засад централізації та децентралізації має прояв і в тому, що на рівні територіальних одиниць вищої та середньої ланок (області та райони) публічна влада представлена лише інститутом державного управління. Інститут місцевого самоврядування представлений лише на рівні поселень – сіл, селищ, міст, що виступають в якості нижчих ланок територіального поділу. Територіальний устрій України є також асиметричним, внаслідок того, що різні територіальні одиниці одного рівня володіють неоднаковими правами, компетенцією та функціями, що призводить до різної кількості територіальних органів державного управління. Так, структура державного управління на рівні АРК є менш розгалуженою ніж в областях; кількість органів державної виконавчої

влади в містах обласного значення та районах, що також знаходяться на одному територіальному рівні значною мірою різняться.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що місцеве державне управління в основному будується відповідно до територіального поділу країни. Отже, під «місцевим» або «територіальним» розуміється рівень, що є нижчим, ніж загальнодержавний. Так, відповідно до статті 133 Конституції України територіальними одиницями України є АРК, області, райони, територіальні громади.

Означену систему територіальних одиниць можна розрізнити за деякими критеріями, що значним чином впливає на побудову системи державного управління на територіальному рівні. Зокрема, можна визначити три форми територіальних одиниць – адміністративно-територіальні, політико-територіальні, муніципально-територіальні.

При адміністративній формі територіального поділу система територіальних одиниць встановлюється винятково волевиявленням держави. Основний критерій створення подібних територіальних одиниць – зручність державного управління, інтереси оборони, державного контролю, збору податків і т.п. Звідси такі територіальні одиниці, як правило, є приблизно рівними за площею, населенню й ін. В Україні в адміністративній формі розвиваються такі територіальні одиниці як області та райони. З іншого боку, при політико-територіальному поділі враховується наявність політичних суб'єктів на території, інтереси яких й впливають на утворення територіальних одиниць. В Україні у політичній формі виступає лише АРК. Муніципально-територіальні одиниці як специфічні політико-управлінські суб'єкти, складають територіальну основу місцевого самоврядування – територіальні громади, – міста, райони у місті, селища, села.

Треба зазначити, що державне управління на рівні адміністративно-територіальних одиниць характеризується домінуванням централізованого механізму державного управління через створення центральною владою спеціалізованих установ на відповідному рівні та призначення посадових осіб, що знаходяться у субординаційних відносинах із вищестоящою ланкою. З іншого боку, державне управління на рівні політико-територіальних та муніципально-територіальних одиниць здійснюється переважно шляхом децентралізації – через делегування значної кількості повноважень держави органам, що утворюються населенням цих територій і які не входять до системи державної влади та управління. Однак останнє зовсім не виключає можливості в деяких сферах на цих територіях здійснювати й пряме державне управління.

Територіальні одиниці розрізняються також за рівнями, що забезпечує зручність організації публічної влади. В Україні вищий територіальний рівень складають АРК, області, міста зі спеціальним статусом; середній – райони, міста обласного (республіканського АРК) значення, райони у містах (міст зі спеціальним статусом); нижчий – села, селища, міста районного значення, райони у містах (міст обласного значення). Якщо для верхньої та середньої територіальної ланок, як зазначалось раніше, характерним є централізоване державне управління, або співіснування централізованих та децентралізованих форм, то для нижчого територіального рівня більш виразним є децентралізовані механізми державного управління.

Функціональне навантаження різних територіальних одиниць також різне. За функціями територіальні одиниці поділяються на універсальні та спеціальні. Універсальні територіальні складають територіальний каркас публічної влади і на їх рівні утворюються публічні установи, що здійснюють всі, або більшість управлінських функцій держави, такими в Україні є всі територіальні одиниці перелічені в Конституції. Спеціальні територіальні одиниці створюються для виконання окремих функцій та завдань держави і вони у більшості випадків не співпадають з адміністративно-територіальними одиницями. До них, зокрема, відносяться територіальні утворення деяких ЦОВВ, що діють на міжрегіональному рівні, наприклад Одеське управління Державної комісії по цінним паперам та фондовому ринку, Південне оперативне командування охоплює 10 адміністративно-територіальних одиниць верхнього рівня та ін.

Державне управління на територіальному рівні диференціюється також відповідно до видів органів публічної влади та управління. Це дозволяє виділити в Україні:

- органи державної виконавчої влади на територіальному рівні, що розпадаються на два підвиди – МДА та ТПЦОВВ. Деякі з дослідників також відносять до системи державної виконавчої влади й виконавчі органи місцевого самоврядування та Раду Міністрів АРК в частині делегованих повноважень;

- територіальні представництва Президента України (в АРК);
- територіальні ланки судової влади;
- територіальні органи прокуратури;
- територіальні установи державно-громадських (квазідержавних) органів.

Система державного управління на територіальному рівні будується, з урахуванням таких відомих елементів менеджменту як розділення функцій та спеціалізація; департаменталізація та кооперація, зв'язки в організації та координація, ієрархія та ланцюговість; масштаб керованості та контролю; розподіл прав та відповідальності, диференціація та інтеграція, централізація та децентралізація.

Ефективного і продуктивного функціонування державного управління неможливо досягти, якщо якась ланка державного органу буде виконувати всі його повноваження, або тоді, коли всі ланки будуть здійснювати однакові функції [6]. Тому при побудові державного управління по вертикалі здійснюється поділ функцій та спеціалізація за рівнями ієрархії. Це, зокрема, дає можливості центральній ланці органу державного управління, зосередитися на прийнятті стратегічних рішень, а місцевій – на впровадженні обраної стратегії. Вертикальний поділ праці і спеціалізація властиві більшості органів державної влади і управління.

Наявність територіальних ланок передбачає й певну сукупність стійких зв'язків та координації між ними та керівним центром органу державного управління. Без зв'язків і взаємодії частин фактично не може бути організованого цілого. При цьому можливо виділити кілька видів зв'язків, головними з яких з точки зору побудови органу державного управління є вертикальні і горизонтальні, лінійні і функціональні, формальні й неформальні, прямі й непрямі тощо. Вертикальні зв'язки з'єднують ієрархічні рівні в органі державного управління, в їх межах вирішуються всі проблеми влади й впливу, здійснюється передача розпорядничої і звітної інформації тощо.

Горизонтальні зв'язки – це зв'язки між двома та більше рівними за положенням в ієрархії частинами механізму державного управління. Для вітчизняної моделі характерним є використання переважно вертикальних зв'язків в механізмі взаємодії територіальних ланок органу державного управління. Горизонтальні зв'язки або не передбачені, або прямо заборонені, тобто взаємодія між територіальними ланками органу державного управління здійснюється через центр.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінами. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text/t/>. – Назва з екрану.
2. Нижник Н., Мосов С. Про співвідношення державного управління і виконавчої влади // Вісник УАДУ. – 2000. – № 4. – С.23 – 29.
3. Долечек В.С. Надання управлінських послуг населенню органами виконавчої влади України: організаційно-правовий аспект: Дис. к.держ.упр. / НАДУ при Президентові України. – К., 2005. – 222 с.
4. Ведель Ж. Административное право Франции. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/3816784/>. – Назва з екрану.
5. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: (Монографія) / За ред. Н.Р. Нижник. – К.: Вид-во УАДУ, 1997. – 157 с.
6. Бодди Д., Пэйтон Р. Основы менеджмента/ Пер. з англ. – СПб.: Издательство «Питер», 1999. – 530 с.

КАРАНФІЛОВА ІРИНА ОЛЕКСІЇВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФІНАНСОВА СКЛАДОВА СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СПЕЦИФІКА ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У світлі активних децентралізаційних процесів, що відбуваються на території України, реформи територіальної організації влади та завершення процесу об'єднання територіальних громад гостро постало питання забезпечення спроможності створених ТГ. Враховуючи нормативний та практичний підходи ядром спроможності визнано саме фінансову складову, яка є не єдиною, але значущою. Відтак, актуальним видається дослідження практик забезпечення спроможності територіальних громад з акцентом саме на фінансову складову.

Проблеми діяльності та розвитку місцевого самоврядування, територіальних громад в Україні є предметом дослідження багатьох науковців з публічного управління та адміністрування, серед яких В. Бабаєв, І. Дробот, С. Давтян, В. Мамонова, Ю. Молодожен, В. Наконечний, Ю. Куц, С. Саханенко та ін. Попри значну наукову розробленість динамізм розвитку територіальних громад актуалізує проведення подальших наукових розвідок.

Спроможність громади визначається не лише кількістю і якістю ресурсів, якими вона володіє (внутрішнє середовище), а й межами права розпоряджатися – вузькими або широкими (зовнішнє середовище) [2]. Виходячи з цього, доцільно конфігурацію спроможності громади, як окреслення її складових та визначення їхнього співвідношення, подати в синтезованому вигляді – як дві частини одного цілого: внутрішню спроможність та зовнішню спроможність. Внутрішня спроможність характеризується ресурсним забезпеченням територіальної громади, до якої відносять такі компоненти як правовий, матеріально-екологічний, організаційний, економічно-інвестиційний, фінансовий, інфраструктурний, гуманітаро-соціальний, громадський. Зовнішня спроможність фактично є віддзеркаленням державної політики щодо місцевого самоврядування, співвідношення централізації та децентралізації, стану економічного і соціального розвитку країни, наповненості і збалансованості державного бюджету, рівня розвитку громадянського суспільства. До зовнішньої спроможності віднесемо такі компоненти як законодавчий, політичний, адміністративний, територіальний, макроекономічний, державно-фінансовий, міжмуніципальний, соціетальний. Слід підкреслити, що вплив компонентів зовнішньої спроможності на внутрішню спроможність громад може бути як позитивним, так і негативним, причому нерідко цей вплив виявляється значним.

Важливим компонентом, а відповідно до Методики ключовим компонентом спроможності територіальних громад є фінансовий. Фактично мова про необхідність забезпечення раціонального розподілу наявних ресурсів та пошук додаткових джерел наповнення бюджету і шляхів підвищення ефективності управління ресурсами.

Раціональне управління фінансовими ресурсами опосередковує процес діяльності усіх суб'єктів управління по формуванню фінансових ресурсів, створенню, нарощуванню і ефективному використанню фінансових ресурсів. Раціональне управління фінансами громади пропонується здійснювати безперервно з врахуванням особливостей конкретної територіальної громади сучасних реалій, а також дії зовнішніх нерегульованих на рівні регіону чинників. Отже, необхідно передбачити можливість гнучкого і оперативного прийняття рішень, що впливають на усі аспекти діяльності територіальної громади [4]. На разі це особливо важливо, адже гостро відчувається зміна пропорцій державного і корпоративного впливу на можливості економічного зростання, має місце висока динамічність та посилення дії чинників зовнішнього середовища.

Наступним проблемним питанням є здатність територіальних громад до стратегування [1]. Стратегічне планування загалом є необхідною умовою поступального та сталого розвитку об'єднаних територіальних громад на основі раціонального використання власних ресурсів. Розробка Стратегії активно залучає громадян до вирішення власних проблем і, одночасно, визначає пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади. Активне залучення максимальної кількості громадян дає можливість створити

«живу» Стратегію з дієвим механізмом розвитку громади [3]. Безперервність та постійність процесу стратегічного планування забезпечується регулярним переглядом Стратегій та внесенням відповідних коректив. Саме такий документ сприятиме створенню об'єднаної громади, у якій хочеться жити та працювати. Періодична оцінка результатів впровадження програм місцевого розвитку є безперервним процесом, який дозволяє відстежувати та аналізувати динаміку змін у громаді.

Актуалізованим у ході реформ є питання місцевих статутів, адже совітовий досвід свідчить, що саме муніципальні статuti та хартії дають територіальним громадам можливість самостійно в межах закону обрати структуру свого управління, забезпечуючи своєрідний плюралізм форм місцевої демократії. Вони конкретизують та адаптують до місцевих умов численні закономірності, впорядковують їх у логічному викладенні, сприяють виникненню у населення правильних та досить повних уявлень про структуру та роботу механізму місцевого самоврядування, створюють легальні умови для формування і впровадження прав та інтересів членів територіальної громади, що обумовлені природою місцевого самоврядування (так званих муніципальних прав та інтересів). Саме у Статутах доречно було б чітко закріпити форми участі громадськості у житті ОТГ.

Інноваційним та водночас апробованим вітчизняними і зарубіжними практиками є досвід громадського бюджету, який повинен бути тим механізмом, який «навчатиме» – необхідно подбати про відкритість даного процесу і передбачити можливість внесення змін і виправлень до процедури. Ключовою складовою успішної реалізації бюджету участі є взаємна довіра мешканців та влади, яка будується, зокрема, на чіткості та прозорості процедур і положень, відкритості процесу та залученні до нього мешканців як на стадії організації процесу, так і в процесі обговорення форм процедури [5]. Основна мета заходів та дій, які відбуваються в рамках учасницького бюджетування, полягає у побудові на місцевому рівні зв'язків між мешканцями, згуртуванні їх навколо спільних ідей та ініціатив, які подаються в рамках бюджету участі та поліпшують життя в громаді

Відтак, фінансова складова є ключовим елементом спроможності територіальних громад. Нині напрацьовано значну кількість практик у частині забезпечення наявних потреб та

Список використаних джерел

1. Молодожен Ю. Б. Самодостатність територіальних громад: системний підхід: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2010. 370 с.
2. Ольшанський, О. В. Спроможність громад в аспекті теоретико-прикладної ідентифікації [Текст] / О. В. Ольшанський // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. / редкол. : О. Ю. Амосов (голов. ред.) [та ін.]. – Харків : Вид-во ХарПІДУ НАДУ «Магістр», 2016. – Вип. 4 (55). – С. 162 – 168.
3. Сergygin С. Теоретичні засади та основні напрямки реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні // Сergygin С., Гончарук Н. / Аспекти публічного права. 2015. № 4. С. 111–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2015_4_16.
4. Сторонянська І. З. Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у контексті адміністративно-територіальної реформи/ І. З. Сторонянська, А. О. Пелехатий// Регіональна економіка. – 2014. – №3. – С. 228-238.
5. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. Київ: НІСД, 2016. 61 с.

КОМПАНІЄЦЬ ОКСАНА ІВАНІВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСВІТНЯ РЕФОРМА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі реформ в Україні відбувається активний перехід системи освіти від режиму закритого пострадянського функціонування до її розвитку в умовах ринкової економіки та децентралізації. У цьому контексті основними пріоритетами діяльності Міністерства освіти та науки України в рамках виконання Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду визначено поліпшення якості загальної середньої освіти, подолання територіальних відмінностей у її якості, трансформація її змісту на основі компетентнісного підходу; модернізація професійної освіти з метою підготовки конкурентоспроможних робітничих кадрів; створення дієвої системи забезпечення якості вищої освіти, розвиток автономії закладів вищої освіти, вдосконалення механізму їх фінансування. Важливими завданнями системи освіти сьогодні є оновлення освітнього законодавства, формування ефективної мережі закладів освіти, здатної сприяти доступності освіти, розбудова нового освітнього середовища, залучення та врахування думки громадянського суспільства при формуванні та реалізації освітньої політики, врахування тенденцій демографічних та міграційних процесів в Україні [5]. Очевидним стало те, що українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості та суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям. Саме тому здійснюється системна трансформація сфери для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної освіти – до вищої освіти та освіти дорослих [5].

Ключовою та основною складовою реформування сфери освіти є впровадження реформи «Нова українська школа», яка розпочалася у 2016 році із затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Нормативним підґрунтям реформи стало прийняття у вересні 2017 року Законом України «Про освіту», але старт відбувся у вересні 2018 року. Реалізація засад Нової української школи матиме вплив на всі сфери суспільного життя, оскільки її мета – формування нової генерації випускників шкіл, які є цілісними особистостями, патріотами, інноваторами, здатними бути творцями інноваційного суспільства, в якому кожен громадянин має рівні права та можливості для розвитку своїх талантів упродовж життя [3].

Критичними проблемами у сфері освіти в Україні залишаються: суттєві територіальні відмінності в якості освіти та результатах навчання; незавершений процес реформування сфери відповідно до завдань реформи Нової української школи; низький соціальний статус педагогічних працівників, а відтак, відсутність внутрішньої мотивації педагогічних працівників та керівників закладів освіти до професійного розвитку; неготовність педагогів та керівників закладів працювати в умовах автономії та академічної свободи, застаріле матеріально-технічне забезпечення, що не мотивує до навчання та особистісного розвитку здобувачів освіти [3]. Кількість здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти рік від року збільшується, що потребує розбудови освітнього середовища, здатного забезпечувати комфортні, сприятливі й рівні можливості для їхнього навчання, а також відповідає індексу інклюзії [1, 6]. Ігнорування зазначених проблем знижує довіру українського суспільства до системи освіти, призводить до зниження мотивації здобувачів освіти до навчання та відтоку молоді за кордон для здобуття наступних рівнів освіти [7].

Реформування освіти в Україні відбувається на фоні більш масштабної реформи децентралізації влади, яка передбачає передачу більших повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад і має визначальний вплив на політичну, адміністративну, фінансову та інші сфери, в тому числі й освітню. В цих умовах децентралізація освіти – це передача повноважень і відповідальності за управління освітою та фінансування освіти демократично обраним органам місцевого самоврядування і школам, при цьому, важливі повноваження щодо визначення освітньої стратегії країни та загального напрямку освітньої реформи залишаються на рівні національного уряду, зокрема Міністерства освіти і науки України. Таким чином, децентралізована система освіти функціонує через співпрацю та координацію діяльності багатьох незалежних інституцій, кожна з яких має законодавчо визначену сферу автономії [4]. Децентралізація передбачає створення системи врядування, яка замість вертикального підпорядкування ґрунтується на співпраці незалежних установ різних рівнів, що керуються положеннями чинного законодавства. В Україні це означає, що об'єднані громади, райони та області матимуть автономні, демократично обрані органи місцевого самоврядування, чії ради та виконавчі органи діятимуть відповідно до очікувань місцевих мешканців, які їх обрали. Автономія місцевих органів влади має бути закріплена та гарантована законодавством, а також повинна ретельно відстоюватися усіма зацікавленими сторонами, в тому числі асоціаціями органів місцевого самоврядування. Водночас, органи місцевого самоврядування мають функціонувати у відповідності до чинного законодавства. Закони повинні чітко визначати їхні сфери компетенції, фінансові повноваження та відповідальність, а також доходи [4].

Процес децентралізації влади вимагає адаптації освітнього законодавства до такої нової системи врядування, адже освітня вертикаль повинна бути чітко визначена законодавчо. Міністерство освіти і науки України здійснює управління децентралізованою системою освіти через розроблення законодавства, прийняття освітніх норм і стандартів, а також через спеціальні цілеспрямовані програми розвитку як, наприклад, реформування навчальної програми або запровадження системи зовнішнього незалежного оцінювання. Міністерство також відповідає за формулу визначення розміру освітньої субвенції від державного бюджету місцевим бюджетам, а також за різноманітні фінансові програми. Такі управлінські повноваження міністерства є значними на початку процесу децентралізації, але з часом стають слабшими через внесення змін до відповідного законодавства [2].

Тож на сучасному етапі однією з ключових цілей реформи місцевого самоврядування й територіальної організації влади на засадах децентралізації в Україні залишається забезпечення належної спроможності територіальних громад до надання публічних послуг. Одним із найбільш стратегічно важливих та соціально значущих завдань є забезпечення саме освітніх послуг високої якості відповідно до потреб суспільства та освітніх тенденцій у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті [Електронний ресурс] / І.Д. Бех. –Режим доступу : <http://www.ipv.org.ua/component/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html>.
2. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : Наукова доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/decentralizatsiya-i-formuvannya-polityky-regionalnogo-rozvytku-v-ukraini_0.pdf
3. Концепція нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/Новини/2016/12/05/konczepczija.pdf>.
4. Освіта у громадах : окремі аспекти децентралізації влади в Україні : Методичні рекомендації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oleksandria-mkppon.kr.sch.in.ua/Files/downloads/osvta-u-gromadah-1.pdf>
5. Освітня реформа: результати та перспективи : Інформаційно-аналітичний збірник. – Київ, 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentacii/Institut-zbirnik.pdf>
6. «Про освіту» : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Реформа освіти та науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РЕФОРМИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА РІВНІ ГРОМАД

Актуальність дослідження механізмів управління системи охорони здоров'я на рівні територіальних громад набуває особливого значення в умовах реформи медичної галузі та адміністративної реформи. Метою даного дослідження є пошук ефективних та дієвих механізмів моніторингу діяльності системи охорони здоров'я територіальної громади задля ефективного аналізу діяльності та прийняття управлінських рішень, забезпечення населення громади якісними, доступними медичними послугами.

Правовим підґрунтям реформи системи охорони здоров'я є Закон України від 19.10.2017 р. 2168-VIII «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», яким передбачено гарантований державою безоплатний обсяг медичної допомоги [1, с.1].

В той же час з 2014 року в Україні розпочався процес децентралізації, прийнято нормативно-правові акти, які обумовлюють створення та діяльність територіальних громад – Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, закони України «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та зміни до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. [2, с.1].

Децентралізація – це передача повноважень, ресурсів і компетенції вирішувати основні питання життя на найбільш наближеному до людини рівні, де це можна зробити найбільш ефективно [3, с.1].

За твердженням Є. Кульгінського, децентралізація в державному управлінні охороною здоров'я це складна система заходів, що передбачає застосування різноманітних інструментів та стратегій з метою ефективного використання обмежених бюджетних ресурсів та залучення додаткових джерел фінансування на основі визначення обов'язків та відповідальності в трикутнику суспільних стосунків (органи управління, заклади охорони здоров'я, громада) задля збереження здоров'я населення [4, с.147].

Метою діяльності місцевого самоврядування зокрема є збереження здоров'я мешканців громади та забезпечення якісною, доступною медичною допомогою. Отже, в умовах децентралізації влади та реформування системи охорони здоров'я механізми управління системою охорони здоров'я повинні бути дієвими, актуальними, оперативними, доцільними, раціональними та ефективними.

Ефективне управління системою охорони здоров'я неможливе без якісного та своєчасного аналізу інформації щодо діяльності сфери охорони здоров'я громади, тому оперативне володіння достовірними даними щодо ресурсів системи охорони здоров'я громади (мережі закладів, кадрів, потужностей, обладнання, засобів захисту, медикаментів, коштів тощо) та потреб у видах та обсягах медичної допомоги в межах громади є вкрай важливим. Володіючи інформацією про реальну потребу, можна спрямувати ресурс на те, що необхідно та не витратити кошти на те у чому немає потреби.

На сьогодні не втратили актуальність традиційні механізми управління системою охорони здоров'я щодо обліку та звітних даних, які використовувались до впровадження реформи. Проте, на рівні громад потреба у медичних даних збільшилась, перелік потрібної для прийняття управлінських рішень та якісного менеджменту інформації у сфері охорони здоров'я розширився, зроблено акцент на отримання результату та задоволеність мешканців громади медичною сферою, тому традиційна система обліку та формування звітних даних, які характеризують результати діяльності системи охорони здоров'я, суттєво розширена та актуалізована під потреби громад. Якісна інформація в сфері охорони здоров'я також є основою для розробки місцевих програм у сфері охорони здоров'я, зокрема програм по профілактиці та запобіганню захворювань, формування стратегії розвитку системи охорони здоров'я громади, оцінки результатів діяльності.

В той же час завдяки децентралізації влади та реформі системи охорони здоров'я, зокрема цифровізації системи охорони здоров'я, впроваджені нові механізми управління на основі цифрових технологій. Використання цифрових технологій для обліку даних, формування звітів та проведення моніторингу є основою для отримання якісних широкоформатних даних та потужним інструментом для управління системою охорони здоров'я громади. Так, на рівні громади стало можливим оперативно та системно отримувати, аналізувати дані щодо діяльності системи охорони здоров'я та приймати управлінські рішення, також проводити моніторинг ефективності того чи іншого рішення.

За допомогою цифрових технологій також стали можливими обмін та консолідація медичної інформації між закладами охорони здоров'я громади в межах єдиного медичного інформаційного простору. Завдяки цифровим технологіям вдосконалена система проведення комплексного аналізу результатів діяльності системи охорони здоров'я громади та прийняття управлінських рішень. Єдиний медичний інформаційний простір в межах громади стає суттєвим поштовхом до розвитку системи надання медичної допомоги та вдосконалення якості медичних послуг населенню громади.

Отже, якісні та достовірні консолідовані облікові та підсумкові дані, отримані за допомогою цифрових технологій, які відображують результати діяльності системи охорони здоров'я в межах громади, суттєво впливають на напрямок прийнятих управлінських рішень та дій, якість отриманого результату, раціональність використання ресурсу та в цілому на ефективність реформ стосовно децентралізації медичної галузі системи охорони здоров'я громади.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» Закон № 2168-VIII у редакції від 01.01.2021 р. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>

2. Урядовий портал – електронний ресурс- Режим доступу <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

3. Децентралізація. Реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади : офіційний сайт. URL: <https://rpr.org.ua/groups-rpr/04detsentralizatsiya>.

4. Кульгінський Є. Механізми децентралізації державного управління системою охорони здоров'я: європейський досвід / Є. Кульгінський // Державне управління та місцеве самоврядування, – 2015. – Вип. 2 (25)., – С. 147.

ЛЕСИК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр.*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Україною у 2001 році ратифіковано Декларацію ООН про міста та інші населені пункти у новому тисячолітті. Цією Декларацією було чітко визначено, що наслідком урбанізації стало формування міських агломерацій, які «...простягаються за межі адміністративних кордонів міст, охоплюють дві чи більше адміністративні одиниці, мають місцеві органи влади з різними можливостями і пріоритетами та страждають від відсутності координації...». При цьому міські агломерації де-факто існують, але де-юре залишаються цілковито не врегульованими. На підтвердження цього факту зазначимо, що експертами Ради Європи неодноразово підтверджено фактичне існування агломерацій в Україні.

Попри відсутність у вітчизняному законодавстві поняття «агломерація», наприклад, Одеська міська агломерація знаходиться на 520 сходинці списку Найбільших міських агломерацій світу [6] з близько 1,110 млн мешканців. Зазначена агломерація з центром у місті Одеса простягається вздовж Чорного моря на 120 км. Формфакторами існування агломерації є: морський порт, міжнародна торгівля, культурний і освітній осередок, рекреаційний та оздоровчий потенціал, виноградарство, садівництво, наявність міжнародного аеропорту та значної кількості транспортних вузлів тощо.

Характеризуючи Одеську агломерацією мовою приблизних цифр, зазначимо, що до її територій відносять:

Загальна кількість населення коливається (за різними джерелами) від 1,1 млн до 1,5 млн. мешканців. Приблизна густина населення – 158,1 осіб/км².

Негативними наслідками наявності міської агломерації на часі є:

додаткове навантаження на транспортні розв'язки міські та міжміські транспортні сполучення, як наслідок – затори та пришвидшення зношеності дорожнього покриття;

навантаження на соціальну інфраструктуру: дитячі садки, школи, центри розвитку тощо, при цьому наявні випадки спроб відсторонення дітей-мешканців агломерації від навчання у міських школах, що з одного боку не є добрим, а з ресурсозатратних позицій все ж є раціональним рішенням;

навантаження на інженерну інфраструктуру міста: в варіанті Одеської агломерації повсякчас фіксуються випадки, коли житлові масиви та різноманітні об'єкти будівництва, що географічно знаходяться поза межами міста користуються елементами інженерної інфраструктури міста. Це спричиняє пришвидшення її зношення, тоді як кошти на ремонт виділяються виключно з міського бюджету.

Цей перелік можна продовжувати, однак основна загроза лежить саме в полі нормативного неврегулювання існування агломерацій в Україні та шляхів координації між усіма населеними пунктами, території яких входять до агломерацій.

У Директиві Ради ЄС «Про якість атмосферного повітря та заходи з його очищення» від 21.05.2008 № 2008/50/ЄС у п. 17 ст. 2 зазначено: «агломерація – це зона, що є конурбацією (групою зближених і тісно пов'язаних між собою самостійних міст, що утворюють єдність завдяки інтенсивним економічним і культурно-побутовим зв'язкам між ними, спільним великим інженерним спорудам тощо) із концентрацією населення понад 250 тис. мешканців чи зона з відповідною щільністю населення на квадратний кілометр, якщо кількість населення складає 250 тис. мешканців чи менше» [1].

Що ж відбувається в частині нормативного забезпечення у сфері міських агломерацій в Україні? Визначення терміну «міська агломерація» наводилося в Постанові Кабінету Міністрів України від 17 березня 2000 року № 521 «Про Основні напрями забезпечення комплексного розвитку малих монофункціональних міст» [4]. Постановою закріплено, що «міська агломерація – компактне територіальне розміщення міських населених пунктів, об'єднаних інтенсивними господарськими, трудовими і культурно-побутовими зв'язками». Цей документ також містить положення, що пояснюють переваги створення міських агломерацій у контексті модернізації інфраструктури, розглядаючи їх як потенційні полюси зростання. Однак, зазначена постанова втратила чинність, а отже, норми, наведені вище, варто розглядати лише як історичну ретроспективу.

В Державних будівельних нормах «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень ДБН 360-92**» [2] зазначено поняття «агломерація» і «міська агломерація», що практично застосовуються лише при розробленні генеральних планів міст. При чому і при розробці зазначених актів наявна низка нових ДБН, що регулюють різні аспекти розробки містобудівної документації.

Окрім проблем агломерацій досить часто при аналізі нормативно-правової бази до аналогічної сфери також відносять акти, що регулюють співробітництво територіальних громад. В зазначеній сфері маємо значні порухи вперед. Так, Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 № 1508-VII [5] заклав

нормативні підвалини розвитку співробітництва територіальних громад в Україні та став базисом для активізації діяльності у

Відтак на порядку денному чітко викристалізовується проблема необхідності правового врегулювання питання міських агломерацій та власне форми та їх правового статусу. Проблема унормування агломерацій все ще існує, на разі до жовтня 2021 року планується напрацювати новий законопроект, яким буде унормовано специфіку їх функціонування. Так, проблемними та дискусійними все ще залишаються питання моделі взаємодії в агломераціях (добровільна/адміністративна) та представництва населених пунктів у раді агломерації та механізмів її створення та діяльності.

Список використаних джерел

1. Директива Ради ЄС «Про якість атмосферного повітря та заходи з його очищення» від 21.05.2008 № 2008/50/ЄС у п. 17 ст. 2 [Електронний ресурс]. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950
2. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень ДБН 360-92**. [Електронний ресурс]. – URL: <http://kga.gov.ua/files/doc/normy-derjavny/dbn/Mistobuduvannja-Planuvannja-izabudova-miskyh-i-silskyh-poselen-DBN-360-92.pdf>
3. Міські агломерації як території розвитку, – думки експертів. [Електронний ресурс]. – URL: <https://decentralization.gov.ua/news/5028>
4. Про Основні напрями забезпечення комплексного розвитку малих монофункціональних міст. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2000 року № 521 [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/521-2000-p>
5. Про співробітництво територіальних громад. Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
6. MAJOR AGGLOMERATIONS OF THE WORLD [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.citypopulation.de/world/Agglomerations.html>

МАТВІЄНКО ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна), к.і.н.*

ОСОБЛИВОСТІ ТРАДИЦІЙНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX ст

Реформаційні процеси, що відбуваються у сучасному українському суспільстві, мають певне історичне підґрунтя, урахування якого забезпечує логіку процесу подальшого розвитку. Детальне дослідження історичних засад розвитку українського суспільства сприяє виробленню послідовної державної політики та підбору ефективних інструментів її впровадження. Тож аналіз особливостей функціонування традиційного українського суспільства кінця XIX – початку XX ст. є важливим у процесі його модернізації на сучасному етапі державотворення.

Українське суспільство було традиційним, незважаючи на модернізаційні процеси, що відбувалися в кінці XIX – на початку XX ст. Традиційне суспільство – це суспільство з аграрним устроєм, малодинамічними соціальними структурами та із заснованим на традиції способом соціокультурної регуляції. В такому суспільстві переважає натуральне господарство – абсолютна більшість населення (понад 90%) зайнята у сільському господарстві; застосовуються прості технології, а відтак – поділ праці є нескладним. Цьому суспільству властива інерційність, низьке сприйняття нововведень.

Багатогранність традиційного суспільства визначається існуванням протилежних поглядів на його визначення:

Перш за все традиційне суспільство не є суспільством традицій. Кожне суспільство є традиційне. Жодне суспільство не може жити без традицій. Навіть модерне та постмодерне суспільства ґрунтуються на певних традиціях.

По-друге, традиційне суспільство ототожнюють із селянським. Це до певної міри правда, проте це суспільство не є винятково селянським. Воно дуже різномірне. Хоч селяни складають більшість населення. І саме селянство не є однорідним.

По-третє, традиційне суспільство часто ототожнюють з фольклором, маючи на увазі, що фольклор – це породження селянської культури. Ця теза також не діє. Існує ціла антропологічна теорія, що переважна більшість того, що називають «народною» культурою – це залишки старої культури, які виникли у вищих класах.

Основою українського традиційного суспільства є його ментальність. Найглибинніші шари української ментальності закладені землеробством, яке з найдавніших часів було основним заняттям українців. Саме воно визначило особливості їх світобачення, культурні орієнтири та соціальну організацію [3, с. 185].

В традиційному суспільстві влада правлячих груп спирається на традиційні цінності: військову відвагу, релігійні засади, звичаї, знатність походження, власність на землю. Традиціоналізм виходить з переконання, що практична мудрість по-справжньому втілена в справах, а не в писаних правилах, і ставить традицію вище за розум. Логіка селян була проста: «Ми люди темні, де вже нам, старі так робили». Страх перед голодом спонукував дотримувати традиційної агрикультури. Прийоми обробки землі і вибір сільськогосподарських культур були підпорядковані прагненню мінімізувати ступінь господарського ризику [2, с. 63].

Усна передача досвіду націлювала селян на спадкоємне відтворення певних навичок, умінь, орієнтацій і, в кращому випадку, забезпечувала дуже повільну еволюцію устояних знань і уявлень. У традиційному суспільстві

основною формою навчання була особиста участь дітей у продуктивній праці дорослих. Потрібна для життя інформація засвоювалася як стереотипи поведінки, що ставали зразками, моделями, наслідування яким було обов'язковою умовою соціального життя колективу.

Навіть, маючи можливість змінити своє життя, українські селяни «обминали міста і рухались далі у пошуках вільної землі» [1, с. 61]. При аналізі вказаних процесів, було зроблено наступні висновки:

У масштабах Російської імперії до міст прибували селяни із районів з вищим рівнем грамотності. Високий рівень не писемності серед українських селян – «цілком новий феномен, що виник після ліквідації залишків самоврядування та впровадження особливих імперських порядків» [1, с. 61]. Щоденна селянська праця не передбачала навичок читання та письма. Крім того, селянин, через свою бідність не міг собі дозволити купувати книжки. Навчання не було одним із сімейних пріоритетів. В традиційному селянському суспільстві той, хто умів читати і писати вважався чужим. Селянські діти рано йшли працювати тому, навіть по закінченні початкової школи, швидко забували грамоту.

Сильна прив'язаність селянина до землі та низький рівень несільськогосподарських умінь. Переважною формою повинності українських селян була панщина, на відміну від селян центральної частини імперії, де селяни сплачували чинш чи оброк певною сумою грошей, що спонукало їх до пошуків інших джерел заробітків.

У традиційному суспільстві люди жили переважно невеликими общинами, де домінуючу роль відіграло натуральне господарство. Ринок при цьому був замкненим і слабо розвиненим. За такої форми життя головним заняттям для населення залишалися ремесла, промисли та робота на землі. Практично вся місцева продукція перероблялася власними підприємствами, розташованими у маєтках поміщика, якого влаштувала ситуація, що вже склалася історично.

Тісна пов'язаність українського селянина із землею, стійкість родинних зв'язків, індивідуалізм в ментальності, стійке несприйняття змін, тісний зв'язок з природою вплинули й на модернізаційні процеси. Українці залишалися селянською нацією. Проте селянськість українців мала і позитивні наслідки. В результаті демографічних процесів їм вдавалося протистояти процесам русифікації та асимілювати переселенців із центральних районів імперії.

Список використаних джерел

1. Грицак Ярослав. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст. К.: Генеза, 1996. 360 с.
2. Михайлюк Олександр. Селянство України в перші десятиліття XX ст.: Соціокультурні процеси. Дніпропетровськ: Інновація, 2007. 456 с.
3. Котляр Ю.В. Ментальність південноукраїнського селянина і голодомор 1932-1933 років // Голодомор 1932-1933 років як величезна трагедія українського народу. Матер. Всеукр. наук. конф. К.: МАУП, 2003. С. 185–190.

МАХНАЧОВА НАТАЛЯ МИХАЙЛІВНА

*доцент, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування
Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, к.е.н.*

ЗАВДАННЯ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

У Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні визначено способи та напрями економічного розвитку території [1], які повинні реалізовуватися шляхом прийняття ефективних управлінських рішень місцевими органами публічної влади: визначення податків та зборів фінансовою основою для реалізації зазначених функцій; надання місцевим органам влади повноважень регулювати розмір ставок місцевих зборів та податків; спрощення процедури доступу кредитних ресурсів для місцевих органів влади, які ті можуть використати для реалізації інвестиційних проектів на рівні підпорядкованої їм території; запровадження практики реалізації програмно-цільового методу для того, щоб підвищити ефективність та прозорість використання коштів місцевих бюджетів; врегулювання належним чином майнових та, зокрема, земельних відносин, що стосуються окремої території, з метою визначення відповідної бази оподаткування; максимальне залучення громадськості до проблем управління розвитком території, що, своєю чергою, позитивно впливатиме не лише на соціальний, але й на економічний розвиток регіону [2].

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», громади мають можливість у процесі управління територією реалізовувати значний інструментарій та використовувати регіональний потенціал для забезпечення повноцінного місцевого розвитку. Зокрема, йдеться про ресурси, повноваження, а також фінанси, необхідні для здійснення повноцінного управлінського процесу.

Кожна територіальна система має свої особливі фактори соціально-економічного розвитку та можливості для ефективного використання ресурсів у рамках сформованої сукупності різних видів діяльності, що забезпечують загальні умови виробництва матеріальних благ на даній території і організацію процесу раціональної життєдіяльності людей. Зазначимо, що найбільш поширеною є позиція науковців щодо ідентифікації економічного потенціалу як єдності ресурсного забезпечення, можливостей створювати та ефективно використовувати наявні ресурси, а також здатності системи засвоювати продукуювані блага й поліпшувати кількісні та якісні показники її функціонування [3].

Для того, щоб забезпечити максимальний ефект від управлінських дій, які повинні здійснюватися регіональними та місцевими органами влади, потрібно розуміти завдання та основні функції, які мають на них покладатися.

У складі функції планування можна визначити впровадження в життя програм економічного розвитку регіону; здійснення стратегічного та поточного планування; складання та затвердження місцевих бюджетів; складання балансів ресурсів, необхідних для управління економічним розвитком території; розрахунок прогнозних показників територіального розвитку. У складі функції організації науковці визначають забезпечення збалансованого та неупинного економічного прогресу на підпорядкованій території; забезпечення здійснення програм економічного розвитку на основі використання належної ресурсної бази; організація зовнішньоекономічної діяльності; забезпечення виконання наповнення бюджету та фінансування видатків з нього. У складі функції мотивації визначено наступні завдання: забезпечення наявності соціально-психологічного клімату в колективах регіону, здатного мотивувати працівників якісно виконувати поставлені перед ними завдання. У складі координаційної функції доречно зазначити здійснення впливу на процеси економічного розвитку, здатного забезпечити прогрес на рівні регіону та ефективне використання наявних ресурсів; сприяння реалізації програм економічного розвитку території. У складі контролюючої функції – контроль за використанням територіальних ресурсів та функціонуванням підприємств в межах законодавства, за розрахунковими операціями та фінансовою діяльністю суб'єктів; складання звітів про хід та результати виконання програм економічного розвитку тощо [2].

Таким чином, врахування органами публічної влади завдань у напрямку економічного регіонального розвитку надасть можливість ефективного управління територіями на засадах збалансованого соціально-економічного поступу.

Список використаних джерел

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
2. Бліщук К. Управління розвитком території: економічні аспекти. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 1 (54). Ч. 2. С. 217-224.
3. Махначова Н. Сутність та оцінка економічного потенціалу місцевої громади. Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2017. Ч. 1.с. 253-259.

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*професор кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

РОГУЛЬСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ ВІКТОРОВИЧ

слухач ОРИДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЕНЕРГЕТИЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Енергетика є локомотивом розвитку Української держави. Її реформування є запорукою успішної перебудови національної економіки. Чіткі дороговкази для цього надала схвалена Урядом у 2017 році Енергетична стратегія України до 2035 року.

Її розроблення відбувалося на фоні глобальних змін у світовій енергетиці. Вони полягають у переході від застарілої моделі її функціонування з домінуванням великих виробників, викопного палива, неефективних мереж, нецивілізованої конкуренції на енергетичних ринках до нової моделі з розвиненим конкурентним середовищем, рівними можливостями для розвитку всіх видів виробництва енергії, джерел і маршрутів постачання паливно-енергетичних ресурсів.

Зазначені зміни ставлять перед Україною нові економічні та технологічні виклики, обумовлені:

- домінуванням політичного чинника (politics) у формуванні та реалізації енергетичної політики (policy);
- швидкими змінами структури, джерел і маршрутів постачання первинних енергетичних ресурсів, втратою узвичаєного статусу їхніми експортерами й транзитерами;
- переважним використанням низьковуглецевих джерел і технологій із найвищими коефіцієнтами перетворення енергії;
- скороченням енергетичного навантаження на національні ВВП і швидким зростанням енергоефективності виробництв;
- децентралізацією, розукрупненням енергетики, появою «професійних споживачів» (prosumers) – осіб, які беруть активну участь у процесі виробництва енергетичних товарів і послуг, споживаних ним самим;
- інтегуванням національних енергетичних ринків за спільними міждержавними (регіональними) стандартами;
- ускладненням управління енергетичними мережами й системами, підвищенням вимог до систем гарантування кібернетичної й фізичної безпеки енергетичних об'єктів;
- діджиталізацією енергетики, запровадженням інтелектуальних енергетичних мереж і систем (smart energy);
- реалізацією заходів із запобігання та адаптації до змін клімату в рамках Паризької угоди [1].

Щоб гідно відповісти на ці виклики, українська енергетика має бути трансформована з дотаційного й проблемного в економічно прибутковий, конкурентний і гнучкий сектор економіки, реалізувати нові можливості для пошуку та впровадження інноваційних розробок у галузі видобутку, переробки, виробництва, трансформації, постачання і споживання паливно-енергетичних ресурсів.

Основними принципами державної політики в цій сфері мають стати:

- захист національних інтересів, що передбачає пріоритет загальнодержавних інтересів під час формування та оптимізації енергетичних балансів;
- енергетична самодостатність, відповідно до якої перевага віддається інтенсивному розвитку власної ресурсної бази, передусім, ширшому використанню низьковуглецевих джерел і технологій із найвищими коефіцієнтами перетворення енергії;
- диверсифікація, що передбачає, що національна економіка не повинна надмірно залежати від будь-якого джерела, маршруту чи постачальника енергетичних ресурсів і технологій;
- заміщуваність, відповідно до якої темпи споживання вичерпних ресурсів не повинні перевищувати темпи освоєння джерел їхнього заміщення;
- екологічна прийнятність, відповідно до якої розвиток паливно-енергетичного комплексу не має супроводжуватися випереджаючим зростанням його негативного впливу на навколишнє середовище;
- економічна ефективність, що передбачає максимізацію кінцевого прибутку від експлуатації природних ресурсів та економічно ефективну роботу всіх галузей паливно-енергетичного комплексу;
- раціональне використання, що передбачає пріоритет внутрішнього споживання ресурсу перед його експортом чи використанням як первинного енергоносія;
- баланс інтересів, що має на увазі рівне врахування інтересів виробників (постачальників) і споживачів паливно-енергетичних ресурсів.

Інтеграція до енергетичних ринків ЄС є пріоритетом України в міждержавному співробітництві. Досягнення цієї мети, зокрема, передбачає активну участь держави в міжнародних регіональних і галузевих організаціях із метою скоординованого вирішення спільних проблем, прийняття узгоджених рішень для забезпечення спільної енергетичної безпеки та солідарних дій для відвернення і мінімізації наслідків енергетичних криз.

Стійкість енергетичного сектору посилить розширення технічних можливостей і розвиток організаційно-інституційної основи транскордонної торгівлі енергоресурсами з державами-членами ЄС. Налагодження спільної роботи з потужною енергосистемою континентальної Європи ЕКТБО-Е дозволить переорієнтувати Об'єднану енергосистему України на європейський вектор розвитку. Залучення провідних компаній світу дозволить знизити критичну залежність атомно-промислового комплексу України від постачань свіжого ядерного палива й технологій країни-агресора.

Список використаних джерел

1. Про ратифікацію Паризької угоди : Закон України від 14.07.2016 р. № 1469-УШ [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1469-19>
2. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серп. 2017 р. № 605-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>

НЕВЕСЕЛИЙ ВЛАДИСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління
та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

РОЛЬ МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Після завершення об'єднання територіальних громад гостро постало питання забезпечення їх спроможності. Аналіз розвитку перших кроків їх функціонування яскраво виділив необхідність акцентування уваги на розвитку інфраструктури, що є важливою складовою та підвалиною сталого розвитку територіальної громади. Разом з тим гостро постало питання розробки містобудівної документації, яка одночасно мала б стати і підвалиною розвитку інфраструктури і фактором підвищення інвестиційної привабливості та залучення додаткових ресурсів на територію громади. Відтак, питання актуалізації розробки містобудівної документації для забезпечення спроможності територіальних громад видається актуальним.

Питаннями дослідження спроможності територіальних громад присвячені праці низки вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких С. Давтян, В. Кравченко, С. Липовська, О. Лазор, С. Саханенко, Я. Щепанський, окремим аспектам та складовим спроможності громад, а також ресурсному забезпеченню увагу приділяли Т. Безверхнюк, І. Вахович, С. Липовська, В. Поліщук, С. Сембер, Л. Тарангул, та інші. Попри ґрунтовну наукову розробленість теми, виклики сучасності актуалізують необхідність дослідження проблеми спроможності територіальних громад, а особливо інфраструктурної складової її забезпечення.

Інфраструктурний розвиток громади є ядром її спроможності, про це яскраво свідчить перелік критеріїв, розроблених для моніторингу спроможності територіальних громад, представлених на Порталі спроможності територіальних громад [4]. Так, на зазначеному Порталі наведено 15 показників, згрупованих за трьома блоками: демографія, інфраструктурний розвиток та фінансове забезпечення [5]. Як бачимо, розвиток інфраструктури є стрижневою проблемою спроможності.

Задля розвитку інфраструктури територіальної громади необхідною є актуальна містобудівна документація, важливими новелами вітчизняного законодавства є розробка у цьому напрямі Комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади.

Зупинимось дещо детальніше на тому, що ж таке комплексний план та які обов'язкові компоненти він повинен містити. Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади – одночасно містобудівна документація на місцевому рівні та документація із землеустрою, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту території та населення від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території [1].

Щодо складу структури та особливостей, то [5]:

Комплексний план міститиме просторові дані, метадані та інші елементи, що складають його проектні рішення, і розробляється у формі електронного документа.

Строк дії комплексного плану не обмежується.

Зміни до комплексного плану можуть вноситися за результатами містобудівного моніторингу, але не частіше одного разу на рік.

Комплексний план підлягає експертизі містобудівної документації в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Комплексний план підлягає стратегічній екологічній оцінці.

Комплексний план розглядається і затверджується сільською, селищною, міською радою протягом трьох місяців з дня його подання

Окрім того варто розрізнити комплексний план та концепцію інтегрованого розвитку територіальної громади, оскільки концепція – це документ стратегічного планування, що не є містобудівною документацією [2].

Ключовими особливостями концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади є те, що вона:

- визначає довгострокові, міждисциплінарні, просторові, соціально-економічні пріоритети розвитку території;
- є вихідними даними для розробки містобудівної документації;
- відповідає державним та регіональним програмам та затверджується відповідними органами місцевого самоврядування;

- може розроблятися на замовлення ОМС з залученням місцевих мешканців, суб'єктів господарювання, що зареєстровані або здійснюють господарську діяльність на території відповідної територіальної громади.

Таким чином, для забезпечення спроможності територіальної громади важливим є розвиток інфраструктури, для забезпечення якого надзвичайно актуальним та значущим є розробка містобудівної документації. Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади – є новим документом, який територіальні громади тільки починають розробляти, але його характер та специфіка інтегрують у собі одночасно містобудівну документацію та документацію із землеустрою.

Список використаних джерел

1. Брикайло Ю. Комплексний план просторового розвитку території, зміна цільового призначення та інші новели [Електронний ресурс]. – URL: <https://dreamdim.ua/ru/kompleksnyj-plan-prostorovogo-rozvytku-terytoriy/>
2. Лесик О., Тодорова О. Просторове планування територій в Україні: державно-управлінський аспект. *Наукові перспективи*: журнал. 2021. Вип. 4(10) (квітень) – с. 88-105.
3. Методика формування спроможних громад. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 34). [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF>
4. Портал спроможності територіальних громад [Електронний ресурс]. URL: https://www.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=47f24b79311f44e2863eabe27ccbdc81&fbclid=IwAR3Nd mVaXZD_ojyJnqt41UF01jJ5eOuNZLfJALashZLhfl2mg8w5cdv0ohk
5. Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо планування використання земель. Проект Закону прийнятий Верховною Радою. (набрання чинності: 24.07.2021). [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>

НЕСТЕРЕНКО НАТАЛЯ ПЕТРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ВЛАШТУВАННЯ СФЕРИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Світова практика улаштування сфери управління людськими ресурсами свідчить, що найбільшого успіху можна досягти за умови приділення максимальної уваги процесам відбору, утримання та розвитку публічних службовців, встановленню корпоративної культури та мотивації до успішного (ефективного) виконання завдань управлінської діяльності. Вітчизняна практика управління людськими ресурсами органів публічної влади суттєво відрізняється від зарубіжної.

Сьогодні в Україні прослідковуються негативні тенденції у цій сфері:

- велика плінність кадрів публічних службовців та, як наслідок, низький рівень професіоналізму та компетентності кадрів органів публічної влади;
- відсутність системи мотивації до ефективної роботи, яку можна швидше назвати системою «анти-мотивації»;
- відсутність чіткого розмежування функцій і завдань діяльності органів публічної влади, що призводить до дублювання повноважень, неефективне використання людського потенціалу і, як наслідок, невизначеність стратегії функціонування та розвитку органу публічної влади;
- невмотивовано часта зміна керівництва органів публічної влади, зумовлена нестабільністю політичної ситуації;
- майже повна відсутність роботи з кадровим резервом на посади публічних службовців, яка має суто формальний характер;
- застаріла система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів публічної влади, яка не враховує сучасних тенденцій та ситуації у системі публічного управління [2].

Технології управління людськими ресурсами, які можуть бути успішно запроваджені в діяльність органів публічної влади в Україні такі:

- стратегічне управління людськими ресурсами, яке передбачає формулювання у певному документі місії, вимірюваних стратегічних цілей та плану конкретних заходів, спрямованих на досягнення цих цілей та виконання місії організації, установи. Після досягнення встановлених цілей і місії, і стратегічні цілі можуть бути переглянуті, а організація підніметься на новий рівень свого розвитку. Характерною ознакою стратегічного управління людськими ресурсами є те, що кожен з працівників установи добре усвідомлює її місію і сприймає її досягнення як особистий вклад у спільну справу;

- якісний відбір, утримання та розвиток персоналу організації. У контексті реформування інституту державної служби в Україні цьому питанню слід приділити особливу увагу, оскільки шляхом якісного відбору, утримання та розвитку працівників органів публічної влади можна значною мірою подолати досить високу плінність кадрів та розв'язати проблему залучення кадрового резерву [1, с. 115].

Порівняльний аналіз світової та вітчизняної теорії й практики управління людськими ресурсами свідчить, що основна відмінність між ними полягає у ролі та значенні кожного працівника в діяльності організації, установи, органу влади.

У зарубіжних країнах (зокрема, у Великій Британії) визнається і стимулюється первинність людини в організації, створюються умови для її самореалізації, задоволення особистих і суспільних потреб. Вітчизняна практика управління людськими ресурсами більше зосереджується на виконанні працівниками завдань діяльності, часто при надмірному використанні зусиль людського потенціалу та у несприятливій психологічній атмосфері [3, с. 123].

Серед основних оновлених постулатів пріоритетним є постулат про необхідність виокремлення у публічному управлінні окремої підсистеми управління людськими ресурсами як безперервного процесу створення цілеспрямованої постійної міжособистісної взаємодії та партнерства між суб'єктною парою «керівник – підлеглий» з метою досягнення соціально значущих результатів [4, с. 45].

Отже, напрямками удосконалення сфери управління людськими ресурсами в системі публічного управління України є :

- внутрішня система оцінювання, яка містить метод колективного оцінювання, оцінку органу регіональної влади як команди, спільне створення результату;
- зовнішнє оцінювання, що передбачає створення незалежних інституцій експертної оцінки діяльності органів влади, громадський моніторинг, громадську оцінку, громадську експертизу;
- постійно підвищення рівня професійної компетентності шляхом професійного навчання;
- підвищення кваліфікації державних службовців з метою оновлення та набуття умінь, знань, навичок і здатності виконувати завдання та обов'язки, необхідні для роботи в органах державної влади й органах місцевого самоврядування.

Причому, показником результативності запропонованих форм оцінювання є:

- посилення гнучкості та прозорості системи управління людськими ресурсами;
- індивідуальна оцінка кожного посадовця;
- впровадження показника досягнення ефективності, який є індикатором продуктивності в певній діяльності або в досягненні певних цілей.

Список використаних джерел

1. Алюшина Н. Управління персоналом на державній службі: новий статус кадровика, кейси, методика проведення співбесіди // Держслужбовець: єдине спеціалізоване видання для працівників органів державної та судової влади і місцевого самоврядування. – 2016. – № 7. – С. 114-121.
2. Василевська Т. Е. Ціннісні виміри вироблення публічної політики / Т. Е. Василевська // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2016. – Вип. 1. – С. 194-206. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzpiend_2016_1_12
3. Зайченко О. І., Кузнецова В. І. Управління людськими ресурсами: навч. посібник / за наук. ред. О. І. Зайченко. – Івано-Франківськ, «Лілея-НВ». – 2015. – 232 с.
4. Зелінська Н. Є. Зарубіжний досвід публічної служби / Н. Є. Зелінська // Публічна служба в модерній державі: Матеріали наук.-практ. Конф., присвяченої 100-річчю державної служби України, Київ, 13 червня 2018 року / За заг. ред. Войтович Р.В., Ворони П.В. – Київ, ІПК ДСЗУ, 2018. – С.43-47.

ОСОБЛИВОСТІ НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.

За результатами реформ останніх років, місцеве самоврядування отримало більше ресурсів та управлінських повноважень, а значить, і більше можливостей впливати на різноманітні аспекти життя громади. Так, наприкінці 2016 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (№1774-VIII) [5], яким до відання виконавчих органів міських рад міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад було віднесено здійснення контролю за додержанням законодавства про працю та накладення штрафів за його порушення.

Сьогодні, вже можна говорити про певні результати діяльності органів місцевого самоврядування в реалізації раніше не властивих їм функцій та повноважень. Безумовно, одним з головних чинників успіху децентралізаційної реформи є стабільність виконання повноважень органами місцевого самоврядування та наявність необхідних ресурсів на місцях. Боротьба з тіньовою зайнятістю, яку здійснюють виконавчі органи рад з 2018 року, дійсно стала одним із ключових повноважень громад, завдяки якому вони можуть законодавчо впливати на ситуацію з ринком праці та надходженнями коштів від сплати податків як в державний, так і в місцеві бюджети.

На початок 2021 року контроль за додержанням законодавства про працю здійснювало 562 місцеві інспектори праці у 517 територіальних громадах. У 2020 році органи місцевого самоврядування провели більше тисячі інспекційних відвідувань, які виявили півтисячі неоформлених працівників. Окрім того, місцеві інспектори праці провели 31,3 тис. інформаційно-роз'яснювальних заходів, оскільки основним принципом роботи органів місцевого самоврядування є саме профілактика порушень трудового законодавства. Так, наприклад в Криворізькій міській територіальній громаді за 2020 рік та 2 місяці 2021 року місцеві інспектори праці провели більше 306 тис. інформаційно-роз'яснювальних заходів. Як наслідок, суб'єктами господарювання офіційно працевлаштовано понад 1,5 тис. працівників, що підтверджено податковими органами [1]. Це, у свою чергу, забезпечило збільшення надходжень щомісячно до Державного бюджету по сплаті єдиного соціального внеску більше ніж на 1,6 млн грн та до місцевого бюджету майже на 1,3 млн грн по сплаті податку на доходи фізичних осіб. Але головним є те, що оформлені наймані працівники отримали усі державні соціальні гарантії, а саме: оплачувані відпустки, у тому числі, по догляду за дитиною; заробітну плату не нижче встановленого державою мінімального розміру; страховий стаж для отримання в майбутньому пенсійних виплат.

Однак, за даними Держстату на 1 лютого 2021 року сума заборгованості з виплати заробітної плати становила майже 3 млрд грн, а кількість неформально зайнятого населення у 2020 році становила близько 3,3 млн осіб [2]. Ці цифри демонструють реальну картину проблеми та ще раз наголошують, що вирішити її можна лише спільними зусиллями органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема шляхом делегування повноважень державних органів на рівень територіальних громад. В даному контексті, делегування органам місцевого самоврядування повноважень щодо здійснення контролю за додержанням законодавства про працю є не просто децентралізаційно-послідовним, а й логічним, оскільки саме на місцях найкраще знають, які суб'єкти господарювання порушують закон у сфері праці; та найбільше зацікавлені у детінізації праці з метою зростання зайнятості власної територіальної громади та доходів місцевих бюджетів.

Проте, існують побоювання щодо дублювання функцій територіальних органів Держпраці та ОМС, що протирічить ідеології стратегії реформування системи нагляду (контролю), в основі якої – усунення дублювання контролюючих функцій [3]. Разом з тим, повноваження органів місцевого самоврядування здійснювати контроль за додержанням законодавства про працю відповідає конвенціям Міжнародної організації праці, оскільки з виконання цього державного повноваження виконавчі органи місцевих рад є підконтрольними органам державної влади, а починаючи з 1 січня 2021 року посвідчення місцевим інспекторам праці видаються тільки після успішного проходження державної перевірки знань. Діюча система роботи унеможливує порушення Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», оскільки кожне відвідування роботодавця місцевим інспектором праці ще до його початку реєструється в єдиній державній системі [1]. Порівняно з Державною службою з питань праці, органи місцевого самоврядування здійснюють повноваження з контролю не в повному обсязі, а лише з найбільш критичних питань: своєчасна та у повному обсязі оплата праці, дотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці, оформлення трудових відносин.

Крім того, президент Володимир Зеленський підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання надмірному тиску на суб'єктів господарювання» № 1320-IX, який був ухвалений парламентом 4 березня 2021 року [4], що дозволяє органам місцевого самоврядування здійснювати контроль за додержанням законодавства про працю на підприємствах, в установах та організаціях комунальної власності відповідних територіальних громад.

Відповідно до даного закону, органи місцевого самоврядування також можуть виступати з ініціативою щодо здійснення державної перевірки на підприємствах, що не перебувають у комунальній власності, а також стосовно фізичних осіб – підприємців, які використовують працю найманих працівників. Хоча, згідно з положеннями даного закону, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад позбавляються права складати протоколи про адміністративні правопорушення за порушення законодавства про працю та зайнятість населення, вони можуть звертатися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, чи його територіального органу (Державна служба України з питань праці) щодо порушень суб'єктом господарювання законодавства про працю та зайнятість населення.

Таким чином, наразі, в Україні все ще проходить становлення багаторівневої системи нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, де органи місцевого самоврядування не підміняють функції

територіальних органів Державної служби з питань праці, а доповнюють їх. Саме багаторівнева система дасть можливість найоптимальнішим чином відстежувати та запобігати порушенням законодавства про працю та буде такою, що логічна з позиції децентралізації, а отже наступні дослідження мають присвячуватися шляхам її оптимального розвитку.

Список використаних джерел

1. АМУ звернулася до Президента з проханням ветоувати Закон, що позбавляє громади права контролю за працю. URL: https://auc.org.ua/novyna/amu-zvernulasya-do-prezydenta-z-prohannyam-vetuvaty-zakon-shcho-rozbavlyaye-gromady-prava?fbclid=IwAR3uttsSu7jPDWIDeEEf4mp34VC2_32RVfOg_9ITd1JiPLr8VbTsS07ES3Q
2. Державна служба статистики України: офіційний веб сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Органи місцевої влади не зможуть проводити трудові перевірки. URL: <https://news.dtki.ua/law/inspections/68287>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання надмірному тиску на суб'єктів господарювання: Закон України від 4 березня 2021 року № 1320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1320-20#Text>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 6 грудня 2016 року № 1774-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1774-19#Text>

ПАНЧЕНКО ГАННА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ У СУЧАСНУ СИСТЕМУ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Основною тенденцією розвитку сучасної системи регіонального управління є пошук підходів до інновацій і способам їх впровадження. Важливо, що в умовах стрімкого розвитку ринку інформації і технологій активізація спроможності регіональних органів публічного управління до ініціювання та впровадження ефективних управлінських інновацій сприяє прискоренню процесу впровадженню кардинальних змін в сфері регіонального управління. Запорукою досягнення позитивного результату у зазначеному процесі є перереформатування функцій владних повноважень для створення більш гнучкої системи управління на рівні регіону.

У системі регіонального управління розроблення та прийняття рішень є складним і відповідальним процесом, тому що результатом його реалізації є досягнення бажаного ефекту взаємодії громадянського суспільства і владних структур, а тому механізм прийняття управлінських рішень у системі регіонального управління повинен бути певним чином уніфікованим, з можливістю подальшого коригування залежно від цілей, масштабів завдань, глибини і деталізації розв'язуваних проблем, наслідків прийнятих рішень [1]. Досягти таких результатів можливо за допомогою використання сучасних управлінських інновацій.

Науковці визначають такі основні напрями впровадження управлінських інновацій у сучасну систему регіонального управління:

- впровадження нових інформаційно-комунікаційних і комунікативних технологій в системах і процесах регіонального управління;
- побудова інфраструктури загальнодоступних інтерактивних інформаційних систем і мереж;
- оптимізація і підвищення якості процесів управлінської діяльності, здійснюваної регіональними органами публічної влади, зі встановленням постійного зворотного зв'язку у відносинах по вертикалі та горизонталі;
- ведення ефективної внутрішньої і зовнішньої інформаційної політики на регіональному рівні;
- розвиток системи всебічного інформаційного забезпечення управлінських процесів;
- забезпечення ефективної участі всіх регіонів України в процесах становлення громадянського суспільства;
- підтримка регіональних, місцевих ініціатив та проектів;
- оптимізація структури, розмежування повноважень і зон відповідальності суб'єктів регіональної публічної влади, припинення дублювання функцій, забезпечення представленості органів влади в інформаційному просторі [3, с. 155].

Успішне впровадження зазначених напрямків можливе за умови дотримання принципів соціальної спрямованості регіонального управління, балансу національних та регіональних інтересів, підвищення інформаційної грамотності населення, впровадженні нових методів консультування із залученням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Існують основні блоки проблем впровадження управлінських інновацій (Табл. 1), урахування та розв'язання яких уможливить окреслити суб'єктивний зміст опору інноваціям.

Таблиця 1.

Основні блоки проблем впровадження управлінських інновацій

Блок проблем	Сутність
Адміністративні	пов'язані з напрямком, масштабом і швидкістю проведення реформ
Технологічні	пов'язані з технологіями управління, зокрема, впровадженням інноваційних технологій в роботі з персоналом
Суб'єктивні	пов'язані з особливостями ставлення до інноваційної діяльності, опором впровадженню змін та інновацій

Ефективне використання засобів інноваційних комунікацій, практик комунікативного менеджменту, контент-аналізу управлінських документів, здійснення результативної взаємодії й інтерактивного зв'язку в суб'єкт-об'єктних відносинах забезпечить успішне подолання зазначених вище проблем.

На вибір інструментів стимулювання та підтримки інноваційного розвитку регіонів впливають такі аспекти:

- регіони по-різному адаптуються управлінських інновацій, що обумовлено різними чинниками – економічними, інституційними, політичними тощо;
- відмінності між регіонами за рівнем інноваційної активності, як правило, мають технологічний характер (у деяких регіонах відсутня економічна база для впровадження управлінської інновації);
- кадрові проблеми (для більшості регіонів України є невідповідність підготовлених спеціалістів професійно-технічними та вищими навчальними закладами практичним потребам) [4].

Отже, для ефективного впровадження управлінських інновацій у систему регіонального управління слід враховувати такі важливі аспекти: узгодження державних інтересів з інтересами регіонів, міжрегіональних інтересів та інтересів муніципальних утворень; можливості та ресурсну забезпеченість регіонів, розробка програми та механізмів стимулювання інноваційної активності, забезпечення багатоканального фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності в регіоні.

Список використаних джерел

1. Луциків І.В., Сороківська О.А., Котовська І.В. Дослідження особливостей інноваційного розвитку системи публічного управління в Україні / І.В. Луциків, О.А. Сороківська, І.В. Котовська // Економіка і суспільство: електронне фахове видання. – Вип. 12/2017. – Мукачівський державний університет, 2017. – С. 124-128. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-12-2017.pdf>
2. Узунов В. В. Інноваційний потенціал та особливості протікання регіонального інноваційного процесу. – [Електронний ресурс] / В. В. Узунов // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – №11. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=639>
3. Щьокіна Є.Ю. Наукове обґрунтування та запровадження системи організаційно-управлінських інновацій в розвитку регіону / Е.М. Забарна, Є.Ю. Щьокіна // Проблеми економіки. – 2017. – № 3. – С. 152–156.
4. Ющенко Л. І. Напрями вдосконалення механізму впровадження інновацій в діяльності органів публічної влади. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 10. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1324>. DOI: 10.32702/2307-2156-2018.10.100

ПЕТРОВА ДАР'Я МИКОЛАЇВНА

головний спеціаліст відділу архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та земельних відносин Теплицької сільської ради Болградського району Одеської області

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗУМНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Що таке «просторовий розвиток»? Це поняття почало активно використовуватись у наукових статтях та актах країн Європейського союзу ще в останній третині ХХ – ст. Вважається, що на рівні Європейських інституцій це поняття вперше у його сучасному сенсі з'явилося у заяві федерального міністра Німеччини про підтримку його Урядом європейської політики просторового планування у Доповіді «Регіональне планування – європейська проблема», проголошеній з трибуни Парламентської Асамблеї РЄ у травні 1968 року в Брюсселі) [1]. В українській глосарії термін «просторовий розвиток» ввійшов після приєднання нашої країни до числа країн Ради Європи [2]. За означенням, просторовий розвиток – це система політик, комплекс усвідомлених дій з управління елементами і взаємозв'язками певної території, спрямованих на оптимізацію змін, що відбуваються. Це поняття є більш загальним, ніж просторове чи регіональне планування [3]. Цей термін вперше у вітчизняному законодавстві було вжито у проекті закону України «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (№6403 від 21.04.2017 р.) [14].

Законодавчу основу просторового розвитку становлять такі Закони України: «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-17 [14]; Закон України від 17.06.2020 № 711-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» [9], «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 р. № 2807-15 [7].; «Про Генеральну схему планування території України» від 7.02.2002 р. №3059-III [10].; «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. №687-14 [6].;

В 2014 р. було ухвалено Концепцію Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [15]. Відповідно до положень вищезгаданого документу основними повноваженнями органів місцевого самоврядування це забезпечення: планування розвитку території громади; місцевого економічного розвитку; територіальної доступності отримання послуг на території громади, де проживає особа тощо.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України (КМУ) № 333-р від 01.04.2014 р. [15] було поставлено задачу у продовж 2015-2017 років забезпечити всі громади схемами планування та генеральними планами населених пунктів. В ньому йшла мова про впровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень щодо питань визначення стратегії розвитку територіальної громади, розробки нових та оновлення існуючих містобудівних документів, усунення корумпованої складової при забудові території.

З початком об'єднання територіальних громад у 2015 році виникла проблема відсутності у законодавстві чітких визначень щодо їх функціонування. На вирішення такої проблеми, в тому числі, був спрямований ухвалений в 2015 році Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» [8], яким було розпочато реформування державного архітектурно-будівельного контролю, посилено роль органів місцевого самоврядування щодо комплексного розвитку територій в інтересах територіальних громад, що сприяло зменшенню корупції у цій сфері.

Завданням децентралізації у сфері містобудування є не лише запровадження сучасного просторового планування на місцевому рівні, а й усунення конфліктів, які призводять до порушення норм забудови території населених пунктів, нераціональної забудови міст та сіл, унеможливають впровадження інфраструктурних проєктів [1].

Щодо містобудівної документації, то станом на сьогодні день в Україні закріплена трирівнева система містобудівної документації: 1) на центральному рівні – Генеральна схема планування території України та Схеми окремих частин території України; 2) на регіональному рівні – Схеми планування територій областей, а також районів та їх окремих частин; 3) на місцевому рівні – Генеральні плани населених пунктів, Плани зонування територій та Детальні плани територій [14].

Отже, виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що містобудівна діяльність тісно пов'язана із земельною (а також будівельною), натомість при просторовому плануванні, передбачена уніфікована за функціями документація та диференційована за різними ієрархічними рівнями.

З 24 липня 2021 року вступив у силу та додався до законодавчої основи просторового планування ще один законодавчий акт, це Закон України № 711-IX [9]. Він містить оновлений порядок розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації, на місцевому рівні, та вводить новий вид документації з просторового планування, а саме комплексний план просторового розвитку території територіальної громади. Документ має великий обсяг і регулює багато процесів, пов'язаних із розробленням, оновленням, зміною та затвердженням містобудівної документації.

Також просторовий розвиток населених пунктів регламентують державні будівельні норми, а саме, ДБН Б.1.1.-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад» [5]. В ньому дуже точно прописуються питання розроблення та впровадження в діяльність територіальних громад документації з просторового планування (в першу чергу схем планування їх території за межами населених пунктів).

Законодавче забезпечення процесу модернізації просторового планування територіальних громад, міст, районів та регіонів, узгодження його зі стратегічним плануванням та прогнозуванням, та питання фінансування регіонального розвитку також формують: Закон України «Про засади державної регіональної політики» (2015) [12]; Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року (ДСРР-2020) [13]; Бюджетний кодекс України – ст. 24-1 [4].

Так, відповідно до Постанови КМУ від 12.12.2017 р. затверджено окремий додаток 4 [13], який містить перелік індикаторів оцінки досягнення цілей Державної стратегії регіонального розвитку. Так, при оцінці реалізації Цілі 2. «Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток», окрім демографічних показників враховано ще й кількість адміністративно-територіальних одиниць, що мають схеми планування територій: області, м. Київ; райони, міста обласного значення [13]. Тож існування містобудівної документації стає одним із індикаторів досягнення стратегічних цілей.

Актуальна документація з просторового планування є дуже важливим джерелом інформації при розвитку регіону, особливо це стосується процесу залучення інвестицій. В українській практиці дуже часто відбувались таке, коли генплан був «неактуальними», але при цьому діючими (розроблені та затверджені понад 25 років тому), тому якість розвитку таких населених пунктів була низькою, оскільки ряд проєктів було дуже важко, або навіть неможливо реалізувати через їх невідповідність сучасним вимогам у сфері просторового планування. Разом з тим, оновлені підходи та створення сучасної законодавчої основи для просторового планування надають, в першу чергу територіальним громадам, інструменти, що сприятимуть інтегрованому розвитку їх територій, раціонального моніторингу та прозорого, неконфліктного їх використання [1].

Список використаних джерел

1. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування/Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України. Київ., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с
2. Просторове планування для економічного зростання: аналіз практики та законодавства/А. Ткачук, О. Врублевський. – К.: , 2009. – 120 с.
3. Розробка стратегій розвитку територіальної громади: загальні засади методики //В. Нудельман, І Санжаровський. – К.: Дата банк України. -2002. – 232с.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI
5. ДБН Б.1.1.-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад».
6. Про архітектурну діяльність. Закон України від 20.05.1999 р. №687-14.
7. Про благоустрій населених пунктів. Закон України від 06.09.2005 р. № 2807-15.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства Закон України від 09.04.2015 р. № 320 VII
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земельЗаконУкраїнивід17.06.2020 № 711-IX

10. Про Генеральну схему планування території України» Закон України від 7.02.2002 р. №3059-III.
11. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02. 2015, № 157-VIII
12. Про засади державної регіональної політики. Закон України від 05.02. 2015, № 156-VIII;
13. Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку України до 2020 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385.
14. Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України № 3038-VI від 17.02. 2011.
15. Про схвалення концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р.

ПЕТРУНЬКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ

У системі управління сучасною державою дедалі більшої актуальності набувають проблеми децентралізації та зміцнення так званої горизонтальної складової в управлінні територією. Багато провідних зарубіжних учених досліджують схеми управління «полюсами зростання» – детермінантами соціально-економічного розвитку держави – і «полюсами тяжіння» в транснаціональних та трансрегіональних трансформаціях глобалізованого простору. В цьому аспекті об'єктом особливої уваги науки стає місцеве самоврядування на рівні сучасного великого міста – мегаполіса.

Великі міста як генератори загальнодержавних процесів соціально-економічної стабілізації та розвитку відображають загальні структурні зміни в економічній сфері країни, у формуванні соціальних потреб суспільства, задають темпи і напрями зміцнення всієї виробничо-територіальної бази.

В Україні «місто» визначається як населений пункт, значний за розмірами і чисельністю населення, який виконує переважно промислові, наукові, транспортні, курортні, торгівельні, культурні та адміністративно-господарські функції і відзначається концентрацією виробництва, підвищеною щільністю населення і компактністю забудови.

Розвиток міст – процес безперервний, тривалий, пов'язаний зі змінами їх соціально-економічної основи, демографічної структури, екологічних факторів і умов. Управління цим процесом пов'язане з пошуком компромісів і постійною адаптацією до нових конкретних умов з одного боку і одночасно – вирішенням глобальних проблем людської спільності – з іншого.

Міське господарство – це сукупність об'єктів інженерно-технічних, транспортних, соціальних інфраструктур, підприємств, організацій і служб, діяльність яких спрямована на задоволення повсякденних потреб населення міста, а також установ та закладів, що забезпечують життєдіяльність і функціонування міста як цілісного економічного комплексу.

Міське господарство є складним об'єктом, особливо в управлінні. Воно має у своєму складі різні за характером і підпорядкуванням підрозділи, що надають населенню послуги.

Міське господарство є складовою економіки країни. Воно покликано виконувати важливу роль у забезпеченні потреб суспільства. Отже, функціонування міського господарства торкається всіх аспектів існування міста: економічної, соціальної та екологічної складової.

Головними завданнями міського господарства в містах України є такі:

підтримання в належному стані житлового господарства, міських вулиць і доріг, зелених насаджень, благоустрій територій;

транспортне обслуговування населення, зокрема громадським транспортом;

забезпечення населення, організацій та інших споживачів водою, теплом, електроенергією і газом;

санітарний захист та очистка міських територій від забруднень;

забезпечення міста інформаційними системами;

побутове обслуговування населення, забезпечення міської торгівлі, суспільного харчування, охорони здоров'я, освіти, культури тощо.

Комплекс підсистем міського господарства функціонує переважно у сфері галузей, пов'язаних з комунальною діяльністю, і вирішує питання утримання у належному технічному і екологічному стані міського середовища, задоволення побутових, соціально-культурних потреб населення.

Основними завданнями перспективного розвитку міського господарства є визначення:

житлової політики і програми на довгострокову перспективу, обсягів житлового будівництва, його розташування, структури інвестування тощо;

довгострокових програм розвитку інженерно-транспортної інфраструктури і системи об'єктів соціального обслуговування;

екологічної політики і програми охорони навколишнього середовища на рівні міста і території його впливу;

економічної політики, спрямованої на комерціалізацію низки функцій міського господарства.

При цьому важливе значення має визначення ресурсів, їх обсягів та умов, які суттєво впливають на розвиток міського господарства, а саме: територіальні, транспортні зв'язки, трудові, ресурси водопостачання та водовідведення, енергоресурси, фінансові ресурси тощо.

Сучасний стан економіки України визначається розвитком ринкових відносин, ускладнених системною кризою. Нинішній етап розвитку міст України характеризується значними відмінностями у рівнях їх соціально-економічного стану, неузгодженістю ряду законодавчих і нормативно-правових актів з містобудівних питань,

недостатньо чітко визначеною загальнодержавною стратегією. У великих містах спостерігається досить велика концентрація населення та виробництва на фоні неефективного та уповільненого розвитку більшості середніх і малих міст. Це призвело до значних територіальних диспропорцій економічного розвитку країни, недоліків у територіальній організації суспільства, системі поселень. Як наслідок погіршилася демографічна ситуація в країні, знизився рівень зайнятості, погіршилася якість життя населення. Практично в усіх містах України посилюються процеси депопуляції населення.

Основними причинами вказаних проблем розвитку міст України є:

- невирішеність низки соціальних проблем;
- недостатня ефективність самого механізму управління розвитком міста;
- недосконалість міської бюджетно-фінансової політики;
- недостатнє використання ресурсного та інвестиційного потенціалу міст;
- значна зношеність фондів та недостатня забезпеченість міст інженерною інфраструктурою;
- критичний стан житлово-комунального господарства;
- недостатній розвиток транспортного комплексу міста.

Порядок денний для сталого розвитку країни на період до 2030 року визначає 17 глобальних цілей сталого розвитку. Серед них варто відзначити операційну ціль 4.3 «Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєстійкими та збалансованими».

Підвищення ефективності і надійності функціонування галузі та задоволення потреб населення в житлово-комунальних, соціальних та інших послугах передбачає такі перспективні шляхи розвитку та удосконалення міського господарства:

- удосконалення управління міським господарством;
- оновлення основних фондів комунальної власності;
- вирішення комплексу міських транспортних проблем;
- забезпечення екологічної рівноваги міського середовища;
- забезпечення сталого розвитку міста.

Для виконання цих перспективних довгострокових планів в містах України розробляють та реалізують Програми розвитку окремих підгалузей міського господарства.

При розробленні Програм розвитку міського господарства може бути запозиченим досвід функціонування закордонних муніципальних господарств. Зокрема, у країнах Європейського Союзу набули поширення такі три основні моделі:

- *німецька* – характеризується акціонуванням комунальних підприємств з контрольним пакетом акцій у місцевих органів влади, які залишають за собою значний вплив на вибір напрямів і пріоритетів господарської діяльності;

- *англійська* – передбачає приватизацію значної частини комунальної власності з повною відповідальністю приватних структур за якість наданих суспільних послуг;

- *французька* – полягає у збереженні прав комунальної власності на інженерні та інфраструктурні об'єкти, а приватним структурам надається право здійснювати управління на договірних умовах.

Список використаних джерел

1. Бабаєв В. М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти: монографія / В. М. Бабаєв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 307 с.
2. Квачук О.А. Міське господарство: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2018. – 244 с.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Ключниченко Є.Є. Управління містом. Навчальний посібник. – К. КНУБА, 2003. – 260 с.

ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент.*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ МАЛИХ МІСТ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

В ринкових умовах стратегічне управління є важливим елементом системи організації соціально-економічних відносин, процесом, який є основою для розробки та реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку територій. Нові виклики глобалізації, посилення міжнародної конкуренції та загострення структурних криз на початку XXI століття призвели до ускладнення механізмів стратегічного управління на всіх рівнях і, зокрема, до необхідності розробки методології стратегічного планування соціально-економічного розвитку таких складних систем, таких як регіони, міста, райони тощо.

Малі міста є складовою частиною єдиної системи розселення країни, рівень соціального розвитку яких визначає не тільки стійкий стан регіональної системи, а й держави в цілому. Територіальна, економічна і культурна специфіка малих міст України, а також комплекс їх проблем формують необхідність нових підходів у вирішенні питань їх соціально-економічного розвитку. Будучи важливими елементами опорного каркаса території країни, малі міста вносять свій вклад в соціально-економічний розвиток України, що визначає наукову і соціальну актуальність дослідження стратегій їх інноваційного розвитку.

Дослідники виділяють такі групи проблем, з якими наразі зіткнулися практично всі малі міста в результаті деструктивних пострадянських трансформацій українського суспільства: економічні, інфраструктурні, демографічні.

Економічні проблеми малих міст пов'язані насамперед з процесами деіндустріалізації міських поселень малого типу (закриттям ряду підприємств), спадом промислового виробництва, безробіттям, падінням доходів населення, трудової міграції та ін. Найбільше від процесу деіндустріалізації постраждали малі промислові міста, які в радянський період створювалися при заводах, фабриках, шахтах. Наявність однієї галузі промисловості вело до повної залежності поселення від містоутворюючого підприємства, згорання діяльності якого відповідно збільшувало кризову ситуацію в моногородах.

Проблеми інфраструктурного характеру полягають у відсутності або низькій якості дорожньо-транспортних комунікацій, невисокому рівні побутового благоустрою територій, знос житлово-комунальних об'єктів. Міська інфраструктура як сукупність соціально-побутових умов життєдіяльності населення виступає своєрідним каркасом соціального життя людей. Тим самим очевидно, що рівень життя населення в малому місті безпосередньо залежить від стану соціальної інфраструктури.

Демографічні проблеми малих міст України безпосередньо пов'язані з показниками народжуваності, смертності, тривалості життя. Соціологи фіксують в малих містах вкрай несприятливу демографічну ситуацію, «викликану спадом населення через міграцію працездатного населення і молоді в більш великі центри, перевищенням природного порога смертності, відсталістю інститутів охорони здоров'я та соціального захисту» [1, с. 6].

Ці проблеми тісно пов'язані з проблемою кадрового потенціалу малого міста та інвестиційної привабливості його території. Причому ця проблема має два ключові аспекти: по-перше, це реальна нестача кваліфікованих фахівців, викликана процесами трудової міграції працездатного населення в економічно більш привабливі зони; по-друге, інвестиційна непривабливість даної території саме через відсутність робочої сили необхідної кваліфікації, в тому числі і управлінських кадрів.

В даний час пріоритетне значення для соціально-економічного розвитку будь-якої системи мають інвестиції. Особливо гостро ця проблема стоїть саме в малих містах, для яких характерна велика в порівнянні з великими обмеженість в ресурсах.

В цілому вищезгадані проблеми характерні практично для більшості малих міст сучасної України. На жаль ситуація, що склалася в країні ще далека від вирішення багатьох з цих проблем, що вимагає пошуку нових ресурсів та інструментів управління малими містами. У зв'язку з цим гостро стоїть проблема формування ефективної моделі державного управління, здатної вирішувати питання життєзабезпечення міста в умовах ринкових відносин.

На сьогоднішній день склалося розуміння того, що ефективний інноваційний розвиток малих міст є важливим стратегічним завданням в українській економіці, оскільки з їх допомогою відкриваються величезні можливості за наступними напрямками: по-перше, задоволення потреб у багатьох галузях економіки і соціальної сфери; по-друге, створення комплексуючих матеріалів і деталей масового виробництва в крупних і середніх фірмах; по-третє, забезпечення передачі новітніх технологій з фундаментальної науки і оборонних технологій в сферу відкритої економіки за допомогою інноваційної діяльності [2, с. 34].

На наш погляд, формування стратегій сучасного розвитку малих міст України має враховувати як типові проблеми, які є загальними для більшості з них, так і специфічні проблеми, характерні для того чи іншого типу міського поселення, що ідентифікується як мале місто.

Стратегія розвитку повинна включати детальне дослідження на рівні кожного малого міста основних передумов і обмежень у розвитку кожної території. Більш того, необхідний індивідуальний підхід до виявлення ресурсного потенціалу малих міст України.

На наш погляд, у формуванні інноваційної стратегії розвитку малих міст необхідно, по-перше, застосовувати диференційований підхід, орієнтований на специфіку функціонування та ресурсний потенціал міста; по-друге, враховувати роль держави в активізації інвестиційних процесів на муніципальному рівні; витратах, спиратися на якість і ефективність муніципального управління інноваційними процесами. Врахування зазначених вимог дозволить забезпечити комплексний підхід до розвитку малих міст на основі інноваційної стратегії, що зумовить конкурентоспроможність і стійкість соціально-економічного розвитку регіонів та країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бабич О. Особливості стратегічного управління інноваційними проектами розвитку малих міст / О.Бабич // Актуальні проблеми державного управління. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2019_1_19
2. Бережний Я. В. Стратегічне планування та публічне адміністрування: удосконалення управлінських технологій / Я. В. Бережний // Розвиток публічного адміністрування на засадах менеджменту: європейський контекст : матеріали наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 15–16 трав. 2019 р.) / за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2019. – С. 159–161.

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

*перший заступник директора, професор кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент.*

АНТОВ ТРИФОН ДАНИЛОВИЧ

*заступник директора ДП «Одеський науково-дослідний інститут телевізійної техніки»,
слухач ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одеською регіональною комплексною програмою з охорони довкілля на 2020-2021 роки, затвердженою рішенням Одеської обласної ради від 20.12.2019 № 1165-VII (зі змінами), в окремому розділі «Збереження природно-заповідного фонду та екологічної мережі, охорона і раціональне використання рослинного світу» передбачені заходи, пов'язані з формуванням збереженням та раціональним, невиснажливим використанням екологічної мережі [2].

Основні екологічні проблеми області пов'язані із: низькою забезпеченістю населення сільських районів якісною питною водою; незадовільним станом каналізаційних очисних споруд; деградацією приморських рекреаційних зон; прогресуючим підтопленням територій; розповсюдженням зсувних процесів; високим рівнем забруднення атмосферного повітря викидами від автомобільного транспорту; зберігання, утилізації та знешкодження токсичних (небезпечних) відходів; незадовільним екологічним станом басейнів річок Дністер, Дунай і Придунайських водосховищ, які є основними джерелами водопостачання регіону; станом експлуатації нафтоналивного терміналу біля населеного пункту Джурджулешти (Республіка Молдова), скидами забруднюючих речовин у транскордонні водотоки з території Республіки Молдова, Румунії, екологічною проблемою, пов'язаною з експлуатацією ЗАТ «Молдавська ДРЕС» [1].

Серед екологічних проблем, що вимагають рішення на міжнародному рівні:

1. Будівництво нафтотерміналу біля населеного пункту Джурджулешти на території Республіки Молдова створює екологічну загрозу для України. Необхідно сформувати спільну українсько-молдавською робочою групою та вирішити наступні питання:

– вжити заходи щодо доповнення до ст. 5 Угоди між Урядом України та Урядом республіки Молдова про спільне використання та охорону вод – обов'язкове компенсування збитків Українській стороні у разі аварій та катастроф на р. Дунай на території Республіки Молдова;

– розробити план заходів з ліквідації наслідків можливих техногенних аварій, утворити додаткові структури у складі МНС України для оперативного реагування на надзвичайні ситуації, які можуть виникнути у зоні функціонування нафтотранспортного комплексу «Джурджулешти»;

– вжити заходи щодо проведення незалежної екологічної експертизи Республікою Молдова за участю українських спеціалістів та отримати висновок екологічної експертизи;

– підготувати та направити звернення до Міжнародної комісії із захисту р. Дунай щодо проведення комплексної технічної та економічної експертизи проекту будівництва нафтотерміналу та дотримання положень Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону річки Дунай);

– розробити програму моніторингу за показниками якості поверхневого та придонного шарів води, донних відкладень у районі розташування нафтотерміналу та Ренійського морського торговельного порту;

– створити спеціальну лабораторію двох країн (України та Молдови) за допомогою, якої проводити інструментальний моніторинг та дослідження, узагальнювати отримані результати та опубліковувати їх у засобах масової інформації.

2. Експлуатація ЗАТ «Молдавська ДРЕС», яка є основним забруднювачем довкілля в Біляївському районі Одеської області. Основними проблемами, які потребують вирішення з керівництвом ЗАТ «Молдавська ДРЕС» є:

– плата екологічного податку за розміщення золошлаковідвалів на території Біляївського району;

– сплата земельного податку;

– відшкодування витрат за експлуатацію дренажних насосних станцій та сплата за електроенергію під час їх експлуатації;

– визначення власника утримання та експлуатації дренажних насосних станцій (на сьогодні власниками є Лиманська селищна рада (2 станції) та Кучурганська сільська рада (1 станція) Роздільнянського району);

– затвердження «Правил експлуатації Кучурганського водосховища»;

– підтримка оптимального рівня Кучурганського водосховища;

– здійснення рекультивациі відпрацьованих золошлаковідвалів.

3. Скиди забруднюючих речовин з території Республіки Молдова у транскордонні водостоки (річки Великий Ялпуг, Киргиз-Китай). Необхідно:

– візуальне обстеження та лабораторні вимірювання чітко показали, що у 2014 році мало місце забруднення природного середовища, а саме води в річці Киргиз-Китай зі сторони Молдови. Таким чином для поліпшення екологічного стану річки потрібно не допускати скидів недоочищених стоків у річку;

– проводити комплекс організаційно-технічних заходів, спрямованих на підтримання річок та прибережних захисних смуг у належному стані. Не допускати порушень вимог Водного кодексу України підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

Також існують проблеми загальнодержавного та місцевого значення:

- розробка системи поводження з пакувальними матеріалами і тарою; системи збирання, видалення, знешкодження та утилізації відпрацьованих мастил (олив); системи збирання, заготівлі та утилізації зношених шин, резинотехнічних виробів та відходів резинотехнічного виробництва; системи заготівлі та утилізації непридатних до використання транспортних засобів; системи збирання та утилізації електричного та електронного обладнання; системи збирання, видалення, знешкодження, утилізації відходів, що утворюються у процесі медичного обслуговування, ветеринарної практики, пов'язаних з ними дослідних робіт;
- розробка ефективної системи поводження з твердими побутовими відходами;
- вивезення та перезатарення залишків непридатних хімічних засобів захисту рослин в Одеській області;
- вирішення проблеми деградації цінного у лікувальному відношенні Куяльницького лиману;
- вирішення соціально-екологічних проблем населених пунктів, розташованих навколо Придунайських озер. Зазначимо проблеми, вирішення яких не вимагає залучення значних матеріальних (фінансових) ресурсів:
- встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;
- впровадження дієвої системи інформування населення з питань охорони та збереження навколишнього природного середовища, екологічної політики та сталого економічного та соціального розвитку Одеського регіону;
- сприяння залученню недержавних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування у сферу поводження з відходами;
- сприяння роз'ясненню та пропаганда законодавства про відходи серед населення, створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини.

Список використаних джерел

1. Екологічний паспорт регіону. URL: https://ecology.odessa.gov.ua/files/ecology_portal/doc/zviti/ekolog_chnij_pasport_2020_roku_3_1.pdf.
2. Про затвердження Одеської регіональної комплексної програми з охорони довкілля на 2020-2021 роки: рішення Одеської обласної ради від 20.12.2019 № 1165-VII (зі змінами). URL: <https://oda.odessa.gov.ua/odeshyna/ekologiya-ta-navkolyshnye-seredovyshe/czilovi-programy-u-sferi-ekologiyi-ta-prirodnyh-resursiv/>.

СВІЧИНСЬКИЙ ВІТАЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Розвиток України як демократичної держави та країни яка прагне зайняти гідне місце в європейському співтоваристві актуалізує питання ефективності системи публічного управління та органів публічної влади. У зв'язку з чим на порядку денному гостро стоїть питання оцінки якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади за показниками оцінювання, що відбивають специфічні особливості функціонування територій і враховують всі грані управління в комплексі [1]. При цьому інформація, що використовується для моніторингу, повинна бути достовірною, повною та своєчасною, інакше важко отримати правильне уявлення про результати діяльності органів влади на цій території.

Наразі існує ціла низка проблемних питань у сфері оцінювання діяльності органів влади. Так, не всі існуючі сьогодні показники об'єктивно відбивають ефективність роботи органів влади, є різномірним їх кількісний склад. Також викликає сумнів об'єктивність показників, що характеризують задоволеність населення якістю послуг, що надаються в різних сферах життя, та діяльністю органів влади, що вимірюється у відсотках від кількості опитаних. Адаже кількість респондентів необмежена і може варіюватися до тисяч людей.

Актуальними залишаються оприлюднені експертні висновки систем моніторингу і оцінювання декількох вітчизняних регіональних і місцевих стратегій і програм, зроблених незалежними експертами під час реалізації проекту «Посилення децентралізації в Україні» [2].

В умовах децентралізації важливо використовувати дієві системи моніторингу і оцінювання *регіональних (обласних) стратегій розвитку*. Під час реалізації проекту «Посилення децентралізації в Україні» недержавні експерти здійснили за єдиною методикою експертизу розділів моніторингу і оцінювання 24 стратегій розвитку областей і міста Києва.

Стратегії розвитку областей, як правило, у розділі «Впровадження та моніторинг реалізації стратегії» містять підрозділ «Моніторинг реалізації стратегії». Методика моніторингу цих стратегій має, на наш погляд, декілька спільних недоліків:

- 1) Не визначена періодичність узагальнення інформації під час моніторингу: один раз на три місяці, шість місяців або рік.
- 2) Методика моніторингу не містить рекомендацій щодо узагальнення інформації. Немає вимог щодо формату кінцевого документу, – не ясно, це має бути доповідь, звіт чи аналітична записка.
- 3) Моніторинг не передбачає оприлюднення його результатів шляхом публікації у ЗМІ, розміщення на офіційному сайті органу влади. Відповідно, ці результати часто лишаються недоступними для суспільства та зацікавлених сторін.
- 4) Не передбачений незалежний моніторинг виконання стратегій розвитку.

5) Не передбачена участь у моніторингу, який здійснюється представниками влади, незалежними експертами, громадськими організаціями, а також громадськими радами при органах влади.

Згадані недоліки методики моніторингу дають можливість органам влади формулювати результати моніторингу під свої потреби.

Певні недоліки моніторингу і оцінювання обласних стратегій є похідними від відсутності логічних зв'язків між метою, завданнями, очікуваними результатами стратегій. Так, наприклад, індикатори визначення очікуваних мети або результатів відображають не результати, а процеси; стратегічна мета розвитку містить завелику кількість різних компонентів (має місце змішування мети із завданнями та пріоритетами діяльності), що також не дозволяє чітко визначити індикатори та виміряти їх.

Така якість системи моніторингу і оцінювання обласних стратегій розвитку, як правило, не дозволяє ефективно керувати їхньою реалізацією.

В межах реалізації проекту «Посилення децентралізації в Україні» регіональні експерти за єдиною методикою провели також експертизу розділів, присвячених моніторингу і оцінці 24 стратегій, програм, планів розвитку (далі – планових документів) на рівні територіальних громад в кожній області України. В окремих випадках здійснювалася експертиза проектів муніципальних стратегій.

Дослідження показало, що у порівнянні зі стратегіями розвитку обласного рівня, муніципальні стратегії значно частіше:

- не містять розділу, присвяченого моніторингу і оцінюванню, або у цих розділах немає індикаторів;
- не передбачають індикаторів, що базуються на «зворотному зв'язку» з населенням (на опитуваннях громадської думки);
- не передбачають індикаторів, спрямованих на вимірювання динаміки розвитку громадянського суспільства;
- містять індикатори, які характеризують переважно процес, а не результат;
- не містять методики моніторингу програмних документів;
- в методичці моніторингу не вказується орган самоврядування, підрозділ чи організація, які відповідають за моніторинг;
- не передбачено оприлюднення результатів моніторингу і оцінки документів;
- не передбачено участі представників громадянського суспільства в моніторингу і оцінюванні виконання програмних документів;
- має місце протиріччя між різними розділами документів.

Аналіз проблем, що існують у сфері оцінювання діяльності місцевих органів публічної влади дозволяє зробити такі висновки. Якість систем моніторингу і оцінювання муніципальних стратегій і програм розвитку лишається низькою і не дозволяє ефективно керувати виконанням цих документів. Законодавча база, яка регулює питання моніторингу і оцінювання на місцях в Україні відсутня, а моніторинг і оцінювання обласних стратегій розвитку здійснюється відповідно до документів центральних органів влади.

Пропонується сформувати правову базу, яка регулює питання моніторингу і оцінювання на місцях, шляхом доповнень у Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» та проект Закону «Про державне стратегічне планування» в частині регулювання моніторингу і оцінки. Враховуючи, що низка документів обласного і місцевого рівня містить ряд ефективних методик та індикаторів, які можуть бути рекомендовані для широкого використання, доцільно підготувати і оприлюднити збірник кращих практик моніторингу і оцінювання в стратегічному плануванні в Україні.

Список використаних джерел

1. Бортник Н.П., Дніпров О.С. Проблеми оцінки якості та ефективності діяльності органів виконавчої влади // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2017, № 6. Том 3. – С. 80-84.
2. Доповідь «Моніторинг і оцінювання у діяльності органів влади України» (за результатами проекту Української Асоціації Оцінювання «Посилення децентралізації в Україні», грант Національного фонду підтримки демократії: лютий 2017 – січень 2018 рр.). – Режим доступу: http://www.ukreval.org/images/news/2018-01-20-dopovid/Dopovit_ukr.pdf
3. Методика аналізу та оптимізації робочих процесів і процедур в органах виконавчої влади [Електронний ресурс]: лист КМУ центральним органам виконавчої влади від 31.05.2019 № 11081/0/2-19. – Режим доступу: http://www.mil.gov.ua/content/pdf/vnytr_control/metodica_gimo.pdf

СЕМЧЕНКО ОЛЕНА ПАВЛІВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сьогодні фактично весь світ – це сукупність різних регіональних блоків, пов'язаних спільними економічними та геополітичними інтересами, що дозволяють кожному учаснику реалізовувати свої економічні можливості, компенсувати особливості власного розвитку і розміщення продуктивних сил.

У практичній міждержавній діяльності між країнами світу чітко простежуються наступні напрямки взаємодії: міждержавне, міжрегіональне та прикордонне співробітництво.

Динамічний розвиток співпраці на рівні адміністративно-територіальних утворень і перш за все прикордонних територій стало важливою особливістю в сучасних міждержавних відносинах.

У цьому виді співробітництва безпосередньо перетинаються багато життєво важливих проблем, включаючи зовнішньополітичні, економічні, гуманітарні та інші, цементуються взаємини між державами. Цей вид взаємодії реально допомагає вирішувати або пом'якшувати окремі проблеми міждержавних відносин, зміцнювати і розвивати історично сформовані зв'язки.

Міжрегіональні зв'язки насамперед спрямовані на розвиток торговельно-економічних зв'язків між партнерами, зміцнення співробітництва між підприємствами та організаціями у сфері виробництва та науки, зміцнення культурних зв'язків. Здійснюється обмін інформацією про попит та пропозицію регіонів на різні види продукції та послуг, проводяться виставки та товарні ярмарки, ділові зустрічі та зустрічі голів адміністративно-територіальних одиниць регіонів.

Все це дає можливість створити сприятливе середовище для взаємодії між регіональною владою та підприємствами. Цей вид діяльності, доповнений спільними діями в напрямку підтримки культурних зв'язків, має велике значення для зміцнення контактів між багатонаціональним населенням, що проживає в регіонах.

В Одеській області проживає 133 національності та народності. Завдяки цьому, область славиться своєю багатою історією та культурою, є привабливою як для туристів та представників бізнесу, так і для регіонів інших країн для започаткування партнерських відносин.

Як наголошувала О.Бабінова, міжрегіональне співробітництво – це взаємоузгоджена діяльність органів влади двох або декількох регіонів як усередині держави, так і за її межами, спрямована на спільне вирішення питань економічного, соціального, культурного, екологічного розвитку даних територій із широким залученням місцевої спільноти [1].

На думку Н.Мікули, «міжрегіональне співробітництво» означає будь-яку взаємоузгоджену діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними громадами та владою двох або більше договірних сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми органами влади, разом з укладанням між територіальними громадами та органами влади інших держав угод про співробітництво [2].

Відповідно до Закону України від 24 червня 2004 року N 1861-IV «Про транскордонне співробітництво» угода про транскордонне співробітництво – угода між територіальними громадами, їх представницькими органами та їх об'єднаннями, місцевими органами виконавчої влади України та відповідними органами влади сусідніх держав у межах своєї компетенції, встановленої чинним законодавством України, яка регламентує правові, організаційні, економічні та інші аспекти цього співробітництва [3].

Однією із засад внутрішньої політики у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів є розроблення та впровадження проектів міжрегіональних економічних зв'язків і транскордонного співробітництва, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку.

Одеська область, як один з найбільших регіонів, має величезний потенціал для міжрегіональної співпраці, а також необхідно відзначити, що сьогодні Одещина активно співпрацює з безліччю регіонів різних країн світу. За 30 років незалежності було підписано 27 міжрегіональних угод про співробітництво в торгово-економічній, науково-технічній і гуманітарно-культурній сферах між Одеською областю та регіонами: Республіки Болгарія, Грузії, Італійської Республіки, Китайської Народної Республіки, Республіки Корея, Латвійської Республіки, Республіки Молдова, Республіки Польща, Румунії, Республіки Словенія, Турецької Республіки, Туркменістану, Угорської Республіки, Чеської Республіки.

Одеська область – є дійсним членом 6 європейських регіональних організацій:

- Асамблеї європейських регіонів;
- Асоціації європейських прикордонних регіонів;
- Робочого співдружності придунайських країн;
- Конференції Приморських регіонів Європи;
- Асамблеї європейських виноробних регіонів;
- Єврорегіону «Нижній Дунай».

Транскордонна співпраця є одним із найдієвіших інструментів зовнішньої політики України на регіональному рівні, зокрема, у формі створення та ефективної участі в єврорегіонах.

Єврорегіон «Нижній Дунай» («Lower Danube») з площею 53 тис. кв. км. і майже з 4 млн. населення є одним з найбільших і динамічних єврорегіонів. Угода про створення, Статут та Регламент Єврорегіону «Нижній Дунай» були підписані 14 серпня 1998 р. у м. Галаці (Румунія) керівниками прикордонних регіонів України (Одеська область), Республіки Молдова (райони Вулканешти, Кагул, Кантемір) і Румунії (повіти Бреїла, Галац і Тулча).

Одеська область завжди займала лідерські позиції на міжнародній арені. Саме в сучасну епоху виникнення нових глобальних політичних та економічних викликів, коли подолання політичних небезпек ставить на порядок денний потребу в особливо близькому спілкуванні, а зростаюча конкурентна боротьба в економічній сфері вимагає використання всіх існуючих можливостей для захисту національних інтересів, вправна, професійна дипломатія стає незамінною.

Застосування такого співробітництва сприяє підвищенню інтеграційних процесів у світову економіку. Участь Одеської області у такій співпраці дозволяє активізувати соціально-економічний розвиток регіону, в результаті об'єднання зусиль та взаємодії у виробничій та невиробничій сферах.

За роки незалежності України кооперація з міжнародними партнерами стала запорукою успішного майбутнього та сталого розвитку Одеської області. Завдяки спільним зусиллям та злагодженій роботі, розширюється та поглиблюється двостороннє співробітництво та нові ідеї ефективно реалізуються.

Список використаних джерел

1. О. О. Бабінова // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 4 (11). – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2011_4/index.html.

2. Мікула Н. А. Транскордонне співробітництво / Н. А. Мікула, В. В. Толкованов. – Київ., видавництво «Крамар», – 2011. – 259 с.

3. Закон України «Про транскордонне співробітництво» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 45. – с. 499. – Режим доступу – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>

СІТАРСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

*заступник начальника відділу підтримки бізнесу управління економічної політики
департаменту економіки і інвестицій Вінницької міської ради*

ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ПІД ЧАС КАРАНТИНУ В УКРАЇНІ

Мале та середнє підприємництво є невід'ємною складовою розвитку економіки будь якої держави, однак саме воно є найбільш вразливим до непрогнозованих змін не лише у економіці, а й у всіх сферах життєдіяльності, що сьогодні відображається в кризовій ситуації внаслідок поширення коронавірусної інфекції. Для його підтримки в Україні розроблено нові та актуалізовано діючі заходи державної підтримки МСП.

До заходів фінансової підтримки бізнесу можна віднести допомогу, яка вже вдруге надається через єдиний портал державних послуг «Дія». З 19 квітня 2021 фізичні-особи підприємці та наймані працівники (в т.ч. юридичних осіб) мають право на отримання одноразової матеріальної допомоги у розмірі 8000 грн. Таку пільгу можливо отримати в регіонах яких було запроваджено «червоний» рівень епідемічної небезпеки. Основний вид економічної діяльності суб'єкта господарювання має належати до тих, що мають право на допомогу [4].

Також було адаптовано програму доступних кредитів 5-7-9%. Додано можливість отримати кредит на поповнення обігових коштів та рефінансування інвестиційних та кредитів на оборотний капітал (див. табл. 1).

Таблиця 1

Кредит на поповнення обігових коштів Умови: Строк кредиту – до 3 років; Процент – 0% на період дії карантину, після закінчення – 3% річних; Відстрочка – до 12 місяців, але не більше ніж до 31.12.2021 (за тілом кредиту та %); Кредитна гарантія Фонду – так (80%); Сума компенсації % обмежена екв. 400 тис. євро; Сума всіх кредитів за Програмою обмежена 50 млн грн	Рефінансування інвестиційних та кредитів на оборотний капітал Умови: Строк кредиту – до 5 років; Процент – 0% до 31.03.2021, далі – під 3% річних; Відстрочка – до 12 місяців, але не більше ніж до 31.12.2021 (за тілом кредиту та %); Кредитна гарантія Фонду – ні; Сума компенсації % обмежена екв. 400 тис. євро; Сума всіх кредитів за Програмою обмежена 50 млн грн; Збереження 50% фонду оплати праці та 50% персоналу
--	---

Нові можливості змінили профіль програми з суто інвестиційного, який був актуальним не для всіх компаній, на антикризовий, а цього бізнес ковідного періоду потребував найперше. Антикризовим пакетом програми 5-7-9% можна скористатися протягом карантину та 90 днів після його завершення [5].

Держава продовжила дію податкових пільг та послаблень: тимчасово на всій території України діє мораторій на окремі види податкових перевірок на період дії карантину та не застосовуються штрафні санкції за несвоєчасну або неповну сплату єдиного внеску, несвоєчасне подання звітності до податкових органів [2].

Фізичних осіб-підприємців першої групи було звільнено від:
сплати єдиного податку за грудень 2020 року та січень – травень 2021 року;
нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску, в частині сум, що підлягають нарахуванню, обчисленню та сплаті такими особами за періоди з 1 по 31 грудня 2020 року, з 1 по 31 січня, з 1 по 28 лютого, з 1 по 31 березня, з 1 по 30 квітня та з 1 по 31 травня 2021 року за себе.

Зазначені періоди включаються до страхового стажу та вважається, що страхові суми було сплачено у розмірі мінімального страхового внеску, визначеного законодавством для кожного з таких періодів [3].

Важливим також є надання права органам місцевого самоврядування змінювати ставки місцевих податків та/або зборів (в т.ч. встановлювати нульову ставку).

Для покращення реалізації та виробництва засобів індивідуального захисту урядом було спрощено порядок введення в обіг медичних масок, захисних халатів, медичних рукавичок та інших засобів індивідуального захисту. Зазначене спрощення також стосується й вітчизняного виробництва, однак спрощений порядок діятиме до припинення заходів боротьби з COVID-19 [1].

Перераховані заходи державної підтримки дійсно необхідними та корисними, однак вони не враховують специфіку економіки окремих громад, тому не можуть охопити усі сфери підприємництва що постраждали внаслідок кризи. Відтак, саме органи місцевого самоврядування у комунікації з громадськістю та місцевим бізнесом можуть надати більш точкову допомогу постраждалим індустріям, що дасть підприємцям час на відновлення та адаптування бізнес-процесів до нових реалій.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2020 року No 226. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/226-2020-%D0%BF>

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) [Електронний ресурс]: закон України від 13 травня 2020 року No 591-IX. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-20>.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо соціальної підтримки платників податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 [Електронний ресурс]: закон України від 4 грудня 2020 року No 1072-IX. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-20>.

4. Про додаткові заходи соціальної підтримки застрахованих осіб на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2021 року No 328. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2021-%D0%BF>.

5. Про надання фінансової державної підтримки [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 року No 28. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF>.

СОКОЛІК ЛАРИСА ОЛЕКСІЇВНА

*аспірантка кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
начальник Управління з майнових відносин Одеської обласної ради*

ДЕРЖАВА ТА БІЗНЕС: ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний період розвитку українського суспільства характеризується істотним збільшенням соціо-еколого-економічних проблем і посиленням ролі широкої громадськості в пошуку шляхів їх вирішення. Змінюються соціокультурні норми спілкування і взаємодії, трансформуються або відмирають застарілі зразки, народжуються нові моделі. Одним з нових явищ українського суспільного життя стає соціальна відповідальність бізнесу, яке отримало визнання в світі з початку 90-х років минулого століття.

Актуалізація і пріоритетність проблем соціальної відповідальності бізнесу обумовлені, з одного боку, загальною високим ступенем господарського розвитку провідних держав світу, що створює матеріальні можливості для підтримки сучасних стандартів якості життя населення. З іншого, – з підвищенням значущості нематеріальних чинників економічного зростання, пов'язаних з необхідністю інвестицій в «людський капітал, як ключової умови інноваційного економічного зростання, заснованого на потенціалі інтелекту, освіченості і творчості працівників.

У сучасній Україні важливою причиною підвищення уваги до розвитку соціальних функцій підприємницького співтовариства є перегляд традиційних поглядів на концепцію соціальної політики в бік розширення кола її суб'єктів і значного скорочення ролі держави у вирішенні багатьох соціально-економічних проблем.

Безперечним фактом господарської практики виступає вплив, який чинить влада на економічну поведінку бізнесу, його зміст і результати. Економіка як цілісний організм функціонує в просторі «владних впливів». На жаль, частіше за все, влада розглядає бізнес як додаткове джерело фінансування власних програм. На думку деяких дослідників, існуючий підхід до корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) перетворює бізнес-спільноти України в інструмент для затикання «дірок» соціальної сфери, що виникають через помилки і недбалість інституційного управління. Тим часом на Заході компанії витрачають на соціальні та благодійні програми в середньому 0,5% від прибутку до оподаткування [1].

Для організації соціально відповідальної роботи держави і бізнесу в першу чергу потрібно визначити зони їх відповідальності, а також те, як діяти в тих областях, де інтереси перетинаються. Необхідний оптимальний баланс між основною діяльністю компанії і їх підтримкою «територій присутності». Більш того, приклад соціально відповідальної поведінки бізнес-спільноти повинен подавати головний консолідований роботодавець – держава. Мова, таким чином, йде про об'єктивну необхідність знаходження форм гармонізації апріорі суперечливих начал – економічних і соціальних цілей корпорацій, корпоративних і загальнонаціональних інтересів.

Однак і українському бізнесу часто не вистачає чіткого розуміння і свідомого прийняття того, що соціальна відповідальність бізнесу – це не щось виняткове, що викликається якимись особливими обставинами, а норма, що впливає із самої сутності великого корпоративного бізнесу. Бізнес не може діяти ізольовано від суспільства, оскільки він сам – частина соціуму [3]. Велика компанія є соціально-економічним інститутом, котрий обіймає провідне становище в країнах з ринковою економікою.

На відміну від фірм малого і середнього бізнесу, великі компанії часто є містоутворюючими, від їх діяльності багато в чому залежить стан навколишнього середовища, якість споживчих товарів. Вони поєднують і всередині себе, і навколо себе великі маси зацікавлених людей, так званих стейкхолдерів.

Зазвичай стейкхолдерів поділяють на первинних і вторинних. Первинні – акціонери, співробітники, інвестори, клієнти, бізнес-партнери по виробничому ланцюжку – мають легітимний і прямий вплив на корпорацію.

Вторинні, що мають опосередкований вплив на бізнес, до яких відносяться: органи влади та управління (муніципальні, регіональні); конкуренти; інші компанії; місцеві спільноти, куди входять: засоби масової інформації; некомерційні організації, в тому числі організації громадянського суспільства (екологів, захисту прав споживачів, правозахисників і ін.) і благодійні; місцеві активісти, що формують громадську думку [2]. Деякі такі групи стають «стейкхолдерами мимоволі», поза і крім власного вибору, але саме внаслідок того збитку, який їм завдає або може завдати ділова активність компанії.

Стейкхолдери формують систему взаємозалежних відносин (зв'язків), своєрідну «павутину», яка може або підтримувати бізнес в скрутну хвилину, або, навпаки, позбавляє компанію можливості діяти. Наявність подібного роду соціальних зв'язків ще раз підтверджує той факт, що корпорація є важливим суспільним інститутом, який включений в систему суспільних відносин, багато в чому визначають соціально-економічне буття окремих суб'єктів суспільства, а, якщо брати корпоративний сектор в цілому, то і всього суспільства в цілому. По суті, корпоративний сектор і держава поділяють відповідальність не тільки за стан системи соціально-трудова відносин, а й за добробут суспільства в цілому.

Отже, можна зробити висновок, що корпорації не тільки все глибше впроваджуються в соціальну тканину суспільства і його структури і суттєво змінюють правила гри, за якими ці структури функціонують, але і самі виявляються у все більш серйозній залежності від соціуму і від влади. Зростає розуміння суспільної значимості власної діяльності і в самих корпораціях, що знаходить вираз у поширенні практики соціальної відповідальності бізнесу.

Таким чином, вихідною сферою формування системи соціальної відповідальності бізнесу є соціально-трудова та пов'язані з ними економічні і політичні відносини. З цих позицій соціальна відповідальність виступає як метод цивілізованого вирішення соціально-трудова конфліктів, що містить в собі механізм досягнення соціальної стабільності суспільства. В даний час в Україні йде процес створення правових основ і механізмів реалізації взаємодії влади і бізнесу в рамках трипартизму (уряд-профспілки-підприємці), виробляються форми і методи здійснення управління організаціями в нових умовах.

Список використаних джерел:

1. Мазуренко В. П., Засенко О. Ю. Сучасна концепція корпоративної соціальної відповідальності у міжнародному бізнесі / В. П. Мазуренко, О. Ю. Засенко. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1199>

2. Мартякова О. Проблеми партнерства бізнесу, влади та суспільства в системі регіонального розвитку / О. Мартякова, Т. Василенко // Схід. – 2011. – № 1 (108). – С. 97–100.

3. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року http://www.svb.org.ua/sites/default/files/201310_strategiya_spriyannya_rozvitku_svb_v_ukrayini_spilnota_sv_b.pdf

СОКОЛОВ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ В МЕХАНІЗМІ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ОРГАНИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

На сучасному етапі суспільного розвитку, дуже важливим питанням є взаємодія органів публічної влади з громадськістю, їх досконалість та ефективна діяльність з метою забезпечення прав громадян України. Процес перетворення системи інститутів публічної влади несе за собою значну активізацію участі в його здійсненні інститутів громадянського суспільства на всіх рівнях. Для забезпечення результативної системи заходів та механізмів взаємодії між органами публічної влади та громадськістю повинна відбуватись поступова зміна типу соціальних відносин. Оптимальна взаємодія може бути лише у вигляді відносин прямого діалогу та ефективного партнерства, як це відбувається в розвинених та успішних країнах світу. Така співпраця допоможе сформувати ефективну та сучасну модель взаємодії між громадськістю та органами державної влади, яка буде відповідати потребам сучасного громадянського суспільства.

На жаль, в Україні процес прийняття рішень органами публічної влади не завжди зрозумілий для населення. Закритість влади від громадськості негативно впливає на становлення демократії в Україні, сприяє прояву корупції, а також знижує рейтинг довіри громадян до інститутів влади. Сучасні методи та технології взаємодії між громадськістю та органами публічної влади, хоча і надають певні можливості взаємодії, але потребують вдосконалення. Тому одним з актуальних питань є залучення громадськості до процесу прийняття рішень. Основною метою чого є досягнення ефективної та прозорої діяльності органів публічної влади.

Удосконалення державно-управлінської діяльності неможливе без всебічного та належного аналізу факторів, що впливають на неї. Громадський контроль є одним з інструментальних чинників розвитку демократії.

За визначенням А. Бондаренка, під «соціальним контролем» слід розуміти контроль, що передбачає цілеспрямований вплив суспільства на своїх членів або соціальні групи з метою забезпечення дотримання встановлених норм і цілісності соціальної системи [1]. З такої позиції під соціальним контролем слід розуміти реалізацію основних принципів демократії, здатність суспільства одночасно поєднувати функції об'єкта управління з боку держави (тобто бути об'єктом державного контролю) та суб'єкта управління, тобто здійснювати управлінський вплив (громадський контроль) по відношенню до держави та до себе (самоорганізовуватися).

Доцільно передусім навести ключові характеристики громадського контролю, як суспільно-політичного явища. За твердженням українського дослідника А. Крупника, громадський контроль є інструментом громадської

оцінки виконання органами влади й іншими підконтрольними об'єктами їх соціальних завдань. Такий контроль – невід'ємна складова системи публічного управління та незамінний чинник розвитку соціуму в умовах розбудови демократичної, соціальної, правової держави [2].

Провідними науковцями у сфері державного управління (М. Іжа, О. Радченко) визначено, що суб'єктами громадського контролю виступають різноманітні громадські об'єднання, які реалізуючи свої статутні завдання захищають інтереси своїх членів [3]. Суб'єктами громадського контролю можуть виступати також окремі громадяни. Громадський контроль може бути направлений на органи державної і виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, державні та комунальні підприємства, установи та організації, на окремих осіб, з метою дотримання ними соціальних норм, направлених задоволення потреб та інтересів громадян.

Для здійснення громадського контролю можуть створюватися:

- громадські ради при органах публічного управління;
- інститути місцевих уповноважених з прав людини (запровадження посад місцевих і регіональних омбудсманів);
- асоціації споріднених структур, які здійснюють громадський контроль, що дає змогу представляти на владному рівні інтереси кожної окремої організації та впливати законними методами на формування й реалізацію державної політики у певній сфері [4].

Дієвим інструментом впливу в умовах становлення партисипативної демократії є громадська експертиза за діяльністю органів публічної влади, яка спрямована на підвищення ефективності прийняття управлінських рішень (табл. 1).

Таблиця 1.

Етапи проведення громадської експертизи органами публічної влади

Етап	Характеристика
Суб'єкт ініціювання	Письмовий запит, котрий надходить від організації громадянського суспільства до органів виконавчої влади Орган публічної влади у 3-денний строк видає наказ про проведення експертизи та заходів, необхідних для підготовки матеріалів; у разі потреби утворює робочу групу для підготовки матеріалів; Орган публічної влади розглядає напрацьовані пропозиції на найближчому засіданні колегиї за участі інституту громадянського суспільства, що проводив експертизу; розробляє та затверджує заходи, спрямовані на реалізацію пропозицій
Способи інформування	Органи публічної влади: Доводить до відома громадянського суспільства, що ініціюється проведення громадської експертизи, зміст наказу; Протягом 7-ми днів розміщує інформацію про проведення громадської експертизи на власному веб-сайті; Оприлюднює на власному веб-сайті пропозиції, напрацьовані організацією громадянського суспільства; Подає у 10-ти денний строк громадянському суспільству письмову відповідь про результати розгляду експертних пропозицій і заплановані заходи, а також оприлюднює відповідну інформацію у ЗМІ
Кінцевий результат	Органи публічної влади враховують результати громадської експертизи у своїй роботі

Слід зазначити, що з метою урегулювання умов для участі громадськості у формуванні державної політики Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про затвердження Порядку сприяння проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади». Цей документ на офіційному рівні виступає дієвим інструментом впливу та надає можливість громадянському суспільству долучитися до розробки та моніторингу державної політики, зокрема – на місцях.

До недосконалості законодавчого регулювання громадської експертизи на нашу думку можна віднести:

- в більшості випадків, проведення громадської експертизи фінансується громадянським суспільством з власних коштів. Можливість залучення ресурсів з боку зацікавлених осіб є обмеженою, оскільки законодавство відповідних приписів не містить. Бажання та можливість органу виконавчої влади виділити певні кошти на громадянську експертизу, нажаль відсутнє;

- на законодавчому рівні не передбачено механізм запобігання конфлікту інтересів під час проведення громадської експертизи. Можливою є ситуація, коли залучені експерти мають родинні, фінансові або професійні зобов'язання перед об'єктом експертизи тощо. Тобто незалежність громадянської участі опиняється під загрозою;

- законодавство не передбачає обов'язкових урахувань результатів громадської експертизи при прийнятті управлінських рішень. Тобто, немає гарантії, що громадська експертиза буде розглянута та врахована при прийнятті управлінських рішень;

- законодавство не встановлює фахових вимог до громадянського суспільства, які ініціюють експертизу, а також їх експертів. Фактично будь-яка легалізована неурядова організація може направити до органу виконавчої

влади запит на проведення громадської експертизи. Якщо експертний потенціал громадянського суспільства, що направляє запит, є неналежним, він може залучити зовнішніх експертів, однак прямий обов'язок робити це законодавство не передбачений. Неспроможність того чи іншого суспільства забезпечити належну експертизу може дискредитувати важливість цього інструменту співпраці в очах як місцевих органів влади, так і громадськості;

– залучення експертного потенціалу громадськості залежить від політичної волі конкретних посадовців. Законодавство про сприяння проведення громадської експертизи має рекомендаційний характер. На нашу думку це є вагома прогалина в зазначеній постанові.

Волевиявлення громадян є інструментом, який забезпечує громадянам України реалізацію права на участь у публічному управлінні через відповідні форми (референдум, вибори, участь у діяльності громадських організацій; участь у прийнятті рішень органами публічної влади; участь у проведенні регуляторної політики держави; громадські ради; доступ до державної служби; звернення громадян; загальні збори громадян; органи самоорганізації населення тощо.

Список використаних джерел

1. Бондаренко А. Інформаційні технології як механізм взаємодії органів влади з громадськістю / А. Бондаренко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01\(1\)/Bondarenko.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01(1)/Bondarenko.pdf)

2. Крупник А.С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення / А. С. Крупник // Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2007. – № 1. – Режим доступу :www.library.oridu.odessa.ua

3. Іжа М. Громадський контроль в системі публічного управління як ефективний інструмент експертизи державно-управлінських рішень / М. Іжа, О. Радченко // Державна політика. – № 2. -2012. – С. 74-79

4. Тинкован О.В. Громадський контроль та громадська експертиза: проблем співвідношення понять / О.В. Тинкован // [електронний ресурс]. – Режим доступ: <http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2010-01/10tovpsp.pdf>

СТАВРАТІЙ ЮЛІЯ ЮРІЇВНА

*слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, головний спеціаліст-юрисконсульт
Департаменту екології та розвитку рекреаційних зон Одеської міської ради*

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини є невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

Місто Одеса є одним з потужних економічних регіональних центрів країни, її «морські ворота». Значне різноманіття природних і соціально-економічних умов міста, вигідне економіко-географічне розташування території, багаті рекреаційні ресурси сприяли розвитку багатопрофільного, достатньо складного промислово-господарського комплексу з транспортно-розподільчими функціями, розвиненими галузями соціальної сфери в поєднанні з наявною курортною інфраструктурою та потенційно перспективною індустрією туризму.

У місті Одесі, за даними Головного управління статистики в Одеській області, в 2020 році зареєстровано 15 953 підприємств, що порівняно з 2019 роком більше на 2,4% [1].

Одним з впливовіших об'єктів на навколишнє природне середовище є промислові підприємства, які здійснюють навантаження на атмосферне повітря, водні та земельні ресурси.

На території міста Одеса екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів здійснює Департамент екології та розвитку рекреаційних зон Одеської міської ради.

Відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5] та «Про охорону навколишнього природного середовища» [7], основними завданнями Департаменту екології та розвитку рекреаційних зон Одеської міської ради є:

- координація діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування з питань охорони навколишнього природного середовища та атмосферного повітря на території міста Одеси;

- здійснення заходів у сфері поводження з відходами на території міста Одеси;

- здійснення заходів з визначення стану зелених насаджень та їх відновної вартості на території міста Одеси;

- здійснення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та виконання функцій органу управління якістю атмосферного повітря на території міста Одеси;

- розробка та організація виконання міських цільових програм в галузі охорони навколишнього природного середовища, поводження з відходами та атмосферного повітря;

- здійснення заходів спрямованих на запобігання правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню [3].

Також, на території міста діє Міська цільова програма охорони і поліпшення стану навколишнього природного середовища м. Одеси на 2017- 2021 роки, затверджена рішенням Одеської міської ради від 08.02.2017р. № 1610-VII зі змінами [4], яка спрямована на розв'язання найактуальніших проблем міста у сфері екології.

Одним із напрямків діяльності Департаменту екології та розвитку рекреаційних зон Одеської міської ради відповідно до вказаної програми та Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [6], постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» від 14 серпня 2019 р. № 827 [2] є дослідження показників екологічного стану атмосферного повітря в межах розробки Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря агломерації Одеси.

Метою заходу є проведення оцінки стану атмосферного повітря міста Одеса, визначення найбільш небезпечних джерел забруднення в межах міста, ступені їх впливу на забруднення повітря, планування природоохоронної діяльності, спрямованої на поетапне поліпшення стану та зменшення обсягів антропогенного навантаження на атмосферне повітря міста, розробка Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря.

Основним завданням забезпечення охорони навколишнього природного середовища на місцевому рівні є протидія негативним змінам у довкіллі, які мали місце в минулому, відбуваються зараз або можуть бути в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики в Одеській області URL: http://od.ukrstat.gov.ua/stat_info/pidpr/pidpr8.htm (дата звернення: 21.09.2021).
2. Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря: постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 827. Дата оновлення 10.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.09.2021).
3. Офіційний сайт міста Одеса URL: <https://omr.gov.ua/ru/city/departments/eco/statute/> (дата звернення: 21.09.2021).
4. Офіційний сайт міста Одеса URL: <https://omr.gov.ua/ru/acts/council/92857/> (дата звернення: 21.09.2021).
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21.09.2021).
6. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 20.05.2021).
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 21.09.2021).

СТАРУЩЕНКО ТЕТЯНА ЄВГЕНІВНА

*медичний директор виробничого підрозділу філії «Центр охорони здоров'я» АТ «Українська залізниця»,
Одеська клінічна лікарня на залізничному транспорті, к.мед.н.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Успішний розвиток закладу охорони здоров'я в нових умовах функціонування, відповідно до другого етапу медичної реформи, значною мірою залежить від якості побудови відносин з різними групами зацікавлених осіб через комунікаційну взаємодію.

Комунікація – це система заходів з надання інформації, яка впливає на розуміння, уявлення, очікування та поведінку цільових аудиторій. Ключове завдання комунікації – сформувати довіру, надати інформацію, часто – змінити сталі уявлення [4]. Для організації ефективної комунікаційної діяльності закладу охорони здоров'я важливо вибудовувати як внутрішню, так і зовнішню комунікації.

Внутрішня комунікація стосується персоналу закладу охорони здоров'я. Керівник має згуртувати та розвинути ключових менеджерів закладу, які візьмуть участь у розробці комунікаційної стратегії та в подальшому будуть активно задіяні в операційних процесах комунікації. Важливо, щоб кожен співробітник розумів нові підходи та принципи роботи закладу охорони здоров'я, бачив як нові можливості для себе, так і виклики, пов'язані з необхідністю розвитку та змін [1]. Управлінські рішення керівництва мають бути прозорими та зрозумілими для персоналу. Співробітники повинні брати участь в обговоренні альтернативних варіантів розвитку, особливо це важливо, коли запроваджуються нові моделі фінансування, що обумовлює і нові відносини всередині закладу охорони здоров'я.

Зовнішня комунікація особливо важлива в умовах сьогодення, адже населення не володіє повноцінною та зрозумілою інформацією відносно медичної реформи, нових можливостей та змін. Вибудовуючи комунікацію закладу охорони здоров'я з населенням, необхідно надати інформаційні роз'яснення про переваги реформи, як змінюється діяльність закладу, які є плани розвитку лікарів та організації в цілому.

Основою ефективної комунікаційної діяльності закладу охорони здоров'я має стати відповідна стратегія, як набір інформаційних продуктів та системи заходів, що передбачає співпрацю із засобами масової інформації та громадськими організаціями, які, через партнерство з регіональними управліннями охорони здоров'я України, стануть основними каналами поширення інформації та отримання зворотного зв'язку від населення стосовно всіх аспектів запровадження в закладі медичної реформи [3].

Основними особливостями, які впливають на ефективність комунікаційної діяльності закладу охорони здоров'я, є :

- низький рівень обізнаності ключових аудиторій щодо суті, перебігу та результатів запровадження медичної реформи в закладі охорони здоров'я;
- сумнів споживачів щодо якості та ефективності медичних послуг;
- невисокий рівень обізнаності щодо останніх досягнень медичної науки та практики, профілактики і лікування хвороб [2].

Заходи з реформування медичної галузі в Україні передбачають поступовий перехід функціонування закладів охорони здоров'я на гнучку ринкову модель, що передбачає збільшення автономії закладу – статус комунального неприбуткового підприємства, розширення переліку платних медичних послуг, розвиток конкуренції між закладами і, як наслідок, підвищення якості медичної допомоги. За ринкових умов діяльності, заклади охорони здоров'я повинні звернути увагу на їх комунікаційну діяльність, з метою розроблення ефективного комплексу та складових медичних послуг, вирішення питання ціноутворення та оптимізації ресурсного забезпечення закладу охорони здоров'я, просування медичних послуг комунального неприбуткового підприємства в умовах конкуренції з приватними медичними установами.

На сьогодні, кожен пацієнт може самостійно обирати заклад охорони здоров'я за профілем хвороби. Відповідно, більшою популярністю будуть користуватися ті заклади охорони здоров'я, що зможуть ефективніше вибудувати та реалізувати кращу стратегію і тактику комунікації з населенням. Розроблення комунікаційної політики закладу охорони здоров'я, формування його іміджу, систематична робота зі ЗМІ, можливість зворотного зв'язку для пацієнтів, актуальна інформація сприятимуть тому, що буде запроваджуватися нова інформаційна політика закладу, відбуватиметься розбудова його позитивного іміджу та зростання рівня довіри пацієнтів за рахунок побудови низки комунікаційних програм закладу охорони здоров'я.

Актуальність розроблення та запровадження комунікаційних стратегій розвитку закладу охорони здоров'я зумовлена: низьким рівнем інформаційно-комунікаційного супроводу медичної допомоги; розбіжністю в задоволеності пацієнтів під час отримання медичної послуги в закладі охорони здоров'я і нереалізованих очікувань; не координованістю дій учасників комунікаційного процесу. Оскільки основоположним стратегічним документом для закладу охорони здоров'я є стратегічний план його розвитку, комунікаційна стратегія має стати допоміжним документом для його реалізації та спиратися на визначені в стратегічному плані цілі та завдання. Комунікаційна стратегія має сприяти результативній роботі медичного закладу, а комунікативна діяльність має бути організованою, планованою й націленою на підтримку довгострокових стратегічних цілей розвитку. Стратегічною метою комунікації закладу охорони здоров'я є встановлення відносин довіри між ним і його цільовими аудиторіями, які завдяки формуванню споживчого попиту впливають на його діяльність.

Список використаних джерел

1. Міщук А.А. Інструментальні стратегії маркетингу закладу охорони здоров'я / А. А. Міщук // Економіка і організація управління. – 2017. – № 2 (26). – С. 120-131.
2. Руководство по коммуникациям в области здравоохранения для Украины // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pr.meta.ua/read/12908>.
3. Самофалов Д. Зарубіжні концептуальні підходи до комунікацій у системі охорони здоров'я / Д. Самофалов // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2019 р. – № 2 (66). – С. 11-18.
4. Хомяк Л. Наукові підходи до визначення сутності поняття комунікаційної стратегії та її основних форм / Л. Хомяк // Науковий блог Національного університету «Острозька Академія» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2018>

ТОДОРОВА ОЛЬГА ЛЕОНТІІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СТАН РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Одним з найважливіших завдань реформи децентралізації є забезпечення доступності та якості публічних послуг, у тому числі – адміністративних. Так Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні визначено, що публічні послуги повинні надаватися відповідно до державних стандартів з урахуванням необхідності забезпечення: територіальної доступності, належної матеріально-технічної бази для надання основних форм публічних послуг, відкритості інформації про послуги, порядку та умов їх надання, професійності надання публічних послуг [6]. Відтак, створення зручних і доступних умов отримання адміністративних послуг – одна з головних задач, що має вирішуватися органами місцевого самоврядування. Адже надання послуг – основне призначення публічної адміністрації, і саме за якістю послуг кожен громадянин оцінює компетентність та доброзичливість влади.

Разом з тим, ще у 2012 році був прийнятий Закон України «Про адміністративні послуги» [5], який становить нормативну основу, дає визначення «адміністративної послуги», перелік суб'єктів та умов їх надання. Вищезгадані децентралізаційні перетворення значно розширили повноваження територіальних громад, сформували базу можливих ресурсів та значно підвищили відповідальність, в першу чергу перед жителями їх населених пунктів. Збільшення кількості питань, що вирішуються на рівні територіальної громади, в свою чергу, призводить до збільшення кількості видів адміністративних послуг, як із реалізації власних, так і делегованих повноважень. Саме

тому важливо, щоб кожна територіальна громада якнайшвидше вирішила, у який спосіб швидко та доступно надавати ці послуги. Найдоцільніше це робити через центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи).

Разом з тим, в реальній українській практиці, за часи становлення системи надання адміністративних послуг та децентралізаційних реформ, сформувалися низка підходів до надання адмінпослуг. Так, для забезпечення наближення адмінпослуг до мешканців територіальних громад (до 2020 року ОТГ) розвилась практика використовувати інститут старост, який з'явився в Україні із запровадженням реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Крім того, в процесі реалізації реформи та передачі функцій з надання АП на місця, в Україні відпрацьовані механізми та моделі надання АП органами місцевого самоврядування, що дають можливість враховувати особливості громад.

В процесі створення ЦНАП, його функціонування та удосконалення діяльності з надання адмінпослуг в громадах застосовуються такі моделі як: Безпосереднє надання адміністративної послуги (староста, адміністратор, державний реєстратор, керівник ЦНАП, уповноважені органи ТГ), Центральний ЦНАП, ЄДПАП та інтегровані інформаційні системи, Спільний ЦНАП, Територіальні підрозділи ЦНАП, Віддалені робочі місця адміністраторів ЦНАП, Виїзний ЦНАП, Мобільний ЦНАП.

Достатньо вагомою підтримкою в створенні ЦНАП в громадах є підтримка держави, зокрема зі створення необхідної інфраструктури та підтримка міжнародних проектів та програм в напрямках розвитку інституційної та організаційної спроможностей. Зокрема, на розвиток системи надання АП в Україні спрямовані проекти та гранти таких міжнародних програм як EGAP, U-LEAD, GIZ, EU Project, UNDP, UCBI-IDLO, джерелами підтримки створення ЦНАП є також кошти ДФРР та інфраструктурна субвенція ОТГ. Створена інтерактивна карта «Мережа Центрив надання АП», знайти яку можна за посиланням <http://map.cnar.in.ua/> [2]. Разом з тим, все ще існує проблема нерозуміння важливості ЦНАПів в діяльності громад місцевим керівництвом, бо все ще відзначається зниження процесів інтеграції послуг, коли закінчується програмний супровід розвитку ЦНАП ОМС.

Разом з тим, відповідно до Моніторингу Мінрегіону [4], станом на липень 2021 року, 815 громад мали ЦНАП, а 615 їх ще не утворили; залишається незначна частка ЦНАПів, що утворені РДА. Більшість громад утворили власні ЦНАПи, де надають як власні, так і делеговані послуги. Крім того, 7 листопада 2021 року набудуть чинності норми, відповідно до яких доповнюється визначення адміністративної послуги. Так, адміністративні послуги надаватимуться не лише за заявою, а й у разі настання події, яка є підставою для надання такої послуги [1].

Раніше питаннями адміністративних послуг опікувалось Міністерство економіки, однак зі створенням Міністерства цифрової трансформації йому передано питання адміністративних послуг. Наразі запроваджено багато новацій, зокрема з'являється нове брендування – паралельно з назвою ЦНАП використовується «Дія Центр» і акцент робиться саме на електронних послугах, поширення кращого досвіду на всю країну, через створення єдиного порталу для ЦНАПів від Мінцифри [1]. Разом з тим, за даними Мінцифри, ще 125 громад мають потребу у цифровізації [3], в контексті саме ефективного впровадження цифрових технологій, а не номінального підключення до інтернету будівель місцевої ради та школи.

Відтак, можна підсумувати, що розвиток системи надання адміністративних послуг в Україні, на сучасному етапі, відповідає основним світовим практикам, що базуються на реалізації принципу субсидіарності та передачі максимально-можливої кількості послуг на муніципальний рівень, а також інтеграції послуг з використанням інструментів е-демократії.

У ході активної розбудови широкої мережі ЦНАП Україна поступово стає по-справжньому сервісною державою. Громадяни починають переконуватися на практиці, що сервіс держави може бути кардинально інший, ніж той, до якого вони звикли.

Разом з тим, для лідерів більше третини територіальних громад, надзвичайно гостро стоїть питання створення ЦНАП та вибору оптимальних моделей функціонування системи надання адмінпослуг. В першу чергу вибір моделі надання АП має враховувати особливості розташування населених пунктів громад та, зокрема, ґрунтуватись на підході цифровізації громади. До процесів організації функціонування системи надання АП в ТГ важливо залучати експертів донорських програм, вивчати позитивний досвід українських громад, які вже пройшли цей етап. Крім того, надзвичайно доцільно широко використовувати інструмент співробітництва територіальних громад для розвитку системи надання адмінпослуг, (наприклад, щодо придбання виїзного та мобільного ЦНАП, створення спільного ЦНАП тощо). Найголовніше для ОМС ТГ, в будь-яких рішеннях щодо надання АП керуватися тезою, що для людей важливо мати доступ до якісного сервісу надання адмінпослуг і, за можливості, нікуди не їхати за довідками.

Список використаних джерел

1. 9 років тому прийнято закон «Про адміністративні послуги»: 06 вересень, 2021. Асоціація міст України: веб-сайт. URL: <https://auc.org.ua/novyna/9-rokiv-tomu-pryynyato-zakon-pro-administratyvni-poslugy>.
2. Мережа Центрив надання адміністративних послуг: інтерактивна карта. URL: <http://map.cnar.in.ua/>.
3. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України: офіційний веб-сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua/>.
4. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, станом на 16 липня 2021 року. Міністерство розвитку територій та громад України: офіційний веб-сайт. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/742/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3_16.07.2021.pdf.
5. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
6. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Сфера дослідження представництва інтересів є одним з основних факторів, які формують мотивацію до політичної діяльності, забезпечуючи розвиток інститутів громадянського суспільства, їх зв'язок з органами публічної влади, пошук можливостей розширення сфери суспільних інтересів, що в сучасних умовах залишається актуальною науковою проблемою та потребує розробки теоретичних засад представництва інтересів у публічному управлінні.

Виходячи з наявності сучасних проблем, групи інтересів вирішують наявну проблематику, виходячи з локалізації в економічній, соціальній, політичній, безпековій, культурній сферах. У системі представництва інтересів формальних і неформальних груп відбуваються процеси взаємодії суб'єктів та об'єктів, на які здійснюється вплив за рахунок наявних форм, способів, методів та інструментів, що корегує результати прийняття владно-управлінських рішень. Розвиток механізмів представлення інтересів передбачає розширене його дослідження, виходячи з теоретичних основ соціального партнерства між державою та суспільством. Причому, лобістська діяльність останнім часом значно розширила власні об'єкти спрямування, які складають не лише законодавча, а й виконавча гілка влади та судові органи влади.

Підходи, які використовують політику узгодження інтересів, спрямованих на упорядкування відносин між державою та групами тиску, може мати відповідні функціональні блоки. Зазначеними блоками, які сприяють реалізації представництва інтересів, визначають: нормативно-ціннісний, що забезпечує та нормативно фіксує ієрархію суспільних інтересів за ступенем їх значущості та пріоритетності для держави; артикуляційний, що регулює діяльність інститутів забезпечення артикуляції та репрезентації громадських інтересів, регламентуючи допустимі форми та засоби політичної участі зацікавлених груп; комунікаційний, що передбачає формування каналів діалогової комунікації як по вертикалі (між суспільством та владою), так і по горизонталі (між зацікавленими групами), забезпечуючи циркуляцію інформації про приватні та публічні інтереси між різними елементами політичної системи; медіативні, що включає комплекс заходів, які застосовуються державою для врегулювання та вирішення конфліктів у результаті зіткнення конкуруючих і антагоністичних інтересів, усуваючи найбільш гострі протиріччя між державними та суспільними інтересами [1].

Виходячи з системного підходу, об'єктами реалізації представництва інтересів виступають органи публічної влади різних рівнів і політичні партії. Суб'єктами діяльності у сфері представництва інтересів визначено різні групи суспільства (фізичні особи, недержавні організації та об'єднання політичного та професійного спрямування). Методами впливу при реалізації представництва інтересів слід визначити розроблення законодавчих актів, комунікування з представниками органів, формування громадської думки, консультації, експертне залучення, надання інформації й ін.

Дослідники виділяють наступні типи політики узгодження інтересів: за рівнем плюралістичної зацікавленості груп і суб'єктів (клієнторієнтовану, авторитарно-корпоративістську, неокорпоративістську, плюралістичну); за ступенем інституційованості взаємодії акторів (високо інституційовану, маргінальну, слабо інституційовану); за роллю та функціями держави в системі узгодження суспільних інтересів (етатичну, консервативну, ліберальну) [1].

В умовах сучасної демократії публічне управління можна розглядати як процес комунікації зацікавлених груп з органами влади, в результаті якого відбувається перетворення приватних вимог груп і громадян в публічно значущі управлінські рішення. Взаємини між групами інтересів і державою будується в межах глобальних моделей представництва інтересів: плюралізму та корпоративізму. Модель плюралізму вбачає діяльність публічної влади в інтересах усіх функціональних груп, корпоративізм передбачає поєднання представництва груп інтересів з інституціональною взаємодією ключових функціональних груп [2].

Як один зі способів представництва інтересів визначають лобізм, який поділяють на прямий (цілеспрямована діяльність професіоналів, яких наймають представники органів влади), непрямий (інформування у ЗМІ, збір підписів, листування щодо підтримки чи блокування певних рішень) та внутрішній лобізм (захист інтересів в органах влади представниками зазначених органів) [3]. Зазначені дії є певною формою політичної участі та демократії, що розширює можливості суспільства у формуванні політики держави та посилює механізми впливу окремих суб'єктів на вирішення актуальних проблем.

Таким чином, у системі представництва інтересів теоретичні погляди стосуються питань об'єкт-суб'єктного складу даного виду діяльності, методів, способів та напрямів ведення діяльності щодо представництва інтересів. Розвиток сучасних підходів, які сприяють розширенню взаємодії суб'єктів та об'єктів у процесах реалізації політики узгодження інтересів, передбачає подальшого теоретичного обґрунтування дієвих моделей та розроблення ефективного інструментарію.

Список використаних джерел

1. Фельдман П. Я. К проблеме теоретического моделирования политики согласования интересов. Гражданин. Выборы. Власть. 2017. № 1-2. С. 128-140.
2. Абрамова О. Г., Мухаев Р. Т. GR как инструмент повышения эффективности современного государственного управления. Политика и Общество. 2019. № 4. DOI: 10.7256/2454-0684.2019.4.30057.
3. Dialer D., Richter M. Lobbying in the European Union: Strategies, Dynamics and Trends. Springer, 2018. 460 p.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК СКЛАДОВА ЇХ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Реформування системи надання адміністративних послуг є однією з ключових серед реформ, які впроваджуються в Україні. В ході децентралізації громади отримали більш широкі повноваження, ресурси і відповідальність. Перелік послуг, які можуть надаватися на місцях, постійно розширюється. Мешканці об'єднаних громад очікують від місцевої влади зручних та якісних адміністративних послуг, так як цифровізація увійшла в усі сфери нашого життя, призводячи до зміни усталених відносин між державою, бізнесом та громадянами. Вплив інформаційних технологій на розвиток суспільства можна порівняти з промисловою революцією, яка викликає фундаментальні зміни в підходах до економічних процесів і врядування.

За результатами опитування, яке проводилось Асоціацією ОТГ за методичної та аналітичної підтримки Офісу реформи адміністративних послуг з метою вивчення думки ОТГ щодо організації надання адміністративних послуг (Географія опитування: 37 міських, 60 селищних та 103 сільських ОТГ) було визначено, що більшість українців незадоволені якістю адміністративних послуг, що були надані їм органами публічної влади, через складність адміністративних процедур, довгі черги, територіальну розпорошеність адміністративних органів, брак необхідної інформації, незручні графіки роботи та багато інших причин [8]. Тому, була започаткована реформа галузі шляхом прийняття Закону України «Про адміністративні послуги». Даний Закон визначає поняття «адміністративна послуга», встановив обов'язковість належного інформування споживачів адміністративних послуг, запровадив інформаційні та технологічні картки з метою регулювання процедури та строків надання адміністративних послуг та передбачив створення Центру адміністративних послуг (далі – ЦНАП), що працюватимуть за принципом єдиного вікна.

На реалізацію реформування було здійснено низку заходів організаційного та нормативно-правового характеру. Серед заходів, які сприяли спрощенню доступу громадян до адміністративних послуг, підвищенню зручності їх отримання, поліпшенню якості адміністративних послуг, слід відзначити ухвалення низки підзаконних нормативно-правових актів, зокрема, постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» від 30.01.2013р. за № 13, «Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг» від 30.01.2013р. № 57, «Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг» від 20.02.2013р. за № 118, «Про затвердження вимог до підготовки технологічної картки адміністративної послуги» від 30.01.2013р. за №44, «Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг» від 1.08.2013р. за № 588, Закону України «Про електронні довірчі послуги» № 440-IX від 14.01.2020 [2]. Питання організації моніторингу якості надання адміністративних послуг регулюється відповідною однойменною постановою Кабінету Міністрів України від 11.08.2021р. № 864 [1].

Протягом останніх років концепції публічного адміністрування й урядування істотно трансформувалися, фокусуючись на демократичних засадах, відкритості та відповідальності. Спостерігається посилення участі та контролю громадськості у формуванні й реалізації державних політик і очікування, що сучасний спосіб урядування повинен використовувати нові методи для ефективної та результативної діяльності [3].

В Україні існує низка досліджень, спрямованих на дослідження процесу впровадження управлінських інновацій в органах публічної влади. Тому, застосування е-урядування – це спосіб для органів публічної влади використовувати найбільш інноваційні рішення для надання громадянам і бізнесу зручнішого доступу до офіційної інформації та отримання послуг, а також взаємодії між органами публічної влади. Використання новітніх технологій дозволяє поліпшити якість послуг і забезпечити ширшу участь громадян у формуванні публічної політики та впливати на пов'язані процеси. Завдяки цьому відносини між органами публічної влади та бізнесом, органами публічної влади та громадянами, органами публічної влади та публічними службовцями стають прозорішими й зрозумілишими. Е-урядування є величезним поштовхом для забезпечення комунікації між органами публічної влади та громадянами, бізнесом, а також формування нової форми надання послуг – електронних послуг.

Україна впевнено крокує до формування високих стандартів в сфері надання адміністративних послуг, використовуючи всесвітній розвиток інформаційних технологій, на кшталт досвід цифрової стратегії Європейського союзу на 2020—2024 роки Європейського союзу. Європейська Комісія визначила шість пріоритетних політик, до яких належить і сприяння цифровій трансформації. Цифрова стратегія ЄС базується на трьох принципах: технологія, яка працює на людей; чесна та конкурентоспроможна цифрова економіка; а також розбудова відкритого, демократичного та стійкого суспільства. Для громадян ця стратегія передбачає зростання інвестицій у розвиток цифрових навичок для всіх європейців, посилення заходів безпеки та захисту громадян від кіберзагроз, підтримку розроблення штучного інтелекту, прискорення впровадження цифрових мереж для обслуговування й управління житловими будинками, школами та лікарнями по всьому ЄС, розроблення інноваційних рішень для медицини, транспорту та навколишнього середовища тощо.

Для України переваги кризового реінжинірингу очевидні, оскільки потенціал застосування цього управлінського інструменту полягає у здатності бути основним фактором успішного і стабільного розвитку. Застосування реінжинірингу в адмініструванні сприяє не просто швидкому виконанню роботи (зменшення часових витрат), але найголовніше – досягненню нових способів виконання, скороченню кількості операцій, зниженню ступеню централізації, участі персоналу у прийнятті рішень, плануванні, інноваціях тощо [6,54].

Для розбудови відкритого, демократичного та стійкого суспільства необхідно розширювати систему публічного управління, в сфері надання адміністративних послуг та модернізувати її. В цьому допомогли методичні рекомендації щодо критеріїв територіальної доступності, успішна трансформація ЦНАП та субвенція від держави на 231 млн гривень, яку отримали 165 територіальних громад. Позитивні результати ми можемо спостерігати вже сьогодні [5].

Як один з прикладів можна навести, Верховна Рада ухвалила закон про режим «без паперів» (paperless), який підписав Президент, а саме Закон «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» № 1689-IX, який парламент ухвалив 15 липня 2021 року. Закон, запроваджує нові терміни, як-от «електронна публічна послуга», «автоматичний режим надання електронної публічної послуги», «комплексна електронна публічна послуга», «система електронної взаємодії електронних ресурсів», а також інші терміни, пов'язані з наданням та отриманням електронних публічних послуг, а також встановлюються особливості надання таких послуг. Основна мета paperless – публічні органи в Україні не зможуть вимагати паперові документи, довідки та посвідчення, якщо інформація є в державних реєстрах.

Також за результатами моніторингу в II кварталі 2021 року мережа ЦНАП в Україні зросла до 2337 точок доступу до адміністративних послуг. Серед них – 1224 віддалених робочих місця, 984 ЦНАП та Дія Центрів, 105 територіальних підрозділів та 24 мобільних ЦНАП. Таке розгалуження мережі надає можливість людям отримувати більше якісних адміністративних послуг по всій Україні – від великих міст до віддалених сіл. У порівнянні з I кварталом 2020 року, мережа ЦНАП зросла на 1286 точок доступу, що вдвічі більше, ніж показник минулого року. Тільки за перше півріччя 2021 року кількість точок доступу збільшилась на 516, що на 28% більше, ніж у 2020 році.

Лідерами за кількістю створених точок доступу до адміністративних послуг стали такі області: Івано-Франківська (233 точок доступу), Волинська (145) та Київська (149) [4].

Оскільки ринок надання адміністративних послуг населенню на вітчизняних теренах перебуває у стані формування, то прагнення до підвищення якості та розширення можливостей надання більшого спектру послуг громадянам супроводжується пошуком механізмів удосконалення діяльності, забезпечення її економічності, ефективності та результативності. Відтак, досягнення конкурентних переваг на ринку надання послуг супроводжується пошуком можливостей адаптації інструментів та технологій, апробованих у приватному секторі, зокрема реінжинірингу. І в цьому переконує запровадження низки елементів New public management (нового державного менеджменту) у публічному секторі, особливо органів місцевого самоврядування, Digital-Era Governance (врядування інформаційної (цифрової) ери), що ґрунтується на мережевих технологіях, вестмінстерської чи гібридній моделі реформування публічного управління [6;10].

Отже, орієнтація на сучасні потреби громадян і збільшення попиту на якісні адміністративні послуги зумовлює необхідність змінювати сучасний стиль публічного управління на сервісний, який має за мету забезпечення якісного рівня обслуговування громадян. Позитивні процеси побудови сервісно-орієнтованої держави спостерігаються внаслідок цифровізації адміністративних послуг. Розвиток сервісної держави, де основою надання адміністративної послуги є не тільки її фактичне виконання, а й чутливе ставлення до потреби людини, її комфорту та почуття гідності, сприяє формуванню позитивного іміджу країни на міжнародному рівні та довірі громадян до своєї країни [6;54].

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2021 р. № 864 «Питання організації моніторингу якості надання адміністративних послуг» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2021-%D0%BF#Text>
2. Закон України «Про електронні довірчі послуги» № 440-IX від 14.01.2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
3. The trends that will shape e-government in 2020, E-Governance Academy Yearbook 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3reGwbt>
4. Урядовий портал «Як Мінцифри розширило географію надання адмінпослуг: статистика Міністерство цифрової трансформації України», станом 11 серпня 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/yak-mincifri-rozshirilo-geografiyu-nadannya-adminposlug-statistika>
5. Результати моніторингу 25 пілотних ЦНАП Початкової Фази Програми «U-LEAD з Європою», напрям з покращення якості надання адмінпослуг для населення (3-й моніторинг за результатами роботи ЦНАП у 2020 році, з порівняльним аналізом за 2018-2020 роки) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Zvit_Monitoring-2018-2019_2020_TSNAF-Pochatkovoyi-Fazy_25.03.2021.pdf
6. Реінжиніринг адміністративних процесів та управлінські інновації в органах публічної влади: навч. посіб.; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. – 254с.
7. Практичний посібник «Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних послуг», за ред. І. Бригілевич. – Київ, 2017.
8. Організація надання адміністративних послуг в ОТГ: результати опитування. Травень 2019 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3CORNFC>

УРАНКОВСЬКА ЛАРИСА ІВАНІВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ

На сьогодні в Україні тривають реформи, якими передбачено, зокрема, впровадження та застосування нового механізму взаємодії між державними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також створення і максимальне наближення до безпосереднього споживача мережі публічних послуг у різних сферах.

Надання соціальних послуг органами місцевого самоврядування є однією з найважливіших, базових послуг для мешканців громади. Надання повного спектру якісних соціальних послуг є необхідною передумовою «здорового» функціонування суспільства в громаді без соціальних вибухів. Надання соціальних послуг мешканцям громади є частиною реалізації соціальної політики на території відповідної громади.

Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення регулюються низкою законодавчих актів, зокрема міжнародними документами, законами України, постановами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства соціальної політики, актами інших центральних та місцевих органів влади.

У межах реформи державного управління Урядом утворено Національну соціальну сервісну службу України – Нацсоцслужбу як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики. Її основним завданням є реалізація державної політики щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства з питань соціального захисту населення та за дотриманням прав дітей.

Модель адміністрування державних соціальних програм, соціальних послуг і соціальної роботи, що застосовується у нинішній системі соціального захисту, потребує синхронізації з процесом реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні та суттєвих змін, спрямованих насамперед на забезпечення надання соціальних послуг і використання відповідних сервісів на базовому рівні у спроможних територіальних громадах [1].

Незважаючи на це, на базовому рівні залишаються недостатніми ресурсна спроможність і кадровий потенціал щодо виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень у сфері соціального захисту і забезпечення прав дітей відповідно до потреб жителів територіальної громади. Близько 20 відсотків спроможних об'єднаних територіальних громад, яким надавалася технічна підтримка для організації соціального захисту і забезпечення прав дітей, не забезпечені фахівцями з питань соціального захисту, 40 відсотків – фахівцями із соціальної роботи, у 60 відсотків територіальних громад не створено служб у справах дітей.

Відповідні функції на сьогодні виконуються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення та службами у справах дітей місцевих органів виконавчої влади на договірних засадах районними (міськими) центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг). Однак такий механізм виявився неспроможним забезпечити адресний підхід до надання послуг та максимальне задоволення потреб жителів територіальної громади. При цьому в деяких регіонах такої співпраці не налагоджено. Мережа закладів соціального захисту, підпорядкованих місцевим органам виконавчої влади, є «високозатратною» і не задовольняє потреб жителів територіальних громад у комплексній соціальній підтримці.

Практика показує, що у переважній більшості територіальних громад досі не створено комунальних структур – надавачів соціальних послуг, не проводиться соціальна робота, не налагоджено співпрацю із структурними підрозділами соціального захисту, службами у справах дітей місцевих органів виконавчої влади, громадськими організаціями і відповідно жителі таких територіальних громад не отримують належної їм соціальної підтримки.

Така ситуація не сприяє заінтересованості у визначенні потреб жителів територіальних громад і забезпеченні їх доступними адміністративними та базовими соціальними послугами за місцем проживання, що є неприйнятним в умовах реформування територіальної організації влади.

Нова модель управління у зазначеній сфері повинна забезпечувати поєднання централізації та децентралізації повноважень щодо соціального захисту населення і захисту прав дітей з метою створення та розвитку повноцінного життєвого середовища для громадян і задоволення їх потреб у соціальному захисті [1].

Питання формування та реалізації державної політики у сфері прав дітей, зокрема щодо забезпечення права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на сімейне виховання розглядалося і раніше, 03 листопада 2020 року на Всеукраїнській нараді під головуванням Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала. На зазначеній нараді очільником Уряду було наголошено, що в умовах реформи децентралізації кардинально змінюються повноваження і функції спеціалістів як органів виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування щодо захисту прав дітей – одного з головних завдань громад у процесі децентралізації. В результаті децентралізації громади здобули не лише значний ресурс, фінанси, та повноваження, а також і велику відповідальність за мешканців своєї громади. «Необхідно зберегти професіоналів, які працюють у соціальній сфері та сфері захисту прав дітей. Їх знання, вміння, навички сьогодні як ніколи потрібні у громаді, у регіональних і субрегіональних підрозділах Національної соціальної сервісної служби», – відзначив під час проведення наради Прем'єр-міністр [2].

«Формування районів призведе до процесу ліквідації РДА в їхньому нинішньому вигляді. У громадах також ще не сформовані відповідні соціальні служби. І в процесі формування виконкомів дуже важливим пріоритетом стає утворення служб захисту прав дітей на рівні громад і на рівні районів». Денис Шмигаль також зазначив, що не можна допустити передчасного скорочення чисельності працівників обласних і районних державних адміністрацій, які займаються захистом прав дітей і піклуванням про дітей-сиріт.

З метою забезпечення реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей в оновлених територіальних громадах вважаємо за необхідне забезпечити наступні завдання:

Для того, аби не зупиняти соціальну політику під час формування нових райдержадміністрацій необхідно запровадити перехідний період, поки не буде створена та почне функціонувати в повному обсязі Національна соціальна сервісна служба України, яка має забезпечити виконання повноважень в соціальній сфері в цілому по державі.

Щоб стимулювати місцеві громади дбати про сімей та дітей, треба створювати в кожній громаді службу у справах дітей, наймати фахівців соціальної роботи та розвивати соціальні послуги.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей / розпорядження Кабінету міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 1057-р // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2020-%D1%80/conv/print>
2. Денис Шмигаль: Захист прав дітей – одне з головних завдань громад у процесі децентралізації / Д. Шмигаль // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/denis-shmigal-zahist-prav-ditej-odne-z-golovnih-zavdan-gromad-u-procesi-decentralizaciyi>

ХОМКО ЛАРИСА ПЕТРІВНА

*аспірантка кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

КОМПЛЕКСНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АТО/ООС: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

В умовах війни здоров'я захисника має надважливе значення. Воїн повертається із зони війни, але війна залишається в ньому. Це проявляється наслідками травм, контузій, уражень, психосоматичними захворюваннями та довготривалим посттравматичним синдромом.

Заходи з відновлення здоров'я мають бути комплексними та взаємодоповнюючими. Медична реабілітація, яка включає комплекс фізіотерапевтичних процедур, бальнеотерапію, фізичну терапію, ерготерапію, застосування нетрадиційних методів лікування.

Сучасне поняття ерготерапії включає в себе комплекс заходів, спрямованих як на відновлення виконання хворим повсякденних функцій організму, так і на створення комфортних умов життя, адаптацію середовища для людей з особливими потребами, забезпечення можливості відновлення їх трудових навичок та забезпечення соціальної адаптації пацієнтів з особливими потребами.

Медико-соціальна реабілітація повинна супроводжуватись методами медичної та практичної психології, яка включає:

- загальну діагностику;
- індивідуальне психологічне консультування щодо наявності психологічних проблем;
- групову психотерапію;
- когнітивно-поведінкову терапію;
- аутотренінг в групах та індивідуально;
- навчання методам саморегуляції психічних станів;
- взаємодія з психіатрами (за необхідністю) та ін.

Створення центрів реабілітації загального типу чи вузького профілю мають утворювати взаємодоповнюючу мережу реабілітації, де ветерани можуть отримувати відповідне лікування та проходити медичну, фізичну та психологічну реабілітацію.

Крім того, у програмах соціального захисту учасників АТО/ООС мають бути передбачені методики їх відновного лікування.

На жаль, проблема комплексної реабілітації воїнів сьогодні не сприймається органами державної влади та органами місцевого самоврядування як пріоритетне завдання. Хоча в умовах бойових дій, що тривають на Сході нашої країни, невпинно зростає кількість вояків, які потребують такої реабілітації. Тож інформація про цю проблему має бути негайно поширена в засобах масової інформації та розміщена на міжвідомчих вебсайтах, необхідно створювати відповідні масмедійні передачі. Треба активніше висвітлювати проблеми родин ветеранів та самих ветеранів, які не можуть мовчати про свої переживання і труднощі.

Вирішення вказаної проблеми потребує взаємодії всіх гілок влади (законодавчої, виконавчої, муніципальної), участі бізнес-структур і втручання громадськості – на усіх етапах реабілітації та соціальної адаптації учасників бойових дій.

Досвід інших країн свідчить: якщо постраждали учасники бойових дій не пройдуть відповідного відновного лікування, Україна може понести втрати цих людей в рази більші, ніж під час бойових дій. Проблема ця зростатиме протягом наступних десятиліть у вигляді інвалідізації, алкоголізму, суїцидів, наркоманії та ін. Нечутливість влади і суспільства до цих проблем, зволікання з їх вирішенням буде лише посилювати гостроту цих проблем.

Найбільш перспективним шляхом вирішення цих комплексних проблем вбачається розробка, ухвалення та реалізації державних (та регіональних) програм комплексної медико-психологічної та соціальної реабілітації учасників АТО/ООС на основі міжсекторної взаємодії усіх зацікавлених учасників, і в першу чергу – самих воїнів.

Відповідно до поставленої мети, реабілітаційні програми мають містити і забезпечувати реалізацію таких завдань:

- просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури;
- надання організаційної і консультативної допомоги лікувально-профілактичним установам з впровадження у практику сучасних методів медико-психологічної допомоги;
- розробка превентивних заходів, метою яких є формування орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я, профілактика булінгу, алкоголізму, наркоманії і злочинності;
- надання організаційної та консультативної допомоги з впровадження у практику сучасних методів медичної та фізичної реабілітації;

- здійснення комплексу медичних, психотерапевтичних, психокорекційних, тренінгових та консультативних заходів шляхом реалізації індивідуальних і групових програм;
 - проведення наукової, просвітницької та освітньої роботи серед населення, видання навчальної, наукової літератури відповідно до завдань реабілітації;
 - організація семінарів, конференцій, симпозіумів по проблемах медико-психологічної допомоги.
- Тому запровадження медико-психо-соціальної реабілітації має стати пріоритетним державним завданням для збереження захисників та уникнення у майбутньому згаданих вище суспільних проблем.

ХРИСТЕНОК ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВРАХУВАННЯ ДОСВІДУ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В ПОДАЛЬШОМУ ВПРОВАДЖЕННЮ РЕФОРМ

З 2014 року в нашій країні розпочалися масштабні перетворення. Остаточо взявши курс на вступ до Європейського Союзу та враховуючи нерівномірний розвиток власних територій, зростання міжрегіональних диспропорцій та підвищення рівня економічної активності навколо м. Київ та обласних центрів, а також агресивних дій Російської Федерації – була прийнята Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. Результатами втілення вказаної стратегії в життя стали зміни в адміністративному устрою країни, перерозподіл повноважень між виконавчими та місцевими органами публічного управління і адміністрування, зміна в розмірі фінансових надходжень. Цього року термін дії вказаної стратегії завершився, тому здійснивши аналіз вже втілених завдань можливо визначити і недоліки, які потрібно врахувати при втіленні в життя заходів, що передбачені Державною стратегією регіонального розвитку на період 2021 – 2027 років, мета якої в продовженні прийнятого країною курсу та поглибленні якісного перетворення країни для її сталого розвитку.

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року базувалась на теорії «точок зростання», тобто мала на меті надати ресурси певним галузям на територіях та створити навколо них сильні фінансово і економічно зони, що могли позитивно впливати на зростання рівня розвитку територій навколо них. Для цього були визначені наступні цілі:

- підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу;
- забезпечення розвитку людських ресурсів;
- розвиток міжрегіонального співробітництва;
- створення інституціональних умов для регіонального розвитку.

Однією з реформ, що були покладені в основу досягнення вказаних цілей, була реформа децентралізації, тобто передачі повноважень та фінансування на рівень, де їх застосування принесе максимальну користь. Враховуючи нерівномірний розвиток регіонів, різницю між розвитком сільських і міських поселень, необхідність визначити «точку зростання» для кожної окремої території та врахувати її особливості – рівень органів місцевого самоврядування.

Проте станом на 2014 рік в Україні утворено близько 12 тисяч територіальних громад, у більш ніж 6 тисячах громад чисельність жителів становить менш як 3 тисячі осіб, з них у 4809 громадах – менш як 1 тисячу осіб, а у 1129 громадах – менш як 500 осіб, у більшості з них не утворено виконавчі органи відповідних сільських рад, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства тощо, з своїми особливостями та рівнем розвитку. Саме тому, для виконання намічених цілей, разом з реформою децентралізації розпочато реформу територіального устрою, що мала на меті формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад та була втілена в ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

У галузі державного управління різноманітні аспекти децентралізації є предметом дослідження в роботах таких науковців, як: О. Бабич, О. Васильєва, А. Гавриленко, Р. Демчик, Т. Забейворота, Я. Костенко, В. Куйбіда, А. Лелеченко, Р. Плющ, А. Самойленко, О. Скрипник, А. Ткачук та інших. Спираючись на їх напрацювання та на прикладі вже втілених заходів реформ децентралізації та адміністративно-територіального устрою, ми визначимо загрози і виклики, з якими доведеться зіткнутися для подальшої їх втілення.

Остаточо територіальні громади на території України сформувались лише в 2020 році, коли 12 червня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв 24 розпорядження щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територій громад. Слідом за цим 17 липня 2020 року Верховна Рада України прийняла Постанову № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» остаточно змінивши існуючий адміністративно-територіальний устрій країни.

За результатами моніторингу Кабінетом Міністрів України з 2014 до 2020 року частка власних доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у ВВП, у % – зросла на 2,2%. А частка видатків місцевих бюджетів у ВВП, у % починаючи з 2015 року скоротилася на 2%. В той же час частка трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів скоротилася на 25,1% і в 2020 році становила 34,0%. 1332 громади у 2021 році отримали у комунальну власність 2337,91 тис. га земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Також майже 100% об'єктів спільної власності громад району передано на баланс комунальної власності громад. Укладено 91 договір міжмуніципального співробітництва.

На підставі проходження процесу децентралізації відзначаючи її досягнення, можемо також визначити і п'ять яскраво виражених недоліків, що супроводжували цей процес, та можуть вплинути на реалізацію Державної стратегії регіонального розвитку на період 2021 – 2027 років.

Перший це те, що початкова добровільність процесу об'єднання громад вплинула в зтянутість даного процесу та його закінчення лише владним рішенням Кабінету Міністрів України. Це спричинило втрати в часі та фінансах на просування подальших реформ.

Другий – вказує на недостатню спроможність місцевого самоврядування до співробітництва в напрямку спільних проєктів фінансового і економічного розвитку, адже з 91 договору 62 відносяться до співробітництва в галузях житлово-комунального господарства, благоустрою, культури, освіти, соцзабезпечення.

Третій – недостатність підготовки кадрового потенціалу до втілення реформ. Нездатність прийняти і втілювати всі передані повноваження та задіювати ресурси. Що призводить до зниження якості надання послуг органами місцевого самоврядування населенню.

Четвертий – відсутність чітких «правил гри». Існуюче законодавство розмито вказує на порядок взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування та чітко забороняє втручання у здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень, що не дає можливості перевіряти якість надання послуг населенню органами місцевого самоврядування.

П'яте – узгодженість між собою законів, норм, порядків та інколи їх протиріччя між собою і неповність. Прикладом може слугувати здійснення повноважень [1] [2] [3] [4] [5] органами місцевого самоврядування за межами населених пунктів в межах території громади.

Підсумовуючи викладене, можемо сказати, що потрібно пришвидшити роботу по завершенню реформи децентралізації в Україні економлячи час і кошти, від наразі неефективної системи управління. Це створить основу для чіткого розуміння організації територій і здійснення управління на них, що дозволить побудувати чітку структуру взаємодії між органами публічного управління і адміністрування. Після цього буде можливо переглянути законодавство на відповідність побудованій структурі та узгодженості зв'язків і повноважень між органами, що призведе до чіткого розуміння «правил гри» та підвищенню контролю за якістю отримуваних громадянами послуг. Також для підвищення якості послуг, задоволення потреб громад в кваліфікованих кадрах, що здатні впроваджувати політику держави на місцях та забезпечувати сталий розвиток регіонів в напрямку політики розвитку держави, необхідно проведення підвищення кваліфікації існуючих працівників місцевого самоврядування та створення громадами умов для залучення до праці спеціалістів в галузях отриманих від держави повноважень.

Список використаних джерел

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695.
3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, офіційний вебсайт Міністерства розвитку громад і територій України.

ШЕЛЕСТЯН НАТАЛІЯ ЮРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КВАЛІФІКАЦІЙНА ТА ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНОСТІ АДМІНІСТРАТОРІВ ЦНАП ЯК СКЛАДОВІ ЯКОСТІ ПОСЛУГ

Україна проводить реформи, Україна змінюється і стає країною, де забезпечення високої якості послуг та високої якості життя громадян є найвищим державним пріоритетом. Центр надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) – це обличчя влади, місцевої і державної, сервісу – від центрального рівня до рівня громади. Разом з тим, обличчям ЦНАП є його адміністратори. Законом України «Про адміністративні послуги» визначено поняття «посада адміністратор» – посадова особа органу, що утворив центр надання адміністративних послуг шляхом взаємодії з суб'єктом надання адміністративних послуг. Отже, адміністратор це насамперед організаційно-процедурний посередник між суб'єктом звернення і суб'єктом надання адміністративних послуг. [1, ст. 1] Також наявність посади адміністратора передбачає, що така посадова особа є універсальним працівником, спроможним прийняти у будь-якого суб'єкта звернення заяву (заяви) щодо будь-якої адміністративної послуги (послуг). Відтак, актуальність кваліфікаційної компетентності адміністраторів ЦНАП та її постійного підвищення є невід'ємними складовими якості кожної окремої наданої послуги, так і розвитку системи надання адміністративних послуг в цілому.

Згідно Наказу Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування» від 07.11.2019 № 203-19 визначено кваліфікаційні вимоги до адміністраторів: вища освіта не нижче ступеня магістра, спеціаліста, бакалавра (за рішенням суб'єкта призначення), вільне володіння державною мовою. Однак, як показує практика, за рішенням суб'єкта призначення, на посаду адміністратора, найчастіше, призначають громадян з ступенем освіти спеціаліст та магістр. Зокрема, це пояснюється широким спектром вимог, що висувуються до такої посади. [2]

Так, необхідним вимогами до адміністраторів ЦНАП є знання Конституції України, законів України «Про державну службу», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про адміністративні послуги», нормативні документи, що стосуються державної служби та місцевих державних адміністрацій, сфери надання адміністративних послуг, укази та розпорядження Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють розвиток відповідної сфери (галузі) управління. Представники адміністраторського складу мають володіти практикою застосування чинного законодавства,

основами публічного управління, економіки, фінансів та права, державною мовою та знанням ділової мови. В роботі застосовувати знання Інструкції з діловодства, дотримуватись правил організаційно-розпорядчої документації, ділового етикету, правил та норм охорони праці та протипожежного захисту, правил внутрішнього розпорядку, а також основні принципи роботи на комп'ютері та відповідні комп'ютерні програми.

Поряд з тим, зважаючи на тривалий процес реформ, динамічно змінюється законодавство та, повсякчас, система надання адміністративних послуг України змінюється і адаптується відповідно до кращих світових практик. Зважаючи на викладене, для роботи у ЦНАП потрібно відбирати не просто кваліфікованих працівників, а тих, хто готовий до постійного навчання та опрацювання великих масивів інформації, в тому числі шляхом самоосвіти. В які також володіють необхідними навичками спілкування чи можуть їх набути.

Зважаючи на специфіку роботи з людьми, що, в першу чергу, спрямована на формування в уяві громадянина образу правової та направленої до особи держави, також важливим елементом в роботі адміністратора є його морально-емоційна компетентність та постійне її нарощування. З однієї сторони, основою такої компетентності є наявність необхідних навичок професійного, доброзичливого та відкритого спілкування чи можливості їх набути, а з іншої – для адміністраторів ЦНАП є чітко визначені загально корпоративні стандарти (правила поведінки, процедури до знань і навичок різних категорій, розуміння цілісного процесу надання послуг та ін.), з орієнтацією на які, в тому числі, необхідно впроваджувати відповідні програми навчання. Зовнішній вигляд та поведінка адміністратора протягом перших 30 секунд спілкування активно формують у відвідувача перше враження, демонструють зацікавленість і повагу, відображають рівень дисципліни та порядку у ЦНАП.

Складовими високої комунікативної культури спілкування адміністратора із відвідувачем (споживачем послуг) є: люб'язність, тактовність, ввічливість, доброзичливість і врівноваженість та налаштованість на гарні емоції.

При вирішенні конфліктних ситуацій із відвідувачами дії адміністраторів ЦНАП, включаючи прийняті ними рішення, не повинні переслідувати особистий інтерес. Адміністратори повинні проявляти терпимість до фактів некоректного з ними поводження з боку відвідувачів, прагнучи забезпечити їх найкращим сервісом, оскільки шанобливе ставлення до відвідувачів, створення найбільш сприятливих умов для них є запорукою задоволення від отриманої послуги. [4]

Як свідчить практика, нарощування емоційної компетентності адміністраторів також можливе як за рахунок самоосвіти, так і шляхом проведення спеціальних тренінгових навчань. Відтак, сьогодні існує необхідність створення системи навчання, підвищення кваліфікації та систематичних тренінгів для адміністраторів ЦНАП, вагомим аспектом ефективного функціонування якої є залучення компетентних фахівців для проведення навчання. Зокрема:

— до проведення психологічних тренінгів слід залучати спеціалістів, що проводять таке навчання для бізнес-середовища, оскільки особливістю такого середовища є орієнтація на клієнта.

— до навчання керівного складу при підвищенні рівня знання законодавства доречним є залучення фахівців Верховної Ради України, як основних ідеологів змін до законодавства України з приведення до європейських вимог, а також представників спеціально уповноваженого органу з питань надання адміністративних послуг.

— до навчання керівного складу при підвищенні рівня умінь та навичок організаційного та аналітичного характеру доречним є залучення міжнародних експертів та тренерів.

— до навчання програмним продуктам та інформаційним технологіям слід залучати не тільки розробників програмного продукту, в якому працюють адміністратори ЦНАПів та їх керівники, розробників Реєстрів, а і спеціалістів з електронного урядування на рівні Держави. [3]

Впровадження та постійне функціонування обґрунтованої системи навчання дасть можливість не просто підвищувати кваліфікаційну та емоційну компетентності адміністраторів Центрів надання адміністративних послуг, а й приведення існуючої практики у сфері надання адміністративних послуг до сучасних стандартів обслуговування громадян на європейському рівні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про адміністративні послуги» від 2013 року № 32 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.

2. Наказ Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування» від 07.11.2019 № 203-19 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v203-859-19>.

3. Стаття Н. В. Шамрай, Навчання адміністраторів центрів надання адміністративних послуг ст. 126-131.

4. Єдині вимоги (стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг – організаційно-інструктивні та частково методичні матеріали, що розроблені Міністерством економічного розвитку і торгівлі України ст. 22-37.

VALENTINA CORNEA

*Ph.D, Lector, «Dunărea de Jos» University of Galați, Romania,
Faculty of Law and Administrative Sciences*

VYACHESLAV SHOBİK

*Ph.D., Associate Professor, Vice-Rector for scientific and pedagogical work
and international relations of Odessa Polytechnic State University*

ANASTASIIA BONDAR

*Master's in the field of International Relations and European Politics.
Odessa Regional State Administration, Vice Governor*

IVAN KOMAROVSKIY

*Ph.D candidate of Odessa Regional Institute for Public Administration of National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine, Faculty of Public Management and Administering.*

SETTING FOUNDATIONS FOR THE DIGITAL TRANSFORMATION OF THE PUBLIC SECTOR

Digital transformation is a social reality which puts an ever growing pressure on the public sector, too. In this sector, the digital transformation is associated with significantly increasing welfare by more effective, safer services, more receptive and citizen-centred one, as well as being an engine for economic growth.

Despite the efforts made by the governments, the index of digitalization of the public sector is promising, but modest. The OECD Digital Government Index (DGI): in 2019 shows that only a few countries progress towards mature digital governments, achieving more than e-governing [10].

The current tendencies in the digitalization of the public sector include providing services supported by the use of digital technologies which imply the use of a large amount of data. In a general approach, the digital governing can be viewed as a new qualitative field of public relations, where the use of communication and information technology is done only to support governmental functions or service providing, and also to offer citizens the opportunity to participate in the social-economic development and political processes.

In this study we describe analytically and give reasons for the foundation of the digital transformation of the public sector. We start from the hypothesis that a digitalised public sector is a collaborative community. This community is made up of public authorities, enterprises, citizens and organisations of the civil society which contribute to the further development of services in the public sector.

In the context of the public sector, the digital transformation is considered as the application of IT solutions to improve the accessibility and efficiency of public organisations [7, p. 224. Most definitions of the digital transformations suggest a common aspect: the electronic supply of governmental services, permitted by the newest communication technologies, usually by internet, which aim to transform and improve the public administration, operations and interaction within the organisations and providing better public services. In the advanced definition of OCDE, the digital transformation of the public sector implies a process of adoption of digital tools and methods by an organisation, typically those that have either not been including the digital factor as part of their core activities or have not kept up with the pace of change in digital technologies [9].

But studies prove that only the use of information technologies is not enough to transform the public sector in a more effective one. Digital transformation is 20% about technology and 80% about people, processes and organisational structure [6]. Hence, digital transformation is more about applying new technologies. Digital transformation means distancing from the traditional communication forms to embrace innovative ways of interactions with the clients, suppliers, beneficiaries, as well as with the collaborators of public organisation and its partners [2,4]. In this order of ideas, it is not «technology» at the core of digital transformation, but rather «the government» (both local, as well as central) is the one that waits to be the central point of a digitalised system of public services [5]. The information technologies are only the drive force of transformation, measured by «the best version of performing a public service».

The aimed results of the digital transformation come from long-term institutional arrangements and durable strategies. The OECD recommendation of the Council concerning the digital governmental strategies [8] highlight more aspects to be taken into account when the efforts of a country are analysed and supported in the digitalisation of the public sector. These refer to: digital government strategies, institutional frameworks, co-ordination mechanisms, stakeholders» involvement, policy levers, service delivery, monitoring, co-ordinations with other strategies [11].

The challenges of the digital transformation in the public sector come from the fact that it is expected for the public organisations to answer the interests of more interested parties as they navigate through the complex processes of taking decisions. The changes of the organisational structure necessary to allow the digital transformation without problems or providing digital services are strictly regulated by law, and unlike the private and commercial companies, public organisations cannot take investment decisions in IT based on profitability or the selected target-groups. The public administration is an activity which has its own characteristics and the content of this activity is to a great extent determined by the needs of the beneficiary of a public service [1].

Research show some key-aspects that should be taken into account in the process of successful digital transformation of public services: 1) Establishing an omni-channel citizen experience; 2) Ensuring trust and security; Promoting data-driven policymaking and service delivery; Adapting to the future of work; Enabling digital inclusion; Building agile, intelligent platforms and infrastructure. The first three aspects are critical factors in accelerating the digital transformation in all the layers of public services [12].

Among the success factors of digital transformation there are: a) organisational factors and of management – organisational culture, leadership, skill-development programmes; b) digital infrastructure – data security, interoperability, data-driven agility; social factors – financing, political stability, citizen participation, framework-regulations, quality of telecommunication services.

Just as the paradigm of providing services in the information era implies replacing the documentary mode and the interpersonal interaction with the electronic supply, the non-face-to-face interaction and the social context must also be taken into account. To reach a relative level of digital maturity, the e-government reforms will be preceded by building the digital infrastructure, the information of the public services and studies regarding the costs and the citizens' predisposition to be beneficiaries of the digital public services. In the event that the costs overlap the benefits, digitalisation remains just a statistic indicator, without producing added value.

References

1. Alford, John. 2002. Defining the Client in the Public Sector: A Social—Exchange Perspective. *Public Administration Review* 62: 337–46.
 2. Janowski T. Digital government evolution: From transformation to contextualization. *Government Information Quarterly*, Volume 32, Issue 3, July 2015, pp. 221-236.
 3. Kuldosheva, G. Challenges and Opportunities of Digital Transformation in the Public Sector in Transition Economies: Examination of the Case of Uzbekistan. ADBI Working Paper 1248. Tokyo: Asian Development Bank Institute, 2021. Available: <https://www.adb.org/publications/challenges-opportunities-digital-transformation-uzbekistan>
 4. Mergel I., Edelmann N., Haug N. Defining digital transformation: Results from expert interviews. *Government Information Quarterly*, Volume 36, Issue 4, October 2019, 101385.
 5. Randeep, S. 2005. The Basic Building Blocks of e-Government. World Bank Document «E-Development: From Excitement to Effectiveness», pp.79–99.
 6. Ruud, Odd. 2018. «How to Succeed With Digital Transformation Projects in Public Sector With Focus on Municipalities (research in Progress)». *Central and Eastern European EDem and EGov Days* 325 (February):425-36. <https://doi.org/10.24989/ocg.v325.35>.
 7. Themistocleous, M., & Papadaki, M. (2020). *Information Systems: Lecture Notes in Business Information Processing*. Springer Nature Switzerland.
- *** Recommendation of the Council on Digital Government Strategies Adopted by the OECD Council on 15 July 2014. <https://www.oecd.org/gov/digital-government/Recommendation-digital-government-strategies.pdf>.
- ***Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives. OECD, 2019, <https://doi.org/10.1787/9789264312012-en>.
- ***OECD Digital Government Index (DGI): 2019 Results and key messages <https://www.oecd.org/gov/digital-government/digital-government-index-2019-highlights.pdf>
- ***OECD (2016 [2]), *Digital Government in Chile: Strengthening the Institutional and Governance Framework*, <https://www.oecd.org/publications/digital-government-in-chile-9789264258013-en.htm> <https://dx.doi.org/10.1787/9789264258013-en>.
- ***Unlocking the Digital Transformation of Public Sector and Services, <https://www.delltechnologies.com/en-us/blog/unlocking-the-digital-transformation-of-public-sector-and-services/>

VALENTINA CORNEA

*PhD, Lector, «Dunărea de Jos» University of Galați, Romania,
Faculty of Law and Administrative Sciences*

THE METROPOLITAN AREA – FASHION TREND OR NECESSITY?

Implemented for the first time in USA of the '50s under the guise of 'Standard Metropolitan Statistical Areas' (SMSA) [1], the concept of metropolitan area is adopted by other countries, too. In Germany, the deep discussions concerning the metropolitan areas began in 1993 and focused on defining the functions they should exercise. In Great Britain, the objective was to strengthen the autonomy of the 'city-regions', apart from London. In Italy, after a failed legal initiative in 1990, a new law of 1999 regulated the creation of metropolitan areas. The progresses comparable to those of the previously-mentioned countries took place also in the new member states. Poland adopted a model of 'development equilibrium'. In this model, the poles of polarisation, bands of development and zones of development were separated. Poles of polarisation are the capital metropolis and 'europolises' – both those being shaped and potential ones. 13 cities realise these functions at the level of metropolis – 'europolis' [14].

Although there were sensed and later on proved, the limits of functioning of these cooperation structures, still to this moment many of the specialty studies view them as 'a reflex answer to the multilevel governing' [3], 'solution for development' [2, 6, 11,] 'alternative to the durable management of cities and areas found under their influence by the limiting of uncontrolled urbanisation' [8, 39], 'host and promoters of competitiveness', 'spine of development within and outside EU' [13], 'economy engines and centres of creativity and innovation' [15]. It is estimated that in the extended European Union, there are approximately 50 metropolitan areas with more than 1 million inhabitants.

In Romania, two pilot-projects – 'Oradea Metropolitan Area' (1999-2000) and 'Iași Metropolitan Area' (2004) inspired and urged local authorities from other towns or regions to join forces so as to accomplish viable metropolitan areas. Despite a reduced urbanisation degree as compared to Bulgaria (74,27%), Hungary (71,67%) and Poland (64,02%) [16] Romania is more 'sensitive' to the European tendencies regarding metropolisation. In 2021, in Romania,

there are formed 22 metropolitan areas. Currently, the metropolitan development in Romania is part of the National Strategy for Durable Duration of Romania. Horizons 2013-2020-2030 and of the Territorial Strategy of 2035 Romania.

Investigating the reasons and social-economic reasoning of the metropolitan area as cooperation form, Hinteă & Neamțu [5] note that in most cases, the cooperation initiatives took place under the influence of the financing opportunities coming from the European Union. Regional Operational Programme, Priority axis 1: Support to sustainable development of urban growth poles and LEADER Local Action Groups are two examples as such. This cooperation form was accepted in the context where the limited financial resources and the citizens' high expectations force local authorities to become more effective. Another argument which explains the making of the metropolitan area is trying to update the Romanian administrative system, to make the public administration more dynamic, flexible and proactive [5, 3, 11]. Due to the constraints imposed by the law, there were set up associative organisations, made up of more administrative-territorial units. This form of cooperation was accepted not only for its objective merits, but also for the fact that it had become a fashion trend, a current. Brunsson and Olsen [1] noticed that in the processes of updating, democratisation, red-tape or specialisation according to professions, the reformers had more chances to succeed if they go on the road where the wave unfolds at a certain moment, phenomenon which is called 'normative match' [7]. Indeed, the metropolitan areas were created at a moment where there existed a considerable level of optimism with regard to the financial support coming from the European Union. 'The European model of territory', characterised by a) polycentrism; b) a minimum amount of per capita well-being to be reached in every 'locality' – or node – in the European territory; c) a sufficient amount of local knowledge to be provided for an effective learning and innovation process [17] is an attractive model. But adopting this model as a cooperation mode locally was performed in the absence of some studies that might justify the reasoning of the metropolitan areas and without debates with regard to what this thing would mean in relation to the other existing forms of cooperation, which from a spatial/territorial perspective partially overlap with the borders of the newly-created metropolitan areas.

But we should mention the fact that the making of metropolitan areas aims not just to a political and moral objective. The metropolitan areas are called to also target economic, social objectives and those linked with environment protection. Basically, there are three types of areas that can be distinguished: 1) Areas where there are big pressures on using the lands, due to the economic growth and the high standard of living. In these areas, the priority is the objectives related to environment protection; 2) areas pending transformation and metropolitan areas where the priority is economic growth and creating a stable offer of jobs; 3) areas confronted with social imbalances, due to the high rate of unemployment, social segregation, uneven distribution of incomes and uneven opportunities of education [13]. Many of the current metropolitan areas failed in reaching the purpose for which they were created because the central town or the «mother-metropolis» was the main beneficiary of the programmes meant for metropolitan areas. At the level of the Romanian society, there is a failed understanding of the concept of metropolitan area [5, 7] Being a cooperation institution is not enough to mean just the consequences of an institutional arrangement. From the perspective of the new institutionalism, much more important is the mode in which the institution is designed, so as to handle the problems of governing [4]. In the absence of some solid knowledge, the actions that simply follow the 'trend' might have consequences, metaphorically called by Spann [10] 'Following the Swing', 'Unnecessary Surgery', 'Administrative Cloning', 'Peripheral Remedies' and 'Cures that are Worse than the Disease'.

References

1. Brunsson, N., & Olsen, J. P. The reforming organization. London: Routledge, 1993.
 2. Cornea S. *Organizarea teritorială a puterii locale în Republica Moldova*. București-Brăila: Editura Academiei Române – Editura Istros, 2017.
 3. Dumitrică C. D. Zona metropolitană ca răspuns reflex la guvernarea multinivel și deciziile publice naționale derivate, *Economie teoretică și aplicată* Vol. XX (2013), No. 6 (583), pp. 97-117.
 4. Ferris J. M. and Tang S.Y. The New Institutionalism and Public Administration: An Overview, *Journal of Public Administration Research and Theory*, J-PART, 1993, Vol. 3, No. 1 pp. 4-10 <http://www.jstor.org/stable/1181566>
 5. Hinteă C.E., Neamțu, B Strategic Planning in the Framework of Metropolitan Areas in Romania: Going beyond the Requirements of the Law and Transforming it into an Effective Planning Tool, *NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 2014 7 (2), 71-97.
 6. Jărdanu, C. Regiunile metropolitane – o soluție pentru dezvoltarea României, *Revista Transilvană de Științe Administrative* 1 (36)/2015, pp. 78-98.
 7. Mackay C. J. Fashion in Public Administration: The Foundation of the Hong Kong Housing Authority and the Northern Ireland Housing Executive, *International Review of Administrative Sciences*, 1999, Volume: 65 issue: 1, page(s): 87-101.
 8. Mitrică B., Grigorescu I. Dezvoltarea urbană și ariile metropolitane In: Balteanu, D., Dumitrascu, M., Geacu, S. Mitrica, B., Sima, M. (Eds.) *Romania. Natura si Societate*, pp.250-291. Editura Academiei Romane, 2016
 9. Săgeată R.D. *Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului*. București, Top Form, 2006.
 10. Spann, R. N. (1981). Fashions and fantasies in public administration. *Australian Journal of Public Administration*, 40(1), 12–25. doi:10.1111/j.1467-8500.1981.tb00481.x
 11. Stănică, V. *Politici administrativ-teritoriale în România modernă și contemporană*, Editura Accent, 2010
 12. Strategia de Dezvoltare Teritorială a României. Studii de Fundamentare http://sdr.ro/upload/STUDII/17.%20Raport_Caracteristicile%20loc%20urbane%20si%20rurale.pdf
 13. Studiu de dezvoltare policentrică FZMAUR, <http://fzmaur.ro/StudiuPOLICENTRIC.pdf>
 14. Zagrzejewska Fiedorowicz M., Fiedorowicz, K. Metropolitan Cities in Poland, 40th ISoCaRP Congress 2004 1 Metropolitan Cities in Poland, http://www.isocarp.net/Data/case_studies/537.pdf
- *** CESE, Aviz al Comitetului Economic și Social European privind «Zonele metropolitane europene: implicații socio-economice pentru viitorul Europei», 2007/C 168/02.

*** <http://starea-natiunii.ro/index.php/ro/noutati/facts-figures/25-facts-figures/134-romania-se-mentine-pe-ultimul-loc-in-regiune-in-ceea-ce-priveste-gradul-de-urbanizare>

***European Cities' Development Trajectories: A Methodological Framework. Calafati A. G. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/citiesoftomorrow/citiesoftomorrow_economic.pdf

ANASTASIA STEFANITA

PHD student Academy of Public Administration, Republic of Moldova

LOCAL AUTONOMY AND REGIONAL DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA, IN THE CONTEXT OF ADMINISTRATIVE REFORM

The local autonomy is a key principle applied within different administrative processes, including regional development. Beside the legal recognition and regulation of the local autonomy, in order to respect and properly apply the democratic principle, concrete tools are needed at the local level. At the same time, the shape and structure of the administrative units should be suitable so that local authorities could exercise their duties in a democratic manner.

In this context, the current districts (rayons) of the Republic of Moldova are administrative-territorial units of small size and with limited capacity to provide services to the population, which are often indicated as an impediment to the successful implementation of decentralization and regional development policy. There are arguments in favour of an administrative-territorial organization that would replace the current 32 districts with a considerably smaller number of territorial units, which would allow to increase their capacities. A series of studies and analyses on reform scenarios were developed (in 2015, in 2018), with the support of development partners. These are now widely discussed by the Working Group on Central and Local Public Administration Reform (consisted of 6 well-known personalities) set up by Government provision in July 2020. Three scenarios are proposed based on the 2018 study: Moderate (units of Ist level – 231), Intermediate (units of Ist level – 154), Compact (units of Ist level – 93), all with more than 1500 inhabitants. [2, p.84]

The administrative history of the Republic of Moldova shows that such scenario is possible. In 1998 through the Law on Administrative-Territorial Organization [4] were liquidated the old districts as level II and organized in their place 10 counties, being better endowed from an economic and social point of view, having a better infrastructure. In this case we could talk about the development of regional centers with great potential.

The Republic of Moldova initiated the process of regional development starting with 2006 but more actively in the period 2009 – 2010 by developing an institutional framework dedicated to this direction. The Regional Development Agencies have been created, which still have an unclear status. According to the legal framework, on the one hand, the Agencies are institutions with financial autonomy, but on the other hand they are subordinated to Ministry of Infrastructure and Regional Development of Moldova. The agencies are responsible for developing strategies, programs, as well as their implementation and monitoring in accordance with the decisions of the Regional Development Councils. It is necessary to make important changes to the institutional framework. This is very general when it comes to the process of drafting and making decisions. The National Council for the Coordination of Regional Development has general functions, being composed of several officials and is a difficult one in the decision-making process. [1, p.16] From the perspective of local autonomy, local public authorities become secondary actors participating in a decisional «pyramidal» structure. While expectations are in some places exaggerated from local authorities, their endowment and support is inconsistent and insufficient. The agencies have somehow taken over some of the tasks and role of local authorities in the process of implementing regional development projects (e.g. organizing and conducting public procurement processes). That is why local authorities capacities are identified as a major problem in the process of implementing regional development policy in the Republic of Moldova. The constraints in this regard are related to the local public authorities abilities for the successful elaboration and efficient implementation of regional development projects. The work of the local level in this respect is reduced more to the decision-making process and less to the elaboration of initiatives aimed at regional development. In other words, local authorities do not fully implement on their legal powers. [1, p.12-13] In the same vein, local authorities do not have sufficient financial resources to meet the level of co-financing required in regional development policies. Therefore, local authorities participate in a vicious circle being put in the situation where not having legal mechanisms to increase financial and fiscal capacity, they are forced to come with co-financing contributions for projects.

In 2020, when was the deadline for the implementation of the Regional Development Strategy (2016 – 2020), a new paradigm of regional development in the Republic of Moldova was developed. Taking into account the general context of development in the country, it was proposed to reformulate the general objective of regional development, as follows: «increase the competitiveness and sustainable development of each region, adjust disparities and increase the quality of life of citizens» This concept proposes a simplification and an optimization, coupled with the transparency and credibility of the governmental act regarding the development management. The definition of the new concept also includes changes in the institutional framework and intervention instruments, grouped in a transitional period 2019-2020, followed by a period of effective implementation overlapping the European development cycle 2021-2027 and correlated with the Moldova Strategy 2030. Obviously, an administrative reform, if this is done, can aggregate a much better solution to define a new concept of development, with regions and regional institutions as the main pillar. [3] Based on this, the new paradigm of regional development analyzes two scenarios. One consists in maintaining the status quo from an administrative point of view, and the second involves – administrative-territorial reform, including regionalization. The scenarios are motivated by the fact that at the moment, LPA does not have significant own revenues and respectively cannot decide and solve independently from the government, many of the problems that have arisen. It is necessary to continue the mechanism of fiscal decentralization by strengthening the degree of predictability, which would allow multi-

annual programming of activities, especially in the development area, at the local level. It is also necessary to continue efforts to improve the administrative capacity of local authorities by getting involved in the planning, preparation and implementation of regional development programs and projects.

The scenario involving the administrative-territorial reform assumes that the number of regions will not change – there are still 6, but as a typology we are talking about administrative regions, legal persons under public law, with full legal capacity and their own patrimony. The main reason for considering the possibility of creating larger structures, corresponding to the intermediate level of government, is the opportunities that would be created in this way to promote local economic development. The region becomes the basis of the reform, the largest administrative-territorial unit, and its leader, as well as the regional council will be elected by vote. [3]

We note, therefore, the outline of a new scenario of territorial-administrative reform in the context of regional development, which comes as a result of the analysis of best practices in European countries. Consequently, the Law on local public authorities should be amended in order to establish a new level of government and the revision of existing ones requires increased attention to this law. The establishment of a new administrative level involves not only the design of the regional budget, but also the reform of certain aspects related to local budgeting such as the rebalancing process or the policy of withdrawals from tax revenues to the state budget. This is just at the concept level.

References

1. BERBECA, V., *Regional development policy: ACHIEVEMENTS AND PERSPECTIVES*, No. 10 | October 2016, Chisinau: IDIS Viitorul. 20 p.
2. BESCHIERU, I., TOMA, D. et al., *Study on administrative-territorial reform scenarios*, [online] with the support of GIZ/BMZ, Chisinau December 2018, 273 p. [12.09.2020] Available: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/studiul_privind_scenariile_de_reforma_administrativ-teritoriala_elaborat_in_decembrie_2018.pdf
3. Decision of the National Council for Coordination of Regional Development no. 4/20 of 13.02.2020 on «The New Concept (Paradigm) of Regional Development in the Republic of Moldova», Chisinau, 2020.
4. Law on the administrative-territorial organization of the Republic of Moldova: no.191-XIV of 12.11.1998. In: *Official Journal of the Republic of Moldova*, 30.12.1998, no. 116-118/705. (Repealed Law no. 764-XV of 27.12.2001).

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ

БЕРЕЗОВСЬКИЙ РУСЛАН СЕРГІЙОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Основними завданнями щодо формування та реалізації державної політики з питань становлення громадянського суспільства є створення сприятливих умов для розвитку громадської ініціативи та самоорганізації, формування та діяльності інститутів громадянського суспільства, налагодження партнерської взаємодії між ними та органами публічної влади, у тому числі для реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина. Розвиток громадянського суспільства та демократії загалом неможливий без активної участі громадян у суспільно-політичному житті країни, без продуктивної взаємодії та співпраці органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, без впровадження умов та механізмів включення громадян до процесу прийняття управлінських рішень, зокрема на регіональному рівні.

Відповідно до звіту, який був представлений в 2019 році Асоціацією сприяння самоорганізації населення, разом з коаліцією регіональних експертів щодо громадського супроводу Національної стратегії розвитку громадянського суспільства на 2016-2020 роки на регіональному рівні було визначено ряд істотних регіональних недоліків [2]. В першу чергу, це недостатня взаємодія національної Координації ради з регіональними, методологічна невизначеність співвідношення між регіональними Планами заходів, регіональними цільовими Програмами та урядовим Планом заходів, а також низький рівень активності з боку громадських інституцій.

Участь об'єднань громадян в місцевому самоврядуванні має посередницьку роль та сприяє налагодженню ефективної взаємодії. З правової точки зору об'єднання громадян виступають стимулюючим фактором у процесі діяльності членів громад. Під впливом об'єднань громадян українські громади можуть трансформуватися у нову якість, що характеризуватиметься як інститут місцевої демократії.

В Україні сформовано сприятливе законодавче поле для створення та діяльності інститутів громадянського суспільства. Підвищено роль громадянського суспільства в різних сферах діяльності органів влади на регіональному рівні, зокрема щодо підтримки ініціатив громадськості, а також задля налагодження ефективного діалогу та партнерських відносин органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інституціями громадянського суспільства, особливо що стосується питань забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Інститути громадянського суспільства взаємодіють з державою через політичні, економічні, морально-етичні, психологічні, духовно-релігійні та інші соціально-регулятивні механізми.

Відповідно до індексу розвитку громадянського суспільства та визначено регіональні особливості. В рамках Загальнонаціонального дослідження громадської думки населення у 2019 році було визначено низький рівень розвитку громадянського суспільства. Більшість громадян оцінює рівень розвитку громадянського суспільства як середній (40,5%), вважають його високим і дуже високим 12%, а загалом низьким і дуже низьким – 34%. Найбільш громадянська позиція проявляється на Заході (74%) та Центрі (73%), на Сході (62%) і менш за все є показник на Півдні (47%) [2]. Відповідно до звіту Всеукраїнська громадська організація «Асоціація сприяння самоорганізації населення» здійснила у 2017-2018 роках щодо громадського супроводу реалізації Стратегії на регіональному рівні встановлено, що структурні підрозділи з питань комунікацій при обласних державних адміністраціях мають задовільний стан взаємодії з регіональними Координаційними радами з питань розвитку громадянського суспільства та Громадськими радами [1].

Отже, запровадження та здійснення реформ у різних сферах суспільно життя потребують створення нових форм, впровадження ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення.

Список використаних джерел

1. Громадянське суспільство України: політика сприяння та залучення, виклики та трансформації : *аналіт. доп.* / [Яблонський В. М., Бекешкіна І. Е., Гелетій М. М. та ін.]; за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. К.: НІСД, 2019. – 112 с.

2. Індекс стабільності громадянського суспільства в Україні у 2018 році погіршився на 0.1 пункта. 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uacrisis.org/ua/73649-civil-society-index-2018>

**БАЗОВІ АЛЬТЕРНАТИВИ ТА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ**

Трансформаційний період в економіці України, постійний процес структурної перебудови економіки, умови динамічного та турбулентного характеру генезису конкурентного ринкового середовища – це складний і цілеспрямований процес, який диктує необхідним опанування інноваційного шляху відтворення підприємств, сприятиме економічному і соціальному розвитку країни. Сучасна економіка України потребує радикальних структурних змін за рахунок формування та запровадження інвестиційної моделі розвитку вітчизняних підприємств. На практиці інноваційний розвиток не можливий без фінансових ресурсів. Вітчизняні економісти вважають, що головною причиною гальмування економічного зростання за рахунок інновацій є дефіцит інвестиційного сектору. Тому інвестиційна база виступає важливим фактором подолання фінансово-економічної кризи та подальшого інноваційного розвитку. Економічне відродження підприємств можливе завдяки масштабним капіталовкладенням у стратегічні напрямки їх діяльності.

Вихід України із кризи вимагає розробки й реалізації ефективної державної інвестиційної політики. Це робить проблему формування та розвитку інвестиційних ресурсів, механізму фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств надзвичайно актуальною.

В економічній літературі останніх років багато приділено уваги питанням інвестиційної привабливості, інноваційно-інвестиційного менеджменту тощо. Так, проблемами управління інвестиційною діяльністю займаються науковці, серед яких слід виділити В.В.Бочарова, І.О.Бланка, Ю.В.Багатіна, В.М. Гриньова, М.П.Денисенка, М.А.Йохна, Н.М. Крейнину, Л.М.Карпенко, Н.А.Хрущ та інших. Аналіз останніх наукових робіт свідчить про наявність результатів комплексних досліджень щодо розвитку та впровадженню елементів інноваційно-інвестиційного механізму, удосконаленню інвестиційного клімату, певних аналітичних розрахунків.

Метою роботи виступає обґрунтування базових альтернатив та визначення парадигми розвитку інвестиційної стратегії підприємств Одеського регіону, визначення семантичного кола дефініцій інвестиційної діяльності та стратегії розвитку підприємства.

Слово «стратегія» давно завоювало популярність, і сучасні менеджери оперують їм досить вільно. У упродовж двох останніх десятиліть тема стратегії широко розробляється в наукових дослідженнях.

Запропонуємо концепцію стратегії підприємства у контексті з сучасними технологіями управління. Система розуміння сутності, особливостей, призначення і впливу стратегії на функціонування підприємств має тривалий розвиток, і на сучасному етапі у ній виокремлюються різні бачення, підходи, тлумачення, пропонуються різні ідеї і висновки. Усе це свідчить про багатовимірність стратегії підприємства як феномену, поліваріантність використання її в економічній практиці, неоднозначність ефектів від її застосування. З цим пов'язані різноманітні наукові концепції стратегії підприємства.

Авторитетні дослідники в галузі економічних знань (Г. Мінцберг, Б. Альстренд, Дж. Лемпел) виокремлюють три напрями дослідження стратегії підприємства [1]:

директивний, основою якого є технологія, послідовність та методи розроблення стратегій. До нього приналежні концепції: дизайну (формування стратегії як процесу конструювання і моделювання); планування (розглядає створення стратегії як формальний процес використання процедур, прийомів, засобів); позиціонування (вважає розроблення стратегії суто аналітичним процесом). Представники цього напряму переймаються проблемами ідеальної стратегічної поведінки;

формування стратегії на основі концепції підприємництва (розглядає стратегію як процес і результат передбачення), когнітивної концепції (основну увагу приділяє процесам мислення, психології при обробленні інформації і прийнятті рішень), навчання (стратегія є безперервним процесом формування і впровадження), концепції влади (формування стратегії розглядає як процеси взаємовідносин у фірмі, а також із суб'єктами зовнішнього середовища, коли всі рішення приймаються шляхом переговорів), концепції культури (вважає культуру управління головною передумовою розроблення стратегій), зовнішнього середовища (розглядає формування стратегії як реактивні процеси у відповідь на впливи зовнішнього середовища);

синтетичний, який репрезентує школа конфігурації (поєднує в собі усі підходи, «вбирає» процес формування стратегії, її зміст, розподіляє все послідовно за стадіями життєвого циклу підприємства). Розроблення стратегії його прихильники розглядають як процес формування конфігурації (композиції структур підприємства та елементів зовнішнього середовища), а також трансформації (безпосереднього розроблення стратегії).

Далі розглянемо *інвестиційні пріоритети* економіки Одеської області. Парадигма стійкого зростання економіки означає не тільки припинення спаду виробництва і подолання кризових явищ, а й вихід господарського комплексу регіону на режим стабільного соціально-економічного зростання-розвитку, який може бути забезпеченим тільки шляхом підвищення конкурентоздатності регіонального промислово-виробничого комплексу, що передбачає розвиток ефективних виробництв, створення умов, мотивів і стимулів для розширення інвестиційної діяльності – головного завдання структурної перебудови, цілі регіонального управління, орієнтованого на власний потенціал. Ця необхідність призводить до зростання ролі регіонального чинника в загальнодержавному контексті, а значить і формування такого механізму управління локальними інвестиційними процесами, з допомогою якого регіон міг би концентрувати на своїй території інвестиції для вирішення важливих соціально-економічних проблем. В зв'язку з цим питання формування, оцінки і використання інвестиційного потенціалу регіону мають особливу актуальність і значимість.

У зв'язку з цим, важливим і актуальним завданням є розробка механізму оцінки накопиченого потенціалу, резервів економічного росту, шляхів пошуку дефіцитних ресурсів і засобів. Використовуючи принцип вибіркової стратегії, необхідно визначити ті виробничі ланки, де накопичено найбільш цінний потенціал і наявні певні перспективи – ефективні ланки економічно-господарського комплексу. Таким галузям і підприємствам повинна надаватися всіляка підтримка. Якщо представити *інвестиційний потенціал розвитку підприємств* Одеського регіону у вигляді визначеної сукупності інвестиційних ресурсів (матеріальних, фінансових та людських), то для їх оцінки доцільно проаналізувати наступні узагальнені складові цього потенціалу: бюджетна; ресурсно-сировинна; трудова; виробнича; інноваційна; інституціональна; інфраструктурна; фінансова; споживча.

Підсумовуючи, узагальнимо, що формування концепції стратегії підприємства у контексті з сучасними технологіями управління слід проводити, спираючись на досвід та еволюцію підходів до розробки відповідної стратегії підприємства. Вважається доцільним розглянути еволюцію стратегії підприємства. Сьогодні відома низка моделей розробки стратегій на рівні окремих компаній. Автор пропонує визначення *процесу вибору стратегії компанії* – сукупність послідовних заходів щодо формування цілей і дій компанії з урахуванням динамічного, мінливого і невизначеного середовища для оптимального використання існуючого потенціалу і забезпечення сприятливості до зовнішніх умов [2].

Список використаних джерел

1. Karpenko L. Regulatory mechanism of investment development of the region: indicators and strategic imperatives // L.Karpenko, M. Izha // *Medzinárodné vzťahy* 2/2021, ročník XVIII. Slovak Journal of International Relations 2/2021, Volume XIX. P.174-191

2. Карпенко Л.М. Стратегічні пріоритети та інвестиційні домінанти розбудови бюджетної політики країни/ Л.М. Карпенко, В.І. Варещенко // *Вісник Хмельницького національного університету*. Серія: економічні науки. – 2021. – №2 (292). – С. 126-134.

ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*радниця з питань муніципальних фінансів та управління
регіонального офісу Програми U-Lead with Europe в Одеській області, к.держ.упр., доцент*

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ ТА КОМПОНЕНТИ ҐЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Інституційні витоки основних сучасних засад гендерно орієнтованого бюджетування пролягають з норму Закону України від 8 вересня 2005 року № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Наказу Міністерства фінансів України від 02 січня 2019 року №1 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно-орієнтованого підходу в бюджетному процесі», а цілі та завдання окреслено Указом Президента №189/2021 «Про Річну національну програму під егідою Комісії Україна – НАТО на 2021 рік» від 11 травня 2021 року.

В розумінні сучасних суспільних реалій гендер – це не обов'язково поділ на стать: жіноче – чоловіче, хлопчики – дівчатка. Ґендер – це певна група з особливими, відмінними від інших потребами. Наприклад, поручні в автобусі, і людина низького зросту або дитина. Це вже група з особливими потребами, які відрізняються від інших, вона не може дотягнутися, і це значить, що про її суспільні інтереси комфортного проживання треба дбати окремо: якщо ми цілеспрямовано не будемо дивитися під таким кутом зору, то ми цього просто не побачимо [1, с.20].

Виходячи з таких аргументів, слід визначити ключові поняття, які закладуть основи гендерно орієнтованого бюджетування. Нижче спробуємо сформулювати основні з них.

Ґендерна політика допомагає зрозуміти, що основним для гідного життя як жінки, так і чоловіка, як хлопчика, так і дівчинки є рівність у можливостях. У можливостях мати доступ до отримання якісних послуг, незалежно від статі, незалежно від соціального статусу, незалежно від місця проживання. Ґендерна політика враховує різні верстви населення, різні групи жінок та дівчат, чоловіків та хлопців, здорових, хворих, працевлаштованих і безробітних, мігрантів, місцевих, внутрішньо переміщених, молодих і старих, самотніх чи з родиною.

Ґендерні аспекти – специфічні соціальні, культурні, економічні, політичні та інші характеристики умов життя та потреб жінок і чоловіків.

Ґендерно чутлива бюджетна програма – бюджетна програма, яка враховує гендерний аспект і містить кількісні та якісні характеристики щодо цілеспрямованості на забезпечення гендерної рівності: зменшення гендерних розривів, усунення гендерної дискримінації, послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у відповідній сфері/галузі з точки зору забезпечення гендерних потреб та задоволення гендерних інтересів. Головний розпорядник має прагнути врахувати гендерний аспект при визначенні обсягу та якості усіх публічних послуг, що надаються в межах бюджетної програми.

Ґендерно нейтральна бюджетна програма – бюджетна програма, яка за результатами гендерного аналізу визнана такою, що потребує вжиття додаткових заходів (досліджень) для врахування гендерного аспекту.

Ґендерний аналіз – аналіз програм, що фінансуються з бюджету та оцінка того наскільки їх заходи задовольняють потреби різних груп жінок та чоловіків [2].

Проблематика в імплементації цих термінів у витікає з ряду гендерних стереотипів, що мали місце на досить довгій протяжності часу в соціо-культурному розвитку територій нашої держави. Так, наприклад:

Жінки повинні бути мамами та гарними господинями і приділяти увагу родині, а не роботі.

Чоловіки повинні заробляти гроші й утримувати родину, але не мусять займатися дітьми.

Дівчинка повинна мати довгі коси.

Темні речі купляють для хлопчиків.

При працевлаштуванні на роботу жінок питають про родину, дітей, лікарняні, планування вагітності.

Хлопці займаються спортом, дівчата – співають та танцюють

Основний гендерний міф полягає в тому, що нерівність закладена в природі статей, бо чоловік і жінка біологічно неподібні: у різній участі в процесі прийняття рішень; у різних статусах на ринку праці й в економіці; у різних обов'язках (як у випадку оплачуваної, та неоплачуваної роботи); у різному виборі освіти; у різній тривалості життя і т.д.

Але насправді гендерна нерівність – це соціальні, а не біологічні причини відмінностей у можливостях людей залежно від статі. Гендерна чутливість є інструментом подолання гендерних стереотипів та міфів. Вона означає рівні можливості доступу до суспільних благ для різних соціальних груп жінок та чоловіків. Так, наприклад, якщо в країні 90% вчителів – жінки, то було б справедливо, щоб 90% керівників шкільної освіти представляли жінки. Якщо ж цій ситуації 50% -чоловіки і 50% – жінки, то це приклад гендерної рівності, але не чутливості.

Принципами впровадження ГОБ можуть виступати політична воля, розуміння гендерного підходу (гендерна чутливість), прозорість, партнерство і співпраця. Звичайно, на шляху впровадження з'являються нові вимоги до збору статистичних даних і це треба врахувати при підготовці відповідних заходів.

Досі існують міфи щодо гендерного бюджетування. Водночас, гендерний бюджет це не: окремий специфічний бюджет, не окремий бюджет для жінок і чоловіків, це не розподіл бюджетних коштів між жінками і чоловіками у співвідношенні 50:50, не збільшення витрат на виключно жіночі/гендерні програми, такий бюджет не стосується, виключно, «потреб жінок».

Головними компонентами ГОБ є:

- Огляд нормативно-правових актів, інших документів та інформації щодо гендерної рівності
- Гендерний аналіз бюджетних програм
- Прийняття рішень за результатами гендерного аналізу бюджетних програм
- Моніторинг гендерно-чутливих бюджетних програм [3]

Впровадження ГОБ на рівні громади розпочинається з трьох стартових кроків:

- створення Робочої групи з питань впровадження ГОБ
- включення гендерної складової до Стратегії розвитку громади
- формування гендерного паспорту і гендерного портрету (гендерного профілю) громади

Результат внесення змін до стратегії розвитку може виглядати наступним чином:

«Операційна ціль 3.1. (Створення образу громади як регіонального культурного центру) містить такі індикатори впливу: Збільшення можливостей реалізації культурних проектів на теренах громади з урахуванням інтересів різних вікових і соціальних груп жінок і чоловіків...»

Один з операційних напрямів може передбачати розвиток відпочинкової інфраструктури, він спрямований на відновлення мережі відпочинкових об'єктів в селах об'єднаної громади, що, в результаті, повинно суттєво покращити якість громадського простору та розширити можливості проведення дозвілля для мешканців з числа різних вікових і соціальних груп жінок і чоловіків.

Отже, бюджет як засіб розширеного відтворення трудового капіталу та інструмент розподілу національного багатства, має в першу чергу набути гендерно чутливих характеристик. В сучасному світі механізмом, що перетворює гендерно нейтральний бюджет в гендерно чутливий є гендерно орієнтоване бюджетування. ГОБ дозволяє проаналізувати та реструктурувати доходи та видатки таким чином, щоб потреби громади, як жінок, так і чоловіків з різних соціальних та вікових груп, були відповідно представлені у статтях видатків бюджету.

Список використаних джерел

1. Голинська О. В. Гендерно-орієнтоване бюджетування як критеріальна основа ефективності бюджетних програм / О. В. Голинська // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2018. – № 8(1). – С. 16-21.
2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Мето-дичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі» [Електронний ресурс]. – 2019. – No1. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text> – Назва з екрану.
3. Про впровадження гендерно орієнтованого бюджетування на місцевому рівні в Україні [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим досту-пу: http://grbproject.org/wp-content/uploads/2019/04/leaflet_webUKR.pdf – Назва з екрану.

ГУК ІРИНА МАКСИМІВНА

студентка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID – 19 : НОВІ ВИКЛИКИ

Поширення пандемії COVID-19 стало глобальним викликом, що вимагає швидкого пошуку заходів з ефективною протидією хвороби. Для України та країн Європейського союзу ця криза стала загрозливою у кількох напрямках: криза системи охорони здоров'я, що також спровокувала соціально-економічну кризу; під питанням опинилися базові принципи функціонування Європейського Союзу, зокрема свобода пересування та здатність інституцій Європейського Союзу своєчасно надавати допомогу державам-членам Європейського Союзу у кризових ситуаціях. Українська держава також перебуває у досить складному становищі. І це становище безпосередньо впливає на розвиток державного управління, яке має відповідати ситуації, яка сьогодні є у нашій країні, та бути доцільним. Державне управління має бути чітким та зорієнтованим на подолання проблем.

На ранніх стадіях пандемії COVID-19 уряди багатьох країн, в тому числі і України, використовували досить жорсткі заходи щодо запобігання поширенню захворювання: соціальна ізоляція, строгий карантин, закриття підприємств, цифровий моніторинг, обмеження на пересування і збори і т.п. Багато з цих заходів викликали суперечки і опір громадян, які вважали, що такі заходи є неадекватними. На розгляді різних аспектів пандемії COVID-19 сьогодні зосереджені наукові дослідження в усьому світі, включаючи і її вплив на ефективність державного управління. Деякі з цих досліджень присвячені вивченню ролі державних інституцій в боротьбі з пандемією COVID-19. Розмарі Ді Карло, заступник Генерального секретаря, на брифінгу Ради Безпеки ООН, присвяченому впливу пандемії COVID-19 на мир і безпеку в вересні 2020 року, акцентувала увагу на трьох підвищених ризиках в період пандемії. І перший з них, на думку Розмарі, це підрих довіри до державних інституцій. «Ерозія довіри може викликати нестабільність в умовах, коли люди вважають, що влада не вжила достатньо ефективних заходів у боротьбі з пандемією і її діяльність не була прозора в боротьбі з нею» – заявила заступник Генерального секретаря*.

На прикладі деяких європейських країн можна побачити, що коронавірусна пандемія допомогла деяким країнам сформувати новий уряд та консолідуватися, іншим – закріпити позиції вже існуючої влади, а в третій, навпаки, зруйнувати стару політичну атмосферу. Пандемія принесла нові практики дистанційної роботи в органи влади, виборчі та інші новації в політичне життя країн світу. Політична площина вже зазнала і ще може зазнати не менш непередбачуваних змін.

За період пандемії в громадських і політичних колах широке поширення набула думка Френсіса Фукуями про те, що довіра до державних інституцій є ключем до успіху в боротьбі з COVID-19 [1]. Автор теорії «деструктивної петлі довіри» Бу Ротштейн (2020) вважає, що більший успіх в стримуванні COVID-19 в країнах Північної Європи, частково пов'язаний з великою довірою населення до урядів цих країн [2]. Проблема ефективності державного управління в період пандемії набула першорядний інтерес і значення як для аналітиків, так і державних діячів, що знайшло своє відображення в численних публікаціях (Aksoy, CG, B Eichengreen, OSaka (2020); Aizenman, N, T Cavalcanti and D Da Mata (2020); Dustmann, C, B Eichengreen, S Otten, A Sapir E, G Tabellini and G Zoega (2020), Schmitt, M (2020) та ін.) [3-6]

ЄС продемонстрував координаційну роль, коли в доволі короткий термін спільними зусиллями було організовано закупівлю необхідних засобів захисту, профінансовано повернення туристів, що опинилися за кордоном, закрито зовнішні кордони ЄС. Європейські інституції розробили плани економічної допомоги постраждалим країнам та пом'якшили підхід до правил фінансової ощадності. Країни, які є сусідніми державами, почали налагоджувати співпрацю між один одним, приймати на лікування важкохворих з найбільш уражених регіонів тощо.

Однак чи перейдуть такі зачатки співпраці у більш-менш скоординовану відповідь на санітарну загрозу, зможе показати тільки час. Серед проаналізованих країн карантинні заходи були більш-менш схожі. Основними вжитими карантинними заходами стали: соціальне дистанціювання, закриття шкіл, скасування громадських заходів. Оскільки карантинні заходи обмежують певні права і свободи громадян, держави-члени ЄС забезпечують, щоб усі карантинні заходи відбувалися на законних підставах. Проте законність карантинних актів не скасовує питання демократії та захисту прав людини. В політичному сенсі, коронавірус серйозно впливає на демократичний процес. В економічному сенсі більшість країн усвідомлює, що потрібно ввести масштабні виплати постраждалим особам, бізнесам, регіонам, в тому числі шукаючи зовнішніх джерел фінансування. Для країн ЄС важливою є фінансова участь самого ЄС, який не дуже компетентен у вирішенні медичних проблем. У країнах зі слабкою економікою та хиткою ситуацією на ринку зовнішніх запозичень, аналіз санітарних та економічних наслідків карантину повинен бути особливо виваженим та кропітким.

Висновки. Ефективність уряду під час епідемії є предиктором ефективних заходів у відповідь політики, а її відсутність посилює негативну динаміку політичної довіри. У країнах зі слабкою економікою та хиткою ситуацією на ринку зовнішніх запозичень, аналіз санітарних та економічних наслідків карантину повинен бути особливо виваженим та кропітким.

Світ зіштовхнувся з пандемією, яка потребує надзвичайних заходів та мобілізації ресурсів, а також з наслідком пандемії – початком нових геополітичних змагань.

Список використаних джерел

1. Fukuyama, F (2020), «The thing that determines a country's resistance to the coronavirus» The Atlantic , 30 March.
2. Rothstein, B (2020), «Trust is the key to fighting the pandemic» Scientific American , 24 March.
3. Aizenman, N, T Cavalcanti and D Da Mata (2020), «Leaders' speech and risky behaviour during a pandemic» VoxEU.org, 2 May.
4. Dustmann, C, B Eichengreen, S Otten, A Sapire, G Tabellini and G Zoega (2020), «Populism and trust in Europe» VoxEU.org, 23 August.
5. Новікова О.Ф. Доповідь: ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ НОВІТНІХ ВИКЛИКІВ ТА НЕБЕЗПЕК ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ РЕСУРСІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ. КПІ ім. Ігоря Сікорського. С.1-2.

* DiCarlo: Security Council engagement indispensable to «mitigate COVID-related risks in situations of armed conflict and prevent the possible deterioration of other situations into instability and violence»// <https://dppa.un.org/en/dicarlo-security-council-engagement-indispensable-to-mitigate-covid-related-risks-situations-of>

ЄВСТЮНІНА ЮЛІЯ ВІТАЛІЇВНА

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н.

ДРАПОГУЗ МИХАЙЛО АНДРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

**АСПЕКТИ МОРФОЛОГІЇ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ СИСТЕМ СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МАЙБУТНІХ КРИЗОВИХ СТАНІВ**

Вивчення кризових станів суспільства є однією з нагальних та найперспективніших завдань для галузі науки публічного управління. Усвідомлення чинників, які призводять до соціальної кризи, створюють когнітивне поле для аналізу перебігу станів кризи, їх розвитку та надають можливість створення категорійного апарату для усвідомлення структури кризи. Сферою розвитку соціальних криз є процеси координації членів суспільства в момент задоволення ними фізичних та соціальних потреб. Організаційною структурою в цих процесах виступають ціннісні системи суспільства, які автоматизують соціальну координацію. Власне, внаслідок порушення автоматичних процесів координації через зміну зовнішніх умов існування суспільства чи зміни якості потреб цього суспільства і виникають суспільні кризові стани. Інструментом запобігання соціальним кризам, в першу чергу, має бути ефективне публічне управління.

Ідея поступової адаптації та формування цінностей суспільства в еволюції людського суспільства представлена в наукових працях Марка Бікхарда. Його дослідження людської здатності адаптації у виконанні нових ужиткових завдань навело на думку про розвиток адаптивності, як властивості виду: «Humans are intrinsically social in offering and appreciating the complexity of sociality that only their own species can afford» [3, с. 2]. Формування соціальних цінностей пов'язано більше не з реалізацією індивіда в оточуючому його середовищі, а в процесі розвитку прогнозування поведінки іншого індивіда в оточуючому середовищі. Формування соціуму утворювалось на базі розвитку можливостей координування суспільних дій членів соціуму, з метою задоволення потреб кожного члену соціуму. Координування відбувається через «домовленість» (convention) серед усіх членів суспільства про прийняття певних моделей чи об'єктів як загальнозрозумілих. Домовленість – це продукт еволюції суспільної адаптації індивіда, де головним інструментом є асоціативний апарат мислення. Створені в процесі домовленості смислові знаки виконують функцію ключів, які запускають в дію асоціативні процеси та відтворюють у свідомості смисловий простір для дії індивіда. Сильніший за вербальний аспект формування ціннісних систем є аспект емоційної прив'язки індивіда до певних ситуацій, які створюють поведінку інших членів суспільства чи об'єкти.

Поділ Д. Канеманом психічних процесів сприйняття людини на інтуїтивну та аналітичні системи пояснює вилучення процесу утворення асоціацій, які утворюють «домовленість», з поля зору уваги до сфери підсвідомості процесів [2, с.291]. Завдяки цьому вилученню розвантажуються увага індивіда та утворюється механізм участі індивіда в суспільній діяльності, який використовує психічні стани, як інструменти сприйняття дійсності. Сутність емоційної прив'язки індивіда до об'єктів чи моделей поведінки інших членів суспільства полягає у формуванні певного психологічного стану сприйняття цих предметів і визначення їх цінності для індивіда. Наступним аспектом формування ціннісних систем індивіда в суспільстві, який набагато складніший за попередні, є формування норм суспільної домовленості, які виходять за межі сьогочасних потреб та зумовлюють суспільну діяльність у досяжній перспективі. Для розуміння процесу створення ціннісних систем індивіда в суспільстві потрібно усвідомити індивіда, як автономну систему, яка виконує функцію організації навколишнього середовища таким чином, який дозволяє індивіду перебувати в умовах автономності [4, с. 1].

Адаптування індивіда під певну систему оточуючого середовища відбувається через ціленаправлену трансформацію зв'язків індивіда з елементами системи, в яку індивід інтегрований. Так В. Крістенсен та М. Бікхард наводять ідею про еволюційний вплив на формування принципів процесів адаптації [4, с.9]. В умовах взаємодії різні елементи системи знаходили такі індивідуальні зв'язки між собою, які дозволяли адаптуватися цим елементам в комплексі. Таким чином виникає гіпотеза, яка потребує підтвердження: еволюційний перебіг формування соціальних зв'язків між елементами системи створив такий напрямок розвитку зв'язків, де цінністю індивіда була здатність до адаптування. Цікавий аспект формування суспільної дії елементів системи, який пояснює механізм згуртування окремих елементів, з метою адаптаційних процесів. Цілеспрямований процес взаємодії елементів та стала потреба у згуртованій діяльності елементів з метою адаптаційних процесів трансформує зв'язок індивіда з іншими елементами системи у невід'ємну частину індивіду. Створення координаційних зв'язків у соціальній системі зумовило потребу в кодифікації (вербальній, фонетичній, символічній) об'єктів чи моделей поведінки, які виконують функцію координації дій членів суспільства.

Механізм утворення системи цінностей з моделей та об'єктів, які сприймаються суспільством як координаційні елементи, відбувається під впливом потреби оптимізувати витрати енергії та уваги індивіда на процес адаптації до суспільної діяльності. Цю думку підтримують і науковці вітчизняної соціо-філософської галузі науки [1]. Даніель Канеман аналізує психологічні механізми, які пояснюють прагнення людського індивіду до оптимізації психологічних та соціальних процесів. Створене Канеманом визначення двох систем психологічної рефлексії пояснює сприйняття оточуючого середовища, як процесу направлено на постійну акумуляцію ресурсів [2, с. 291].

Навіть при поверхневому розгляді теми стає зрозумілою вся складність процесів утворення ціннісних систем у суспільстві та важливість систематизації цих знань в управлінських науках. Усвідомлення соціальним інститутом державного управління принципів автоматичної координації суспільства та можливість регуляції ціннісних систем передбачувано зменшить використання матеріальних та людських ресурсів на підтримку існування суспільства в умовах, які спричиняють кризові стани.

Список використаних джерел

1. Зражевський С.Ф. Соціальна адаптація: змістовно-ціннісна характеристика та функціональне призначення / С.Ф. Зражевський. Мультиверсум. Філософський альманах. – К. : Центр духовної культури, – 2004. – № 39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_39/Zragevs.htm
2. Канеман Д. Мислення швидке і повільне / Даніель Канеман. – Вид-во : «Наш формат», 2019. – 480 с.
3. Bickhard Mark H. The Social Ontology of Persons / Mark H. Bickhard [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.lehigh.edu/~mhb0/SocOntPersons.pdf>
4. Christensen Wayne D., Bickhard Mark H. The Process Dynamics of Normative Function / Wayne D. Christensen, Mark H. Bickhard [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://docs.google.com/document/d/1V5Vi6HqdT2MGPgJ_MR0-Zw8LAYvhpcMm5ziQY-KM6UU/edit

ЗАРЖИЦЬКИЙ БОГДАН ОЛЕГОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Трансформаційний період в економіці України, постійний процес структурної перебудови економіки, умови динамічного та турбулентного характеру генезису конкурентного ринкового середовища – це складний і цілеспрямований процес, який диктує необхідним опанування інноваційного шляху відтворення підприємств, сприятиме економічному і соціальному розвитку країни. Сучасна економіка України потребує радикальних структурних змін за рахунок формування та запровадження інноваційної моделі розвитку вітчизняних підприємств.

Розвиток вітчизняних підприємств у сучасних реаліях часу вимагає застосування системного підходу до побудови обґрунтованої стратегії функціонування та подальшого генезису підприємств, яка націлена на економічний результат, на посилення власних конкурентних позицій на ринку. Успішна діяльність підприємства передбачає необхідність ретельного вивчення ринкового середовища, логістики, інноваційно-інвестиційної політики, внесення змін до товарного асортименту, проведення гнучкої цінової політики, перебудову організаційної структури управління, формування нової філософії взаємовідносин з контрагентами, що спонукає побудову універсального механізму адміністративного супроводження функціонування організації. У свою чергу виникають проблемні питання адміністрування оцінки ефективності економічних процесів на підприємствах, необхідність модернізації та розвитку процесів адміністрування у контексті з сучасними умовами ринкового середовища [1].

Метою роботи є систематизація сучасних теоретико-методичних підходів до формування універсального механізму адміністративного супроводження функціонування організації.

За допомогою адміністрування формується досить різноманітний спектр функцій, в якому виділяються загальні, конкретні, приватні, похідні та інші специфічні види відокремленої діяльності. Здійснення адміністрування представляє палітру дій, що забезпечує формування та здійснення реакції організації на конкретно виникаючі проблеми. У їх складі, змісті, послідовності застосування відображаються практичний підхід, місце і роль виробничих і управлінських служб в адміністративному супроводі взаємодії. Саме адміністрування забезпечує базову організацію функціональної взаємодії, освоєння, кооперацію, виконання функцій персоналу, підрозділів та менеджменту організації.

Оцінка ефективності функціонування підприємства є не тільки прямим завданням, а й потребує безпосередньо адміністративного супроводження. При цьому воно орієнтується як на виконання функцій, так і на перспективу їх перерозподілу на рейтинговій основі. Цією орієнтацією забезпечується своєчасне освоєння персоналом підрозділів підприємства інноваційних складових професійно-кваліфікаційного потенціалу, необхідних для виконання наявних і прогнозованих функцій. Така оцінка стає конструктивною основою адміністративного супроводу вдосконалення функціонування підрозділів організації та підвищення ефективності системи у цілому [2].

У контексті даної наукової роботи інтерес автора висвітлюється у вивченні найбільш важливих факторів формування стратегічного розвитку підприємства, від стану яких значною мірою залежить фінансовий результат. Для підприємства, яке функціонує в конкурентному середовищі, конкурентні переваги можуть бути досягнуті на основі економічних, технічних, організаційних, інноваційно-інвестиційних, венчурних та інформаційних факторів, що формують систему його стратегічного розвитку. При цьому адміністративний супровід функціонування організації сприяє досягненню цільових фінансових результатів. На рис. 1 представимо принципову схему дії універсального механізму адміністративного супроводження функціонування організації [3].

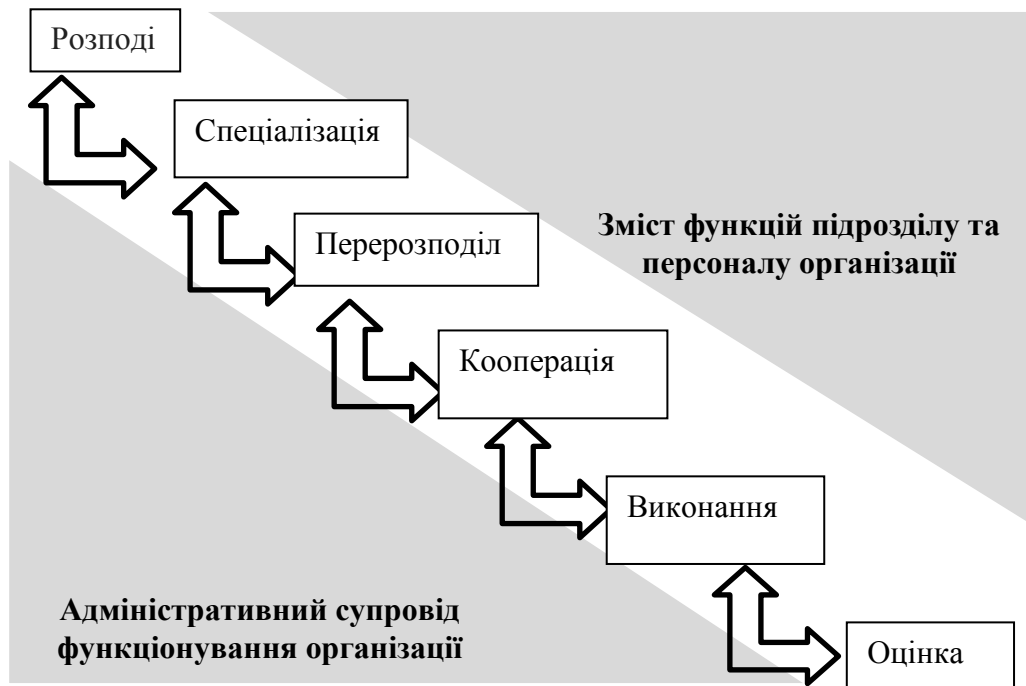

Рис. 1. Принципова схема дії універсального механізму супроводження функціонування організації

Тому, роль адміністративних методів у процесі адміністративної діяльності полягає в наступному:

- забезпечують чіткий розподіл обов'язків в апараті управління;
- забезпечують дотримання правових норм та повноважень у господарській діяльності;
- здійснюють координацію трудових зусиль шляхом адміністративного впливу;
- сприяють контролю за роботою підприємств, колективів та окремих працівників;
- застосовують міри дисциплінарної відповідальності.

Таким чином, в управлінській діяльності організацій адміністративний метод управління посідає важливе місце. Він забезпечує чіткий розподіл обов'язків в апараті управління, дотримання правових норм і повноважень у вирішенні питань господарської діяльності.

Підсумовуючи дослідження, зазначимо, що формування стратегії розвитку підприємства – це важлива і відповідальна частина у діяльності підприємства, від якої залежать його майбутні фінансові результати та місце на ринку, а також вміння управлінського персоналу оптимально використовувати ресурсну базу із забезпеченням ефективної результативної діяльності. Запропоновані авторами підходи, методи, прийоми та інструментарій досліджень адміністративного менеджменту показують необхідність і неминучість його органічної єдності і конструктивної взаємодії з щоденною практичною діяльністю організації.

Список використаних джерел

1. Karpenko L. Regulatory mechanism of investment development of the region: indicators and strategic imperatives // L.Karpenko, M. Izha // *Medzinárodné vzťahy* 2/2021, ročník XVIII. Slovak Journal of International Relations 2/2021, Volume XIX. P.174-191
2. Карпенко Л.М. Стратегічні пріоритети та інвестиційні доміанти розбудови бюджетної політики країни/ Л.М. Карпенко, В.І. Варещенко // *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки.* – 2021. – №2 (292). – С. 126-134.
3. KARPENKO, L. – PASHKO P. (2019): Formation of the system of fair business practice of the company under conditions of corporate responsibility. In: *Academy of Strategic Management Journal*, 2019, 18, 2, pp. 1-8.

MYKOLA IZHA

Honored Educator of Ukraine,

Director of Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Doctor of Political Sciences, Professor

INNOVATIVE DOMINANTS IN THE PROCESS MODELING OF INTERNATIONAL STRATEGIES: BUSINESS STRENGTH MATRIX

The development of the market environment, dynamic and turbulent nature of its operation require fundamental changes of the organizational forms of social economy and changes in management analysis of innovation and

investment activity of domestic enterprises. Development of the market environment demand cardinal changes of forms of the organization of public economy and change in the administrative analysis of innovative and investment activity of the domestic enterprises.

The current state of economic and social development of Ukraine requires an understanding of the effective role of investment policy in the economic system of the state. A kind of catalyst for economic development of any country is investment. The investment process is considered as a vector of strategic development and forms the basis for successful socio-economic development of the state and its regions. Activation of investment processes and effective increase of investments are important factors in the implementation of structural reforms in the economy and the implementation of innovation and investment model of development in Ukraine. Therefore, the implementation of current and long-term objectives of economic and social reforms today requires not only a comprehensively balanced and sound investment policy, but also the formation of effective mechanisms for regulating investment processes, taking into account the current state of economic development.

Subject to the condition stabilization of economic situation investment activity comes forward and is one of important factors of growth and development in Ukrainian economy. However, the absence of the integral system of investment policy on many enterprises, that responds to request variable market environment and directed on providing of the rational use of investment resources, exacerbates the problem of perfection and development of scientific or methodical approaches and tools of management. Application of one will be instrumental in acceleration of socio-economic development of the Ukrainian enterprises through the investment of capital.

The high level of economic development, as shown by the experience of the industrial countries of the world, is provided by a number of conditions, the main of which is the accumulated scientific and technical, industrial, investment potential, institutional factors of technological progress, and state support for innovative transformations. Economic deformations are convinced of the expediency of activating and increasing the effectiveness of the investment and investment processes in the industry and minimizing the influence of the factors that are decomposing them. Significant influence on innovation and investment activity, ensuring of leading positions, competitiveness in industry has the power of its innovative potential. Under such conditions, the substantiation of the theoretical foundations and practical measures for the development of domestic production through the formation and realization of its innovative potential on a competent basis becomes of special significance.

The budgeting system of the enterprise involves the use of economic and mathematical modelling of business operations, which allows managers to build economically sound strategy and tactics of behaviour in a competitive market, to make the right management decisions.

In order to support the project management process, it is necessary to adapt the set of project management tools appropriately, which should be adapted to account for individual project peculiarities. Adaptation of the set of project management tools according to the type of project is shown in Fig. 1.

Strategic analysis and choice is more complicated for corporate-level managers they must create a strategy to guide a company that contains numerous business. They must examine and choose which businesses to own and which ones to forgo or divest. They must consider business managers' plans to capture competitive advantage, and then decide how to allocate resources among businesses as part of this phase.

The next, we are going to describe the Industry Attractiveness-Business Strength Matrix. Corporate strategists found the growth-share matrix's singular axes limiting in their ability to reflect the complexity of a business's situation. Therefore, some companies adopted a matrix with a much broader focus. This matrix, developed by McKinsey & Company at General Electric, is called the Industry Attractiveness-Business Strength Matrix. This matrix uses multiple factors to assess industry attractiveness and business strength rather than the single measures (market share and market growth, respectively) employed in the BCG matrix. It also has nine cells as opposed to four replacing the high/low axes with high/medium/low axes to make finer distinctions among business portfolio positions [1].

The company's businesses are rated on multiple strategic factors within each axis (Figure 2). The position of a business is then calculated by «subjectively» quantifying its rating along the two dimensions of the matrix. Depending on the location of a business within the matrix one of the following strategic approaches is suggested: (1) invest to grow, (2) invest selectively and manage for earnings, or (3) harvest or divest for resources. The resource allocation decisions remain quite similar to those of the BCG approach.

Although the strategic recommendations generated by the Industry Attractiveness-Business Strength Matrix are similar to those generated by the BCG matrix, the Industry Attractiveness-Business Strength Matrix improves on the BCG matrix in three fundamental ways. First, the terminology associated with the Industry Attractiveness-Business Strength Matrix is preferable because it is less offensive and more understandable. Second, the multiple measures associated with each dimension of the business strength matrix tap many factors relevant to business strength and market attractiveness besides market share and market growth. And this, in turn, makes for broader assessment during the planning process, bringing to light considerations of importance in both strategy formulation and strategy implementation [3].

Figure 1: Adaptation of the set of project management tools according to the type of project (systematized by the author on the basis of [2,3,4])

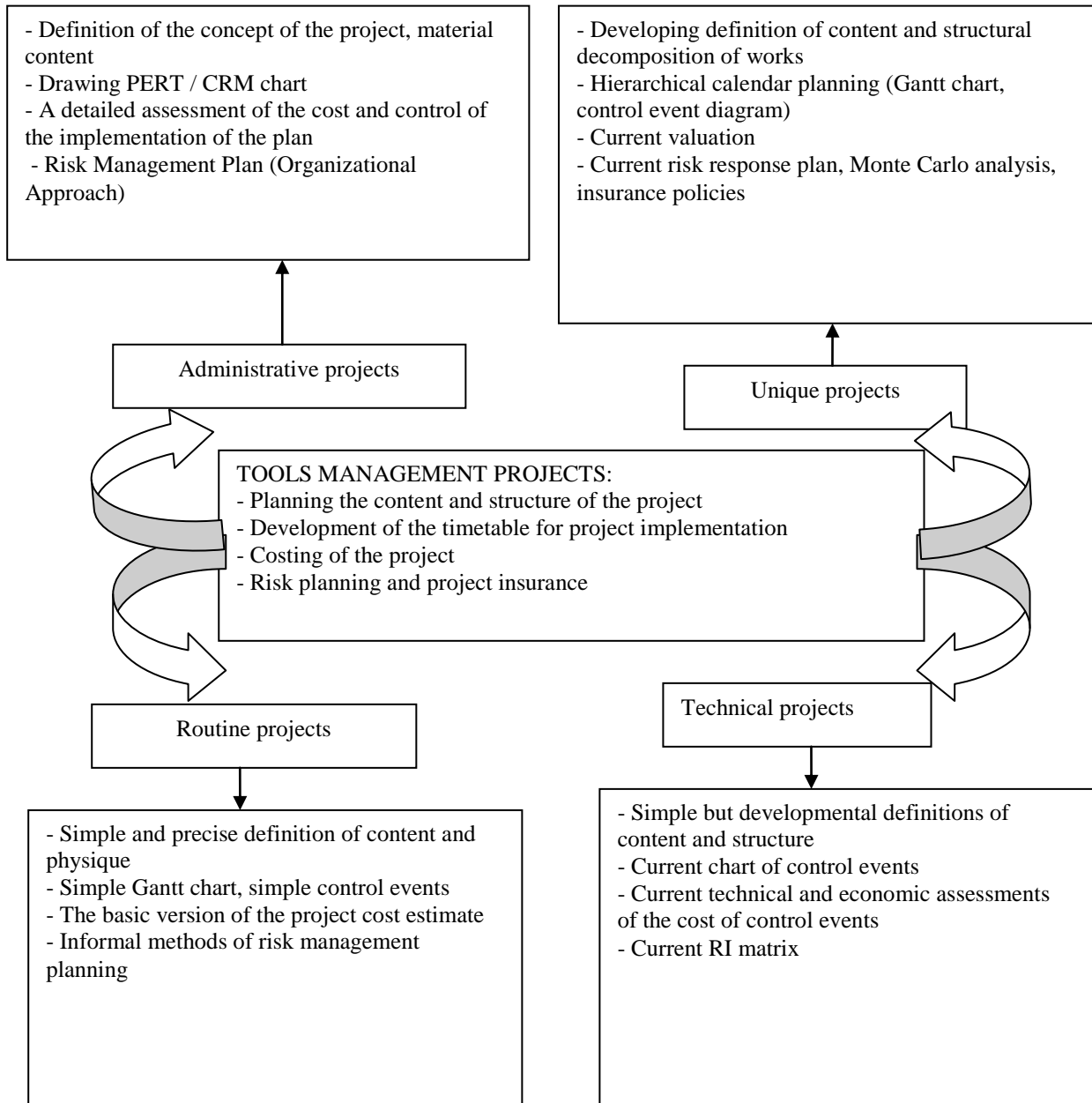

Figure 2: Stage of Market Life Cycle – Competitive Strength Matrix

		Stage of Market Life Cycle			
		Introduction	Growth	Maturity	Decline
Competitive Strength	High	Push: Invest Aggressively			
	Moderate		Caution: Invest Selectively		
	Low				Danger: Harvest

This thesis has demonstrated liability funding strategies that involve designing a portfolio to produce sufficient funds to satisfy liabilities whether or not interest rates change. When only one future liability is to be funded, an immunization strategy can be used. An immunization strategy is designed so that as interest rates change, interest rate risk and reinvestment risk will offset each other in such a way that the minimum accumulated value (or minimum rate of

return) becomes the target accumulated value (or target yield). An immunization strategy requires that a money manager create a bond portfolio with duration equal to the investment horizon. Because immunization theory is based on parallel shifts in the yield curve, the risk is that a portfolio will not be immunized even if the duration-matching condition is satisfied. Immunization risk can be quantified so that a portfolio that minimizes this risk can be constructed.

References

1. Karpenko, L. & Pashko, P. (2019). Formation of the system of fair business practice of the company under conditions of corporate responsibility. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 2019, V.18 (2), pp.1-8.; Scopus.
2. Karpenko, L. – Izha, M., – Rachynskiy, A. (2020): Structural and Wave Analysis Energy Policy of Ukraine in the Context of European Integration. In: *Proceedings of the 5 th International Conference on European Integration 2020*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2020, pp. 391-405. ISBN 978-80-248-4455-8.
3. Lipkova, L. (2012): Innovation Policy of the European Union. In: *Proceeding of the 1st International Conference on European Integration 2012*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2012, pp. 171-178. ISBN 978-80-248-2685-1.
4. Izha, M. (2021): Regulatory mechanism of investment development of the region: indicators and strategic imperatives // M. Izha, L.Karpenko // *Medzinárodné vzťahy 2/2021, ročník XVIII. Slovak Journal of International Relations 2/2021, Volume XIX*. P.174-191. ISSN 1336-1562 (tlačené vydanie / print edition). ISSN 1339-2751 (online). Available at: https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2021/2/mv2021-2.pdf

ІШКОВ ПАВЛО ОЛЕГОВИЧ

студент Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
кафедри міжнародних економічних відносин

ДОВІРА В ЕКОНОМІЦІ: ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ?

В контексті COVID-19 підвищився суспільний попит на довірчі відносини з інституціями та зростає усвідомлення того, що необхідні більш концептуальні підходи до вивчення довіри. Однак, незважаючи на широке застосування поняття «довіра» в соціологічних, економічних, політичних, психологічних і антропологічних дослідженнях, його інтерпретація і визначення досить неоднозначні. Чому довіра вважається сьогодні однією із затребуваних тем в суспільних науках? Тому, що необхідні реформи або управлінські рішення не можуть бути реалізовані в повній мірі і ефективно, якщо в суспільстві немає довіри до змісту і спрямованості реформ і самим реформаторам [1, с.9]. Слід зазначити, що інтерес до теми довіри посилюється в період нестабільності і невизначеності, коли довіра / недовіра до влади та інститутів управління з боку населення стає ресурсом виходу з кризи. В стабільних суспільствах тема довіри також популярна в силу необхідності прогнозування економічного розвитку і збереження стабільності. Ніклас Луман в книзі «Довіра і влада» (1979) зазначав, що довіра стає необхідною умовою суспільного розвитку в силу наростання невпевненості людей у майбутньому, пов'язаного зі збільшенням складності і непрозорості сучасних суспільств [2].

Довіра (по англійськи trust, confidence) давно увійшла в суспільно-політичний та економічний дискурс. До проблеми довіри зверталися мислителі різних епох: Г. Гроцій, Дж. Локк, І. Кант, Е. Дюркгейм розглядали довіру в контексті довірчого початку суспільних відносин. У 80-і рр. XX століття інтерес до дослідження проблематики довіри значно активізувався і знайшов відображення в численних дослідженнях на цю тему. Б. Барбер, Е. Гідденс, Н.Луман, А.Селігмене, С.Айзенштадт, Ф. Фукуяма, П.Штопка та інш. розглядали довіру в контексті соціального капіталу. Дослідники вважають, що довіра зменшує трансакційні витрати та покращує економічні показники [3,4]. Крім того, довіра також впливає на якість життя та формування людського капіталу. Вважається, що люди, які живуть у спільнотах з вищим рівнем довіри, як правило, більш щасливіші [5,6], здоровіші [7], краще освічені та більш цивілізовані [8].

Довіра в першу чергу характеризує відносини, однак не тільки між людьми, а також і між людьми і різними інститутами, установами – а ті, і інші, очевидно, беруть участь в різних економічних процесах. В ОЕСР довіру визначається як «віру людини в те, що інша людина або інституція буде діяти відповідно до його (позитивних) очікувань» [9]. Найчастіше така віра ґрунтується на репутації, минулому досвіді взаємодії або просто на схваленні діяльності іншого. З одного боку – на суб'єктивному сприйнятті, а з іншого боку, може бути досить раціональною.

Оскільки довіра – це якісна характеристика, що не спостерігається безпосередньо, для оцінки її рівня зазвичай використовуються результати соціологічних опитувань. На практиці вимірюють генералізовану довіру населення – як у найбільш узагальненому вигляді (довіру іншим людям), так і окремим групам людей або інституціям – партикулярну та інституціональну. Різні оцінки відображають загальний фон довіри в країні, який, в свою чергу, впливає на середовище функціонування економічних агентів, а значить, і на економіку в цілому. Все більше досліджень показують, що довіра впливає на широке коло важливих економічних і політичних явищ. Наприклад, Ерроу [1972] та Фукуяма [1995] вважають, що рівень довіри до суспільства багато в чому визначає його економічний успіх. Putnam [1993] використовує італійські міжрегіональні дані, щоб показати, що місцеві органи влади більш ефективні там, де є велика громадянська активність. С. Нак і П. Кіфер вивели закономірність і показали, що збільшення рівня довіри в країні на один пункт веде до економічного зростання більш ніж на половину пункту [10]. Проблема впливу довіри на економічний розвиток була висвітлена в численних дослідженнях, проведених під егідою Світового Банку, в яких було показано, що довіра пов'язана з рівнем економічного зростання [11].

Кількісні ж дослідження показують, що кожні 10 процентних пунктів зростання довіри виливаються в 21% збільшення ВВП на душу населення. Відповідно, якщо лише один зі ста громадян перестане вважати, що людям потрібно довіряти, ВВП втратить два процентних пункти. Тотальний контроль і тотальна недовіра – гарантія стагнації з нульовим зростанням ВВП. Економетричні оцінки взаємозв'язку рівня ВВП і довіри зазвичай проводяться з використанням саме показника узагальненої довіри (генералізованої) іншим людям; згідно з ними, більш високі рівні довіри відповідають і більш високим рівням ВВП на душу населення. У своїй статті Ерроу (1972) пише, що «практично кожна комерційна угода має в собі елемент довіри» [12]. Ступінь, в якій довіра пов'язана з економічним розвитком, була предметом багатьох наукових статей в економічній літературі [13].

Звичайний спосіб отримати апроксимацію цього співвідношення – оцінити кореляцію між довірою і ВВП на душу населення (рис. 1). Ця візуалізація є результатом кореляції по осі X рівня генералізованого довіри («більшості людей можна довіряти») за результатами останньої хвилі опитування World Value Survey в залежності від ВВП на душу населення (вісь Y). Кожна точка на цій діаграмі розкиду відповідає конкретній країні. Як можна переконаватися, діаграма ілюструє сильний позитивний зв'язок між рівнем узагальненого довіри і рівнем ВВП. Аналогічні результати можуть бути отримані і при розгляді інших показників економічних відносин.

Список використаних джерел

1. Общество без доверия / Под редакцией Е.Головахи, Н.Костенко, С.Макеева. – Киев: Институт социологии НАН Украины, 2014. – 338с
2. Luhmann N. Trust and power. N.Y.: J. Wiley, 1979.
3. Fukuyama, F. (1995), Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity, *Free Press Paperbacks*, New York.
4. Knack, S. and P. Keefer, (1997), «Does Social Capital have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation», *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 112,4, pp. 1251-88.
5. Helliwell, J. and R. Putnam (2004), «The social context of well-being», *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, Vol. 359/1449, pp. 1435-1446, URL: <http://doi.org/10.1098/rstb.2004.1522>. (Дата звернення: 1.06.2021)
6. Helliwell, J. and S. Wang (2010), «Trust and well-being», NBER Working Paper Series, No. 15911, *National Bureau of Economic Research*, Cambridge, MA, www.nber.org/papers/w15911. (Дата звернення: 2.06.2021)
7. Hudson, J. (2006), «Institutional Trust and Subjective Well-Being across the EU», *Kyklos*, Vol. 59, No. 1, pp. 43-62.
8. Putnam, R. (2000), *Bowling Alone: The Collapse and Revival of America's Community*, Simon and Schuster, New York.
9. OECD. (2017) *OECD Guidelines on Measuring Trust*. Paris: OECD Publishing. 214 p. URL: <https://www.oecd.org/governance/oecd-guidelines-on-measuring-trust-9789264278219-en.htm> (Дата звернення: 1.06.2021)
10. Knack S., Keefer P. Does social capital have an economic payoff? A cross- country investigation // *Quarterly J. of Econ.* – 1997. – V. 112. – No4. –P. 1251–1288.
11. Westlund H., Adam F. Social capital and economic performance: A meta- analysis of 65 studies // *Europ. planning studies.* – 2010. – V.18. – No 6. – P. 893–919. URL: http://dialogs.org.ua/crossroad_full.php?m_id=13246 (Дата звернення: 1.06.2021)
12. Arrow, K. J. (1972). Gifts and exchanges. *Philosophy & Public Affairs*, 343-362.
13. Aghion P., Algan Y., Cahuc P., Shleifer A. (2010) Regulation and Distrust. *Quarterly Journal of Economics*. Vol. 125. No. 3. P. 1015–1049.
14. Воллебек Дег. Социальное доверие: условия и вызовы // *Вестник московской школы гражданского просвещения* – М., 2014 – с. 25 – 32.

КАЛАКУН НАТАЛІЯ ГРИГОРІВНА

аспірант Львівського національного університету імені Івана Франка,

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ У СФЕРАХ ОМС ТА ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ. ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕФЕКТІВ

На сучасному етапі розвитку України як демократичної правової держави, важливу роль відіграє запровадження реформи децентралізації влади, яка полягає в утвердженні демократичного управління, передачі владних повноважень територіальним органам, забезпеченні широкої участі громадян в управлінні справами держави й суспільства в цілому, покликаною формувати високий рівень інституційної довіри у населення, а також створення абсолютно нової форми органів виконавчої влади, що покликані забезпечити відповідний контроль за місцевим самоврядуванням, з метою їх ефективного функціонування.

Проблема децентралізованості державного управління в Україні стоїть на порядку денному з перших років виникнення української державності. Різними урядами було зроблено декілька спроб провести необхідні реформи, але в силу різних причин вони не увінчалися успіхом. Втілення в життя системних змін почалося відразу після зіткнень на Майдані і зміни уряду на початку 2014 року.

Внесення змін до основного закону держави – Конституції України є першочерговим завданням, оскільки саме конституція є основою адміністративного устрою держави. Також слід зважати на сучасне становище нашої країни, адже в умовах військового конфлікту та окупації частини території спроби впровадження таких змін

зводяться практично до нуля. Тому розвиток місцевого самоврядування та разом з тим відповідного реформування органів влади повинен в першу чергу опиратись на альтернативні правові шляхи.

Першочерговим і найважливішим завданням реформування влади стало утворення об'єднаних територіальних громад. Якість освіти, охорони здоров'я, адміністративних послуг, соціального захисту зараз ототожнюється з поняттям територіальна громада та є потужним фундаментом для побудови міцної самостійної держави.

Верховна Рада та Кабінет Міністрів за цей час ухвалили базові закони, що дали змогу розпочати об'єднання громад населених пунктів. Станом на сьогодні в Україні сформовано та діє 1469 територіальні громади.

Обов'язковою умовою юридичного забезпечення процесу децентралізації для розвитку місцевого самоврядування та докорінного реформування органів виконавчої влади, має стати ухвалення якісних місцевих нормативно-правових актів, які чітко регламентуватимуть усі відповідні процедури, надаючи територіальним громадам і їхньому керівництву реальні важелі впливу для представництва і захисту інтересів своїх громад, а також створення компетентного органу для забезпечення контрольно-наглядової функції за діяльністю органів місцевого самоврядування, для їх ефективності, законності та використання наданих їм повноважень в межах установлених законом. Насамперед, це такі важливі акти як Статут територіальної громади, Регламенти місцевої ради та її виконавчих органів та Регламент діяльності префекта.

Нові повноваження районних і обласних рад, а також новий статус та абсолютно нове коло повноважень для виконавчої влади передбачається після ухвалення закону «Про префектів» і ліквідації місцевих державних адміністрацій та повної передачі повноважень на нижчі рівні влади – місцевому самоврядуванню. Зокрема, це вплине на створення виконавчих органів районних і обласних рад, які зараз відсутні зовсім. Саме їм належатиме реальна влада в регіонах, що суттєво посилить роль місцевого самоврядування та зробить систему влади в регіонах та на місцях справді демократичною, керувати ними будуть суб'єкти, обрані в ході місцевих виборів. Це вагомий крок до стандартів ЄС у цій сфері. На мою думку, така модель влади в регіонах набуде завершеності не раніше, ніж через півтора-два роки.

Реалізацію конституційної реформи, у тому числі в частині децентралізації, передбачено Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», яка була схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5 [3]. Стратегією, визначається що основною метою реформи децентралізації є відмова від централізованої форми управління в державі, забезпечення делегування владних повноважень органам місцевого самоврядування, утворення спроможних територіальних громад та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні та реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самостійності місцевого самоврядування [4].

Законодавча база для впровадження інституту префектів почала формуватися ще у 2015 році. Тоді одним з перших нормативно-правових актів, які передбачали зміни в місцевих органах виконавчої влади був проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)». Ним було запропоновано ґрунтовні зміни щодо впровадження реформи децентралізації влади в Україні та зміцнення конституційно-правового статусу органів місцевого самоврядування [1].

Нова редакція передбачає утворення абсолютно нового рівня влади як за наділеними повноваженнями так за формою організації – префектури. Префекти на відмінну від голів облдержадміністрації здійснюють нагляд за дотриманням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування, відповідають за координацію діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади, а також забезпечують виконання державних програм.

Наступним кроком до впровадження змін в державному управлінні, а також відповідних законодавчих змін, які стануть їх базою, став проект закону «Про префекта» [2]. Суть закону полягає у створенні нової ланки місцевих органів виконавчої влади, яка функціонуватиме як контрольно-наглядовий орган за діяльністю органів місцевого самоврядування, їх конституційністю, а також відповідністю актів місцевого самоврядування нормам закону.

Проте, ні проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», ні проект Закону України «Про префекта» так і не були ухвалені і залишаються в стадії розгляду та прийняття. Частково це може здійснюватися, з метою відтермінування того періоду, коли ліквідується облдержадміністрації і значна частина чиновників втратять місця роботи, а разом з тим і владні повноваження.

Враховуючи сучасний економічний та політичний стан держави, подальша можливість реформування перебуває у невизначеному стані, що суттєво гальмує процеси децентралізації влади та перехід суспільства до нового адміністративно територіального устрою, а також знижує можливість якісних та позитивних змін. Місцеве самоврядування за всієї його самостійності не можна повністю ізолювати від державних органів влади, оскільки, по-перше, реальні можливості органів місцевого самоврядування на практиці виявляються вкрай обмеженими; по-друге, держава може мати на певній території свої інтереси, що, з одного боку, виражають інтерес усього народу, а з другого – можуть суперечити інтересам населення цієї території. На відміну від розвинених європейських країн, Україні ще потрібно пройти тривалий процес формування повноцінного громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проекту Закону України від 1 липня 2015 року № 2217а. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.
2. Про префектів: проекту Закону України від 16 листопада 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11.pdf>.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування: ратифікована Законом України від 15 липня 1997 року № 452/97-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

РОЗУМІННЯ ДРАЙВЕРІВ ДОВІРИ ДО ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

Довіра до державних інституцій – одна з основ, на якій будується легітимність та стійкість політичних систем. Вона відіграє дуже важливу роль у ефективності державних установ. Довіра – це позитивне переконання особи, що інша особа чи установа будуть діяти відповідно до їх очікувань (ОЕСР, 2017а). Хоча довіра може ґрунтуватися на реальному досвіді, у більшості випадків довіра є суб'єктивним явищем, що відображається в очах спостерігача. Довіра підтримує весь спектр взаємодій між людьми, дозволяючи людям і державним установам приймати рішення, не вимагаючи переговорів при кожній взаємодії. В академічній літературі зазвичай трактуються два різні типи довірчих відносин: міжособистісна або узагальнена довіра та інституційна довіра (ОЕСР, 2017а). Було визнано, що обидва типу довіри впливають на добробут людей (ОЕСР, 2017b) за допомогою різних чинників.

Довіра знижує транзакційні витрати та покращує економічні показники: там, де існує високий рівень довіри, зменшується потреба у офіційних контрактах, тим самим зменшуються транзакційні витрати (Фукуяма, 1995). Це, у свою чергу, стимулює обмін в економічній та соціальній сферах. Діяльність уряду також виграє від більш високого рівня довіри, що (за рахунок зменшення транзакційних витрат) може сприяти досягненню угод, співпраці та інноваціям у державних бюрократіях (Кнаск, 2000).

Системна чи інституційна довіра зосереджена на взаємодії між державними установами та громадянами та всередині уряду. Загалом, інституційна довіра виникає, коли громадяни оцінюють уряд та його інституції в цілому та/або окремих політичних лідерів як ефективних, справедливих і чесних. Тим не менш, довіра залишається абстрактним поняттям, що охоплює кількох акторів та інстанцій. Складність довірчих відносин можна проілюструвати таблицею 1.1. Ця система класифікує довіру з точки зору сторін, які беруть участь у довірчих відносинах, і охоплює дуже широкий спектр ситуацій. Однак ця структура також має деякі обмеження, оскільки вона насамперед зосереджена на відмінностях індивідуальної довіри від різних елементів інституційної та політичної довіри.

Таблиця 1.1.

Структура довіри

Хто / з ким	Індивід	Установи	Політики
Індивід	Міжособистісна довіра	Інституційна довіра	Політична довіра
Установи	Суспільна довіра	Міжінституційна довіра	Політико-адміністративна довіра
Політики	Політична довіра	Політико-адміністративна довіра	Багатостороння довіра

Джерело : González and Smith (2017) The Accuracy of Measures of Institutional Trust, докази з набору даних Trust OECD. <http://dx.doi.org/10.1787/d839bd50-en>

Протягом багатьох років основним джерелом міжнародних порівняльних даних про інституційну довіру було Всесвітнє дослідження цінностей, яке розпочало збір цих даних у 1981 році*. Останнім часом широкий спектр неофіційних джерел надав порівняльні дані про довіру, включаючи азіатський Барометр, Всесвітнє опитування Gallup (GWP), Європейське соціальне опитування (ESS) та Європейське опитування якості життя (EQLS), Edelman Trust Barometer**.

Існуючі методологічні проблеми вимірювання довіри в Україні не перешкоджають їх (даних) широкому використанню. Довіра до державних установ або її відсутність привертають все більшу увагу в період пандемії. Різні набори аналізу на основі даних КМІС, центру Разумкова, Соціологічного центру «Пульс» та інш. виявляють тенденції щодо стану довіри до уряду та інших інституцій в Україні та можуть допомогти державним управлінцям приймати адекватні рішення. З одного боку, на основі результатів соціологічних досліджень було виявлено, що довіра до влади сильно корелює з оцінкою конкретних дій нинішнього керівництва та сприйняттям корупції в країні. З іншого боку, були знайдені докази про зв'язок між довірою до уряду та економічною ситуацією (наприклад, валовий внутрішній продукт на душу населення, рівень безробіття), а також загальним задоволенням життям, невиконаними обіцянками.

Спираючись на широкий огляд літератури, дослідники ОЕСР згрупували чинники довіри у дві широкі складові довіри: *компетентність* або здатність урядів надавати громадянам необхідні послуги на рівні якості, яку вони очікують та *цінності*, або фактори та принципи, які визначають та спрямовують дії уряду.

* Сайт WVS: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSNewsEventsMap.jsp>

** <https://www.edelman.com/trust/2021-trust-barometer>

Ключові драйвери довіри

Компонент	Драйвери	Визначення
Компетентність: здатність урядів надавати громадянам необхідні послуги на рівні якості, якого вони очікують	Чуйність	Надання доступних, ефективних та орієнтованих на громадян державних послуг, які відповідають потребам та очікуванням людей та розвиваються з плином часу разом із цими потребами
	Надійність	Здатність урядів мінімізувати невизначеність в економічному, соціальному та політичному середовищі людей та діяти послідовно та передбачувано у відповідь на цю невизначеність
Цінності: драйвери принципи, інформують спрямовують уряду	Цілісність	Захист суспільних інтересів при зменшенні ризику корупції
	Відкритість	Доступність інформації.Прозорість. Комплексний підхід до взаємодії із зацікавленими сторонами
	Справедливість	Справедливе ставлення до громадян та бізнесу у формуванні політики та реалізації політики

Джерело : Довіра та державна політика: Як краще управління може допомогти відновити суспільну довіру, OECD Publishing, Париж, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264268920-en>

Ця структура деконструє довіру до двох ключових складових – компетентності та цінностей. Для кожного компонента структури визначені відповідні параметри: чуйність, надійність, чесність, відкритість і чесність. Ця структура забезпечує основу для практичного використання альтернативних вимірів довіри до державних установ. Запропонований підхід може стати основою для аналізу кожного з вимірів, визначених як драйвери довіри до державних установ та зосередити увагу більше на контекстному розумінні інституційної довіри та її драйверів.

Список використаних джерел

1. OECD (2017a), OECD Guidelines on Measuring Trust, OECD Publishing Paris, URL:<http://dx.doi.org/10.1787/9789264278219-en>.
2. Fukuyama, F. (1995), Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity, Free Press Paperbacks, New York.
3. González and Smith (2017) The Accuracy of Measures of Institutional Trust, докази з набору даних Trust OECD. <http://dx.doi.org/10.1787/d839bd50-en>
4. Knack, S. and P. Keefer, (1997), «Does Social Capital have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation», Quarterly Journal of Economics, Vol. 112,/4, pp. 1251-88.

КОВАЛЕНКО ЛІЛІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

аспірантка кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА РОЗРОБКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

На сучасному етапі формування державної соціальної політики, постійних перетворень та модернізаційних процесів, прийняття напрямку на формування соціальної держави актуальними постають питання дієвого залучення до цього процесу громадських об'єднань різної спрямованості. Традиційно склалась ситуація, коли громадські об'єднання не проявляють активності в розробці соціальної політики, надання соціальних послуг. Останнє проявляється тільки в умовах соціального замовлення. В умовах, коли громадські об'єднання фінансово залежні від органів публічного управління або публічного адміністрування, або грантів тощо, складно мотивувати таку активну частину населення для участі в розробці соціальної політики у умовах децентралізації. Припонами на

цьому шляху є відсутність певних знань, умінь та навичок у громадських об'єднань, з одного боку, та відсутність теоретико-методологічного обґрунтування у суб'єктів публічного управління. Окрім того, є обмеженість методів, які зазначені в правових актах України.

Аналіз наукової літератури з даної проблематики продемонстрував відсутність досліджень в контексті зазначеної теми попри наявність великої кількості досліджень в сфері громадянського суспільства. Це свідчить про новизну і недослідженість запропонованої проблематики. Втім, є дослідження, які висвітлювали залучення громадян в різних сферах, окрім соціальної, зокрема це стосується: залучення громадян до управління територіями та досліджено особливості українського законодавства та забезпечення права громадян на участь в управлінні на місцевому рівні; залучення інтелектуального потенціалу громадськості та недержавних аналітичних структур до процесів вироблення політики національної безпеки, запобігання антиконституційній та асоціальної самоорганізації громадян; залучення громадян до політичної участі й особливості вмотивованості громадянської дії політичними інтересами; залучення громадянського суспільства до вирішення міжнародних проблем на глобальному рівні; залучення громадян до управління на місцевому рівні та виявлено ряд невикористаних можливостей щодо організації діяльності у даній сфері; залучення громадян до державного управління на принципах партисипативності; залучення інституцій громадянського суспільства до ухвалення рішень; залучення громадян держави до політичного процесу, забезпечує розвиток політичної свідомості і її соціальну направленість, прискорює процес входження певної політичної системи в фазу завершення державної структури управління, здатної забезпечити стабільність усіх сфер політичного життя; залучення громадськості до управління територіями для їх участі у прийнятті рішень, що дозволить реалізувати принципи децентралізації державного управління за умов низької технологічної та соціальної готовності до впровадження сучасних інформатизаційних технологій, а також реалізувати свої права на: вільне вираження своїх поглядів і переконань; вільний збір, зберігання та поширення інформації [1-3].

Отже, в подальшому дослідження будуть спрямовані на пошук шляхів та методів формування впливового потенціалу громадських об'єднань в сфері соціальної політики на місцевому рівні в умовах децентралізації.

Список використаних джерел

1. Корнієвський О. А. Громадські об'єднання у системі національної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 / О. А. Корнієвський; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2011. – 36 с.
2. Пікалов С. В. Громадянська дія як складова демократичної трансформації політичної системи: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / С. В. Пікалов; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Д., 2011. – 18 с.
3. Сидоренко В.В. Формування механізмів реалізації прав громадян через місцеве самоврядування: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 / В.В. Сидоренко; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2007. – 21 с.

КРАВЧУК ОЛЬГА ЮРІЇВНА

*доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національного університету імені адмірала Макарова, к.політ.н.*

МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

На сьогоднішній день вивчення документів як державного, так і регіонального рівня, аналіз окремих прикладів міжрегіонального співробітництва дають підстави вважати, що воно, передусім, розглядається як інструмент регіонального розвитку і в другу чергу – як один із засобів посилення процесу інтеграції до ЄС. Досвід країн Центральної та Східної Європи демонструє різне відношення до міжрегіонального співробітництва і його форм. Але фактично в тій чи іншій формі до неї залучені регіони всіх цих країн. Це обумовлено тим, що ЄС, визначившись із списком кандидатів на вступ, висунув досить жорсткі умови щодо критеріїв, яким вони повинні відповідати. Регіоналізація країни, визначення її регіональної політики, гармонізація системи територіального поділу з існуючою в країнах ЄС знаходяться далеко не на останньому місці в цьому списку. Тому одним із головних завдань країн ЦСЄ нині є досягнення критеріїв ЄС щодо регіонального розвитку. Слід розуміти, що ці вимоги не бар'єр, штучно встановлений ЄС. Вони пов'язані, передусім, з потребами збереження певного соціально-економічного балансу і відповідних стандартів розвитку, що склалися в самому ЄС. Саме з цією метою Європейським Союзом визначена його структурна політика і створені Структурні фонди, через які здійснюються заходи щодо нівелювання дисбалансів між країнами-членами.

З прагматичної точки зору перспектива отримання коштів з цих фондів є одним із помітних стимулів, які підштовхують центральні виконавчі та законодавчі органи країн ЦСЄ прискіпливіше відноситися до дотримання вимог ЄС, в тому числі в сфері регіонального розвитку. [2]

Про увагу, яка приділяється гармонізації стандартів регіонального розвитку зі структурною політикою ЄС, свідчить і те, що це питання перетворилося на окремий напрям досліджень у рамках вивчення проблематики з регіонального розвитку в країнах ЦСЄ [1].

Але міжрегіональне співробітництво справді є й чинником інтеграції країн ЦСЄ в ЄС. І тут можна виділити кілька рівнів впливу участі регіонів тієї чи тієї країни в розвитку міжрегіональних зв'язків на інтеграційний процес:

1. Членство і участь у діяльності міжрегіональних асоціацій. Цей рівень міжрегіонального співробітництва, окрім можливості брати участь у конкретних програмах або спільних заходах в рамках такої (або таких) асоціацій і мати від цього певні результати в соціально-економічній, культурній, освітній сферах тощо сприяє налагодженню

міцних прямих стосунків на міжрегіональному рівні та може позитивно вплинути на загальний імідж країни, до якої належать такі регіони.

2. Прямі міжрегіональні зв'язки створюють можливості здійснення співробітництва: а) на основі пошуку та розв'язання спільних проблем; б) відштовхуючись від спеціалізації регіонів у системі міжтериторіального та міжнародного розподілу праці. До того ж цей рівень міжрегіональних зв'язків створює підґрунтя для можливої участі таких регіонів-партнерів у проектах в рамках ініціатив і програм ЄС.

3. Співробітництво в рамках ініціатив і програм ЄС. Це, так би мовити, вимушене співробітництво на основі взаємної згоди, коли міжрегіональне партнерство створюється для задоволення умов участі в конкретному проекті. Не слід розуміти буквально речення «вимушене співробітництво». Йдеться про випадки, коли пошук регіонального партнера в іншій країні здійснюється передусім з метою отримати можливість взяти участь у конкретному проекті. Тут також не йдеться про проекти, які не вимагають встановлення партнерських відносин саме на рівні регіональних органів влади.

Важливим є те, що міжрегіональне співробітництво є важливим інструментом реалізації регіональної політики держави. Позитивним сьогодні є те, що простежується тенденція щодо зміни ставлення Президента та уряду України до участі її регіонів у розвитку міжрегіонального співробітництва.

Список використаних джерел

1. A pilot regional development programme (Ed. by Marek Kozak and Andrzej Pyszkovski). Warsaw, 2009. 79 p.; Rave, S. Regional Development in Hungary and its Preparation for the Structural Funds/Discussion Papers – № 29 – Centre for Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences, Pecs. 2009. 50 p.
2. The Centurio Programme//Regions of Europe.1994 .№9. P. 76

КУСПЛЯК ГАЛИНА ІВАНІВНА

*доцент кафедри регіонального управління та публічного адміністрування,
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

ВСТАНОВЛЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА 2030 РІК

Цілі сталого розвитку (далі – ЦСР) були прийняті ООН у вересні 2015 року в рамках Програми денного плану на 2030 рік та визначають 17 пріоритетів соціально справедливого, екологічно безпечного, економічно процвітаючого, всеохоплюючого та передбачуваного розвитку. Основою для їх формування послужили Цілі тисячоліття, що впливають із восьми основоположних цілей та охоплюють такі гуманітарні проблеми, як зменшення бідності, голоду, захворювань, доступ до освіти тощо, вирішення яких було запропоновано країнам, що розвиваються, на період 2000-2015 років. Порядком денний дозволив досягти прогресу у зменшенні бідності та голоду, але показав прогалини в частині зменшення нерівності та зазнав невдачі через відсутність неузгодженостей. ЦСР мають на меті подолати ці підводні камені, вирішуючи загальні глобальні виклики [1].

Кожна з 17 ЦСР детально визначена цільовими індикаторами (загалом їх 183), що визначають пріоритети різних цілей та дій, що мають бути реалізовані. Наприклад, для ЦСР 5 щодо гендерної рівності однією з пріоритетних цілей є гарантування доступу жінок до всіх керівних посад на всіх рівнях прийняття рішень у політичному, економічному та громадському житті. Серед засобів, що висуваються для досягнення – надання однакових політичних та економічних прав жінкам і чоловікам або сприяння їх доступу до нових технологій й оволодінню ними.

Серед обмежень, яким можна протиставити ЦСР: відсутність прямої згадки про демократичні цілі, такі як свобода вираження поглядів, свобода преси або вільні вибори, навіть якщо ЦСР № 16 про мир, справедливість та сильні інституції стосується захисту основних свобод. Культурний аспект також відсутній у ЦСР.

Незважаючи на недосконалість ЦСР, вони мають багато сильних сторін.

По-перше, кількісне досягнення результатів розвитку країни. Порядком денний 2030 має 15-річний термін життя. Для регулярного моніторингу прогресу на глобальному рівні було визначено 244 показника з національними варіаціями. Щороку державам пропонується на добровільних засадах звітувати про свій прогрес на Політичному форумі високого рівня ООН (HLPF) зі сталого розвитку.

По-друге, універсальний підхід. На відміну від Цілей тисячоліття, що стосувалися лише країн та держав, які розвиваються, ЦСР стосуються всіх країн на планеті та зацікавлених сторін, як державних, так і приватних. Як і у випадку з Паризькою угодою, процес розробки ЦСР був надзвичайно інклюзивним із залученням неурядових організацій та бізнес-структур.

По-третє, спільна мова. ЦСР забезпечують спільну мову, що дозволяє різним учасникам працювати разом в одному напрямку. Це може бути корисно приватним та державним суб'єктам, а також компаніям, інвесторам, рейтинговим агентствам тощо. Спільна мова необхідна для досягнення партнерських відносин, що є ключовим стержнем цілей сталого розвитку, формалізованих у ЦСР № 17. Однак іноді вона залишається теоретичною, оскільки розглядаються різні цілі, що визначають засоби їх досягнення.

По-четверте, цілісні рамки. ЦСР є неподільними та наскрізними та взаємопов'язані між собою. Так, здійснюючи вплив на якість води (ЦСР № 6), можна впливати на стан здоров'я населення (ЦСР № 3), адже 2,6 млн. людей все ще помирають на сьогодні від захворювань, що передаються водою. Це також дозволяє впливати на зменшення нерівності між статями (ЦСР № 5), оскільки в країнах, що розвиваються, багато жінок не ходять до школи або не працюють, щоб збирати питну воду далеко від своїх сіл [1].

Загальна ідея ЦСР полягає в тому, що не може бути економічного процвітання, якщо не забезпечено добробут населення та повага до екосистем. Отже, мова йде про дію на всі ЦСР одночасно, з однаковою інтенсивністю зусиль.

При цьому кожен актор має як позитивний, так і негативний вплив на досягнення ЦСР й повинен зіграти свою роль у забезпеченні успіху, а саме:

1) Держави – їх дії в політичному та економічному плані можуть мати позитивні наслідки (соціальний захист, законодавство та нормативи, що заохочують компанії виробляти більш якісну продукцію), але також негативні наслідки для ЦСР (вирубка лісів, конфлікти тощо). Щоб внести свій вклад у ЦСР, держави визначають курс сталого розвитку, використовуючи дорожні карти, визначені у співпраці із зацікавленими сторонами. Вони допомагають передати бачення країни щодо її внеску в ЦСР, цілі, які вони вважають пріоритетними, та дії, які слід вжити для забезпечення їх успіху.

Деякі держави, такі як Норвегія чи Мексика, доходять до того, що узгоджують свій бюджет із ЦСР. Інші, особливо в країнах, що розвиваються, дотримуються ЦСР, визначених пріоритетами їх дорожньої карти, як вирішальний критерій для присудження державних контрактів.

2) Підприємства – покликані сприяти сталому розвитку. Їм пропонується інтегрувати ЦСР у свою стратегію розвитку. Багато компаній у всьому світі прийняли таку роль і проводять політику з метою позитивного сприяння ЦСР. Це передбачає, наприклад, створення нових продуктів та послуг, що забезпечують доступ до енергії, чистої води або шляхом налаштування виробничих процесів, які більш шанобливо ставляться до людей та навколишнього середовища. Завдяки своїй діяльності вони також можуть мати негативний вплив на певні ЦСР, такі як боротьба зі зміною клімату (викиди парникових газів), гідна робота (застосування дитячої праці) або повага до біорізноманіття (відходи, вирубка лісів тощо).

3) Інвестори – можуть вносити свій вклад у ЦСР, спрямовуючи інвестиції на компанії, які пропонують товари чи послуги, що покращують повсякденне життя людей або стан планети. І навпаки, обираючи компанії, пов'язані з тютюном, викопним паливом або зброєю, що використовується для вбивства цивільного населення в умовах конфлікту, інвестори перешкоджають досягненню ЦСР.

4) Асоціації та неурядові організації відіграють певну роль у підвищенні рівня обізнаності громадськості та моніторингу досягнення ЦСР. Своїми адвокатськими діями вони можуть попередити про негативні наслідки держав та бізнесу. Вони також можуть підштовхнути їх, а іноді і допомогти, змінити свою поведінку.

5) Громадяни – кожного громадянина закликають приймати участь у порядку денному до 2030 року шляхом щоденного вжиття екологічно чистих заходів, але загалом шляхом модифікації їх поведінки (зменшення споживання води, харчових відходів, використання небезпечних, альтернативних видів транспорту тощо).

6) Місцеві громади – мобілізують ЦСР у різноманітних сферах компетенції: політичної, соціальної, економічної та іншої, яка передбачає встановлення територіальної політики, що інтегрує ці виміри, або інтеграцію логіки ЦСР в академічні програми [1].

Основну відповідальність за досягнення ЦСР несуть уряди та громадяни, яких вони представляють. Держава повинна реформулювати свою політику таким чином, щоб можна було врахувати місцевий контекст і, таким чином, сприяти досягненню цілей. ЦСР також закликають до глобального партнерства: гармонізація національних пріоритетів та ЦСР дає змогу визначити всіх партнерів, які будуть необхідні для виконання цієї амбітної програми, зокрема громади та групи громадян.

Список використаних джерел

1. Les objectifs de développement durable [Ressource électronique]. – Mode d'accès: <https://www.novethic.fr/entreprises-responsables/les-objectifs-de-developpement-durable-odd.html>.

МАЛАНЧУК ОКСАНА ГРИГОРІВНА

*аспірантка кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

НАУКОВІ ПОГЛЯДИ ЩОДО ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЯ» ТА ПРИЧИНИ ЇЇ ПОЯВИ В УКРАЇНІ

На даний час однією з найбільших перешкод на шляху розвитку України є корупція. Корупцією здійснює негативний вплив на функціонування системи публічного управління та адміністрування. Науковці приділяють значну увагу вивченню даного поняття та причинам її появи в Україні.

Гладун О. у науковій публікації відзначає, що корупція залишається ключовою внутрішньодержавною загрозою для українського суспільства, значна частина населення має особистий досвід зіткнення з проявами так званої побутової корупції (медицина, освіта, соціальні послуги) [2]. Серьогін С. розглядаючи зміст корупції визначає її як соціальну аномалію, обумовлену державно-владним устроєм суспільства, яка проявляється в антисоціальній поведінці окремих індивідів та ґрунтується на корисливому протиправному використанні наданих державою владних повноважень [10]. Вивчаючи зміст корупції Мельник Р. наголошує, що корупція у широкому значенні – це складне асоціальне економічне явище, яке знаходить свій прояв під час формування тіньових економічних відносин між публічними службовцями та іншими особами та передбачає можливість задоволення приватних потреб через комерціалізацію суспільних благ та цінностей. Корупція це комерціалізація владними суб'єктами своїх посадових обов'язків [7]. Фахівці з державного управління Гришук В., Пасека О. зазначають, що у широкому значенні корупція виражається у використанні публічними службовцями свого посадового статусу з

метою задоволення власних корисливих потреб або інтересів третіх осіб, що призводить до руйнування механізмів, які забезпечують функціонування органів державної влади [4].

Хавронюк М. трактує корупцію як використання влади і пов'язаних з нею можливостей, не на користь всього суспільства, а на користь окремих осіб або на користь певної групи осіб. Дослідник пропонує розглядати корупцію як протиправне діяння публічних службовців, спрямоване на особисте збагачення, та як стійкий зв'язок представників владно-управлінських структур зі злочинним середовищем і сприяння йому у протизаконній діяльності шляхом використання наданих їм державою повноважень [8].

Гречанюк Р., Кіселичник В. тлумачить корупцію як протиправну діяльність публічних службовців у державному або приватному секторах, яка проявляється в порушенні покладених на них посадових обов'язків та має на меті отримання особистих благ або задоволення інтересів третіх осіб. Корупція – це діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування, спрямована на протиправне використання службових повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг та переваг [3].

Розглядаючи поняття корупції дослідники виходять із наступного: корупція – соціальне явище, а не конкретне суспільно небезпечне діяння; це явище характерне для всіх держав світу, невід'ємний атрибут публічної влади. Державний апарат будь-якої країни не може забезпечити свого функціонування без зловживань представників цього апарату. Відмінність різних держав щодо специфіки корупційних діянь полягає не в наявності чи відсутності корупції як такої, а в її масштабах, характері корупційних проявів, впливу корупції на соціальні, економічні та політичні процеси [6].

Корупцію в системі публічного управління досліджувало багато фахівців. Новак А. наукові погляди на корупцію поділяє за чотирма саноуними напрямками. *Перший напрям* – передбачає інтеграцію міжнародних та національних механізмів кваліфікації, виявлення та протидії корупції. Він базується на регламентації міжнародними нормативно-правовими актами, викладеними у формі рішень та резолюцій міжнародних організацій [9]. З такої позиції мова йде про певне узагальнення поняття «корупція», стандартів службової діяльності, регламентів функціонування управлінських структур тощо. Другий напрям базується на детермінації інституціональних характеристик корупції; він передбачає поєднання політичних, соціально-економічних і юридичних складників [9]. *Третій напрям*, на думку дослідника виходить із сучасного розуміння концепції «належного врядування» як реалізації права людини на ефективне врядування. У межах цього напрямку досліджується вплив корупції на ефективність соціального управління й здатність систем управління протидіяти корупції. *Четвертий напрям* базується на дослідженні впливу корупції на дотримання прав і свобод людини в системі публічного управління. Науковцем відзначено, що третій і четвертий напрями виступають в інтегрованому вигляді, при цьому доповнюються сучасним розумінням принципу «non-discrimination» [9].

Український дослідник Баштанник В. зазначає, що в історії України застосовувалися різні державно-правові засоби боротьби з корупцією, як власне правові, так і організаційні, а також були періоди, коли застосовувався системний підхід у боротьбі з нею [1]. Задорожний С. посилаючись на впливову міжнародну громадську організацію Independent Commission Against Corruption (ICAC) до основних форм корупції відносить: хабарництво за законне і незаконне надання благ і послуг; вимагання та шантаж за законне і незаконне надання благ і послуг; розтрата, розкрадання, привласнення чужого майна, пов'язані зі зловживанням владою; протекціонізм, що виявляється в посадових просуваннях осіб за ознаками спорідненості, приятельських відносин або особистої відданості; фінансування приватних підприємств і організацій за рахунок державного або місцевого бюджету; приватизація з незаконною передачею державної власності в приватні руки; – надання пільг зацікавленим особам; надання секретної службової інформації зацікавленим особам; надання права або можливостей укласти вигідні контракти; сприяння в укладенні не вигідних для держави контрактів з іноземними фірмами; підкуп виборців; зрощення органів управління зі злочинними елементами; приховування злочинів окремих осіб і забезпечення їх безкарності; лобіювання інтересів тіньової економіки у відповідь на політичну підтримку або висування на посади у владних структурах [5].

Список використаних джерел

1. Баштанник В. В. Формування державної антикорупційної політики в умовах модернізації влади. Наукові розвідки з державного та муніципального управління / В. В. Баштанник Вип. 1. 2012. С. 25–34.
2. Гладун О. Феномен протидії корупції в Україні. / О. Гладун // Вісник Національної академії прокуратури України. – Вип. 4(2). – 2017. – С. 17–23.
3. Гречанюк Р. В. Окремі проблеми кваліфікації адміністративного корупційного правопорушення за ст. 172-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення / Р. В. Гречанюк, В. П. Кіселичник // Вісник прокуратури. – Вип. 4 (154). – 2014. – С. 76–84.
4. Гришук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: міжнародний досвід та основні теоретичні підходи: навч.практ. посібник / В. К. Гришук, О. Ф. Пасека. – Юрінком Інтер, 2017, 296 с.
5. Задорожний С. А. Механізми запобігання та протидії корупції в органах місцевої влади. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису : дис. .. к-та наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Сергій Анатолійович Задорожний; Національна академія державного управління, – Київ, 2016, – 251 с. – Режим доступу : https://www.nung.edu.ua/files/attachments/zadorozhnyy_dis.pdf
6. Лазаренко С. Ж. Організаційно-правові аспекти протидії корупційним діянням / С. Ж. Лазаренко, К. А. Бабенко – Режим доступу : <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/561-organizatsijno-pravovi-aspekti-protidiji-koruptsijnim-diyannjam.html>
7. Мельник Р. Створення та функціонування інституцій з попередження та протидії корупції: досвід Грузії. / Р. Мельник // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. Вип. 4. 2015. – Режим доступу: <http://www.chasopysnaru.gp.gov.ua>
8. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» наук. ред. М.І. Хавронюк. Київ: Ваіте, 2018. 472 с.

9. Новак А. Теоретичні основи дослідження протидії корупційним проявам у системі публічного управління / А. Новак // Теорія та історія державного управління. Вип. 1 (28). 2016. С. 29-36. – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_01\(28\)/6.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_01(28)/6.pdf)

10. Серьогін С. С. Професіоналізм керівників органів влади / С. С. Серьогін // Публічне адміністрування: теорія та практика. 2014. Вип. 2. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-02\(12\)/21.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-02(12)/21.pdf)

МАТВЄЄНКО ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*начальник відділу з координації наукової роботи та докторантури
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

У сучасних умовах розвитку громадянського суспільства, активного формування різноманітних форм взаємодії, в тому числі громадянських рухів, союзів, асоціацій тощо, першочергового значення набуває питання створення ефективної системи зв'язків з громадськістю в органах публічної влади, що значно сприяє підвищенню результативності публічного управління і забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку. Такий позитивний ефект досягається завдяки встановленню дієвих комунікацій з громадськістю та активного залучення до процесу розробки, прийняття і здійснення політико-управлінських рішень щодо створення та розподілу публічних благ, задоволення суспільних інтересів і потреб.

Публічне управління потребує встановлення та підтримання сталих комунікативних зв'язків між його суб'єктами й об'єктами, використання спеціальних засобів інформаційного обміну, завдяки яким забезпечується та безпосередньо здійснюється управлінський процес. Зв'язки з громадськістю є неодмінною складовою управлінської системи і публічного управління загалом. Адже потреба налагоджувати та підтримувати комунікації впливає з самого змістовного наповнення публічного управління як цілеспрямованого впливу з метою досягнення суспільно-значимих і суспільно-визначених цілей і передбачає: обов'язкове усвідомлення цієї потреби суб'єктами публічного управління, а також регулювання та координацію комунікативної діяльності всіх акторів.

Вітчизняні дослідниці Н. Драгомирецька, К. Кандагура, А. Букач розрізняють два різновиди комунікаційного зворотного зв'язку з громадськістю в органах публічної влади, а саме:

- добровільний зворотний зв'язок – збір думок, які неурядові організації або громадськість добровільно надають органам публічної влади щодо певних проблем;
- зворотний зв'язок за запитом – звернення органів влади до неурядових організацій та громадськості із запрошенням висловлювати свої думки щодо певних проблем [1].

У наукових дослідженнях вітчизняні науковці Т. Гаман, О. Андрійчук виокремлюють практичні моделі зв'язків з громадськістю запроваджуються органами публічної влади з відповідними методами PR, які тлумачаться як сукупність способів та прийомів, засобів, інструментів, за допомогою яких суб'єкт управління взаємодіє з громадськістю [2]:

На думку Є. Романенко оптимальною моделлю зв'язків з громадськістю в органах публічної влади є модель правового партнерства та діалогу. На підставі аналізу комунікативної взаємодії органів публічної влади та громадськості в Україні можна виокремити відповідні особливості, серед яких:

- 1) необхідність розширення кола суб'єктів комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості;
- 2) координація їх діяльності шляхом створення спеціальних експертних рад при відповідних органах державної влади;
- 3) поглиблення практики тісної співпраці ЗМІ з інститутами громадянського суспільства;
- 4) моніторинг реакції суспільства та ЗМІ на відповідні проблеми у сфері державної політики;
- 5) побудова моделі ефективної комунікативної взаємодії органів державної влади з різними групами громадськості [3].

Все це дає підстави стверджувати, що зв'язки з громадськістю є надзвичайно важливою і відповідальною сферою діяльності органу публічної влади, яка передбачає різноманітні технології та шляхи реалізації інформаційної взаємодії.

Оптимальною моделлю зв'язків з громадськістю в органах публічної влади є модель правового партнерства та діалогу. Вимоги до комунікативної діяльності суб'єктів публічного управління стосуються різних сфер життєдіяльності суспільства і відповідно вимагають впровадження певних методів, технік, технологій, які в свою чергу, мають бути об'єднані в систему. Методи, техніки і технології комунікативної діяльності знаходяться в декількох площинах: правовій, внутрішньо-організаційній комунікативній діяльності і характеризується, як функція забезпечення зовнішньої спрямованості; організації зовнішньо спрямованої комунікативної діяльності. Це досягається завдяки певній групі методів: інформування, переконання, уселяння, вплив, поведження, упровадження в психіку, стимулювання, просування, пропаганда, переговори. Основними рівнями, на яких можуть здійснюватись зв'язки з громадськістю є: інформування, консультування, діалог та партнерство. Останній рівень характеризується як найвища форма комунікацій з громадськістю, яка передбачає спільну відповідальність на всіх етапах управлінського процесу.

Отже, аналіз викладених у науковій літературі положень дає можливість визначити, що зв'язки з громадськістю слід розглядати як внутрішню складову державно-управлінського процесу, і як зовнішню й

внутрішньо спрямовані зв'язки з громадськістю і персоналом, що вимагає своїх правил та механізмів застосування.

Список використаних джерел

1. Драгомирецька Н.М., Кандагура К.С., Букач А.В. Комунікативна діяльність в державному управлінні : навч. пос. Одеса, ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, 2107. 180 с.
2. Гаман Т.В., Андрійчук О.А. Роль і значення зв'язків з громадськістю у формування позитивного іміджу органів державної влади. Державне управління. Вип. 4. 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Unzap_2011_4_64.pdf
3. Романенко Є.О. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження. Державне управління та місцеве самоврядування. Вип. 2 (21). 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2014/2014_02\(21\)/22.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2014/2014_02(21)/22.pdf)

МЕРКОТАН ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА,

*магістрантка кафедри регіональної політики та публічного адміністрування,
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Проблеми якості надання адміністративних послуг на місцевому рівні є предметом дослідження багатьох науковців та висвітлюються з різних форматів їх надання. У даних тезах зацентруємо увагу на деяких з них. Аналіз наукових публікацій з даної проблематики демонструє різноплановість підходів до їх визначень. Зокрема, можемо відзначити, що здебільшого вони розглядаються з позицій: 1) децентралізації адміністративних послуг в частині підвищення їх якості відповідно до пріоритетних напрямів у сфері реформування публічного управління в Україні; 2) розвитку і вдосконалення системи надання адміністративних послуг через формування оптимальної мережі Центрив надання адміністративних послуг.

В науково-теоретичному контексті вітчизняні дослідниці Т. Маматова та О. Гладка ключовими напрямками подальшого вдосконалення системи надання адміністративних послуг відзначають: розробка та затвердження регіональних програм розвитку системи адміністративних послуг; врахування інтересів стейхолдерів у вигляді формування стратегічної мети; створення регіональних мереж задля обміну інформацією та вирішення спільних питань; проведення роз'яснювальної роботи з підвищення рівня надання адміністративних послуг; запровадження компетентнісного підходу серед керівників та співробітників системи Центрив надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) шляхом проведення систематичних тренінгів та семінарів; підвищення рівня мобільності надання адміністративних послуг шляхом поширення практик придбання «мобільних кейсів», виїздів «бригад публічних послуг» тощо; запровадження ІТ- сервісів (онлайн консультації, онлайн черга, онлайн послуга тощо) [4].

Л. Беззубко та Ю. Беззубко наголошують, що вдосконалення надання адміністративних послуг потребує вирішення низки організаційних та економічних питань, підвищення якості послуг, максимального спрощення та дерегуляції їх отримання, розроблення анкет стосовно оцінювання якості наданих послуг [1].

В Аналітичному звіті за результатами оцінювання якості надання адміністративних послуг (2019) зазначається, що ситуація в Україні щодо надання адміністративних послуг поступово змінюється на краще [2]. Втім, в Україні існує необхідність розробки комплексної методики щодо для оцінювання системи надання адміністративних послуг органів місцевого самоврядування України, а отримані результати нададуть змогу відображати загальнодержавні позитивні тенденції, а також проблеми щодо надання адміністративних послуг. Особливо ця проблема прослідковується у ході децентралізації, тому що спроможні громади отримали більш широкі повноваження, ресурси і відповідальність. Також значно розширено перелік послуг, які можуть надаватися на місцях, та потреба в їх кадровому забезпеченні.

Законодавство у сфері надання адміністративних послуг складається з Конституції України, Закону України «Про адміністративні послуги» та інших законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері надання адміністративних послуг [5].

В листопаді 2021 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрив надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі», який передбачає цілу низку новел [6]. У Державному бюджеті на 2021 рік навіть передбачена спеціальна субвенція. Вона надаватиметься за такими напрямками: будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт будівель та приміщень для розміщення ЦНАП; облаштування будівель та приміщень, де розміщений ЦНАП, забезпечення центрив та їх територіальних підрозділів і віддалених робочих місць обладнанням [3]. Ці завдання передбачено вище зазначеним Законом України [6].

Документом встановлено зобов'язання міським, селищним, сільським радам, що представляють інтереси територіальних громад із населенням понад 10 тисяч мешканців – утворити центри надання адміністративних послуг відповідно до цього Закону до 01 січня 2023 року; менше 10 тисяч мешканців – утворити центри надання адміністративних послуг відповідно до цього Закону (у разі виділення відповідного державного фінансування на будівництво, реконструкцію, облаштування приміщень та забезпечення обладнанням таких центрив) до 01 січня

2024 року. При цьому, зазначені органи місцевого самоврядування можуть утворювати такі центри за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету та інших не заборонених законодавством джерел без урахування строків, передбачених цим пунктом [6].

За результатами соціологічного опитування, якістю державних послуг у Центрах надання адміністративних послуг задоволені 77% українців [7]. Під час щорічної конференції Програми «U-LEAD з Європою» – «Послуги для всіх» основною метою дій Уряду є підвищення якості послуг у ЦНАП, а кількість громадян, задоволених державними послугами повинна бути більше 90% [7]. З цього приводу Міністерство цифрової трансформації у 2021 році почало запускати модернізовані центри надання адміністративних послуг – Дія Центри. У таких центрах для громадян доступні такі послуги: адміністративні послуги; консультації щодо онлайн-послуг; комп'ютери з доступом до Інтернету; укладання договорів і угод щодо комунальних послуг; консультації щодо бізнесу. Крім того в Дія Центрах надаються супутні послуги: безоплатна правова допомога; поштові послуги; банківські послуги; прийом громадян головою територіальної громади; коворкінг-зона тощо [7].

Список використаних джерел

1. Беззубко Л.В. Проблеми діяльності центрів надання адміністративних послуг в Україні. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2018. Вип. 2(20). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02\(20\)/8.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02(20)/8.pdf).

2. Бригілевич І. Аналітичний звіт «Результати оцінювання якості надання адміністративних послуг і впровадження рекомендацій щодо покращення діяльності ЦНАП у містах – партнерах Проекту ПРОМІС» підготовлено в рамках діяльності Проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який упроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади. – 2019. – 41 с.

3. Децентралізація: офіційний сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/>

4. Маматова Т.В., Гладка О.М. Інноваційні підходи до розвитку системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації. Державне управління та місцеве самоврядування: збір. наук. праць ДРІДУ НАДУ. – 2020. – Вип. 1 (44). – С. 86-91.

5. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2021 № 5203-VI. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі: Закон України від 03.11.2020 № 943-IX. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-20#Text>

7. Укрінофрм: Мультимедійна платформа іномовлення України. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-yakisne-zhyttia/3225961-akistu-poslug-u-cnap-zadovoleni-77-ukrainciv-fedorov.html>

МИРНЕНКО ВАЛЕРІЯ ВІКТОРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПЛИВОВА РОЛЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження зумовлена такими важливими факторами, як динамічний розвиток туристичної галузі у світі та безпосередньо в Україні, посилення ролі місцевого самоврядування в системі органів публічної влади, зміни щодо децентралізації державної влади в Україні, а також висока ймовірність не лише позитивного впливу туристичної галузі за напрямком «медичний туризм» на соціально-економічний розвиток країни, але й на відокремлений регіон, який має можливість надавати такі послуги [4, 6].

На теперішній час багато вітчизняних та зарубіжних вчених займаються дослідженнями з проблематики медичного туризму: впливом на соціально-економічний розвиток регіонів, особливостями функціонування органів публічного управління. Дослідження проблем щодо розвитку медичного туризму висвітлюють у своїх працях В. Баєв, Є. Гнедик, І. Вахович, Л. Ган, О. Гунченко, Р. Довнар, В. Малімон, Д. Фредерик та ін.

Сьогодні основним законодавчим документом, що регулює медичний туризм є Закон №324/95-ВР от 15.09.1995 «Про туризм». Цей акт законодавства визначає загальні правові, організаційні, виховні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму, в т.ч. й «при тимчасовому виїзді особи з місця постійного проживання в оздоровчих цілях» [9].

Слід відмітити, що до основних інструментів, які використовуються на практиці державної підтримки та органів місцевого самоврядування в системі органів публічної влади до розвитку регіонального медичного туризму відносяться:

1. Адміністративні (сертифікація на відповідність вимогам Міжнародного стандарту ISO 9001, акредитація медичної організації за відповідними системою Joint Commission International (JCI), яка впроваджена більш ніж у 80 країнах та є методом оцінки якості та організації медичного обслуговування на міжнародному рівні, все це є гарантом якісного медичного обслуговування, безпеки пацієнтів й застосування правильного лікування; візові процедури згідно постанови Кабінету Міністрів України від «Про затвердження Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію» від 1 березня 2017 р. № 118 зі змінами);

2. Законодавчо-правові (нормативно-правові акти та документи, які регламентують діяльність суб'єктів ринку медичного туризму). Нажаль забезпечення медичного туризму, як відмічає Є. Гнедик, потребує комплексного аналізу всіх обставин та залучення до використання законодавчих актів, які б регулювали як

медичну практику, так і туристичну діяльність [2]. Навіть в законі «Про туризм» відсутнє визначення самого поняття «медичний туризм».

3. Фінансові (податкові, кредитні, митні, інвестиційні, тарифні забезпечення) [5].

Роль держави в розвитку і формуванні ринку медичного туризму є дуже важливою. У багатьох країнах розроблено спеціальне законодавство щодо підтримки медичного туризму [1, 3]. Наприклад, Туреччина в державних і приватних медичних установах реалізує строгі технічні, медичні стандарти і стандарти якості. Урядом цієї країни залучаються великомасштабні приватні інвестиції до сектору охорони здоров'я, що дозволяє провести технічне переоснащення існуючих медичних центрів і відкривати нові медичні установи відповідно до останніх досягнень науки і техніки. Так, до Міністерства охорони здоров'я Туреччини належить тільки приблизно 55% всіх медичних закладів, інші лікувальні установи – це заклади університетів, приватних компаній та іноземних юридичних осіб [7].

В Німеччині слід відзначити високий рівень оснащення медичних клінік сучасним високотехнологічним обладнанням. Відповідно до німецького законодавства, медичні клініки зобов'язані проходити програми контролю якості під державним наглядом (шляхом сертифікації та акредитації) [8]. Також необхідно звернути увагу на рівень підготовки фахівців, який один з найвищих в світі. Лікарі проходять сувору і якісну підготовку, отримуючи двоетапну вищу освіту. Й що є найважливішим, так це надання висококваліфікованих медичних послуг в комфортабельних умовах.

Спостерігаючи тенденцію до збільшення ринку медичного туризму у світі, навіть в умовах пандемії COVID-19, треба відмітити, що стратегічна інтеграція України, яка має високий потенціал розвитку медико-туристичних послуг, до глобальної туристичної системи є важливим кроком. Тому необхідно як з боку держави, так й місцевого самоврядування в системі органів публічної влади надати преференції щодо пільгового оподаткування та надання фінансово-кредитних стимулів для збільшення потенціалу ринку медичного туризму, удосконалити нормативно-правові документи, розв'язати питання щодо видачі «прискореної медичної візи» іноземним громадянам.

Список використаних джерел

1. Баєв В. В. Характеристика структурних елементів ринку медичного туризму [Електронний ресурс] / В. В. Баєв. // Ефективна економіка. – 2015. – № 3. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_37.
2. Гнедик Є. С. Засоби регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму / Є.С. Гнедик // Підприємництво, господарство і право. – 2019. – № 3. – С. 80-86.
3. Діденко К. Д. Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / К. Д. Діденко, В. Г. Жученко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2016. – Вип. 16(4). – С. 101-105. – URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16\(4\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16(4)_26).
4. Казакова Н. А. Напрями розвитку медичного туризму в Україні та його вплив на економіку / Н. А. Казакова, А. А. Марушева, Ю. Г. Прав, А. О. Гулаг // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2018. – № 63. – С. 20-34.
5. Лісничка О.М. Правове регулювання медичного туризму в Україні / О.М.Лісничка // Вісник ХДУ серія Юридичні науки, 2017. – Вип. №3. Том1. – С. 99-103.
6. Gan, L.L., & Frederick, J.R. (2011). Medical tourism facilitators: Patterns of service differentiation. Journal of Vacation Marketing, 17(3), 165-183. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://libres.uncg.edu/ir/uncp/f/Medical%20tourism%20facilitators_patterns%20of%20service%20differentiation.pdf
7. Медицинский туризм – самый быстроразвивающийся сектор услуг в Турции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visitturkeyforhealthcare.com/ru/uploads/9766469-dr.pdf>
8. Медицинский туризм. Германия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://transmed-germany.com/articles/medicinskiy-turizm-germaniya>
9. Закон №324/95-ВР от 15.09.1995 «Про туризм» http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_1995_09_15/Z950324.html

НЕГУЛЯЄВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОТРИМАННЯ ЖИТЛА, ЯК ФАКТОР ЗМЕНШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Сьогодні у світі не залишилось жодного континенту, який би не був охоплений конфліктом, внаслідок якого люди змушені полишати свої домівки у пошуках безпечного притулку для себе і родин. Динаміка бідності, нестачі продовольства, зміни клімату, конфліктів та переміщення все більше взаємопов'язані та посилюються, змушуючи все більше людей шукати безпеки та прихистку [6]. Щороку 20 червня відзначається Всесвітній день біженців, визначений Організацією Об'єднаних Націй, щоб привернути увагу до мужності, стійкості та внеску людей, які були змушені покинути свої домівки, щоб утекти від конфлікту, переслідування чи серйозних порушень прав людини. З нагоди Всесвітнього дня біженців 2021 року Агентство ООН у справах біженців (УВКБ ООН) опублікувало щорічний звіт УВКБ ООН про глобальні тренди вимушеного переміщення в світі.

Незважаючи на обмеження пересування внаслідок пандемії, кількість людей, переміщених через конфлікти, переслідування та порушення прав людини, зростає до 82,4 мільйона у 2020 році, згідно зі щорічним звітом УВКБ ООН про Глобальні тренди. Це ще на 4% більше, ніж рекордні 79,5 мільйона переміщених осіб станом на кінець 2019 р. Ще 48 мільйонів людей були внутрішньо переміщеними особами (ВПО) у своїх країнах [3].

На жаль, винятком не стала і Україна, на сході якої вже восьмий рік поспіль триває збройний конфлікт. За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України, за в період з 07.2020 по 07.2021 роки кількість внутрішньо переміщених осіб зросла на 24889 осіб, та станом на 6 липня 2021 року складає 1 473 650 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим [5] (рис. 1). Проаналізувавши дані можемо прийти висновку, що на збільшення кількості людей які шукають захист внутрі держави впливає постійне порушення режиму перемир'я зі сторони бойовиків, а також збіглося з періодом початку третьої хвилі коронавірусу та посиленням карантинних обмежень, що також можливо зв'язати зі збільшенням норм соціальних гарантій в Україні.

Системне вирішення проблем ВПО означає, що політика щодо ВПО має бути достатньо ефективною і досягнути кінцевої мети: зникнення потреби в додатковому захисті для ВПО. Це питання потребує комплексності дій та координації різних інституцій. Для більшості сімей переміщених осіб актуальною залишається проблема забезпеченість житлом. Однак існує певна кількість людей, які за період перебування в статусі ВПО завдяки жилищним програмам держави отримали довгоочікуване житло чи компенсацію на отримання житла, та зареєструвалися на новому місці, що не залишили статус ВПО згідно статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» в якій купівля житла та реєстрація в ньому не входить до списку підстав для позбавлення статусу ВПО. Ця інформація вноситься як зміна фактичного проживання особи до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, а також за зверненням внутрішньо переміщеної особи – вноситься до довідки ВПО. Таким чином, згідно діючого законодавства, інтеграція внутрішньо переміщених осіб завдяки отриманню власного житла ніяк не впливає на зменшення чисельності зареєстрованих ВПО, що ускладнює реальне визначення потреб ВПО, та прийняття політичних рішень спрямованих на успішну інтеграцію цих людей в Україні. На зміни що до кількості зареєстрованих ВПО в Україні постійно будуть впливати забезпечення перемир'я чи посилення бойових дій на Сході країни, збільшення чи зменшення соціальних норм незахищеним верстам населення та можливість сезонного заробітку. На разі стає приклад Азербайджану в законодавстві якого зазначено що громадянин позбавляється статусу вимушеного переселенця (особи, переселеного в межах країни) в наступних випадках:

Рис.1 Графік збільшення кількості ВПО з 07.2020-07.2021 р.

при поверненні на місце колишнього звичайного проживання або безоплатне забезпечення в цьому регіоні іншим місцем проживання встановленої площі;

у разі ж відсутності такої можливості – при забезпеченні особливим рішенням держави житловою площею на певному рівні [1].

Введення подібної норми у законодавство України допомогло б зменшити статистичну кількість внутрішньо переміщених осіб та з'ясувати реальну кількість сімей, які потребують забезпечення житлом, що є ключовим питанням успішної інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

Список використаних джерел

1. Закон Азербайджанської Республіки «Про статус біженців і вимушених преселенців (осіб, переселених в межах країни) № 668-ІГ від 21 травня 1999 года; Оpubлікований в газеті «Азербайджан» (17 липня 1999 г., № 148) [Електронний ресурс] //– Режим доступу:<http://www.e-qanun.az/framework/4757>
2. Закон України «Про Прозабезпечення прав і свобод внутрішньопереміщених осіб» Верховна Рада України; Закон від 20.10.2014 № 1706-VII [Електронний ресурс] //– Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
3. Звіт УВКБ ООН «Про глобальні тенденції вимушеного переміщення в 2020 році» [Електронний ресурс] //– Режим доступу: <https://www.unhcr.org/60b638e37/unhcr-global-trends-2020>
4. Звіт національної системи моніторингу //ситуація з внутрішньо переміщеними особами// червень 2018 року [Електронний ресурс] //– Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/nms_round_10_ukr_press.pdf

5. Сайт Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс] //– Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

6. Сайт УВКБ ООН, Агентство ООН у справах біженців [Електронний ресурс] //– Режим доступу: <https://www.unhcr.org/ua/34573-zvit-uvkb-oon-pro-globalni-trendi-svi.html>

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор*

ЧОРНОМОРСЬКИЙ РЕГІОН В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

На початку 2021 року відбулася презентація «Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки» – першого цілісного документу такого змісту, який демонструє усвідомлення Україною на державному рівні важливості позаофіційних дипломатичних джерел розвитку міждержавних відносин і міжнародної комунікації.

Важливу роль в публічній дипломатії має відігравати сфера культури, цілі і завдання для якої окремо наголошені в цьому документі: «Культурна дипломатія є одним з напрямів публічної дипломатії та політики «м'якої сили», метою якої є покращення впізнаваності України та її культурного розмаїття, формування позитивного ставлення громадян інших країн до України. Культурна дипломатія як напрям зовнішньої політики дає змогу популяризувати і ділитися національними здобутками та досвідом у сфері культури з громадянами інших країн, досягаючи кращого порозуміння та довіри» [1, 4].

Стратегія також визначає способи, якими передбачається реалізовувати наміри України в сфері культурної дипломатії:

«1) просування сучасного українського кіно, особливо сприяння участі українських фільмів у міжнародних кінофестивалях;

2) просування сучасної української класичної та популярної музики, сприяння спільним міжнародним проектам;

3) просування сучасного українського театру та перформативного мистецтва, зокрема через участь у міжнародних театральних фестивалях;

4) просування сучасної української літератури, сприяння участі України в провідних міжнародних книжкових виставках, сприяння перекладу та виданню творів українських письменників за кордоном;

5) сприяння видавничим проектам для публікації іноземними мовами книг і брошур з популяризації історії та сьогодення України;

6) просування українського класичного і сучасного візуального мистецтва, зокрема за допомогою виставкових проектів за кордоном, мистецьких обмінів і колаборацій;

7) сприяння популяризації українських креативних індустрій, зокрема дизайну, моди, архітектури тощо;

8) презентація розмаїття українського мистецтва, зокрема представлення української культури й мистецтва в рамках міжнародних фестивалів, форумів, конференцій;

9) сприяння міжнародним дослідницьким проектам у галузі культури й мистецтва, заохочення іноземних фахівців до вивчення української культури;

10) просування української культурної спадщини;

11) популяризація української мови у світі;

12) сприяння проектам у галузі культури й мистецтва представників корінних народів і національних меншин.» [1, 8].

Підсумовуючи цей перелік можливих напрямків міжнародної присутності української культури, наголосимо на значній увазі до спільних міжнародних проектів – фестивалів, форумів, конференцій і Чорноморський регіон є природним середовищем для міждержавної співпраці такого роду. Проте, нажаль, у тексті Стратегії ми не знаходимо згадки про чорноморські держави як цілісний простір для застосування зусиль публічної дипломатії.

Беручи до уваги складну військово-політичну ситуацію в Чорному морі, яка склалася в результаті анексії Криму, відсутність як окремих країн чорноморської співдружності, так і всього цього регіону в його політико-географічній визначеності, в якості пріоритетного об'єкту для найширшого спектру дипломатичної діяльності можна вважати певним стратегічним недоліком Української державної позиції. Неуважність України як держави до «м'якої сили» культурної взаємодії дається взнаки і на рівні регіонального позиціонування причорноморських областей – Одеської, Миколаївської, Херсонської, які не згадують на своїх офіційних сайтах жодних подій, що мають відношення до Чорноморського регіонального співробітництва.

Список використаних джерел

1. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/public-diplomacy-strategy.pdf>

ОЛЕЙНИЧЕНКО АРТЕМ ВОЛОДИМИРОВИЧ

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУТНІСТЬ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Отже, в умовах сучасного розвитку держави проблема мотивації працівників дуже важлива, оскільки вирішення завдань, що стоять перед ними, можливе лише за умови створення якісної мотиваційної основи, яка буде спонукати працівників органів місцевого самоврядування до результативної та корисної діяльності [1].

За словами відомого вітчизняного ученого у сфері державного управління В. Малиновського, мотивація – важлива функція державного управління, без якої неможлива ефективна діяльність будь-якого керівника, відповідно будь-якого органу місцевого самоврядування, вона вимагає від керівників розвинутих здібностей спонукати виконавців до вищого рівня напруження зусиль, досягнення ефективних результатів праці [3], та мотивація трудової діяльності не може бути дієвою без задоволення матеріальних потреб, орієнтації на матеріальний інтерес працівника, як стверджує А. Колот [1].

У своїй праці, Н. Поліщук характеризує мотивацію як процес дії мотивів і як механізм, що визначає виникнення, напрямки та способи здійснення конкретних форм діяльності, як сукупна система процесів, що відповідають за спонукання та діяльність [4]. Було проаналізовано 12 основних факторів мотивації державних службовців, а саме:

- 1) високий зарібок та матеріальне заохочення;
- 2) фізичні умови роботи;
- 3) структуризація;
- 4) соціальні контакти;
- 5) взаємовідносини;
- 6) визнання;
- 7) прагнення до досягнень;
- 8) влада і вплив;
- 9) різноманітність та зміни;
- 10) креативність;
- 11) самоудосконалення;
- 12) цікава та корисна робота [2].

Поняття «мотивація» в сучасній науці слід розглядати як складне комплексне соціально-економічне й психологічне поняття. яке у вітчизняній науці ще не сформоване як теоретико-методологічна база дослідження мотивації діяльності в органах місцевого самоврядування та практично відсутні методи оцінки мотиваційних заходів.

У свою чергу, сталий розвиток України залежить від діяльності професійних і мотивованих працівників, які зможуть оперативніше ухвалювати рішення та будуть адаптуватися до змін упевнених ситуаціях, а також виявляти креативність і здатність до інноваційного мислення.

Мотивація працівників органів місцевого самоврядування має складатися як із матеріальних, так і нематеріальних стимулів та за умови обмеження можливостей у керівників використовувати матеріальні мотиваційні механізми доцільно поліпшувати такі важливі елементи праці в організації, як «соціальні контакти» та «стійкі взаємовідносини», оскільки працівники бажають отримувати позитивні емоції під час роботи в органах місцевого самоврядування. Тому керівникові слід формувати такий моральний клімат у колективі, що буде заохочувати взаємини на всіх ланках праці. Тоді працівники будуть задоволені працювати в умовах довіри, сприятливих робочих і особистих взаємин, властивих ефективній команді.

Список використаних джерел

1. Азарова А.О. Дослідження множини чинників нематеріальної мотивації на підприємстві/А.О. Азарова, О.А. Ковальчук//Економічний простір. – 2010. – № 5. С. 53-58.
2. Бойко Е.В. Мотивация персонала: Учебное пособие для студентов специальности «Менеджмент организаций» / Е.В. Бойко. – 2004. – 126 с.
3. Корвацька З.Я. Особливості підвищення кваліфікації службовців у Великобританії. Досвід для України / З. Корвацька, П. Шевчук // Соціально-економічна ефективність державного управління: теорія, методологія та практика: матеріали щорічної наук.- практ. конференції, 23 січ. 2013р. Ч.1.-Л., 2013. – С. 122-125.
4. Поліщук, Н. Актуальні питання щодо діагностики факторів мотивації державних службовців [Текст] / Н. Поліщук // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. – Одеса, 2006. – Вип. 3 (27). – С. 250.

ПОВАЖУК ОЛЕНА ПЕТРІВНА

аспірант КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕРЕЖЕВОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВРЯДУВАННЯ

Нині в Україні реалізується цілий комплекс широкомасштабних реформ, які охоплюють сферу політичного, адміністративного та територіального устрою. Здійснюється трансформація системи державної влади. Проте

будь-яка структурна трансформація державної системи влади створює відповідні виклики для країни, особливо це стосується модернізації публічного управління в умовах децентралізації та діяльності владних інститутів у новій організаційно-управлінській парадигмі публічної влади. Поступово здійснюється переорієнтація з розгляду окремо державного управління, місцевого самоврядування та громадянського суспільства на їх системне бачення в контексті публічного управління. Зазначене потребує більш уважно придивитися до категорії «публічне управління», взаємозв'язку такого управління із сучасними організаційно-управлінськими концепціями, що формують політико-управлінське підґрунтя для діяльності сучасних держав [2].

Одною з таких організаційно-управлінських концепцій є теорія політичних мереж. Інкорпорування мереж в управлінську підсистему держави пояснюється стрімким розвитком інформаційного суспільства, розмиванням меж між державою і громадянським суспільством, поглибленням глобалізаційних процесів. Саме тому стає важливим вивчення мережевих управлінських концепцій, їх впливу на зміну загальної управлінської парадигми та розвиток нових відносин у системі публічної влади [2].

Термін «мережі» досить поширений у науковій літературі, хоча здебільшого він згадується у контексті організації комп'ютерних мереж, або ж торговельних об'єднань. Розглянемо мережу як важливу форму мультиорганізаційного врядування. Серед значних переваг мережевої координації як у публічному, так і в приватному секторах, – підвищена здатність до організаційного навчання, більш ефективного використання ресурсів, розширення можливостей щодо планування та вирішення складних проблем, зростання конкурентоспроможності та більш якісні послуги для клієнтів і замовників. Тим не менше, незважаючи на значний прогрес у дослідженнях міжорганізаційних мереж, що відбувся за останні п'ятнадцять років, продовжує існувати значна невідповідність між рівнем уваги, що привертають до себе мережі, та знаннями щодо загального функціонування мереж. Під функціонуванням мереж мається на увазі процес, за допомогою якого певні умови, існуючі в мережі, призводять до різних результатів. Розуміння принципів функціонування мереж є важливим, оскільки дозволяє краще зрозуміти, чому мережі досягають певних результатів, незалежно від того, чи останні є продуктом висхідних процесів в організації чи стратегічних рішень, прийнятих учасниками мережі або державними посадовими особами [1].

На думку К. Прована (K. Provan) та П. Кеніса (P. Kenis), будь-які цілеорієнтовані мережі повинні мати відповідну систему управління, завданнями якої є залучення учасників мережі до колективних взаємодій, ідентифікація і вирішення конфліктних ситуацій, ефективний розподіл ресурсів. Науковці виділяють три типи управління мережами:

1) мережеве самоуправління (англ. Participant-Governed Networks) – управління здійснюють учасники мережі;

2) централізоване управління мережами (англ. Lead Organization-Governed Networks) – управління здійснюється головною організацією мережі;

3) адміністративне управління мережами (англ. Network Administrative Organization) – управління мережами здійснюється спеціально створеною адміністративною структурою [3].

Самоуправління або партисипативне управління мережами, є найбільш простою формою. Управління в межах цієї моделі здійснюється або на основі формально затверджених зборів, або більш неформально – за рахунок взаємодії найбільш впливових акторів мережі. У крайньому випадку, такі мережі можуть бути високодецентралізованими, такими, що включають усіх членів мережі в постійний процес взаємодії [1].

Централізована модель управління мережами передбачає концентрацію основних управлінських повноважень у одного члена мережі, що виконує функцію лідера. Організація-лідер забезпечує управління мережею та знижує витрати на досягнення мережевих завдань для всіх учасників мережі, часто беручи управлінські видатки на себе. Організація-лідер часто обирається самими членами мережі, які вважають цю модель управління ефективною. Але вона може визначитися і ззовні, зовнішніми джерелами, що здійснюють ресурсне забезпечення мережі [3].

Адміністративне управління є третьою моделлю, що передбачає створення спеціальної адміністративної структури, завданням якої є управління сітьовою активністю. Ця модель є також централізованою, однак її відмінністю від мереж з організацією-лідером є те, що адміністративна структура не має власних інтересів, окрім управління мережею, тобто не є самостійним членом мережі як носій інтересу. Адміністративне управління мережею встановлюється або безпосередньо самими членами мережі, або за рахунок мандату, даного організатором мережі. Воно може складатися із відносно невеликого штату або формувати певну більшу або меншу стійку структуру типу управлінської ради, що мають свій офіс.

Наголос на управлінні мережами ставився рідко, а мережеве управління не розглядалося як основне. У цьому сенсі «хоча всі мережі передбачають існування комплексних взаємодій між їхніми учасниками, дослідження систем управління такими мережами зазвичай спрямовуються на вивчення способів використання інститутів та структур влади, форми співробітництва з метою розподілу ресурсів, координацію та контроль спільних дій у мережі в цілому» [3]. При такому підході мережеве врядування потрібно розуміти як елемент або підсистему будь-якої мережевої структури, що здійснює координацію дій та бере участь у ефективному розподілі ресурсів [1].

Список використаних джерел

1. Єгіозар'ян А. Г. Особливості мережевого врядування у сфері публічної політики та управління [Електронний ресурс] / А. Г. Єгіозар'ян // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 44 (1). – С. 118–124. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44%281%29__16

2. Козак В. І. Модернізація публічного управління на засадах мережевого підходу. Державне управління та місцеве самоврядування. 2018. Вип. 1. С. 14–21.

3. Provan K. Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness / K. Provan, P. Kenis // Journal of Public Administration Research and Theory [Text]. – Vol. 18. – No 4. – P. 229–252.

РОГУЛЬСЬКИЙ ОЛЕГ ІВАНОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Місцеве самоврядування на сьогодні є важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу.

Процес реформування системи місцевого самоврядування в Україні розпочалося в 2014 році і триває досі. Метою реформування є формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Визначальним чинником модернізації системи місцевого самоврядування є ефективна кадрова політика. Така політика включає в себе: відтворення кадрового потенціалу муніципального управління, його зайнятість, правове врегулювання трудових відносин, організаційних механізмів і процедур відбору, мотивацію, оцінку, удосконалення, навчання та підвищення професійних компетенцій, просування, переміщення кадрів, формування в них високої корпоративної культури.

Передача повноважень від центральних органів виконавчої влади та їхніх територіальних підрозділів органам місцевого самоврядування висуває нові вимоги до професійних якостей посадових осіб місцевого самоврядування, актуалізує необхідність розвитку їхньої професійної компетентності, у тому числі шляхом навчання.

Тому перед органами місцевого самоврядування важливим питанням є створення умов максимального сприяння працівникам у набутті нових професійних знань через використання можливостей професійного навчання. Одним з шляхів забезпечення таких умов є використання інноваційних методів навчання.

До сучасних інноваційних методів навчання персоналу відносять такі [1, с. 558]:

– Відеонавчання – наочне навчання, яке реалізується за допомогою надання персоналу аудіо- та відеопрограм, електронних документів тощо.

– Дистанційне навчання – використання телекомунікаційних технологій для навчання персоналу на відстані (найбільш застосовуваним його різновидом є Skype-навчання, або прослуховування вебінарів).

– Модульне навчання – очне (прив'язане до навчального центру) навчання, що складається з окремих тематичних блоків (модулів), спрямованих на досягнення певного результату (вирішення конкретного управлінського завдання, розвиток певних компетентностей тощо). Навчальний курс має включати опанування теоретичного матеріалу, виконання практичних робіт, а також підсумкових проєктів. Тривалість модульного навчання має залежати від обсягу знань, який необхідно засвоїти, і компетентностей, яких слід набути певним категоріям службовців.

– Кейс-навчання – розгляд практичних ситуацій з досвіду діяльності різних органів місцевого самоврядування, що передбачає аналіз і групове обговорення гіпотетичних або реальних ситуацій. Такий метод дає можливість розвинути здібності до аналізу, діагностики та прийняття обґрунтованих рішень.

– Тренінгове навчання – в тренінговому навчанні основна увага приділяється набуттю практичних компетентностей, тоді як теоретичний блок є мінімізованим. Метою тренінгів є моделювання наближених до реальності ситуацій з метою розвитку певних практичних навичок, освоєння нових технологій здійснення функціональної діяльності, зміни ставлення до виконання завдань тощо. Цей метод диференціюється через поєднання сукупності таких інструментів: ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусії, дебати тощо. Ділова гра передбачає відпрацювання навчальної тематики на основі ситуацій та матеріалу, що моделюють ті або інші аспекти професійної діяльності слухачів. Імітаційна гра спрямована на вироблення нових компетентностей, установок у поведінці, а також на формування підходів до вирішення нестандартних ситуацій; передбачає вибір метафори як проблемної ситуації, пошук рішення і подальше перенесення ефективних рішень в реальну практику.

– мозковий штурм – метод, що дає змогу генерувати велику кількість ідей для вирішення проблемної ситуації за обмежений проміжок часу з подальшим аналізом і вибором найбільш доцільного варіанту вирішення конкретної проблеми. Найбільш ефективним цей метод є для роботи в команді (малих групах).

– Метод поведінкового моделювання покликаний виробити у службовців органу місцевого самоврядування певну модель поведінки в стандартних і нестандартних ситуаціях. Цей метод заснований на пошуку прикладу для наслідування («поведінкової моделі»), її аналізу і відтворення на практиці. Модель має максимально відображати реальну ситуацію, тому є можливість відразу ж застосувати отримані знання на практиці;

– Сторітеллінг (мотиваційна розповідь) – метод навчання нових працівників організації для ознайомлення з організаційною структурою, корпоративною культурою, локальними розпорядчими документами тощо.

– Екшн-навчання – метод навчання для вирішення реальних проблем на практиці в процесі діяльності організації. Основою цього методу є створення робочої групи, що вирішує поставлене завдання. Термін навчання може тривати від кількох тижнів до року;

– Shadowing («стеження») – надання можливості працівнику, представленого до просування кар'єрними сходами, перекваліфікації, ротації, не менше двох днів бути «тінню» співробітника, що займає певну посаду. Завдяки цьому номінант «занурюється» в специфіку певної роботи, може визначити сутність і обсяг необхідних йому знань, навичок і необхідних компетенцій.

– Secondment (своєрідне «відрядження») є різновидом ротації, що передбачає тимчасове переміщення працівника на інше місце роботи, в інший підрозділ організації з подальшим поверненням до виконання попередніх обов'язків.

– Buddying – метод, який полягає у закріпленні за працівником партнера (buddy), завданням якого є надання постійного зворотного зв'язку про дії і рішення закріпленого за ним співробітника з метою виявлення «вузьких місць» в його роботі. Учасники є рівноправними, що відрізняє метод від наставництва.

– Коучинг – метод консалтингу, в процесі якого людина (тренер), який зветься «коуч», допомагає підопічному працівнику досягти професійної мети, передаючи йому свій досвід за допомогою певних наглядів і навчань.

– Майстер-клас – це одна з форм ефективного професійного, активного навчання, під час якого провідний (визнаний) спеціаліст розповідає і показує, як застосовувати на практиці нову технологію або новий метод.

Вище наведені методи навчання мають переваги та недоліки. До переваг можна віднести доступність, різноманітність, інноваційність, свободу вибору місця та часу проведення занять, широкий ринок вибору послуг. Недоліками є значні фінансові витрати, що є проблемним для більшості органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Гетьман О.О. Інноваційні методи розвитку персоналу / О.О. Гетьман, А.О. Білодід // Електронне наукове видання Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки. Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – Миколаїв, 2017. – Вип. 17. – С. 556-561. – Режим доступу: <http://globalnational.in.ua/issue-17-2017/26-vipusk-16-kviten-2017-r-2/3176-getman-o-o-bilodid-a-o-innovatsijnimetodi-rozvitku-personalu>.

РОКУНЕЦЬ-СОРОЧАН ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

*аспірантка кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВПЛИВОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДСЬКИХ РАД ПРИ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

На сучасному етапі реформування в системі охорони здоров'я велике значення набуває досвід багатьох держав світу щодо залучення громадськості. Перенесення основних функцій органів публічного адміністрування на громадські об'єднання, залучення окремих громадян до таких процесів, торкнувся також в сфері охорони здоров'я. Це стосується не тільки формування двох типів медичних закладів: публічних та приватних. Це стосується, в першу чергу, можливостей впливу громадських організацій та їх дорадчих органів на сам процес реформування, дієвий контроль за його здійсненням, корегування дій органів публічного адміністрування, надання правової підтримки пацієнтам та підтримка медичних працівників, захист їх прав тощо. Фактично йдеться про певні впливи на організаційно-правову діяльність органів публічного адміністрування.

На теперішній час подібні ради працюють неефективно. У більшості випадків вони є формальними і не мають суттєвого впливу на багато процесів в системі охорони здоров'я. Це пов'язано з тим, що відсутні як теоретичне обґрунтування даного процесу, так і методологічне забезпечення органів публічного адміністрування щодо стимулювання громадських рад при структурних підрозділах охорони здоров'я органів публічного адміністрування.

Відсутні дослідження в контексті запропонованої проблематики. Зокрема є дослідження щодо: залучення громадян до управління територіями та досліджено особливості українського законодавства щодо забезпечення права громадян на участь в управлінні на місцевому рівні; участь у формуванні та реалізації державної політики України в контексті європейської інтеграції; участь у розробці громадянського суспільства та міжнародних організацій; участь громадян у новому аспекті, а саме – здійснення впливу на політичне життя країни, на державну владу за допомогою Інтернету через політично орієнтовані сайти та портали; участь в управлінні державними справами; участь у здійсненні державної влади; участь громадян у місцевому самоврядуванні; участь громадян у політиці, зумовлена демократичними культурними орієнтаціями; аналіз впливу громадських організацій на політичний процес в сучасній Україні на кожній з його стадій, а саме: конституювання політичної системи; відтворення основних ознак елементів політичної системи та взаємодія між її основними інститутами; підготовка, прийняття політичних рішень і контроль за їх виконанням; шляхи впливу громадських організацій на державну політику й узагальнено зміст, принципи й умови утворення даних організацій у сучасній Україні; вплив недержавних громадських організацій на стан європейської та євроатлантичної інтеграції України; особливості впливу соціально-педагогічної діяльності громадських організацій молоді [1-4].

Список використаних джерел

1. Астапова Т. О. Адаптація зарубіжного досвіду реформування діяльності органів місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04 / Т. О. Астапова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2010. – 20 с.

2. Вінцукевич К.В. Громадські організації у політичному процесі сучасної України: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / К.В. Вінцукевич; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2010. – 18 с.

3. Матвійчук А.В. Громадські організації як чинник становлення громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / А.В. Матвійчук; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2008. – 20 с.

4. Шкумбатюк К.Л. Державна політика України у сфері громадянства в контексті європейської інтеграції: Автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / К.Л. Шкумбатюк; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – Л., 2004. – 19 с.

РУДИК НАТАЛІЯ АНАТОЛІВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДЕРЕГУЛЮВАННЯ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Визначення. Відмінність від лібералізації.

Дерегулювання або Деререгуляція (від лат. *regula* – правило; англ. *deregulation*) – скасування чи скорочення державного регулювання в певній галузі суспільних відносин. Як правило означає зменшення державного контролю над веденням бізнесу, наприклад, для стимулювання вільної конкуренції на ринку. Сам термін інколи плутають з лібералізацією. Лібералізований ринок хоч і має в цілому менше регуляційних законних актів, однак, зазвичай, законодавчо стимулює ефективність виробництва та захищає права споживачів (як приклад – через антимонопольне законодавство).

2. Що передбачає реформа?

2.1. Деререгуляція та спрощення ведення бізнесу

Що простіші правила гри, то більше у ній гравців та прихильників. А якщо ми говоримо про прості правила для бізнесу – то більше на ринку підприємств (а отже, і робочих місць), то привабливішим він стає для інвесторів.

Державна політика деререгуляції – дієвий інструмент для створення відкритого середовища для розвитку бізнесу в Україні завдяки впровадженню якісного регулювання, де всі процеси є прозорими, а кількість регуляторних актів відповідає необхідному мінімуму.

2.2. Системний перегляд (англ. *Rolling Review*) – це перегляд регулювання ринків з метою підвищення їх ефективності, зокрема:

«очищення» регуляторного поля від регулювання, що не відповідає принципам регуляторної політики (зокрема, доцільності, адекватності, ефективності, збалансованості, законності)

оцінка якості регулювання ринків та врахування досвіду минулих рішень для проектування нового регулювання;

підготовка рекомендацій щодо системного вдосконалення регулювання;

практичне впровадження взаємодії держави (регуляторів), бізнесу та суспільства, що призведе до підвищення рівня залученості бізнесу до процесу регулювання його діяльності.

План заходів щодо деререгуляції господарської діяльності та План дій щодо підвищення позиції України в рейтингу «DoingBusiness»

На даний час результатом перегляду стало проведення Кабінетом Міністрів України 11 засідань (з 2016 року по теперішній час), присвячених деререгуляції господарської діяльності, метою яких було скасування неефективних та необґрунтованих регулювань або внесення змін відповідно до кращих світових практик.

Окрім цього, розпорядженням Уряду від 04.12.2019 № 1413 затверджено План заходів щодо деререгуляції господарської діяльності та План дій щодо підвищення позиції України в рейтингу «Doing Business».

План заходів містить 128 пунктів (143 заходів) в 11 сферах економіки, виконання яких покладено на 11 міністерств та 29 інших центральних органів виконавчої влади, що мають на меті вирішення проблем у сферах надання земельних відносин, адміністративних послуг, державного нагляду, телекомунікація ІТ, аграрній, харчовій, будівельній, транспортній сферах, а також з питань митного, валютного та податкового регулювання.

Повноваження Державної регуляторної служби щодо деререгуляції господарської діяльності.

5 серпня 2021 року Кабінет Міністрів України передав Державній регуляторній службі України повноваження щодо моніторингу виконання урядового Плану заходів з деререгуляції господарської діяльності, який включає в себе завдання для ЦОБВ щодо спрощення ведення бізнесу в Україні.

Уже 17 років поспіль експерти Світового Банку укладають рейтинг ведення бізнесу DoingBusiness, який є індикатором інвестиційної привабливості країн, має прямий або непрямий вплив на місце держав у інших економічних рейтингах. Упродовж останніх років Україна впевнено рухається вгору сходинками Doing Business. Так, за минулі три роки країна піднялась на 12 позицій – з 76-ї у 2018 році до 64-ї у 2020.

Цьому сприяло прийняття у 2018-2020 роках п'яти законів України, Указу Президента України, а також низки актів Уряду та органів влади.

У межах виконання розпорядження КМУ від 04.12.2019 №1413 у I півріччі 2020 року прийнято 2 закони, 4 акти Уряду, 8 актів органів влади. Норми зазначених НПА дозволять покращити ситуацію одразу в таких компонентах рейтингу, як «Реєстрація підприємств», «Отримання дозволів на будівництво», «Підключення до системи електрозабезпечення», «Реєстрація підприємств», «Оподаткування», «Міжнародна торгівля».

Звісно, для того, щоб Україна увійшла у ТОП-30 країн за легкістю ведення бізнесу, потрібно докласти ще багато зусиль та зняти низку додаткових регуляторних бар'єрів. У цьому контексті фокус уваги відповідних органів влади зосереджено на оперативному розробленні та прийнятті нових рішень за напрямками, які цього потребують. Саме над цим продовжує роботу Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства із активним залученням експертів у різних сферах.

Методичні рекомендації з проведення регіонального регуляторного перегляду.

Державна регуляторна служба України підготувала «дорожню карту» для органів місцевого самоврядування – методичні рекомендації з проведення регіонального регуляторного перегляду.

Так, перегляд регуляторних актів на місцях здійснюється комісіями, до складу яких необхідно включати представників: місцевого бізнесу та підприємницької громадськості не менше ніж 2/3 від загальної кількості; органів місцевої влади, а також Антимонопольного комітету, Мінюсту та ДРС.

Нагадаємо, що відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» новообрані ради можуть вносити зміни, визнавати такими, що втратили чинність, або скасовувати акти відповідних органів місцевого самоврядування, правонаступниками яких вони є, а також приймати рішення про поширення дії чинних регулювань на громади, які увійшли до їх складу.

Результати перегляду регуляторних актів органів місцевого самоврядування.

Протягом останніх двох місяців місцеві органи влади у співпраці з представниками Державної регуляторної служби України в регіонах провели перегляд 3594 регуляторних актів органів місцевого самоврядування. З них 1636 регулювань були скасовані як неактуальні, неефективні або незаконні, а ще 676 рішень приведені у відповідність до вимог чинного законодавства.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» [Електронний ресурс] / Горбулін В. П. та ін. Нац. ін-т стратег. дослідж. – К. : НІСД, 2015. – 679 с. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/print/4433>.

2. Варналій З. С. Державна регуляторна політика в сфері малого підприємництва [Текст] / З. С. Варналій, І. С. Кузнєцова. – К., 2002. – 243 с.

3. Ващенко К.О. Регуляторна діяльність в Україні: планування, обґрунтування, обговорення, відстеження [Текст] / Ващенко К.О., Мірошніченко О.М., Барчук І.Г., Гринчук Т.В., Кемпл Б., Богданова Г.В., Гопцій З.В., Олефірова О.В., Піщевець О.Є., Яйченя О.П. – К., 2008. – 156 с.

4. Деякі питання дерегуляції господарської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 № 42 [Текст] // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 25-45. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція) : Закон України від 12.02.2015 № 191 // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 21.

5. Літвінов О. В. Прискорений перегляд регуляторних актів органів місцевого самоврядування в Україні: проблеми реалізації / О. В. Літвінов // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2011. – Вип. 2 (6) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11lovupr.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11lovupr.pdf) 204

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри публічного адміністрування та регіональної політики
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н., доцент*

КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР ЛЕГІТИМНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Слід відзначити, що проблема легітимації публічної влади залежить від легітимності політичного та правового порядку, призвичаєння громадян до визначених правил у політиці та економіці.

В основі соціального порядку українського суспільства тривалий час знаходилась ідея «поганенького миру», квазі-ідеологія самовиправдання еліт ґрунтувалась на гаслі: «аби не було війни» (М. Рябчук). Вбивства людей під час подій в центрі Києва 2013-2014 років («Революція Гідності»), окупація Криму з боку Російської Федерації та збройний конфлікт на Сході України зруйнували цю квазі-ідеологію.

Відмовившись від комуністичної ідеології та «порядку» тоталітарного політичного режиму, сучасне українське суспільство не пододало небезпеку неототалітаризму. Водночас продовжуються пошуки відповіді на вкрай важливе, з точки зору процесу легітимації публічної влади, питання «...що ми будемо?». Цей вислів належить Л. Кучмі, але жодний український лідер так і не знайшов на нього адекватної викликам часу відповіді.

У дослідженнях сучасних транзитологів завжди робиться наголос на розвитку горизонтальних та вертикальних комунікації, а особливо важливості свободи слова, вільних медіа (С. Стефес [1]). Натомість необхідно звернути увагу на один із недоліків. У фокусі дослідників демократизації завше перебувають вибори, політичні інститути та їх взаємодія, громадянське суспільство, конституційні реверси, економічні фактори, зовнішньополітичні чинники тощо (Н. Гія, М. Мінаков [2]). Медіа розглядаються як один із інститутів, і то не визначальний, а комунікація не завжди перебуває у фокусі уваги.

Подвійний перехід, якого потребує українське суспільство і яким має опікуватися публічна влада, здатний забезпечити сталу легітимність у мережевому суспільстві. По-перше, українське суспільство здійснює перехід від авторитаризму до демократії. По-друге – від індустріального до інформаційного суспільства.

Цей подвійний перехід українського суспільства у процесі забезпечення легітимності публічної влади. Від демократизації та інформатизації (можливо, краще говорити про «діджиталізацію») однаковою мірою залежить легітимність публічної влади в Україні. Ба більше – демократизація сьогодні означає активізацію формування мережевого суспільства й цифрової демократії. Вимога свободи слова є необхідною, але недостатньою.

Наша гіпотеза полягає у наступному. Здійснюючи перехід від авторитаризму до демократії з 1991 року національні еліти недооцінили другу складову переходу – постання інформаційного суспільства, мережевого суспільства, електронної демократії, розвиток мережі інтернет, кібер-технологій. Комунікативний вимір глобального фінансового капіталізму створив абсолютно нові умови – фінансовий капіталізм та мережеву демократію замість індустріального світу, забезпечили водночас прозорість для спецслужб технологічно розвинених країн практично усіх фінансових операцій та політичних конфліктів в Україні.

Наголос на необхідності подвійного переходу задля легітимації публічної влади – демократизації та інформації – дозволяє побачити перспективи переосмислення веберіанського положення щодо легітимності соціального (акцентуємо – політичного) порядку. Відповідно до веберіанської традиції легітимність публічної влади потребує легітимності політичного порядку. Публічна влада є легітимною, якщо цей політичний порядок визнається та підтримується більшістю громадян і виступає основою їх соціальних дій та політичного вибору. У сучасному світі політичний порядок формується мас медіа – від традиційних до інтерактивних соціальних мереж як частини інтернет-комунікацій. Проблема забезпечення легітимності напряду пов'язана із уявленнями громадян щодо ідеального суспільного устрою та оцінкою реального стану справ у суспільстві та політиці з боку громадської думки. Ці уявлення формуються у результаті горизонтальної та вертикальної соціальної інтеракції та мають яскраво виражену комунікативну складову. При цьому, як переконливо доводять сучасні дослідження мас медіа, інституційної інтеракції, комунікації та легітимності публічної влади – медіа-активність та медіатизація політики не завжди сприяють подоланню дефіциту комунікації у діяльності політичних інститутів. Навпаки, це може зашкодити легітимності публічної влади навіть у країнах консолідованих демократій, зокрема – у країнах ЄС.

Специфіка легітимності публічної влади в українському суспільстві обумовлена відсутністю спільних (визнаних, узгоджених тощо) правил соціальної дії та діяльності публічної влади. В українському посткомуністичному суспільстві відбувається складний процес формування єдиної картини світу, визначення політичних та економічних орієнтирів подальшого розвитку. Серед викликів, які виникають у процесі легітимації публічної влади в умовах перехідного суспільства, слід особливо відзначити амбівалентність українського суспільства, спадщину тоталітаризму у діях влади, гібрид конкуруючих «картин світу», медіатизацію політики та включеність українського інформаційного простору до глобального мережевого суспільства.

Список використаних джерел

1. Stefes C. H. Understanding Post-Soviet Transitions. London: Palgrave Macmillan. 2006. 211 p.
2. Ghia N., Cenusa D., Minakov M. Democracy and its Deficits: The Way of Georgia, Moldova and Ukraine towards Becoming European-Style Democracies. *Center for European Policy Studies policy papers*. 2017. URL: <http://www.3dcftas.eu/publications/other/democracy-and-its-deficitsway-georgia-moldova-and-ukraine-towards-becoming>

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., професор*

КАДРОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Кадрова політика в системі державної служби – це діяльність органів влади, їх керівників, працівників кадрових підрозділів з реалізації кадрової стратегії, сфокусування на пошук, оцінку, відбір, професійний розвиток персоналу, його мотивацію і стимулювання до виконання завдань, які стоять перед державними органами [2].

На основі уроків минулого та врахування реалій сьогодення до напрямків удосконалення кадрової політики в системі державної служби, на наш погляд, можна віднести наступне:

- розробку стратегічних напрямків у розвитку державної служби з урахуванням тенденцій і перспектив розвитку суспільства і в інтересах особистості;
- утворення чіткої системи забезпечення державної служби надійними, професійними фахівцями, які б у своїй практичній діяльності були б здібними виконувати не тільки покладені на них завдання, але і своєю поведінкою сприяти росту поваги і авторитету органів державного управління і держави в цілому. Мова йде про створення такої системи, яка б в ідеалі поступово привела до меритократичного підходу у формуванні персоналу державної служби, тобто влади, що ґрунтується на чеснотах, здібностях і професіоналізмі;
- створення необхідних соціальних і матеріальних умов діяльності службовців, можливостей для їх безперервного професійного навчання, творчого розвитку, самовдосконалення, самореалізації;
- підтримка у колективах державних органів такого морально-психологічного клімату, який би не тільки забезпечував ефективне виконання обов'язків з держслужби, но і сприяв би розвитку позитивних особистих якостей працівників, формував би умови для творчого росту на робочому місці;
- значної уваги потребує розвиток організаційної культури в органах державної влади, спрямованої на формування у службовців ціннісної орієнтації, моральних норм, культури праці;
- удосконалення порядку і регулювання процесів підбору, переміщення, просування, оцінки, стимулювання і відповідальності держслужбовців, розвитку їх лідерського потенціалу, вихованню майбутніх лідерів змін;
- розвиток системи професійної орієнтації молоді і виховання еліти для державної служби;
- забезпечення систематичного професійного розвитку службовців, удосконалення притаманних їм здібностей та навичок, виходячи з того, що розвиток персоналу є базовим засобом досягнення цілей того чи іншого органу державної влади;
- поновлення системи стабільної професійної освіти державних службовців, закріплення юридичного статусу цієї системи шляхом прийняття законів про підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації державних і муніципальних службовців;
- забезпечення формування у державних службовців позитивних цінностей, чітких уявлень про сферу діяльності, зосередженні на інтересах громадян, їх потребах;
- поступова відмова від застарілих кадрових технологій, залучення до відбору службовців сторонніх кадрових агенцій, активне впровадження інформаційних технологій, цифровізації у сфері державної служби.

Кадрова політика в системі державної служби має базуватися на відповідних принципах.

Основними принципами державної кадрової політики в системі державної служби є:

- наукове обґрунтування потреби кількісних і якісних характеристик складу державних службовців;
- зарахування на державну службу на умовах справжньої змагальності і рівності умов для усіх учасників;
- ціленаправлене управління посадовим ростом і розвитком професійних якостей державних службовців;
- повернення до практики формування кадрового резерву, розробки оптимальної системи його функціонування;

- об'єктивність оцінки діяльності державних службовців;
- дотримання рівності доступу громадян до державної служби;
- політична неупередженість, добросовісність, порядність [1].

Основоположними принципами кадрової політики в системі державної служби, крім вищенаведених, має бути комплексність, системність, тобто врахування взаємозалежності і взаємозв'язку окремих складових цієї роботи, ефективність, коли будь-які витрати в цій сфері повинні окупатися через результати діяльності.

Підкреслимо, що головною метою і суттю кадрової політики у системі державної служби є вдосконалення кадрового потенціалу, створення дієздатного державного апарату, спроможного ефективно здійснювати завдання та функції української держави шляхом сумлінного виконання державними службовцями покладених завдань.

Нааявність ефективної кадрової політики в системі державної служби набуває особливого значення тому, що саме на цій соціальний прошарок, яким є державні службовці, покладено ведення державних справ в органах усіх гілок влади, реалізації положень Конституції України, законів і других нормативних актів.

Саме тому, держава як одноосібний роботодавець державних службовців, висловлює необхідні вимоги до їх кваліфікації і здібностей, поведінки на службі і за нею, включаючи питання службової етики, відношення до політики, до якості виконання ними покладених обов'язків у відповідності з державними посадами, які вони займають [3].

Держава виходить з того, що якою б не була сутність суспільного строю, ефективність держави залежить від якості роботи державного апарату. Звідси особливої ваги набуває діяльність щодо залучення на державну службу кваліфікованих фахівців, чесних, порядних людей зі стійкою системою моральних цінностей.

Сьогодні, як і завжди, авторитет державної влади напряму залежить від нового рівня і змісту державної служби як інституту професійних управлінців.

Список використаних джерел

1. Про державну службу: закон України від 10 грудня 2015 р. №889 – Режим доступу: <http://zakon5.gov.ua>.
2. Енциклопедія державного управління: у 8 томах/ Нац. академ. держ. управління при Президентові України: наук. ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. -К.: НАДУ, 2011.
3. Про запобігання корупції: закон України: від 14.10.2014р. №1700 (зі змінами). // Відомості ВРУ. 2014. – №49.

JÁN DANČO

*Ph.D student of Faculty of International Relations
University of Economics in Bratislava*

ECONOMIC CONVERGENCE OF DEVELOPING COUNTRIES

Abstract

Achieving a sufficient level of economic growth is a fundamental prerequisite for a healthy economy associated with the growth of living standards of the population. However, the rate of achievement of this progress varies significantly in the conditions of individual regions of the world, but also in terms of time. The marked increase in macroeconomic output in the second half of the last century was characterized mainly by East Asian countries, which, through a combination of adequate pro-export policies and the inflow of foreign capital, were able to benefit from the situation in the world economy. Their economies managed to get close to the level of Western countries in a relatively short time, and their products with higher added value began to gain more and more competitiveness on world markets. Relative convergence was visible in several Third World countries until the beginning of the 2009 financial crisis. The aim of this paper is to define the basic types of convergence and to focus in more detail on the current problem of convergence of developing economies in the world economy.

Key words: convergence, economic growth, developing countries, advanced economies

JEL classification: F43, O11, O47

Introduction

Empirical knowledge about economic growth and differences in levels of economic development have become the starting point for various hypotheses, describing the convergence and divergent tendencies of individual world economies. With the development of the neoclassical model of economic growth, the issue of real convergence dealing with the rapprochement of developing and developed countries, especially in the economic and social field, came to the fore. With the tendency of integration groups to rise, the concept of nominal convergence has also been created, the use of which is visible especially in the Economic and Monetary Union (EMU) in the form of the Maastricht criteria, serving as a tool for converging the economic performance of individual European Union countries.

2 Convergence and empirical findings of economic growth

The issue of convergence or divergence of individual national economies has been the subject of research in modern economics for many decades. Economic convergence refers to the process of gradual convergence of individual national economies, which differ in different degrees of performance - levels of economic growth (Romer, 2012).

Economic convergence can be differentiated from several perspectives. These differ either in the ways of measuring and recording convergence, or on the basis of the economies we consider, and so on. The literature distinguishes between nominal and real convergence. The term of nominal convergence refers to different degrees of integration groupings. It compares some of the macroeconomic indicators with values that are associated with the economic stability of groupings (Muchová - Chrenková, 2008). One example of nominal convergence is the Maastricht criteria, the fulfilment of which is a prerequisite for the adoption of the single European currency - the euro (European Commission, 2017). Real convergence means the process of convergence of the economies of developing countries and the economies of developed countries. The basic indicators for measuring this type of convergence include GDP per capita, average income per capita, or the level of unemployment (Adomnicăi, 2018).

Beta and sigma convergences are frequently used concepts for measuring convergence values. The hypothesis that the economic performance of countries with lower economic levels is growing faster can be described as β -convergence. In general, it is an expression of the negative relationship between the initial level of GDP per capita and its average growth rate. σ -convergence is based on the hypothesis that differences between individual countries of the world economy are gradually decreasing. The individual types of convergences differ from each other mainly in the measurement methodology. While β -convergence focuses on research into the change in the level of GDP per capita itself, σ -convergence focuses its attention primarily on the dispersion of income per capita and at the same time its development over a period of time (Kováč - Kováč Gerulová - Buček, 2011).

3 Problems of convergence of developing countries

Based on visible growth in many developing countries, especially after World War II, a number of economists are inclined to believe that less developed countries will eventually reach the level of developed economies. An example can be found in the countries of East and Southeast Asia, or South American Chile, which, with the level of their economies, are beginning to reach the level of Western states. Some of them have also become part of the OECD group of the most advanced economies. From the 1990s, it began to be assumed that the process of gradual globalization of individual production processes and the liberalization of financial markets would represent a gradual reduction of differences between the countries of the world economy. Above all, an economic stimulus was expected for the least developed countries, which could thus converge at a faster pace to the level of economically prosperous countries. Such a hypothesis seemed to be valid until the financial crisis that hit the world in 2009. It was also reflected in a gradual reduction in GDP growth per capita in developing countries. While advanced economies have been able to recover from this crisis and gradually achieve economic growth, many less developed economies are still failing to start their economies and thus reach pre-crisis levels of growth. The reasons can be found in the starting position of developed countries, such as weak institutional background, political instability and insufficient diversification of total production. However, the reluctance of foreign investors to do business in such an environment, as well as the decline in the provision of official development assistance (ODA), may also be a problem. At present, the future of these countries is a frequently discussed topic. At the forefront are issues of incentives that would enable countries to break out of the vicious circle of poverty, kick-start labour productivity and increase their overall economic performance.

Leading Turkish economist and politician *Kemal Dervis* believes that the future of convergence depends on the ability of less developed countries to implement new economic trends such as automation, robotics and artificial intelligence in their national conditions. (Dervis, 2018). Obviously, a simple imitation of Western production will no longer be enough in the future. It is thus important for developing countries to gradually focus on the production of products with higher added value, the price of which on world markets is more stable than the price of primary commodities. It is the volatility of the prices of primary commodity products on world markets that is considered to be one of the most important determinants in the study of poverty in many developing countries. The inflow of foreign capital and the willingness of foreign investors to allocate their capital in countries with insufficient legislative and political background clearly play an important role in this process. Often, foreign lack of interest is associated with a weak base of skilled labour, which indicates a low level of education in many developing countries. From this point of view, the key to success seems to be structural reforms implemented by governments, which, however, are not feasible without a political effort to change and raise the standard of living of their own population.

Conclusion

According to the findings above, it is clear that countries generalizing on the basis of convergence hypotheses alone is not correct. Countries differ from each other in different starting levels, historical development, disposition of natural resources, but also the degree of engagement in world trade. The degree of acceleration of economic growth and gradual convergence to advanced economies thus differs. Based on the findings, the way out of this situation can be found only in the right economic policy of the state, which places great emphasis on pro-export orientation of the country in combination with creating a favourable business environment and structural reforms, which are not able to be implemented without the political will of local governments.

References

1. Adomnicăi, I. V. 2018. A Comparative Analysis of the Real Convergence and Nominal Convergence Indicators of Romania to the Eurozone. In *Ecoforum*. Volume 7, 2018, Issue 1(14). ISSN: 2344 – 2174.
2. Dervis, K. 2018. The future of economic convergence. In *Brookings*. Retrieved from: <https://www.brookings.edu/opinions/the-future-of-economic-convergence/>
3. EUROPEAN COMMISSION. 2017. *Convergence criteria for joining*. Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en
4. Kováč, U. – Kováč Gerulová, L. – Buček, M. 2011. Metodologické prístupy k meraniu konvergenencie. In

Pragnostické práce. Retrieved from: <http://www.prog.sav.sk/sites/default/files/2018-03/clanok1-PP-5-Kovac.pdf>

5. Muchová, E. – Chrenková, J. 2008. *Nominálna a reálna konvergencia v kontexte rozširovania EMÚ*. Retrieved from: <http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/chrenkova.pdf>

6. Romer, D. 2012. *Advanced macroeconomics*. 4th edition. New York: McGraw-Hill Irwin, 2012. 738 pp. ISBN: 978-0-07-351137-5

BORIS DZIURA

Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava, PhD, Assistant Professor

NEW WAY OF ECONOMIC AND ECOLOGICAL THINKING AFTER SECOND WORLD WAR. THE ROOTS OF GREEN ECONOMY

The beginning of movement, which later can be described as blue or even green economy, lies in the times after Second World War. In the work of former South African prime minister and philosopher **Jan Smuts** «Holism and evolution»¹, has been used the term «holism». The meaning of it is following and so it stands in his book: «it underlies the synthetic tendency in the universe, and is the principle which makes for the origin and progress of whole in the universe. An attempt is made to show that this whole-making or holistic tendency is fundamental in nature»² So it the principle of the work of all writers, philosophers and/or economists who participated in the development of new type of economic thinking, that resulted into the creation of blue and green economic ways. The goal is not to be just concentrated on one aspect of human activity. But also trying to consider the whole planet (Earth) as the whole and depends on the political affiliation of the authors the focus of their work was either considered on nature, human development or even creation of rich public with the try to minimise its impact on the environment.

1. The development and evolution of the concept

The Norwegian philosopher **Arne Næss** was one of the first authors that laid the foundations of the green and later of the blue economy, with his ideas dating back to the 1950s. He is famous for his philosophical work:

- a) Which puts humanity back in its place
- b) Human is a part of nature
- c) Human does not stand above her neither she does, neither outside of her
- d) Humankind must not pretend that nature should serve to its own interests only.
- e) If it happens, then this new situation could threaten humanity by his own activity to the foundations of his civilization over the past millennia.

In his work from 1972 (resp.1973)³, he laid the foundations of the so-called «**Deep Ecology**.» Among the basic principles, that belong in his work, is the paradigm that says, that human cannot stand against nature or be in conflict with it. It does not put a person on a pedestal, but always takes into account nature and its needs.

In the following years, the authors **Bill Devall and George Sessions** tried to introduce the deep ecology in 8 points (published in their book):

1. „The well-being of human and nonhuman life on earth is of intrinsic value irrespective of its value to humans.
2. The diversity of life forms is part of this value.
3. Humans have no right to reduce this diversity except to satisfy vital human needs
4. The flourishing of human and nonhuman life is compatible with a substantial decrease in human population.
5. Humans have interfered with nature to a critical level already, and interference is worsening.
6. Policies will change, affecting current economic, technological and ideological structures.
7. This ideological change should focus on an appreciation of the quality of life rather than adhering to an increasingly high standard of living»⁴

In contrast to deep ecology, also a term «**Shallow ecology**» does occur in scientific literature.

As one the representatives of such new way, has been for sure the American philosopher **Anthony Weston** in his various works and articles.⁵

The main task in all nature conservation according to his work should still be the interests of humankind. The nature protection is still important but the survival of people as the species.

Theory is self-centric oriented towards our needs solely. It is more about using our environment than to protect it when not bringing sufficient economics gains.

When we go deeper into the past. The name of **Aldo Leopold** is important. He was an American author and ecologist. He was one of the very first in the USA, who considered nature to be important part of our life (also economic one). His theory was name «*Land ethic*», it was published posthumously in the year 1949⁶.

The main principle is to build the connections between people, land (nature) and strengthen it with the time.

In the 1960s, **James Lovelock** presented **GAIA theory**⁷. The essence of this theory lies in the assumption that the Earth is one huge organism. Which combines in itself the living as well as inanimate nature. The Earth may

¹ <https://reflexus.org/wp-content/uploads/Smuts-Holism-and-Evolution.pdf>

² ibid

³ http://www.fraw.org.uk/data/ap/naess_1972.pdf

⁴ <https://www.uwosh.edu/facstaff/barnhill/ES-243/pp%20outline%20Deep%20Ecology.pdf>

⁵ Enabling environmental practice, A Weston - Environmental Ethics, 1992 - philpapers.org

⁶ <https://www.uky.edu/~rsand1/china2017/library/Leopold1.pdf>

⁷ Lovelock, James; Sidney Epton (6 Feb 1975). «*The Quest for Gaia*».

regenerates itself even to some extent may be able to deal with massive environmental pollution, where all processes are interconnected, but the Earth itself has no consciousness, according to the author it is not a personality of his own will. He does not need human for his «life». It is definitively not an anthropocentric theory.

The next important publication «**Five Kingdoms of Nature**»⁸ by the American biologist **Lynn Margulis** shifted the theories. Instead of «three kingdoms», i.e. «animals, plants and minerals», she used the term five «kingdoms», i.e. «bacteria, unicellular organisms, fungi, plants and animals». This publication influenced the methodology of cascading matter, nutrients and energy from one kingdom «to another. Later the blue economy popularizer *Gunter Pauli* also used the term «cascading» in his various presentations¹. We can find the further impact of such works in the publication in the document «**Limits to Growth**»².

2 The obscure side of Deep ecology movement

As the opposition to the above-mentioned activists, we wish to mention some of them, as authors, activists or we may use to some degree the word scientists, who have chosen different part and worldview. Either they have not seen the humankind as something that is worth to save from the far-left perspective or from the far-right perspective; humankind is still a part of the problem not a solution.

2.1. Pentti Linkola – the Finish radical, academic, ecological author

Firstly, the Finish **Pentti Linkola** was still immense supporter of «Deep ecology», however he was too one of the very few, who actually coming from the academic area but expressed his opinion about how to solve the worldwide economic problems in the very unusual way³:

- a) There is a must to limit the world population (he was in support of its downsize)
- b) He supported strict birth control with all its consequences
- c) He supported elimination of technology, actually he acted as the full supporter of using of the products to the maximum level and the was strict opponent of the world of consume too
- d) He opposed the mass immigration from the third (non-European) countries

His motto was according to his own words, «**We still have a chance to be cruel. But if we are not cruel today, all is lost.**»⁴

Even if his opinion and publications are radical and from certain perspective surely non-humanistic, he considered himself not to be part of far-right movement but more acting (even according to his own words) as proponent of the Stalinist way of leading of the economy and the state⁵:

«Alternative movements and groups are a welcome relief and a present for the society of economic growth.»

«We will have to...learn from the history of revolutionary movements — the national socialists, the Finnish Stalinists, from the many stages of the Russian revolution, from the methods of the Red Brigades — and forget our narcissistic selves.»

2.2 Different authors, different approach

Further authors we wish to mention followed even more obscure path.

The next example is **Savitri Devi**, French born author who dedicated her life to the far-right political activism, but was also a proponent of the deep ecological activism with certain economic proposals, even in her books i.e. in «**Impeachment of the man**» she tried to put the whole meaning of the „**Deep ecology**» to the new (much more extreme) level. However, this book can be considered only as an example how far can certain authors go, when trying to push their own agenda without considering the actual worldwide development and totally opposing the positive role of **humanism**.

We could also continue with authors like Garrett Hardin. Whom was a scientist publishing in the year 1968 a paper where he blamed the overpopulation to be one of the main problems of current world! He often *criticized* the welfare state and similar to the above-mentioned authors, acting like Malthusians influenced writer even without acknowledging it.

Such authors (as we mentioned them) were supporters at least of some form of eugenics too. Until these days, they were standing at the complete different side of ecological movement that really wanted to change not only the ecological but also the economic life of our societies. Actually, in the harsh and permanently unchangeable way, with constantly negative impact.

Conclusion. In our article, we wished to introduce the often forgotten path of the ecology movement that prepared the way for the current changes in the world of politics and economy as well. We have to consider that after Second World War in the USA; the word «nature conservation» was something unusual and definitively nothing with immense inner importance to the bigger part of scientists as well as of broad public.

From the very unconventional scientist to the often-harsh expressions of scientist and authors in the last decades of 20 century, the whole agenda has eventually developed to the moderate version of itself.

We suppose, the results will show in the next decades, if certain principles both of the **shallow as well as deep ecology** take effect to our daily life (but mostly for the planet sake as well), with the sufficient place for additional research as well.

References

⁸ Margulis, L. and Schwartz, K. (1998). Five kingdoms. New York: W.H. Freeman.

¹ <https://www.gunterpauli.com/the-blue-economy.html>

² <https://www.clubofrome.org/publication/the-limits-to-growth/>

³ https://www.penttilinkola.com/pentti_linkola/ecofascism_writings/

⁴ https://www.penttilinkola.com/pentti_linkola/ecofascism

⁵ ibid

1. GENERAL THE RIGHT HON. J. C. SMUTS, 1936. *Holism and Evolution*. [online] Reflexus.org. Available at: <<https://reflexus.org/wp-content/uploads/Smut-Holism-and-Evolution.pdf>> [Accessed 13 October 2021]
2. Gunter pauli. 2021. *The Blue Economy*. [online] Available at: <<https://www.gunterpauli.com/the-blue-economy.html>> [Accessed 13 October 2021]
3. Hardin, G., 1968. *The population problem has no technical solution; it requires a fundamental extension in morality..* [online] Science. Available at: <<https://www.science.org/doi/abs/10.1126/science.162.3859.1243>> [Accessed 13 October 2021]
4. Hardin, G., 1993. *Living within Limits: Ecology, Economics, and Population Taboos*. [online] Oxford Scholarship Online. Available at: <<https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/oso/9780195078114.001.0001/isbn-9780195078114-book-part-26>> [Accessed 13 October 2021]
5. Leopold, A. and Walsh Schwartz, C., 1968. *A Sand County almanac, and Sketches here and there*. [online] Uky.edu. Available at: <<https://www.uky.edu/~rsand1/china2017/library/Leopold1.pdf>> [Accessed 13 October 2021]
6. Linkola, P., 2017. *Pentti Linkola: Ecofascism and Deep Ecology*. [online] Penttilinkola.com. Available at: <https://www.penttilinkola.com/pentti_linkola/ecofascism/> [Accessed 13 October 2021]
7. Lovelock, J. and Epton, S., 1975. *New Scientist*. [online] The quest for Gaia. Available at: <https://books.google.sk/books?id=pnV6UYEkU4YC&pg=PP1&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false> [Accessed 13 October 2021]
8. Margulis, L. and Schwartz, K. (1998). *Five kingdoms*. New York: W.H. Freeman
9. Naess, A., 1972. *The Shallow and the Deep, Long-Range Ecology Movement . A Summary*. [online] Fraw.org.uk. Available at: <http://www.fraw.org.uk/data/ap/naess_1972.pdf> [Accessed 13 October 2021]
10. Sessions, G. and Naess, A., 1984. *The basic principles of deep ecology*. [online] Uwosh.edu. Available at: <<https://www.uwosh.edu/facstaff/barnhill/ES-243/pp%20outline%20Deep%20Ecology.pdf>> [Accessed 13 October 2021]
11. The Club of Rome. 2021. *The Limits to Growth - Club of Rome*. [online] Available at: <<https://www.clubofrome.org/publication/the-limits-to-growth/>> [Accessed 13 October 2021]
12. Weston, A., 1992. *Enabling environmental practice*. [online] Philpapers.org. Available at: <<https://philpapers.org/rec/WESEEP-3>> [Accessed 13 October 2021]

L'UBICA HARAĽOVÁ

*Assistant Professor Faculty of International Relationships
Economics University in Bratislava*

CHALLENGES OF COMMON AGRICULTURAL POLICY OF EUROPEAN UNION AFTER 2020

Introduction. The Common Agricultural Policy of the European Union (CAP EU) is the most important policy of the EU common market [9, p.539], at the same time it is the most extensive and controversial EU policy, the EU CAP annually constitutes the most legislative acts under EU law. The controversy of the policy lies in the fact that the market mechanism is complemented by certain non-market measures, which consist of financial support from farmers.

The method and principle of financing the EU CAP are very closely linked to its reforms, which were necessary precisely because of the inefficient use and unfair distribution of subsidies. The most significant reform was the McSharry reform of 1992, which directed production aid to support farmers. With the reform of Agenda 2000, the financing of the CAP in terms of areas of support, namely to support rural development and the greening of agriculture. Budgets for the CAP are adopted annually within the framework of the Multiannual Financial Frameworks (MFF).

Methodology. In this article, we describe the development of EU CAP funding that resulted from the CAP reform after 1992, emphasizing the impact of the reforms on the share of the EU CAP budget in the overall EU budget and fairness in the allocation of EU CAP resources. We draw historical data on the financing of the EU CAP from the available professional literature, which is sufficient for this EU policy. The main part of the article deals with the share of funds that will be earmarked for the CAP after 2020 and how the new CAP responds to reservations about the unfairness of funding for certain groups of farmers. We draw on the current development in the financing of the CAP from current data published in yearbooks published by the European Commission. Legislative documents, political and expert comments and discussions on the development of the CAP after 2020 are drawn from the official websites of the EU institutions and Eur - lex.

Development of the EU CAP budget after 2000

The cost of the EU CAP is gradually declining, accounting for almost 90% in 1970, in 1982 the cost of the EU CAP accounted for 63% of the total EC budget (in the following years it reached more than 70%), finally in 1995 the cost of the CAP reached 52% of the total EC / EU budget. [9, p.416]

Table 1 shows the allocations for the EU CAP under the individual MFFs. It follows that the share of CAP funds earmarked for the 2021-2027 programming period has decreased significantly not only compared to the previous MFF, but also over the whole timeline since 2000. As regards the absolute costs of the EU CAP, the downward trend in EU CAP costs continues, although not as pronounced as it is in percentage terms.

Allocation of CAP funds for each MFF and percentage of the total EU budget

Multiannual financial framework	CAP costs (in billion EUR)	% of the total MMF
2000 - 2006	313 387	45.7
2007 - 2013	413 061	42.5
2014 -2020	373 179	39.0
2021 - 2027	356 374	33.2

Source: [1,2,3,8,],own processing

Unfair distribution of EU CAP support

The unfair and disproportionate distribution of support under the EU CAP is the subject of frequent criticism by farmers in EU Member States. On the one hand, there is a fact that the current reforms have not been removed - and that is that most of the support goes to large agricultural enterprises and holdings and not to smaller, mostly family farms, but there are a larger number of them. It is a well-known fact that 80% of aid goes to 20% of large agricultural holdings, but only 20% of aid goes to small farms and holdings, which account for 80% of all CAP beneficiaries. [5, p.6] This situation persists even today, the number of large companies receiving aid over 100,000 euros is 0.5%, but these draw 16.3% of the total volume of direct aid. [6, p.11]

The enlargement of the EU after 2004 by 10 new member states (N - 10), especially the so - called. of the former socialist bloc meant a differentiated approach to these states. This led to the introduction of the so-called decoupling, which meant the temporary introduction of the single farm payment system, where EU funding was to be matched from national budgets, and this tool was to be used temporarily until 2013. [11, p.141] Based on the Copenhagen summit in 2002 according to the timetable, the new Member States would gradually receive only a certain percentage of the direct payments received by the farmers of the old Member States (EU - 15). This situation was also caused by the fact that when creating the EU CAP after 2000, the then Member States did not anticipate that direct payments would also apply to the new Member States. [10, p.233] and the financial limits were could not exceed the framework, resp. were not available.

The unfair access of farmers to direct payments continued even after 2013, when farmers in the new Member States (N-10) received 20% of direct payments and the old Member States 80% of direct payments (EU -28 = 100%). [5, p.5] Although the so-called phasing - the payment of direct payments to the new Member States was completed in 2013, and in 2019 we still observe large differences between beneficiaries in the N-10 (resp. N-13) and the EU - 15. In the first half of the largest beneficiaries is only Poland , Hungary, Bulgaria, Romania and the Czech Republic, the rest are at the end of the second half of the amount of aid received. [6] In this area of the new Member States' approach to EU support, this inequality is gradually being offset.

CAP EU after 2020

Prior to the conclusion of the discussions on the shape of the CAP after 2020, the Member States agreed on a certain transitional period, which means that the rules applicable to the CAP will be in force for the next two years. Member States will use this time to draw up the relevant strategic plans and to facilitate the establishment of the administrative structures needed for the successful implementation of the new CAP.

The future reform of the CAP is to be implemented from 1 January 2023, following the conclusion of a final agreement between the European Parliament and the Council of the EU. The proposals so far reflect the direction in which the CAP will move forward, creating a simpler and more effective policy that incorporates the sustainable ambitions of the Europe Green Agreement. For the period 2023 - 2027, 9 basic goals are defined and, among other things, a goal that relates to the CAP problems we describe. [10, p.11-12]

From the point of view of the issue we have described in the article, the first objective mentioned above is important - a fairer redistribution of financial support not only between farmers but also within all Member States. Under it, the new CAP should distribute support to those farmers who need it most, ie smaller farmers, by redistributing income support. EU Member States will need to set aside at least 10% of their direct payments to the Redistributive Income Support Instrument to better meet the income needs of small and medium-sized farms. The EC recommends that Member States specify in their strategic plans how they will support small and medium-sized agricultural holdings. [7]

Under the first objective of the CAP, the sub-objective is the convergence of payments so that support converges between all EU Member States. EU countries that still make direct payments based on historical references to payment entitlements will need to continue to reduce the gap between payments per hectare in their Member State. This process, called internal convergence, must ensure that all payment entitlements in 2026 are at least 85% on average.

Countries that receive a level of direct payments per hectare (ha) of agricultural land below 90% of the EU average per payment per hectare will increase their budget by up to half the difference to 90% of the average. Payments will be at least EUR 200 / ha in 2022 and will increase to EUR 215 / ha in 2027. This process is called external convergence and continues the trend of converging average payment levels in EU countries. [4]

Conclusion. Since the creation of the EU CAP in 1962, the total cost of its implementation has been reduced, especially in terms of its share of the total EU budget. In the article, we compared the costs of the CAP under the MFF since 2000, where we pointed out the reduction of costs for implementation in the CAP, because for the programming period 2021 - 2027, the costs are assumed to be 33.2% under the MFF.

Since the beginning of the implementation of the CAP, the EU has not found a way to distribute direct payments fairly, so that they are aimed primarily at small and medium-sized farmers. It is still true that up to 80 subsidies go to 20 large agricultural beneficiaries. This ratio has been in force since the inception of the CAP and the CAP reforms have not changed either. A solution will be the possibility for Member States to direct part of direct payments to small and medium-

sized farmers on the basis of specific conditions. Such a possibility needs to be defined in the strategic CAP plans of the individual Member States.

Since 2004, the problem of unfair distribution of direct payments between the new Member States that joined the EU after 2004 and old Member States. Lower subsidies were defined by the so-called decoupling of EU budget support for the new Member States, which was due to end in 2013. Differences in funding between the two groups of Member States persist, although to a lesser extent than after 2004. The proposal for a new CAP after 2022 envisages further convergence payments across all EU Member States.

References:

1. COUNCIL REGULATION (EU, Euratom) 2020/2093 of 17 December 2020 laying down the multiannual financial framework for the years 2021 to 2027 [online] [cit.20-09-2021] Available on: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2093&from=EN>
2. COUNCIL REGULATION (EU, EURATOM) No 1311/2013 of 2 December 2013 laying down the multiannual financial framework for the years 2014-2020 [online] [cit.15-09-2021] Available on: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1311&from=SK>
3. DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 3 May 2001 on the adjustment of the financial perspective to take account of the conditions of implementation (2001/692/EC) [online] [cit.10-09-2021] Available on: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001D0692&from=SK>
4. EUROPEAN COMMISSION (2020): Key policy objectives of the new CAP [online] [cit.25-09-2021] Available on: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27/key-policy-objectives-new-cap_en#nineobjectives
5. EUROPEAN COMMISSION (2017): Report on the distribution of direct payments to agricultural producers (financial year 2016) [online] [cit.15-09-2021] Available on: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/direct-aid-report-2016_en.pdf
6. EUROPEAN COMMISSION (2020): Direct payments to agricultural producers - graphs and figures Financial year 2019 [online] [cit.25-09-2021] Available on: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/direct-aid-report-2019_en.pdf
7. EUROPEAN COMMISSION (2021): Key reforms in the new CAP [online] [cit.25-09-2021] Available on: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27/key-reforms-new-cap_en
8. EUROPEAN COMMISSION: Financial programming and budget A Financial Framework for the enlarged Union (2007-2013) [online] [cit.10-09-2021] Available on: https://ec.europa.eu/budget/prior_future/fin_framework_en.htm
9. FIALA, P.- KRUTÍLEK, O.- PITROVÁ, M. (2018): Evropská unie. Vydalo: Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2018. p.990. ISBN 978 – 80 – 7325 – 45 – 6.
10. LACINA, L.- OSTŘÍŽEK, J. (2011): Učebnice Evropské integrace. Vydalo nakladatelství Barrister&Principal, Brno, 2011. p.468. ISBN 978-80-87474-31-0.
11. LIPKOVÁ, L. a kol. (2011): Európska únia. Vydalo: Nakladateľstvo Sprint 2, Bratislava, 2011. p.446. ISBN 978-80-89393-33-6.
12. RADA EURÓPSKEJ ÚNIE (2018): Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 [online] [cit.27-09-2021] Available on: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9634-2018-INIT/sk/pdf>

LIDIJA KARPENKO

*Professor of the Regional Policy and Public Administration Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Doctor in Economics*

REGULATORY MECHANISM OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE REGION: INTERNATIONAL EXPERIENCE

The current state of economic and social development of Ukraine requires an understanding of the effective role of investment policy in the economic system of the state. A kind of catalyst for economic development of any country is studied. The investment process is considered as a vector of strategic development and forms the basis for successful socio-economic development of the state and its regions. Activation of investment processes and effective increase of investments are important factors in the implementation of structural reforms in the economy and the implementation of innovation and investment model of development in Ukraine. Investigating the mechanisms of public administration in Ukraine, the target, functional, methodological, information-analytical and instrumental parts need to be identified.

The National Association of Insurance Commissioners (NAIC) serves to protect the public interest, promote competitive markets, and improve the state regulation of insurance. The NAIC Financial Data Repository (Database) is updated every year by the National Association of Insurance Commissioners (NAIC) on behalf of and at the direction of its members, the state insurance commissioners.

Participation in the Database provides essential data for the Insurance Regulatory Information System (IRIS) Financial Ratio Reports, risk-based capital analysis, and other solvency-related reviews of individual companies, including reporting compliance and financial analysis. This serves to assist in preventing insolvencies for which liability is imposed on insurers under state guaranty fund laws. It also serves several other regulatory information needs, such as mandated: experience analysis for particular lines or sub lines for individual companies and groups; general market

structure and performance analysis; and statistics by company, groups or the industry as a whole. It is extremely important that all filings are accurate, complete, and timely.

Today's most successful investment clubs with assets of hundreds of thousands dollars, a million dollars, or more started out, years ago, with only a few dollars. Most of the members in those clubs had no previous stock market experience, and their investment funds were limited, as was the time available to devote to club activities. Yet they've achieved results that would make many professional investors envious. With the basic principles recommended by NAIC and practiced by successful clubs in the past, you can apply a consistent philosophy aimed at long-term, proven investment objectives. Since 1951, these simple rules have led investors to consistently superior results.

Principle 1: Invest Regularly, Regardless of the Market Outlook. When you start investing, you may be nervous about timing. What if you commit your capital and the market immediately heads south? Could there be another Black Monday, or worse, after your money is invested? Time and experience will help allay these fears. The market's overall trend for decades has been upward, at an average annual compound rate of about 10% percent despite intermittent cycles of boom, recession, depression, and recovery. Once you recognize the rhythm of market cycles, fluctuations will no longer distract you; instead, you'll welcome market dips as buying opportunities.

Principle 2: Reinvest All Earnings. Put your investment earnings back into the market. This will let you maximize your profits through compounding, so you'll earn more than you would have just by keeping your original capital at work.

Principle 3: Invest in Growth Companies. Buy shares in businesses whose sales and earnings are moving ahead faster than the gross domestic product, and whose records suggest they will be far more valuable five years in the future.

Principle 4: Diversify to Reduce Risk. Some of your selections will be great successes, while others will post disappointing results. Since it is impossible to predict the future with certainty, you cannot expect every outcome to reach your forecast. With diversification, you need only realize an *average* advance that meets your goal; an occasional mistake will not prove disastrous [1].

The next step we are going to research key *factors in investment analysis*. Club members should agree that no stock will be purchased without advance analysis. Members are not expected to become professional stock analysts although many investment club members have done so.

As you pursue your goal of achieving 100% appreciation within five years, your members should analyze every prospective purchase for (1) the company's management capability, as evidenced by growing sales and earnings, pre-tax profit margin, and superior return on stockholders equity; and (2) a reasonable current share price that can be expected to rise as financial results improve in the future.

Management Capability. The drive of a corporation's management is the single most influential element of growth. When investment clubs give undue attention to industry outlook («Health care is bound to grow») or the product of a company («Fat-free food ingredients are certain winners»), they ignore, to their later regret, that only the best-led companies succeed over the long run. Growth is most reliable when it is produced by good management. Apply these three tests of management:

1. *Rate of growth:* Other factors being equal, over the long term an investment is likely to increase in value at about the same rate that sales grow. The companies you select as possible investments for your club should be those whose sales have increased at least at the expected rate for their size as described above. Each company should offer the promise of continuing advances.

2. *Pre-tax profit margin:* This margin is calculated by deducting costs from sales and then dividing the result, profit before taxes, by sales (see equation 1):

$$\frac{\text{Pre-tax profit} - (\text{Sales} - \text{Costs})}{\text{Sales}} = \% \text{ Pre-tax profit} \tag{1}$$

Comparison with other companies in the same industry will show whether the margin is average, better than typical, or under par. Obviously, a higher margin is preferable. Warning bells should ring if the margin is far above the averages of other companies. That could mean there's a distortion in the way profits are being reported, and chances are the high rate won't be repeated. If the high margin is for real, competition will be quickly attracted.

3. *Earnings on stockholders' equity:* Another mark of good management is a high percentage of earnings on stockholders' equity (which is net earnings divided by the sum of the value of preferred stock, common stock, and retained earnings). Compare the company being considered with others in the same industry. The same caveat applies as before: An unusually high rate of return may indicate distortion in the numbers or a temporary advantage [2].

The purpose of the mechanism of system management of regional development processes (hereinafter – the system management system) is a systemic comprehensive targeted impact on providing conditions for interaction, complementarily and mutual support of the main, auxiliary and service processes of regional development to achieve development goals and stimulate support for its positive trends. The mechanism of system management should influence formation of consistent target orientation of service of processes of regional development by system influence on quality of realization the tasks by components of development management with observance of concept principles of sustainable development of Ukraine, allocation of general purposes and definition of technologies of their achievements. Thus, the mechanism of system management of regional development processes can be described as a set of local and integrated management mechanisms, interconnected goals, purpose, content and structure of tasks and functions of system objects.

References

1. Karpenko, L. – Pashko P. (2019): Formation of the system of fair business practice of the company under conditions of corporate responsibility. In: *Academy of Strategic Management Journal*, 2019, 18, 2, pp. 1-8.

2. Karpenko, L. – Izha, M, – Rachynskyi, A. (2020): Structural and Wave Analysis Energy Policy of Ukraine in the Context of European Integration. In: *Proceedings of the 5 th International Conference on European Integration 2020*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2020, pp. 391-405. ISBN 978-80-248-4455-8.

LIDIJA KARPENKO

*Professor of the Regional Policy and Public Administration Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Doctor in Economics*

MYKYTA GOROKHOVSKYI

*Post Graduated Student of the Regional Policy and Public Administration Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine*

DIRECTIONS OF STATE ECONOMIC POLICY IN THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP: INTERNATIONAL ASPECT

The development of entrepreneurship is essential for economic growth. An economy where the small and medium-sized enterprise (SME) sector plays a significant role receives significant benefits:

- The agility of the economy increases, as the majority of market participants (SMEs) are intrinsically fast and efficient adaptability to economic conditions;
- The stability of the economy increases as risks are distributed among a large number of companies (SMEs), dependence on a limited number of market entities decreases;
- The innovation potential of the economy is increasing, because a greater number of business entities (SMEs) are inherently inherent in the accelerated introduction of innovative ideas into business and their dissemination in the economic space;
- The economic development of individual territories within the country is leveled, since the placement of most of the market participants (SMEs) tends to decentralization.

Small and medium-sized enterprises (SME) are the most dynamic component of a market economy that contributes to the development of innovative processes, strengthening the economic status of regions, increasing employment, increasing competition, filling the market with goods and services that are in high demand among consumers. Despite the formal availability of all the necessary laws and other governing instruments and institutes for entrepreneurship, Ukraine is a country where the number of small and medium-sized enterprises per thousand people is very low. Thus, according to the World Bank, the number of small businesses in Ukraine is 7.6 per thousand people, while in Poland – 22, the US – 74.2, EU countries – 45 [1].

Financial support for SME economic activity is the least researched issue in the management system of reformed domestic enterprises. If in the USA about 83%, and in Germany more than 92% of owners make the planned predictions, then in the southern region of Ukraine, according to a sample survey, their number is only 24%.

As the experience of developed countries shows, SME develop successfully there when it is conducted under the patronage of the state: using budgetary funds, political levers, capable of attracting funds from economic entities in small businesses. SME support policy in Europe is implemented through the activities of States and through specific programs implemented under EU auspices. Small business support measures are financed from the EU Structural Funds, in particular from the Regional Development Fund and the Social Fund. At the state level, financial assistance is provided with significant tax benefits in the first years of operation, loans on preferential terms to entities focused on innovation, environmental protection and environmental projects operating in backward regions, enterprises of high social importance [2]. It is worth noting the significant contribution of the Government of the countries to the financial support of organizations and foundations that help the development of small business. These funds are divided into joint venture companies and joint venture companies. National Chambers of Commerce and Small Business Associations also play an active role in the financial development of small businesses.

In Scandinavian countries, the main «donor» of financial «injections» to SME is the state. The governments of these countries provide grants and direct loans to start-ups. Promising and important projects of 50-75% can be financed by public funds. Ireland pays a monthly allowance of £ 50 to certain categories of start-up entrepreneurs. Preferential loans are allocated for the implementation of new projects and the modernization of SME, at a rate almost twice lower than the market rate. In Italy, a system of state financial support for small businesses has been developed through subsidizing and preferential lending to the activities of certain small business areas and the activities of consortia and cooperatives uniting small businesses. The subsidy of such associations does not exceed 300 million lire a year or 800 million lire over a 3-year period.

An interesting form of non-governmental financial support for SME is widespread in Spain. Mutual Guarantee Societies are created there through voluntary contributions from entrepreneurs. The purpose of such partnerships is to provide guarantees to banks for their members in obtaining loans. In the event of a lack of own funds, the Spanish Government provides the companies with financial assistance. When accumulated by a company of a certain capital, it can turn into a mutual financing company, acquires the status of a financial institution and is engaged in direct investment of business activity. In the USA, SME support is mainly due to subsidies, direct guaranteed loans. In addition, state support programs are being implemented to support SME through non-government funding. In the event of insolvency of the borrower, the state fully compensates for the losses. Government guarantees reduce the risk of operations of financial institutions; promote the interest of SME lenders [3].

Therefore, analyzing the experience of developed countries, in particular the USA, Japan, Italy, etc., we can conclude that the regulatory support for financial planning in each country is properly worked out in accordance with the specifics of each country. According to the World Bank, small newly established small enterprises are approximately 50% operational in a year, some 7-8% in 3 years, and at most 3% in 5 years [4]. At the same time, the total number of small businesses generally increases or remains unchanged, with new ones being replaced by liquidated enterprises. Comparisons of the survival rates of small enterprises with the relative stability of their total size and production volumes (Table 1) indicate the high intensity of internal reorganization processes within the SME sector, which helps to optimize the utilization of their potential in a market economy.

So, in foreign companies, the internal corporate planning of small and medium-sized business structures is quite detailed and systematic, as they develop several types of plans for the respective hierarchy. Such planning is time-consuming, but also allows you to develop more options for the development of the enterprise in different types of circumstances. This is due to the pragmatic nature of entrepreneurs and the demanding legislation.

Table 1.

Key indicators of the role of SME and their public support and development systems

Indicator	USA	Canada	Japan	Germany	France	Italy	United Kingdom
Share of SME in the GDP of the country, %	52	43	51,6	57	49,8	55	52
Share of SMEs in total employment, %	54	47	69,5	69,3	56,6	71	55,5
SME share in the number of enterprises, %	97,6	99,8	99,2	99,3	97,6	99,2	99,1
Amount of SME financial support (billion dollar USA)							
For the infrastructure support	0,8	0,45	1,64	1,8	1,5	5,05	1,37
Credits:	21,6	22,8	39,9	61,9	9,2	15,2	6,3
Guarantees:	1,67	3,36	4,7	...	6,3
Government order	A nationwide search and bidding system is in place						
Services infrastructure for SME							
Credit and financial services	Credit and financial services Nationwide network of banks, funds, investment and insurance companies operates						
SME Development Centers	1100	521	313	374	600	1200	450
Information centers	1100	521	13	33	34	50	45
Business incubators and technoparks	330	186	11	182	216	26	471
Export Promotion Centers	20	15	Chain	Chain	26	123	60
Social Centers	118	41	186	90	41	...	98

Solving these problems of small business development in Ukraine should become one of the key directions of the state policy, because small business will contribute to a considerable increase of the efficiency of realization of domestic economic potential, optimization of participation of Ukraine in the international division of labour, strengthening of competitiveness of the national economy.

References

1. Pearce, J. (2008). Strategic Management: formulation, implementation and control / J.A. Pearce, R.B. Robinson // 8-th ed. – McGraw-Hill / Irwin, New York, 2008. – 1087 p.
2. Karpenko, L., Zhylinska, O., Dmytrenko, H., Poprozman, N., Koltun, V. (2020). Synergetic Management Tools For Enterprise Economic Security. *Journal of Security and Sustainability Issues*, Volume 9 (4), p.1-12 [https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.4\(25\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.4(25))

LIDIJA KARPENKO

Professor of the Regional Policy and Public Administration Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, **Doctor in Economics, Professor**

KATARÍNA BROCKOVÁ

Department of International Economics,
Economic university in Bratislava, Slovakia, Dr. habil. JUDr. Ing., PhD.

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE PROCESS MODELLING OF REGIONAL STRATEGIES

Principal conditions of economic development are accumulated research and technology, industrial, investment potential, institutional impact on technological progress and state support of innovative transformations. Economic deformations prove expediency for activating and increasing of innovation investment processes efficiency in the industry and minimization of impact of factors slowing them down. Considerable impact on innovation investment activity, market dominance, compositeness in the industry has capacity of innovation potential. Under these conditions, the study of theoretical principles and practical measures concerning the development of domestic production by means of implementation of its innovative potential assumes significance.

In modern conditions of the need for accelerated modernization of the economy, the task of formulating methodological principles and methods for the formation and implementation of a strategy for the socio-economic development of economic sectors, industry complexes, individual regions and large enterprises seems to be urgent.

Research of potential strategy in the foreign market, structure and methods for evaluation, innovation and investment into enterprises development features of the strategic planning of the enterprise foreign economic activity, investment controlling in the system of financial and economic security were conducted in the studies by foreign and domestic scientists.

Some words about *rationalizing diversification and integration*. When a single or dominant-business company is transformed into a collection of numerous businesses across several industries, strategic analysis becomes more complex. Managers must deal not only with each business's strategic situation; they must set forth a corporate strategy that rationalizes the collection of businesses they have amassed. Two key audiences are listening. First, managers within the organization want to understand their role and access to resources relative to other businesses within the company. Second, and of greatest importance, stockholders deserve to understand how this collection of businesses is expected to build shareholder value over the long term more effectively than simply investing in separate businesses. In a sense the question is: «Are there compelling reasons why corporate management is better able to invest shareholder value in a variety of other businesses versus allowing shareholders to make that decision themselves?» [1].

Stockholder value in a diversified company is ultimately determined by how well its various businesses perform and/or how compelling potential synergies and opportunities appear to be. Business-level performance is enhanced by sustained competitive advantages. Wise diversification has at its core the search for ways to build value and sustained competitive advantage across multiple business units. We saw several ways opportunities for sharing and building value may be present across different businesses. The bottom line is that diversification that shares skills and core competencies across multiple businesses to strengthen value chains and build competitive advantage enhances shareholder value. And so it is that strategic analysis and choice for corporate managers overseeing multibusiness companies involves determining whether their portfolio of business units is capturing the synergies they intended, how to respond accordingly, and choosing among future diversification or divestiture options. Managers address the following four basic questions to do this (Table 1).

Table 1

Value Building in Multibusiness Companies (fragment)

Opportunities to Build Value or Sharing 1	Potential Competitive Advantage 2	Impediments to Achieving Enhanced Value 3
Market-Related Opportunities: Shared sales force activities or shared sales office, or both.	Lower selling costs. Better market coverage. Stronger technical advice to buyers. Enhanced convenience for buyers (can buy from single source). Improved access to buyers (have more products to sell).	- Buyers have different purchasing habits toward the products. - Different salespersons are more effective in representing the product. - Some products get more attention than others.
Shared after-sale service and repair work.	Lower servicing costs. Better utilization of service personnel (less idle time). Faster servicing of customer calls.	- Different equipment or different labor skills, or both, are needed to handle repairs. - Buyers may do some in-house repairs.
Shared brand name.	Stronger brand image and company reputation. Increased buyer confidence in the brand.	- Company reputation is hurt if quality of one product is lower.

Shared advertising and promotional activities.	Lower costs. Greater clout in purchasing ads.	- Appropriate forms of messages are different. - Appropriate timing of promotions is different.
Operating Opportunities: Joint procurement of purchased inputs.	Lower input costs. Improved input quality. Improved service from suppliers.	- Input needs are different in terms of quality or other specifications. - Inputs are needed at different plant locations, and centralized purchasing is not responsive to separate needs of each plant.
Shared manufacturing and assembly facilities.	Lower manufacturing/assembly costs. Better capacity utilization, because peak demand for one product correlates with valley demand for other. Bigger scale of operation improves access to better technology and results in better quality.	- Higher changeover costs in shifting from one product to another. - High-cost special tooling or equipment is required to accommodate quality differences or design differences.
Management Opportunities: Shared management know-how, operating skills, and proprietary information.	Efficient transfer of a distinctive competence—can create cost savings or enhance differentiation. More effective management as concerns strategy formulation, strategy implementation, and understanding of key success factors.	- Actual transfer of know-how is costly or stretches the key skill personnel too thinly, or both. Increased risks that proprietary information will leak out.

Some words about *rationalizing diversification and integration*. When a single or dominant-business company is transformed into a collection of numerous businesses across several industries, strategic analysis becomes more complex. Managers must deal not only with each business's strategic situation; they must set forth a corporate strategy that rationalizes the collection of businesses they have amassed. Two key audiences are listening. First, managers within the organization want to understand their role and access to resources relative to other businesses within the company. Second, and of greatest importance, stockholders deserve to understand how this collection of businesses is expected to build shareholder value over the long term more effectively than simply investing in separate businesses. In a sense the question is: «Are there compelling reasons why corporate management is better able to invest shareholder value in a variety of other businesses versus allowing shareholders to make that decision themselves?»[2].

Stockholder value in a diversified company is ultimately determined by how well its various businesses perform and/or how compelling potential synergies and opportunities appear to be. Business-level performance is enhanced by sustained competitive advantages. Wise diversification has at its core the search for ways to build value and sustained competitive advantage across multiple business units. We saw several ways opportunities for sharing and building value may be present across different businesses. The bottom line is that diversification that shares skills and core competencies across multiple businesses to strengthen value chains and build competitive advantage enhances shareholder value. And so it is that strategic analysis and choice for corporate managers overseeing multibusiness companies involves determining whether their portfolio of business units is capturing the synergies they intended, how to respond accordingly, and choosing among future diversification or divestiture options. Managers address the following four basic questions to do this [3].

This thesis has demonstrated liability funding strategies that involve designing a portfolio to produce sufficient funds to satisfy liabilities whether or not interest rates change. When only one future liability is to be funded, an immunization strategy can be used. An immunization strategy is designed so that as interest rates change, interest rate risk and reinvestment risk will offset each other in such a way that the minimum accumulated value (or minimum rate of return) becomes the target accumulated value (or target yield). An immunization strategy requires that a money manager create a bond portfolio with duration equal to the investment horizon. Because immunization theory is based on parallel shifts in the yield curve, the risk is that a portfolio will not be immunized even if the duration-matching condition is satisfied. Immunization risk can be quantified so that a portfolio that minimizes this risk can be constructed.

References

1. Karpenko, L. & Pashko, P. (2019). Formation of the system of fair businesspractice of the company under conditions of corporate responsibility. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 2019, V.18 (2), pp.1-8.; Scopus. Available at: <https://www.abacademies.org/articles/Formation-of-the-system-of-fair-business-practice-of-the-company-1939-6104-18-2-339.pdf>
2. Lipkova, L. (2012): Innovation Policy of the European Union. In: *Proceeding of the 1st International Conference on European Integration 2012*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2012, pp. 171-178. ISBN 978-80-248-2685-1.

3. Izha, M. (2021): Regulatory mechanism of investment development of the region: indicators and strategic imperatives // L.Karpenko, M. Izha // *Medzinárodné vzťahy* 2/2021, ročník XVIII. *Slovak Journal of International Relations* 2/2021, Volume XIX. P.174-191. ISSN 1336-1562 (tlačené vydanie / print edition). ISSN 1339-2751 (online). Available at: https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2021/2/mv2021-2.pdf

RUDOLF KUCHARČÍK

*Department of International Political Relations
Faculty of International Relations*

SIMONA CHUGURYAN

*Department of International Political Relations
Faculty of International Relations*

PERUVIAN PRESIDENTIAL ELECTION 2021

Abstract. Peruvian presidential election in 2021 were affected by many factors – COVID 19, economic crisis, not solved social problems, deepening social inequality and clear division of the Peruvian society. Winner of the election leftist Pedro Castillo who defeated rightist Keiko Fujimori has to try to reunite polarized Peruvian society. He is also the first president of the Peru who is not related to military, professional and economic elites of the country. The victory of Pedro Castillo is a surprise as both favourites of the election according the polls were conservatives – Keiko Fujimori and Yonhy Lescano who finally gained less than 10% of votes in the first round of the election.

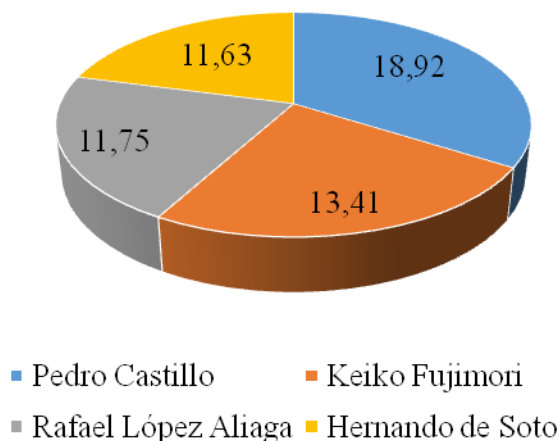
Key words: Peru, election 2021, Pedro Castillo, Keiko Fujimori

Presidential election in Peru was held in April (first round) and June (second round) 2021⁹. The election was hold in the atmosphere of the mistrust in state institutions. It is necessary to mention that Pablo Kuczynski president elected in 2016 was forced to resign in 2018. Pablo Kuczynski's successor vice-president Martín Vizcarra was impeached in 2020. Next interim president Manuel Merino resigned only after 5 days in office in late 2020 and was later replaced by Francisco Sagasti. The political crisis was deepened by the other events – economic crisis, more and more visible social inequality, the country was the most COVID 19 affected country in the region, Keiko Fujimori was charged of corruption and former Peruvian president Alan García, also charged of corruption, committed suicide in 2019. All those factors influenced the voter's behaviour in Peruvian presidential election. No of the candidates was able to obtain 20% in the first round of the election – and the second round of the election was necessary (Figure 1 – 3). What about candidates – there were 28 of them in the first round of election – only 4 of them (Figure 1) were able to gain at least 10% of votes (i.e. former president Ollanta Humala from Peruvian Nationalist Party gained only 1.6% of votes).

The candidates with at least 10% of votes in the first round were – Pedro Castillo from radical socialistic party Free Peru, Keiko Fujimori (daughter of former president Alberto Fujimori) from rightist and conservative Popular Force, Rafael López Aliaga from Popular Renewal and Hernando de Soto from Country Forward – Social Integration Party. Two more candidates gained more than one million of votes – Yonhy Lescano from Popular Action and Verónica Mendoza from Together for Peru.

According the results of the first round of the election the second round was hold between former primary school teacher and teacher's union representative Pedro Castillo and Keiko Fujimori.

Figure 1: Presidential election results 2021 – 1nd round (April 11, 2021) – (%) – above 10%

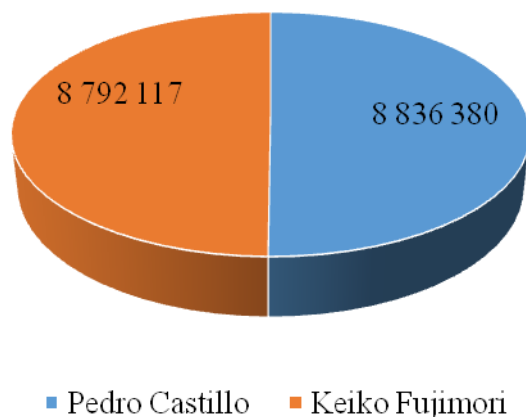

⁹ Presidential election in Peru take place every 5 years. Last election was hold in 2016 and Pablo Kuczynski was elected as new Peruvian president. Every citizen older than 35 years can compete in presidential election. Vote is compulsory for every citizen between 18 and 75 years.

Source: [1]

Campaign priorities of leftist candidate Pedro Castillo were education, health and support of agriculture. He said he was ready to prepare new constitution of the country. [1] Rightist Keiko Fujimori paid attention to crime and corruption. If elected it was also expected she would pardon her father Alberto Fujimori (president in 1990 – 2000) who was sentenced for 25 years in prison for crime against humanity. [1] The results of the second round of the election were tight and showed the polarization of the Peruvian society (Figure 2, 3). There was difference about 44 000 of votes and about 0.3% between Pedro Castillo and Keiko Fujimori.

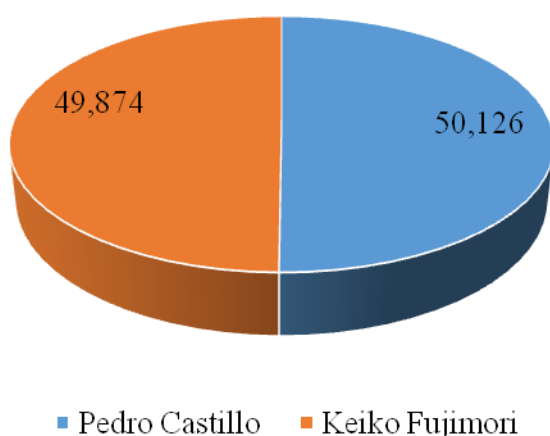
Figure 2: Presidential election results 2021 – 2nd round (June 6th , 2021) – No. of votes

Source: [1]

Although Keiko Fujimori tried to appeal, she finally recognised the results of the election saying «because it is what the law and constitution that I have sworn to defend, mandates, the truth is going to come anyway.» [4] On the other hand the observers from the Britain, Organization of American States and from the European Union proved the regularity of the election – despite Keiko Fujimori claim «They have stolen thousands of votes from us.» [4]

Figure3: Presidential election results 2021 – 2nd round (June 6th, 2021)– (%)

Source: [1]

There are real challenges ahead of Pedro Castillo – he has to try to fight with the division of the Peruvian society and also with the negative economic impacts of the COVID 19 as about four million of people lost their jobs, about five million of Peruvians dropped into poverty and Peru’s GDP about 11 % in 2020 – the worst figure in Latin America. [1] Pedro Castillo has to also deal with direct impact of COVID 19 as the country has the world’s highest death rate of COVID 19. [2] After elected as president Pedro Castillo (labelling himself as Marxist) promised that his government would «rectify historical injustices arising from the arrival of Spanish conquistadores and their regime based on the exploitation

of the indigenous people.» [3] He also called Peruvians for unity saying «I ask for effort and sacrifice in the struggle to make this a just and sovereign country» [5]. That is probable the most difficult task for Pedro Castillo as he won only because moderate and centrist Peruvians refused to support the return of Fujimori dynasty to govern the country.

References

1. Walker, N. – Robinson, T. (2021). Peru: Presidential election 2021. [online]. In: House of Commons. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9185/CBP-9185.pdf>
2. Tegel, S. (2021). Pedro Castillo finally declared winner of Peru's presidential election. [online]. In: The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/19/castillo-wins-peru-election/>
3. Guardado, J. (2021). Historical legacies shaping the 2021 Peruvian presidential election. [online]. In: VOX EU. <https://voxeu.org/article/historical-legacies-shaping-2021-peruvian-presidential-election>
4. Aquino, M. (2021). Peru socialist Castillo confirmed president after lengthy battle over results. [online]. In: Reuters. <https://www.reuters.com/world/americas/peru-fujimori-admits-defeat-presidential-election-lashes-out-socialist-rival-2021-07-19/>
5. Pedro Castillo makes unity plea after finally being named Peru's next president. [online]. In: The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2021/jul/20/castillo-set-to-become-peru-president-as-rival-fujimori-says-she-will-recognise-result>

КУРУЦ МИЛАН

*Кафедра міжнародних політичних відносин
Факультет міжнародних відносин
Економічний університет в Братиславі*

ЗУБРО ТЕТЯНА

*Кафедра міжнародних політичних відносин
Факультет міжнародних відносин
Економічний університет в Братиславі*

КОМІТЕТ РЕГІОНІВ ТА ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Європейська інтеграція окрім теми відносин між національними державами та інститутами Європейського Союзу, підняла питання про положення місцевих та регіональних адміністративних одиниць та їх самоврядування у більш широких рамках, ніж національна держава. Міста та регіони реалізують низку важливих політик та законодавства ЄС в економічній, соціальній та екологічній сферах. Водночас вони є одними з основних бенефіціарів коштів Європейського Союзу в контексті політики згуртування, спрямованої на зменшення економічних та соціальних диспропорцій, а також регіональних розділів. Ці факти законно ставлять питання про те, чи мають міста та регіони можливість просувати свої інтереси не лише на рівні національних держав, а й у межах цілого Євросоюзу.

Разом із створенням ЄС постає проблема демократичного дефіциту та легітимності. Це пов'язано з тим, що низку повноважень, реалізація яких безпосередньо впливає на умови життя громадян, соціальні групи, регіони, міста та муніципалітети, країни члени ЄС делегують інститутам Європейського Союзу або виконують спільно. Виникає складна система багаторівневого управління, яка разом з тим ставить питання доступу громадян до інституцій, які її цю систему творять, впливу на них чи контролю за їх діяльністю.

Переконання, що органи, що приймають рішення, недостатньо враховують інтереси громадян держав-членів, послаблює їхню довіру до ЄС і в кінцевому підсумку може призвести до зниження ефективності функціонування Євросоюзу [1]. Подолання цієї диспропорції є довгостроковим процесом у ЄС, який ініціюється переважно громадськими об'єднаннями, а також регіональною та місцевою владою. Ця динаміка не є рівномірною, і за останні майже тридцять років вона пережила періоди відносно швидких змін, але й певної стагнації. Зміни, спрямовані на зміцнення демократії в ЄС, легітимність його політики, включають поступове розширення повноважень Європейського парламенту як інституту, безпосередньо обраного громадянами, у сферах бюджету, законодавства та контролю. Одночасно спостерігається і створення простору для залучення соціальних груп, представників регіонів та міст до процесів прийняття рішень. Однак питання нерівномірності доступу різних груп інтересів до інституцій, які приймають рішення в ЄС залишається предметом суперечок та критики, а також мова при цьому йде сильніший вплив наднаціональних компаній та об'єднань підприємців [2].

Відповідно до Маастрихтського договору, як установчого документа ЄС, підписаного у 1992 році, було створено два органи: Європейський соціально-економічний комітет, який представляє інтереси соціальних груп та громадських об'єднань, та Європейський комітет регіонів, який репрезентує регіональні та місцеві органи влади. Однак обидва комітети не мають статусу інституцій, що приймають рішення, а виконують лише консультативну роль, що, звичайно, послаблює їхні позиції в інституційній системі ЄС.

Створення Комітету регіонів стало результатом взаємодії відносно сильних інтересів субнаціональних суб'єктів в країнах з федеративною політичною системою, насамперед в Німеччині, та підтримки Європейської Комісії [3]. Адміністративні регіони побоювалися, що інтеграція звузить їхній простір для маневрів у низці сфер

діяльність. Оскільки регіонам потрібно було інтенсивніше впроваджувати складне законодавство ЄС, вони потребували все більшої інформації про наміри інституцій, які приймають рішення, одночасно регіони прагнули просувати свої власні, регіональні та місцеві інтереси на рівні ЄС. Ці зусилля були підтримані прагненням Європейської Комісії щодо безпосередньої взаємодії з регіонами в питаннях розвитку з метою підвищення ефективності підготовки та реалізації політичних рішень [4].

Комітет регіонів має 329 членів і складається з обраних представників місцевої влади та регіонів. Склад національної делегації повинен відображати політичну структуру органів місцевого самоврядування та регіональний поділ країни. Його члени висуваються державами – членами ЄС та затверджуються Радою. Члени Комітету формують політичні групи відповідно до своєї приналежності до європейських політичних об'єднань. Склад комітету впливає на зміст та спрямування поглядів та запитів, адресованих інституціям, які приймають політичні рішення. Вишальним у цьому плані є співвідношення представників регіонів та міст. До 2004 року, коли відбулося розширення ЄС і до нього вступили колишні соціалістичні держави, представництво регіонів у Комітеті становило 64,9%, а міст та муніципалітетів - 35,1%. Після 2004 року в цьому співвідношенні відбулися значні зміни. Частка представників міст та населених пунктів у 2007 році у Комітеті зросла до 47,1%, а частка представників регіонів зменшилася до 52,9%. Через нижчий економічний рівень нових держав - членів та більшу кількість менш розвинених регіонів спостерігається зростання відмінностей між багатими та бідними регіонами [5].

Політичними пріоритетами Комітету регіонів на 2020-2025 роки, ухваленими його членами, є:

1. наближення Європейського Союзу, його інститутів та політики до громадян та розвиток демократії, зокрема у зв'язку з пошуком майбутньої моделі організація та функціонування ЄС в рамках поточних дискусій на загальноєвропейському рівні.

2. створення стійких регіональних та місцевих громад (пандемія Covid 19 та зміна клімату підкреслили актуальність цього завдання, поставивши нові виклики для міст та регіонів).

3. економічне та соціальне згуртування [6].

Європейська Комісія, Європейський Парламент та Рада ЄС повинні проводити консультації з Комітетом регіонів стосовно проектів законодавства, які безпосередньо стосуються регіонів, міст та населених пунктів. Йдеться про сферу охорони здоров'я, освіти, зайнятості, соціальної політики, економічної, соціальної та територіальної згуртованості, структурних фондів, транспорту, енергетики та зміни клімату. У цьому контексті цікавим є факт, що законопроекти, які стосуються спільної сільськогосподарської політики, не відносяться до питань, щодо яких необхідно проводити консультації з Комітетом регіонів, хоча це має прямий вплив на розвиток більшості регіонів [7]. Інституції Євросоюзу у процесі прийняття рішень не зобов'язані брати до уваги пропозиції Комітету, які мають лише рекомендаційний характер. Парадокс позиції Комітету регіонів як органу ЄС полягає в тому, що він складається з обраних політиків, що надає йому високий ступінь легітимності, але тим не менш він не має реальних повноважень і не має можливості прямо впливати на законодавчий процес [8].

Лісабонський договір певною мірою зміцнив позиції Комітету регіонів як охоронця субсидіарності. Йдеться про один з головних принципів ЄС, який вимагає прийняття рішень якомога ближчих до потреб громадян, з урахуванням регіонального та місцевого виміру планованих заходів. У разі порушення цього принципу Комітет регіонів може подати позов до Суду Європейського Союзу щодо захисту його виключних прав [9]. Роль Комітету як охоронця субсидіарності може стати кроком на шляху до підвищення легітимності процесу прийняття рішень в ЄС та більш ефективного захисту інтересів громадянського суспільства, регіональних та місцевих громад [10].

Диспропорція між обмеженими повноваженнями та очікуваннями, пов'язаними з просуванням інтересів місцевих та регіональних громад на наднаціональному рівні, долається Комітетом регіонів за допомогою політичної діяльності, яка надає можливість збільшити вплив Комітету у певних інституційних рамках порівняно з офіційно встановленими умовами. Така діяльність називається інституційною активністю [11]. Стратегія просування інтересів шляхом інституційної активності використовує такі засоби як змістовне визначення певних питань та політик ЄС, постановку тем для вирішення та переконання політиків.

У рамках своїх консультативних повноважень Комітет регіонів реалізує право власної ініціативи, за допомогою якої піднімає на порядок денний певні питання, рішення яких пропонує Європейській Комісії. Наразі ініціативи членів Комітету мають бути схвалені Комітетом, а пропозиція має відповідати політичним пріоритетам цього органу. Таким чином індивідуальна ініціатива стає загальною позицією Комітету, і тим самим виражає його політику. Іноді власні ініціативи виходять за межі компетенції Комітету, щодо яких Комітет може висловлювати свою думку. Таким була, наприклад, підтримка справедливої торгівлі на місцевому та регіональному рівнях. Ще в 1997 році, задовго до того, як зміна клімату була включена як обов'язкова тема консультацій Лісабонською угодою в 1997 році, Комітет розробив рекомендації щодо необхідності координації місцевих та регіональних ініціатив на рівні ЄС у цьому питанні [12].

Висновок. Європейський Комітет регіонів є інституціоналізованим каналом представництва регіональних та місцевих інтересів у ЄС. Його офіційне становище як консультативного органу дає значно звужену сферу впливу на процес прийняття рішень. Хоча його інституційна позиція як охоронця принципу субсидіарності була дещо посилена, особливо після прийняття Лісабонського договору, його основні повноваження залишилися незмінними. Проте Комітет тривалий час працює над збільшенням свого впливу, зокрема за допомогою власних ініціатив та інших засобів підвищення обізнаності про проблеми місцевих та регіональних громад, а також європейські та глобальні проблеми. Дебати про майбутнє Європейського Союзу, які вже розпочалися, можуть дати новий імпульс поглибленню демократії, складовою частиною яких стати розширення повноважень Комітету регіонів Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Schmidt, V.A. (2012) Democracy and Legitimacy in the European Union. In: Jones, E., Menon. A., Wearherill, S. (eds.) The Oxford Handbook of the European Union. Oxford: Oxford University Press

2. Apeldoorn, B. (2001) *The Struggle over European Order*. In: Bieler, A., Morton, A.D. (eds.) *Social Forces in the Making of the New Europe*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan
3. Schönlau, J. (2017) *Beyond Mere Consultation: Expanding the European Committee of the Regions' role*. In: *Journal of Contemporary European Research*, Vol. 13, Issue 2, pp. 1166-1184
4. Hooghe, L., Marks, G. (1996) „Europe with Regions: Channels of Interest Representation in the European Union. *The Journal of Federalism*, Vol. 26, No 1, pp. 73-91
5. Wassenberg, B. (2020) *The History of the Committee of the Regions*. Available at [http://cor.europa.eu/en/events/The -History-of-the Committee of the Regions-25-Years-of-cities-and-Regions- Furthering-European-Integrations.aspx](http://cor.europa.eu/en/events/The-History-of-the-Committee-of-the-Regions-25-Years-of-cities-and-Regions-Furthering-European-Integrations.aspx)
6. *Political Priorities 2020-2025*. Available at <http://cor.europa.eu/en/cor-priorities.aspx>
7. Nicolosi, S.F., Mustert, L. (2020) *The European Committee of the Regions as a Watchdog of the Principle of Subsidiarity*. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Vol. 27, No 3, pp 284-301
8. NICOLOSI, S.F., Mustert, L. (2020) *The European Committee of the Regions as a Watchdog of the Principle of Subsidiarity*. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Vol. 27, No 3, pp 284-301
9. TREATY of the FUNCTIONING of the EUROPEAN UNION. Protocol (No2) on the Application of the Principles of Subsidiarity and Proportionality. Available at <https://eur-lex.europa.eu>
10. Nicolosi, S.F., Mustert, L. (2020) *The European Committee of the Regions as a Watchdog of the Principle of Subsidiarity*. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Vol. 27, No 3, pp 284-301.
11. Howart, D., Ross, M. (2017) *Pusing the Boundaris. New Research on Activism of EU supranational Institutions*. In: *Journal of Contemporary European Research*, Vol. 13, Issue 2, pp. 1007-1024.
12. Schönlau, J. (2017) *Beyond Mere Consultation: Expanding the European Committee of the Regions' role*. In: *Journal of Contemporary European Research*, Vol. 13, Issue 2, pp. 1166-1184.

LUDMILA LIPKOVA

*Dr.h.c. Prof. Ing., CSc. Head of the Department of International Economics,
University of Economics in Bratislava, Slovakia*

LIDIJA KARPENKO

*Professor of the Regional Policy and Public Administration Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Ukraine Doctor in Economics*

INDICATORS AND STRATEGIC IMPERATIVES OF THE COUNTRY INVESTMENT DEVELOPMENT

Investigating the mechanisms of public administration in Ukraine, the target, functional, methodological, information-analytical and instrumental parts are need to be identified. Giving a positive assessment of this proposal, we note that the mechanism of systematic management of development processes in the region should have a structure, correlate with the structure of tasks and functions, be systemically integrated, take into account their purpose and content, strengthen its flexibility and adaptability to systemic transformation changes and present it as a mechanism for systematic management of regional development processes.

Numerous economic studies, the implementation of joint business projects and the mentality of Ukrainian society have proven the need to attract foreign investment for the progressive future of Ukraine and the achievement of European living standards. Foreign capital can significantly influence the introduction of technical innovations and advanced technologies in the area of production, provision of financial and non-financial services and the quality of management in the real and financial sectors of the economy. Undoubtedly, foreign investment as a source of capital is more attractive than credit resources, which multiply the total public debt. And their limited scope necessitates concentration on the most significant problems and trends that must be taken into account when improving the investment climate and optimizing the business environment.

The purpose of the mechanism of system management of regional development processes (hereinafter – the system management system) is a systemic comprehensive targeted impact on providing conditions for interaction, complementarily and mutual support of the main, auxiliary and service processes of regional development to achieve development goals and stimulate support for its positive trends. The mechanism of system management should influence formation of consistent target orientation of service of processes of regional development by system influence on quality of realization the tasks by components of development management with observance of concept principles of sustainable development of Ukraine, allocation of general purposes and definition of technologies of their achievements [1].

Thus, the mechanism of system management of regional development processes can be described as a set of local and integrated management mechanisms, interconnected goals, purpose, content and structure of tasks and functions of system objects of management, capable of forming and providing system influence on all elements of controlled development processes due to the cumulative approach, which provides unity in the choice of ways of further development, the use of comparable algorithms and methods of systemic impact.

The structure of the system control mechanism is characterized by multi-plane, multi-subjectivity and multi-step construction. The system of evaluation of the results of its influence also becomes multicriteria. Therefore, the mechanism of systematic management of the sustainable processes, balanced development of all territories of the regions should be implemented within the pilot organizational project [2]. The main tasks of the development of the organizational project mechanism are proposed to be carried out in stages (Table 1) [3].

Stages of development of organizational project mechanism

Stage	Content
Theoretical – theoretical definition of theoretical components of the system management mechanism	<ul style="list-style-type: none"> – Definition of general categories of regions sustainable development that do not claim full use in operational activities in specific conditions of sustainable development, namely: region, system features of the regional economy, system elements, factors of influence, processes. – Definition of the conceptual apparatus of development of territories. – Definition of the list of the basic processes of development and kinds of activity concerning their maintenance in the territory of regions in system «the nature – a society – the person». – Identification of contradictions in the strategy and practice of the region development and means of overcoming them
Experienced research of features of region as sphere of the mechanism application of system management	<ul style="list-style-type: none"> – Installation of systemic elemental economic and spatial structure of the region, types and structure of resources, types of activities, development processes, technologies used and tools for their implementation. – Analysis of the development goals of the components and their communication and orientation. – Defining mechanisms for managing development processes and selecting from them agreed and uncoordinated with each other. – Definition of criteria and indicators of the region development and establishment of information-analytical base for their calculations. – Definition subjects of management development, their responsibility, authority, motivational incentives.
Conceptualized – the definition of the problem area	<ul style="list-style-type: none"> – Substantiation of the purpose and expediency of application of the mechanism of system management of development processes. – Identification of general problems of regional development processes and ways to overcome them. – Defining the role, place, purpose and components of the system of development management. – Defining the structure of the mechanism, tasks and functions.
Modelling – designing a model of the region's development space and its management mechanism	<ul style="list-style-type: none"> – Construction of a system model of the region's functioning space. Building a model of the mechanism of system management of sustainable development processes. – Optimization of the mechanism model.
Design and engineering of system control mechanism	<ul style="list-style-type: none"> – Determining the structure of the system management mechanism. Decomposition of interaction of mechanism elements. – Aggregation of local mechanisms as part of the system control mechanism. – Determining the conditions of use of mechanisms. – Determination of parametric characteristics of the mechanism of system management of regional development.
Introduction of the system control mechanism	<ul style="list-style-type: none"> – Regulatory support. – Institutionalization of the mechanism. – Motivational levers and incentives. – Monitoring the results of the impact on the level of the region development. – Training subjects and members of management.
Reflective	<ul style="list-style-type: none"> – Accounting and control of the results of development processes. – Analysis of the results of the region's activities to ensure development processes. – Adjustment, if necessary, of previously made decisions and development tasks. – Assessment of the balanced development of the region. – Development of measures to further improve the mechanisms of integrated influence

Source: systematized by authors according to Elton and Gruber (2014)

It is important to emphasize that the analyzed examples illustrate that, despite different approaches to the formation and implementation of investment policy, fundamental institutional components are important for improving the investment climate, such as an effective system of property rights protection and an effective justice system.

The results presented in the work confirm the effectiveness of using the model to predict the studied time series of investment flows and results from investment activities. In development of the work, it is planned to evaluate the effectiveness of the extrapolation model for the tasks of forecasting time series from other subject areas.

References

1. Lipkova, L. (2012): Innovation Policy of the European Union. In: *Proceeding of the 1st International Conference on European Integration 2012*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2012, pp. 171-178. ISBN 978-80-248-2685-1.
2. Karpenko, L. – Izha, M. – Rachynskiy, A. (2020): Structural and Wave Analysis Energy Policy of Ukraine in the Context of European Integration. In: *Proceedings of the 5th International Conference on European Integration 2020*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2020, pp. 391-405. ISBN 978-80-248-4455-8.
3. Elton, E. J. – Gruber, M. J. (2014): *Modern Portfolio Theory and Investment Analysis*. 7-th ed. New York: New York University, 2014. 728 p. ISBN-13 978-0470-05082-8.

LUDMILA LIPKOVA

*Dr.h.c. Prof. Ing., CSc. Head of the Department of International Economics,
University of Economics in Bratislava, Slovakia*

GENERAL PRINCIPLES OF BUDGETARY POLICY IN THE COORDINATES OF THE COUNTRY'S FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY

The budget is one of the main instruments of macroeconomic policy. The budget has an impact on inflation, exchange rate policy, economic growth, investment attractiveness of the country. The quality of budget, tax, and financial policy in general largely determines the progressive, dynamic development of any state, its resilience to various financial and economic crises. The solution of problems of social and economic development should be carried out in the conditions of continuity of a course of budgetary policy on maintenance of macroeconomic balance and stability of budgetary system, decrease in dependence of budgets on a foreign economic situation.

Given that the Ukrainian state is currently in the process of transforming the socio-economic system and governance mechanism, the main aspect of which is the European integration direction and support, adoption and approximation to the standards of economic and social development of the euro area, reformatting budget policy and strengthening the role of local budgets view of the role and place of local budgets in the financial system of the state. Therefore, there is a need to study this category and develop an understanding of its essence among economists.

The state budget is one of the main parts of the financial system, in which significant part of national income is concentrated. Sufficient filling of the revenue side of the state budget is a factor that reflects the level of economic development of the country, the potential of the European integration space, ensuring economic and social stability and decent standard of living.

The budget is one of the main tools of macroeconomic policy. The budget influences inflation, exchange rate policy, economic growth, and the country's investment attractiveness. The quality of budget, tax, and financial policy in general largely determines the progressive, dynamic development of any state, its resilience to various financial and economic crises.

The solution of problems of social and economic development should be carried out in the conditions of continuity of a course of budgetary policy on maintenance of macroeconomic balance and stability of budgetary system, decrease in dependence of budgets on a foreign economic situation. Legislatively established budget rules minimize the dependence of the budget system on price volatility in the world energy market, increase the importance of long-term financial forecasting of revenues and expenditures of the budget system and form the necessary amounts of sovereign wealth funds of Ukraine. Therefore, the research topic is relevant and important in terms of achieving further macroeconomic stability in Ukraine.

The works of many domestic and foreign scientists are devoted to the formation of the budget and its impact on the socio-economic development of the country.

The budget as a financial plan of the state is formed under the influence of budgetary and tax policy. In Ukraine, the latter was formed in an extremely severe economic crisis, which could not but affect the nature of change. Because, on the one hand, there was a constant problem of mobilizing funds in the budget to perform its functions and obligations, and on the other – an objective continuous process of losing some sources of financial revenues to the budget and finding, in this regard, others more relevant to the new system. This has constantly exacerbated the problem of budget deficit and methods of financing it.

In addition, among the fundamentally new conditions are those that are associated with low financial and managerial discipline, the tensing of the economy, the inefficiency of certain types of expenditures, waste, theft of public funds.

Ukraine has experienced problems of filling the budget with money, evading filling the budget through offsets, non-fulfillment of most of the adopted annual budgets, debt restructuring as a way to improve the financial condition of enterprises and their settlements with the budget. Over time, due to the transformation of the budget and tax systems, some of these phenomena are a thing of the past, and some have changed their nature, although they have remained completely unresolved. However, the problems of mass tax evasion, loss of budget revenues from tax benefits, growth of external debt, remain relevant to this day.

Despite the significant contradictions of the reforms, in a certain part the content of the tax system meets the requirements of world practice. Thus, the basis of the tax system of Ukraine is formed by taxes that form the core of the tax systems of developed Western European countries – personal income tax, corporate income tax, value added tax, excise duty and customs duty. These taxes provided two-thirds of revenues to the 2019 consolidated budget. The laws

governing the collection of most of these taxes have been developed in accordance with the norms of Western European tax law.

At the same time, the tax system of Ukraine is characterized by a number of features that distinguish it from the tax systems of developed countries. These include:

- the existence of two subsystems of taxation – standard and simplified, which violates the integrity of the tax system;
- significant uneven distribution of the tax burden due to large-scale tax evasion and the availability of tax benefits;
- high level of tax debt;
- incomplete compliance of the tax system of Ukraine with the basic principles of taxation – fairness, efficiency, stability, administrative simplicity and economy.

It should be noted that both the tax and budget systems have been criticized and will be criticized in the future, as they must be based on mechanisms for overcoming serious social and personal contradictions. But a perfect solution to these issues is almost impossible, especially given that the economy in each period is at a different stage of its development, depending on which changes the content of both tax and budget policies. This often leads to a violation of even certain generally accepted principles of fiscal policy. Such as justice and stability. The latter principle can and should be adhered to only for a certain period of time, taking into account the conditions prevailing in the economy.

Now we can say that the main problems of the stage of formation of the budget and tax systems of Ukraine and the implementation of financial stabilization tasks for the economy as a whole have been resolved, as inflation as the main indicator of financial instability is now under control. But it should be noted that Ukraine's economy, like any other country, for one reason or another may be threatened by rising inflation and financial instability. Therefore, these issues should be constantly in the focus of the economic bloc of the government and the National Bank.

The development of Ukraine's economy should be characterized by further intensification of economic activity. In this regard, it is important to assess the extent to which the changes that are taking place and will take place in the budget and tax systems meet the fundamental requirements of stable growth.

From this point of view, the level of the ratio between tax and non-tax revenues to the budget and how synchronously the concentration of budget revenues due to the main budget-forming taxes is important: VAT, income tax, personal income tax, excise duty. At the same time, there are a number of contradictory trends in these issues.

The fiscal efficiency of direct taxes decreased due to the corporate income tax, the fiscal efficiency of which has decreased in recent years relative to GDP, it is more than three times. But the fiscal efficiency of personal income tax has been characterized by a steady upward trend relative to GDP in 2020.

Budget efficiency characterizes the ability of tax to provide budget revenues. We emphasize that these and subsequent names of types of fiscal efficiency are conditional in nature and reflect the specifics of the corresponding method.

Budget efficiency can be determined through static indicators that allow to assess the current state of affairs (for example, the amount of tax revenues, the ratio of planned and actual revenues, the level of use of tax potential, share in GDP, etc.), and dynamic, showing the effectiveness of a different tax over time compared to other economic parameters (for example, using elasticity indicators).

When assessing the effectiveness of the tax system, it is necessary to take into account not only the volume of fiscal revenues, but their stability and «fairness» in relation to the tax base. In this case, the concept of fiscal efficiency undergoes certain changes: the dynamics of tax collections should correspond to the dynamics of the tax base.

In turn, the dynamics of the tax base for the entire national economy can justifiably be approximated by the dynamics of GDP. Then the general methodological thesis is clarified: the growth rate of tax collections should correspond to the growth rate of GDP. In this case, the indicators of fiscal fees and GDP should be taken into account in current prices. Then the inflationary effect is contained in both indicators and is leveled in comparison.

To assess the dynamic budget efficiency, consider the indicator of tax elasticity, which is the ratio of changes in tax revenues to changes in GDP, which acts as an aggregate indicator of the tax base (see Formula 1):

$$E_i = \frac{\Delta T_i / T_i}{\Delta GDR / GDR} \quad (1)$$

Where:

E_i – elasticity of the considered tax on GDP;

ΔT_i – increase in tax revenues from the tax in question for a certain period (at current prices);

ΔGDP - GDP growth for the same period (at current prices).

The indicator (1) allows us to assess how a 1% increase in GDP affects the collection of a tax. If $E_i \approx 1$, so it is a question of synchronization of growth of GDP and tax receipts and about preservation of specific weight of taxes in GDP. In this case, we can talk about the stability of the tax system and the effectiveness of a tax. If $E_i < 1$ – the one percent increase in GDP, it causes a slower increase in tax revenues. Otherwise $E_i > 1$, it is a question of outpacing growth of tax revenues against the background of one percent GDP growth. The last two cases indicate inefficient adjustment of the tax system and the need to reduce the distorting effects, To date, there is no consensus in the economic literature on the interpretation of the category of «financial mechanism». The financial mechanism in the works of leading Western scholars is not considered as a separate object, but financial methods of influencing the state, enterprise and society are thoroughly studied.

So, budget mechanism – the complex of developed and legally established in the state forms and methods of creating and using financial resources to regulate social and economic processes, and the main purpose of this regulation is to provide financial rates and proportions of economic development and social guarantees to the population.

The key basis for financing local self-government is local budgets. Given the trends of local government reform and financial decentralization, the implementation of the announced changes in the completion of the first stage of the reform requires their assessment and impact on ensuring the capacity of administrative-territorial formations of the basic level. To implement this task, it is advisable to use the methodology for diagnosing the level of budget decentralization of the regions of Ukraine, which should be used to identify trends in local budgets in the period 2013-2018, before and after the local government reform. The evaluation should be based on the definition of the following main criteria: the level of budget decentralization by revenue, expenditure and the level of financial stability of local budgets by transfers.

Analysis of the formation of the budget for the development of local budgets showed that their impact on socio-economic development is currently insignificant due to the small amount of funds allocated for this purpose. The vast majority of local governments do not create appropriate funds due to lack of funds. The dominance of state targeted transfers in the fund for the development of local budgets indicates the low ability of city budgets to create conditions for local development at the expense of their own resources. Strengthening their impact on local development is possible through the growth of development budgets due to the general increase in local budget revenues. At the same time, it is proved that due to the significant horizontal differentiation of the distribution of income potential and expenditure needs, their important part should remain state investment subventions, the rejection of which will lead to increased disparities in territorial development.

In general, the analysis of the selected research issues provides the tool base for process modeling of the budget management mechanism in the coordinates of the economic security system; forms special platform for developing the budget and tax mechanism. Prospects for further research are to improve the mechanism of effective functioning of the budget sphere and the implementation of integrated management analysis.

References

1. Karpenko, L. & Pashko, P. (2019). Formation of the system of fair business practice of the company under conditions of corporate responsibility. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 2019, V.18 (2), pp.1-8.; Scopus. Available at: <https://www.abacademies.org/articles/Formation-of-the-system-of-fair-business-practice-of-the-company-1939-6104-18-2-339.pdf>
2. Karpenko, L. – Izha, M, – Rachynskyi, A. (2020): Structural and Wave Analysis Energy Policy of Ukraine in the Context of European Integration. In: *Proceedings of the 5 th International Conference on European Integration 2020*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2020, pp. 391-405. ISBN 978-80-248-4455-8.
3. Lipkova, L. (2012): Innovation Policy of the European Union. In: *Proceeding of the 1st International Conference on European Integration 2012*. Ostrava: VSB-Technical University of Ostrava, 2012, pp. 171-178. ISBN 978-80-248-2685-1.

MARIANNA NEUPAUEROVÁ

Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava

REGIONAL RELEVANCE OF THE INTERNATIONAL VISEGRAD FUND REVIEWED

Abstract: The years of 2020 and 2021 are anniversary years the Visegrad Group marked by the 20th anniversary of the International Visegrad Fund and 30 years of the Visegrad cooperation. By looking at the original mission of the Fund and analysing two decades of its activities and relevant political declarations, the paper aims to assess potential of the Fund as a regional donor organisation, taking into account political limitations of the Visegrad cooperation. The paper argues that the Fund has proven its regional relevance and importance by continuous creation of ties between non-governmental actors and active response to the request for support from the civil society of the Visegrad region and beyond.

Key words: International Visegrad Fund, Visegrad Group, regional cooperation, Central Europe, international donor organisation, civil society, non-governmental cooperation, Eastern Partnership, Western Balkans

JEL: F53, O19, O52

Introduction

In February 2021, the Prime Ministers of the Visegrad Group (V4) countries – the Czech Republic, Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic – met in Cracow to celebrate the 30th anniversary of the signing of the Visegrad Declaration. With the participation of the President of the European Council, the Prime Ministers signed a Declaration on the occasion of the 30th anniversary of the Visegrad Group, «acknowledging with satisfaction» successful development of the V4 cooperation over the past years and «declaring [their] readiness to further continue to the success of the European project».¹⁰

Next to a broad description of future intentions for intensified internal cooperation as well as inclusive cooperation with other European and non-European partners, the Declaration pays tribute to the International Visegrad Fund

¹⁰ Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the Occasion of the 30th Anniversary of the Visegrad Group.

(hereinafter: «the Fund») by marking it as «an emblematic institution of the Visegrad cooperation furthering people-to-people relations». Fundamental principles of such non-governmental dimension of the Visegrad cooperation are defined in the Agreement Concerning the Establishment of the Fund signed by the V4 states on June 9, 2000.¹¹ The Agreement explicitly refers to the 1999 Visegrad Joint Statement and its intention to build solidarity and integrity in the region by enhancing day-to-day contacts among the citizens and encouraging cooperation of civil society organisations.¹²

The Fund celebrated 20 years of its operations in 2020, being the first institutionalized format of the Visegrad cooperation and the only fully-fledged international organisation with its seat in Bratislava, Slovakia. The four founding states agreed on the overarching principles of parity and consensus – all four have equal rights, contribute to the Fund's budget evenly, respect the rotating principle of the Presidency of the Visegrad Group complemented by administrative Presidency over the Fund and nominate rotating management of the Fund for their 3-year terms.

Under the scrutiny of its highest decision-making bodies of the Conference of Ministers and the Council of Ambassadors, the Fund has by now approved governmental funding in total worth of 103 mil. EUR to 6000 civic grant projects and 3000 individual scholars and residents.¹³ These numbers imply that there are substantive practical implications of this regional donor organisation's activities for the Visegrad region or elsewhere, putting its regional relevance at stake.

1 Mission of the Fund revisited

The inspiration for establishing the Fund was the Czech-German Fund for the Future and the initial structure was planned as very simple with a modest budget of less than 1 mil. EUR.¹⁴ At this point of time, the average GDP per capita in purchasing power standard in V4 countries was at 11,000 – half of the then EU average.¹⁵ Despite the modest budget, Statute of the Fund of 2000 defined its threefold mission broadly: To develop closer cooperation and strengthen ties between the V4 states and to commonly present them in third countries.¹⁶

20 years later, the average V4 GDP p.c. in PPS is almost 2,5-times higher and the budget of the Fund is at 8 mil. EUR, with expected increase to 10 million EUR as of 2022.¹⁷ Despite the quick increase rate of the V4 annual contributions to the Fund, the overall budget has definitely not been high. The economic potential of the Visegrad region with its manpower of 64 mil. inhabitants and 533 thousand km² of size would be, undoubtedly, high enough to finance a Visegrad development bank, not least a much bigger Fund. There is, however, an omnipresent question of the political potential of the Visegrad cooperation, which served its primary purpose of integration into Euro-Atlantic structures and keeps looking for a common denominator of an equal importance ever since. On the other hand, non-formalized way of governmental cooperation of the Visegrad countries has guaranteed its continuation, regardless of the willingness of individual partners to cooperate.

The Fund's methods of fulfilling its mission are diverse and changing over time in order to best react to the needs of Visegrad grantees. Primarily, a grant scheme has been set up to support projects in seven basic thematic areas, complemented by mobility support to scholars, academic fellows and artists. Despite some arguments that the Fund cannot spend its budget efficiently with such a diverse portfolio¹⁸, there is no evident effort for de-fragmentation. The common prerequisite is cooperation of minimum of three civil society partners from various Visegrad countries, with the exception of cross-border projects, where cooperation of two partners from both sides of borders between Visegrad Group states is sufficient. In other words, all projects are based on partnership of V4 organizations, reflection on Visegrad region's specifics and spill-over of project results from one country to another. According to the anniversary stocktaking by the Fund, the internal cohesion of the region was strengthened by projects of 3400 grantees which cooperated with other V4 partners and implemented their projects in more than 600 cities. From bottom-up, thus, connections and networks have been created to seek common solutions to common problems and trust has been built as a natural by-product between the Visegrad nations.

2 Visegrad +

While growing in size, the Fund gradually increased its impact, types of activities as well as geographical scope of its funding. Since 2008 the Fund has been active in the Western Balkans, spending more than 3 mio EUR¹⁹ on grant projects focused on reconciliation and the experience sharing in between regional civil society actors. Therein counted is also the technical assistance to the Western Balkans Fund, which was established as the only organization of the region jointly owned by all Western Balkan countries, following the model of the Visegrad Fund and also with its technical assistance. The scope of cooperation might be broadened in the future, as Visegrad recently stated its willingness to share its experience with think tank network (Think Visegrad) and its start-up program.²⁰ Gradually decreasing amount of technical cooperation, however, shows the tendency of Visegrad to stay firm and request regional ownership of the Western Balkans Fund by its stakeholders.

In 2011, the V4 Prime Ministers agreed to strengthen the V4 cooperation in the EaP framework, including by reviewing the objectives and resources of the Fund.²¹ Transformation experience and cultural proximity enabled V4 civil society to easily create partnerships with EaP partners, resulting in more than 180 grant projects and 1200 mobility

¹¹ *Agreement Concerning the Establishment of the International Visegrad Fund.*

¹² *Joint Statement on the Occasion of the Meeting of the Prime Ministers of the Visegrad Countries.*

¹³ Annual report of the International Visegrad Fund (2020), p.5.

¹⁴ Vágner in NOVÁKOVÁ T., PAVLÍK M., SYKORA J. (2015): *Visegrad Fund=15!*, p. 11.

¹⁵ Eurostat database.

¹⁶ *Agreement Concerning the Establishment of the International Visegrad Fund.*

¹⁷ *Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the Occasion of the 30th Anniversary of the Visegrad Group.* Article 7.

¹⁸ HORVATH K. (2019): *Hidden opportunities but urgent problems. The economic potential of the Visegrad Cooperation and Fund.* P. 8.

¹⁹ *Visegrad+Western Balkans* (2020).

²⁰ *Joint Statement of the Ministers of Foreign Affairs of the Visegrad Group Countries on the Western Balkans.*

²¹ *Joint Statement on the Enhanced Visegrad Group Activities in the Eastern Partnership.*

projects worth 16,2 mil. EUR in in Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine.²² Partnership consortia in these formats must include, next to at least three organisations from diverse V4 countries, also at least one organisation from third countries. More than 10 years of presence in the region gives the Fund many incentives to better target its actions. Among first initiatives, an extraordinary V4 Eastern Partnership Solidarity Program of 2020-2021 can be mentioned²³, financing equipment of protection, diagnosis, treatment or mitigations of the consequences of pandemics.

The V4 affiliation to the Western Balkans and the Eastern Partnership region has been intensified by external donors' additional contributions exceeding 6mil.EUR²⁴. To preserve regional ownership, the Fund finances only Visegrad+ projects (i.e. other than intra-Visegrad projects) out of external resources. Statistics show that major attention was paid to objectives such as public policy an institutional partnerships, democratic values and media, and education, proving the Fund's role as a democracy promotion instrument.²⁵

3 Civil Engagement and Opinion

There are political and budgetary limitations to the Fund's activities, still, there is a constant interest of the civil society for Fund's resources and influx of ideas for advanced regional cooperation. In 2021 a survey was conducted in Visegrad countries to see the new trends as well as to see the long term public views on various V4 issues as a continuation of similar quadrilateral public opinion surveys of 2001, 2003, 2011, and 2015. The survey showed «above-standard levels of mutual trust all across the board» in Visegrad, not to mention the traditionally high level of trust between Czechs and Slovaks.²⁶

Over the past years, the Fund has received hundreds of applications for each of the three regular grant calls with app. every fourth application being successful.²⁷ A clearly dominant category of grant support (about 40% of grant resources for 20 years of the Fund's operation) is culture and common identity, within which the Fund supports various artistic disciplines and age groups active in building local ecosystems, and, increasingly, various multidisciplinary activities linking science and technology with art and innovation. The second biggest category is education and capacity building (20%) with an emphasis on linking the education sector with the labor market, linking educational institutions with each other and with partners from other sectors of public life. Projects focused on promotion of democratic values and media; and public policies and institutional partnerships – have so far used more than 15% of the Fund's budget – although implemented mostly outside of Visegrad region.²⁸

In the aforementioned survey, V4 citizens also expressed their opinion about priorities of the Visegrad cooperation. In all four countries, top priority was clearly the area of business and trade, hand in hand with the prevailing perception of one's standard of living as neither too high nor too low. To a smaller extent, the respondents cited mutual investments, environmental protection, science and research. Innovation, R&D and entrepreneurship projects, however, form only 5% of the Fund's databases, whereby there has recently been an apparent increase in interest and need for support from civil society, including universities and municipalities, due to the regional economic prospects as well as technological, economic and social challenges highlighted by the pandemic. Little experience is further given by the soft nature of Fund's projects. Regional development, environment and tourism-related projects stand for another 12% of the Fund's budget and another 8% of the budget has been dedicated to social development projects (8%).²⁹

Only small emphasis survey respondents put on culture and education, while documenting gaps in knowledge of each other's culture,³⁰ which confirms relevance of future Fund's projects in these areas, if one agrees that cultural relatedness forms first steps towards better economic cooperation.

Conclusion

Visegrad Group was formed in a specific historical context and with a mission different from any other regional groupings. «By demonstrating their shared sense for regional cooperation and supporting each other's efforts to join the EU, the Czechs, Slovaks, Poles and Hungarians have created a more favourable image in the eyes of the European Union.»³¹ The Fund, however, bears formal signs of a standard regional organisation with its activities that could be compared with other organisations supporting non-for-profit activities. The paper did not aim at comparative analysis due to the limited space, but to show the regional relevance of the International Visegrad Fund, as a facilitator of people-to-people connections across the region. Politically complex relations in the Visegrad Group have not had any serious impact on the functioning of the Fund nor mutual trust among the nations living in Visegrad region, and there is a constant interest for cooperation from the part of civil society. Due to its grant requirements, smaller and bigger networks have been created for more than 20 years and created a model which other regions with difficult past might wish to follow. Recent public opinion data combined with the Fund's statistics show the need for continuation of the Fund's programs, although some new focus topics would be needed.

References

1. Agreement Concerning the Establishment of the International Visegrad Fund. Stiřin, June 9, 2000. https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/uploads.mangoweb.org/shared-prod/visegradfund.org/uploads/2018/12/IVF_statute.pdf [25.9.2021].

²² Visegrad+Eastern Partnership (2020).

²³ V4 East Solidarity Program – Results (2021).

²⁴ International Visegrad Fund statistics (2021).

²⁵ HORNAT J. (2021): *The International Visegrad Fund as a Democracy Promotion Instrument*.

²⁶ GYARFÁŠOVÁ O., MESEŽNIKOV G. (2021): *Visegrad Four as Viewed by the Public – Past Experience and Future Challenges*, p. 28.

²⁷ Annual reports of the International Visegrad Fund 2004-2020.

²⁸ International Visegrad Fund statistics (2021).

²⁹ International Visegrad Fund statistics (2021).

³⁰ GYARFÁŠOVÁ O., MESEŽNIKOV G. (2021): *Visegrad Four as Viewed by the Public – Past Experience and Future Challenges*. p.28.

³¹ GYARFÁŠOVÁ O., MESEŽNIKOV G. (2021): *Visegrad Four as Viewed by the Public – Past Experience and Future Challenges*. p.12.

2. Annual reports of the International Visegrad Fund 2004-2020. <https://www.visegradfund.org/archive/annual-reports/> [20.9.2021].
3. Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the Occasion of the 30th Anniversary of the Visegrad Group. Cracow, February 17, 2021. <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2021/declaration-of-the-prime> [20.9.2021].
4. Eurostat database: GDP per capita in purchasing power standard. Source: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tec00114> [15.9.2021].
5. GYARFÁŠOVÁ O., MESEŽNIKOV G. (2021): Visegrad Four as Viewed by the Public – Past Experience and Future Challenges. Bratislava: Institute for Public Affairs, 2021. 978-80-89345-90-8.
6. HORNAT J. (2021): The International Visegrad Fund as a Democracy Promotion Instrument. In: The Visegrad Group and Democracy Promotion. The Theories, Concepts and Practices of Democracy. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-78188-0_7 [24.9.2021].
7. HORVATH, K. (2019): Hidden Opportunities But Urgent Problems: The Economic Potential of the Visegrad Cooperation and Fund. In HAMPEL, D. (ed.): PEFnet 2019 – 23rd European Scientific Conference of Doctoral Students, pp. 51–53. Mendel University in Brno. ISBN 978-80-7509-692-0.
8. International Visegrad Fund statistics (2021). <https://www.20visegradfund.com/#block-howtoapply> [20.9.2021].
9. Joint Statement on the Enhanced Visegrad Group Activities in the Eastern Partnership. V4 Prime Ministers' Summit, Bratislava, 16 June 2011. <https://www.visegradgroup.eu/2011/joint-statement-on-the> [25.9.2021].
10. Joint Statement on the Occasion of the Meeting of the Prime Ministers of the Visegrad Countries, Bratislava, 14 May 1999. <https://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412> [23.9.2021].
11. Joint Statement of the Ministers of Foreign Affairs of the Visegrad Group Countries on the Western Balkans. Rogalin, June 28, 2021. <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2021/joint-statement-of-the-210629> [23.9.2021].
12. NOVÁKOVÁ T., PAVLÍK M., ŠYKORA J., eds. (2015): Visegrad Fund=15!. Visegrad Fund. Bratislava. ISBN 978-80-971980-0-8.
13. V4 East Solidarity Program Results (2021). International Visegrad Fund press release. <https://www.visegradfund.org/news/v4-east-solidarity-program-2-results/> [25.9.2021].
14. Visegrad+Eastern Partnership (2020). https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/uploads.mangoweb.org/shared-prod/visegradfund.org/uploads/2019/04/V4_EaP_flyer_2019-03-20_online.pdf [15.9.2021].
15. Visegrad+Western Balkans (2020). https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/uploads.mangoweb.org/shared-prod/visegradfund.org/uploads/2020/09/V4_WB_Online-4.pdf [20.9.2021].

KONSTANTIN RUDENYA

*Post Graduated Student of the Regional Policy and Public Administration Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine*

INTEGRAL ESTIMATION OF BUDGET POLICY IN THE COORDINATES OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY

In the current conditions, when Ukraine actively pursues the policy of European integration, and there are constant changes of national legislation, in particular budget, tax and customs, it is extremely important to have an effective system of state financial control as an instrument of financial and economic policy. The results of public financial control should be the basis for making certain decisions in the sphere of state regulation of public financial and economic relations.

The urgency of the work is based on the statement that improving the efficiency of public finances management through the efficiency of using the state budget funds, which is crucial for restoring the growth of the Ukrainian economy, public welfare and European integration intentions of our country, requires constant improvement of theoretical and methodological and practical principles of organization financial control over the use and preservation of public financial resources, fixed assets and other assets are sufficient the integrity of accounting and the preparation of financial statements by economic entities of the public and communal sectors of the economy.

One of the instruments of public administration that allows to accomplish these tasks and reduce the number of problematic issues related to the activity of public and communal sector institutions, in particular in the sphere of foreign economic activity, is the state financial control, and in the part of local finances is the state audit of implementation the local budgets [1].

The objective need for state financial control of economic activity is caused by the fact that it is an instrument: at the macro level is improving the efficiency of the functioning of the economy, ensuring the circulation of financial resources in accordance with restrictive parameters, completeness of taxes and compulsory payments, blocking activities that threaten the national security, monopolizes the markets, aimed at organizing the state-banned production of goods and services, carries significant social threats that affect interests of large groups of citizens violates the legitimate interests of the state, economic operators and society in general; at the micro level is an ensuring compliance with the rules of accounting and financial reporting, social guarantees of employees and timely payment of wages, pricing and tariffs, etc.

The state budget is one of the main parts of the financial system, in which significant part of national income is concentrated. Sufficient filling of the revenue side of the state budget is a factor that reflects the level of economic development of the country, the potential of the European integration space, ensuring economic and social stability and decent standard of living [2].

Budget mechanism – the complex of developed and legally established in the state forms and methods of creating and using financial resources to regulate social and economic processes, and the main purpose of this regulation is to provide financial rates and proportions of economic development and social guarantees to the population [3]. Budget financing takes into account the conditions for determining the amount of funding, the frequency of transfer of funds, the rate of expenditure on a particular type of expenditure, etc. When lending, attention is paid to the terms of loans. The structure of the budgetary mechanism is presented in Fig.1.

The economic nature of the budgetary mechanism is determined by two approaches. The first approach: the *budgetary mechanism* – the process of functioning of the budget funds themselves, namely the reflection of the internal organization of the functioning of financial resources. The second approach: the *budgetary mechanism* is a set of methods and forms, tools and levers of influence on the state and development of the economy, and hence the reflection of the external action of the budget and financial resources as a factor is influencing the state of the economy.

At present, both local and local authorities, as well as public institutes, have been vested with controlling powers in the area of local budgets. A feature of financial control at the local level is the involvement of a large number of entities. It is believed that the separation of functions between these bodies, as well as their simultaneous focus on controlling local budgets, contributes to the increased use of funds for the intended purpose. In addition to local governments, control over local budgets is exercised by the Ministry of Finance of Ukraine, the State Audit Service of Ukraine (SASU), the State Treasury Service of Ukraine (SCSU), the State Fiscal Service of Ukraine (SFSU) and other institutions of state executive power that control the use of local funds budgets, as well as state administrations to which oblast and district councils delegate their executive powers. However, if it is a special element of state financial control (DFC), that is, control is the main and sole task of these institutions, and then the SFSU, SCSU, interdepartmental control and audit units perform control functions in parallel with other tasks assigned to them. The state financial support of local self-government encourages control over legal, expedient, economical, efficient and rational spending of budgetary funds and their proper accounting.

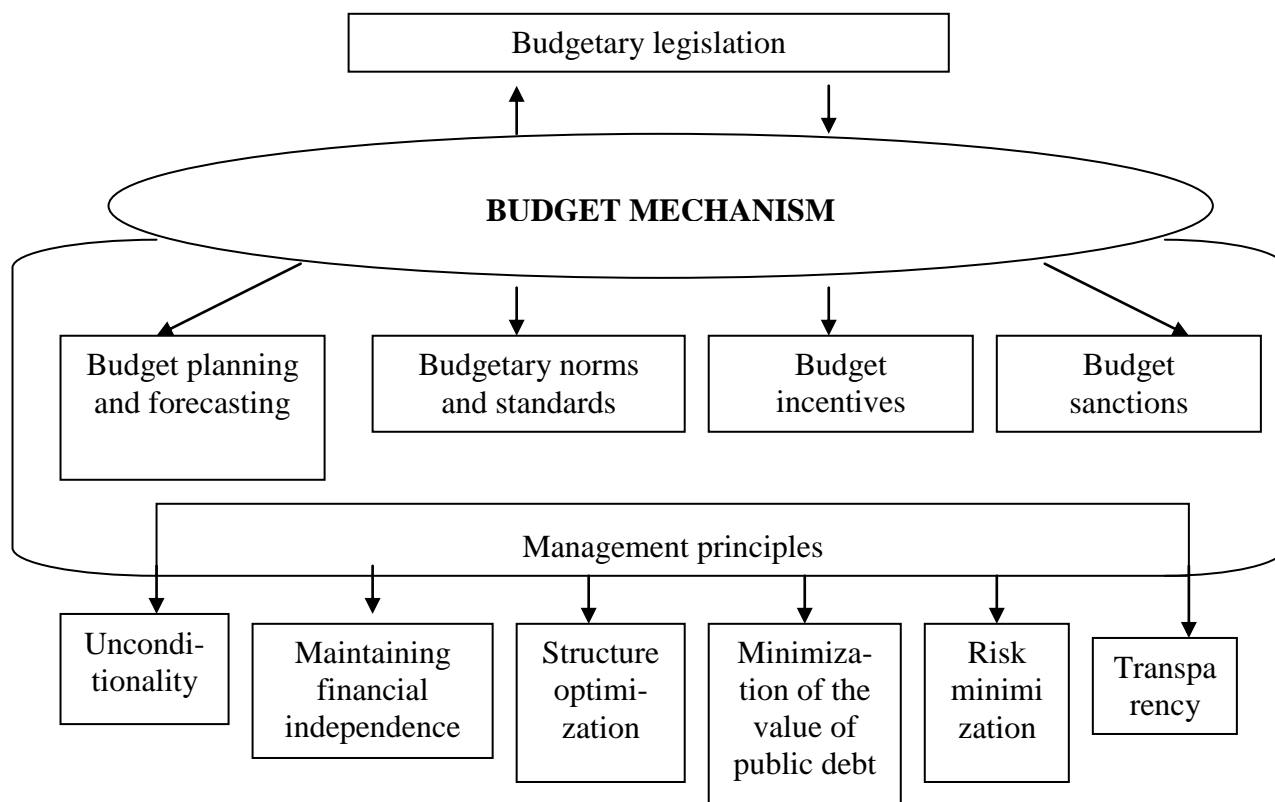

Fig.1. The structure of the budgetary mechanism (source: systematized by the author on [2])

Author believe that the use of the proposed theoretical and methodological approaches to assess the effectiveness of state financial control of economic activity will significantly increase the responsibility for the effectiveness of control and raise the efficiency of the activities of regulatory institutions to a new level. Analysis of the formation of the budget for the development of local budgets showed that their impact on socio-economic development is currently insignificant due to the small amount of funds allocated for this purpose. The vast majority of local governments do not create appropriate funds due to lack of funds. The dominance of state targeted transfers in the fund for the development of local budgets indicates the low ability of city budgets to create conditions for local development at the expense of their own resources. Strengthening their impact on local development is possible through the growth of development budgets due to the general increase in local budget revenues.

References

1. Karpenko, L. & Pashko, P. (2019). Formation of the system of fair businesspractice of the company under conditions of corporate responsibility. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 2019, V.18 (2), pp.1-8.
2. Karpenko L.M. (2018). Mizhnarodnyi dosvid vdoskonalennia systemy derzhavnogo finansovoho kontroliu v Ukraini: praktyka zastosuvannia: Materialy II Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. [«Ekonomichni perspektyvy

MGR. FRANTIŠEK ŠKVRNDA

PhD., jr., Faculty of International Relations
University of Economics in Bratislava, Slovakia

MGR. JURAJ ONDRIAŠ

PhD., Faculty of International Relations
University of Economics in Bratislava, Slovakia

ETHICAL DIMENSIONS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE WORKS OF ARISTOTLE AND ITS CONTEMPORARY RELEVANCE

Aristotle's philosophy plays significant role in the intellectual development of European culture and sciences. The following article focuses on Aristotle's practical philosophy, which remains one of the most debated fields in many academic disciplines stretching from humanities to social sciences. Aristotle's practical philosophy is divided into three distinct parts – ethics, economics and politics. As has been pointed out by numerous modern scholars, Aristotle is being considered as one of the founding figures of the public administration theory and practice (Frederickson 2010; Raadschelders 2011). We will focus our attention on intersection of Aristotle's theoretical reflections that fall within the history of public administration, public administration ethics and normative theories.

In the first part of this study we look closely on Aristotle' original formulations and theories, as they are exposed in his own works and writings, namely in the *Politica* and *Oeconomica*. We analyse Aristotle's general divisions of public sphere and definitions of different public administration systems, practices and roles. In the second part, we look more closely on a broader theoretical framework, which lies behind his systematic account and is characterized by ethical terminology and normative conceptions rooted in moral philosophy and axiology.

1. Aristotle's division of public administration sphere, administrative roles and practices

In Aristotle' works *Politica* and *Oeconomica* is expounded historically first systematic distinction between politics and economics as a science (*epistēmē*). Economics is fundamental and essential part of the politics, just as household and family constitutes the basic structure of the whole public sphere and city. The crucial difference between these two sciences is made with the statement that the art of politics pertains to the government of free citizens, while economy to that of non-free citizens (slaves, woman, children); politics is the rule of many (*polyarchia*), economy that of a single ruler (*monarchia*).¹ Aristotle's model of public administration is ordered hierarchically and can be divided both vertically and horizontally.

On the vertical level, politics is more complex and distinguished art than economics, which is basic and fundamental part of it. On the one side, Aristotle makes it clear that politics and economics differ from each other not only in the quantitative criterion (politics is the rule of many over the many; economics over the few), but also in the qualitative one (politics is the rule over free and equal citizens; economics over unequal and non-free). On the other side, Aristotle conceives the subject and final end of these two arts as being essentially the same: every good politician is also a good economist² and both arts or sciences aim at common good, which is defined as a dynamic state of well being (*to eu dzēn* or *agathēn dzōēn*).³ We conclude that the relation between politics and economics is complementary and mutual – economics is one of the basic modes of politics so far as it designates an efficient and profitable way of public administration.

On the horizontal level, public administration is divided into two groups – administration of parts endowed with soul (*organa empsycha*) and administration of parts without soul (*organa apsycha*).⁴ The first group comprises three different types of administration: that of slaves (*despotikē*), that of legitimate spouse (*gamikē*) and that of children (*patrikē* or *teknopoiētikē*).¹ The second group denotes administration of property and money-making (*ktētikē* and *chrēmatistikē*).² If the good economist wants to be efficient and accumulate wealth, he has to have four main faculties, namely acquiring, preserving, improving and using of property and wealth.³ Aristotle states the golden rule for economist as following: «to keep expenditures within the limits of revenue».⁴

The science of economics can be divided also in a different manner. At the bottom, economics simply means the management of family or household (*oikos*). In ancient times, slaves were regular members of a household and family (*oikos*). Family managed by the oldest living member of family, or his firstborn son. As has been noted by some historians of economic thought, ancient households were larger than modern atomic families. From the economic point of view it is

¹ Aristotle, *Pol.* 1255b17-20; *Oec.* 1343a1-4.

² Aristotle, *Pol.* 1315b1. See also Aristotle, *Eth. Nic.* 1141b32, where Pericles is mentioned as an example of good politician due to the fact that he was able politician as well as manager of household.

³ Aristotle, *Eth. Nic.* 1142a9; *Oec.* 1343a11.

⁴ Aristotle, *Pol.* 1253b27-28.

¹ See the threefold division in Aristotle, *Pol.* 1253b10, 1259a37-39.

² Aristotle, *Pol.* 1256a5.

³ Aristotle, *Oec.* 1344b22-27.

⁴ Aristotle, *Oec.* 1346a15-16.

apt to define them as «homesteads», in the sense of basic units of production in the so-called system of «cellular self-sufficiency» (Hopkins 1983, xi). Ancient households were therefore specialized small-scale enterprises, primarily oriented for self-sufficiency (*autarkeia*) within the narrow regional network of rural types of communities.⁵ Most of the households specialized in agricultural production or craftsmanship, and were run as some sort of guilds or corporations – it is not uncommon, that wealthier families and houses sometimes comprised more than hundred of members and provided substantial production for the markets and means for the economy.⁶

The administration of a household (*oikonomia* or *oikonomikē technē*) was therefore a complex activity and phenomenon, resembling public administration of smaller towns (in cases of large, aristocratic houses and families). This type of administration Aristotle calls «private administration» (*oikonomia idiotikē*). It is the most varied one (due to manifold occupations of individual households) and also the narrowest one (due to its relatively small expenditures and revenues). The second type is «city administration» (*oikonomia politikē*), which comprises a larger amount of private households. Above the city administration is third type, which Aristotle calls «satrapic» or «provincial administration» (*oikonomia satrapikē*).⁷ The most universal type of administration is that of a kingdom or monarchy, «imperial administration» (*oikonomia basilikē*).⁸ Interestingly, Aristotle presupposes that all of these types require basically the same knowledge or set of skills that can be divided into «technical» and «ethical», as well as «natural» and «acquired». In the next part, we will look more closely only on the ethical dimension of actors in the sphere of public administration.

2. Ethical dimensions of public administration

It is well known fact, that for Aristotle every human being is – by definition – a »political» or «state-building animal» (*zōon politikon*).⁹ The craft or knowledge of «state-building», whether on the lower, «economical» level, or «upper» political level, requires distinction of two different administrative roles – one that governs, and one that is being governed or acted upon.

The governor or manager has to be endowed with good natural predispositions, righteousness and «love for hard work» (*philoponia*).¹⁰ He distinguishes two types of slaves or servants by their nature. Higher ones, called «stewards», «trustees» or «administrators» (*epitropoi*) are endowed with more noble character and intelligence and they have to perform more «free» employments. Lower ones, ordinary «workmen» (*ergatai*), are destined for more strenuous type of work, as they are endowed with physical strength.¹¹ The good *oikonomikos* needs to have sufficient skills and experience to discern between these two types of characters, prescribe them most suitable occupations and reward them individually according to their merits. Aristotle notices, that different persons require different forms of rewards and payments. Hard working men ought to get more food and higher salary, while people with more liberal employment ought to get more honour and recognition.

For Aristotle, the most important quality for both directional and subordinate actors in public administration of all types is virtue (*aretē*). In accordance with two types of people – free citizens and slaves – there exist also two types of virtue. Governing virtue (*aretē archikē*) is the perfect moral virtue that combines all cardinal virtues, justice, wisdom, courage etc., and requires thorough philosophical training and education. If a manager, or governor on any administrative level – be it private household or great kingdom – does not display this virtue, he is not eligible for administration at all. In such a case, he could be virtuous in the other, slavish way, which is dubbed «obedient virtue» (*aretē hypēretikē*).¹² This type of virtue simply presupposes that worse man gives way to better and obey him as a servant his master. Relationship between these two roles is based solely on the virtuousness of its subjects – it is interesting that neither money, material wealth, power or birth play for Aristotle any significant role.¹³ It is also important to note that Aristotle interprets this relationship in the terms of natural friendship, because just as the man without skills hearkens to the advices of professional, so ought man without governing virtue listen to truly virtuous person. The common good for both parties is «mutual utility» (*to symferon*).¹⁴

In *Nichomachean Ethics* is the most important virtue for public administration «practical wisdom» (*phronēsis*).¹ This virtue is defined as competence to discern between what is wrong and what is good not only for rulers or governors, but also for the ruled and governed. Practical wisdom presupposes doing the right thing in the right way and its primary aim is to attain happiness in individual and well-functioning in public administration system, as well as in the whole society. Aristotle's emphasis of virtuous conduct as the most important element in public administration is closely connected to his ideal of «good life». Cooperation, mutual help and moral agreement on normative qualities in the working environment are thus prerequisites for the effective and operative public administration. The sense for community, common values and common ends lies at the core of professional integrity. Ethical dimensions of public administration have thus undisputed priority in Aristotle's system.

Conclusion

⁵ Larger urban centres, such were the cities of Athens, Syracuse, and later on Alexandria and Rome, are rather exceptions and should be treated as such. See Sheidel 2007, 75 – 78, who notices that only 15 percent of all ancient towns comprised more than 5,000 members; there were probably on five cities, which crossed the threshold of 100,000+ residents, Rome being the largest (up to 1 million).

⁶ See e. g. the case of roman prefect Lucius Pedanius Secundus and his town house with more than hundred slaves, mentioned in Finley 1980, 148.

⁷ The word «satrapy» is of Persian origin and means simply «province» or «office of a satrap», a Persian viceroy or governor of province.

⁸ Aristotle, *Oec.* 1345b13-14.

⁹ This definition from Aristotle's *Politics* (*Pol.* 1253a2-3) partially derives from Plato's dialogue *Statesman* (*Politicus*, 276e).

¹⁰ Aristotle, *Oec.* 1345b9-10.

¹¹ Aristotle, *Oec.* 1344a25-27.

¹² Aristotle, *Pol.* 1260a17-35.

¹³ Interesting only in comparison with modern times. In antiquity it is one of the universal features of economic thought. Neither bankers and professional financiers were of aristocratic descent and neither banking and finances as employments were held in high prestige and esteem (see Andreau 1999, 46). In this context is symptomatic Socrates statement from Plato's *Apology*: «virtue does not come from money, but from virtue comes money» (Plato, *Apol.* 30b2-4).

¹⁴ Aristotle, *Pol.* 1255a49-b13.

¹ Aristotle, *Eth. Nic.* 1140b10.

Aristotle's division of spheres of public administration and administrative roles forms parts of the history of economical and political thought, and today are not so relevant in broader sense of the word – historians had to acknowledge them so far, as they do expose historical context and information about ancient sphere of public administration. However, his philosophical outlooks that underlie his divisions, and especially the ethical dimensions of public administration, are still considered as influential and relevant.

There are numerous studies and scholars, that deal with manifold problems and ideas exposed in Aristotle's writings. For example, some scholars point to Alasdair MacIntyre's conception of Aristotelian virtue ethics and its usefulness for «a theoretical framework for clarifying the ethical identity of the public administrative role» (Cooper 1987, 320), others presuppose «strong parallels» between Aristotle' central practical virtue – *phronēsis* – and public integrity, as well as idea of good governance (van Steden 2020; Morrell 2009). Some authors also highlight Aristotle's concept of «efficiency» as a core public value for administrative agents in the field of public administration (Rutgers, van der Meer 2010, 7 – 8), or assessing the relevance of Aristotle's notions of knowledge (*epistēmē*), and know-how (*technē*) for the modern leadership education and teaching (Grint 2007). This list is by no means exhaustive, as there exist more than dozens studies aimed at re-evaluation and interpretation of Aristotle's thought and particular theories, that are somehow valuable and applicable in the realm of public administration studies (see e. g. Macaulay, Lawton 2006; DeForest Molina, Spicer 2004). Our purpose was to outline only the main topics and context of Aristotle's thought, its intersection with public administration theory and its ethical dimensions. More complex and systematic analysis requires much larger space.

References

1. ARISTOTLE: *Oeconomica*. F. SUSEMIHL (ed.). Leipzig: Teubner 1887.
2. ARISTOTLE: *Politica*. W. D. ROSS (ed.). Oxford: Clarendon Press 1957.
3. ARISTOTLE: *The Nicomachean Ethics*. J. BYWATER (ed.). Oxford: Clarendon Press 1894.
4. J. ANDREAU: *Banking and Business in the Roman World*. Cambridge: Cambridge University Press 1999.
5. T. L. COOPER: Hierarchy, Virtue, and the Practice of Public Administration: A Perspective for Normative Ethics. In: *Administration Review*, vol. 47, no. 4, 1987, pp. 320 – 328.
6. A. DEFOREST MOLINA, M. W. SPICER: Aristotelian Rhetoric, Pluralism, and Public Administration. In: *Administration & Society*, vol. 36, no. 3, 2004, pp. 282 – 305.
7. M. I. FINLEY: *Ancient Slavery and Modern Ideology*. New York: Viking Penguin 1980.
8. H. G. FREDERICKSON: *Social Equity and Public Administration. Origins, Developments, and Applications*. Oxon, London: Taylor & Francis 2010.
9. K. GRINT: Learning to Lead: Can Aristotle Help Us Find the Road to Wisdom? In: *Leadership*, vol. 3, no. 2, 2007, pp. 231 – 246.
10. K. HOPKINS: Introduction. In: GARNSEY, P., HOPKINS, K., WHITTAKER, C. R. (eds.): *Trade in the Ancient Economy*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press 1983, pp. ix – xxv.
11. M. MACAULAY, A. LAWTON: From Virtue to Competence – Changing the Principles of Public Service? In: *Public Administration Review*, vol. 66, no. 5, 2006, pp. 702 – 710.
12. K. MORRELL: Governance and the Public Good. In: *Public Administration*, vol. 87, no. 3, 2009, pp. 538 – 556.
13. PLATO: *Apology*. J. BURNET (ed.). Oxford: Oxford University Press 1903.
14. PLATO: *Statesman*. J. BURNET (ed.). Oxford: Oxford University Press 1903.
15. J. C. N. RAADSCHELDERS: *Public Administration. The Interdisciplinary Study of Government*. Oxford: Oxford University Press 2011.
16. M. R. RUTGERS & H. VAN DER MEER: The Origins and Restriction of Efficiency in Public Administration Regaining Efficiency as the Core Value of Public Administration. In: *Administration & Society*, vol. 20, no. 2, 2010, pp. 1 – 25.
17. W. SCHEIDEL: Demography. In: SCHEIDEL, W., MORRIS, I., SALLER, P. R. (eds.): *The Cambridge Economic History of the Graeco-Roman World*. Cambridge: Cambridge University Press 2007, pp. 38 – 86.
18. R. VAN STEDEN: Blind Spots in Public Ethics and Integrity Research: What Public Administration Scholars Can Learn from Aristotle. In: *Public Integrity*, vol. 22, no. 3, 2020, pp. 236 – 244.

ЗУБРО ТЕТЯНА

*Кафедра міжнародних політичних відносин
Факультет міжнародних відносин
Економічний університет в Братиславі*

КУРУЦ МИЛАН

*Кафедра міжнародних політичних відносин
Факультет міжнародних відносин
Економічний університет в Братиславі*

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ: АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ

Абстракт

В статті досліджується питання інформатизації державного управління в Словацькій Республіці. Визначено поняття інформатизації і основні складові цього процесу. За допомогою аналізу поточного стану інформатизації державного управління в країні проводиться визначення головних проблем і викликів, які потрібно вирішувати словацьким урядовцям.

Ключові слова: інформатизація, державне управління, Словацька Республіка

Словацька Республіка, яка є членом Європейського Союзу з 2004 року, має стабільну політичну систему на центральному та муніципальному рівні. В умовах модернізації державного управління та муніципальної реформи, яка є одним з найважливіших системних завдань в країні, актуальними питанням залишається інформатизація цієї сфери [1, s.4]. Вирішення цього завдання створює необхідні передумови для оптимізації структури державних органів на різному рівні, ефективності державного управління та якісного надання державних послуг для населення. На міжнародному рівні інформатизоване суспільство дає конкурентні переваги не тільки в рамках регіону, але і за його межами.

Інформатизація, як один з головних сучасних викликів, являє собою процес проникнення та використання інформації та інформаційних технологій у певній сфері з метою досягнення її ефективного функціонування. Інформаційні системи обробляють дані для надання корисної інформації всім користувачам системи. Тільки якісно розроблені інформаційні системи можуть задовольнити цю основну вимогу. Поступовий перехід до максимального використання інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах суспільного, політичного та економічного життя приносить новий системний та скоординований підхід до вирішення проблеми інформатизації державного управління.

Ставши на шлях європейської інтеграції Словаччина зобов'язалася поступово розвивати інформатизацію державного управління. Початок процесу був пов'язаний з удосконаленням відповідних законодавчих норм, розробкою та реалізацією національних стратегій, проектів і програм. Цей процес продовжується і на даний момент.

Стратегія інформатизації державного управління визначає стратегічні цілі та кроки, які вживаються Словаччиною для досягнення зростання задоволеності громадян державним управлінням шляхом надання послуг привабливим та простим способом, одночасно підвищуючи їх ефективність, компетентність та скорочуючи витрати системи державного управління. [2] Це означає, що документи встановлюють стратегічні цілі процесу впровадження системи eGovernment і визначає кроки, що ведуть до модернізації державного управління та електронізації його послуг. Водночас Стратегія інформатизації державного управління визначає критерії та процедури фінансування eGovernment, що передбачає поєднання ресурсів державного бюджету та структурних фондів ЄС.

Стратегія інформатизації державного управління базується на таких документах Європейського Союзу як Лісабонська стратегія, I2010 - Європейське інформаційне суспільство для економічного зростання та зайнятості, План дій eGovernment i2010. Метою ініціатив на рівні Європейського Союзу було:

- створення єдиного європейського інформаційного простору;
- зростання іновацій і інвестицій в дослідження в області інформаційно-комунікаційних технологій;
- розвиток інформаційного суспільства;
- покращення якості життя населення за рахунок надання електронних послуг.

Необхідно звернути увагу не те, що являє собою eGovernment. Йдеться про електронний уряд як форму використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі реалізації публічної влади. Це означає, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології використовуються в процесі комунікації всередині державних інституцій, між інституціями, між державним управлінням та громадянами, сектором бізнесу та адміністрацією, що повільно, але впевнено замінює «паперові процеси». Під електронними державними послугами ми маємо на увазі послуги для громадян, в яких використовують сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Фізичні і юридичні особи можуть замовити державні електронні послуги онлайн, а каталог існуючих державних електронних послуг можна знайти на Інтернеті. Запровадження такої системи має свої переваги і недоліки, які потрібно враховувати. Серед переваг можемо виділити наступні:

- підвищення ефективності державного управління;
- зменшення адміністративного навантаження;
- мінімізація фінансових витрат;
- покращення доступу до інформації;

- підвищення прозорості, зменшення корупції;
- скорочення терміну обробки запитів;
- поширення цілодобової доступності послуг та вирішення адміністративних справ з дому;
- ефективний обмін інформацією між органами влади;
- зменшення негативного впливу на довкілля.

Серед недоліків:

- несумісність інформаційних систем державного управління;
- низька цифрова грамотність населення;
- збільшення витрат на навчання персоналу;
- втрата особистої взаємодії;
- ризики безпеки передачі даних, кіберзлочинність, хакерські атаки;
- ризик втрати цифрових документів.

На основі вищевказаного можна зробити висновки, що позитивних аспектів запровадження eGovernment є набагато більше. Тому все більше людей у Словаччині користуються послугою електронного уряду, тобто можливістю електронного розгляду офіційних запитів. Водночас відсоток населення, що користується широкосмуговим доступом до Інтернету теж постійно зростає. Статистичне управління Словацької Республіки оприлюднило статистику використання інформаційно-комунікаційних технологій у словацьких домогосподарствах за 2020 рік. Згідно з їх даними до 85,8% домогосподарств Словаччини мають доступ до Інтернету. [3] Але цей показник є нижчим від середньоевропейського (86%), тобто країна знаходиться на 17 місці серед країн Єврооузу. [3]

Основними джерелами фінансування інформатизації державного управління в Словаччині стали три основні джерела фінансових ресурсів: державний бюджет країни як основне джерело, структурні фонди Євросоюзу та третій пакет, до якого входять бюджети місцевого самоврядування, фінансування з грантових схем та філій міжнародних установ, пов'язаних з інформатизацією суспільства. [4, s.9-35] Одним з важливих кроків для реалізації завдань у цій сфері стало створення Департаменту віце-прем'єра Словацької Республіки з питань інвестицій та інформатизації як центрального органу державного управління у сфері інформатизації суспільства. Завдання цієї інституції уряду країни є формування політики єдиного цифрового ринку. Саме цей орган є головним координатором стратегії інформатизації державного управління в Словаччині з точки зору тематичного та концептуального змісту її діяльності.

Однак незважаючи на зусилля влади у напрямку інформатизації перед країною повстає ще багато завдань. Проблемами у процесі інформатизації державного управління в Словаччині залишається необхідність покращення якості даних та взаємозв'язок інформаційних даних. Експерти зазначають, що існують недоліки у використанні інформаційних систем у сфері державних закупівель, низький рівень запровадження нових тенденцій в цифровій політиці, недостатнє зменшення адміністративного навантаження, законодавчі перешкоди або низький рівень оцифрування та автоматизації окремих дій органів державного управління. [5]

Європейська Комісія з 2014 року щорічно публікує звіти Індексу цифрової економіки та суспільства (DESI), який відстежує загальні показники цифрової економіки Європи та відстежує прогрес країн ЄС з точки зору їхньої цифрової конкурентоспроможності. Згідно з результатами Індексу цифрової економіки та суспільства за 2020 рік, Словаччина посіла 22 місце серед 28 країн Євросоюзу. [6]. На підставі даних до початку пандемії, позиція Словаччини дещо покращилася у зв'язку з покращення можливості підключення та використання Інтернету та цифрових державних послуг. Однак більшість показників не досягли рівня середніх показників ЄС.

Відповідно до цього індексу Словаччина посіла 20 місце за рівнем людського капіталу та використання Інтернет-послуг. Частка словаків із більш ніж базовими цифровими навичками становить 27%, що є найкращим показником у регіоні Вишеградської четвірки, але все ще нижче середнього по ЄС (33%). В країні покращується ситуація з швидким та надшвидким широкосмуговим покриттям, а кількість словаків, які ніколи не користувалися Інтернетом, зменшується і становить 12%, однак ця цифра все ще вища, ніж середній показник ЄС (9%). [6] В цілому 82% словаків користуються Інтернетом, а електронний банкінг освоїло 66% жителів країни.

Тож можемо констатувати, що незважаючи на покращення ситуації в Словаччині у сфері інформатизації державного управління в останні роки, перед країною стоїть низка важливих завдань у цій сфері. Головним з яких є досягнення рівня середніх показників ЄС у інформатизації суспільства.

Список використаних джерел

1. Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2016): *Národná koncepcia informatizácie verejnej správy Slovenskej republiky*, 28.9.2016. [online]. In: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. <http://www.informatizacia.sk/narodna-koncepcia-informatizacie-verejnej-spravy--2016-/22662c>
2. Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2008): *Stratégia informatizácie verejnej správy Slovenskej republiky*, 27.2.2008. [online]. In: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. <http://www.informatizacia.sk/strategia-informatizacie-verejnej-spravy/1305s>
3. Štatistický úrad Slovenskej republiky (2020): *Zisťovanie o využívaní informačných a komunikačných technológií v domácnostiach 2020*. [online]. In: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 31.12.2020. Ústredie ŠÚ SR https://slovak.statistics.sk/wps/portal!/ut/p/z1/rVHJUgIxEP0WDxxDdyaZSXlCcxGIRD0ixTC5WEmYkwizICPL3BsuDF7Sssg9dvbzuet0PNKxAV-bon03r68rsQp7p5GkqRrLXoymiiPs4Gs_708FMUeQIC9CgXdU27Qay2h7MhuQVad5sB4Pb-a1xPu_g8ZC32_P3imVWMKEYUoawh1KYiyuieQ0jrkQuTH5ZXfj_BoymbBCYqEIU8gCmjqiXBGRiBbKqkIka2Ih-RtZHdp4xVIM8_oTcjtIh1xMEOVKEOMoHc4f1ZQxTNkX4IcdWeAgrnK4j2B59PKJ5IX9Wob_zv544hBhDNrbsntyZRe7NJli4RHlUkUxsbFb_Mt-r9OgSl21-XsLq3-XpSILyc5kWzccMa6zwmw9ZAPgd/dz/d5/L2dBISevZ0FBIS9nQSEh/
4. Hvozdíková V., Hošoff B., Jeck T. (2011): *Analýza priorit národnej politiky v oblasti informačno-komunikačných technológií*. [online]. In: Ekonomický ústav SAV, 2011. <http://ekonom.sk/uploads/journals/ES09.pdf>

5. Ministerstvo financií Slovenskej republiky (2020): Informatizácia 2.0 revízia výdavkov. [online]. In: Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Marec, 2020. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-stability-programme-annex-1-slovakia_sk.pdf

6. Európska komisia (2020): DESI - Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti 2020. [online]. In: Európska komisia, 2020. https://ec.europa.eu/slovakia/news/desi2020_sk

РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., професор*

АНАЛІЗ ПРИЧИН ВІДСУТНОСТІ КОРЕКТНИХ ПРОГНОЗІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНІ

Прогнозування процесів планування регіонального розвитку має ключове значення. Досвід показує, що прогнози, отримані сучасними методами та інструментами далеко не завжди коректні. Розглянемо важливі причини «непридатності» традиційних методів економіко-математичних інструментів для формування пропозицій з управління економікою.

Фахівці для поточного управління економікою часто використовують статистичну інформацію, яка є інформацією, що описує події з минулого **часу**. Це означає, що відсутня репрезентативна інформація при достатній кількості ситуацій одного порядку, тому що в економіці і суспільстві в основному мають місце унікальні, неповторювані і хаотичні процеси. Звідси випливає, що неможливо обчислювати (точніше прогнозувати) результати статистично незалежних подій. Таким чином, в економіці статистика прийнятна лише для:

оцінки якості минулих управлінь;

підготовки «стартових» початкових умов для прогнозування економічної динаміки.

З безлічі постулатів, що обмежують застосування суворого апарату математичної статистики, тут зазначимо лише чотири:

кількість випробувань (вимірювань) має бути така велика, що їх подальше збільшення не змінює результати випробувань;

всі випробування (вимірювання) повинні виконуватися в однакових умовах;

випробування (вимірювання) повинні бути незалежними, тобто проведення будь-якого з них не повинно впливати на результати проведення інших;

усі проведені випробування (вимірювання) не виявляють спрямованість причинно-наслідкових залежностей (тобто не вказують причину, яка породжує наслідок), а лише встановлюють тісноту зв'язків параметрів.

Існує ще низка інших обмежень.

Порушення хоча б навіть одного з наведених тут постулатів, на яких заснований інструмент математичної статистики, його застосування для прогнозування економічних процесів має бути обмежена, так як результати обчислень будуть помилковими, а реалізація рекомендацій таких обчислень будуть завжди приводити до небажаних наслідків.

Тому коректне прогнозування майбутніх неприємностей має моделюватися на основі майбутніх економічних структур, породжених усіма виконаними до цього управліннями, а майбутні «приємності» нехай стануть несподіваними подарунками.

Тому від постійних змін: економічної структури, цілей управління, внутрішніх умов, зовнішніх впливів і багато чого іншого, необхідні безперервні взаємодії органу **планування** управління і **прогнозує** інструмент для створення стратегії динаміки національної економіки.

Таким чином, економічний прогноз використовується для формування стратегії наведення економіки, а також маневрує і змінюється мета, а план необхідний для розробки технології управління ресурсами, застосовуваними для досягнення мети.

І ще два дуже важливі зауваження.

Стохастичні методи економічного прогнозування (екстраполяція динамічних рядів) засновані на гіпотезі, що майбутні зміни залежать тільки **від часу**, але не від виконуваних у поточному і майбутньому часі управлінь і виникають від цього структурні (архітектурні) зміни в економіці (**що не відповідає істині**). Тому довгі економічні прогнози (більше ніж на півроку-рік) про майбутні стани – помилкові.

При екстраполяції динамічних рядів не моделюється залежність швидкості змін результуючого параметра від величин будь-яких ресурсних вкладень, а це призводить до того, що традиційно прогнозуються не швидкість і прискорення параметрів, а стану системи, які ніколи не збуваються, і тому ці прогнози завжди помилкові, тоді як процеси прогнозуються досить коректно. Звідси висновок – зараз навмисно застосовується свідомо дуже «помилковий» інструмент (риторичні запитання: навіщо? Для якої мети? І кому це потрібно?).

Звідси випливає друга причина – неприпустимість застосування традиційних економіко-математичних методів. Вона полягає в тому, що реальна економіка функціонує в умовах безперервних змін своїх структур («архітектур»). А саме вони, ці структурні зміни, не виявляються традиційними методами прогнозування, утворюють групу причин породження непередбачуваної хаотичної динаміки майбутніх реальних процесів.

Необхідно відзначити, що моделюється ще одна група причин створення хаотичних процесів – об'єднання співпадаючих амплітуд коливань нерегулярних соціально-економічних процесів.

Третя причина полягає в тому, що реальна економічна система є кібернетичною, тобто динамічною системою з наявністю безлічі зворотних зв'язків. Головною ознакою кібернетичності системи служить наявність у них не менше однієї структурної зворотного зв'язку, у контурі якої повинен знаходитися хоча б один динамічний елемент (інтегрування або диференціювання). У реальних економічних системах (але не штучних математичних моделях, що застосовуються в традиційних економічних описах) завжди є в наявності безліч динамічних елементів (накопичувачів-інтеграторів ресурсів, які диференціюють елементи, що відбивають швидкості і прискорення змін параметрів), і велика кількість різних (позитивних і негативних) структурних зворотних зв'язків (О.С.). Необхідно зауважити, що коректність прогнозування економічної динаміки істотно зростає, коли кількість О.С. наближається до числа модельованих змінних, яких іноді кілька сотень тисяч. Крім того, крім структурних О.С. у кібернетичних системах часто існують зворотні зв'язки з майбутньої динаміки – зворотні зв'язки по тимчасовому континууму.

Четверта причина полягає в тому, що всі реальні економічні системи строго нелінійні (переважна більшість перетворень параметрів всередині системи виконуються нелінійними алгоритмами), а це призводить до того, що в економіці повністю відсутні лінійні функціональні зв'язки між її параметрами.

П'ята причина породжується складністю економічних систем, яка утворюється в результаті множинної взаємодії декількох окремих систем, пов'язаних між собою міжсистемними (перехресними) зворотними зв'язками. При цьому, складність сполученої економічної системи тим більше, чим більше окремих систем взаємодії з перехресним зворотним зв'язком.

Окрема економічна система характеризується тим, що управління, яке вживається в ній, завжди спрямоване на поліпшення критерію тільки самої цієї системи. Виражається ж складність у тому, що при наявності взаємодій кількох систем, по перехресних зворотних зв'язках між ними, відбувається взаємний вплив змін кожної системи на економічну динаміку всіх інших систем.

Зазначені тут особливості реальних економічних систем створюють таку динаміку процесів, яку не можна евристично передбачити навіть досвідченому економісту, тим більше, якщо він готує свої поради про управління економікою за допомогою відповідей зі «стелі» (тобто, без тисяч обчислень, що враховують зазначені тут особливості економічних систем). Звідси випливає, що необхідно створення таких нових технологій і інструментів економіко-математичного моделювання, які дозволять коректно прогнозувати динаміку кібернетичних нелінійних складних систем зі змінною структурою, що створюють детерміновано хаотичні (але не випадкові) соціально-економічні процеси. Зауважимо, прогнозувати процеси, а не стани, які прогнозуванню не піддаються.

БЛОШАПКА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*аспірант Державного університету «Одеська політехніка»,
головний спеціаліст Державного агентства рибного господарства України,
магістр публічного управління*

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ

Роки незалежності в Україні стали роками пошуку для українських урядів такого варіанту оптимізації системи органів державної влади, що був би здатний вирішити проблему підвищення ефективності публічного управління, і який дозволив би забезпечити: скоординоване, цілеспрямоване та дієве керівництво суспільними процесами держави; належний організаційно-управлінський вплив на екологічний розвиток держави; досягнення цілей, принципів та завдань публічного управління у сфері реалізації національної екологічної політики.

Публічне управління в сфері екології ґрунтується на поєднанні форм і методів прямого і непрямого управління. Пряме управління з боку держави здійснюється шляхом встановлення екологічно обґрунтованих заборон, взаємних зобов'язань з утилізації відходів, вимог щодо рециркуляції матеріалів. Непряме управління здійснюється за допомогою економічних важелів: зборів мита, податків, пільг, субсидій, засобів фінансової дії тощо.

Як вважає Н.А. Малиш, екологічна політика, – це сукупність засобів і заходів, пов'язаних із впливом суспільства на природу і спрямованих на забезпечення екологічно збалансованого розвитку і цивілізованості [4]. Тому екологічну політику, на нашу думку, треба розуміти як координуючу першооснову, яка формує і приводить у рух ресурси підприємства (організації), для досягнення цілей у сфері раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки за допомогою політичних, економічних, юридичних, освітніх та інших заходів.

На думку Бакуменка В.Д. та Сосніна О.В., екологічна політика – це політика суспільства, спрямована на охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання та відтворення природних ресурсів, зберігання та розвиток довкілля забезпечення нормальної життєдіяльності й екологічної безпеки людини [2, с. 182-183].

За визначенням Лазора О.Я., управління в галузі екології та природних ресурсів означає вплив суспільства на довкілля, зокрема на його охорону, раціональне використання та відтворення, а управління як процес у сфері екології та природних ресурсів означає правомірність відповідних інституцій: державних, самоврядних та громадських – здійснювати ті чи інші функції [2, с. 184].

Головне завдання Концепції сталого розвитку України – це забезпечення можливостей інтеграції екологічної політики у стратегію соціально-економічних реформ. Концепцію сталого екологічно безпечного розвитку, було прийнято світовим співтовариством на конференції ООН із питань розвитку та охорони природного середовища

(Ріо-де-Жанейро, 1992). Її основною метою є забезпечення збалансованого вирішення соціально-екологічних питань, збереження природного середовища і природно-ресурсного потенціалу в майбутньому. У першому принципі Декларації Ріо про навколишнє середовище та розвиток зазначено: «Люди є центром сталого розвитку. Вони мають право на здорове життя у гармонії з природою». Сутність сталого розвитку полягає в задоволенні потреб сьогодення без обмеження інтересів майбутніх поколінь.

На даний час в Україні здійснюються роботи щодо створення єдиної державної системи використання і відтворення природних ресурсів, спрямовані насамперед на розвиток системи ведення кадастрів природних ресурсів» удосконалення нормативно-правового забезпечення дозвільно-ліцензійної діяльності природокористування. Незважаючи на ускладнення, що виникли під час створення об'єктів природно-заповідного фонду у зв'язку з проведенням земельної реформи, площі територій природно-заповідного фонду продовжують збільшуватися.

Сьогодні управління в галузі екології зводиться до врегулювання за допомогою правових важелів суспільних відносин. Суб'єктами такого врегулювання виступають державні органи, органи місцевого самоврядування, частково – громадські об'єднання. Їх діяльність спрямована на забезпечення ефективного використання природних ресурсів, охорони довкілля, екологічної безпеки уповноваженими особами (фізичними і юридичними) на засадах дотримання екологічного законодавства, попередження можливого погіршення екологічної ситуації та захист прав громадян на екологічно безпечні умови життя.

Відповідно до статті 16 Конституції України вбачається необхідність зміцнення екобезпеки шляхом екологізації публічного адміністрування, що безпосередньо стосується існування українського народу, здоров'я кожної людини, яка проживає на території України, майбутніх поколінь [3]. Отже, проблеми такого антропогенного впливу на природне навколишнє середовище України об'єктивно вимагають радикальної екологізації суспільно-політичної думки, посилення уваги до вирішення природоохоронних проблем на всіх рівнях організації суспільства, пошуку новітніх підходів до їхнього розв'язання на основі пріоритету екологічних законів і наукових знань, та екологізації публічного управління [1, с. 87].

Публічне управління в сфері екології слід спрямувати на гармонізацію взаємодії суспільства та природи, а також визначити спільну відповідальність держави й суспільства. Охорона природного навколишнього середовища має бути пріоритетом громадськості та місцевих громад.

Специфіка сьогоденної ситуації полягає в тому, що накопичувані десятиліттями екологічні проблеми тепер треба вирішувати в зовсім інших політичних та економічних умовах. У зв'язку з цим надзвичайно актуальними еколого-економічні дослідження трансформаційних процесів, наукове обґрунтування стратегії екологічної політики, розробка теоретико-методичних основ формування регіональних систем екологічної безпеки і т.д.

Значна екологічна диверсифікація території України, особливості соціально-економічних процесів в регіонах, які в історичному, природному, соціальному, економічному відношеннях є далеко неоднорідними, актуалізують проблему регіонально диференційованих підходів до управління екологічною безпекою. Сьогодні, коли стала очевидною низька результативність уніфікованих механізмів регулювання стану довкілля, виникла об'єктивна необхідність у здійсненні ефективної регіональної екологічної політики, що вимагає відповідного теоретичного аналізу, осмислення її суті та змісту, оцінки сучасного стану, наукового обґрунтування шляхів її вдосконалення та механізмів реалізації.

Отже, вирішення екологічних проблем та безпеки людини вимагає негайних рішень з боку органів публічного управління, ці управлінські рішення мають бути направлені на успішне вирішення комплексної проблематики екологічного розвитку нашої держави, яка останніми десятиріччями може бути визначена як вкрай актуальна.

Список використаних джерел

1. Бикова Ю.Д. Екологізація публічного адміністрування в Україні як умова формування екологічної свідомості / Ю.Д. Бикова // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2018. – №4 (39). – С. 82-88.
2. Голинська О.В. Актуалізація публічно-управлінської проблематики в екологічній сфері: світовий та вітчизняний виміри / О.В. Голинська, Т.В. Белошапка // Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди – Харків: ХАРІДУ НАДУ, 2020. – Вип. 2 (58). – С. 181-187.
3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.: зі змінами згідно із законом України від 03.09.2019 р. – № 27-IX. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Малиш Н. А. Ефективні механізми формування державної екологічної політики : монографія / Н. А. Малиш. – К. : К.І.С., 2011. – 348 с.

БІЛУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського регіонального центру підвищення кваліфікації м. Херсон, к.т.н., доцент

РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ПРІОРИТЕТИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В Україні продовжується реформування системи державного та регіонального управління, а також місцевого самоврядування. Вдосконалюється механізм оцінки ефективності системи управління. Як член Ради Європи, Україна продовжує здійснювати розробку законодавчих актів у сфері місцевого самоврядування та регіонального розвитку з урахуванням взятих на себе зобов'язань.

На меті формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад, застосування сучасних стандартів комунікації тощо. Важливим є запобігання системних помилок та утвердження основних етапів становлення та розвитку територіальних громад в Україні.

Децентралізація стала тим інструментом, який спонукає місцеву владу до фокусування на вирішенні питань місцевого значення, визначенні та використанні конкурентних переваг території та, зрештою, здійсненні стратегічного економічного вибору щодо моделі подальшого розвитку. Розвиток територіальних громад в Україні та трансформаційних процесів у суспільстві відповідно до вимог часу у вирішальній мірі залежить від кадрів, фахово і світоглядно підготовлених до активної роботи в нових умовах. Від того, в якій мірі державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування обізнані з основами та новітніми технологіями управління місцевим економічним розвитком, володіють вміннями і навичками застосування цих знань в конкретних умовах безпосередньо залежить наскільки ефективно використовуватимуться людські і природні ресурси місцевості для створення потрібної кількості робочих місць та забезпечення належного рівня добробуту [1].

Досягнення системності, безперервності та послідовності у фаховому удосконаленні державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування обумовлює необхідність регулярного підвищення їх кваліфікації, зокрема й з питань місцевого економічного розвитку, яке пропонується проводити у форматі професійних програм, фахових семінарів і тренінгів.

До інструментів місцевого економічного розвитку відноситься гнучка система, використання якої потребує аналізу наявних ресурсів, визначення основних цілей розвитку, урахування можливостей і обмежень для тієї чи іншої громади. Важливо зазначити, що ефективне застосування певних інструментів місцевого економічного розвитку потребує правильної ідентифікації проблемних питань та залучення відповідних джерел фінансування, які, своєю чергою, мають певні особливості й можуть задовольняти різні потреби та виконувати різні завдання щодо розвитку місцевої економіки.

Сприятливе середовище відіграє важливу роль не лише у визначенні можливостей і вірогідності загальної успішності місцевого економічного розвитку, а й у визначенні глибини та широти планів, цілей і необхідних для успіху заходів у рамках місцевого економічного розвитку. Розуміння того, що собою становить сприятливе середовище і як воно впливає на місцевий розвиток, а саме: економічна ситуація та можливості, соціальний розвиток і соціальний капітал, стан і сталість довкілля, інституційні структури та повноваження впливають на процес місцевого економічного розвитку, – обов'язковий перший крок у розробці та реалізації реалістичної програми місцевого економічного розвитку.

Херсонський регіональний центр підвищення кваліфікації протягом року проводить навчання за загальними професійними (сертифікатними) та спеціальними професійними програмами підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування з питань місцевого економічного розвитку. Програма спрямована на досягнення відповідності знань з боку державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування щодо принципів місцевого економічного розвитку, методів, інструментів і фінансових можливостей для їх реалізації, та як результат здатності ефективно сприяти місцевому економічному розвитку у практичній площині, могли креативно та стратегічно мислити, оперативно приймати рішення у нестандартних ситуаціях, застосовувати інноваційні підходи в роботі, були гнучкими у розв'язанні управлінських завдань, відкритими до змін.

Професійна програма створена з урахуванням кращого зарубіжного досвіду та вітчизняної практики на основі навчальної програми «Місцевий економічний розвиток», спрямованої на фахову динамічну підготовку ефективних керівників місцевого й регіонального рівня і успішно апробованої у рамках діяльності Проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС) та реалізується в межах Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021-2027 років [2].

За результатами досліджень, проведених серед посадових осіб органів місцевого самоврядування та державних службовців, важливим є впровадження концепції забезпечення цифрових робочих місць та подолання цифрового розриву шляхом розвитку фахових цифрових інфраструктур (рис. 1).

В цьому контексті Херсонський регіональний центр підвищення кваліфікації продовжує вдосконалювати інноваційні он-лайн заходи, використовувати платформи для дистанційного навчання державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, а також для об'єднаних територіальних громад Херсонської області.

Центр продовжує співпрацювати з Краківським економічним університетом, відповідно до підписаної у 2020 році Угоди, щодо реалізації загальної професійної (сертифікатної) програми підвищення кваліфікації для менеджерів середнього рівня (керівники підрозділів, комунальних інституцій, проектних та робочих груп) в рамках програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)» за допомогою платформи дистанційного навчання, що має можливість залучити більшу кількість бажаючих взяти участь у зазначеному навчанні. Дистанційне навчання слухачів проходить за 8 напрямками:

- Управління місцевим самоврядуванням – концепції, моделі та практика в Україні
- Управління людськими ресурсами
- Управління місцевим економічним розвитком
- Публічні послуги – масштаб та наслідки для лідерів
- Територіальне управління
- Бюджети та управління фінансовими ресурсами
- Соціальні комунікації та зовнішні партнерства
- Управління проектами
- Лідерство

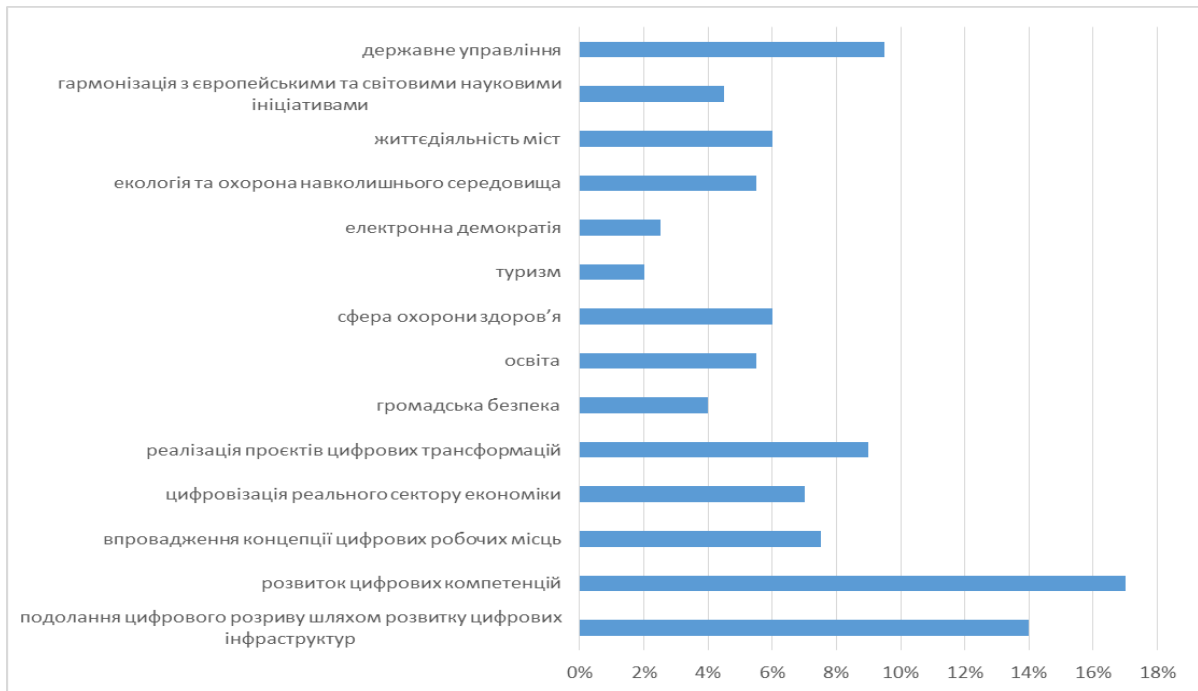

Рис. 1 Напрями розвитку цифровізації державного та регіонального управління

В першу чергу уваги заслуговує сучасна інноваційна регіональна політика, яка передбачає запровадження ідеології сучасних економічних реформ на регіональному та місцевому рівнях в умовах децентралізації влади та створення територіальних громад, які мають отримати розвинуту ефективну діючу інфраструктуру. Інтерес та очікування від зазначеної політики закономірно зростає та знаходиться у центрі уваги і постійної співпраці науковців з представниками органів публічної влади. Важливим напрямком у цьому сегменті наукових досліджень є пошук шляхів динамічного розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад та створення ефективних комунальних підприємств, принципів та можливостей щодо залучення інвестицій, що є пріоритетом місцевої і регіональної політики держави та органів публічного управління. Зазначене передбачає формування системи стратегічного менеджменту. В даний час в межах розроблення Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021-2027 років, затвердженої рішенням XXXI сесії VII скликання Херсонської обласної ради від 20.12.2019 №1511, здійснюється соціально-економічний аналіз регіону. В даний час Центр здійснює оцінку потреб щодо освітнього фахового супроводу регіонального розвитку з метою запобігання дублювання та збалансованого підвищення кваліфікації окремих категорій працівників органів публічної влади з урахуванням вищезазначених актуальних питань в межах децентралізації влади та розвитку територіальних громад Херсонської області. Розвиток регіону напряму залежить від експертно-аналітичного визначення його стану, бачення соціально-економічних перспектив.

Список використаних джерел

1. Про засади державної регіональної політики [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.2015 №156-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
2. Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021-2027 років [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.2015 №156-VIII. – Режим доступу: <https://khoda.gov.ua/strateg%D1%96ja-rozvitku-2021-2027>

ANDREI DAMASCAN

*докторант докторантської школи Академії Публічного Управління
при Правительстві Республіки Молдова, м. Кишинев, Республіка Молдова*

КРАТКИЙ АНАЛИЗ ИЗМЕНЕНИЙ В РЕЖИМАХ ПОСТАВКАХ ГАЗА ДЛЯ РЕГИОНА РУМЫНИИ, МОЛДОВА, ОДЕССКАЯ ОБЛАСТЬ И ВОЗМОЖНЫХ ПОСЛЕДСТВИЯХ, С УЧЕТОМ РЕГИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЕ

Рассматривая текущий уровень энергетической безопасности Республики Молдова (РМ) следует отметить, что одним из главных факторов и особенностью энергетики Молдовы является практически полное отсутствие традиционных собственных ресурсов энергетического ископаемого топлива, что порождает полную зависимость от импорта и необходимость кооперации с энергосистемами соседних стран – Украины и Румынии. При этом, только транспортный оператор, в области транспортировки электроэнергии, ГП «Moldelectrica», принадлежит в РМ государству. А транспортные операторы природного газа, на правобережье РМ, являются негосударственными предприятиями. Так, в случае с SRL «VestMoldtransgaz», 100% капитала принадлежит

Румынскому государственному оператору «Transgaz». Основной пакет акций АО «Moldovagaz» (50% +1 акция) принадлежит ПАО «Газпром», а РМ, с миноритарной долей государственного капитала в акциях АО «Moldovagaz», соответственно, доля в SRL «Moldovatransgaz». Оператор газовой транспортной системы, на левом берегу Днестра, де-факто принадлежит и управляется администрацией Приднестровья, но, де-юре, он принадлежит АО «Moldovagaz».

Поставки нефтепродуктов, также, происходят при участии транснациональных компаний, осуществляющих закупку, транспортировку и дистрибуцию жидких видов топлива и сжиженного газа. Уровень диверсификации здесь выше, чем в поставках газа, с точки зрения стран-поставщиков товара, так и способов его транспортировки, т.е., водным транспортом, через порт Джурджулешть (Djiurgiulesti) или сухопутную границу на железнодорожном и автомобильном транспорте. Однако, следует отметить, что на сегодняшний день, реально, более 50% всего жидкого топлива доставляется из Румынии.

Внедрение рыночных механизмов в области газо- и электроснабжения долгие годы не создавало здоровой конкуренции и не давало улучшения показателей в энергетике, роста независимости от одного поставщика, импорта или снижения цен за счет повышения эффективности деятельности транспортных операторов или операторов дистрибуции (распределения). Более того, прослеживается проблема слабой энергетической инфраструктуры в электроэнергетике и зависимость от нелицензированного оператора левобережья «Тираспольтрансгаз» (ТТГ), в части транспортировки и транзита природного газа по газопроводам Трансбалканского направления. При этом, по оценке профессора Саковича В.А., «Молдова импортирует почти 75% электроэнергии, что в денежном эквиваленте составляет около 30% ВВП» и импортирует 99,9 % природного газа.

Внедрение 3-го энергопакета для транспортных операторов и дистрибуторов электроэнергии и газа, пока, не привело к появлению конкуренции на рынке и не является решающим фактором для сдерживания или снижения тарифов. А сбои в координировании ценовых механизмов в энергетике с экономикой и невозможность прямого вмешательства государства, для предотвращения ценовых и объемных колебаний на рынке, является одной из важных угроз энергетической безопасности. Хотя попытки решения вопросов источника поставки энергоносителя или его стоимости для потребителя, доли в тарифе или размера самого тарифа, со стороны находящихся у власти, постоянно предпринимаются, но только в политических или популистских интересах. Так, в свете эскалации отношений России с Украиной, наличие долгосрочного (годового) контракта между ПАО «Газпром» и АО «Moldovagaz» не страхует потребителей Молдовы от роста цены на природный газ, а отсутствие контракта не дает гарантии самой поставки.

Высокая степень износа основных производственных фондов в энергетических отраслях – внутренняя угроза. В электроэнергетике, износ достигает 75%, теплоснабжении – около 50%, в системе транспортировки природного газа, кроме, нового газопровода оператора SRL «VestMoldtransgaz», Яссы-Унгень-Кишинэу (Iasi-Ungheni-Chisinau) – более 60%. В дистрибуции природного газа, 2/3 сетей принадлежит различным владельцам и переданы оператору АО «Moldovagaz» на обслуживание, что не позволяет провести точную оценку их износа. Транспортировку газа для конечных потребителей юга Молдовы и юга Украины, до ГПС, осуществляет, на территории Молдовы, SRL «Moldovatransgaz».

В тоже время, инфраструктура РМ для поставки природного газа – полностью, а электроэнергии – в значительной степени, зависят от энергосистемы Украины, потому, что были построены, в советское время, как единый энергокомплекс и энергосистема. Попытки, последних лет, решения вопросов поставки и транспортировки в обход Украины, пока не дают ощутимого влияния на решение энергетических проблем РМ, так как, газопровод Яссы-Унгень-Кишинэу (Iasi-Ungheni-Chisinau), равно как и другие основные транспортные газопроводы большого диаметра в РМ, например, газопроводы Трансбалканского направления, находятся в руках компаний с иностранным капиталом, Российским и Румынским. Вышеуказанный газопровод Яссы-Унгень-Кишинэу, с учетом его технических параметров и отсутствия Румынии в списках реальных экспортеров природного газа, не решит вопрос с надежностью поставок или транспортировкой из Европы, а значит и с конечной ценой газа в пользу молдавского и украинского потребителя, как минимум до 2022-23 гг. До этого срока, Румыния останется импортером Российского газа, а снижение объемов прокачки, на фоне внедрения 3-го энергопакета в странах ЕС, Молдове и Украине, вызовет рост тарифа на транспорт в обоих направлениях.

С учетом постоянного желания Российского газового гиганта поставлять газ в обход Украины, избегая традиционный маршрут прокачки в прямом направлении через пункт перехода ГИС Гребеники в направлении Балкан, т.е., через Молдову, Украину и Румынию, в сторону Турции и Греции, для гарантии поставок газа в Молдову, Одесскую, Николаевскую и Херсонскую области, необходимо техническое и коммерческое решение. Как базовое, следует рассматривать режим транспортировки газа в реверсном направлении: от «Turkish Stream», по Трансбалканским газопроводам, до пунктов перехода между Румынией и Украиной – ГИС Исакчеа (Isacsea)- ГИС Орловка, а далее, через Молдову и Одесскую область на левобережье Молдовы, включая Молдавскую ГРЭС в г. Днестровске, с точкой выхода из Молдовы и входа в Украину – ГИС Гребеники.

Альтернатива газу для РМ-поставки нефтепродуктов или угля. Но, они, более чем наполовину объема нефтепродуктов для РМ, привязаны к Румынии, угля – почти полностью, к России и Украине. Потребление угля в Молдове неуклонно снижается, а нефтепродуктов растет синхронно с ростом транспортных средств, что означает снижение утилитарности для производства тепловой энергии. Потребление природного газа последние 5 лет не снижается. Поэтому, реальным поставщиком, с учетом слабости развития интерконнекторов газотранспортной инфраструктуры Республики Молдова с ЕС, на ближайшие годы может быть только ПАО «Газпром». Строительство «North Stream-2» и «Turkish Stream» обеспечивают ему выбор альтернативных маршрутов поставки в Европу, в обход Украины. При этом, Болгария, Румыния, Венгрия заинтересованы в полной загрузке своих газотранспортных систем из «Turkish Stream» и для этого, негласно, готовы на сотрудничество с Россией, в обход Украины и Молдовы. Производство электроэнергии из возобновляемых источников энергии (ВИЭ) в Молдове занимает, пока незначительную долю, а производство без углеродного топлива (водород и т.п.), заместителя газа, еще в дозачаточном состоянии.

Вывод: С учетом того, что выработка электроэнергии в Молдове, не только на Молдавской ГРЭС, но и выработка электроэнергии, тепловой энергии на ТЭЦ Кишинева и Бэлць, в значительной степени, зависят от поставок газа, плюс значительное потребление газа населением в зимнее время и потребление некоторыми отраслями промышленного производства (стекло, спирт, цемент и т.д.), то, именно, преимущественное потребление одного этого вида топлива и зависимость от импорта есть самая *серьезная угроза для энергетической безопасности нашей страны!*

Литература

1. Сакович В.А. «Национальная безопасность Республики Молдова в контексте современных процессов глобализации и интеграции: теория, методология, прикладной анализ», Кишинев-2016.
2. В. Мошняга, Г. Руснак, В. Сакович, В. Сака «Политология», том 2, Кишинев-2008, СЕР USM.
3. М.П. Бурла, В.А. Гушан, И.М. Казмалы «Экономика Приднестровья на переходном этапе», Тирасполь: ИПЦ «Шериф», 2000. -367 с.
4. Ю.А. Ершов «Глобальная энергетическая безопасность и интересы России», монографическое исследование, ГУ-ВШЭ, Москва-2009.
5. Головина М.С. «Экономические аспекты региональной энергетической безопасности и экспортная стратегия России на рынке газа стран Европейского союза», диссертация, Москва-2015.
6. А.В. Зверев «Современная энергетическая политика Германии», статья, журнал «Зарубежный опыт», 8(50) -2011.
7. Е. Телегина «Новое измерение глобальной энергетической безопасности», статья, журнал «Мировая экономика и международные отношения», 2015, № 11, с. 5–16.
8. Закон Республики Молдова «О природном газе» от 27 мая 2016 года №108.

ЖУК ПЕТРО ФЕДОРОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі соціально-економічний розвиток економіки України неможливий без урахування територіальних особливостей, зокрема, сильних та слабких сторін функціонування регіональних економічних систем, сприятливих і негативних тенденцій розвитку регіонів.

Це зумовлено наявністю значної диференціації у забезпеченні необхідними економічними та соціальними ресурсами. Саме на рівні регіонів вирішуються питання відтворення продуктивних сил, реалізуються проекти соціально-економічного розвитку, а показники розвитку регіональної економіки є критерієм визначення рівня економічного розвитку держави в цілому.

В сучасних умовах питання економічної самостійності і сталого розвитку регіонів стають ключовими в їх розвитку. Сталому розвитку властиві три принципові виміри: економічне зростання, соціальний прогрес і захист навколишнього середовища. Економічний аспект сталого розвитку пов'язаний з переходом від економіки використання ресурсів, коли переважають короткострокові мотиви, до економіки їх системного відтворення [1].

Тому обґрунтування теоретико-методологічних аспектів управління розвитком регіонів України, а також виявлення особливостей їх розвитку стають надзвичайно важливими науково-практичними завданнями, а через це питання, пов'язані з визначенням проблем та вивченням перспектив соціально-економічного розвитку регіонів України, є актуальними та своєчасними.

Серед основних проблем розвитку економіки регіонів в Україні можна виділити такі:

- незначний рівень конкурентоспроможності економіки регіонів;
- посилення диспропорцій регіонального розвитку;
- несприятливі умови для розвитку людського, інтелектуального та соціального капіталів, хаотичність інвестиційних процесів на регіональному рівні;
- погіршення демографічної ситуації [2].

Одним із показників, що характеризує рівень соціально – економічного розвитку регіону є розмір середньомісячної заробітної плати працівників. Він свідчить про рівень рентабельності підприємств та визначає розмір надходжень до бюджетів всіх рівнів податків та відрахувань єдиного соціального внеску. Так, за даними Державної служби статистики рівень середньомісячної заробітної плати в розрізі регіонів України наступний:

Заробітна плата штатних працівників по регіонах у січні – червні 2021 року

Назва регіону	Середньомісячна заробітна плата в січні – червні 2021р. (тис.грн.)	Фактично надійшло податку на доходи фізичних осіб за січень-червень 2021 (млн.грн.)	Темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб за січень-червень 2021 р. до січня-червня 2020 р.(%)
Вінницька	11696	132,6	109,5
Волинська	11031	128,1	116,2
Дніпропетровська	13677	91,3	102,0

Донецька	15907	372,8	117,2
Житомирська	10675	126,5	112,0
Закарпатська	11538	80,2	110,0
Запорізька	13721	233,2	112,0
Івано-Франківська	11493	97,7	110,1
Київська	13438	270,8	111,5
Кіровоградська	10706	87,3	110,5
Луганська	11259	75,2	112,7
Львівська	11937	233,7	109,2
Миколаївська	13462	171,4	115,5
Одеська	11889	272,7	111,6
Полтавська	12404	161,0	109,7
Рівненська	12879	163,2	117,9
Сумська	11016	130,5	113,4
Тернопільська	10973	113,8	117,1
Харківська	11313	288,4	110,1
Херсонська	11319	111,3	115,2
Хмельницька	11892	182,0	116,6
Черкаська	11462	132,3	112,7
Чернівецька	10861	73,4	114,6
Чернігівська	10722	99,2	110,9
м.Київ	20132	554,0	109,5
По Україні	13612		110,8
Всього надійшло податку на доходи фізичних осіб		45 044,7	+4 382,8

Аналізуючи дані таблиці слід зазначити, що показники темпів росту податку на доходи фізичних осіб за січень-червень 2021 р. до січня-червня 2020 р.(%) по 16 регіонах були вище середнього по Україні та по 9 регіонах темп росту становив нижче середнього по Україні. Найменша середньомісячна заробітна плата становила у Житомирській області -10675 грн., найвища 20132 грн. у м.Київ, що більше у 1,9 рази.

Необхідно відмітити, що негативно на рівень середньомісячної заробітної плати по регіонах впливає її низький рівень в сільській місцевості через невисоку рентабельність господарської діяльності суб'єктів господарювання. Це і є однією з головних проблем територіальних громад, які потерпають від дефіциту бюджетних коштів.

На мою думку, на даний час органам центральної та місцевої влади необхідно вживати заходів щодо виваженої цінової політики, зокрема на сільськогосподарську продукцію, політики протекціонізму вітчизняного товаровиробника через фінансову підтримку агроформувань, надання кредитів за невисокою кредитною ставкою тощо. Це безумовно забезпечить достатній рівень рентабельності суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки, а відтак залучення додаткових капітальних інвестицій в розвиток багатогалузевого виробництва, створення нових робочих місць, збільшення продуктивності праці, рівня середньомісячної заробітної плати та відповідно позитивно вплинуло б на економічні показники в цілому по регіонах України.

Диспропорції рівня розвитку регіонів України зумовлюють необхідність використання диференційованого підходу до реалізації регіональної державної політики та стимулювання розвитку окремих територій.

Тому впровадження адміністративної реформи в Україні має підвищити ефективність управління регіональним розвитком України. Основними напрямками трансформації відносин між центральними та регіональними органами влади у сфері управління соціально-економічним розвитком є:

– забезпечення доступу місцевої влади до фінансових ринків, кредитних ресурсів; – встановлення нових критеріїв адміністративної відповідальності керівників органів місцевого самоврядування та розпорядників бюджетних коштів [2].

Таким чином, диференціація рівня розвитку регіонів України зумовлює необхідність використання диференційованого підходу до впровадження регіональної державної політики шляхом збільшення самостійності регіонів у визначенні довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку регіону, у виборі засобів її реалізації; формування та забезпечення ефективного перерозподілу синтезованого капіталу регіону, формування доходів і видатків бюджету області органами регіонального управління [3].

Список використаних джерел

1. Моліна О.В. Осипов В.М. Сталий соціально-економічний розвиток регіону: аналіз підходів та інструментів оцінки. Регіональна економіка. – 2010. – №4.
2. Бутко М. П. Регіональне управління: інноваційний підхід : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Бутко М. П., Зеленська О. О., Зеленський С. М. та ін.; За заг. ред. д.е.н, проф. Бутка М. П. – К. : Знання України, 2006. – 560 с.
3. Гавкалова Н. Л., д.е.н., професор, завідувач кафедри публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет, м.Харків, Україна. Монографія «Соціально – економічний розвиток регіонів України:проблеми та перспективи».

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр., доцент*

ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Державна податкова політика передбачає діяльність держави у сфері правового регламентування та організації справляння податків до централізованих фондів фінансових ресурсів держави., державного та місцевих бюджетів.

Основними характерними рисами, які на сьогоднішній день визначають податкову ситуацію в країні є наступні. Основним бюджетоутворюючим податком є податок на додану вартість, величина якого протягом останніх років зберігала тенденцію до зростання. Тенденцією до зростання характеризуються податок на доходи фізичних осіб та акцизний податок, що пояснюється перерозподілом коштів, отриманих від стягнення податку на доходи фізичних осіб у відсотковому відношенні між державним та місцевим бюджетами та збільшенням ставок і розширенням податкової бази акцизного податку. Так, Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» № 907-IX від 17.09.2020 [1] було виключено районні бюджети з горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів, оскільки зарахування податку на доходи фізичних осіб до таких бюджетів не передбачено. Зменшення ставки на прибуток та відміна ЄСВ для фізичних осіб та введення єдиної зниженої ставки для юридичних осіб дещо зменшили податкове навантаження, але значна кількість суб'єктів господарювання залишається збитковими, а домогосподарства в умовах високої інфляції та зростанням цін на товари лише підтримують рівень споживання

Тому пріоритетними напрямками сучасної податкової політики можна визначити наступні.

Підвищення функціональності податкової системи. В основі процесу мають бути розбудова та впровадження податкової культури європейського зразка на засадах партнерства держави та бізнесу. Центральним елементом в ній має стати взаємна довіра платників податків та державних органів. Її елементами повинне бути забезпечення невідворотності покарання за вчинені правопорушення. Невід'ємним елементом податкової культури має стати ліквідація поширених схем ухилення чи мінімізації оподаткування. На сьогоднішній день поширення набула податкова оптимізація, коли платник податків використовує всю податкову інформацію для зменшення суми податкового зобов'язання. На практиці часто відбувається зрощування легальних і нелегальних схем несплати податків – так звані «сірі схеми». Податковим кодексом України передбачено можливість обирати систему оподаткування: загальну чи спрощену. Платник самостійно обирає систему оподаткування, яка надає можливість мінімізувати суми податкових платежів. В умовах постійної зміни податкового законодавства виникають прогалини, якими підприємства користуються. Типовими схемами ухилення від оподаткування в Україні є порушення митних правил, контрабанда, схеми з використанням «офшорних зон», «податкові ями», фіктивне підприємництво, в результаті чого бюджети зазнають мільярдних втрат. Поступальний процес детінізації економіки має бути запорукою подальшої розбудови відносин між платниками податків та державою. Завдяки застосуванню принципів рівності та справедливості розподілу податкового навантаження бюджет зможе отримати додаткові надходження

Спрощення процедур та здешевлення вартості податкового адміністрування за рахунок розвитку електронних сервісів. Розбудову оновлених податкових та митних органів задекларовано здійснювати на засадах зміцнення їх сервісних функцій, що передбачає, зокрема, широкі впровадження програмних моделей реєстраторів розрахункових операцій. З метою спрощення сплати платниками обов'язкових платежів запроваджено з 1 січня 2021 р. єдиний рахунок для сплати податків і зборів, ЄСВ (Закони України від 04.10.2019 р. № 190-IX та від 13.04.2020 р. № 559-IX), подання платниками контролюючим органам єдиної звітності з ЄСВ та податку на доходи фізичних осіб (Закон України від 19.09.2019 р. № 116-IX) [2]. І хоча практики застосування в поточному році єдиного рахунку для сплати податків і зборів продемонструвала певні проблеми, це безперечно є позитивним кроком в напрямку спрощення процедури подання звітності платниками податків. Необхідним також є доопрацювання «Електронного кабінету платника» та створення відповідного мобільного додатку для зручності користувачів. Діджиталізація податкового адміністрування покликана створити більш зручні умови для сплати податків.

Доцільним є розширення можливостей залучення громадськості до контролю за добросовісністю сплати податків. Так, наприклад, з 2018 р. в Одеській області успішно запроваджений мобільний додаток «Легальний акциз» для виявлення фактів нелегального обігу підакцизної продукції. Доцільним є доопрацювання мобільного додатку «Легальний акциз» для розширення його географічного покриття з Одеської області на всю територію України.

Нагальним є створення Бюро економічної безпеки України для боротьби з економічними злочинами. Основними засадами створення нового органу є уникнення дублювання підслідності з іншими правоохоронними органами, посилення аналітичної складової роботи за рахунок вільного використання всіх наявних державних реєстрів та баз даних, міжнародного обміну інформацією, виявлення правопорушень на ранній стадії вчинення злочину, орієнтації роботи новоствореного органу на ключові показники результативності (передусім відшкодування в бюджет суми грошових коштів за нанесену державі шкоду),

Запровадження податкових стимулів пожевлення інвестиційної активності бізнесу. Ними додатково до вже наданої можливості прискореної амортизації можуть стати податок на виведений капітал для середнього бізнесу, запровадження стимулів у індустріальних парках у частині пільгових умов сплати місцевих податків та зборів. Так, законопроекти №4416-1, 5688 і 5689, що зареєстровані у Верховній Раді, передбачають податкові, фінансові й інституціональні стимули для індустріальних парків.

Податкова політика має бути орієнтована на економічне зростання, стимулювання розвитку пріоритетних сфер діяльності та структурних перетворень, створення найсприятливіших умов для стимулювання ділової активності суб'єктів підприємництва.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України: Закон України № 907-IX від 17.09.2020 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-20#Text>
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо подання єдиної звітності з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і податку на доходи фізичних осіб: Закон України від 19.09.2019 р. № 116-IX // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-20#Text>

ПОКРАСОВ МАКСИМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Миколаївська митниця, магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МИТНОЮ СФЕРОЮ

Митна система є ефективним фіскальним механізмом, який має визначну роль у розвитку економічного потенціалу держави та забезпеченні її економічної безпеки. Якість і своєчасність прийняття рішень у митній сфері, вміння підлаштуватися під змінювані умови забезпечують високий рівень розвитку міжнародної торгівлі та збалансованість державних фінансів. В умовах інтеграції України у систему Європейського співтовариства, актуальним вважається питання відповідності механізмів державного управління в митній сфері діючим міжнародним нормам та стандартам. Це зумовлює необхідність у впровадженні сучасних методів підвищення ефективності адміністрування митних органів та якісного управління митною сферою. Йдеться про механізми модернізації митної служби шляхом уніфікації і стандартизації митних процедур, адаптації та імплементації світових стандартів діяльності.

Метою написання статті є дослідження чинного місця митних органів у системі державного управління та виявлення напрямків розвитку функціонування митної сфери в умовах сучасності.

Державна митна служба України є центральним органом виконавчої влади зі специфічним колом повноважень. Вона реалізує державну митну політику та державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи. Зважаючи на особливе коло функцій та повноважень, діяльність митної служби регулюється власною специфічною системою нормативно-правових актів, яка з одної сторони включає загальне законодавство в сфері державного управління та державної служби, а з іншого має власну відокремлену сукупність норм. Саме специфічне коло суспільних відносин, що виникають у митній сфері та забезпечуються Державною митною службою України, виділяють її з-поміж інших органів виконавчої влади та визначають відповідні особливості функціонування.

Виходячи з вищенаведених особливостей, є можливість виокремити роль, яку посідають митні органи в системі державного управління. З одного боку вони, що характерно для усіх органів виконавчої гілки влади, виступають лише виконавцями, реалізаторами державної політики у вузькій сфері. З іншого – саме митною службою повністю опікується та забезпечується значна частина економічного та політичного регулювання зв'язків держави із зовнішнім світом. Даний аспект включає в себе роль нормотворця (розроблення та впровадження нормативних актів в митній сфері, підписання багатосторонніх угод), виконавця (реалізація відповідних актів, норм та приписів) та арбітра у спірних або непередбачених законодавством випадках. Таким чином, митна служба в Україні є головним суб'єктом забезпечення, функціонування і вдосконалення механізму формування й реалізації державної політики у сфері митно-правового регулювання суспільних відносин.

Відповідна позиція, визнаючи особливу роль митних органів в системі державного управління, також покладає на них додаткові обов'язки та відповідальність перед державою та суспільством.

Серед них слід виділити особливий порядок здійснення кадрової політики, щодо відбору фахівців для зайняття вакантних посад в митних органах, проведення атестацій та підвищення кваліфікації діючих співробітників задля швидкого пристосування до змінюваних умов. Сучасна система освіти митників потребує значних якісних перетворень. Це стосується, зокрема, розширення програм вищої освіти в профільних закладах, підвищення кваліфікації співробітників Центрального апарату Держмитслужби та структурних підрозділів на місцях. Важливим засобом відповідних перетворень є запрошення іноземних фахівців та викладачів з метою перейняття позитивного досвіду діяльності митних органів.

Є необхідність приділити увагу також порядку взаємодії митних та інших органів виконавчої влади, зокрема правоохоронних, у процесі здійснення ними своїх функцій. Митний кодекс України чітко встановлює визначне право митних органів на здійснення митного контролю та оформлення. Воно передбачене відповідно до норм, що визначають режим зони митного контролю (ст. 332 МК України) та порядок обміну інформацією з правоохоронними органами (ст. 558 МК України). Проте на практиці нерідко виникають ситуації, коли компетенція митних та правоохоронних органів перетинається, що призводить до втручання в процес митного оформлення, затягування та ускладнення процедур. Зважаючи на значний вплив швидкості та прозорості митного оформлення на інвестиційну та зовнішньоторгівельну привабливість України, вважаємо за необхідне налагодити чіткі механізми отримання охоронюваної законом інформації від митних органів та забезпечення незалежності останніх в процесі виконання владних повноважень.

Таким чином, діяльність митних органів визначається особливостями кола суспільних відносин, які нею забезпечуються та охороняються. Місце Державної митної служби в системі органів виконавчої влади ставить перед нею додаткові завдання щодо професіоналізму та відповідальності за реалізацію державної політики у відповідній сфері. Шляхи поліпшення відповідних механізмів, зокрема на основі міжнародного досвіду, потребують глибокого дослідження та поступового, системного впровадження.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 25.09.2021).
2. Уліцький А. Г. Механізми управління митної складової частини державної фіскальної служби України [Електронний ресурс] / А. Г. Уліцький // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління. – 2018. – Т. 29(68), № 3. – С. 91-96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2018_29_3_19
3. Шевчук С. В. Управління як важлива складова регулятивного потенціалу держави забезпечення митних інтересів [Електронний ресурс] / С. В. Шевчук, Ю. І. Мискін // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2018. – № 2. – С. 397-407. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2018_2_31

СОКОЛ-МІХЄЄВА МАРИНА ЮРІЇВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Удосконалення системи публічних закупівель у відповідності зі стандартами Європейського Союзу

Актуальність подальшого розвитку системи публічних закупівель в Україні зумовлена процесом євроінтеграції, необхідною умовою якої є забезпечення стійких конкурентних позицій національної економіки та її суб'єктів. На сьогоднішній день в Україні відбувається активне реформування системи публічних закупівель з метою забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

Розвиток системи публічних закупівель в Україні розпочався майже одночасно із здобуттям незалежності нашою державою. Так, формування ринку публічних закупівель в Україні пов'язано підписання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною, Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами у 1994 році та розвивалось в умовах євроінтеграції з урахуванням нормативно-правового й історичного досвіду країн ЄС.

Першим національним нормативно-правовим актом щодо правового регулювання сфери державних закупівель став Закон України «Про поставки продукції для державних потреб» від 22.12.1995, назву якого було змінено на Закон України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб». В подальшому, розвиток системи державних закупівель відбувався на основі підписання Угоди про асоціацію з ЄС та супроводжувався прийняттям Закону України «Про здійснення державних закупівель».

Проте, глобальне реформування системи публічних закупівель та її сучасний етап розвитку почався у 2015 році з приєднанням України до Угоди Світової організації торгівлі про державні закупівлі (Government Procurement Agreement, GPA). Приєднання до зазначеної Угоди зумовило необхідність забезпечення виконання міжнародних зобов'язань у сфері публічних закупівель та послідовної адаптації законодавства України до стандартів ЄС.

Так, починаючи з 2015 року в Україні проводиться реформа публічних закупівель, а також поетапне приведення законодавства України до норм *acquis* Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р було схвалено Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту») та затверджено план заходів щодо реалізації Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожньої карти»), який передбачає 5 етапів послідовної адаптації законодавства України до стандартів ЄС протягом 2015 – 2022 років, які наразі успішно виконуються.

Основними стратегічними цілями реформи визначено: 1) гармонізація законодавства України у сфері публічних закупівель з відповідними вимогами директив ЄС та Угоди СОТ про державні закупівлі; 2) створення та розвиток системи електронних закупівель з урахуванням вимог та стандартів ЄС, кращої міжнародної практики; 3) розвиток системи професійної підготовки спеціалістів з питань публічних закупівель та професіоналізація у сфері публічних закупівель; 4) міжнародне співробітництво у сфері публічних закупівель та підвищення іміджу України на міжнародній арені як держави із сучасною системою публічних закупівель.

З метою формування сучасної та дієвої системи публічних закупівель прийнято Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015. Основною метою цього нормативного акту було сформувати сучасну і дієву систему забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері та подальший розвиток добросовісної конкуренції у сфері закупівель. Закон України «Про публічні закупівлі» запровадив поняття – публічні закупівлі, яке трактується як придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим законом. Саме поняття «публічні закупівлі» в порівнянні з попереднім поняттям «державні закупівель» є значно ширшим, оскільки розширює коло установ, що через закупівельну діяльність забезпечують потреби держави або територіальної громади.

Також, прийняття Закону України «Про публічні закупівлі» дозволило запровадити з 2016 року систему електронних закупівель ProZorro, завдяки якій закупівлі відбуваються в онлайн режимі замість паперових тендерів, а процес вибору переможця став відкритим, публічним та зрозумілим.

Запровадження електронних закупівель сприяло підвищенню прозорості процесу закупівель, розширенню можливості бізнесу щодо участі в публічних закупівлях та дало змогу як контролюючим органам, так і громадськості спостерігати за процесом здійснення публічних закупівель

Так, система ProZorro дозволяє здійснювати громадський контроль за публічними закупівлями через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», зокрема шляхом здійснення аналізу і моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель або письмово органи, що уповноважені здійснювати контроль, про виявлені ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель

В свою чергу, Державна аудиторська служба України здійснює фінансовий контроль та проводить моніторинг закупівель, при цьому основні дії працівників Держаудитслужби під час моніторингу відображаються публічно в електронній системі закупівель.

Крім цього, процедура оскарження рішення, дії чи бездіяльності замовника також здійснюється за допомогою системи ProZorro, адже скарги подаються учасниками у формі електронного документа через електронну систему закупівель, така скарга автоматично оприлюднюється в електронній системі закупівель, також в електронній системі закупівель автоматично оприлюднюються прийняті органом оскарження рішення та розсилаються повідомлення суб'єкту оскарження та замовнику.

Завдяки електронним торгам на ProZorro в 2020 році державі вдалося заощадити 43,5 млрд грн. Це на 43% більше, ніж роком раніше: за аналогічний період 2019 року було зекономлено 30,5 млрд. При цьому очікувана вартість цих закупівель зросла лише на 19% (з 698 до 830 млрд грн). Загалом же за чотири роки існування ProZorro система заощадила держбюджету України 150 млрд грн.

Варто зауважити, що світова спільнота позитивно оцінила електронну систему публічних закупівель ProZorro, зокрема Європейський банк реконструкції та розвитку включив цю систему до рекомендованих для впровадження.

Також, в 2020 році у міжнародному Рейтингу прозорості публічних закупівель, який проводить Інститут розвитку та свободи інформації (IDFI, Грузія) спільно з іншими організаціями, Україна посіла перше місце. Набравши 97,05 балів зі 100, Україна обігнала Молдову (92,81) та Колумбію (91,77).

Враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що стратегія на інтеграцію із Європейськими Співтовариствами та їх країнами-членами дозволила визначити напрями й етапи гармонізації процесу публічних закупівель в Україні для можливості стати конкурентними учасниками цього процесу в європейському просторі та сформувала умови для ведення прозорих електронних процедур із дотриманням європейських принципів державних закупівель, при цьому основні недоліки проведення публічних закупівель на сьогоднішній день пов'язані в основному з процедурними аспектами, що можуть бути вирішені шляхом подальшого вдосконалення системи публічних закупівель в Україні.

Список використаних джерел

1. В. М. Русін, Розвиток системи публічних закупівель в Україні, Економіка та держава № 12/2019, С. 99-103, URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2019/20.pdf.
2. Г.С. Севостьянова, Державне регулювання публічних закупівель в умовах євроінтеграційних процесів, Дисертація 2021, URL: https://ndc-ipr.org/media/spec_council/abstracts/Dis_%D0%A1%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_xTzMT8c.pdf.
3. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#top>.
4. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18#top>.
5. Закон України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» від 22.12.1995, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493/95-%D0%B2%D1%80#top>.
6. О. О. Критенко, Т. С. Тоцька, Публічне управління та митне адміністрування, № 3 (22), 2019, С. 74-80, URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2019/3/10.pdf>.
7. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України, URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1197d60b-5c7b-45ef-bf3a-e08d4cf11c8a&title=InformatsiiaProReformupublichniZakupivli>
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту»)» від 24.02.2016 № 175-р, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80#top>

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ

АГАДЖАНОВА ІРАДА РОМАНІВНА

магістрантка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ МЕДИЧНИХ КАДРІВ ПРИ БЕЗПЕРЕРВНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ

У 2018 році в Україні змінилася парадигма системи підготовки медичних кадрів – відокремлена фаза безперервного професійного розвитку (БПР). Децентралізація призвела до виникнення проблеми – основні замовники освітніх послуг не вміють не тільки формувати освітнє замовлення, але й потім оцінювати його результативність [3].

Для медперсоналу БПР – це сучасний підхід до свого професійного вдосконалення. Замість формального навчання медпрацівники постійно розвивають свої компетенції. Це зазначено у Наказі МОЗ України від 22.02.2019 № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» [1].

Відтепер в системі БПР є чотири групи учасників: медпрацівник, який повинен визначати власну освітню траєкторію; роботодавець, який ідентифікує необхідні компетентності персоналу, впливає на якість медичної послуги; професійні об'єднання, установи, відомства, які визначають політику у сфері охорони здоров'я; освітні провайдери, які є виконавцями замовлень з боку попередніх трьох груп споживачів. При такій кількості потенційних відповідальних за формування компетентності, необхідним стає створення єдиної, солідарної системи відповідальності у БПР. При цьому: в системі охорони здоров'я повинні бути забезпечені процеси просвітницької, консультативної діяльності, яка б могла дати змогу усім групам учасників [3]:

1. Аналізувати якість процесу надання медичної послуги.
2. Визначати в цьому процесі характеристики, на які може вплинути навчання персоналу.
3. Вимірювати ці характеристики.
4. Розробляти «ідеальні» (очікувані) характеристики.
5. Створювати компетентнісний профіль фахівця.
6. Обирати освітнього провайдера та формувати замовлення.
7. Вимірювати характеристики процесу надання медичної послуги через заданий період після навчання.
8. Підтверджувати ступінь досягнення очікуваного «ідеалу» в процесі надання медичної послуги.

Задля цього різними групами суб'єктів можуть пропонуватися різні можливості підготовки медперсоналу.

Принцип безперервного навчання фахівців сфери охорони здоров'я давно став поширеною практикою у розвинутих країнах Європи, Америки та Азії, зокрема у Великій Британії, США, Польщі, Чехії, Швеції, Сінгапурі та інших. Для українських лікарів такий компонент почав діяти вже з 2019 року.

З 01 січня 2020 року набір 50 балів БПР став обов'язковим. Лікарям, які проходять чергову атестацію та які навчалися на передатестаційному циклі у 2018 або 2019 роках, нараховано 50 балів БПР на основі документів, отриманих після успішного завершення передатестаційного циклу. Згідно Наказу МОЗ у 2022 році для атестації необхідно подати щонайменше 100 балів безперервного професійного розвитку, отриманих у 2020 та 2021 роках; у 2023 році для атестації необхідно подати щонайменше 150 балів безперервного професійного розвитку, отриманих у 2020, 2021 та 2022 роках [4].

З 2021 щороку для перевірки облікованих балів лікар надсилає своє портфоліо в атестаційну комісію до 01 березня. Якщо дані про перебіг БПР сфальсифіковано, то лікарю буде відмовлено в атестації. Підтвердження категорії відбувається раз на 5 років, атестацію на присвоєння кваліфікаційної категорії можна проходити частіше. Для атестації лікар за 2 місяці до початку роботи комісії надає: письмову заяву; копію диплома про освіту, трудову книжку, сертифікат лікаря-спеціаліста та посвідчення про наявність кваліфікаційної категорії; атестаційний листок; особисте освітнє портфоліо з результатами БПР; копії документів, що підтверджують обліковані бали БПР.

Загалом, новація медичної підготовки на основі БПР такі.

1. *Щорічне навчання.* Попередня система передбачала, що лікар за рік до атестації (яка проходила як мінімум один раз на 5 років) повинен пройти обов'язкові 4-х тижневі курси, так званий передатестаційний цикл, а в період між передатестаційними циклами міг практично не брати участі в навчальних заходах. Відсутність чітких вимог до збалансованості навантажень з підготовки, призводила до того, що три роки після атестації були часом «відпочинку» від професійного вдосконалення. На сьогодні лікар проходить навчання щорічно. Це дозволяє йому бути конкурентним та отримувати нові навички одразу після появи цих технологій та практик на ринку.

2. *Свобода вибору* тем, змісту та формату свого навчання лікарем. Раніше обов'язкове навчання відбувалось у чітко визначених Міністерством закладах – 3 державних академіях післядипломної освіти та 14 факультетах післядипломної освіти. Відсутність конкуренції на ринку освітніх послуг не стимулювала провайдерів освітніх послуг до осучаснення змісту навчальних програм. На сьогодні монополія провайдерів освітніх послуг скасована. Лікар сам обиратиме цікаві та зручні для нього теми та формати навчання.

3. *Спрощення процедури атестації.* За новим порядком атестації лікар не повинен подавати звіт про професійну діяльність за останні 3 роки. Замість 20 сторінок статистичних показників, лікарі подаватимуть індивідуальне освітнє портфоліо всього на 1 сторінку. Співбесіду з атестаційною комісією також скасовано. Таким чином, МОЗ України мінімізує бюрократичні вимоги та корупційні ризики. Основними завданнями атестації лікарів є [4] оцінка лікарями вимог щодо здобуття післядипломної освіти в інтернатурі, підвищення їхньої кваліфікації та проходження безперервного професійного розвитку відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 року № 302 «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я» [5]. Види атестації лікарів: 1) атестація на визначення знань і практичних навичок з присвоєнням (підтвердженням) звання «лікар-спеціаліст»; 2) атестація на присвоєння кваліфікаційної категорії; 3) атестація на підтвердження кваліфікаційної категорії.

Таким чином, побудова системи підготовки медичного персоналу ґрунтується на несуперечливих теоретичних підходах, що відображають професійну компетентність і мобільність, виражають розуміння специфіки професійної діяльності медичного працівника, значимість додаткової освіти в підготовці, що інтегрує роль теорії і практики в безперервній професійній підготовці медперсоналу. Концептуальними засадами побудови системи професійної підготовки медичних працівників виступають сукупність методологічних, нормативних та технологічних ідей, які згруповані в такі блоки: загально-значимі для системи медичної освіти в цілому; системні, що забезпечують цілісність процесу підготовки медичних працівників.

Список використаних джерел

1. Безперервний професійний розвиток. URL: <https://moz.gov.ua/bezperervnij-profesijnij-rozvitok>
2. Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів. Наказ МОЗ України від 22.02.2019 № 446. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-22022019--446-dejaki-pitannja-bezperervnogo-profesijnogo-rozvitku-likariv>
3. Краснов В. Нові виклики щодо забезпечення якості підготовки медичних кадрів при безперервному професійному розвитку. *Безперервний професійний розвиток лікарів та провізорів в умовах реформування системи охорони здоров'я*. С.43.
4. Порядок проведення атестації лікарів. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22 лютого 2019 року № 446. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/11598-dn_20190222_446_dod_por.pdf
5. Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я. Постанова КМУ від 28 березня 2018 р. № 302 Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2018-p#Text>

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

заступник директора з наукової роботи ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України», д.держ.упр., професор

СТАНДАРТИЗАЦІЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Орієнтація на сучасні стандарти здоров'я, медичної та реабілітаційної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом у сфері охорони здоров'я – є одним із принципів охорони здоров'я та нормативним приписом, який закріплено у статті 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [2]. Відповідно до статті 14 зазначеного Закону, систему стандартів у сфері охорони здоров'я складають державні соціальні нормативи та галузеві стандарти. Законом України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» [7] чітко врегульовано, що додержання стандартів медичної допомоги, клінічних протоколів, протоколів надання реабілітаційної допомоги є обов'язковим.

На сьогодні в системі охорони здоров'я відбувається процес створення якісно нової системи стандартизації медичної допомоги на основі затвердженої МОЗ України «Методики розробки та впровадження медичних стандартів медичної допомоги на засадах доказової медицини» [1]. Згідно з Recommendation No. R (97) 17 «The development and implementation of quality improvement systems (QIS) in health care» [8], суттєвими факторами забезпечення якості та ефективності надання медичної допомоги є стандарти і засновані на доказах настанови.

Практична нагальність стандартизації реабілітаційної допомоги актуалізується в наступних нормативно-правових документах:

- Законом України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» [7] серед основних завдань державної політики щодо реабілітації у сфері охорони здоров'я визначено регламентацію умов проведення реабілітації, впровадження міжнародних стандартів реабілітації та формування ефективної системи управління якістю реабілітаційної допомоги;

- Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [5] передбачено, що програма державних гарантій медичного обслуговування населення розробляється з урахуванням положень галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я, зокрема й щодо етапної організації надання реабілітаційної допомоги за пакетами медичних гарантій;

- Постановою КМУ «Про затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» [6] встановлено (ст. 13), що ліцензіат зобов'язаний: надавати медичну допомогу, медичні послуги відповідно до клінічних протоколів та стандартів медичної допомоги (медичних стандартів); дотримуватися стандартів медичної допомоги (медичних стандартів), уніфікованих клінічних протоколів, затверджених МОЗ;

- Постановою Правління Фонду соціального страхування «Порядок відшкодування витрат за надані соціальні послуги з лікування застрахованих осіб... у реабілітаційних відділеннях санаторно-курортних закладів за рахунок коштів ФСС» [3], де передбачено надання послуг з реабілітаційного лікування за 8 профілями медичної реабілітації та наголошується, що механізм адресного забезпечення реабілітаційної допомоги передбачає підвищення якості надання санаторно-курортними закладами послуг із реабілітаційного лікування.

Стосовно останніх двох документів зробимо наголос, що за даними Держстату України, станом на 2018 р. функціонувало 284 санаторії та пансіонати з лікуванням на 154,0 тис. ліжок, 55 санаторіїв-профілакторіїв на 10,0 тис. ліжок. Санаторно-курортні заклади відносяться до різних форм власності та відомчого підпорядкування й відповідно до «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» зобов'язані дотримуватись стандартів медичної допомоги. Проте, згідно з Наказом МОЗ України від 23.02.2019 № 448 [4] втратили чинність клінічні протоколи та стандарти санаторно-курортного лікування, а нових поки ще не затверджено.

Відповідно, актуальним завданням є адаптація кращих клінічних практик реабілітаційного лікування та наукове обґрунтування індикаторів оцінки якості реабілітації в санаторно-курортних умовах, їх систематизація у вигляді галузевого стандарту для покращення якості та ефективності надання реабілітаційної допомоги.

Список використаних джерел

1. Методика розробки та впровадження медичних стандартів медичної допомоги на засадах доказової медицини: Наказ МОЗ України № 751 від 28.09.2012. URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12#Text>
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України № 2802-XII від 19.11.1992 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1053-IX від 03.12.2020. URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
3. Порядок відшкодування витрат за надані соціальні послуги з лікування застрахованих осіб та членів їх сімей після перенесених захворювань і травм у реабілітаційних відділеннях санаторно-курортних закладів за рахунок коштів Фонду соціального страхування України : Постанова Правління ФСС України № 39 від 13.07.2017. URL:// <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0039890-17#Text>
4. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України: Наказ МОЗ № 448 від 22.02.2019. URL: // http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MOZ31142.html
5. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України № 2168-VIII від 19.10.2017. URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
6. Про затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики : Постанова КМУ № 285 від 02.03.2016. URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#Text>
7. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України № 1053-IX від 03.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
8. Recommendation No. R (97) 17 «The development and implementation of quality improvement systems (QIS) in health care» / Adopted by the Committee of Ministers on 30 September 1997 at the 602nd meeting of the Ministers' Deputies URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680506e0d>

БОЙКО ЖАНЕТ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Освіта – це найголовніша інвестиція для підвищення розвитку країни. В глобальній економіці якість системи освіти є одним із основних критеріїв успіху країни в цілому. Починаючи з 1992 року рівень якості загальної середньої освіти в Україні почав значно знижуватися, що призвело сьогодні до збільшення частки молоді, яка здобувала освіту за кордоном, а зниження показників України у міжнародних дослідженнях конкурентоспроможності та інноваційної привабливості почало негативно впливати на економічний розвиток країни.

В 2018 році Україна вперше долучилася до міжнародного дослідження якості освіти PISA [6], що вивчає освітні системи 80 країн світу, вимірює компетентності школярів із читання, математики та природничо-наукових дисциплін та вивчає фактори, які впливають на успішне навчання. В цих дослідженнях взяли участь 600 тисяч п'ятнадцятирічних здобувачів освіти із 79 країн світу з різним рівнем економічного розвитку. Згідно отриманих даних українські здобувачі освіти досягли наступних результатів за такими критеріями:

- компетентність з читання: 74% досягнули другого рівня сформованості читацької компетентності, тобто учні досягли лише мінімально необхідного в житті рівня даної компетентності, а 26% не мають навіть базового рівня в читанні;

- математична компетентність: 64% здобувачів освіти досягли другого або вище рівня, тобто базового та вище, з них лише 5% вищого рівня (рівень учасників олімпіад), а от 36% не досягли навіть базового рівня у знаннях з математики;

- компетентності у природничих науках: 74% досягли другого та вище рівня, з них лише 3% – вищого рівня (рівень учасників олімпіад), а 26% не досягли навіть базового рівня.

Отже, за результатами даного дослідження Україна посідає 41 місце в рейтингу серед 79 країн / економік світу [6].

Сьогодні основне завдання державної політики у сфері освіти полягає у забезпеченні якісної та доступної кожному освіті. До 2017 року українська освіта не відповідала ані сучасним запитам з боку суспільства та, безпосередньо, самої особистості, ані потребам економіки у конкурентоспроможних фахівцях, ані світовим тенденціям. Саме тому в 2017 році в Україні було розпочато глобальну системну трансформацію сфери освіти для забезпечення її високої якості на всіх рівнях.

Основним з пріоритетних напрямків, за якими здійснюється реформа загальної середньої освіти, є Нова українська школа – це ключова реформа, головною метою якої є створення школи, в якій приємно навчатися. Першу версію Концептуальних засад реформування середньої школи було розроблено та оприлюднено Міністерством освіти і науки України для широкого обговорення в 2016 році, в результаті чого з'явилася нова доопрацьована версія «Концептуальних засад» [1].

Відповідно до зазначеної концепції формула нової школи складається з дев'яти ключових компонентів: новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві; вмотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно; наскрізний процес виховання, який формує цінності; децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію; педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками; орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм; нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя; справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти; сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу.

Реформування системи освіти знайшло відображення в оновленні нормативної бази. Так у вересні 2017 року було опубліковано новий Закон України «Про освіту» [4], який регулює основні засади системи освіти, у лютому 2018 року Кабінетом Міністрів України затверджено новий Державний стандарт початкової освіти [3], а у січні 2020 року опубліковано Закон України «Про повну загальну середню освіту» [5], який більш детально розкриває зміни, які передбачені реформою.

З 2017-2018 навчального року 100 шкіл по всій Україні пройшли апробацію нового Державного стандарту початкової освіти, а вже з 2018-2019 навчального року всі загальні середні заклади освіти розпочали навчання за новим стандартом. З 2018 року всі вчителі, які працюють у класах Нової української школи почали проходити навчання (перекваліфікацію) за рахунок коштів державного бюджету. В 2019 році стартувала пілотна програма сертифікації вчителів, а процедура атестації закладів освіти, яка мала функції контролю та нагляду, змінилась на інституційний аудит, який став лише інструментом підтримки закладів освіти.

За результатами дослідження ДНУ «Інститут освітньої аналітики» [2] виявлено, що тільки 18,2 % випускників закладів вищої освіти України, які здобувають освіту за спеціальностями галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», працюють у закладах освіти. В закладах вищої освіти щорічно здобувають освіту близько 28 тис. фахівців педагогічних спеціальностей, але тільки близько 5 тис. з них приходять на роботу в школу. Враховуючи ризики звільнення педагогів-пенсіонерів (76,4 тис. осіб), відновлення кадрового потенціалу може тривати півтора десятиліття, що є значною проблемою для системи освіти України. Необхідним в цих умовах є перегляд урядом України питання мотивації молодих педагогічних фахівців до роботи в школі та умов їх підготовки за рахунок бюджетних коштів. Але взаємодія всіх зацікавлених сторін у освітньому процесі на сьогодні є не достатньою.

Детального вдосконалення потребує також і система субвенціального фінансування. Особливу увагу необхідно приділити раціональному використанню залишків бюджетних коштів за освітньою субвенцією, уточненню формули розподілу освітньої субвенції, отримання і використання статистичних даних задля формування бюджету року для здійснення більш точних і більш відповідних фактичному стану в закладах загальної середньої освіти фінансових розрахунків тощо. В сучасних умовах реформ посилення спроможності української системи освіти повинно бути одним з основних завдань держави, адже вона спрямована на всебічний розвиток громадян України, їхніх талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, що будуть використані для забезпечення сталого розвитку нашої країни.

Список використаних джерел

1. «Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Освіта в Україні: виклики та перспективи : Інформаційно-аналітичний збірник [Електронний ресурс]. Київ, 2020. – 292 с. – Режим доступу : <https://iea.gov.ua/naukovo-analitichna-diyalnist/materiali-komunikatsijnih-zahodiv/2020-2/>
3. «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
4. «Про освіту» : Закон України від 05.09.2017 зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. «Про повну загальну середню освіту» : Закон України від 16.01.2020 зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
6. PISA, Programme for International Student Assessment [Електронний ресурс] – https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-i_5f07c754-en

БУТКЕВИЧ АЛІНА ПАВЛІВНА

*аспірантка кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ Президентів України*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Наукові дослідження Л. Михальчишиної, Л. Чухась [2], Ю. Слободяник [4], О. Мельник [1] та ін., звітні інформації уповноважених органів з питання внутрішнього аудиту (далі - ВА), Звіт з ефективності управління державними фінансами, підготований командою Світового банку на основі методики PEFA [3], окреслюють проблемне поле ВА в державному секторі. Проблемні питання умовно можна поділити на питання об'єктивного та суб'єктивного характеру. Останні у свою чергу можна класифікувати на проблемні питання, пов'язані та не пов'язані із кваліфікацією внутрішніх аудиторів. До проблемних питань, пов'язаних із кваліфікацією внутрішніх аудиторів, віднесемо: недостатнє використання аудитів ефективності; недотримання вимог Стандартів ВА; неналежні планування діяльності з ВА, відбір об'єктів ВА та оцінка ризиків; відсутність аналізу причин вчинення порушень; брак довіри до функції ВА і кваліфікації працівників структурних підрозділів ВА.

Аналіз вітчизняної методології проведення ВА та методології ВА окремих європейських країн (зокрема, Литви, Латвії, Болгарії, Словенії, Естонії, Хорватії) свідчить про відсутність між ними суттєвих відмінностей та про тотожність організаційно-методологічного забезпечення ВА. При цьому у більшості країн, досвід яких вивчався, існує процедура сертифікації внутрішніх аудиторів державного сектору та на законодавчому рівні урегульований механізм підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів. Проаналізувавши інформацію, розміщену на офіційних сайтах Міністерства фінансів вищевказаних європейських країн, викладемо у формі таблиці процедуру сертифікації внутрішніх аудиторів.

Процедура сертифікації внутрішніх аудиторів у європейських країнах		
Складова	Характеристика	Країна
Етапи системи сертифікації	1) навчання внутрішніх аудиторів; 2) організація іспитів та видача за їх результатами відповідних документів; 3) подальше підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів; 1) організація іспиту та видача за його результатами сертифіката; 2) подальше підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів; 1) реалізація освітньої програми Міністерством фінансів або іншими організаціями; 2) організація іспитів, написання підсумкової роботи та видача сертифіката	Литва Хорватія Латвія Болгарія Словенія
Вимоги до кандидата, який має намір отримати сертифікат	вища освіта, практичний досвід роботи у сфері внутрішнього аудиту не менше 2 років та у державному секторі не менше 1 року; не менше 24 місяців досвіду роботи у внутрішньому чи зовнішньому аудиті; вища освіта, відповідний досвід роботи (принаймні 3 роки професійного досвіду, включаючи 1 рік досвіду в області аудиту, бухгалтерського обліку або управління фінансами, успішне проходження навчальної програми); відповідне навчання (бакалаврат, аспірантура) / спеціалізоване професійне навчання, підтвердження того, що наявність сертифіката є підставою для допущення особи до виконання обов'язків внутрішнього аудитора	Литва Латвія Словенія Хорватія
Орган, який координує процес сертифікації	Міністерство фінансів	Литва Латвія Словенія Болгарія Хорватія
Порядок подачі документів	документи подаються до Школи державного управління; документи подаються через модуль «Атестація внутрішніх аудиторів у державному секторі», яка є частиною Інформаційної системи фінансового менеджменту, контролю та внутрішнього аудиту; документи подаються до Центрального відділу гармонізації	Латвія Болгарія Хорватія
Пакет документів	заява, резюме встановленої форми; заява, інформація за встановленою формою про вищу освіту, копія квитанції про сплату збору; заява, підтвердження того, що наявність сертифіката є підставою для допущення особи до виконання обов'язків внутрішнього аудитора (зокрема, копія наказу про призначення, копія трудового договору), довідка про те, що стосовно кандидата не порушено кримінальне провадження (є чинною протягом 6 місяців), анкета, інші документи залежно від етапу іспиту	Латвія Болгарія Хорватія

Термін подачі документів	до 15 квітня або до 15 жовтня поточного року; протягом 10 днів з дня опублікування оголошення про проведення іспиту	Латвія Болгарія
Термін розгляду документів	14 днів після закінчення строку прийому заяв	Болгарія
Процедура інформування про результати розгляду документів, дату, місце, час іспиту	за 2 тижні до дня складання іспиту Школа державного управління опубліковує на своєму вебсайті та направляє кандидатам на електронні адреси інформацію про дату, місце та час іспиту; за 2 місяці до іспиту шляхом розміщення оголошення на сайті Міністерства фінансів та у його адміністративному приміщенні; до 7 днів до дати іспиту у модулі «Атестація внутрішніх аудиторів у державному секторі»; Центральний відділ гармонізації повідомляє кандидатів про дату, час та місце складання іспиту за 15 робочих днів до дати іспиту	Латвія Болгарія Хорватія
Форма іспиту	складання іспитів з 6 модулів; тестування протягом 4 годин 125 випадково відібраних питань; іспит, форма якого визначається Програмною радою, захист підсумкової роботи; тестування протягом 3 годин 90 питань; письмовий (тестування із 75 питань із 3 модулів протягом 2 годин) та усний іспити (відповіді на 10 запитань протягом 45 хвилин)	Литва Латвія Словенія Болгарія Хорватія
Критерії оцінювання	не менше 75% максимальної суми правильних балів; частка правильних відповідей становить не менше 75%; частка правильних відповідей становить 60 із 90 питань; 80% і більше по кожному із 3 модулів під час тестування та 8 і більше правильних відповідей під час усного іспиту	Литва Латвія Болгарія Хорватія
Строки прийняття рішення за результатами іспиту	комісія оцінює результати іспиту, не пізніше 5 робочих днів після іспиту приймає рішення щодо видачі сертифіката або щодо відмови у видачі сертифіката; 14 днів з дня проведення іспиту в електронній формі та 30 днів з дня проведення іспиту в паперовій формі; про результати іспиту учасники інформуються в електронному вигляді протягом 5 робочих днів після іспиту	Латвія Болгарія
Можливість оскарження результатів іспиту	не передбачається передбачається	Латвія Болгарія Хорватія Словенія
Можливість повторної здачі іспиту	допускається	Литва Латвія Словенія Хорватія
Документ, який видається за результатами іспиту	сертифікат, сертифікат підвищення кваліфікації, сертифікат учасника; сертифікат	Литва Латвія Словенія Болгарія Хорватія
Обов'язковість подальшого підвищення кваліфікації	на сертифікованого внутрішнього аудитора покладається обов'язок щороку підвищувати свою кваліфікацію (щонайменше 40 академічних годин на рік); сертифікований внутрішній аудитор повинен брати участь у заходах з підвищення кваліфікації з питань ВА в обсязі не менше 40 академічних годин за два роки, або отримати сертифікат, визнаний асоціацією «Інститут внутрішніх аудиторів»; раз на два роки з дати видачі сертифіката подавати сертифікат про підвищення кваліфікації до Школи державного управління разом з інформацією у встановленій формі; порушення цієї вимоги може стати підставою для анулювання сертифіката; обов'язок щороку підвищувати кваліфікацію (щонайменше 40 академічних годин на рік), протягом першого року призначення – 160 годин на рік; обов'язок вдосконалювати знання і набирати не менше 30 балів за рік	Литва Латвія Болгарія Хорватія

Досвід європейських країн із сертифікації внутрішніх аудиторів та їх підвищення кваліфікації може стати орієнтиром у запровадженні вітчизняної моделі сертифікації та підтримання належного професійного рівня внутрішніх аудиторів.

Список використаних джерел

1. О. Мельник. Внутрішній аудит у системі державного внутрішнього фінансового контролю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zbirnikifua.nusta.com.ua/pdf/2/Melnyk_O_P.pdf
2. Л. Михальчишина, О. Чухась. Внутрішній аудит в центральних органах виконавчої влади: становлення, досягнення, проблеми. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdf/1558.pdf>
3. Оцінювання державних видатків та фінансової підзвітності (ДВФП) в Україні, 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/135551586467375931/pdf/Ukraine-2019-Public-Expenditure-and-Financial-Accountability-PEFA-Performance-Assessment-Report.pdf>
4. Ю. Слободяник. Внутрішній аудит в державному управлінні: слабка ланка чи запорука ефективного використання публічних ресурсів? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lb.ua/blog/yulia_slobodianyuk/399024_vnutrishniy_audit_derzhavnomu.html

ВОЛОШЕНЮК АННА МИКОЛАЇВНА

аспірантка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ВАЖЛИВІСТЬ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БРЕНДИНГУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Зклади вищої освіти (далі – ЗВО) повинні бути помітними, виділятися в конкурентному середовищі, щоб мати змогу залучати студентів, співробітників та ресурси. На сьогодні конкуренція в секторі освітніх послуг серед закладів помітно зростає. Освіта є одним із показником брендування країни в цілому, а брендинг став важливим елементом управління цим сектором. Бренд закладу освіти прямо пропорційно впливає на конкурентні можливості держави на міжнародній арені, позиціонування та просування. Виходячи з цього можна виділити два види брендингу: державний і корпоративний. Таким чином постає питання про те, як вища освіта долає напругу між диференціацією, з одного боку, та інтересом сприяти рівності та бути схожою на інші заклади, з іншого. Брендинг у секторі вищої освіти є переважним явищем, але потрібно більше знань про його функції, формулювання, наслідки та законодавче забезпечення.

Поточна тенденція брендингу вищої освіти передбачає шляхи жорсткого маркетингу, які ЗВО роблять для свого просування. Від реклами на телебаченні до соціальних медіа, від профорієнтаційних заходів до заохочень. Однак їх підхід та кампанії щодо брендингу обов'язково повинні здійснюватися відповідно до законів країни, які мають регулюються культурними та географічними обмеженнями.

Розуміння закону та його застосування – це дві різні речі, які можуть виявитися вирішальними для будь – якої діяльності. Імплементация законів та їх виконання є однаково важливими завданнями в системі вищої освіти, а також проведення маркетингових досліджень щодо методів брендингу, які використовуються різними університетами, вимагають чіткої послідовності виконання законів. Будь то збір даних або перегляд рекламної стратегії, керівнику закладу буде важливо не оминати увагою юридичні аспекти, що стоять за цим. Крім того, оскільки освітній сектор є втіленням новизни, відповідальність за бренд установи не повинна суперечити етиці та моралі соціальної системи, в якій вона функціонує. У цю багатогранну галузь освіти необхідно більше включати регіональні закони, щоб брендинг вищої освіти виявлявся ціннісним як з точки зору якості, так і кількості споживачів освітніх послуг (студентів).

В Україні немає правового поля, яке б допомогло визначити, створити якісний бренд, брендбук або здійснювати бренд-орієнтоване управління будь-якою діяльністю. Наразі в законодавчому забезпеченні країни в цьому напрямку є тільки Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», який регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на знаки для товарів і послуг в Україні [1], та Постанова «Деякі питання форми знака (бренда) України», яка затверджує форму знака (бренда) України, з метою популяризації України у світі, сприяння інтеграції до світового інформаційного простору, підвищення рівня загальної обізнаності міжнародної спільноти про Україну та її окремі регіони [2].

Із-за відсутності законодавчої бази, керівники керуються напрацюваннями вченими-маркетологами у цій області, запозичують досвід інших країн. Але такі дії призводять до низької ефективності функціонування.

Введення все нових і нових законів та дотримання законності у спілкуванні з брендом повинно стати основою для проведення ефективного дослідження бренду.

4. Implications for Future Research

The following study may initiate further research by

- Focusing on joint research comprising on law and marketing, which has unfortunately been very scarce.
- Initiating research on branding of higher education institutions and application of laws and regulations required to brand HEIs.
- Making universities to design and incorporate law related courses in basic business studies.
- Allowing researchers to highlight the importance of law and ethics in business among common public.
- Emphasizing on developing new laws required to brand specific educational band

4. Implications for Future Research

The following study may initiate further research by

- Focusing on joint research comprising on law and marketing, which has unfortunately been very scarce.
- Initiating research on branding of higher education institutions and application of laws and regulations required to brand HEIs.

- Making universities to design and incorporate law related courses in basic business studies.
- Allowing researchers to highlight the importance of law and ethics in business among common public.
- Emphasizing on developing new laws required to brand specific educational band

З точки зору на все вище зазначене, можна виділити основні завдання щодо розвитку правового забезпечення бренд-управління в освітній системі, а саме:

- зосередження на спільних дослідженнях та результатах корпоративного та національного брендингу;
- початок дослідження брендингу закладів вищої освіти, створення законів та нормативних актів, необхідних для брендування ЗВО;
- надати університетам можливість розробляти брендбуки відповідно до законодавства, та включати їх до базових бізнес-досліджень;
- дослідникам підкреслити важливість права та бренд-орієнтованого управління у бізнесі(діяльності) серед широкої громадськості;
- зробити акцент на розробці нових законів, необхідних для брендування конкретної освітньої групи.

Головною проблемою на шляху розвитку всіх видів діяльності, зокрема освітньою, є недосконалість правового забезпечення. В українській законодавчій термінології відсутнє визначення «бренд», «брендинг» та його згадування в офіційних документах. Вища освіта дискурсивно пов'язана з зростанням економіки країни, із можливістю бути конкурентоспроможними. З розвитком цифровізації країни, внесення поняття «бренд» в законодавство та створення спеціалізованої правової бази є надзвичайно важливою умовою для сучасного розвитку суспільства

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [Електронний ресурс] //Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 3689-XII. – с. 22. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3689-12#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання форми знака (бренда) України» [Електронний ресурс] // № 416 від 10 травня 2018 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/416-2018-%D0%BF#Text>

ДАНИЛЬЧЕНКО ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.мед.н., доцент

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Створена в країні законодавча система регулювання сфери управління охороною здоров'я та нормативна база, що її підкріплює та деталізує орієнтована на європейські та світові стандарти надання медичної допомоги та зміцнення здоров'я громадян. Система, що формується є значною мірою соціальною, бо в її основі лежить стара радянська база медичного обслуговування і перейти відразу до суто комерційно-страхової моделі не є доцільним і прийнятним з огляду на стан фінансово-економічних можливостей населення. Крім того, нова модель, що базується на імплементації європейських підходах, передбачає великий рівень соціальної захищеності громадян. Вона поєднує нові ринкові та комерційні підходи із принципами функціонування соціальної держави.

Проблеми державної політики охорони здоров'я в Україні широко висвітлюються в наукових працях Гришовой І.Ю. [1,2] Сазонець І. Л., Зима І. Я [6] , Кизим М. [3] Білінська М. [4] та інші. Проте сучасна ситуація в світі вимагає чітко визначити пріоритети державної політики в сфері охорони здоров'я в умовах сучасних глобалізаційних викликів, що актуалізує напрямок дослідження

Реформування соціальної сфери проходить у нашій країні протягом останніх років. Разом з тим, найбільш активно трансформується в теперішній час система охорони здоров'я. Серед обмеженого кола наукових публікацій з державного управління трансформацією системи охорони здоров'я практично відсутні наукові доробки з аналізу законодавчого та нормативного забезпечення цього процесу. [1] Саме тому, в дослідженнях ми спираємось на законодавчо-нормативне забезпечення виокремлення пріоритетів в процесі побудови політики публічного управління в сфері охорони здоров'я та визначаємо науковий пошук законодавчого забезпечення державного управління трансформацією системи охорони здоров'я, нормативне забезпечення законодавчих актів та аналіз функцій різних ланок системи охорони здоров'я, як своєчасний та актуальний. [2]

Соціальні та медичні інституції є складовою частиною глобальної інституційної системи, яка має вплив на регулювання процесів державного управління на національному та міжнародному рівнях. Проблеми інституціоналізму, інститутів, інституційної структури, імпорту інститутів із країн із розвинутою економічною системою в країни, що трансформують економіку та суспільство досліджуються в нашій країні нещодавно. Слід зазначити, що не зважаючи на недовгий термін досліджень у цій сфері, проводять вони достатньо ефективно. Аналіз впливу діяльності Міжнародних організацій, що працюють в сфері охорони здоров'я на систему державного управління системою охороною здоров'я, дає можливості стверджувати таке:

— інституційний вплив на систему охорони здоров'я в Україні створюються організаціями, що мають суто медичне спрямування діяльності та організаціями, що мають соціальне та гуманітарне спрямування; [6]

— всі міжнародні організації, що працюють в Україні в цьому напрямку надають конкретну адресну матеріальну та моральну допомогу особам, що її потребують особисто, або шляхом співпраці з соціальними або медичними установами; [5]

— основою діяльності таких організацій в Україні є волонтерський рух та інші форми організації роботи, які не потребують виділення додаткових коштів з державного бюджету;

– важливою формою впливу міжнародних організацій на розвиток системи охорони здоров'я в Україні є проведення тренінгів, консультацій, навчань для представників різних ланок системи охорони здоров'я, соціальних служб, силових структур, пенітенціарної служби; [7]

– в Україні відсутні власні неурядові та громадські організації такого спрямування, що за масштабами діяльності можуть бути зіставними з міжнародними фундаціями. Гуманітарна та соціальна діяльність шляхом залучення неурядових та громадських організацій стрімко розвивається в Україні;

— головною функцією Представництва Всесвітньої організації охорони здоров'я в Україні слід визначити її вплив на трансформацію системи управління охороною здоров'я України, побудову нової національної системи управління охорони здоров'я, що базується на загальноприйнятих світових стандартах та підходах та має потужну матеріальну базу, що побудована на досконалому механізмі фінансування.

Масштабне реформування системи охорони здоров'я може бути проведено на основі співпраці з глобальними інституціями медичного та гуманітарного профілю. [2]

Список використаних джерел

1. Гришова І.Ю., Шестаковська Т.Л. (2017) Інфраструктурне забезпечення потреб інвалідів на ринку медичних послуг України. Економічний аналіз: зб. наук праць/ Тернопільський національний економічний університет; редкол.:О.В.Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль.: Видавничо- поліграфічний центр «Економічна думка». Том 27.(4). – С.321-330.

2. Гришова І.Ю., Шестаковська Т.Л. (2017) Інституційні регулятори соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю на ринку медичних послуг України. Економічний аналіз: зб. наук праць/ Тернопільський національний економічний університет; редкол.:О.В.Ярошук (голов. ред.)та ін. – Тернопіль.: Видавничо- поліграфічний центр «Економічна думка». Том 27.(3). – С.242-248

3. Mykola Kyzym, Anush Balian, Olena Levanda, Inna Gryshova, Viktoriia Samsonova. (2021). Impact of Global Digitalization on Public Policy in the Context of Education. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 7045 – 7052. Retrieved from <http://annalsofscb.ro/index.php/journal/article/view/873>

4. Bilynska M., Baltsii Yurii, Boyarsky Oleksandr, Bykova Tetiana Valerijivna, Gryshova Rymma. (2021). Modern Criteria for the Effectiveness of the Mayor as a Leader in the Local Government System. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 4998 – 5004. Retrieved from <http://annalsofscb.ro/index.php/journal/article/view/2004>

5. Місія Міжнародного Комітету Червоного Хреста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.icrc.org/>

6. Сазонець І. Л., Зима І. Я. Дослідження проблеми трансформації державної системи охорони здоров'я та діяльності соціальних інститутів. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 21. С. 109–113. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.21.109

7. Електронна медицина: єдиний інформаційний простір системи охорони здоров'я [Електронний ресурс] // Датагруп. – Режим доступу: <https://www.datagroup.ua/storage/files/elektronna-medycyna-ua.pdf>

ДВОРСЬКИЙ ЄВГЕН ВІКТОРОВИЧ,

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КІНООБСЛУГОВУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Культура як система генерування цінностей та цілей через форми діяльності та мислення людини є важливим фактором розбудови держави. Але впродовж тривалого часу розвиток сфери культури не був пріоритетним напрямом державної політики, що поступово призвело до виникнення низки негативних явищ та конфліктів в українському суспільстві.

В радянські часи держава повністю визначала культурну політику, була єдиним замовником та джерелом фінансування, але з переходом України до ринкової економіки, традиційний спосіб функціонування сфери культури став непридатний, оскільки не відповідав вимогам сучасності і новому ставленню до значення культури та культурної політики.

Кінематограф завжди був і залишається основою, базовою складовою та потужним важливим інструментом державної культурної політики, а відродження українського кінематографу за останні роки суттєво набирає обертів – щороку в національний прокат виходять десятки нових фільмів українського виробництва, які своїм рівнем підтверджують еволюцію вітчизняного кіно. Чимало з них отримують відзнаки престижних світових кінопремій та кінофестивалів, проте, на жаль, не мають можливості вийти у широкий прокат у зв'язку із відсутністю розвиненої сучасної інфраструктури кінообслуговування в нашій країні.

Кінообслуговування як невід'ємний елемент кінопрокату є важливою складовою кіноіндустрії, інструментом донесення кінофільмів до широкої глядацької аудиторії, а також – однією з основних форм організації дозвілля у багатьох країнах світу та потужним інструментом для розвитку, виховання, інформування аудиторії та популяризації національного кінематографу. Це не просто сектор кіноіндустрії, касові збори від якого є одним з основних джерел фінансування власного кіновиробництва, а й досить прибутковий сектор економіки, що демонструє тенденцію до стабільного зростання внаслідок впровадження новітніх цифрових кінотехнологій.

У 2020 році в Україні відбулась реформа децентралізації, внаслідок чого змінився адміністративно-територіальний поділ країни зі збереженням загальних меж її областей.

Основним здобутком децентралізації є створення спроможних територіальних громад. З метою їх створення прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Закон України «Про співробітництво територіальних громад» і видана Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад». Спроможні територіальні громади – територіальні громади, які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці. [3]

Зважаючи на це, забезпечення кінообслуговування населення територіальних громад має стати одним з пріоритетних завдань в реалізації державної культурної політики на регіональному та місцевому рівнях, що, в свою чергу, може вирішити не лише поширену у наш час розважально-дозвілєву проблему невеликих громад, а і стати дієвим інструментом освітньої, патріотичної, морально-етичної, виховної, мистецької, естетичної та інших функцій культури. Разом з тим, сучасні цифрові технологічні рішення кінообслуговування населення спроможні забезпечити територіальну доступність та відмінну якість для кожного глядача.

Для реалізації цього завдання потрібно проаналізувати законодавчу базу та механізми державного управління сферою кінематографії в Україні і виявити проблемні аспекти, котрі ускладнюють забезпечення кінообслуговування населення в територіальних громадах.

Список використаних джерел

1. Олексенко Р.І. Управління сферою культури в умовах соціально-економічної трансформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/8342/>.pdf

2. Прес-центр ініціативи «Децентралізація»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: decentralization@minregion.gov.ua.

3. Про схвалення «Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ» : Розпорядження Кабінет міністрів України від 1 лютого 2016р. № 119-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80>

ДЕМУРА ЮЛІЯ В'ЯЧЕСЛАВІВНА

*аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України, лікар-невролог,
магістр публічного управління*

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ АТО/ООС

Проблема збереження здоров'я і працездатності військовослужбовців, що приймають участь у військових конфліктах, останнім часом привертає увагу великого числа дослідників [9]. Широко розвиваються нові концептуальні підходи щодо медико-соціальної реабілітації поранених на різних етапах її застосування.

За даними літератури встановлено, що серед учасників локальних війн і збройних конфліктів переважна більшість військовослужбовців потребують відновного лікування та реабілітації [2].

За час проведення АТО/ООС більш ніж 6200 військовослужбовців отримали поранення (2015). Переважна більшість з них крім медичної потребує і психологічної реабілітації. За даними Андрієнко О.І., Прокопович Л.Є., Калюжної В.В., розлади психо-емоціональної сфери (гостра реакція на стрес, післятравматичні стресові розлади, наслідки ЧМТ, неврастенії) були діагностовані в усіх учасників АТО, які перебували на санаторно-курортному лікуванні [1].

Розробка і втілення механізмів щодо забезпечення реабілітації ветеранів і учасників бойових дій є одним із важливих напрямків діяльності державних органів влади багатьох країн, що брали участь у збройних конфліктах. Як правило вона здійснюється як частина цілеспрямованої соціальної політики [1].

Законодавство України з питань реабілітації інвалідів військової служби та учасників АТО ґрунтується на Конституції України [3] і складається з цього Закону, законів України «Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії» [4], «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [5], «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [6], Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [7], «Державної цільової програми з фізичної, медичної, психологічної реабілітації і соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції на період до 2022 року» [8]. та інших нормативно-правових актів, загальна кількість яких становить понад 2 тисячі, що регулюють правовідносини у цій сфері, та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України 16 грудня 2009 р. Україною були ратифіковані Конвенція про права інвалідів, а також Факультативний протокол до неї.

Питанням, що потребують вирішення, є відсутність комплексного системного підходу до реабілітації інвалідів військової служби та учасників АТО/ООС. Необхідно об'єднання в межах компетенції усіх функціональних можливостей державних органів та відомств для створення системи надання допомоги цій

категорії населення. Системний підхід має включати заходи починаючи від освоєння бійцями навиків надання першої допомоги на полі бою до побудови цілісної системи реабілітації учасників АТО.

На державному рівні повинна бути розроблена та імплементована по всій Україні єдина модель надання допомоги бійцям, що повертаються із зони АТО/ООС, де чітко вказано, куди людина повинна звернутися, куди має бути переведена у разі потреби.

Розробка стандартів з проведення медичної та психологічної реабілітації для постраждалих учасників АТО/ООС у відповідності із міжнародним законодавством; забезпечення та перегляд наявних клінічних протоколів, та їх адаптація до реальних потреб військовослужбовців та учасників АТО/ООС у медичній допомозі на первинному рівні, у т.ч. в умовах проведення бойових дій; контроль за дотриманням державних стандартів у сфері санаторно-курортного лікування. Створення на базі державних підприємств/установ МОЗ України центрів з реабілітації учасників АТО/ООС; Удосконалення нормативно-правової бази щодо кадрової підготовки спеціалістів-реабілітологів.

Отже, незважаючи на підвищення практичного і наукового інтересу до проблем реабілітації інвалідів військової служби та учасників АТО/ООС, про фрагментарність сучасних досліджень свідчить розгляд лише окремих аспектів досліджуваної теми, виявлено відсутність комплексних розробок, що стосуються удосконалення системи медико-соціальної реабілітації інвалідів військової служби та учасників АТО/ООС, що обґрунтовує потребу державного регулювання в зазначеній вище сфері.

Список використаних джерел

1. Андрієнко О.І. Досвід оздоровлення учасників АТО в умовах ДП «Санаторій «Новомосковський» ПрАТ «Укрпрофздоровниця» / О.І. Андрієнко, Л.Є. Прокопович, В.В. Калюжна // Матеріали XV науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи етапного відновного лікування». – 10-11 вересня 2015 р., Тернопіль. Т.: 2015. – С. 16 – 17.

2. Кіх А. Ю. Проблеми організації і проведення медико-психологічної реабілітації військовослужбовців / А. Ю. Кіх, О. М. Волянський, О. А. Блінов // Актуальні проблеми психологічної допомоги, соціальної та медико-психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції : матеріали науково-практичної конференції, 3 червня, 2015 р., Київ / Міністерство оборони України, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. – К.: НУОУ, 2015. – С. 169–171.

3. Конституція України: [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Офіц.веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

4. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: [Електронний ресурс]: Закон від 05.10.2000 № 2017-III // Офіц.веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>

5. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: [Електронний ресурс] Закон України від 21.03.1991 № 875-XII // Офіц.веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

6. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: [Електронний ресурс]: Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV// Офіц.веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>

7. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: [Електронний ресурс] : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII // Офіц.веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>

8. Про схвалення Концепції Державної цільової програми з фізичної, медичної, психологічної реабілітації і соціальної та професійної реадaptaції учасників антитерористичної операції на період до 2022 року: [Електронний ресурс]: розпорядження КМУ від 12.07.2017 № 475-р // Офіц.веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/475-2017-%D1%80>

9. Радиш Я.Ф. Медична реабілітація військовослужбовців як наукова проблема: теоретико-методологічні засади (за матеріалами літературних джерел) / Я.Ф. Радиш, О.М. Соколова // Економіка та держава. – 2012. – №3. – С. 103–106.

ДЕМЧЕНКО СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

ПАРАДИГМА СУБ'ЄКТНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІКАРІВ

Сучасні наукові дослідження в сфері публічного управління та адміністрування здебільшого акцентують увагу на безперервному професійному розвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Медична практика, як зазначається в правових актах України, залишається дозволеною для

державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема це стосується голів місцевих рад (Закон України «Про місцеве самоврядування»; Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування») [5, 6]. Втім, за таких умов виникає проблемне питання підвищення кваліфікації посадовців не тільки як посадовців, а й як надавачів медичних послуг за сумісництвом. З одного боку, від такої особи вимагається підвищення кваліфікації як посадовця, з іншого боку – як лікаря-практика. При цьому настає певна колізія, коли підвищувати кваліфікацію за рахунок бюджету одночасно по двом напрямкам неможливо в закладах освіти. Отже, враховуючи сучасні тенденції та зарубіжний досвід, варто використовувати потенціал громадських організацій, здатних підвищувати професійний рівень лікарів, що буде суттєвим перетворенням підходів в галузі медицини.

Закладка основ фундаменту структурних перетворень сьогодення в галузі медицини відбулося ще в 2000 році при затвердженні «Концепції розвитку охорони здоров'я населення України» [2]. Проте, реальні реформи галузі розпочалися з великим запізненням порівняно з іншими пострадянськими країнами – майже через два десятиліття після проголошення незалежності [8].

Тим часом питання трансформації системи підвищення кваліфікації медичних працівників набуло своєї актуальності лише на етапі формування ринку надання медичних послуг. Монопольне положення закладів післядипломної освіти та відносно довгий п'ятирічний міжтестастійний період гальмували мобільність та стримували конкурентоспроможність фахівців від медицини на ринку праці.

Динамічність змін та трансформація системи дали поштовх для переходу до безперервності процесу навчання та вдосконалення професійних компетентностей працівників сфери охорони здоров'я, що дає їм змогу підтримувати або підвищувати рівень професійної діяльності відповідно до потреб сфери охорони здоров'я. Поряд з тим був розширений перелік організаторів заходів неформальної та інформальної освіти. Провайдерами заходів безперервного професійного розвитку лікарів стали: МОЗ, Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, структурні підрозділи з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, наукові установи та організації, заклади вищої освіти та заклади післядипломної освіти, професійні асоціації та спілки, організації роботодавців, громадські організації, міжнародні організації, їх представництва в Україні, міжнародні професійні асоціації, українські підприємства, інші установи та організації тощо [4].

Набуття суб'єктності громадськими організаціями зі статусом юридичної особи в процесі вдосконалення компетентностей фахівців у сфері охорони здоров'я потребує вивчення з боку дослідників і є актуальним в контексті реалізації публічної політики щодо державно-громадянського партнерства у сфері соціального розвитку, як альтернативної моделі. Користь від такого партнерства вбачається у тому, що знижуються витрати на вирішення соціальних проблем, а також забезпечується більш висока суспільна ефективність [1, 3].

Об'єднанням громадян зі статусом юридичної особи притаманні унікальні функції: інформаційна, консультативна, аналітична, експертна, організаційна, проектна, контролююча. Вони є здатними охоплювати своєю діяльністю певні сектори суспільного життя, які, на відміну від політичних партій чи профспілок, не обмежуються політичною діяльністю чи захистом соціально-економічних прав працюючих. Їх діяльність також поширюється і на гуманітарну, інформаційну, екологічну, безпекову тощо. Так, наприклад, маючи серед своїх членів представників лікарських спеціальностей, вони здатні самостійно обирати тематику, бути організаторами, та перевіряти рівень якості проведення заходів безперервного професійного розвитку, як елемент саморозвитку особистості.

Поряд з тим, окреслення в правовому полі спеціальної правоздатності в контексті непідприємницького товариства, основною метою діяльності якого не є отримання прибутку, призводить до неможливості таких утворень приймати участь програмах підвищення кваліфікації працівників сфери охорони здоров'я за рахунок коштів державного бюджету чи коштів фізичних і юридичних осіб на договірних умовах надання послуг.

Список використаних джерел

1. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навч. пос. / Н.М. Драгомирецька, Н.В. Піроженко, І.В. Матвєєнко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017 – 290 с.
2. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України [Електронний ресурс] : указ Президента України від 7 грудня 2000 року № 1313/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000#Text>.
3. Про громадські об'єднання [Електронний ресурс] : закон України від 22 березня 2012 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.
4. Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 725. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725-2021-%D0%BF#Text>.
5. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 21 травня 1997 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Про службу в органах місцевого самоврядування [Електронний ресурс] : закон України від 07 червня 2001 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.
7. Україна. Здоров'я нації : наук.-практ. журн. / засн. ДУ «Укр. ін-т стратег. д-нь МОЗ України»; голов. ред. Миронюк І.С. – 2018, № 4 (52) – К. СГД ФО «Коломіцин В.Ю.» – Щокварт. – ISSN 2077-6594.

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор*

РЕАЛІЗАЦІЇ УРЯДОВИХ СТРАТЕГІЙ КОМУНІКАЦІЇ В ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВАХ

Сьогодення характеризується активними комунікаціями уряду з громадськістю з використанням різних можливостей, у тому числі інформаційно-комунікаційних технологій. Комунікації урядів зарубіжних держав відбуваються в межах урядових комунікативних стратегій (програм, концепцій), які беруть свій початок з 2006 року. Більшість держав розробили комунікативні стратегії до 2021 р. і вже звітувала про досягнення та перспективи подальшого розвитку комунікацій уряду з громадськістю. Зокрема, план комунікацій уряду Великобританії 2021 [1] стосується декількох напрямків: заохочувати населення краще піклуватися про своє здоров'я, змінити спосіб доступу до послуг та зміцнити довіру до системи охорони здоров'я; підтримувати відновлення економіки, збільшити можливості працевлаштування; працюватимемо над тим, щоб вирівняти можливості по всій країні, а також підтримати знедолених та захистити найуразливіших; покращити національну безпеку та створимо більш безпечні кордони; створити більш екологічну, чисту Великобританію, досягнувши Net Zero до 2050 року; інформування громадян про критичне законодавство та допомагати їм отримувати доступ до життєво важливих державних послуг.

Урядові комунікації Нідерландів [2] ґрунтуються на однакових принципах спілкування для всіх міністерств: завжди повинно бути зрозуміло, що джерелом інформації є уряд; повідомлення завжди повинні бути зосереджені на змісті політики, а не на створенні іміджу для окремих членів уряду (мається на увазі, що міністри та державні секретарі ніколи не будуть помітні у публічній сфері); завжди повинно бути зрозуміло, до якого етапу політики відноситься інформація: політика прийнята парламентом чи ні? Повідомлення про політику, які ще не затверджені парламентом, підпадають під суворі умови. Наприклад, вони повинні мати фактичний і зрозумілий характер. В основу покладено право на інформацію та спілкування: громадськість має право на державну інформацію. Відповідно одним із найважливіших комунікативних завдань уряду є активний обмін інформацією. Право на інформацію встановлено Конституцією та Законом про урядову інформацію. Основними каналами комунікацій є: публічні кампанії на радіо, телебаченні та в Інтернеті з метою інформування населення про політику уряду; щотижнева прес-конференція прем'єр-міністра з метою ознайомлення громадськості з рішеннями уряду; служба громадської інформації, яка щороку відповідає на близько 340 000 запитань; веб-сайт Rijksoverheid.nl, який щороку відвідує мільйони відвідувачів, та його еквівалентний англійський сайт Government.nl; податкова та митна адміністрація намагається максимально спростити подання декларації та подання заяви про пільги. Закон про державну інформацію (публічний доступ) стосується як активного, так і пасивного обміну інформацією: тобто обміну інформацією за запитом.

Існують окремі вказівки щодо онлайн-спілкування державних службовців. Загальні правила поведінки державних службовців (викладені у Кодексі поведінки Центральної влади щодо доброчесності, прийнятий у 2016 р.). Державні службовці можуть критично ставитися до державної політики, але не повинні робити жодних заяв, які можуть поставити під загрозу їх власну роботу або належне функціонування уряду.

На Бермудських островах [3] інший підхід. Департамент комунікацій активно розвиває обізнаність уряду щодо ініціатив, програм та заходів Бермудських островів. Департамент керує урядовою телевізійною станцією CITV, виробляє телевізійні програми для навчання, просвітництва та збагачення громадськості; використовує традиційні та нові засоби масової інформації для надання інформації громадськості про міністерства, відомства та програми; створює брошури, вивіски, книги та інші допоміжні матеріали для підтримки державних програм; та знімає, каталогізує та зберігає усі державні фотографії та відео. Використовуються всі доступні комунікаційні інструменти, щоб донести інформацію до громадськості, створивши безперервну інтегровану, надійну систему звітності за участю CITV разом із традиційними та соціальними медіа. Комунікація надає легкодоступну та багатозарову інформацію.

У Південноафриканській республіці [4] акцент робиться на комунікаціях, які вважаються ключем до ефективного уряду, а також є ключовою стратегічною послугою яка стосується забезпечення інформацією населення задля залучення громадян до обговорення критичних питань і надати можливість громадянам брати участь не тільки у формуванні державної політики, а й у використанні можливостей, які впливають на їх життя. Комунікація уряду здійснюється за рахунок демократичних принципів відкритості та участі, і керується основними принципами: прозорість; підзвітність; консультація.

Об'єднані Арабські Емірати [5] мають стратегію комунікацій до 2021 р. На міжнародному урядовому комунікативному форумі відзначили, що гуманітарні питання є одними з найбільш чутливих для громадськості. Вони є однією з найпотужніших сил для змін та швидкого реагування на реальність та умови у суспільствах, що постраждали від війни, конфліктів, стихійних лих, бідності та хвороб. Це означає, що вони мають бути центром ефективного та впливового урядового спілкування. Йдеться про здатність людини спілкуватися та досягати цілей урядового спілкування, включаючи досягнення ефективних рівнів та безпосередню реакцію громадськості. Зазначалось, що урядові департаменти комунікацій стикаються саме з такими викликами і повинні ефективно спілкуватися з громадськістю. Враховуючи стрімку еволюцію сучасних засобів комунікації, урядовим відомствам вже недостатньо мати команди спеціалістів із публічних комунікацій та візуальних та письмових засобів масової інформації. Швидше, це вимагає достатнього розуміння психології та психіки індивідів, ретельного вивчення даних та вивчення моделей спілкування. На цьому засіданні розглянуто, як інтегрувати нові науки у діяльність відділів комунікацій та як розробити загальну основу для потреб нинішніх та майбутніх урядових комунікаційних відділів, щоб досягти ефективного рівня публічної комунікації, залучаючи експертів із різних галузей. Для того, щоб мобілізувати підтримку урядових програм і політики, державна комунікація відіграє вирішальну роль, створюючи

культуру взаємодії з усіма верствами суспільства. Молодіжний сегмент розглядається як один із найважливіших сегментів суспільства.

Список використаних джерел

1. UK Government Communication Plan 2021/22 <https://communication-plan.gcs.civilservice.gov.uk/>
2. Government communications policy <https://www.government.nl/topics/government-communications/government-communications-policy>
3. Communications <https://www.gov.bm/department/communications>
4. GOVERNMENT COMMUNICATION POLICY: Approved by Cabinet : 22 August 2018 <https://www.gcis.gov.za/sites/default/files/Government%20Communication%20Policy%20Cabinet%20Approved%200ct%202018.pdf>
5. The International Government Communication Forum <https://www.igcc.ae/en/events/igcf/agenda.aspx>

ДРУЖИНІН СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАКОНОДАВСТВО ДЕРЖАВ СВІТУ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДЯНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

Сучасний стан законодавчих ініціатив щодо розвитку культури в аспекті державно-громадянського партнерства ґрунтується на розумінні ролі культури у сталому розвитку держав та її внеску в економічний розвиток.

Існує низка правових актів ЄС щодо регламентації та процедур приватних інвестицій в сферу культури, зокрема: Resolution of the Ministers with responsibility for Cultural Affairs [3], Information Note on Cultural Sponsorship [1].

Наголошується, що потенціал культурного спонсорства та заходів стимулювання його найбільш ефективного впровадження обговорювалися на європейському рівні в 1986 р. *Постанова міністрів, відповідальних за культурні справи*, про спонсорство бізнесу у сфері культури (86/C 320/02) визнає, що європейська культурна спадщина та культурні заходи мають вигоду від поєднання державної та приватної підтримки. На їхню думку, ця вигода може підтримуватися і розвиватися через посилену підтримку з боку багатьох джерел, включаючи різні форми як приватного, так і корпоративного спонсорства [3]. *Резолюція* включає угоду про майбутні дії, які повинні бути вжиті міністрами для сприяння культурному спонсорству, включаючи просування такої форми приватної підтримки в державах-членах, розгляд здійснення заходів в окремих країнах-членах, створення організацій, допомога в культурних спонсорських проектах та інформації, розвиток зв'язків між ними, спонсорських організацій, обмін інформацією та краший моніторинг спонсорської діяльності.

Інформаційна записка Європейського парламенту про культурне спонсорство (IV/WIP/2003/06/0087 PW/AK/hk) описує як мотивацію, так і форми приватного сектору культури, а також конкретні дії, які мають бути вжиті урядами щоб стимулювати культурне спонсорство, включаючи створення платформ для співпраці та обміну інформацією, більш точний моніторинг підтримки приватного сектору та створення сприятливих податкових структур для спонсорства [1].

У *Румунії* суспільно-громадська діяльність регулюється LEGE nr. 60 din 23 septembrie 1991 (*republicată*). Відповідно до Закону 60/1991, громадяни також можуть вільно висловлювати свої соціальні або політичні погляди шляхом публічних зборів і демонстрацій, але повинні надати попереднє повідомлення місцевим радам про ті зібрання, які відбуваються на публічних площах, на дорогах загального користування або в інших місцях на відкритому повітрі [2]. Серед іншого закон надає вказівки щодо структури об'єднань, фондів, і федерацій. Асоціації та федерації повинні мати три окремі органи; загальні збори, раду директорів і аудиторський комітет для об'єднань понад 100 членів. Однак фонди мають тільки два такі органи; рада директорів та аудитор (аудиторський комітет). Організації можуть вільно спілкуватися через різні засоби масової інформації та співпрацювати з вітчизняними та міжнародними організаціями. ОГС також можуть брати участь у деяких видах економічної діяльності за умови, що діяльність пов'язана з цілями організації. [6].

В *Індії* закон дозволяє окремим особам діяти спільно в рамках зареєстрованих або незареєстрованих груп, і спеціально не забороняє формування та функціонування незареєстрованих груп. Хоча багато організацій починають як незареєстровані групи, вони зазвичай реєструються після того, як досягли стадії, коли зростання стає складним у відсутності реєстрації [6, с. 34]. Будучи зареєстрованими, групам також надається ступінь *трасту*, який може допомогти збору коштів, які фонди та компанії, як правило, не хочуть надавати незареєстрованим групам. Крім того, реєстрація також дозволяє отримувати організаціям і донорам податкові пільги. Нарешті, ОГС також може бути трастом з символічною грошовою сумою – зазвичай близько 10 доларів США – як трастове майно, або як товариство, або некомерційна компанія без акціонерного капіталу [5].

У *США*, громадяни мають значну свободу в формуванні ОГС, включаючи конституційний захист («свободи асоціацій»). Люди, які бажають діяти колективно, не повинні отримувати легальні права визнання заздалегідь. Однак, якщо вони хочуть отримати юридичне визнання для власного майна або визначення меж особистої відповідальності, ОГС повинні проходити процес інкорпорації, як правило, на державному рівні, іноді на федеральному рівні, що передбачає виконання мінімального набору вимог, таких як наявність підзаконних актів, набору директорів і юридичної мети. Якщо вони хочуть отримати спеціальний податковий режим, який як звільнення від податків на доходи або майно, ОГС повинні подавати заявку на схвалення до федеральних та державних податкових органів. Незважаючи на те, що процес є добре організованим, зазвичай виникає рутина,

яка вимагає подачі документів, оплати зборів, а також юридичної допомоги. Найбільша група звільнених від оподаткування організацій – «Громадські благодійні організації» (501с3) [4].

Є особливості державно-приватного і державно-громадянського партнерства в сфері культури у *Німеччині*, де держава компенсує фінансові прогалини у сфері культури. Зокрема, у статті «The German Cultural Governance System – Dreams and realities» (Wiesand, 2010) зазначається, що державні повноваження розподілені у 16 провінціях, в яких «Державні повноваження лежать переважно на *Землях*, за винятком випадків, коли це конкретно передбачено, або такий розподіл влади особливо важливий (стосується мистецтва, спадщини, ЗМІ та суміжних областей). Це робиться не тільки тому, що це конституційний принцип, але також тому, що це поважає розбіжності країни, яка протягом століть була розбита на різні незалежні держави» [7, с. 3]. Йдеться про те, що здебільшого вібрація великих міст або «міських регіонів» та їх специфічних профілів характеризує децентралізовану або, скоріше, «багатоканальну» структуру культурного життя Німеччини. Це дещо схоже на ситуацію в таких країнах, як *Італія*, *Іспанія* чи *Польща*, що яскраво відрізняється від *Франції*, *Великобританії* або навіть *Австрії*, з їх домінуючою столицею.

Більшість федеральних земель до сих пір підтримують і фінансують свої власні культурні об'єкти, такі як театри і оркестри, музеї, бібліотеки, пам'ятники та пам'ятки, академії в галузі музики, образотворчого мистецтва та кіно, а також формулюють або впроваджують політику для просування мистецтва, літератури, охорони навколишнього середовища тощо [7]. У деяких районах *Бунд* і *Землі* співпрацюють у сфері культури, головним чином у формі фінансової підтримки великих фондів і певних національних інституцій (наприклад, *Фонду Preussischer Kulturbesitz* або *Bauhaus* в Дессау). У Федеральному Фонді Мистецтв (*Kulturstiftung des Bundes*), де не тільки представники *Бунду* мають своє місце, але й представники *Земель*, а також незалежні експерти.

Список використаних джерел

1. Information Note on Cultural Sponsorship.— European Parliament.— 30 September 2003 [Electronic Resource]. — Mode of access: URL: http://www.europarl.europa.eu/hearings/20030930/cult/note_en.pdf.
2. LEGE nr. 60 din 23 septembrie 1991 (*republicată*). Publicat în Monitorul oficial nr. 186 din 14 martie 2014 [Electronic Resource]. — Mode of access: URL: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/1532> — Portal legislativ.
3. Resolution of the Council of 16 November 2007 on a European Agenda for Culture. OJ C 287. — 29.11.2007. (2007/C 287/01) [Electronic Resource]. — Mode of access: URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007G1129%2801%29>.
4. Social Enterprise [Electronic Resource]. — Mode of access: URL: <https://www.investopedia.com/terms/s/social-enterprise.asp>. — Investopedia.
5. The Hangzhou Declaration. Placing Culture at the Heart of Sustainable Development Policies. Adopted in Hangzhou, People's Republic of China, on 17 May, 2013 [Electronic Resource]. — Mode of access: URL: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/7_Hangzhou_Declaration.pdf —The Hangzhou Declaration.
6. The future role of civil society: Scenario series. — World Economic Forum 207. — 64 с. [Electronic Resource]. — Mode of access: URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_FutureRoleCivilSociety_Report_2013.pdf. — The future role of civil society.
7. Wiesand A. The German Cultural Governance System - Dreams and realities [Electronic Resource]. — Mode of access: URL: https://www.researchgate.net/publication/279172690_The_German_Cultural_Governance_System_-_Dreams_and_realities.

ДУМИНСЬКА СВІТЛАНА ВІТАЛІЇВНА

аспірантка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПРОФЕСІЇ В ЕПОХУ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В час, коли інформаційні технології стрімко розвиваються та охоплюють весь простір життєдіяльності людини, виникає потреба в баченні перспективи розвитку професії бібліотекаря. Потрібно вибудувати сучасне відношення та генерувати нові підходи розвитку галузі з урахуванням нових вимог до працівників бібліотек.

Про розвиток бібліотечної галузі та трансформацію її фахівців йдеться в багатьох наукових роботах: Т. Гранчак, Т. Мискевич, М. Малолетова, М. Талалаєвська, А. Крат, А.Владичинська, Ю.Сисоева та ін. Написані статті, проведено конференції та семінари, але аспект розвитку ІТ-технологій, які потрібно впроваджувати та розвивати в бібліотечній сфері фундаментально не розробляється. Є ідеї, відслідковуються світові тенденції розвитку та впровадження нових технологій, є розуміння неминучості цього процесу. Бібліотеки мають використовувати новітні технології, саме цього вимагає ХХІ століття – століття інформаційних інновацій. Оксана Бруй, кандидатка наук з соціальних комунікацій, директорка Науково-технічної бібліотеки КПІ ім. Ігоря Сікорського та президентка Української бібліотечної асоціації стверджує, що Україна відстає від європейських країн в бібліотечних ІТ мінімум на 20 років, і це ще оптимістично [1]. Досліджуючи тему, авторка статті «Місія (не)можлива: як українським бібліотекам створити Систему централізованої каталогізації» говорить про необхідність навчати бібліотекарів. Потрібно розробити та впровадити постійні відповідні тренінгові програми. Такі програми мають бути різного рівня. Для бібліотекарів, які будуть створювати еталонні бібліографічні записи та авторитетні файли – це програми, що передбачають поглиблене вивчення всіх стандартів та періодичне підвищення кваліфікації залежно від оновлень тих чи інших стандартів. Для бібліотекарів, які будуть лише запозичувати бібліографічні записи у свої електронні каталоги, – мають існувати програми, що передбачають

ознайомлення зі стандартами. Також в обов'язковому порядку потрібно включити вивчення сучасних міжнародних стандартів в освітні програми ЗВО, які мають спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Авторка впевнена, що дуже важливо, щоб Україна була представлена та брала участь у міжнародних проектах та спільнотах, об'єднаних зацікавленістю в міжнародних стандартах каталогізації. Наприклад, European RDA Interest Group, участь у якому, до речі, є безкоштовною. Це важливо і для розвитку цих стандартів в Україні, і для повноцінного входження української бібліотечної справи в професійне міжнародне середовище [2].

Світлана Польовик, завідувач відділу організації та використання документального фонду ФПУ, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, кандидатка наук із соціальних комунікацій, говорить про те, що з огляду на сучасний стан бібліотек, пов'язаний з недофінансуванням, потрібно організувати курси для бібліотечних працівників безпосередньо при бібліотеці, причому проводити заняття та майстер-класи можуть фахівці з ІТ цієї ж бібліотеки. Фактично без відриву від виробництва, можна було б проходити процес навчання, обміну досвідом та з'ясування нагальних проблем, що виникають на практиці, і їх подальше усунення або удосконалення силами ІТ-фахівців [4].

Кандидат історичних наук, доцент Київського національного університету культури і мистецтв А. Гуменюк вважає, що ключовим фактором розбудови успішної професійної кар'єри бібліотечно-інформаційного фахівця в умовах цифровізації комунікаційного простору є формування в нього на етапі оволодіння професією складових цифрової культури. Ідентифікаторами її змісту є наявність у випускника бакалаврату зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» цифрового світогляду, здатності до цифрового підприємництва та цифрової творчості. Автор наголошує, що аналіз запитів роботодавців щодо наявності у персонала цифрових навичок дозволяє виокремити найзатребуваніші з них: володіння базовими цифровими технологіями, зокрема веб 2.0-веб 4.0, контент-менеджмент; розробка прикладного програмного забезпечення; електронні бібліотеки та формування віртуального дослідницького середовища; опис електронних ресурсів та індексування метаданих; ліцензування електронних ресурсів та управління доступом; управління авторськими правами в мережевому просторі [3].

Таким чином, отримання нових знань в епоху стрімкого розвитку ІТ-технологій, допоможе нашим бібліотекам стати частиною міжнародного інформаційного простору та активно брати участь у спільних проектах, що значно розширить надання читачам якісних та різноманітних бібліотечних послуг.

Список використаних джерел

1. Бруй О. Як діджиталізувати бібліотечну систему й не наробити помилок [Електронний ресурс] <https://chytomo.com/iak-didzhytalizuvaty-bibliotechnu-systemu-j-ne-narobyty-pomylok/>
2. Бруй О. Місія (не)можлива: як українським бібліотекам створити Систему централізованої каталогізації [Електронний ресурс] <https://chytomo.com/misiia-ne-mozhlyva-iak-ukrainskym-bibliotekam-stvoryty-systemu-tsentralizovanoi-katalohizatsii/>
3. Гуменчук А. В. Ідентифікатори змісту цифрової культури бібліотечно-інформаційного фахівця // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Третьої міжнар. наук. конф., м. Київ, 14–16 травня 2020 р. / упоряд. Л. Ф. Грінберг, М. М. Цілина. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2020. 12 – 13 с.
4. Польовик С. М. Перспективи бібліотечної професії в епоху глобалізації // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Третьої міжнар. наук. конф., м. Київ, 14–16 травня 2020 р. / упоряд. Л. Ф. Грінберг, М. М. Цілина. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2020. 42 – 43 с.

ЗОЗУЛЯ ІГОР ЮРІЙОВИЧ

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВПЛИВ ІСНУЮЧИХ МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ЗАХИСТ МОРЯКІВ

Науковці [1-6] розглядають моделі соціального захисту в зарубіжних державах відповідно до тих моделей, які існують в державі. Відповідно всі ці моделі є основою для формування систем соціального захисту моряків. Узагальнено це стосується наступних моделей.

1). *Континентальна модель (модель Бісмарка)* встановлює жорсткий зв'язок між рівнем соціального захисту та тривалістю професійної діяльності. Характерна для Австрії, Бельгії, Франції, Люксембурга. В основі моделі лежить механізм соціального страхування, отже соціальні видатки фінансуються, переважно, за рахунок страхових внесків роботодавців і застрахованих працівників. Таким чином, ця модель передбачає реалізацію правила еквівалентності, коли величина страхових виплат визначається насамперед величиною страхових внесків. В момент свого народження (1880-ті рр.) німецька система соціального захисту відтворювала саме цю модель. В класичному вигляді, ця модель базується на принципі соціального страхування і професійній солідарності, що передбачає існування страхових фондів, якими на паритетних засадах керують власники підприємств та наймані робітники. Такі фонди акумулюють соціальні відрахування з заробітної платні, за рахунок яких здійснюються страхові виплати. Фінансування таких систем відбувається, як правило, незалежно від державного бюджету, оскільки така модель соціального захисту суперечить принципу бюджетної універсальності (згідно з яким бюджет повинен містити всі без виключення державні прибутки і видатки, не допускаючи зміни однієї суми за рахунок іншої). Сьогодні ця модель, як правило, ґрунтується не лише на принципі соціального страхування. Для малозабезпечених членів суспільства, що не мають можливості отримувати страхові соціальні виплати (наприклад, через відсутність страхового стажу), соціальний захист реалізується через принцип

соціальної допомоги. Мова йде про допоміжні механізми, які є відступами від початкових засад моделі Бісмарка. Таким чином, розвиток системи соціальної допомоги приводить до модифікації цієї моделі й збільшення частки бюджетного фінансування системи соц. захисту. Попри існування принципу обов'язковості соц. страхування, він дотримується не завжди. Це пов'язано з існуванням граничних рівнів зарплатні, вище яких відбувається лімітування відрахувань або належність до системи соц. страхування вже не є обов'язковою.

2). *Англосаксонська модель (модель Беверіджа)* представлена в Європі Великобританією та Ірландією. Вона базується на таких принципах: принцип всезагальності (універсальності) системи соціального захисту – поширення її на всіх громадян, які потребують соціальної допомоги; принцип одноманітності й уніфікації соціальних послуг і виплат, що виражається в стандартизованості способів розрахунку розміру та умов надання пенсій і медичного обслуговування; принцип розподільної справедливості – основний у даній моделі, оскільки мова йде не про професійну (як у бісмарківській моделі), а про національну солідарність. Фінансування таких систем здійснюється як за рахунок страхових внесків, так і за рахунок державного бюджету. Наприклад, фінансування сімейних виплат і видатків на охорону здоров'я здійснюється з державного бюджету, тоді як інші соціальні виплати забезпечуються страховими внесками найманих робітників і роботодавців. На відміну від континентальної, ця модель передбачає досить низькі соціальні виплати з соціального страхування, при домінуючій ролі соціальної допомоги в системі соціального захисту.

3). *Скандинавська модель* соціального захисту характерна для Данії, Швеції, Філяндії. Соціальний захист розуміється як законне право громадянина. Відмінною рисою скандинавської моделі є широке охоплення різних соціальних ризиків і життєвих ситуацій, які вимагають підтримки суспільства. Отримання соціальних послуг і виплат, як правило, гарантується всім жителям країни й не обумовлюється зайнятістю й виплатою страхових внесків. Необхідною попередньою умовою функціонування даної моделі є високо організоване суспільство, побудоване на основі відданості принципам інституційного суспільства добробуту. Фінансування систем соціального захисту в цій моделі здійснюється, переважно, за рахунок оподаткування, хоча певну роль відіграють страхові внески підприємців і найманих робітників. Донедавна наймані працівники були практично звільнені від сплати страхових внесків і брали участь у системі соціального захисту шляхом сплати податків. Однак, в останнє десятиліття ХХ ст. намітилась тенденція поступового зростання участі найманих працівників у фінансуванні страхових програм і збільшення страхових відрахувань із заробітної платні. Ця ж тенденція простежується і щодо підприємців, тоді як соціальні видатки держави протягом останніх років помітно скоротились. Єдиною частиною соціального захисту, виділеною з загальної системи, є страхування від безробіття, яке є добровільним і управляється профспілками. В цілому рівень соціальної захищеності, пропонований цією моделлю, доволі високий. Не в останню чергу це досягається за рахунок активної перерозподільної політики, спрямованої на вирівнювання прибутків.

4). *Південноєвропейська модель* представлена в Італії, Іспанії, Греції, Португалії. В цих країнах системи соціального захисту були створені або вдосконалені лише протягом останніх десятиліть. Дану модель можна інтерпретувати як таку, що розвивається, перехідну. Західні дослідники відзначають її «рудиментарність». Як правило, рівень соціальної захищеності в цій моделі відносно низький, а завдання соціального захисту часто розглядається як справа родичів і сім'ї. Тому сім'я й інші інститути громадянського суспільства відіграють не останню роль, а соціальна політика носить переважно пасивний характер і орієнтована на компенсацію втрат у прибутках окремих категорій громадян. Характерною рисою даної моделі є також асиметрична структура соціальних видатків. Так, в Італії найбільшу частку соціальних видатків займає пенсійне забезпечення (14,7% ВВП при середньоєвропейському рівні 12,5%), тоді як на підтримку сім'ї, материнства, освіти й політику зайнятості витрачаються порівняно незначні кошти (близько 1%).

Є фахівці, які розглядають можливості публічного управління соціальним захистом моряків, яке стосується створення професійних та місцевих фондів, організацію об'єднань з обмеженими можливостями для утримання суден у припортових містах (громада купує у власність судна, займається працевлаштуванням моряків та їх захистом), а також впливу регіональних законодавств на захист моряків.

Список використаних джерел

1. Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства: навч.-метод. посіб. / Діденко Н. Г., Тодоров І. Я., Чугріна О. Р., Міхєєва О. К.; за заг. ред. Н. Г. Діденко. Донецьк: ДонДУУ, 2011. 219 с.
2. Жиглей І. В. Моделі соціальних держав та соціальний захист: екскурс в минуле та майбутнє. *Вісн. Житомир. держ. технол. ун-ту*. Сер. «Економіка, управління та адміністрування». 2008. № 4(46). С. 71 – 79.
3. Лаврухин В. В. Реформування чинної моделі соціального захисту в системі пріоритетів державної соціальної політики в Україні: дис. ...канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ, 2015. 262 с.
4. Семенов В. М., Рагуліна Ю. М. Теоретичні основи державного управління системою соціального захисту в європейських країнах. *Правові горизонти*. 2017. Вип. 5. С. 20 – 26.
5. Хома Н. М. Типологія моделей соціальної держави: аналіз основних підходів. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 618 – 623.
6. Шаров О. М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи: монографія. Київ: НІСД, 2019. 560 с.

ЗУБ АЛЛА ВАСИЛІВНА

*аспірантка кафедри соціальної і гуманітарної політики
ННІ «Інститут державного управління» ХНУ ім. В.Н. Каразіна*

МАШКІНА ОЛЬГА ІВАНІВНА

*аспірантка кафедри соціальної і гуманітарної політики
ННІ «Інститут державного управління» ХНУ ім. В.Н. Каразіна*

ГРОМАДСЬКІ БЮДЖЕТИ ЯК МЕХАНІЗМ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ

Починаючи з середини 2010-х років новим якісним змістом поступово наповнюється такий напрямок публічної політики як забезпечення освітніх прав осіб з особливими потребами (далі – ООП). В результаті, збільшується кількість дітей-інвалідів, які мають змогу навчатися в звичайних закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО). Це, в свою чергу, зобов'язує керівництво громад, працівників органів управління освітою, адміністрацію навчальних закладів приділяти підвищену увагу питанням не лише морально-психологічного та методичного, але й матеріально-технічного забезпечення навчального процесу.

Нагадаємо, що, у відповідності до норм чинного законодавства, для комфортного перебування цієї категорії учнів в ЗЗСО мають бути забезпечені не лише відповідні меблі, але й кімната відпочинку, вільний доступ до навчальних класів, вбиралень тощо. Таким чином, актуальним завданням для керівництва ЗЗСО постає пошук джерел додаткового фінансування навчання осіб з ООП. Поряд із надходженнями від бюджетів різних рівнів, ними можуть бути допомога від благодійних організацій, матеріально-технічні засоби, надані міжнародними інституціями (ЮНІСЕФ, USAID, GIZ та ін.), а також грантові кошти. Серед останніх, все більшою стає частка, отримана завдяки участі зацікавлених осіб в Громадському бюджеті або Бюджеті участі [3; 6-8].

Теорія та практика організації і функціонування бюджетів участі доволі активно вивчаються фахівцями в галузі публічного управління, економіки, політології тощо. В наукових публікаціях ретельно досліджено нормативно-правове забезпечення партисипаторних практик, наведено приклади їх реалізації в окремих містах та громадах. Серед авторів таких досліджень варто назвати Бельську Т. [1], Васильєву Н. [2], Єгоричеву С. [4] та багатьох інших. Окремо відзначимо ґрунтовну монографію К. Іщейкіна [5].

Освітня спільнота доволі активно інструменталізує бюджети участі для вирішення цілої низки проблем, актуальних для більшості ЗЗСО, зокрема: благоустрій території як самого закладу, так і навколо нього; побудова та/або відновлення спортивних, навчальних, господарських споруд закладу; заміна інженерних мереж ЗЗСО; покращення як зовнішньої, так і внутрішньої доступності навчального закладу для мало мобільних груп населення.

Останнє набуває особливого значення для тих ООП, котрі завершують навчання в початковій школі і переходять на наступний рівень. Для повноцінного опанування таких навчальних дисциплін як хімія, фізика, біологія, важливе значення має функціонування спеціально обладнаних кабінетів, які розташовані, переважно, на других та третіх поверхах ЗЗСО. В той же час, абсолютна більшість закладів змогли створити належні безбар'єрні умови для навчання лише на перших поверхах власних будівель.

Варто відзначити, що поряд з іншими претендентами на гроші бюджетів участі, ЗЗСО мають своєрідну конкурентну перевагу. Мова йде про потенційну масштабну електоральну підтримку освітянських ініціатив з боку всіх повнолітніх членів сімей учнів та вчителів закладу, адже школа залишається осередком не лише навчального, але й культурного та спортивного життя мікрорайону, кварталу, громади, селища. Таким чином, за належної інформаційної кампанії та наявності цікавого проекту, отримати належну кількість голосів на користь поданого проекту є цілком досяжним завданням. Моніторинг звітної документації бюджетів участі в різних регіонах України засвідчує, що проекти, спрямовані на покращення функціонування ЗЗСО регулярно опиняються серед переможців, а значить можуть розраховувати на заявлене фінансування.

Ми свідомо вжили поняття «можуть розраховувати», адже факт перемоги в конкурсі не є гарантією отримання коштів на потреби, визначені в проектній документації. Причини цього мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. З урахуванням обмеженого обсягу даного матеріалу відзначимо лише, що однією з найпоширеніших причин відсутності фінансування є не внесення питання про виділення коштів переможцям конкурсу до порядку денного сесій міських рад.

Або, що для ініціаторів проекту значно гірше з репутаційної точки зору, несвоєчасне надання фінансування. Наприклад, директор ЗЗСО, котрий переміг у конкурсі з проектом побудови нового спортивного майданчику, повинен знаходити конструктивне вирішення проблеми у співпраці з керівництвом міської ради. В іншому випадку, заклад отримає фінансування під свій проект не в червні, а на початку грудня, коли жодні масштабні вуличні будівельні роботи проводити не можливо. Таким чином, міська влада формально встигає виконати свої зобов'язання, натомість ініціатори проекту не лише позбавляються грошей, які вони очевидно не зможуть використати, але й отримують тавро не вправних, безгосподарних осіб.

Тут важливу роль можуть зіграти активісти інститутів громадянського суспільства, молодіжні та батьківські спільноти, та навіть представники неорганізованих субкультурних угруповань, котрі візьмуться за моніторинг реалізації проектів бюджету участі. Дієвим інструментом може стати організація адвокаційних кампаній. Не варто забувати і такий інструмент лобізму як безпосередня взаємодія мешканців району із «своїм» депутатом, що може захищати інтереси своїх виборців на рівні міської влади.

Список використаних джерел

1. Бельська Т. Громадське бюджетування як ефективний механізм формування бюджетів в Україні. Державно-управлінські студії, 2019. №5. http://studio.ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/stattia-1-Biel-ska_2019.51.pdf
2. Васильєва Н. Залучення громадськості в українських містах (На прикладі бюджету участі). Публічне урядування. 2016. №4. С.125-133. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_4_14
3. Визначено проекти-переможці громадського бюджету м. Рівного 2020р. <https://rivne.pb.org.ua/news/show/viznacheno-proyekti-peremozhci-gromadskogo-byudzhetu-rivnogo-2020-roku>
4. Єгоричева С. Бюджет участі як інструмент демократизації бюджетного процесу. Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія. Київ, 2018. С.171-187. <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/6982>
5. Іщейкін К. Політико-правові засади бюджету участі в системі демократичних практик: світовий досвід і Україна. Монографія. Київ: «Юридична думка», 2018. 404 с.
6. Міська цільова програма «Громадський бюджет (бюджет участі) міста Харкова» на 2018-2021 роки. <https://www.city.kharkov.ua/uk/document/pro-zatverdzhennya-miskoi-tsilovoi-programi-gromadskiy-byudzheth-byudzheth-uchasti-mista-kharkova-na-2018-2021-roki-51796.html>
7. Підсумки реалізації проектів Громадського бюджету в м. Чугуєві в 2020р. <http://chuguev-rada.gov.ua/info/page/8721>
8. Про затвердження списку проектів-переможців громадського бюджету (бюджету участі) міста Харкова на 2021р. Рішення 2-ї сесії Харківської міської ради 8-го скликання. <https://www.city.kharkov.ua/uk/document/rishennya-2-sesii-kharkivskoi-miskoi-radi-8-sklikannya-vid-30122020-1320-pro-zatverdzhennya-spisku-proektiv-peremozhtsiv-gromadskogo-byudzhetu-byudzhetu-uchasti-mista-kharkova-na-2021-rik-60741.html>

КОСМІНА ОЛЬГА ГЕОРГІВНА

Слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ

Публічне управління, також «державне управління», в поширеній в Україні інтерпретації – це науковий напрямок, що має свої пов'язані, але відносно автономні дослідницькі області: державний менеджмент, тобто операційні та адміністративні аспекти функціонування державних органів, включаючи державну службу; політику державних програм, включаючи стратегічне планування, оцінку регулюючого впливу; взаємодія держави і громадян, включаючи лобізм і відносини бізнесу з державними і регіональними органами [3, с.94].

Публічне управління можна визначити як систему кооперації державних, регіональних, некомерційних і змішаних структур, покликану забезпечити задоволення суспільних інтересів і вирішення колективних проблем. Публічне управління, об'єднуючи діяльність державних, регіональних, неурядових (некомерційних) організацій, фактично представляє суспільно-державну систему реалізації загальнонаціональних і місцевих інтересів та виробництва суспільних благ. Звичайно, публічне управління має враховувати автономність особистості, залишаючи їй можливість самостійного вибору. Тому особливого значення набуває рівень зворотних зв'язків, суспільний рівень виконання управлінських рішень, де інтерес представляють [4, с.45]:

1) групи інтересів (різні громадські фонди, профспілки, етнічні, молодіжні та ін. організації з певними інтересами та ін.);

2) відносини безпосередньо з громадянами (оподаткування, законотворча і правозастосовна практика, підготовка і реалізація соціальних програм);

3) взаємовідносини з комерційними підприємствами (їх правове регулювання, державно-приватне партнерство тощо). Аналіз взаємовідносин органів державного і регіонального управління з позначеними вище суб'єктами суспільних відносин безпосередньо до політичної складової їх діяльності.

Оскільки публічне управління – це не тільки адміністративний, а й політичний процес, то його системне розуміння включає дії формальних і неформальних акторів, залучених в процес прийняття і виконання рішень, формальних і неформальних структур, створених для прийняття і виконання цих рішень [1, с.84].

Уряд разом з бюрократичним апаратом є найважливішими, але не єдиними акторами цього процесу. Останній включає також діяльність неурядових організацій, релігійних лідерів, фінансових інститутів, політичних партій, груп інтересів і т. д.

Держава розробляє і здійснює принципи функціонування і норми діяльності в економічній, соціальній та політичній сферах. В економічній – бюджетні, податкові, в соціальній – норми пенсійного забезпечення, організації зарплати в бюджетній сфері, в політичній – норми і принципи діяльності політичних партій і об'єднань. А як бути з духовною сферою, якщо її розуміти як світогляд людини, її формування як особистості? Якщо ми сьогодні акуратно говоримо про публічне (державне) регулювання, а не про управління в економіці, то з духовною сферою слід бути ще більш делікатними. Публічне управління тут досить складно застосовується. Його функція – створення всебічних умов для духовного розвитку особистості. Інша справа, якщо духовна сфера визначається через «галузеві» поняття – культура, освіта. У цьому випадку на них поширюються всі принципи галузевого управління.

Публічне управління розвивається як професія, наука і освітня діяльність. Враховуючи ту роль, яку держава і державне управління грають в Україні, затребуваність наукового, експертного та організаційно-методичного

знання повинно проявити себе у формуванні партнерських відносин між виконавцями-адміністраторами та дослідниками аналітиками, заснованих на довірі та взаємних інтересах. Ці інтереси вимагають тісної спільної роботи з формування політичного курсу на федеральному, регіональному та місцевому рівнях на базі раціонального політико-управлінського аналізу з орієнтацією на суспільний інтерес, що виявляється за допомогою використання різноманітних форм громадської участі в обговоренні проектів державних та регіональних рішень [2, с.157].

Саме така робота здатна привести до якісного публічного управління в усіх сферах (гуманітарній, соціальной, політичній), що відповідає цілям раціоналізації державної політики.

Радикальні зміни, що відбуваються в гуманітарній, соціальной, економічній і політико-правовій сферах українського суспільства тягнуть нагальну необхідність реформування, перебудови і налагодження всієї системи органів публічної влади.

Список використаних джерел

1. Козирева, О.В. Публічне адміністрування. навч. посіб. для здобувачів вищої освіти спеціальності «Публічне адміністрування» освітньо-професійної програми «Адміністративний менеджмент» для всіх форм навчання / О.В. Козирева, А.В. Озаровська. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 150 с.

2. Малиновський, В. Формування концептуальних засад культурної політики України на сучасному етапі державного будівництва / В. Малиновський // Зб. наук. пр. УАДУ / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – № 1. – С. 156-164.

3. Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених в рамках заходу «Школа розвитку молоді» (Київ, 25 листоп. 2020 р.) / за заг. ред. А. Савкова, М. Білинської, О. Петроє, І. Дегтярьової. – Київ : НАДУ, 2020. – 312 с.

4. Ходаківський? Є.І. Акмеологічні засади публічного управління / Є.І. Ходаківський // Вісник ЖНАЕУ. – 2017. – № 1, т. 2. – С. 45-58.

КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

СУХАРЕНКО ВЛАДИСЛАВ ВЛАДИСЛАВОВИЧ

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
директор державного закладу «Спеціалізований (спеціальний) санаторій «Аркадія»
Міністерства охорони здоров'я України»*

АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ СТАНУ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ САНАТОРНО-КУРОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Управління ресурсним забезпеченням виступає в даний час важливою предметною сферою державного регулювання санаторно-курортної галузі та основною умовою результативності її функціонування в цілому.

Управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі визначається як інтерактивний процес формування, мобілізації та розподілу ресурсів, здійснюваний паралельно з реалізацією функцій аналізу, планування, організації, мотивації та контролю, направлений на формування потенціалу в інтересах стабільного функціонування та сталого розвитку закладів галузі у довгостроковій перспективі.

В даний час не існує єдиної методики, яка дозволяє проводити аналіз управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі. Так, особливої уваги заслуговує проблема розробки алгоритму аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі. Даний алгоритм, по нашому думку, представляє собою послідовність виконання операцій на трьох етапах: підготовчо-організаційному, забезпечуючому та результативно-загальноючому.

Підготовчо-організаційний етап починається з постановки цілей та визначення завдань проведення аналізу стану управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі. Цілісний аналіз стану управління ресурсним забезпеченням є виявленням проблемних областей у реалізації етапів забезпечення ресурсів та функціональних блоків управління ресурсним забезпеченням галузі.

Також на підготовчо-організаційному етапі здійснюється ідентифікація об'єктів, предметів та аналізу суб'єктів. Об'єкт дослідження – це ресурсне забезпечення санаторно-курортної галузі.

Предметом аналізу виступає управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі. У якості суб'єктів аналізу виступають органи державної влади, місцевого самоврядування та заклади санаторно-курортної галузі.

Важливим напрямом в аналізі стану управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі виступає дослідження та вибір методів проведення аналізу, серед яких можна виділити формалізовані та неформалізовані. До формалізованих методів проведення аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі належать: методи фінансових обчислень; методи теорії прийняття управлінських рішень; математичні та статистичні методи. До неформалізованих методів проведення аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі належать: методи розробки системи показників; методи порівняння; методи експертних

оцінок; методи аналізу фінансової звітності; методи декомпозиції робіт. Вибір методу аналізу здійснюється керівниками галузі і обґрунтовується масштабом діяльності санаторно-курортних закладів, необхідною точністю результатів, наявністю і можливістю залучення додаткових коштів, що дозволяють досягти поставленої мети аналізу і вирішити поставлені завдання.

Після вибору методів аналізу, визначення методу отримання необхідної інформації і її попередньої обробки здійснюється етап з формування системи показників, що характеризують стан функціональних областей управління ресурсним забезпеченням, як на рівні галузі, так і на рівні конкретного санаторно-курортного закладу.

Забезпечуючий етап аналізу стану управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі складається з трьох блоків:

1 блок – «Аналіз ресурсного забезпечення галузі».

2 блок – «Аналіз показників, що характеризують стан функціональних областей управління ресурсним забезпеченням галузі».

3 блок – «Аналіз раціоналізації розподілу завдань, прав, відповідальності та ефективності прийняття управлінських рішень в сфері управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі».

На результативно-узагальнюючому етапі аналізу стану управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі здійснюється:

- узагальнення результатів аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі;

- виявлення проблем в процесі аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі;

- розробка рекомендацій щодо усунення виявлених проблем в процесі аналізу стану управління ресурсним забезпеченням;

- формування аналітичного звіту про результати проведення аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі.

З метою отримання підсумкової оцінки (Н), що характеризує загальний стан управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі, розроблена модель, що має такий вигляд:

$$H = Fk_1 + Zk_2 + Mk_3, \text{ де}$$

Fk_1 – показник, що характеризує стан функціональних областей управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі;

Zk_2 – показник, що характеризує якість реалізації етапів ресурсного забезпечення галузі;

Mk_3 – показник, що характеризує ступінь використання методичного інструментарію на етапах ресурсного забезпечення галузі;

$k_{1,2,3}$ – коефіцієнти значущості (вагомості) елементів, що підлягають оцінці в процесі аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі, %.

Коефіцієнти вагомості елементів, що підлягають оцінці в процесі аналізу стану управління ресурсним забезпеченням галузі, рекомендується визначати експертним шляхом.

Застосування запропонованого підходу до аналізу управління ресурсним забезпеченням санаторно-курортної галузі, вважаємо за доцільне по ряду причин: полегшується пошук і усуваються прогалини в управлінні; застосовується комплексний підхід, який дозволяє максимально повно відобразити стан управління ресурсним забезпеченням галузі; досягається наочність процедур підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень; виявляються недоліки в функціональних областях управління ресурсним забезпеченням; забезпечується простота реалізації аналізу стану ресурсного забезпечення санаторно-курортної галузі.

ЛЕБІДЬ ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

*аспірантка кафедри управління та адміністрування
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Публічне управління в системі безперервної освіти спрямоване на розвиток регіональної освітньої галузі, з метою забезпечення її адаптації до викликів часу та соціальних реалій, і, водночас, збереження найкращих досягнень минулого та перегляд стратегічних цілей та програмних дій регіональних органів публічного управління.

Питання публічного управління у сфері освіти України розкрили в своїх працях Н. Василенко, С. Жарая, С. Калашникова, В. Луговий, В. Майборода, С. Майборода, Д. Карамішев, В. Бульба, О. Поступна, В. Сиченко, В. Ростовська, М. Шевченко та ін [5].

Незважаючи на широке коло наукових напрацювань, публічне управління в системі безперервної освіти на регіональному рівні має свої особливості і є важливим та актуальним питанням для подальших наукових досліджень.

Актуальним є об'єднання зусиль органів публічного управління на регіональному рівні для забезпечення якісних змін розвитку системи безперервної освіти. Як результат – компетентні, вмотивовані, відкриті до змін та новацій працівники галузі освіти.

Основним завданням та очікуваних результатів регіонального публічного управління є розвиток та удосконалення системи безперервної освіти.

За твердженням Пахомової М. В. [1], на регіональному рівні важливим є поєднання наукового та практичного підходів у забезпеченні безперервної освіти у відповідності до нового законодавства та викликів

сучасного суспільства. Також публічне управління повинне спрямовувати свої дії на підготовку фахівців до роботи в нових умовах, підвищення професійної компетентності працівників галузі освіти регіону. Безперечно, з метою забезпечення прозорості управління, актуальним є розроблення інструментарію для здійснення громадського нагляду за публічним управлінням в системі безперервної освіти.

На регіональному рівні у сфері безперервної освіти педагогічних працівників органами публічного управління освітою вирішуються наступні завдання:

Координація роботи органів управління освітою, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти;

Прогнозування потреб області у фахівцях для системи освіти і науки;

Проведення атестації педагогічних працівників і керівних кадрів навчальних закладів усіх форм власності.

Потребує удосконалення створення регіональних програм у галузі освіти, що стосуються безперервної освіти педагогічних працівників.

Розробка та прийняття регіональних програм у галузі освіти регулюється Законами України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII [3], «Про державне прогнозування та розроблення програми економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 № 1602-III (зі змінами) [2] та Державною стратегією регіонального розвитку на період на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695 [4].

На сьогодні у 24 областях реалізуються регіональні програми у галузі освіти, що спрямовані на створення умов для реалізації освітньої політики та забезпечення прав громадян щодо отримання якісної освіти упродовж усього життя.

Обласні програми стають основою для розробки місцевих програм розвитку освіти, що визначають напрями діяльності з тих питань, що є актуальними для громад, де вони впроваджені.

У кожному регіоні програми доповнюються цілями, відповідно до особливостей та потреб громади. Назви програм варіюються, але сутність незмінна. Аналіз регіональних освітніх програм свідчить про те, що питання безперервної освіти педагогічних працівників піднімається, плануються заходи щодо покращення якості кадрового забезпечення, сприяння безперервному розвитку педагогічних та керівних кадрів, виділяються кошти, проте реалізація не завжди вважається пріоритетною і відкладається в подальші періоди, спостерігається чимало невіршених питань.

Подальша модернізація публічного управління в системі безперервної освіти на регіональному рівні потребує перегляду програм, доповнення дієвими та ефективними механізмами з боку органів публічного управління, що будуть спрямовані на створення гнучких форм підвищення кваліфікації, розвитку онлайн освіти а головне – надання якісних та доступних освітніх послуг для навчання протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Пахомова М. В. Удосконалення механізмів державного управління професійним розвитком педагогічних працівників у системі неперервної освіти : дис.. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / М. В. Пахомова; Донецький державний університет управління. – Київ, 2018. – 244 с.,

2. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.2000 № 1602-III (зі змінами 02.12.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>. – (дата звернення 20.09.2021)

3. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>. – (дата звернення 20.09.2021)

4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>. – (дата звернення 20.09.2021)

5. Тарабан, Світлана. Особливості публічного управління освітньою сферою в Україні на регіональному рівні Наукові перспективи (Наukovі perspektivі) 7 (13) (2021).

ЛІТВАК АКИМ ІЗРАЇЛОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.мед.н., доцент*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ПІДГОТОВЦІ КЕРІВНИКІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Л. А. Гуцан стверджує: що «за останній час можна помітити як все більше обертів набирає переорієнтація оцінки результатів освіти з понять «освіченість», «вихованість», «загальна культура» на поняття «компетентність» та «компетенція», яка може забезпечити досягнення нової якості освіти, спрямованої на всебічний розвиток особистості» [5]. Компетентність (від лат. *competens* – належний, відповідний) – сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [10 професійне]. За В. Бондарем, компетентність – це здатність особистості діяти [3]. На думку А. Маркової, компетентність – це індивідуальна характеристика ступеня відповідності вимогам професії [7]. Т. П. Волотовська розуміє компетенцію як «те, що породжує вміння і дії, як можливість встановлення зв'язку між знанням і ситуацією або, у більш широкому значенні, як здібність знайти, виявити процедуру (знання і дію), які підходять до розв'язання проблеми, ситуації, однак у будь-якому випадку не слід спрощувати поняття «компетенції» [4]. І. Д. Бех вважає, що: «Трактування поняття компетентність досить

широке: до нього відносять і навчальні здібності, знання та вміння (напр., вміння успішно навчатися) і навички (напр., комунікативні, соціальні навички), і моральні цінності (напр., громадянська відповідальність чи відповідальність за навколишнє середовище), і ставлення (напр., групова солідарність). Відтак за структурою вичленують предметно-знаннєву, організаційну, технологічну, екологічну, правову, політичну, культурологічну, соціальну, економічну компетентність, а також компетентність у сфері комунікативної діяльності та у сфері особистого повсякденного життя людини. У цьому зв'язку наголосимо, що *видається недоцільним* ототожнювати навчальні здібності (знання й уміння) з відповідними компетентностями. Ці навчальні *здобутки необхідно трансформувати* у ті чи інші життєві компетентності» [1]. Дж. Равен стверджує, що компетентність – це специфічна здатність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії у певній галузі і яка включає вузькоспеціальні знання, уміння, способи мислення, а також відповідальність за свої дії [11]. За визначенням ВООЗ, що узагальнює різні літературні джерела, компетентність медичних працівників являє собою: «важливі і необхідні комплексні дії, що базуються на знаннях, об'єднуючі і мобілізуючі знання, навички і установки з наявними і доступними ресурсами для забезпечення безпечних і якісних результатів для пацієнтів і населення. Компетенції вимагають певного рівня соціально-емоційного інтелекту, причому їх адаптивність залежить від міри їх звичності і раціональності. Компетенції служать критеріями для найму, оцінки і навчання персоналу» [13].

Ю. Ковбасюк серед різноманітних компетенцій лідерів керівників розглядає таку компетенцію як аналітичне мислення. Під цією компетенцією він розуміє: «здатність об'єктивно сприймати, вивчати та викладати інформацію, що передбачає її узагальнення з різних джерел, врахування деталей і тенденцій, визначення проблем, їхньої важливості та причинно-наслідкових зв'язків; основу для розвитку довгострокового бачення, координованості та послідовності дій» [6]. В. В. Ягодникова, «узагальнюючи точки зору щодо управлінської компетентності, наполягає на тому, що це вміння використовувати на практиці сучасні організаційно-управлінські принципи і методи; застосування власних повноважень у вирішенні питань, відповідальність за виконання рішень; уміння чітко поставити ціль і завдання; здібність об'єктивно аналізувати і оцінювати результати; вміння здійснювати контроль; вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, критично осмислювати й використовувати різноманітну інформацію; творчий підхід до справи, наявність певних лідерських якостей, таких як: відповідальність, обов'язковість, невизначеності, вміння підтримувати свій авторитет, цілеспрямованість, ініціативність, самостійність, дисциплінованість, здібність приймати правильні рішення в умовах невизначеності, вміння підтримувати свій авторитет [12]. У дослідженнях Л. Даниленко та Л. Карамушки компетентність керівника становить сукупність необхідних для ефективної професійної діяльності систематичних науково-філософських, суспільно-політичних, психолого-педагогічних, предметних та соціально-функціональних знань і вмінь, відповідних особистісних якостей [9]. В. К. Мельник розглядає управлінську компетентність керівника «як системне утворення, що визначається сукупністю таких компонентів: знання, необхідні для даної спеціальності або посади; уміння і навички, необхідні для успішного виконання функціонально-посадових обов'язків; професійні, ділові і особистісно значущі якості для більш повної реалізації власних сил, здібностей і можливостей у процесі діяльності; загальна культура, необхідна для формування гуманістичного світогляду, духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; мотиваційна сфера професійної діяльності. За таких підходів «зростання професійної (управлінської) компетентності керівника передбачає: входження в спеціальність; оволодіння нормами і способами професійної діяльності і спілкування; підвищення кваліфікації; творчість як індивідуальний внесок у професійний досвід; формування мотиваційної сфери діяльності керівника» [8]. Г. І. Білянін вважає, «що в міру просування керівника кар'єрними сходинками в організації потреба в технічних навичках зменшується, а значення людських та концептуальних навичок, навпаки, зростає. Вершиною професійної майстерності як творчої самореалізації особистості вважають професіоналізм. Вирішальними факторами професіоналізму управління вченими визначено такі: знання, що дозволяє розпізнавати проблеми та знаходити способи їх вирішення; досвід управлінської діяльності як комплекс знань і навичок, набутих у процесі практичної діяльності методом проб і помилок, оцінювання та усвідомлення успіху, аналізу результатів, зокрема й недоліків; мистецтво управління, тобто здатність співпраці з людьми, узгодження їхньої діяльності; уміння налагоджувати комунікативні зв'язки і формувати позитивні стосунки в колективі; середовище як оточення, що розкриває потенціал професіоналізму всієї системи управління: персонал управління, професійні якості працівників системи управління, організація управління як розподіл функцій, ставлення до роботи, технології вирішення проблем, взаємодія ланок, інформаційне забезпечення тощо» [2].

На нашу думку ступінь розвитку управлінської компетентності керівника в системі охорони здоров'я полягає в *єдності та взаємозв'язку різних компонентів – знань, умінь, навичок, досвіду*, що можуть бути оцінені за наступними напрямками:

управлінське, організаційне та медичне мислення; повнота, глибина, системність управлінських, організаційних, правових, економічних і спеціальних знань у сфері охорони здоров'я, їх застосування у вирішенні управлінських ситуацій; усвідомлення управлінських і етичних цінностей; аргументоване прийняття нестандартних рішень та алгоритмів управління; організаційної, предметно-практичної діяльності;

здійснення комплексу організаційних заходів, спрямованих на досягнення мети організації; мобілізація колективу до оптимально ефективних професійних дій щодо реалізації завдань; забезпечення сприятливих умов для розвитку кожного працівника та установи в цілому; вміння розпоряджатися своїм часом і часом підлеглих, володіння навичками само менеджменту;

висока здатність впливати на психологічну атмосферу в колективі; продуктивна взаємодія в управлінській діяльності, толерантне прийняття партнерів на основі емпатійних налаштувань; професійною-груповою співпричетністю, уміння сформувати команду односторонців;

професійна саморегуляція, вміння володіти почуттями; корекція власної поведінки і діяльності щодо поставлених цілей, конкретної ситуації і результатів самопізнання власних ділових, особистісних якостей і психофізичних особливостей; адекватна самооцінка і самоаналіз управлінської діяльності; приборкання

підсвідомих реакцій організму і психіки з метою запобігання відволікання уваги, пам'яті, некерованих емоцій (рефлексивний компонент).

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті [Електронний ресурс] / Бех Іван Дмитрович. – Режим доступу : <http://ipv.org.ua/component/content/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html>
2. Білянin Г. І. Управлінська компетентність менеджера в системі безперервної освіти. / Г. І. Білянin // Народна освіта. Електронне наукове фахове видання. – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=1508
3. Бондар В. І. Управлінська діяльність директора школи : дидактичний аспект / В. І. Бондар. – К. : Радянська школа, 1987.– 156 с.
4. Волотовська Т. П. Теоретичні аспекти управлінської компетентності керівників загальноосвітніх закладів. / Т.П. Волотовська // Вісник. Серія «Педагогічні науки». 2017. № 142. С. 26-30.
5. Гуцан Л.А. Компетентнісний підхід в сучасній освіті. – Режим доступу : https://lib.iitta.gov.ua/2349/1/Gutsan_50025.pdf
6. Ковбасюк Ю. Розвиток лідерства на державній службі як умова належного врядування. / Ю. Ковбасюк // Дайджест Національної академії державного управління при Президентові України. 2014. Вип. 7 (13), лип. С. 3–13.
7. Маркова А. К. Мотивация специалиста к совершенствованию профессиональной деятельности / А. К. Маркова. – М., 1996. – 152 с.
8. Мельник В. К. Модель розвитку управлінської компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / В. К. Мельник // Теорія і методика управління освітою: електронне наук. фах. видання. 2009. № 2. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/ttmuo/2009_2/09melcsd.pdf
9. Освітній менеджмент: навч. посіб. / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
10. Професійний розвиток державних службовців в країнах Східного партнерства: результати порівняльного дослідження реформи державної служби (збірка м-лів) [за загальною редакцією К. Ващенко] К. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. 2017. – 112 с.
11. Равен Дж. Компетентность в современном обществе : выявление, развитие и реализация / Дж. Равен; пер. с англ. – М. : Когито-Центр, 2002. – 396 с.
12. Ягоднікова В. В. Формування управлінської компетентності в умовах професійно-креативного середовища ВНЗ. [Електронний ресурс] / В. В. Ягоднікова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pedagogica/72526.doc.htm
13. Margrieta Langins и Liesbeth Borgermans. Повышение уровня компетентности медицинских кадров в целях организации согласованного/комплексного предоставления медицинских услуг / Всемирная организация здравоохранения, 2015. – 36 с. URL: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/357437/HWF-Competencies-rus.pdf%3Fua%3D1

ЛУГАЧ ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України, помічник Прем'єр-міністра України

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

Всесвітньою організацією охорони здоров'я окреслено напрямки зміцнення стану здоров'я населення. Зокрема, одним із головних орієнтирів у сфері державного регулювання якості медичної допомоги є Основи політики досягнення здоров'я для всіх в Європейському регіоні, які визначені в програмному документі ЄРБ ВООЗ «Здоров'я для всіх у XXI столітті» [5, с.4]. Це одна з визначальних концепцій охорони здоров'я, що вказує на роль державного регулювання правових, організаційних та фінансових засад діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, спрямованих на підняття до сучасного рівня системи медичної освіти, науки, практичної медицини, санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Слід констатувати, що ключову роль в упорядкуванні й регулюванні у сфері захисту населення від інфекційних хвороб відіграє державна політика загальнодержавних рішень. Державна політика України в галузі охорони громадського здоров'я – це комплекс прийнятих загальнодержавних рішень, зобов'язань щодо збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я та соціального благополуччя населення. Саме державна політика системи охорони здоров'я постає комплексом рішень запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізації та ліквідації спалахів та епідемій, а права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб визначені Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [3, с. 34].

Необхідно визнати, що пандемія COVID-19 на сьогоднішній день стала великим шоком як для вітчизняної, так і для світової та європейської економіки. Вперше світові економіки стикаються з економічною і фінансовою кризою, яка викликана не спотворенням ринкових механізмів, а прямим наслідком уповільнення економічного зростання, пов'язаного зі здоров'ям [1, с.4]. Оскільки питання у сфері охорони здоров'я на сьогодні набуває актуальності, загальнонаукова думка полягає в тому, що ефективність захисту населення від інфекційних хвороб першочергово залежить від якості державного регулювання подолання наслідків коронавірусу, спрямованість якого полягає в практичній площині щодо виявлення реального стану захворювань, створення ефективної моделі публічного управління в системі охорони здоров'я.

Надзвичайно важливою є протидія вірусним захворюванням, в першу чергу спричинених респіраторними інфекційними захворюваннями коронавірусу SARS-CoV-2, оцінка і ефективність протидії і лікування, зокрема шляхом моніторингу задоволення людей медичною допомогою, вакцинацією. При цьому слід пам'ятати, що доступність та ефективність охорони здоров'я громадян забезпечується створенням на загальнодержавному рівні балансу між задоволенням вимог суспільства у наданні доступних і якісних медико-соціальних послуг та можливостями держави, загальнодержавної стратегії організаційних змін у сфері охорони здоров'я.

Реалізація захисту населення від інфекційних хвороб визначена Указом Президента України від 12 січня 2015р., Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» та «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір», проектом «Стратегії сталого розвитку України до 2030р.», що викликає необхідність турботи про спільне благо здоров'я в Україні, особливо в умовах всесвітньої пандемії на боротьбу з COVID [2;4;6].

Крім того, ще у листопаді 2016 р. Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку системи громадського здоров'я [2,с.1]. Ця Концепція визначає комплекс заходів щодо реалізації державними та недержавними інституціями зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку, попередження і контролю хвороб та заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднання зусиль усього суспільства [2,с.3-4]. Державну політику у сфері захисту населення від інфекційних хвороб Кабінет Міністрів України здійснює через відповідні державні цільові програми, забезпечує фінансування та матеріально-технічне постачання закладів охорони здоров'я, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби, підприємств та організацій, залучених до проведення заходів пов'язаних з ліквідацією епідемії, координує проведення цих заходів і робіт, а також вирішує інші питання у межах повноважень, визначених законом [2;4;5].

Питання змісту прав людини на здоров'я та його охорону багаторазово піднімалося на міжнародних конференціях. У результаті обговорення цієї проблеми було прийнято ряд декларацій і резолюцій стосовно права людини на здоров'я і його реалізації. Президент України В. Зеленський наголошує, що: «Світу потрібно об'єднуватися, щоб долати нові глобальні виклики. Глава держави наголосив, що світ виявився не готовим до викликів пандемії коронавірусу, і інколи людьми оволодівав страх. Жодна країна, хоч би яка успішна, розвинена, заможна, технологічна вона була, не склала іспит COVID-19», – додав Глава держави. «Я вважаю, що головний меседж COVID-19 не в тому, що варто посилити біологічну безпеку, розвивати медицину й бути більш гнучким у бізнесі. Все це важливо, але лікувати треба не симптоми, а першопричину. І це – сучасна політика світу [1,с.2].

Отже, вихідні позиції у сфері захисту населення від інфекційних хвороб визначаються комплексом загальнодержавних рішень у сфері охорони здоров'я. Це перш за все дотримання соціальних нормативів щодо реалізації захисту громадського здоров'я співвідносно прав людини, громадянина, пацієнта. Вагомим чинником є приведення до відповідності нормативно-організаційних засад охорони громадського здоров'я по подоланню наслідків коронавірусу, оздоровлення суспільства, а також комплексний підхід і цільове спрямування ресурсів вироблення стратегії поліпшення стану здоров'я населення і його збереження.

Список використаних джерел

1. Президент на YES Brainstorming: Маємо покінчити з війнами серед людства, допоки війни не покінчили з людством/від 10 вересня 2021р. <https://www.president.gov.ua/news/prezident-na-yes-brainstorming-mayemo-rokinchiti-z-vijnami-s-70597>
2. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я. Розпорядження Кабінету Міністрів України відвід 30 листопада 2016 р. № 1002-р Київ/Документ 1002-2016-р, чинний, поточна редакція – Прийняття від 30.11.2016/<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-%D1%80#Text>
3. Рудь І. Пандемія коронавірусу в Україні та світі [Електронний ресурс] / І. Рудь // Україна: події, факти, коментарі. – 2020. – № 12. – С. 33–37. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2020/ukr12.pdf>
4. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» №1164 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
5. Стратегія державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 р. – Розпорядження Кабінету Міністрів від 11 січня 2018 р. № 10-р.м. Київ.

МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ

доцент ННІ «Інститут державного управління» ХНУ ім. В.Н. Каразіна

ЧЕРНОІВАНЕНКО АЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

викладач ННІ «Інститут державного управління» ХНУ ім. В.Н. Каразіна

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ЖИТТЄВОГО СЕРЕДОВИЩА НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ*

За останні роки проблематика створення та підтримки безпечного та зручного середовища існування опинилася в центрі уваги фахівців в таких галузях як архітектура і урбаністичні студії, соціологія і соціальна

* В основу даного матеріалу покладено результати досліджень, проведених авторами в ході проекту «Школа соціальної роботи» організованого Програмою розвитку ООН у вересні-жовтні 2021р. для представників територіальних громад Донецької та Луганської областей.

робота, публічне управління і юриспруденція, психологія тощо [1; 6]. В свою чергу, важливою складовою безпечності життєвого простору визначається його доступність та безбар'єрність. Тож природно, що, дотримуючись тренду на відтворення людиноорієнтованого простору, в науковому обігу та правовому полі все частіше згадуються такі поняття як «безпечне середовище», «інклюзивне середовище», «безбар'єрний простір».

Динамічно змінюється і відповідне законодавство. Серед останніх нововведень варто уваги є Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року [2]. Цим документом, вперше в незалежній Україні, значно розширюється і, одночасно, конкретизується проблемно-тематичне поле самого явища «безбар'єрність». Зокрема, визначено шість пріоритетних напрямів, що в своїй сукупності мають забезпечити доступність всіх груп населення до всіх сфер життєдіяльності, а саме: фізична, інформаційна, цифрова, суспільна та громадянська, освітня, економічна.

Серед іншого, згаданий акт може допомогти в подоланні розповсюдженого стереотипу, у відповідності до якого, «безбар'єрність» та «інклюзивність» розглядаються виключно в контексті надання певних можливостей особам з інвалідністю. В цьому сенсі показовим є один з анонсованих у 2020р. пріоритетів діяльності Мінрегіону, зокрема: «Запровадження ефективних механізмів контролю за створенням безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю на об'єктах нового будівництва та поетапне облаштування з урахуванням потреб зазначених осіб існуючої забудови» [5]. Важко не погодитись із запропонованим. Але, очевидним є звуження переліку категорій осіб, для яких безбар'єрне середовище є критично важливим.

Суперечливі оцінки реалізації численних стратегій, концепцій та програм засвідчують, що важливою умовою їх належної імплементації в практику публічного управління є чітке розуміння основних положень цих документів їх реальними головними виконавцями – працівниками місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Наскільки вони готові до практичного впровадження вищенаведеної Стратегії стане зрозуміло із якості та швидкості реалізації відповідних регіональних програм, що мають бути розроблені найближчим часом. Разом з тим, професійний досвід авторів в проведенні навчальних заходів з працівниками органів соціального захисту та співробітниками соціальних закладів дає підстави зробити наступні окремі висновки.

На думку багатьох соціальних працівників, значного покращення і наповнення реальним змістом потребує діяльність представників Національної поліції, зокрема тих офіцерів, котрі працюють безпосередньо в громадах. Новітня історія нашої держави засвідчує, що саме байдужість та непрофесійність правоохоронців на місцях уможливило появу найгірших випадків домашнього насильства, торгівлі людьми, злочинів проти неповнолітніх, фактів дискримінації за етнічною ознакою тощо. У зв'язку з цим, офіцерам НП України варто активізувати свою участь в профілактичних заходах, просвітницьких ініціативах навчальних закладів громад. Частково вирішити цю проблему покликана реформа «Поліцейський офіцер громади», проте, на даний час говорити про її ефективність зарано.

В контексті підтримки міжнаціональної злагоди варто брати до уваги і основні положення так званої «Ромської стратегії», адже саме з представниками цієї етнічної групи відбуваються найбільш резонансні конфлікти в громадах нашої держави. Одним із засадничих принципів Стратегії визначено співпрацю органів влади з ромами «...під час вирішення питань, що стосуються інклюзії ромської національної меншини» [4]. Пошук ефективних інструментів мінімізації таких проблем потребує консолідації зусиль правоохоронців, соціальних працівників, освітян тощо.

З урахуванням процесів децентралізації, укрупнення районів та закриття малокомплектних шкіл, особливого значення набуває безпечність не лише, власне, освітнього простору, але й транспортування учасників освітнього процесу до навчальних закладів, що має бути забезпечене органами місцевого самоврядування. Статистика засвідчує, що лише у 2019р. на дорогах загинуло 164 дитини, а ще 4435 осіб віком до 18 років були травмовані [3].

Залишаються фізично важкодоступними заклади освіти, соціального захисту, медичні установи. Непоодинокі випадки розміщення поліклінічних відділень лікувальних закладів на других поверхах будівель, що, за відсутності ліфтів, унеможливило їх самостійне використання представниками маломобільних груп населення. Значна кількість пандусів та інших допоміжних інженерних приладів не відповідають чинним нормам і є не лише не корисними, а подекуди і небезпечними для використання особами з інвалідністю, баками з немовлятами тощо. Одночасно, позитивної оцінки заслуговують спроби місцевої влади проводити реальний моніторинг доступності об'єктів життєвого середовища, та оприлюднювати його результати. Наступним кроком може стати підготовка карт/атласів безбар'єрності громади.

Абсолютна більшість опитаних працівників ОМС готова до співпраці з представниками інститутів громадянського суспільства, одночасно наголошуючи на відверто патерналістському ставленні більшості населення територіальних громад до соціальних ініціатив як загальнодержавного, так і регіонального рівнів. Потенціал громадських організацій практично не використовується для здійснення моніторингових спостережень, під час контролю за якістю надання соціальних послуг, а також для дослідження соціально-економічних потреб членів громади. Більшість опитаних нами фахівців знають про існування профільних інформаційних платформ («Громадський простір», «Гурт» тощо), але персонального досвіду участі в підготовці проектів не мають, хоча і прагнуть оволодіти необхідними навичками.

Отже, переважна більшість респондентів усвідомлюють необхідність формування та підтримки безпечного та дружнього до всіх категорій населення середовища в громаді. Чітко ідентифікуючи проблеми на цьому шляху, вони здатні брати участь у виробленні та застосуванні інструментів їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Дослідження збору даних про безпеку в Україні. Звіт за результатами дослідження. К.: Аналітичний центр Cedos, Центр соціології права та кримінології, 2021. 64 с.
2. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 366-р від 14 квітня 2021. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>

3. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1360-р від 21 жовтня 2020. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-%D1%80#Text>

4. Про схвалення Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 866-р від 28 липня 2021. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2021-%D1%80#Text>

5. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. Проект. Червень, 2020. 114 с.

6. Intercultural competencies in social services. Constructing an inclusive institutional culture: methodological guide. Council of Europe Publishing, 2011. 137p.

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н.*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ТА СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.

Останнє десятиліття ХХ ст. ввійде в історію суттєвими геополітичними змінами. Передумовами глобальних зрушень на континенті були: подолання воєнно-політичного протиборства Схід-Захід та переорієнтація низки держав на засади цінностей західної демократії. У наслідок цих подій світ із двополярного, чітко розмежованого поступово набирає обрисів багатопольного, взаємозалежного, зростають взаємовпливи держав і народів. Тісно пов'язані між собою процеси подолання розколу Європи й Німеччини, ослаблення полюса сили з боку СРСР та США і самовизначення народів східноєвропейських держав і національно-державного волевиявлення народів колишнього Радянського Союзу.

На Сході припинили існування воєнно-політичний блок країн Варшавського договору, Рада Економічної взаємодопомоги та СРСР як світова наддержава.

Геополітичне значення виникнення в Європі нової держави – України важко переоцінити. Проголошена нею мета – стати незалежною, демократичною, без'ядерною державою – не тільки не суперечить принципам побудови нової Європи, а навпаки, з огляду на її геополітичні характеристики, найкраще відповідатиме їм.

Положення України (та її регіонів) на межі двох великих цивілізаційних просторів – Європейського та Євразійського – було і залишається одним з визначальних чинників її історичної та політичної долі. Географічно Україна завжди була і залишається центральноєвропейською державою, історично ж і політично тривалий час більша частина України перебувала під впливом євразійської культури, у складі Російської імперії, а потім Радянського Союзу. Національна свідомість виявилась розщепленою, відповідно, не було єдиних геополітичних пріоритетів, національних інтересів, єдиної національної стратегії. Усе це зумовило невдачу побудови національної держави на початку ХХ ст., а також сучасні труднощі становлення Української держави.

З точки зору глобалізації та державно-політичних цілей, географічне розташування України, та геополітичне становище, що з нього випливає, має як переваги, так і недоліки. До переваг належить те, що країна розташована на перехресті впливів – між Сходом і Заходом, має відкриті торгівельні шляхи з державами Півночі і Півдня.

Доступ України (через Чорне море) до басейну Середземного моря визначає її наближеність до регіону Близького Сходу.

Недоліками геополітичного становища України є відсутність природних кордонів, за винятком Півдня, де Україна омивається Чорним морем, близькість держав, для яких у минулому Україна була територією експансії. З погляду геополітики, для збереження своєї впливовості Україна повинна розвивати добросусідські відносини з усіма прикордонними державами (окреме велике питання відносин з Російською Федерацією після подій в Криму), іти на розвиток відносин з країнами Європи, мати партнерів на Заході, Сході, Півдні та Півночі, не допускати якогось одного вектору геополітичних орієнтацій. Вона повинна відстояти суверенітет південних регіонів та ввести в юридичну законну площину питання анексії Росією Криму. [2, с. 86]

Очевидно, що стоять осторонь інтеграційних процесів, які нині охоплюють усю планету, ще не вдалося жодній країні. Але крім внутрішньополітичних ритмів, наше життя все більше підпорядковується глобалізаційним ритмам, хвилям інтернаціоналізації та інтеграції. У цьому процесі Україна прагне до створення системи міжнародної співпраці, здатної забезпечити її політичну та економічну безпеку. Це прагнення не тільки стимулює інтеграцію України до світового співтовариства, а й сприяє зростанню її впливу в різних регіонах.

Для повноцінної інтеграції України у світовий політичний та економічний простір необхідна, насамперед, демократична громадянсько-правова держава, у якій забезпечуються політичні, економічні і соціальні права всіх її членів. Існування України як суверенної держави вимагає надійного захисту власних інтересів, гарантованого самозабезпечення і прогресивного розвитку в сприятливому зовнішньому середовищі.

Здатність синхронізувати себе з процесами, які пов'язані з глобальними і регіональними вимірами, уміння «вбудувати» свої внутрішньополітичні плани і проекти в глобальні геостратегічні контексти визначає не тільки конкурентоздатність економіки країни, але й створює умови для підтримання внутрішньополітичного консенсусу та збереження власної національної ідентичності. [3, с. 65]

Зазначенні питання є актуальними нині для України як ніколи. Адже ні держава, ні бізнес, ні саме українське суспільство ще не готові до того, щоб продемонструвати сеанс «одночасної гри» на майданчиках, де діють принципово різні правила: на традиційних театрах геополітичної гри, у багатовимірному просторі геоекономіки, у сфері геокультури.

Для Півдня України суттєвими геополітичними викликами є:

наявність «тліючого» конфлікту між Україною і Росією з приводу анексії Криму та ситуації на Сході держави наявність спільного кордону між Україною та невизнаною Придністровською Молдавською Республікою; сепаратистські рухи правого та лівого напрямку, які діють всередині регіону.

Які ж для України негативи глобалізму та його загрози?

По-перше – це вже згадане збільшення розриву в рівнях економічного та соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярду».

По-друге, зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля.

По-третє, економічне та політичне послаблення України, пригнічення внутрішньо-національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища.

По-четверте, зростання рівня тіньової економіки, її зростання до рівня глобально-світової і її вихід з під контролю України як держави. Також загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції [1, с.65].

По-п'яте, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними та економічними традиціями держави.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що розвиток українського суспільства сьогодні підпорядкований загальним закономірностям розвитку сучасної світової системи, головною серед яких є тенденція глобалізації. Саме тому в умовах надзвичайного зростання зовнішніх впливів на економічне, соціальне, культурне і політичне життя українського суспільства, проблема впливу на розвиток глобальних процесів стає центральним питанням виживання.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Глобалізація, інтеграція, економічна безпека України // Політика і час. – 2003. №9. – С.61-71.
2. Бжезинський З. Україна в геостратегічному контексті. –К. Видавництво Києво-Могилянська академія. - 2006. – 102 с.
3. Глобальні трансформації та стратегії розвитку: Монографія / під ред. О.Г. Білоруса. –К. Оріяне. – 2000. – 424 с.
4. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: Монографія/ за ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна. –К. Право, 2008. -320 с.
5. Основи політології. (за ред. В. Кременя). – Харків, -2007.
6. Політична корупція в Україні // журнал «Національна безпека і оборона» // 2009, 37. – с.23-32.

ПОПОВ СЕРГІЙ АФНАСІЙОВИЧ

*завідувач кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. дер. упр., професор*

ХОЛОД МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

аспірантка кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

На теперішній час інклюзивна освіта набула пріоритету у більшості країн світу, що пов'язано передусім зі стрімким зростанням кількості осіб з особливі освітніми потребами. За останні 50 років кількість таких осіб у світі збільшилась з 0,01% до 2,1%. Поняття «інклюзія» (від англ. inclusion – включення; франц. inclusif – той, хто включає в себе; лат. include – заключаю, включаю) – означає процес активного включення в суспільні відносини всіх громадян, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних, національних та інших особливостей [5]. У сучасному суспільстві поширена хибна думка, що інклюзія пов'язана лише з особами, які мають «інвалідність». Проте, люди з особливими освітніми потребами, що потребують інклюзивної освіти, можуть і не мати інвалідності. Згідно з Законом України «Про освіту» людина з особливими освітніми потребами – «це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту» [1].

Найбільший приріст таких людей серед захворювань межових станів. У більшості випадків їм притаманна складність соціальної взаємодії. За статистичними даними в 60-80 % випадках можлива вдала корекція цього стану, різних видів порушень мовлення, включаючи темпові затримки розвитку мовлення, де повне подолання становить більш ніж 90%. В Україні питома вага учнів з особливими освітніми потребами, які навчалися в спеціальній школі, спеціальних або інклюзивних класах, від загальної кількості учнів в закладах середньої освіти складала 2,8% (2019-2020 н.р.) [2].

Державна політика щодо інклюзивної освіти сформульована в: законі України «Про освіту» [1], Національній стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі 2020 – 2024 рр. [3], Концепції створення та розвитку системи раннього втручання на період до 2026 року [6]; ст. 24 Конвенції ООН про права людей з інвалідністю, положеннях Саламанської Декларації [7], інших законодавчих актах України й міжнародних угодах. Наразі, МОН розробляє проект Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2021–2031 роки та переглядає підходи до організації надання спеціальної і інклюзивної освіти дітям з ООП. Цей аспект розглядають науковці, зокрема щодо проблем співвідношення, взаємозалежності і взаємовпливу цієї державної

політики і освіти; поєднання державного і громадського в управлінні освітніми установами, дослідження інклюзивної освіти. Кількість таких публікацій останнім часом помітно зростає, зокрема у працях В. Андрущенко, Т. Бутирської, С. Гончаренка, В. Грабовського, І. Зязюна, В. Кременя, С. Крисюка, В. Лугового, Т. Лукіної, А. Мазака, Л. Паращенко, В. Філіппов. Аналіз їх наукових розробок свідчить про наявність теоретико-прикладні аспектів державного управління освітою. Так, вивчали зарубіжний досвід Я. Гречка, Л. Гриневич, І. Ковчина, К. Корсак, В. Щербаченко, ін. Дослідженню інклюзивної освіти присвячені роботи таких авторів, як І. Бех, В. Бондарь, А. Василюк, А. Колупаєва, М. Порошенко, Н. Яковець. Інклюзивну освіту досліджують зарубіжні автори: С. Брюс, Е. Данієлс, Дж. Ендрюс, К. Стаффорд, К. Уолш, Р. Шерон.

Основними проблемами впровадження і розвитку інклюзивної освіти є недосконалості: надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами; їх доступу до закладів освіти; спроможності викладачів працювати у цих умовах; відповідного навчально-методичного забезпечення; обізнаності батьків дітей з особливими освітніми потребами; поінформованості про успішний вітчизняний та іноземний досвід; формування компетентностей щодо подальшого самостійного життя; моніторингу та оцінювання результатів впровадження та розвитку цієї освіти.

Повноцінне впровадження інклюзивної освіти є важливим не лише для забезпечення права здобувачів на освіту, а й відповідає міжнародним зобов'язанням України та сприяє зміцненню авторитету нашої держави у світі й формуванню позитивного її іміджу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 No 2145-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Освіта в Україні: виклики та перспективи: інформаційно-аналітичний збірник – К.: 2020. –292 с.
3. Національна стратегія розбудови безпечної і здорового освітнього середовища у новій українській школі 2020-2024. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>
4. Положення про ІПЦ № 765 зі змінами від 21.07.2021. – Режим доступу:
5. <https://docs.google.com/document/d/1Z8Jrc9eIMwN0u36BRPar3ei7wodccyGy/edit#bookmark=id.tyjcw>
6. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – К.: ТОВ «Агенство» Україна», 2019. – 300 с.
7. Концепція створення та розвитку системи раннього втручання на період до 2026 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/517-2021-%D1%80#n8>
8. Саламанська декларація. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text

РОМАНЕНКО ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*старший викладач кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПЕТРОВ ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ

*старший викладач кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В СИСТЕМІ НЕМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Очна форма навчання є найпрестижнішою і якісною з усіх існуючих. Це традиційна форма навчання в навчальних закладах нашої країни. Слід зазначити, що більшість людей вибирає саме цю форму, оскільки вона звична і вважається найбільш ефективною.

Але з настанням 2020 го року люди усвідомили всю необхідність і актуальність інформаційних технологій і, зокрема, дистанційного навчання. На даний момент багато хто використовує Інтернет-ресурси для виконання своєї професійної діяльності на відстані. Ця необхідна міра, яку встановили у зв'язку з початком пандемії, привела до істотної зміни стратегії освіти. В найкоротші терміни як викладачі, так і студенти швидко і чітко переключилися на дистанційне навчання, оскільки дана форма навчання повністю відповідає всім вимогам сучасного життя.

Не можна не відзначити, що дистанційне навчання не є чимось абсолютно новим в системі освіти. Так, в Національній академії державного управління при Президентові України з 2003 року запроваджено заочно-дистанційну форму навчання. Заочно-дистанційне навчання системі НАДУ є формою організації освітнього процесу та реалізується на основі поєднання основних засад заочної форми підготовки та використання дистанційного навчання як освітньої технології. Впровадження технологій дистанційного навчання дозволяє модернізувати традиційну модель заочної форми навчання відповідно до вимог сучасного інформаційного суспільства та досягти таких переваг:

- скорочення терміну очних сесій (до 1 тижня);
- рівномірний ритмічний розподіл навчального навантаження протягом семестру та підвищення якості та ефективності навчання;
- повне забезпечення слухача електронними навчально-методичними, інформаційними матеріалами, необхідними для опанування освітньої програми;
- навчання у своєму темпі, відповідно до своїх особливостей та можливостей, в сприятливих для себе умовах, без відриву від основної діяльності (дистанційно);

постійний консультативний супровід навчання слухачів з боку викладачів протягом всього періоду навчання.

[3]

Тож, доволі вагомий досвід реалізації навчання в умовах віддаленості слухача і викладача за допомогою використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у науково-педагогічних працівників академії вже був наявним. Але в умовах пандемії викладачі змушені не тільки здійснювати навчальний процес у дистанційній формі, а й проводити оцінювання дистанційно. Це поставило доволі багато питань перед НПП академії. Яким чином краще оцінювати здобувачів освіти? Робити це тільки у формі тесту, або комбінувати тести зі спілкуванням за допомогою відеоконференцій? Є чимало питань і стосовно процесу навчання. Як забезпечити відвідування відеозанять студентами та утримувати їх у екрана на протязі всього заняття? Як стимулювати здобувачів до вчасного виконання завдань? Всі ці і багато інших питань обговорюються працівниками сфери освіти на багатьох семінарах, вебінарах та педагогічних майданчиках, які проходять у рамках різних заходів.

На даному етапі викладачі академії для реалізації навчального процесу найчастіше використовують платформу Google Classroom, яка надає багато можливостей викладачеві для якісного викладання. Це можливість розміщувати об'яви на стрічці класу для усієї групи або курсу, розміщення завдань з вказанням максимального балу та терміну виконання, а також контроль за виконанням його здобувачами, це також зручна електронна відомість, де можна відстежувати успішність кожного здобувача та корегувати оцінки, якщо потрібно. Крім того, є можливість коментувати виконану роботу, вказувати на помилки, викладач може складати тести у класрумі, регулюючи час виконання тесту, та ін. Усне спілкування з здобувачами здійснюється зазвичай за допомогою відеоконференцій Google Meets та Zoom. У кожного додатка є свої прихильники серед науково-педагогічних працівників, це мабуть, залежить від індивідуального стилю викладання. Обидва додатки пропонують достатньо інструментів, щоб забезпечити якісний навчальний процес: можливість демонструвати підручники у електронному вигляді, а також презентації, відео, або окремі файли. Викладач може виділяти якусь частину тексту на екрані, або збільшити її та ін.

При викладанні іноземної мови у дистанційній формі за моделлю інтеграції відеоконференцій та навчання за допомогою класрумів, для того щоб грамотно організувати процес, необхідно проаналізувати, який матеріал вимагає пояснень і закріплення матеріалу під час відеоконференцій, а який може бути перенесений на завдання у класрумі. Оскільки на занятті під час відеоконференції буває недостатньо часу для закріплення і відпрацювання отриманих знань, деякі аспекти і види діяльності можуть бути перенесені на дистанційне навчання у формі класрумів, де також розміщуються, перевіряються та оцінюються домашні завдання. Саме тому самостійна діяльність здобувача освіти з включеним дистанційним навчанням, використовуючи ресурси Інтернету, сприяє вирішенню багатьох завдань.

З нашої точки зору, навчання граматиці, писемного мовлення і різних видів читання можна винести у класрум, а навчання усного мовлення краще робити на відеоконференціях. При грамотній організації освітнього процесу, немає сумніву, що в найближчому майбутньому дистанційна форма буде успішно застосовуватися в інтеграції з очною, а, в разі необхідності, може і замінити її.

Список використаних джерел

1. Корзун О. Ф., Острейко С. В. Опыт интеграции дистанционной и очной форм обучения в БНТУ/ Проблемы лингвообразования в неязыковом вузе : материалы V Республиканской научно-практической конференции (с международным участием), 28–29 января 2021 г., Минск, Беларусь / БГУ, Каф. Английского языка естественных факультетов ФСК; [редкол.: А. Э. Черенда (отв. ред.) и др.]. – Минск : БГУ, 2021. – 201 с. – с.50-52.

2. Національна академія державного управління при Президентові України/ Центр дистанційного навчання. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/dlc/?lang=ukr&tip=dop&tipn=Page&page=7>

3. Сорокіна, Г. М. Дистанційне навчання: нові виклики // Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти та можливі шляхи їх вирішення : тези доп. Міжвуз. наук.-метод. семінару (м. Харків, 26 січ. 2021 р.). – Харків, 2021. – С. 73-75.

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.*

ЛУКІНА ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕФЕКТИВНІСТЬ РІШЕНЬ ПРИ ВИРОБЛЕНІ ТА ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

В умовах перетворень, які здійснюються в нашій державі, саме тоді виникає необхідність запровадження нових сучасних форм управління в публічному секторі. Задля майбутнього пошуку варіантів поліпшення системи необхідно мати чітке уявлення про стан справ, проблеми та пріоритетні напрями діяльності органів публічного управління, спрямованих на досягнення позитивних результатів у різних сферах життя суспільства. Старі способи управління, що базувались на широкому застосуванні владних повноважень, командах, наказах, жорсткому адмініструванні відходять у минуле, пріоритетом є демократична, інноваційна, стратегічна діяльність об'єктів публічної політики.

Незважаючи на те, що в державі здійснюються законодавчі перетворення, розроблено стратегічні плани міністерств та інших органів виконавчої влади, все ж такі залишаються невирішеними питання про ефективність рішень при виробленні та формуванні публічної політики.

Заходи держави у сфері соціальної політики покликані забезпечити ключові права, гарантовані Конституцією України: на життя, безпечні умови праці, житло, освіту, медичну допомогу, соціальне забезпечення та сприятливе навколишнє середовище. Визначальні пріоритети стратегії соціального розвитку, державної економічної та соціальної політики передбачені розділом II Конституції України.

Активна й виважена економічна політика повинна стати основою зміцнення в Україні середнього класу як основи політичної стабільності суспільства, зміцнення демократичних принципів його організації, що є запорукою існування громадянського суспільства.

Важливим показником успішності заходів публічної політики є показники довіри громадян до певного інституту влади. Сучасне об'єднане суспільство повинно контролювати свою владу, починаючи із сільської громади – таким чином відбуватимуться реальні зміни, та органи державної влади та місцевого самоврядування зможуть скоригувати свою політику відповідно до очікувань та зауважень суспільства.

Більшість сучасних науковців вважають, що найважливішими заходами щодо впливу публічної політики на економічні процеси є – стримування інфляційних процесів, підвищення зайнятості та зменшення безробіття, удосконалення форм і систем оплати праці, розвиток інвестицій, стабілізації грошового обігу, розвиток конкуренції, зменшення монополій, покращення індексу людського розвитку [1].

Варто зазначити, що сфера освіти є об'єктом тісної взаємодії між політикою та суспільством. Від заходів у цій сфері залежить успіх трансформацій у суспільстві та державі в цілому. У сучасних умовах особливо актуальним стає необхідність розробки нових підходів до реформування освіти.

Особливістю сфери освіти як об'єкта публічної політики є її зв'язок із багатьма важливими сферами життя суспільства. Завдяки освіті різні сфери життя насичуються фахівцями, таким чином задовольняються потреби суспільства та забезпечується економічна стабільність. Для повноцінних змін у цьому напрямку необхідно підвищувати якість освіти.

Можна відзначити, що управління культурою в Україні має на меті підтримку та розвиток національної культури держави, зважаючи на пріоритети публічної політики в цій сфері. Ними послідовно визначається орієнтація державного впливу на культурні процеси з точки зору формування національної єдності громадян України як сучасної нації, яка долучена до загальносвітових трендів розвитку культури.

Культурна політика, за визначенням Ребкала В.А., Кожушка А.О – публічний політичний процес у сфері культури, науки, освіти, мистецтва, діяльності культурно-освітніх установ, засобів масової інформації, організації дозвілля, який визначає завдання та стратегію культурного розвитку, основні принципи, методи і засоби регулювання культурних процесів у суспільстві. [7, с.78].

Основні засади публічної політики України у сфері культури зазначені у Законі України «Про культуру» (ст. 3) [3, с.211-212]. Головним недоліком політики у сфері культури є тотальна відсутність фінансового забезпечення. Пандемія Covid-19 тільки підкреслила цю проблему. Держава намагається допомогти закладам культури, однак треба признати, що цих зусиль недостатньо, щоб хоча б мінімально забезпечити потреби даної сфери суспільного життя [4].

Отже, ключовими завданнями сучасної публічної політики є досягнення суспільної згоди з усіма учасниками політичних процесів. Індикатором успішності публічної політичної системи є здатність своєчасно виявити проблеми з розвитком суспільства, проаналізувати причини їх виникнення знайти шляхи розв'язання та найголовніше – не допустити повторення певних помилок у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Якобчук В. П., Ходаківський Є. І., Литвинчук І. Л. Роль публічного управління у формуванні нової моделі державного регулювання економіки. Електронний журнал «Ефективна економіка». Дніпро: Видавництво ТОВ «ДКСЦентр», № 1, 2017. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5375> (05.05.2021)

2. Андреев А.В. Сфера освіти як об'єкт публічного адміністрування. Науковий вісник Дніпр. держ. ун-ту внутр. справ. 2015. № 3. 477 с. Режим доступу: [file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvdduvs_2015_3_22%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvdduvs_2015_3_22%20(1).pdf) (07.05.2021)

3. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2014. – 448 с. Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/9fa81bc0-991f-47e7-817d-a853b8627f97.pdf

4. Інформаційний сайт Черкаської обласної державної адміністрації. «Держава підтримує заклади культури під час карантину», – Олександр Ткаченко. – Пресслужба ОДА. – 15.12.2020 р. Режим доступу: <https://ck-oda.gov.ua/kultura/derzhava-pidtrimuye-zakladi-kulturi-pid-chas-karantinu-oleksandr-tkachenko/>

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ У ГРОМАДІ

Актуальність подальшого розвитку публічного управління у сфері освіти обумовлена потребою у забезпеченні якісних освітніх послуг. На даному етапі управління освітою та забезпечення якісних послуг стало одним із важливих завдань для органів місцевого самоврядування. На етапі реформ технології ефективного управління освітою напрацьовуються на рівні самих громад, що вимагає професійної компетентності у формуванні ефективної стратегії розвитку освіти та використання сучасних технологій для її реалізації.

Децентралізація надала територіальним громадам великі можливості для економічного, фінансового, соціального розвитку, а також надала поштовх для розвитку громадської активності. На місцях з'явилась можливість реально покращити систему надання послуг, підвищити їх якість, зробити послуги орієнтованими на конкретного споживача [3, с.5]

Важливо розуміти, що реформа освіти в умовах децентралізації змінила підхід до управління освітою – авторитарна модель управління, раніше дуже поширена в Україні, має поступитися демократичній моделі участі. Органи управління освітою повинні надавати підтримку закладам освіти і всім учасникам освітнього процесу, бути їх партнерами. Лише за цих умов можна реалізувати зміст і цінності як реформи освіти, так і реформи місцевого самоврядування [1, с. 17]. Вкрай важливо, щоб органи місцевого самоврядування об'єднали територіальних громад використали одне з вагомих власних управлінських повноважень, яке їм надала реформа децентралізації – право і можливість на формування ефективної системи забезпечення освітніми послугами мешканців громади [2, с. 14].

Сьогодні в Україні вже не викликає сумнівів необхідність та актуальність планувальної діяльності на місцевому рівні. В нашій державі, як і в інших країнах світу, активно розвивається і запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального розвитку. Це пов'язано з перевагами даного методу для всіх основних учасників цього процесу (влади, підприємницьких структур, територіальної громади) [4, с. 5].

Документом, який може позначити стратегічні орієнтири нової школи в громадах, є Концепція «Нова українська школа», схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р на період до 2029 року. Згідно з Концепцією, оновлена шкільна освіта має ключове місце в системі освіти в цілому. Тому її реалізація «перетворить українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України».

Модель української школи, запропонована Міністерством освіти і науки України та положеннями нового Закону України «Про освіту», має стати стратегічною основою для розвитку системи освіти в об'єднаних громадах, не тільки навчально-виховний процес, а й управління всією освітньою мережею громади (тобто наскрізними завданнями в діяльності органу управління освітою стануть, зокрема, реалізація плану оптимізації шкільної мережі, інноваційної педагогічної діяльності) [2, с. 8- 9].

Одним із важливих критеріїв формування спроможної освітньої мережі є співпраця з мешканцями територіальної громади з питань управління освітою, відкритість і прозорість роботи органів управління освітою [1, с. 17]. Тому у процесі планування до складу стратегічного комітету голова громади може включити представників таких адміністративних структур та груп: членів депутатської комісії з питань освіти місцевої ради; старост; працівників органу управління освіти; директорів шкіл; учителів; представників батьківської та учнівської спільноти. Кожна група учасників відіграє важливу роль у формуванні та реалізації стратегії.

Особливо ефективним у процесі формування та реалізації стратегії передбачити можливість зворотного зв'язку з громадськістю. Неприпустиме обмеження суспільно важливої інформації під приводом її секретності, конфіденційності тощо. Обмеження інформації можуть встановлювати лише відповідні закони з чітким визначенням мети й обсягу такого обмеження. Державно-громадське управління освітою та громадське самоврядування у сфері освіти збільшує довіру громадськості до органів місцевого самоврядування, підтверджує легітимність органів влади та їхніх рішень. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (від 21.05.1997 №280/97-ВР) у статтях 3–5 визначається право громадян на участь у місцевому самоврядуванні. [1, с. 19]

Залучення різних представників населення до роботи з формування стратегії місцевого розвитку є реальним кроком до подолання таких явищ, як зневіра людей у можливість «спільної справи», взаємна недовіра, відсутність у них конкретних уявлень про власне майбутнє, неготовність до спільних дій. Подолання цього є серйозним внеском у підвищення людського потенціалу територіальної громади. Загалом одним із найперших кроків на шляху до створення дієвої та діючої стратегії розвитку громади, у тому числі і сільської – є максимальне залучення членів громади, що сприятиме формуванню їх причетності до загальної справи, появі відчуття «власності» стратегічного документа [5, с. 97].

Протягом періоду розробки стратегії (принаймні один рік) забезпечити залучення всіх зацікавлених сторін до процесу стратегічного планування досить складно. Не завжди вдається максимально інформувати населення про мету, завдання та способи реалізації стратегії. Необхідно, щоб усі заходи, спрямовані на формулювання та реалізацію стратегічних документів розвитку громади, відбувалися із широкою репрезентативною участю жителів громади, з якісним і конструктивним обговоренням, а також чітким регламентом. Ігнорувати цей процес неможливо, оскільки реалізувати цілі розроблених стратегій лише за рахунок адміністративного ресурсу органу місцевого самоврядування не вбачається реальним [5, с. 98]. Практика підтверджує, що високий рівень участі громадян у розробці стратегій, врахування думки та позицій усіх зацікавлених сторін згуртовує жителів громади та формує усвідомлення кожного члена громади про власну причетність до вирішення питань місцевого значення;

забезпечує стійкість розробленої стратегії розвитку громади; сприяє залученню додаткових місцевих ресурсів, як людських, так і фінансових, для досягнення цілей, задекларованих у стратегії розвитку.

Найвищим рівнем залучення громадян до розробки та впровадження стратегії вважається безпосередня участь мешканців ОТГ у реалізації окремих завдань стратегії. Протягом цього періоду представники громади не лише беруть участь у обговоренні документа, але й самі стають безпосередніми учасниками процесу [5, с. 98].

Найбільш ефективний рівень, на якому досягається максимальний результат, – рівень партнерства влади та громади. Практика доводить, що саме участь місцевих лідерів та широкої громадськості є гарантією формування відчуття причетності до розробленого стратегічного документа, а відповідно й гарантією його успішної реалізації. Оскільки розроблена таким чином стратегія відображає інтереси усіх громадян, тому й сприймається громадою як «своя». А це значить, що реалізація такого стратегічного документа безперечно забезпечить покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання соціально активних громадян – патріотів своєї громади [5, с. 100].

Надзвичайно важливо сприяти широкому залученню членів громади на кожному із етапів розробки стратегії, що сприятиме формуванню їх причетності до загальної справи. Найефективнішим у даному випадку є забезпечення партнерських стосунків між владою та громадою. Високий рівень участі громадян у формуванні та реалізації стратегій, врахування думки та позицій усіх зацікавлених сторін згуртовує жителів громади та формує усвідомлення кожного члена громади про власну причетність до вирішення питань місцевого значення; забезпечує стійкість розробленої стратегії, сприяє залученню додаткових місцевих ресурсів, як людських, так і фінансових, для досягнення цілей, задекларованих у стратегії [5, с.104].

Список використаних джерел

1. Критерії формування спроможної освітньої мережі/ Методично-інформаційний посібник/ національний проект Децентралізація Білик І., Дятленко С., когут І., Олійник В., Пуцова А, Руда О, Седоченко А., Сеїтосманов А., Шлеєнкова О./ 66 с.
2. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. – К., 2017. – 128 с
3. Розробляємо стратегію розвитку освіти в територіальній громаді: Порадник для голів та управлінців освітою територіальних громад / Терент'єва О. / за заг. ред. Протасової Н., Полторак В., Жабенко Л., Пуцовой А. – К. : Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2021. – 64 с.
4. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проєкт «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.
5. Успішна територіальна громада: будемо разом / Бриль М., Врублевський О., Данчева О., Сеїтосманов А., Чубаров Е. – Харків : Видавничий будинок Фактор, 2018. – 128 с.

ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України к.політ.н.*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО СОЦІАЛЬНОГО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ

За сучасних умов управління суспільним розвитком, як і основний зміст публічного управління та функціонування держави характеризується формами взаємодії: суспільство-держава-людина. Інтеграція українського суспільства в європейську спільноту і запровадження реформ з децентралізації публічної влади в Україні зумовлює осмислення того, що суспільство є складною динамічною системою. Основу її структури складають органи державної влади, соціальні групи та соціальні інститути.

Варто зауважити, що як організаційно-управлінський інститут, публічне управління є професійною діяльністю із виконання та забезпечення цілей, завдань і функцій держави, виступає в ролі соціального механізму.

Вагомий внесок у дослідження сутності та змісту публічного управління в напрямку вітчизняного соціального-політичного розвитку зробили: В. Авер'янов, В. Бакуменко, Р. Войтович, Н. Гавкалова, О.Голинська, М. Іжа, А. Мельник, Р. Мельник, М. Міненко, О. Оболенський, С.Попов, М. Стадник, В. Шарий та інші. Загальнонаукова думка полягає в тому, що для забезпечення життєздатності суспільство створює умови щодо функціонування основ різних структурних елементів соціального-політичного розвитку.

Розуміння публічного управління, як процесу, що здійснюється на основі волевиявлення громади (колективу людей) та реалізується суб'єктами, визначеними громадою для задоволення потреб і цілей громадян, цікаве та корисне для аналізу і стратегічного бачення вітчизняного соціального-політичного розвитку.

Важливо окреслити, що поступ вітчизняних демократичних процесів у суспільстві потребує координації, гармонізації соціальних взаємодій, дієвим елементом яких є система управлінських відносин. Публічне управління, державне управління, соціальна політика та місцеве самоврядування виступають як складові соціального управління, базовою основою соціального-політичного розвитку держави.

Зокрема, цим питанням присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні фахівці. Для прикладу, як вважає А.Пригожин, «управління – це функція організмів, систем різної природи (біологічної, соціальної, технічної)», що «забезпечує збереження їх певної структури», «підтримання режиму діяльності», «реалізацію програми, цілі діяльності» [8,с.537].

Подібне розуміння відображає одну із важливих властивостей суспільної сутності держави щодо підтримання динамічної рівноваги внутрішніх процесів. З одного боку, організми та системи намагаються зберегти свою структуру та підтримати режим діяльності, консервуючи наявні стани, як наприклад, спадковість в еволюційному процесі, а з другого боку, вони прагнуть забезпечити реалізацію програми та мети діяльності, тим самим адаптуючись, змінюючи себе та взаємодіючи із навколишнім середовищем, як-от мінливість в еволюційному процесі.

Отже, публічне управління є функціонально-процесуальною та структурною (у вигляді комплексу сигнально-регулятивних систем) частиною системи. Воно поєднує окремі елементи в динамічно – сталу систему, забезпечуючи її життєздатність. Відповідно до цього визначення державно-публічного управління включає три управлінські підсистеми, які забезпечують функціонування організмів і систем, а саме:

- побудови і збереження структури через установлення відносин і зв'язків;
- підтримання встановленого режиму діяльності через механізми контролю;
- реалізації програм та досягнення певних цілей.

Крім того, слід наголосити, що управління суспільними справами поділяють не лише за територіальною, а також за галузевою або функціональною ознаками, тобто за наявністю спеціальної компетенції в певних питаннях або у певних сферах суспільного життя.

Галузеве (функціональне) управління існує як на рівні адміністративно-територіальних одиниць, так і на рівні держави в цілому, а тому об'єктивується як структурна частина публічного управління. Таке управління зазвичай називають політикою в певній галузі або сфері суспільства [6, с.9].

Першочергово метою вітчизняного суспільно – політичного розвитку виокремлюється відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення функціональності організації влади в Україні. Інституціональні положення державно-публічної служби, які так чи інакше встановлюють державно-службові відносини, вміщено в різних законодавчих нормах і засадах.

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» виділяє зовнішню політику України, а також внутрішню політику України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, у соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки [5, преамбула).

У зв'язку з цим слід зазначити, що сучасний підхід до ефективного управління суспільством необхідно формувати, відшукуючи оптимальне співвідношення між компонентами соціального управління (цілеспрямованим керуючим впливом, соціальною самоорганізацією та організаційним порядком), виходячи з необхідності їх інтеграції, використання можливостей і врахування меж кожного з них. Поєднуючи в собі всі названі компоненти та поширюючись на всі суспільні процеси та явища, соціальне управління є змістовно найширшим, а тому родовим поняттям щодо видів і типів управління суспільними процесами [1;2;4;9].

Процес управління суспільними справами, що об'єднує державне управління та місцеве самоврядування, а в деяких країнах включає і регіональне управління, зазвичай називають публічним управлінням, пов'язуючи його із здійсненням публічної влади. З точки зору вітчизняних науковців, публічне управління – це інтегральне явище, що за загальними принципами поєднує різні види владного територіально-суспільного управління [2;3;7;9].

В руслі сьогодення постає необхідність в розбудові якісно нового інституту державного управління, забезпечення суспільства компетентними управлінцями з інноваційним мисленням, здатних до відповідального прийняття управлінських рішень. Вченими окреслено актуальність суспільно-політичного розвитку щодо реформування галузей системи державного управління: функціонування органів державної влади, модернізації соціальної сфери, публічних органів в напрямку децентралізації владних повноважень. Це – європейська інтеграція України, децентралізація та реформування системи державного управління [там само].

Отже, доцільно відзначити, що в контексті суспільно-політичних реформ на перший план виходять демократичні зміни, а саме: оновлення змісту діяльності органів державно-публічної влади, їх максимальне наближення до потреб і запитів людей з головним пріоритетом демократизації суспільства та служіння народові України.

Список використаних джерел

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций / Г. В. Атаманчук. – 4-е изд., стер. – М. : Омега-Л, 2006. – 584 с.
2. Державне управління : підручник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
3. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи; за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с
4. Бех Ю. В. Алгоритм саморозгортання соціального світу : монографія / Ю. В. Бех. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 225 с.
5. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»/ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>.
6. Мельник Р. С. Категорія «публічне управління» у новій інтерпретації /Р. С. Мельник // Адміністративне право і процес [Текст]. – 2013. – No 1. – С. 8—14.
7. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування : монографія / В. С. Куйбіда. – К. : МАУП, 2004. – 432 с.
8. Социологический словарь / отв. ред. Г. В. Осипов, Л. Н. Москвичев; уч. секр. О. Е. Чернощек. – М. : Норма; Инфра-М, 2010. – 608 с.

9. Територіальне управління: державне, регіональне, муніципальне і територіальне громадське самоврядування. – Режим доступу: <http://vasilievaa.narod.ru/index.htm>.

ФАТЄЄВА ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління»
Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ УТВОРЕННЯМ БЕЗПЕЧНОГО ЖИТТЄВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МАЛОЛІТНІХ ГРОМАДЯН НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

З прийняттям Закону України № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1] від 05.02.2015 року, відбувся перший виток реформи децентралізації влади в Україні. Громади, які вирішили об'єднатись, згідно цього нормативного акту, щоб разом здійснювати управління всіма сферами життя на своїй території, були першопрохідцями, і з нуля створювали нові управлінські підрозділи.

Створення нової територіальної основи організації влади із передачею повноважень «з центру на місця» розширює особливості та можливості органів місцевого самоврядування, але водночас і вимагає реформування інститутів державного управління на місцях.

У цьому відношенні вмотивовано доцільним є наукова розробка та практичне впровадження інноваційної моделі якісного та безпечного життєвого середовища, яке б сприяло створенню умов в громаді щодо дотримання прав і свобод підростаючого покоління, реалізації їх потенційних можливостей, ефективного соціалізуючого впливу на їх особистісний розвиток.

В сучасному світі все більшого поширення набуває ініціатива «Місто, дружнє до дитини» (The Child Friendly Cities Initiative) – це глобальний рух, започаткований 1996 року як практичне втілення резолюції, що була прийнята на Другій Конференції ООН. В Україні до цієї ініціативи долучились 35 міст і громад, сьогодні вони роблять перші кроки для реалізації цієї ініціативи

Сучасне життя з його темпом, динамічністю змін, проблемністю нерідко спричиняє різні порушення емоційного комфорту дитини. На думку дослідників, діти, які постійно знаходяться в стресових умовах, особливо в перші роки життя, у майбутньому мають труднощі в навчанні, стикаються з проблемами поведінкового та емоційного характеру. Небезпечними для здоров'я дітей можуть стати штучне пришвидшення процесу дорослішання дітей, надто раннє та інтенсивне навчання, тому важливо створити безпечне життєве середовище для неповнолітніх, забезпечити збалансованість у прагненнях дитини до самореалізації, здатності до саморозвитку та схильності до самозбереження. Безпечне та комфортне життєве середовище дитини складається не лише з її сім'ї та близьких, а з усього, що її оточує – дитячий майданчик, парк, під'їзд, дорога, магазин, заклади дошкільної та загальної середньої освіти та багато іншого. Необхідно впорядкувати наші методи виховання малолітніх громадян та створити їм базу для саморозвитку і розкриття творчого потенціалу.

Першим етапом впровадження безпечного життєвого середовища для малолітніх дітей громади є забезпечення наявності місць дозвілля, відпочинку, творчого розвитку і навчання, обладнаних відповідно державних стандартів та охоплення всієї території громади засобами безпеки, такими, як цілодобове відеоспостереження і патрулювання органами Нацполіції. Для останнього, громадам доцільно приєднатись до проекту «Поліцейський офіцер громади», в рамках якого громадам надаються поліцейські офіцери, що пройшли відповідний конкурс і яких за кошти USAID забезпечено автотранспортними засобами. Середовище дитини має бути забезпечено відповідними засобами і оформлено з урахуванням потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Другим етапом впровадження моделі безпечного життєвого середовища є соціальна робота з сім'ями і політика «раннього втручання» у разі виявлення сімей, які потребують додаткової уваги. Для забезпечення цього етапу необхідно здійснити реорганізацію наявних у громадах служб у справах дітей та Центрів надання соціальних послуг. Сьогодні ці служби працюють «по факту», а повинні працювати на попередження виникнення небезпеки для дітей. Також, для запровадження моделі необхідно налагодити виділення натуральної допомоги у грошовій та негрошовій формах для сімей з дітьми, які цього потребують, а також вживати заходи по соціалізації дітей з неблагонадійних сімей. Така соціалізація має включати роботу психолога та додаткову увагу зі сторони закладу освіти і соціальних служб. Також доцільно забезпечити для дітей рівні права та можливості, зокрема надати пільги на відвідування гуртків та секцій малозабезпеченим та забезпечити для них безкоштовний проїзд.

Останнім етапом створення безпечного середовища для малолітніх дітей громади повинен стати гендерно-орієнтований підхід до визначення здібностей і нахилів дитини, які в майбутньому необхідно буде розвивати для досягнення гармонійного і цілеспрямованого розвитку дитини, як особистості.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» 157-VIII від 05.02.2015 року;
2. Закон України «Про освіту» № 2145- VIII від 05.09.2017 року;
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» № 463-IX від 16.01.2020 року;
4. Закон України «Про позашкільну освіту» № 1841-III від 22.06.2000 року;
5. Закон України «Про культуру» № 2778-VI від 14.12.2010 року.

ЮЦУК МАРІЯ ОЛЕКСІЇВНА

аспірантка Одеського регіонального інституту державного управлінняДУ «Одеська політехніка»

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Відповідно до статті 3 Конституції України «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. [1]

Другий рік поспіль Україна як і весь світ, знаходиться в умовах поширення пандемії коронавірусної інфекції COVID-19 та як наслідок цього глобальної економічної кризи, що потребує значних фінансових вкладень в економічну та соціальну сферу суспільного життя.

Інвестиційне розширення в Україні наразі суттєво зростає і прискорюється для окремих галузей і сфер суспільного життя, однак основними напрямками соціального інвестування в сучасних реаліях в Україні лишаються сфера охорони здоров'я, медичне забезпечення громадян.

В сучасних реаліях, державне фінансування сфери охорони здоров'я охоплює велику кількість заходів, необхідних для боротьби із коронавірусною інфекцією в Україні, а саме:

- фінансування медичних закладів країни;
- заохочувальні виплати медичним працівникам;
- закупівля сучасного медичного обладнання;
- надання допомоги медичним працівникам, які захворіли на коронавірусну інфекцію;
- закупівля вакцин від COVID-19;

Станом на 16 вересня 2021 року, за даними Міністерства фінансів України, на боротьбу з коронавірусною інфекцією а 8 місяців 2021 року здійснено видатків на боротьбу з COVID-19 у розмірі понад 30 млрд гривень.

Зокрема, кошти витрачено на такі цілі:

на оплату послуг з екстреної та стаціонарної медичної допомоги, наданих пацієнтам з COVID-19, та послуг з вакцинації населення від COVID-19 – 11,8 млрд гривень;

на закупівлю вакцин від COVID-19 – 9,8 млрд гривень.

У цілому на лікування хворих на COVID-19 та послуг з вакцинації у рамках програми медичних гарантій у 2021 році спрямовано 17,5 млрд гривень, а на закупівлю 38 млн доз вакцин – 10,5 млрд гривень коштів державного бюджету;

на придбання товарів та послуг для запобігання поширенню COVID-19 (крім вакцин) – 2,5 млрд грн, у тому числі 1,7 млрд грн коштів місцевих бюджетів;

на забезпечення лікарень киснем – 0,5 млрд грн зі спрямованих 0,75 млрд гривень.

У цілому на боротьбу з COVID-19 у 2021 році передбачено понад 36 млрд гривень.

Проектом бюджету на 2022 рік передбачається збільшення видатків на надання медичних послуг за програмою медичних гарантій на понад 30 млрд грн порівняно з 2021 роком. [2]

Враховуючи вищенаведене, слід зробити висновок, що заходи Уряду, направлені на якісну боротьбу із розповсюдженням коронавірусної інфекції на території України, забезпечення стійкого розвитку економіки та підтримки громадян в умовах пандемії, а саме: здійснюється системне та комплексне фінансування заходів для посилення спроможності сфери охорони здоров'я.

Проектом бюджету на 2022 рік передбачається збільшення видатків на надання медичних послуг за програмою медичних гарантій на понад 30 млрд грн порівняно з 2021 роком.

Однак, на мою думку, окрім державних дотацій в сферу охорони здоров'я, важливим інструментом в боротьбі із пандемією лишається соціальне інвестування, як один з видів соціальної активності бізнесу, яке уявляє собою певну інвестиційну стратегію, яка приносить стабільні інвестиційні результати, навіть в умовах глобальної кризи.

Соціальне інвестування до системи охорони здоров'я повинно відбуватися за такими основними напрямками, як:

- якість медичних послуг та якість медичного обслуговування;
- соціальне медичне страхування;
- закупівля сучасного медичного обладнання;

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] від 28.06.2021 № 254 к/96-ВР URL: Конституція України | від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (rada.gov.ua)

2. Електронний ресурс URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-u-2021-roci-na-borotbu-z-covid-19-vitracheno-ponad-30-mlrd-griven>

**ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ
«МЕХАНІЗМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»**

На сьогодні однією з проблем становлення публічного управління як освітньої і наукової галузі є формування єдиної цілісної термінологічної системи. Це, перш за все, обумовлено тим, що значна кількість термінів, що використовуються різними авторами, суперечать одне одному. У зв'язку з цим актуальності набувають дослідження, присвячені вивченню найбільш поширених понять в публічному управлінні, їх систематизації, конкретизації, узагальненню.

У сучасній управлінській науці поки що немає визначення «механізм інформаційно-комунікативного забезпечення публічного управління», що потребує дослідження окремих складових даного поняття.

Термін «механізм» (грец. *mechanē* – зброя, машина) був запозичений із технічних наук, де він використовувався як внутрішній устрій машини, який приводить її у дію. Сьогодні він широко використовується в науці державного управління, економічних, соціальних та гуманітарних сферах, тому з повним на це правом може вважатися загальнонауковим. Наука державного управління трактує механізм як систему, що базується на основоположних принципах, використанні певних засобів, методів, інструментів впливу суб'єктів державного управління на об'єкти управління (соціальні системи та процеси) з метою досягнення цілей державного управління [1, с. 96]. Проте, існує не лише системний погляд на визначення поняття механізму державного управління, дане поняття може визначатися як співдіяльність суб'єктів політичної взаємодії, сукупність засобів організації управлінських процесів та способів впливу на розвиток керованих об'єктів, засіб вирішення суперечностей явища чи процесу, послідовна реалізація дій, які спрямовані на досягнення мети.

Механізм державного управління складається з таких елементів як методи, стимули, важелі, інструменти, політика, правове, нормативне та інформаційне забезпечення; *об'єкти, суб'єкти державного управління, їх цілі, завдання, функції, методи управління, організаційні структури та результати їх функціонування*. Враховуючи те, що на сьогодні в Україні відбувається поступовий перехід від політики формального інформування населення (інформаційної політики) до поступового залучення суспільства в управління державними справами (комунікативної політики), великого значення набуває комунікативне забезпечення як новий елемент механізму державного управління.

Щодо механізму публічного управління, то його науковці тлумачать виходячи з позицій державного управління, проте додаючи скоординованість дій та конструктивну взаємодію між суб'єктами та об'єктами управління, що вказує на поступовий перехід до діалогу між органами влади та суспільством, що є запорукою демократичного розвитку держави.

На нашу думку, механізм публічного управління – це певна система процедур, засобів, інституцій, яка забезпечує реалізацію публічної влади через ряд елементів (методи, важелі, політика, інформаційне, правове, нормативне, комунікативне забезпечення), має чітку мету, функціональний характер, передбачає конструктивну взаємодію органів публічної влади з громадськістю.

На сьогодні існує безліч визначень поняття «інформаційне забезпечення». Беручи до уваги найбільш поширені з них у сфері управлінської діяльності можна виділити такі основні підходи:

- система взаємопов'язаних методів, заходів, засобів щодо управління інформаційними ресурсами;
- сукупність ресурсів, послуг, дій, умов, технологій, необхідних для здійснення управління та обробки інформації;
- комплекс методів і заходів щодо забезпечення користувачів необхідною інформацією для задоволення їхніх інформаційних потреб.

П. Сніцаренко та Ю. Саричев визначають поняття «інформаційне забезпечення державного управління» як сукупність заходів органів державного управління всіх рівнів та всебічних дій суб'єктів інформаційної діяльності з метою створення (формування), використання і захисту в інформаційному просторі держави необхідних інформаційних ресурсів та їх своєчасне надання для реалізації функцій управління органів державної влади [2, с. 50].

Спираючись на попередні визначення, можна сказати, що механізм інформаційного забезпечення публічного управління – це система, яка забезпечує реалізацію публічної влади через комплекс взаємозв'язаних методів, заходів і засобів одержання, використання, обробки, поширення, зберігання публічних інформаційних ресурсів з метою вирішення управлінських завдань та ефективної діяльності органів публічної влади.

Основними складовими механізму інформаційного забезпечення публічного управління, на нашу думку, є: суб'єкти управління (органи влади), об'єкти управління (громадяни та установи).

Досліджуючи механізми надання якісних управлінських послуг органами влади на регіональному рівні Ю. Куц під інформаційно-комунікативним забезпеченням цих послуг на будь-якому рівні розуміє існування двох інформаційно-комунікативних систем – внутрішньої і зовнішньої. Перша характеризує внутрішні зв'язки і механізми управління, за допомогою яких орган влади вирішує інформаційно-комунікативні завдання, пов'язані з функцією підготовки і прийняття управлінських рішень. Друга розкриває ту сферу управлінських стосунків, де інформація у вигляді послуг надходить на зовнішній інформаційний ринок з метою впливу на суспільні відносини і свідомість громадян [3, с. 133].

Розширюючи попереднє визначення і беручи до уваги широту, складність та багатоаспектність поняття публічного управління, можна сказати, що інформаційно-комунікативне забезпечення в галузі публічного управління – це сукупність ресурсів, технічних засобів, методів, структур, фахівців, що сприяють формуванню та

реалізації комунікативної політики держави, ефективній та результативній взаємодії суб'єктів управління із зовнішнім і внутрішнім середовищем, налагодженню співпраці органів влади з громадськістю щодо задоволення їх інформаційних потреб та створенні умов для участі громадськості в прийнятті управлінських рішень.

Механізм комунікативної взаємодії, на думку сучасних науковців у галузі управління доцільно розглядати як послідовну реалізацію комплексу правових та організаційних дій, що базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації та використанні відповідних методів управління, спрямованих на задоволення інформаційно-комунікативних потреб населення і організації діяльності органів влади.

Розглянувши визначення механізму надання управлінських послуг та механізму комунікативної взаємодії, дійшли до висновку, що механізм інформаційно-комунікативного забезпечення публічного управління – це система, яка забезпечує реалізацію публічної влади через комплекс взаємозв'язаних технічних засобів, методів, структур, фахівців, що сприяють формуванню та реалізації комунікативної політики держави, ефективній та результативній взаємодії органів влади з громадськістю завдяки зворотному зв'язку.

Список використаних джерел

1. Публічне управління та адміністрування : словник-довідник // Укладники: Руденко О.М., Шершньова О.В., Бакуменко В.Д., Філіпова Н.В., Ткаленко Н.В. За заг. ред. – К.: Кондор-Видавництво, – 2016. – 178 с.

2. Сніцаренко П. М., Саричев Ю.О. Роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління // Державне управління: теорія та практика. – 2016. № 1. – С. 46-56.

3. Якісні управлінські послуги – головна умова підвищення довіри населення до органів влади : кол. моногр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр.; [Ю. О. Куц, С. В. Краснопорова, О. К. Чаплигін та ін.; за заг. ред. Ю. О. Куца, С. В. Краснопорової]. – Харків : ХарPI НАДУ : Магістр. – 2006. – 192 с.

VOLODYMYR YATSENKO

*Associate Professor, Humanitarian and Social-political Sciences Department
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD in Public Administration*

VIKTOR KOMAROVSKYI

*Department of Management and Business Technologies,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD, Associate Professor*

PRINCIPLES FOR BUILDING AND IMPROVING THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN OTHER COUNTRIES: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The organizational structure of public administration is a component of the public administration system, due to its socio-political nature, socio-functional role, goals and content, which combines a certain set of public organizations, their staff, material and information resources allocated and spent society for the formation and implementation of public administration influences and maintaining the viability of the subject of government. The defining prerequisite for the effective functioning of the public administration system is the organizational structure of public administration, focused on ensuring the proper implementation of the defining goals and objectives. The organizational structure of public administration is a public administration category that characterizes the relationship of the set of state apparatus and organizational relations between them, which are based on strict subordination and should ensure the relationship between management and control subsystems, the interaction of system elements.

Any structure reflects its components, the internal form of organization of the system, its statics, while organizational relations ensure the effectiveness of structural relationships. The interconnection and subordination of the elements of the structure are dynamic, as they must follow the changing object of control. Therefore, it is a set of management units that must be placed in strict subordination and ensure the relationship between the subject and the object of management [1].

Domestic organizational management structures, in contrast to foreign organizational management structures, are less flexible and adaptable – and represent a rigid structure that needs to be modernized. Foreign organizational structures of public administration can be modernized, replacing some structural elements, which we see in Japan, the United States and Germany.

In Ukraine, the linear-functional organizational structure of management is mostly used. The advantage of the linear-functional structure is that the departments have people who perform similar tasks. However, this type of structure implies weak links at the horizontal level, excessive development of vertical subordination and a cumbersome apparatus of employees of functional services and management levels. However, as a result, the level of public administration increases, and the development of self-governing mechanisms in managed facilities encourages the search for new organizational structures that meet the spirit of the times.

In Ukraine, only come to understand that before creating an organizational structure of any type at the level of public authorities, you must first determine the goals and functions of government, which are primary in relation to the organizational elements of public administration. First, the organizational structure is created – and already under it are selected goals and functions. This method of construction does not determine the level of progressiveness of the organizational structure of public administration.

Accordingly, in the formation of new organizational structures of public administration should pay attention to foreign experience, adapting it to the Ukrainian economic situation at the present stage of development.

Thus, in most foreign countries, multidimensional forms of organizational structures are used. The main property of multidimensional structures is to change shape, to adapt to changing conditions, which is why they are called adaptive. Matrix management structure is a modern type of organizational management structure, which is created by combining two structures – linear and program-target.

The matrix structure is an attempt to also take advantage of both functional and design principles, and if possible to avoid their disadvantages. Such a structure is characterized by double, triple and more complex subordination of structural units. Under such a structure, various committees and commissions of specialists are created. This structure is mobile, flexible, universal.

As is known, in the world practice of Western countries (Spain, France, Belgium, Portugal, etc.) there was a transition in the 70s of the last century to the development of adaptive organizational structures that provide rapid adaptation and flexible response to environmental change. The adaptability of the organizational structure is determined by its ability to effectively perform given functions in a certain range of changing conditions. Flexibility shows the ability of public administration bodies to change their activities in the decision-making process in accordance with the emerging tasks and to establish new connections, without violating the properties of the existing organizational structure. In practice, this can be seen in the reshuffling of senior officials and the granting of political character to certain positions in the existing organizational structure [2] (Canada, France, USA, Germany).

In the comparative analysis we can draw the following conclusions about the specifics of the organizational structure of public administration. First of all, the choice of effective construction of organizational management structures depends on the factors of direct and indirect influence. Also, the organizational structure of public institutions should not be complicated. Analysis and evaluation of organizational structures of public administration show that as social systems develop, their organizational structures become more complex. But the complexity of organizational structures has a number of negative consequences. These include: increasing the number of management staff, slowing down the flow of information, reducing the efficiency of response. Sometimes it turns into an open bureaucratic form in relation to visitors to public institutions.

Simplification of the organizational structure of public administration is an urgent task not only for our country, but also for a number of Western countries. The organizational structure of public administration should achieve the optimal combination of centralization and decentralization, avoid duplication of functions, the minimum possible number of hierarchical levels to ensure the shortest path of accumulation and passage of information between the order and its implementation.

Thus, the study of the principles of domestic and foreign experience of organizational structures of public administration shows the objective need to select and model those organizational structures that are more in line with the trends of market economy, democracy and management.

References

1. Ny`zhny`k N.R., Mashkov O.A. Sy`stemny`j pidxid v organizaciyi derzhavnogo upravlinnya: Navch. posibny`k / Za zag. red. N.R. Ny`zhny`k. – K.: Vy`d-vo UADU, – K.: 998. – S. 67 – 70; 8 – 98; 4 – 5.
2. Bily`ns`ka M. M. Kadrova polity`ka i derzhavna sluzhba : konspekt lekcij / avt. kol. : M. M. Bily`ns`ka, O. L. Yevmyeshkina, I. G. Suraj. – K. : NADU, 2012. – 72 s.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

SERGIU CORNEA

Associate professor «Dunarea de Jos» University of Galati, Romania

AN ARGUMENT IN FAVOR OF CHANGING THE PARADIGM OF THE PHENOMENON» STUDY OF TERRITORIAL ORGANIZATION OF PUBLIC POWER IN THE POST-SOVIET STATES

The paradigm is a theoretical construction that provides a useful research tool for solving existing problems. The paradigm is a dominant scientific achievement over a certain historical period of time in a particular scientific community. It is a model for formulating problems, research methods and identifying solutions [2, p. 58]. The paradigm» elaboration means the creation of a theoretical and methodological framework that allows researchers to advance research hypotheses and to prove them experimentally.

In the post-soviet states, the paradigm of the *administrative-territorial structure of the state* continues to be used, which is based on the approach to the distribution of state power in relation to the territory from top to bottom inherent in non-democratic societies. This model, built on the principles of authoritarian regimes, is sufficiently stable, but excludes local initiative and the mobilization of own resources for development. It is obvious that this model of territorial organization of public power requires a radical reform, and in order to successfully carry out the reform it is necessary to change the research paradigm of the phenomenon.

The paradigm of *territorial organization of public power*, proposed by us, is based on the ascending approach of the phenomenon that has, as a starting point, the recognition of the plurality of public territorial collectivities in the contemporary democratic societies. In such an approach, the distribution of public power in relation to the territory does not consist only in the delimitation of the territory of the state, but is an ample process of identifying the optimal territorial dimensions for the local and intermediate communities. The search for a territorial optimum meets two basic tasks: a) the self-sufficiency of local communities and b) ensuring the conditions for the functioning of the local democracy.

The paradigm of the territorial organization of public power is based on the following statements:

in contemporary states, the people» power is realized at different levels, having various forms (the collectivist-volitional vision of public power) [3, p. 13];

at each level of existence of the subnational collectivities, their population, as a component part of the people, directly or through the authorities, created by these collectivities, achieves, within its territorial limits, the public power, according to the legal provisions;

the power of each subnational community represents a component part of the public power, which together with the state power, forms a unitary system of public power;

the legal foundation of this public power is constituted by the Constitution and the laws of the state, which attribute to the elective authorities of the local collectivities the necessary competence in order to realize their power.

The territorial dimensions of local power influence the ways of action of the local power and the efficiency of its activity.

The paradigm of the territorial organization of the public power includes the following component parts:

territorial organization of state power;

territorial organization of local power;

judicious distribution of responsibilities between state power authorities and local power authorities;

collaboration of public power levels in achieving the general interest.

The basic idea of the paradigm is that the phenomenon of public power in the contemporary democratic state must be approached not only in relation to the state, but much more broadly, in terms of the existence both of the public power of the people, and of the existence and functioning of the public power of the local collectivities, as a power of the same social nature, but being different in form and content from the state one. These communities have their own public power, based on two essential elements: the local population and the local elections through which its representative bodies (decision-making and executive) are elected.

The paradigm of the territorial organization of the public power offers the possibility to treat the problem of the territorial organization of the public power from the perspective of the democratization processes, characteristic of the contemporary world. The multilevel character of the public power, determined by the territorial limits, in which it is applied, implies the study of the given phenomenon in all its forms of manifestation and the elaboration of the unitary criteria for the analysis of the organization of the public power structures. In such an approach, it is important to analyze the efficiency of the organization of public power in accordance with the territorial principle, of the resources it has and will use in order to legitimize or strengthen its position.

Being coherent and sufficiently accessible for perception and application, the paradigm of the territorial organization of public power is a useful research tool for researching the phenomenon of public power in contemporary

societies. In the context of the modernization processes that are taking place in the post-soviet states, the development and adoption of a unitary paradigm of state power and its territorial organization, is very relevant. On the basis of this paradigm, a unitary and proportional system of rational territorial organization of public power can be achieved, without which its effective functioning is impossible.

The positive implications of applying the paradigm of the territorial organization of public power in both research and practice are based on the following reasoning:

In democratic societies, due to the eligibility principle applied to the establishment of public authorities, there is a permanent movement of people that participate in local political life and accede to civil service positions in the system of local public authority. These very officials and local elected officials, who in most cases have very vague knowledge about forms of manifestation and realization of public power, would require a theoretical support based on a unitary scientific view of public power that would serve as a useful tool in the process of making decisions and exercising powers;

Under the new conditions of social development, marked by the process of reevaluating concepts and values, especially those anchored in the past, there is a need to develop a modern vision on the territorial organization of public power that would reflect and correspond to new realities, without ideological constraints and propagandistic dogma. Considering that over the past three decades, various views on the territorial organization of public power have been developed and promoted, an objective need arose to systematize the approaches, ideas and knowledge obtained within the paradigm on the territorial organization of public power.

The realities of contemporary society (political, economic, social) also require the identification of new mechanisms and methods for developing public power both at central and local levels and the institutionalization of civilized, very clearly defined and legally regulated mechanisms that would establish collaboration between levels of public power.

Promoting scientific research on the territorial organization of local power by providing a unified theoretical framework for the analysis of this phenomenon.

Analysis of the experience of the territorial organization of the public power, accumulated by other states, with the preference of those, who are in similar or comparable conditions with those in the post-soviet states, from the point of view of building their own system. It is necessary to rationally use foreign experience, taking into account national peculiarities, history and mentality of the population of post-soviet states. Institutional borrowing and uninspired copying of practices used in other states can have negative consequences for national systems of territorial organization of public power.

Framing theoretical and practical issues related to the territorial dimension of public power within the paradigm of the territorial organization of public power will allow officials, who are working in public authorities, local elected officials, as well as all interested and involved persons, to understand the processes, that are taking place in society, thereby stimulating their civic participation [1, p. 39-40].

References

1. Cornea S. The territorial organization of public power: the shaping of an academic field. In: Cross-Border Journal of International Studies, 2016, nr. 1, p. 37-46.
2. Kuhn Th. Structura revoluțiilor științifice. București: Humanitas, 2008.
3. Чиркин В.Е. Публичная власть в современном обществе // Журнал российского права, 2009, № 7, с. 3-13.

INA FILIPOV

University assistant Cahul State University «B.P. Hasdeu», Republic of Moldova

THE ADMINISTRATIVE DIMENSION OF SOCIAL COHESION AT THE LOCAL LEVEL

Social cohesion has a special relevance for the Republic of Moldova, given that all areas are relevant for our society, which, according to the classification, are subdivided into three main areas (social relations, identification and orientation towards the common good) and three secondary areas (shared values, equality and quality of life) [1, p. 166]. The government bodies are responsible for many of these areas, whose interests should be related to ensuring well-being, improving the quality of life and building cohesion.

Thus, the concept «social cohesion» should not be missing from the agenda of public policy actors. It is known that the term «actor» includes both state entities (central and local public administration bodies, spread and decentralized services, etc.), and those within society (trade unions, NGOs, interest groups, etc.), which are directly or indirectly involved in the public policy process. [2, p. 84]

This approach to social cohesion reveals the institutional nature of the concept analysis, the usefulness of which is due to the separate contribution of the actors to the development of cohesion indicators, as well as to the correct assessment of the risk factors for social cohesion. In this context, the most requested are the local administrations that are closest to the local authorities and the problems that exist at the territorial level. Or, for local actors, the degree of responsibility increases since they realize that the level of development of local public administration is one of the factors that determine the formation of social cohesion, which, in turn, is the main indicator of democracy, local democracy and bringing power closer to the citizens.

For local public administration authorities, social cohesion is identical to a function that establishes the link between institutions and citizens. It also refers to the fact that, in socially cohesive communities, citizens are involved in the political and decision-making process, which confirms the hypotheses of some researchers, that define engagement and participation in indicators or values of social cohesion. When citizens are involved in local policy decisions and

implementation, it increases the legitimacy and quality of decision-making and implementation processes. At the same time, this involvement can create a sense of «belonging» and «community» that goes beyond the specific field, in which the policy is targeted. In these cases, user involvement and participation could also contribute to social cohesion. [3, p. 46]

When it comes to a sense of community belonging, it implies community support, cooperation, unity and solidarity with others. And, on this dimension, the local administration has a mission to stimulate the need to belong to a certain group that can force a person to change his actions, attitudes and behaviors, so that he is similar to others. The tendency to conform the certain norms and values is normally attributed to direct and indirect social pressures within the group or in society as a whole [4].

Many social cohesion policies should be based on citizens» satisfaction with development indicators. For this it is indicated to carry out the diagnosis of social cohesion at local level, in accordance with the following blocks:

Current social problem in the locality or region;

The socio-political activity of the population from the locality or region, the level of trust of the population towards the authorities;

The impact of the economic crisis on the social tension, the willingness of the inhabitants to protect their rights, to participate in protest actions;

Job satisfaction, salaries, level of material well-being;

The need for social support from the state;

Satisfaction with their health and health care system;

Satisfaction with the education system;

Satisfaction with housing conditions;

Satisfaction with the existing system of state social guarantees;

Interethnic relations, etc. [5, p. 110]

Such actions would increase the chances of decision-makers to initiate policies, where the need is high, where the risks outweigh the positive results, where the level of development disparities is exceeded. Respectively, should be taken the measures to ensure the well-being, facilitate the integration of different sections of the population, improve the quality of life in the locality and region, promote equality, especially in access to public services and services, by encouraging various forms of education, and personal and professional development, etc.

Consequently, another factor in the development of social cohesion could be an increase in the well-being of population by improving the quality of public services, decision-making, inter-institutional collaboration, and direct communication with the citizen. Thus, the policy for the development of social cohesion at the local level is the ideological basis on which a social security society is formed with a high level of quality of life for each of its members. A society of social cohesion and prosperity is a society with an open and responsible administration, which is in constant dialogue with civil society and is able to effectively solve the most complex problems and rationally use its administrative and financial potential. At the same time, society itself, is moving towards self-organization in accordance with the principles of social cohesion, giving priority to local autonomy, in increasing the level of well-being of the population.

Therefore, in the process of developing social cohesion at the local level, special attention should be paid for increasing the level of competence of local elected officials, whose tasks include representing the interests of the population, developing standards of their activities, aimed at:

Creation of favorable social conditions for innovative economic development of locality or region, development and implementation of modern technologies;

Participation of the population in assessing the effectiveness of public administration;

Development of the intellectual potential of the region, based on the modernization of the education system, intensification of information and interpersonal interaction;

Strengthening the atmosphere of social optimism and mutual trust between people;

Development of charitable and social assistance to groups of the population in difficult living conditions;

Strengthening the family and improving the demographic situation, mainly due to an increase in the birth rate, a decrease in mortality and divorce, and a decrease in migration;

Revival and development of traditions of spirituality, culture, interpersonal communication, mass participation in positive socially significant events, etc.

References

1. Petru Negură, Victor Mocanu, Mihai Potoroacă. Coeziunea Socială în Republica Moldova din perspectiva apartenenței, încrederii și solidarității sociale (2016–2018) // CALITATEA VIEȚII, XXX, nr. 2, 2019, p. 162–188;

2. Mihaela Păceșilă. Actorii implicați în ciclul politicilor publice – stakeholderi ai politicilor publice. // Cercetări practice și teoretice în Managementul Urban, Anul 3, Nr. 8, 2008, ISSN: 1842-5712;

3. Menno Fenger. Deconstructing social cohesion: towards an analytical framework for assessing social cohesion policies. // CORVINUS JOURNAL OF SOCIOLOGY AND SOCIAL POLICY, vol.3 (2012) 2, 39–54;

4. Difrine Madara (Author), 2019, The Concept of Community and Sense of Belonging, Munich, GRIN Verlag, <https://www.grin.com/document/504364>;

5. Татьяна Юдина. Региональная социальная сплочённость как показатель качества жизни россиян: социологическое измерение. // Журнал: Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Социологические науки, 2013, с. 107 – 116.

THE INFLUENCE OF THE EUROPEAN PROJECTS ON INCREASING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: THE CASE OF QFORTE PROJECT.

The phenomenon of globalization is becoming more and more felt in recent years, producing changes in education systems around the world. The rapid development of information technologies requires major changes in the education sector, which can no longer preserve its traditional, national character, regulated by government policies, but tends to take on an international dimension.

Sooner or later, the existence of a viable quality assurance system will be truly considered a priority. Undoubtedly, the quality in higher education can be ensured under the application of an adequate concept of quality.

The main purpose of higher education is to change the student as a personality, as a level of knowledge, skills, competencies, developing his ability to self-study. The higher education institutions have a duty to ensure a qualitative teaching, learning and assessment in order to contribute to the personal and professional development of students, to the well-being of society and their sustainable development. The quality of educational process can not be assessed only by calculating quantitative indicators, such as: number of students/university staff, capacity of reading rooms, laboratories, libraries, etc., there are a number of specific indicators in this field among which can be enumerated: the academic and psycho-pedagogical competence of the university staff, the capacity to satisfy the social needs and demand, the moral aspects of the university activity; students satisfaction; the cultural, ethical and social responsibility of the university; the conditions of employment and work offered to staff; academic mobility, etc. [1, p. 313]

Ensuring the quality of education become a priority area of educational integration in the Republic of Moldova. Nowadays, quality assurance has become an important policy tool. It allows to regulate the work of higher education institutions in circumstances, where the government regulations have weakened and government expenditures per student have decreased, but, at the same time, the requirements for the efficiency of public spending on educational goals have increased. The solution to the problem of improving quality is also influenced by the worldwide convergence of scientific potential, the exchange of knowledge, technologies, the development of international institutions and cooperation [2, p. 44-45].

Both Moldova and each country have their own bodies, procedures, quality assurance mechanisms, but today the emphasis is on the international dimension. Indeed, the active renewal of the structure of qualifications and degrees in the European Higher Education Area increases the need to improve quality and its cross-border control, but accreditation acts as a mechanism for the state to provide a guarantee of the quality of education for citizens. [3, p. 41]

At the heart of all quality assurance processes are two overarching goals – reporting and improvement. Taken together, the achievement of these goals contributes to the formation of confidence in the activities of higher education institutions. A successfully implemented quality assurance system will provide the necessary information about the quality of activities of higher education institution (reporting) for the university and public, as well as to provide advices and recommendations for its enhancement (improvement). Therefore, quality assurance and quality improvement are interrelated processes. They can support the development of a culture of quality that embrace everyone from students and teachers to university administration.

European projects play vital role in achieving these goals. One of the great examples is the ERASMUS+ project – «Enhancement of Quality Assurance in Higher Education System in Moldova» (QFORTE) – thanks to which, by the end of 2023 the Republic of Moldova will be able to improve the quality assurance of higher education. The main goal of the project is to contribute for deeper integration of the Republic of Moldova into European Higher Education Area through the enhancing of quality assurance in higher education system. Also, the project has specific objectives, which are: a) to promote and strengthen the quality assurance culture and to build national consensus of the key-actors; b) to develop and advance a national legislative framework and stimulate regulatory changes in HEIs in Moldova; c) to enhance the quality assurance management of HEIs in Moldova through international institutional accreditation; d) to build the institutional capacities of higher education institutions in Moldova for efficient and effective implementation of quality assurance reform.

Based on this project, the universities of Moldova will develop the amendments to the Code of Education of the Republic of Moldova; evaluation procedures for accreditation of joint programs; recommendations for reforming the national Methodology on institutional quality assurance accreditation developed; strategies for Quality Assurance development; modernized manuals; action plans for further quality assurance consolidation elaborated after passing the international accreditation; etc. [4]

Thus, the guarantee and provision of high-quality higher education is the main guidelines of the Bologna reforms. With each stage, attention to quality increases: first of all, it is quality that can bring the country to the forefront in the field of research and education and increase its competitiveness. We can say that it is necessary to move towards the formation of professional communities, who are discussing the quality problems of higher education, and, in order to solve them – towards active cooperation between universities, their structures, organizations, that are competent in education.

It can be hoped that the engagement of the different quality assurance communities will continue to grow, and that in the next decades focus will move from form to content and that a continuous dialogue will continue on how best to achieve that. This discussion should engage larger number of academics and students in quality enhancing discussions on such aspects as learning and teaching, student-centered learning, curriculum development, learning outcomes, recognition, ECTS and the Diploma Supplement. It is to be hoped that the dialogue will engage or re-engage ever larger circles of higher education stakeholders of the Republic of Moldova. And that the positive organizational experience from

the European quality assurance community after the QFORTE» project will finish will contribute to the next phase of development of the higher education in the Republic of Moldova.

References

1. Savga L., Concepția sistemului de management al calității în instituțiile de învățământ superior. UCCM, ASEM, Fundația Soros-Moldova. Chișinău: Dep. Ed.-Poligr. al ASEM, 2006.
2. Себкова Х. Аккредитация и обеспечение качества высшего образования в Европе // Высшее образование сегодня. 2002. №12, с. 44-45
3. Quality Procedures in European Higher Education. ENQA Occasional Papers 5. European Network for Quality Assurance. Helsinki, 2003. p. 41.
4. QFORTE official web page – <https://qforte.usm.md>

ANGELA POPOVICI

Associate Prof., Ph.D. Academy of Public Administration, Republic of Moldova

CORNELIU POPOVICI

Associate Prof., Ph.D., Republic of Moldova

CHALLENGES OF GOVERNMENT QUALITY ASSESSMENT THROUGH PRISM OF GLOBAL GOVERNMENT INDICATORS

Assessing the quality of governance is a very important goal in the context of analyzing the concept of good governance. It has been repeatedly stated in the literature that good governance drives development. The World Bank and the International Monetary Fund have focused their efforts on encouraging recipient countries to undertake structural reforms of the public sector. Such efforts, generally aimed at reducing public sector spending, have often had the opposite effect and have been replaced since the mid-1990s with efforts to develop the administrative capacity. This approach has also not proved to be more successful, with the World Bank concluding that institutional development efforts have been largely ineffective and that a possible cause is related to the fact that many of them have not been targeted in such a way as to have an impact on the quality of the entire public management system [2].

The quality of governance has become an increasingly important issue in countries around the world, both developed and developing. While the evidence suggests issues of governance for development, there is less understanding which issues matter the most and how to improve governance. The main problem is the lack of reliable, valid and comparable data on key governance issues. This left many questions unanswered about when, why and how governance makes a difference in how countries develop. Current indicators also provide inadequate measures for assessing change and informing strategies to improve governance.

Worldwide Governance Indicators (WGI) – is a project launched in 1996 that aimed to aggregate an increasing number of indicators that measured different elements of governance in a growing number of countries. The definition of good governance that led to the structuring of the WGI database is as follows: «the traditions and institutions on the basis of which authority is exercised in a particular country».

Even if we trust WGI, we must be aware that there are limitations to how we can use the data. Global Governance Indicators provide comparable governance data for a very large number of countries and for a fairly long period of time. They have managed to maintain interest in governance and in some cases have encouraged some countries to undertake reforms to improve the quality of governance.

Donor governance assessments are important for several reasons, but they cannot feed into national governance dialogue at the general, thematic or sectoral level, as can assessments conducted under the ownership of the national governments or on the basis of peer reviews. It is important to support national evaluation initiatives, or peer (collegial) ones, to strengthen capacities for evaluating and discussing issues related to good governance. A healthy debate on the governance process must be fueled by various assessments that must be credible and based on proven observations. Donor bodies can harmonize the support provided to different evaluators (statistical offices, universities, research institutes, non-governmental organizations) to ensure diversity and pluralism. At the same time, it is important for national actors to be involved in the development of evaluation mechanisms and tools. The evaluation tools that will allow the comparative analysis of the governance process (public finance management, administrative decentralization, transparency and access to information, etc.) will gain in relevance and legitimacy when national actors participate in their development [1].

At the same time, national evaluation bodies evaluate governance for the following purposes: aid allocation, verification of use and risk management, preparation of dialogue, consideration of the national context in the design of operations, identification of programs and projects that are too ambitious, etc.

It is important to limit the number of objectives followed by a single governance assessment and to use several types of governance quality assessment. For example, it is unlikely that the same assessment tool or procedure can be used to make decisions on overall aid allocation and risk management and to decide whether and how to support government projects or reforms in specific sectors. Clearly defined operational objectives facilitate the selection of the evaluation tool and increase the impact of its use. A comparative analysis can usefully be linked to indicators and analytical approaches to ensure that evaluations are sensitive to specific contextual constraints and opportunities.

In the same context, it is necessary to evaluate and approach governance from different perspectives. Diversity is to be adapted to the subsequent evolution of governance concepts. The concept of governance is currently widely used. It can be normative or analytical. Greater emphasis can be placed on public management, the political system, social or economic governance, for example. Governance processes, official regulations or results may be preferred in the analysis; we can evaluate governance at national level or according to sectoral or thematic axes.

If this diversity is an asset, there is a need to further improve the understanding of governance processes and their links to development and to improve indicators and other approaches to evaluation. This clarifies the discourse and encourages an informed dialogue with partners, other organizations and academia on the advantages and disadvantages of different approaches to government evaluation. At the same time, end users can check what evaluations really say and what they don't say, but also the integration of evaluations in diagnoses for sectoral or thematic programs. Any sectoral or thematic program has a governance component that is more or less able to be developed. Specific, agreed and joint evaluations are likely to have a greater impact on the development of sectoral action plans and thematic programs [3].

In conclusion, we would like to emphasize that the evaluation of the quality of governance, although it is a complex process, is a very important desideratum in the context of the analysis of the concept of good governance. The existence of several evaluation methods offers the possibility to choose the most appropriate tools for each country and the existing concrete context, necessarily involving in this process various national evaluation bodies in order to offer a greater credibility and legitimacy to the conducted analysis.

References

1. Réseau sur la gouvernance (govnet). OCDE, 2009. <http://www.oecd.org/fr/developpement/gouvernance-developpement/43511474.pdf>
2. The World Bank annual report 2000 : Annual review and summary financial information. <http://documents.worldbank.org/curated/en/931281468741326669/Annual-review-and-summary-financial-information>
3. Van de Walle S. Peut-on mesurer la qualité des administrations publiques grâce aux indicateurs de gouvernance ? In: Revue française d'administration publique, 2005, nr. 3, pp. 435-461. <https://www.cairn.info/revue-francaise-d-administration-publique-2005-3-page-435.htm>

BOGDAN STEFANACHI

*PhD. Habil. Associate professor «Alexandru Ioan Cuza» University of Iasi
Faculty of Philosophy and Social-Political Sciences
Department of Political Sciences, International Relations and European Studies*

GLOBALIZATION, STATE AND FRAGMENTATION (AS DECENTRALIZATION OF POWER)

Globalization is associated with a *new* regime of sovereignty as a result of the emergence of some new forms of non-territorial economic and political organization in the global field. It places the state as an interface between the global system constantly shaped by the forces of globalization (especially economic) and the sub-state system mainly characterized by the decentralization of power.

The study tries to underscore the way the state is shaped by the global transformations and, at the same time, the way the state is transforming itself under the pressure of such challenges. So, it will be underlined the shift from globalization to fragmentation as a reflection of political costs mediated by the state: sometimes, globalization changed the accent from the domestic sectors; other times, the domestic interests had priority and so the international fragmentation resulted. Analyzing this two interconnected identities, the study stresses the manner is working in an inclusive logic fragmentation and globalization, as contemporary identities.

Globalization is the favored term to describe the international reality after the end of Cold War, and most of its researchers refer to it as an *evolutionary process*, a *historical transformation* or as a *multidimensional reality* which comes from diversity which is part of its intrinsic nature. The constant element of these approaches is represented by the illustration of the interdependences growth as the result of the «growing interconnectedness reflected in the extended flows of information, technology, capital, goods, services, and people throughout the world» on one hand, and of the growth of the opening, transparency level, on the other hand.

Globalization could be analyzed with maximum of results, starting from the evolution of economical space, from the evolution and changes in the structure of the contemporary economy; but at the same time, we must underline that if «the dynamics of globalization is controlled by the economic forces, yet its most important consequences are related to the political realm.»

If we will understand globalization from the transformation of domestic national policies, neo-liberal arguments against the proactive state intervention to administrate the working/functioning of the market, are the best to reflect the economic and political tendencies of the end of the XX century and the beginning of the XXI century. State contracting, official regulation diminishing determine the actual abolishment of the existing restraints in the way of the free movement of persons, goods, services and capitals, in other words the public sector must come to an end in coordinating the forces of the market in global context. Moreover, according to Martin Carnoy and Manuel Castells, the very source of globalization has been represented by the capitalism restructuring process – both of the state and corporations – meant to overcome the mid 1970's crisis. This reform has a profound liberal nature in the conditions in which «deregulation, liberalization, and privatization, both domestically, and international were the institutional basis that paved the way for new business strategies with the global reach.»

On the other hand, at the international level, globalization represents or creates the necessary conditions for the manifestations of some entities which erode the traditional role of state as the single international actor. This means that globalization is associated with a regime of sovereignty as a result of the emergence of some «new and mighty forms of non-territorial economic and political organization in the global field, similar to multinational corporations, transnational social movements, international regulatory agencies, etc.»

Unlike a fundamental classical approach on the extremely rigid distinction between the state domestic aspects and coordinates and the exogenous environment the state acts, such a comprehension sketch will try to encompass and analyze the two components – domestic and external – in a functional manner. Therefore, globalization needs also to be understood as a number of changes within the state, and not simply as a range of external forces set against it, historically, transnational forces and the separate state have developed in tandem. In other words, such a model allows to capture the interaction between substate and suprastate at the state level like a «combination of relative autonomy and symbiotic interdependence.»

Thus, it seems that the contemporary state positions itself at the crossroads between the vectors of globalizations and the forces supporting its internal power dilution – these two aspects representing the major contemporary challenges towards state.

So, if globalization is a process of contemporary world, and some of its main consequences can be analyzed at the level of state changes, then, state itself can be conceived from the processual perspective. Thus, pre-modernity is characterized by pre-statality and post-imperial chaos, the modern world proposes a classical image of the state given by the recognition of the sovereignty principle, and, in parallel, by the clear separation between domestic and international affairs of the state, and ultimately, the postmodern state is no longer based on the balance system and no longer underlines the importance of sovereignty or clear division between domestic and external politics. The postmodern state is the state which transformed under the pressures of globalization and is one of the actors populating the post-international politics space.

This simple enumeration, from the evolutionary-historic perspective, of the aggregation forms of state should vanish away the phobia its reform or evolution unleashes under the globalization impact: the state hasn't been always like this and won't remain like this forever!

Today, globalization limits state sovereignty and at the same time redefines its social borders. If the classical nation-state implies the existence of a national community as referent, then globalization forces the state to modify this frame of reference, national communities lose their political representation channel and the next move is represented by the development of the nationalism against state. Therefore, as a natural development of the state «the separation between nation and the state is a fundamental process characteristic of our time.» Without generalizing this separation, we must underline the fact that the state loses its attributes offered by modernity. The global economy and the informational revolution have seriously reconfigured the fundamental institutions of the governing processes peculiar to the modern state and thus they modified two of the central features of the modern state: sovereignty and territory.

In this new *power geography*, globalization implies at least «a partial denationalizing of national territory and a partial shift of some components of state sovereignty to other institutions, from supranational entities to the global capital market» or, in other words, sovereignty and territory are relocated in other institutional arenas outside the state and outside the traditional territory framework, sovereignty being decentralized and territory partly denationalized. As a result of such changes the nation-state finds itself forced on one hand by the global market forces, and on the other hand by the political imperatives of the power shift. Therefore, if the market forces denationalize territory, the power shift is made placing the sovereignty in a variety of institutional arenas of the transnational (legal) regimes type.

In this framework, globalization must be understood from the enlargement and redefinition of the power relations perspective: firstly, nation-states have functionally become parts of a vaster pattern of global changes and, secondly, the idea of global politics underlines the complexity of the interpenetrations that transcend states and societies, adding them a large network of agencies and organizations. Within such an anarchical / complex context the predictability of these interactions may be analyzed through the international regimes perspective which reflects the intensification of the global and regional engaging patterns.

References

1. Calhoun, Craig, *Nationalism* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1998).
2. Carnoy, Martin, Manuel Castells, «Globalization, the knowledge society, and the Network State: Poulatzas at the millenium», *Global Networks*, 1 (2001): 5.
3. Castells, Manuel, *The Rise of Network Society* (Oxford: Blackwell, 1996).
4. Clark, Ian, *Globalization and Fragmentation* (Oxford: Oxford University Press, 1997).
5. Clark, Ian, *Globalization and International Relations* (Oxford: Oxford University Press, 1999).
6. Hopper, Paul, *Living with Globalization*, (Oxford, New York: Berg, 2006).
7. Mann, Michael, «Has Globalization Ended the Rise and Rise of the Nation-state?», *Review of International Political Economy*, 4:3 (1997): 472-96.
8. Modelski, George, «Globalizations as Evolutionary Process,» in Modelski, George, Tesselano Devezas, William R. Thompson (eds.), *Globalization as Evolutionary Process. Modeling Global Change* (London: Routledge, 2008).
9. Rodrick, Dani, *Has Globalization Gone Too Far?* (Washington D.C.: Institute for International Economics, 1997).
10. Rosenau, James N., *Turbulence in World Politics. A Theory of Change and Continuity*, (Princeton: Princeton University Press, 1990).
11. Sassen, Saskia, *A Sociology of Globalization* (New York: W.W. Norton&Company, 2007).
12. Sassen, Saskia, *Losing Control? Sovereignty in an Age of Globalization* (New York: Columbia University Press, 1996)
13. Scholte, Jan Aart, *Globalization. A Critical Introduction* (London: Palgrave, 2000).

THE IMPACT OF THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS ON ENSURING THE NATIONAL INTERESTS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

As evidenced by international practice, including the post-Soviet space, the desire of the Republic of Moldova to ensure its primary national interests, expressed in self-preservation and self-development, determines the vector of external development for it.

In the conditions when the new world order is outlined around major power poles, it is obvious that the Republic of Moldova cannot remain outside of the emerging communities, while integration with one of the poles is becoming vital to ensure its own development prospects and national security. For the Republic of Moldova, such a pole is the European Union, with its undeniable political and economic weight.

The national interests of the Republic of Moldova in the context of European integration are, first of all, entering the EU market, obtaining investments and modernizing the state system. In this regard, Moldova will work on the further implementation of reforms and strengthening economic potential in order to increase the competitiveness of production, the welfare and quality of life of the population, ensure financial, energy, food and transport security, stability and sustainable development of the national economy, including its industrial and innovative component.

However, not all national interests are determined solely by economic parameters. Within the framework of ensuring national interests, the Republic of Moldova is interested in the development of at least seven priority tasks: Consolidation of Society besides Reintegration, Education and Health Care System, Knowledge Economy, Energy, Agriculture, Tourism, Legal System and Justice.

The attractiveness of European integration for the Republic of Moldova lies in the fact that, since 2004, the construction of a system of European security policy in Eastern Europe was supposed to have a stabilizing role. In these conditions, European integration began by spreading European values from Western to Central Eastern Europe in the format of expanding NATO and EU security institutions, as well as by involving partner countries in joint thematic programs in the field of political, humanitarian and economic development. The main programs that contribute to strengthening the national interests of the Republic of Moldova are the following:

Institutions of law and public administration reform (the concept of good governance): The EU contributes to reforming and building an independent, transparent and professional justice system, capable of contributing effectively to the rule of law and the protection of human rights. The independence of the judiciary system is a paramount, along with the fight against corruption and money laundering.

Social and human development (social protection, education and innovation);

Digitizing the economy: EU support in this area is channeled through the EU4Digital Initiative, which brings together priority actions and programs to support the expansion of highly innovative digital start-ups in the region. The EU supports and assists the cyber resilience of the Republic of Moldova.

Health: by supporting the implementation of Moldova's health strategy, the EU aims to improve access to and quality of public health services for the population of the Republic of Moldova.

Energy: The EU contributes to the implementation of the national strategy in the energy sector. EU-funded projects, such as EU-funded EU4Energy, ensure safer and more sustainable energy production.

Rural area: The EU promotes the sustainable economic development of rural areas by supporting small and medium-sized enterprises and regional development.

Trade and sustainable development (Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), regional and local development, environment and energy efficiency).

For the Republic of Moldova, the processes of European integration are also extremely important, so the participation in programs and the assimilation with good intentions of financial funds will lead to the consolidation of national interests related primarily to welfare and good governance. Moreover, the progress of the Republic of Moldova within the European integration is directly proportional to its legitimacy to promote its vision vis-à-vis the Eastern Partnership paradigm and the strategic agenda in the EU.

To participate in the thematic programs, the EU has provided financial incentives for partner countries, according to which Moldova received more than 2 billion euros over 10 years. In general, the European Union is by far the largest development partner of the Republic of Moldova. According to the European Commission estimates, in terms of aid to the European Neighborhood countries, the Republic of Moldova receives the highest volume of aid per capita in comparison with other neighboring countries.

In the basis of understanding the process of European integration, the Republic of Moldova constantly emphasizes the key priority of its economic interests (The EU is Moldova's biggest trade partner, accounting for 54% of its total trade), by solving a number of strategic tasks, such as:

- ensuring sustainable economic growth by specializing in the production of certain types of non-serial, technically complex, labor-intensive and high-quality products, the production of which in large states is less efficient
- modernization of the economy in the following sectors of the economy, which could become a priority for innovative entrepreneurship: information and digital technologies, food production, telecommunications, winemaking, production of building materials and new materials, tourism (including medical) and biotechnology.

It should be emphasized that the implementation of this strategy in the Republic of Moldova requires a high level of industrialization, high qualifications of the workforce and effective use of the achievements of scientific and technological progress. All this is achieved, even in developed small countries, due to an increase in the regulatory capacity of the state.

References

1. Euneighbours.eu. 2019. *Top 10 Realizări ale Parteneriatului Estic în ultimii 10 Ani*. [online] Available at: <https://www.euneighbours.eu/sites/default/files/publications/2019-05/Factsheet_EAP_10Years_2019_RO_0.pdf> [Accessed 23 September 2021].
2. Ipre.md. 2021. *Notă Analitică Nr. 3/2020 – Criza COVID-19: Cum ajută Uniunea Europeană Republica Moldova?*. [online] Available at: <http://ipre.md/wp-content/uploads/2020/05/Nota-Analitica-IPRE_Nr.3_2020_Asistent-a-UE-pentru-Moldova_05.05.2020_final.pdf> [Accessed 23 September 2021].
3. Sakovich V. A., Tsybulyak Sh. (2017) Strategy of innovative development of the European Union: state and prospects. Institutul de Relații Internaționale din Moldova. Managementul politicilor de secolitate ale uniunii europene în Europa de sud-est. Materiale Conferinței științifico-practice internaționale, Chișinău.

АЛЕКСЄВА ЯНА ВАЛЕРІЙНА

Одеська обласна державна адміністрація, к.держ.упр.

ГОЛОВУВАННЯ УКРАЇНИ В «СТРАТЕГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ДУНАЙСЬКОГО РЕГІОНУ»: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Внаслідок поглиблення світової економічної кризи, пов'язаної з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, усе більшого значення набувають макрорегіональні стратегії Європейського Союзу, що мають на меті об'єднання країн одного регіону для ефективного використання наявного потенціалу та пошуку шляхів розв'язання спільних проблем [2].

22 вересня 2021 року Кабінет Міністрів України схвалив «Програму головування України в Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону у період з листопада 2021 року по листопад 2022 року» та затвердив «План заходів з її реалізації» [1].

«Стратегія Європейського Союзу для Дунайського регіону» є однією з чотирьох макрорегіональних стратегій ЄС, що спрямована на зміцнення транснаціонального співробітництва в регіоні, подолання диспропорцій в його соціально-економічному розвитку, об'єднання та координацію зусиль усіх учасників для втілення спільних проєктів [2].

В рамках «Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону» країни, що не є членами ЄС, співпрацюють на рівних умовах з країнами – членами ЄС за 12 пріоритетними напрямками, що сприяє згуртованості народів Дунайського макрорегіону та активізації євроінтеграційних процесів.

Таким чином, Україна буде першою країною, яка не є повноправним членом Європейського Союзу, що протягом року головуватиме у даній макрорегіональній ініціативі, до реалізації якої залучено 14 країн Дунайського басейну.

Головування країни у «Дунайській стратегії» є важливим кроком в реалізації євроінтеграційних прагнень України та відповідальною місією, що потребуватиме залучення значних інтелектуальних, людських і фінансових ресурсів.

Дана ініціатива запроваджена з 2010 року. Україну в ній представляють чотири області Дунайсько-Карпатського регіону – Одеська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька. Це – унікальна українська частина Дунайського регіону, яка за площею перевищує 68 тисяч кв. км. і налічує майже 6 мільйонів населення, яке вирізняється найбільшим етнічним різноманіттям з-поміж решти українських регіонів [1].

Основними пріоритетами головування України у «Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону» є сталий розвиток Дунайського регіону шляхом декарбонізації та трансформації економіки, розвитку людського капіталу та ринків праці, прикордонно-митної інфраструктури, залучення додаткових фінансових ресурсів через структури ЄС для реалізації місцевих ініціатив.

Дунайський регіон, як і вся Європа, недостатньо підготовлений до зростання інтенсивності, частоти та поширеності наслідків зміни клімату, особливо враховуючи збільшення обсягу викидів парникових газів. Тож адаптація до зміни клімату стала невід'ємною частиною ініціативи Європейської Комісії «Європейський зелений курс» та його зовнішнього виміру.

Особливу увагу в рамках зазначеного пріоритету Україна пропонує зосередити на питаннях щодо: розвитку водневої енергетики та переходу економіки до застосування принципів вуглецевої нейтральності; застосування цифрових технологій, зокрема шляхом використання штучного інтелекту, для скорочення викидів парникових газів; впровадження принципів циркулярності у виробництві, що передбачають зменшення екологічного, вуглецевого та матеріального сліду шляхом переходу до застосування екологічно чистих технологічних рішень; збільшення частки сталих видів транспорту, таких як залізничний і внутрішній водний; розвитку мультимодальних та інтермодальних перевезень вантажів; розширення міжнародної транспортної мережі TEN-T у сусідні країни, що не є членами ЄС, та розвиток транскордонної інфраструктури.

Протягом останніх років на території країн Дунайського регіону спостерігаються суттєві диспропорції у розвитку ринку праці та рівня зайнятості населення. Розрив між країнами з найвищим та найнижчим рівнем зайнятості щороку зростає. Особливо це стало помітно на тлі світової економічної кризи, пов'язаної з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та потребує вжиття на національному та транснаціональному рівні спільних заходів, що можуть ефективно протистояти поточним

викликам та майбутнім змінам у регіоні, а також забезпечити зростання рівня зайнятості та добробуту населення країн Дунайського регіону шляхом залучення додаткових інвестицій в освіту, розвиток навичок та адаптацію індивідуальних компетентностей до кваліфікаційних вимог ринку праці та потреб економіки.

Особливу увагу в рамках зазначеного пріоритету Україна пропонує зосередити на питаннях щодо:

- забезпечення якості освіти та її адаптації до потреб ринку праці;
- підвищення рівня цифрової та медіаграмотності, знання іноземних мов;
- впровадження стратегії навчання впродовж життя (lifelong learning);
- інклюзії та інтеграції вразливих груп населення та людей з інвалідністю до ринку праці;
- підвищення рівня зайнятості, особливо серед молоді;
- удосконалення ринку праці та підтримки соціальних інновацій.

Синхронізація пріоритетів усіх макрорегіональних стратегій з програмами ЄС на 2021—2027 роки сприятиме розв'язанню територіальних проблем більш стратегічно шляхом координації дій та зусиль, підвищенню ефективності використання коштів ЄС та поглибленню діалогу між учасниками такого процесу [2].

Зазначене дасть змогу досягти відчутних результатів та сприятиме зростанню економічної, соціальної та територіальної згуртованості в Дунайському регіоні, а голововання України в «Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону» дасть і Україні, і Одещині, шанс зміцнити свою роль як регіонального лідера в Дунайському регіоні.

Список використаних джерел

1. Одеська обласна державна адміністрація // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/uryad-uhvalyv-nyzku-yevrointegracijnyh-rishen-yaki-spryamovani-na-vstanovlennya-yevropejskyh-pravyl-u-majzhe-10-vazhlyvyh-sferah/>

2. Урядовий портал // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/proshvalennya-programi-golovuvannya-ukrayini-u-strategiyi-yevropejskogo-soyuzu-dlya-dunajskogo-regionu-u-period-z-listopada-2021-roku-po-listopad-i220921-1150>

ВАСИЛИШЕН СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ГУМАНІТАРНИХ ПРИНЦИПІВ В СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З моменту підписання «Угоди про асоціацію України з ЄС», євроінтеграційні процеси в Україні являються невід'ємним завданням політичної, економічної, соціальної сфери суспільного життя. Саме тому діяльність органів публічної влади спрямована на максимальне втілення міжнародних стандартів у національну систему захисту прав дітей як одного з напрямків соціальної політики. У Конституції України визначено, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека є найвищою соціальною цінністю в державі [2]. А отже права і свободи людини та громадянина (в тому числі дітей), а також механізм їх реалізації, забезпечення та захисту виходять на перший план в процесі імплементації європейських стандартів в систему захисту прав дітей. Але, на практиці, виникають певні непорозуміння в процесі реалізації завдань, що стоять перед Україною в цій сфері, зокрема, зважаючи на адміністративні колізії, які наразі можна спостерігати в процесі децентралізації влади.

Зі щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2018 рік випливає висновок, що в абсолютній більшості створених в Україні об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) відсутні підрозділи, відповідальні за захист прав сім'ї та дітей [3].

За даними Аналітичної записки Міністерства соціальної політики України «Про стан організації виконання функцій у сфері соціального захисту і захисту прав дітей у 548 пілотних ОТГ», службу у справах дітей організовано лише у 160 ОТГ, що у відсотковому відношенні складає 29% [1]. Таким чином, у результаті проведення реформи децентралізації влади та передання владних повноважень органам місцевого самоврядування, система захисту прав дитини може бути зруйнована. Це зумовлено тим, що громади не виконують повноваження з забезпечення, дотримання та захисту прав дитини, у зв'язку з тим, що не перебрали на себе функції передбаченого законодавством органу опіки та піклування. Відсутність підрозділів, уповноважених забезпечувати права та інтереси дітей, спричиняє ситуацію, у якій дитина, потрапляючи у складні життєві обставини, не буде забезпечена належним захистом і допомогою з боку держави.

Також значну увагу необхідно приділити темі розмежування повноважень між районними державними адміністраціями та об'єднаними територіальними громадами. Якщо раніше вони були у відносинах підпорядкування, то тепер – рівнозначні та з однаковими повноваженнями. Попри це, поки що ОТГ, маючи повноваження органу опіки та піклування, не можуть здійснювати діяльність з усиновлення, влаштування дітей у прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу (ПС\ДБСТ), і не мають доступу до електронної бази даних дітей, бо для цього потрібно внести зміни до відповідних нормативно-правових актів, технічно змінити базу даних дітей щодо її редагування та забезпечити служби у справах дітей ОТГ комп'ютерною технікою і ключами доступу.

Україною зроблено суттєві кроки для забезпечення захисту прав дітей у зміні системи інституційного догляду, зокрема перехід до виховання дітей у сімейному, або наближеному до сімейного середовищі згідно «Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017—2026 роки». Однак, як наголошено омбудсменом у щорічній доповіді: «...проблеми дотримання прав вихованців інтернатних

закладів залишаються невирішеними» [3]. У більшості випадків, виявлено порушення прав дітей на достатній життєвий рівень, на охорону здоров'я та медичну допомогу, які гарантовані Конституцією та Законами України.

Отже, на нашу думку, для покращення реалізації євроінтеграційних процесів в системі захисту прав дітей, необхідно приділити значну увагу забезпеченню прав дитини як мети, і, зокрема, на виконання нашою державою зобов'язань щодо повноцінного захисту прав і свобод дитини, які випливають з її євроінтеграційних намірів.

На теперішній час залишаються законодавчо не врегульованими відносини органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які відповідають за функціонування системи захисту прав і свобод дитини в нашій державі, що, у свою чергу, завдає шкоди дотриманню гуманітарних принципів державної соціальної політики та заважає злагодженому виконанню функціональних обов'язків органів публічної влади в цій сфері.

Один з виходів з цієї ситуації – запропонувати Міністерству соціальної політики здійснювати методичне забезпечення та навчання працівників виконавчих органів об'єднаних територіальних громад щодо компетенції у сфері захисту прав дітей. Слід також організувати процес передачі справ щодо соціального захисту дітей по всій країні за єдиним порядком на підставі окремого наказу Мінсоцполітики.

Список використаних джерел

1. Аналітична записка про стан організації виконання функцій у сфері соціального захисту і захисту прав дітей у 548 пілотних ОТГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/files/dec/az1-2020.pdf>

2. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2020 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/content/upload/2021/-697223196.pdf>

ДЕГТЯРЬОВА ІРИНА

Варшавська Політехніка, Фундація польських ректорів

РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ МІЖ НАЦІОНАЛЬНИМИ КОНФЕРЕНЦІЯМИ РЕКТОРІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ АКАДЕМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Науково-освітня, або академічна дипломатія є одним з найважливіших елементів публічної дипломатії як «невід'ємної частини стратегічних комунікацій держави», тим більше що вона розвивається в інтелектуально-інноваційній сфері та охоплює досить великі суспільні групи. У зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу у 2005 р. та політичним курсом на євроінтеграцію, міжнародна співпраця у сфері вищої освіти і науки розвивається досить інтенсивно. Глобалізація та великі можливості й фінансові інструменти для мобільності динамізували цей процес, зокрема у вищій освіті і науці.

Велику роль відіграють, безумно, політичні та державні структури (Уряд, зокрема профільне Міністерство освіти і науки, Парламент) та дипломатичні установи, адже білатеральні міжурядові угоди про співпрацю в науково-освітній сфері покликані створити умови для її розвитку. Наступним важливим рівнем, на якому реалізуються та імплементуються конкретні форми міжнародної співпраці, – це інституційний та індивідуальний рівні. Дослідження доводять, що часто поштовхом для міжінституційного співробітництва стають саме особисті контакти та рівень індивідуальної взаємодії. Проте є ще один рівень, про який не так часто говорять у контексті публічної дипломатії, – це рівень взаємодії організацій академічних стейкхолдерів на національному рівні. І якщо співпраця на рівні урядовому та інституційному й індивідуальному розвивається досить добре, то на рівні стейкхолдерів системного рівня така діяльність розпочалася не так давно.

Під академічними стейкхолдерами, які функціонують на рівні системи вищої освіти, на підставі теорії врядування у вищій освіті OECD*, розуміємо головних інституціалізованих суб'єктів публічної політики, які відповідають принципам репрезентативності та професіоналізму. На нашу думку, саме такі стейкхолдери – репрезентативні спільноти можуть бути конструктивним партнером для органів публічної влади у виробленні політики, її реалізації, верифікації та контролю. Таким, чи не єдиним стейкхолдером у старій, радянській парадигмі були профспілки. Сьогодні такими гравцями системного рівня є об'єднання ректорів/проректорів закладів вищої освіти, асоціація студентів, рада молодих учених, професійні асоціації. Крім того, звичайно функціонують громадські організації, які часто відповідаючи принципу професіоналізму, не можуть бути трактовані як репрезентативні.

У європейських країнах та на рівні Європейського Союзу роль національних конференцій ректорів, національних студентських парламентів, об'єднання молодих учених і т.п. у процесі вироблення освітньо-наукової політики та розвитку публічної дипломатії є дуже високою, на рівні ЄС – Європейська Асоціація Університетів EUA, Європейська студентська спілка ESU, Європейська рада аспірантів і молодих учених Eurodoc, Європейська організація національних фондів фінансування наукових досліджень ScienceEurope є найбільшими партнерами органів управління в ЄС (Європейської Комісії насамперед). В Україні такі національні академічні стейкхолдери також займають важливе місце серед ключових партнерів суб'єктів вироблення політики, проте виняткове місце в усіх країнах належить національним конференціям ректорів, якою в Україні є Спілка ректорів закладів вищої освіти.

* OECD (2003), *Changing patterns of governance higher education*, [w:] Education Policy Analysis – 2003 Edition, <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/35747684.pdf>

У контексті публічної, академічної дипломатії, дуже важливою видається інтеграція ректорської спільноти України, репрезентованої Спілкою ректорів, у європейське ректорське співтовариство, що може бути реалізовано у формах співпраці з EUA та білатеральними угодами про співпрацю з іншими національними конференціями ректорів*, особливо це стосується відносин із сусідніми країнами, зокрема з Польщею**. Варто зауважити, що Польський Закон про вищу освіту і науку від 20 липня 2018 р. визначає 6 репрезентативних інституцій, серед яких і Конференція ректорів академічних шкіл Польщі.

Тристороння Угода про партнерство і співпрацю між Конференцією ректорів академічних шкіл Польщі, Фундацією польських ректорів та Спілкою ректорів закладів вищої освіти України, підписана у Варшаві 14 листопада 2017 року, дала можливість конкретизувати форми співпраці конференцій ректорів обох країн за допомогою фінансових ресурсів Міністерства освіти і науки Польщі. Регулярні зустрічі, ознайомлювальні взаємні візити до різних академічних осередків в обох країнах, ректорські дискусії, яким передують тематичні наукові дослідження і які завершуються ухваленням Спільної Резолюції, експертні семінари – усі ці заходи реалізуються у рамках проекту «Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів задля вдосконалення діяльності закладів вищої освіти**** та сприяють формуванню іміджу української вищої школи, української держави, української культури, але також допомагають глибше пізнати академічну культуру сусідньої країни та посилити інституційну спроможність об'єднання ректорів України, як було рекомендовано експертами EUA****. Польське ректорське середовище у рамках Конференції ректорів академічних шкіл Польщі є досить активним також на ниві публічної дипломатії та міжнародної співпраці, співпрацюючи і на європейському рівні з EUA, і на білатеральному рівні з кількома національними конференціями ректорів (як-от, Франції, Німеччини), ухвалюючи ключові документи та беручи участь у процесі вироблення освітньо-наукової політик колегіально****. Польсько-українська співпраця ректорських середовищ сприяє посиленню міжнародної співпраці між Україною та Польщею та зміцнює авторитет України як високоінтелектуальної та європейської держави.

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Якщо розуміти європейську безпеку як похідну від стану загальносвітової системи, наявних в ній проблем і процесів, то маємо виходити з того, що виклики, які стоять перед європейською безпекою, та пов'язані з ними проблеми, обумовлюються процесами в системі. Поточний етап трансформації міжнародної системи та світової політики більшістю дослідників сприймається як нестабільний, або невизначений. Що стосується практики прийняття рішень і регіонального фактору світова політика опинилася в стані небезпечного розбалансування. У світових відносинах посилюється роль різних регіонів, в них свій шлях розвитку і модернізації, свої концепції світового порядку. Природно, кожен з цих суб'єктів переслідує власні інтереси, які не завжди збігаються з інтересами інших членів світової спільноти. Тут протиріччя, конкуренція, конфлікти, війни є одним із проявів природи суб'єктів світової політики: вимоги інтернаціоналізації дефіцитних ресурсів; посилення міжнародних режимів; розширення транснаціональних політичних просторів; формування глобального інформаційного простору; глобальні екологічні та кліматичні імперативи.

У логіці подальшого зростання протиріч розвивається поліцентричність. Якщо поліцентричність інтерпретувати не тільки через безліч центрів розосередження світового потенціалу сил та розвитку геометрії двосторонніх і багатосторонніх альянсів, а й через пошук якоїсь субстанційної основи, то нинішній трансформаційний конфлікт виник з питання про те, як буде формуватися система глобального управління в багатополлярному світі, які держави і корпорації будуть допущені до участі в ньому і на яких умовах. Ще одне питання – яке місце в системі управління залишиться за національними державами і яке місце займуть глобальні інститути. Порядок і хаос, визначеність і невизначеність, протиріччя, конфлікти і співробітництво, насильство, загроза застосування сили, тероризм і міжнародні санкції стають невід'ємними складовими нового поліцентричного світопорядку. Завдяки глобалізації виникла поліцентричне середовище, опірність якого прагненням до домінування будь кого висока як ніколи. В цілому цей процес розвивається по двох каналах: формування азіатських центрів економічного зростання, народження нових фінансових та регулюючих інститутів, що функціонують паралельно з існуючими міжнародними структурами і створення компромісних структур типу G20. Перед західним співтовариством виникає дилема: або слідувати політиці свого моноцентризму в світі, нав'язуючи міжнародній спільноті свої правила життя та цінності, або піти дорогою пошуку нового балансу інтересів в міжнародних відносинах. Але необхідно завершити створення хоча б контурного малюнка світової системи. Світ завершив перехід від епохи конкуренції країн до епохи конкуренції економічних моделей. Переговори про партнерство центрів економічної сили слугують засобом просування конкурентних переваг таких

* див. Міжнародні договори, <http://www.vnz.univ.kiev.ua/ua/37-mizhnarodni-dogovori-mizhnarodna-spivpracya>

** Академічна дипломатія та співпраця ректорських середовищ України і Польщі, 2017, <http://www.vnz.univ.kiev.ua/ua/news-1-3-101-akademichna-diplomatiya-ta-spivpracya-rektorskih-seredovisch-ukraini-i-polschi>

*** <http://www.vnz.univ.kiev.ua/ua/news-1-3-119-startue-noviy-proekt-ukrainsko-polskoi-spivpraci-u-sferi-upravlinnya-zakladami-vischoi-osviti>

**** Проект ATHENA, EUA 2014

***** Statement of National Rectors' Conferences (CPU, HRK, KRASP) on the budgetary decisions of the European Council, 18 August 2020, https://www.krasp.org.pl/en/News/?id=21348/Statement_of_National_Rectors_Conferences_CPU_HRK_KRASP_on_the_budgetary_decisions_of_the_European_Council_18_August_2020

моделей, але одночасно пов'язані з ризиком їх втрати. На перший план вийшли методи економічної суперечок, технологічних обмежень, інформаційної боротьби.

Таким чином, перехідний характер часу і наявність трансформаційних процесів в міжнародних відносинах не викликають сумнівів. Різноманіття інтерпретаційної палітри призводить до того, що надзвичайно важко зафіксувати зміст супутніх понять, наприклад, цікавим є поняття «трансформація європейської безпеки», тому що в феноменологічно-причинному підході під трансформацією європейської безпеки слід перш за все розуміти порушення стандартів роботи системи. При цьому окремою дослідницькою проблемою стає вивчення стандартів та їх еталонного характеру. У причинному підході доведеться обмежитися визнанням того, що створення нових ідейних засад має сприяти більшому успіху, а в результативному – не тільки повернутися до еталонності у вигляді тієї ж поліцентричності, але і пояснити вплив демократії як мегатренду на європейську безпеку. Щодо гри факторів то тут труднощі будуть пов'язані не стільки з ієрархізацією, скільки із співвіднесенням факторів, що одночасно впливають на безпеку і на систему міжнародних відносин, оскільки інакше доведеться допустити роз'єднаність у функціонуванні обох систем.

КРИВЦОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

БОРТЬБА З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ НА РІВНІ ЄС: НОВІ ІНСТРУМЕНТИ

Наприкінці 2020 року підхід ЄС до боротьби з дезінформацією отримав розвиток в двох документах: Плані дій в сфері європейської демократії від 3 грудня [1] і законодавчої ініціативи щодо Регламенту про єдиний ринок цифрових послуг (Закон про цифрові послуги) від 15 грудня, який повинен буде замінити Директиву про електронну комерцію 2000 року. [2]

План дій в галузі європейської демократії розвиває понятійний апарат, пов'язаний з дезінформацією. У документі виокремлено «помилкова інформація» (misinformation), «дезінформація» (disinformation), «операція інформаційного впливу» (information influence operation) та «іноземне втручання в інформаційний простір» (foreign interference in the information space).

У сфері боротьби з дезінформацією в Плані 2020 р. передбачена розробка інструментів протистояння іноземному втручання та операціям впливу, зміцнення груп стратегічної комунікації й співпраці на міжнародному рівні. Передбачається зростання зобов'язань і відповідальності онлайн-платформ. Комісія планує створити постійну основу для моніторингу виконання Кодексу практики щодо боротьби з дезінформацією (ініціатива отримала розвиток в травні 2021 р.). Заявлено про підтримку ініціатив щодо підвищення медіаграмотності. У підході ЄС окреслилися дві тенденції: зростання значення недержавних акторів і посилення заходів протидії контенту, визнаному дезінформаційним. Закон про цифрові послуги містить окремі положення про дезінформацію, які свідчать про прагнення Комісії ЄС отримати головні важелі контентного моніторингу. Кожна держава-член має призначити координатора цифрових послуг, відповідального за контроль посередників в цифровій сфері в країні і / або за взаємодію з національними галузевими структурами.

Вивчення пропозиції Комісії ЄС вказує на те, що на тлі ускладнення цифрового середовища та існуючих в ньому загроз безпеки Євросоюз прагне гармонізувати політику в сфері боротьби з дезінформацією. Для цього засновуються нові структури, наприклад, Європейська рада з цифрових послуг. Одночасно робляться кроки, покликані створити для ЄС міцнішу опору в регулюванні цифрового середовища не тільки у вигляді власних інститутів або підзвітних структур в державах-членах (тих же координаторів цифрових послуг). Зростаюча співпраця з приватними компаніями та інститутами громадянського суспільства дозволяє отримати додаткові потужності, яких інститути ЄС поки не мають у своєму розпорядженні (наприклад, інструменти моніторингу інтернет-простору, розроблені великими транснаціональними компаніями).

Відповідальність за видалення контенту, оціненого як дезінформаційний, але такого, що не порушує закон, буде покладена на недержавних акторів – онлайн-платформи. Закономірно, що при обмеженні будь-яких державних інститутів і структур інтеграційних об'єднань жорсткими правовими і політичними рамками роль недержавних акторів в останні роки зростає як в ЄС, так і в усьому світі. Це пояснюється і характером сучасного суперництва на міжнародній арені, в рамках якого майже всі великі актори світової політики вдаються до гібридних дій (в тому числі і для оборони). Прагнення зробити онлайн-платформи більш підзвітними Комісії впливає з дискусії про стратегічну автономії ЄС, що має меті, зокрема, зниження залежності від США. Комісія робить спробу підвищити акторність ЄС у відносинах з транснаціональними онлайн-компаніями. В даний час повноваження і навіть обов'язки онлайн-платформ видаляти контент, визнаний дезінформаційним, відповідають політичним інтересам США, якщо це пов'язано з РФ або КНР [3].

Ймовірно швидке прийняття Закону про цифрові послуги відіб'є дві тенденції: перша – визнання в ЄС на вищому рівні нових загроз в цифровому середовищі (наприклад, формування злочинними і терористичними акторами інформаційного порядку денного за допомогою ботів), від яких необхідно захистити суспільство; друга – посилення механізмів гібридного протиборотства, в тому числі шляхом диверсифікації засобів боротьби з дезінформацією ЄС демонструє комплексний підхід до боротьби з дезінформацією щодо коронавірусної пандемії. Однак навіть незважаючи на те, що пандемія і пов'язаний з нею зростання панічних настроїв і злочинності змусив Комісію та Європейську зовнішню службу акцентувати увагу на стримуванні помилкових медичних даних, і тут боротьба з дезінформацією може містити політичний компонент.

Список використаних джерел

- 1 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. On the European Democracy Action Plan. COM/2020/790 final. 3.12.2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0790&qid=1623686222010> (дата відвідування: 24.08.2021).
- 2 Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. COM/2020/825 final. 15.12.2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825&qid=1623686312134> (дата відвідування: 24.08.2021).
- 3 Twitter Report: Staying safe and informed on Twitter during COVID-19. Brussels: European Commission, 2021. P.13. URL: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=74034 (дата відвідування: 24.07.2021).

ЛУЦЕНКО АНГЕЛІНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірантка ННІ «Інститут державного управління»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

ОГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЄС В УКРАЇНУ

Україна стала отримувачем міжнародної технічної допомоги з 1992 року невдовзі після проголошення своєї незалежності. На сьогодні наша держава є однією з пріоритетних країн для залучення ресурсів міжнародної технічної допомоги (далі – МТД) у Східній Європі.

У 2014 році Україна проголосила курс на євроінтеграцію, що в свою чергу посприяло зацікавленості з боку донорів МТД і поживило процеси залучення міжнародної технічної допомоги в Україну. У 2019 році Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» [2], який став важливим сигналом для наших міжнародних партнерів, в тому числі і для донорів МТД, що Україна і надалі буде проводити ряд необхідних реформ і відповідно потребуватиме допомоги для їх втілення.

В галузі публічного управління вивченню такого явища як міжнародна технічна допомога присвячена поки що незначна кількість робіт. Зокрема, деякі аспекти залучення та використання МТД висвітлені в роботах таких науковців як: К. Плоский, В. Князев, І. Бекешина, Р.Войтович, О.Лозовицький, Ю.Ковбасюк, О.Кулініч. Однак слід відмітити, що з кожним роком інтерес науковців до даної теми зростає.

Ключовим внутрішнім нормативно-правовим актом, що регулює умови реалізації проєктів/програм МТД досі залишається Постанова № 153 Кабінету міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання, моніторингу міжнародної технічної допомоги» від 15 лютого 2002 року [4]. Відповідно до статті 2 даної Постанови Кабінету Міністрів міжнародна технічна допомога (МТД) – це фінансові й інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній і безповоротній основі для підтримки України. Міжнародна технічна допомога може залучатись у вигляді:

будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проєктів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні;

- робіт і послуг;
- прав інтелектуальної власності;
- фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті;
- інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій.

Аналіз міжнародного досвіду показує, що в багатьох країнах світу одним з важливих завдань органів державної влади, місцевого самоврядування та представників громадського сектору є спрямування роботи на пошук позабюджетних альтернативних джерел фінансування та налагодження співпраці з міжнародними організаціями-донорами з метою втілення найрізноманітніших проєктів: інфраструктурних, соціальних, енергетичних, екологічних, культурних та інших.

З січня 2020 року повноваження щодо міжнародної технічної допомоги було передано до Кабінету Міністрів України (КМУ), а саме Директорату координації міжнародної технічної допомоги Секретаріату Кабінету Міністрів України. На сайті КМУ міститься актуальна інформація про чинні проєкти/програми міжнародної технічної допомоги Україні, їхні цілі, донорів, реципієнтів, бенефіціарів, виконавців та строки реалізації [3].

Аналіз моніторингу проєктів МТД показує, що у 2020 році в Україні реалізовувалось 662 проєкти МТД у 22 секторах загальною вартістю 934 млн. дол. США (рис.1) [1].

Відповідно до офіційних даних Кабінету Міністрів України за підсумками 2020 року найбільшими донорами МТД в Україну були Сполучені Штати Америки, Європейський Союз, Великобританія, Канада, Швейцарія.

У 2020 році за підтримки Європейського Союзу реалізовувалось 314 проєктів, загальна кошторисна вартість яких складала 235,5 млн. дол. США. Щодо секторів, в яких надавалася допомога, то напрямки такої допомоги були і залишаються різноманітними: енергетична та ядерна безпека, освіта та наука, медична сфера, підвищення обороноздатності, боротьба з корупцією, відновлення Донбасу та підтримка внутрішньо переміщених осіб, дерегуляція бізнесу, децентралізація та регіональний розвиток, культурна та історична спадщина, державне управління, правоохоронна система, судочинство, розвиток демократії та виборчого процесу, розвиток молоді й спорту, розвиток сільського господарства, розвиток соціальної інфраструктури та послуг, розвиток торговельного та експортного потенціалу, управління кордоном та митниця.

Рис. 1. – Обсяг використання коштів в рамках проєктів міжнародної технічної допомоги у 2020 році в розрізі донорів

Як висновок, можна сказати, що в сучасних тенденціях соціально-економічного та політичного розвитку України, міжнародна технічна допомога залишається важливим чинником підтримки трансформаційних процесів у нашій державі на шляху до її членства в ЄС. Це стимулює і розвиток подальших досліджень в українській науковій думці, адже у рамках МТД можливо отримати важкодоступні, а іноді й унікальні ресурси, наприклад спеціальне обладнання, консультації першокласних експертів тощо.

Список використаних джерел

1. Аналіз моніторингу проєктів МТД у 2020 році URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1BA1J90zVID5Kum5aucsTCmWCWwkKhN5s> (дата звернення 11.09.2021)
2. Закон України «Про Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення 10.09.2021)
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-dopomoga> (дата звернення 11.09.2021)
4. Постанова № 153 Кабінету міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання, моніторингу міжнародної технічної допомоги» від 15 лютого 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.09.2021)

МАЙМЕСКУЛ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ВИБОРЧОГО ПРАВА

Міжнародні правові стандарти – відносно нове правове явище, яке є наслідком процесів глобалізації, що охоплює національні правові системи. У процесі правової глобалізації відбувається уніфікація підходів до регулювання різноманітних сфер суспільних відносин, у тому числі виборчого процесу, що іноді називають створенням «єдиного правового поля». Болгарський правознавець Є. Танчев вважає, що до встановлення міжнародних стандартів можна підходити у контексті глобального конституціоналізму, що поступово формується; на думку дослідника, «міжнародно-правові стандарти у цьому контексті є зв'язуючою ланкою між національним і глобальним конституціоналізмом» [1, р.29, 31].

Завдяки процесам правової глобалізації міжнародні правові стандарти охоплюють не лише галузі міжнародного права, але й сфери, які традиційно регулюються національним правом. Належне розуміння та наукове дослідження цього явища розпочалося в Україні відносно недавно, проте природа таких міжнародних

стандартів досі не може вважатися остаточно вивченою. У цьому відношенні важлива позиція С. Шевчука, який вказує, що правові стандарти пов'язані з матеріальним (органічним) аспектом верховенства права і «визначають сутність, ціннісну та моральну характеристику позитивного права, походять від конституційних прав людини й основних свобод та від принципів природного права» [2, с.180].

Різноманітність розуміння поширюється і на міжнародні виборчі стандарти. Так, М. Баймуратов і Б. Кофман, приймаючи визначення міжнародних виборчих стандартів як принципів міжнародного права [3, с.3; 37, с.63], водночас розглядають ці ж стандарти як сукупність «правових норм і нормативних вимог, що мають різну правову силу» [3, с.51], що не може бути охоплене поняттям «принципи міжнародного права».

Універсальні і регіональні міжнародні стандарти дещо відрізняються своїм змістом. Із зрозумілих причин справедливим є спостереження, що перші виступають як більш загальні, сформульовані більш абстрактно положення, оскільки повинні бути адресовані усім державам-членам міжнародної спільноти, які належать до різних правових сімей та характеризуються різними правовими системами. Так, джерелами універсальних правових стандартів є, в основному, документи ООН (у тому числі багатосторонні міжнародні договори), зрідка – інших організацій, як, наприклад, Міжпарламентський союз. Європейські

правові стандарти у своїй більшості завдячують діяльності Ради Європи; це відповідає цілям утворення Ради Європи, зафіксованим у статті 1 Статуту Ради Європи: «більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним доробком..., в економічній, соціальній, культурній, науковій, правовій та адміністративній сферах, а також збереження і подальшого здійснення прав людини і основних свобод» [4].

Іншою міжнародною організацією, яка відіграє важливу роль для формування міжнародних правових стандартів, є Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Оскільки її членами є не лише європейські держави, але і США та Канада, щодо стандартів, розроблених у рамках ОБСЄ, певною мірою можна говорити про їх цивілізаційний (у сенсі західної, євроатлантичної цивілізації) характер. Однак зазначимо, що принципової відмінності між виборчими стандартами, встановленими документами Ради Європи та ОБСЄ, немає.

Таким чином, основним критерієм для класифікації міжнародних правових стандартів як універсальних чи регіональних (європейських), є інституційний критерій – закріплення цих стандартів в актах, розроблених або прийнятих у відповідних міжнародних організаціях.

Отже, міжнародні правові стандарти є важливим об'єктом імплементації міжнародно-правових норм у національне право держав. Вони виконують роль визначальних засобів досягнення правової єдності держав, що поділяють спільні цінності і глибинні правові принципи, та сприяють появі специфічного явища – «міжнародного права із загальними для всіх національних правопорядків інститутами» [5, с.58]. Тим самим здійснюється поступове формування європейського правового простору, який базується на уніфікації національного права держав-членів Ради Європи шляхом визнання й імплементації європейських правових стандартів. У цьому контексті формується нові правові явища – галузі права без національного атрибутування; саме тому можна говорити, наприклад, про виборче право, яке, як цілісна система норм, є спільним для багатьох національних систем права.

Таким чином, міжнародні правові стандарти реалізуються у національному праві держави насамперед через механізми імплементації; остання здійснюється законодавчим шляхом, в якому основна роль належить законодавчому органу, або правозастосовним шляхом – через застосування міжнародних стандартів з судами та іншими правозастосовними органами. Проте не можна відкидати також і третій шлях – пряме застосування міжнародних правових стандартів невідними уповноваженими суб'єктами у їх діяльності; цей спосіб має велике значення, зокрема, у виборчому процесі.

Перевагу слід надавати законодавчій імплементації, тобто трансформації відповідних положень міжнародно-правових актів у приписи національного закону. Це підвищує гарантії дотримання стандартів, дозволяє уникнути непослідовності у правозастосуванні, яка може бути породжена різними концепціями праворозуміння з боку посадових осіб правозастосовних органів.

Список використаних джерел

1. Tanchev E. Attracting Electoral Participation through Establishing International and European Legal Standards of Democratic Elections. Enhancing Participation in Elections: 6th European Conference of Electoral Management Bodies (The Hague, 30 Nov. – 1 Dec. 2009) and Every Voter Counts: 7th European Conference of Electoral Management Bodies (London, 22-23 June 2010). Selected Reports / CDL-EL(2011)003. Strasbourg: Council of Europe, 2011. P. 14-45.
2. Шевчук С. Принцип верховенства права та найвища юридична сила Конституції України. Право України. 2011. № 5. С. 175-186.
3. Баймуратов М.О., Кофман Б.Я. Міжнародні виборчі стандарти: правова природа, змістовна та системна характеристика, актуальні питання імплементації в законодавство України: монографія / ред. Ю.О. Волошин. Суми: Університетська книга, 2012. 230 с.
4. Statute of the Council of Europe. URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/001.htm> .
5. Волошин Ю., Годованик Є. Сучасне розуміння міжнародних виборчих стандартів в умовах правової глобалізації. Вісник Центральної виборчої комісії. 2013. № 2(26). С. 57-60.

О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕРНИЗАЦИЕЙ

Для управления инновационной модернизацией особенно важным является *государственное стратегическое управление*, потому что только государство со своими возможностями стратегической оценки и стратегического планирования, государственной организационной системы может решать проблемы достижения целей инновационного развития и эффективной инновационной модернизации экономики.

Совокупность теоретических, концептуальных и организационных компонентов управления составляют *концептуальную основу* (Концепцию) *стратегического государственного управления*:

1. *Теоретический*, базируется на парадигме теории устойчивого и безопасного развития страны в ходе инновационной трансформации и социальной стратификации инновационного развития.

2. *Концептуальный*, отражает концептуально-стратегические взгляды на характер объекта инновационной модернизации, цель инновационного развития и способы ее достижения в их концептуально-стратегическом развитии.

3. *Организационный*, дает представление о составе, структуре, методам, механизмам, инструментам, принципах деятельности субъектов государственного управления в качестве управляющей системы инновационной трансформацией.

В *теоретическом плане* система стратегического управления включает в себя научно обоснованную систему взаимосвязанных требований к национальной системе экономики в ходе перехода к инновационному развитию, ее структуре, пропорциям, тенденциям в направлении инновационно-цифрового развития, ориентированного на обеспечении высокого качества жизни гармонически развитой и духовно зрелой личности.

В рамках *концептуального подхода системы стратегического управления* инновационного развития проводятся следующие мероприятия:

- *стратегический анализ*,
- определение *цели инновационного развития*;
- *моделирование* – формирование структурированного и систематизированного множества целей;
- *стратегическое государственное планирование* – определение приоритетов инновационного развития и развития стратификационного потенциала страны.

С позиции *организационной составляющей* стратегическое управление инновационной модернизацией – это процесс перевода системы из одного состояния в другое – инновационное.

В связи с этим *организационный компонент стратегического управленческого воздействия* на национальные инновационные процессы должно быть направлена на:

- разработку и совершенствование нормативно-правового обеспечения инновационной деятельности;
- создание системы комплексной поддержки инновационной деятельности;
- развитие инфраструктуры инновационного процесса и системы инновационной безопасности;
- содействие повышению инновационной активности; создание зрелых институтов инновационно-рыночной экономики, активизацию структурных преобразований, способствующих формированию инновационной экономики;
- ориентацию на всемерную поддержку базисных инноваций, составляющих основу современного технологического уклада;
- сочетание государственного регулирования и управления инновационной деятельности с эффективным функционированием конкурентного рыночного инновационного механизма, защитой интеллектуальной собственности;
- содействие развитию системы инновационной безопасности на национальном, региональном и международном уровнях.

Процесс государственного стратегического управления осуществляется посредством:

1. Инновационно-экономических, социально-общественных и иных отношений, регулируемых законодательством – как системы, носящей *характер управляющей деятельности*.

2. Совершенствования образовательной и научной деятельности, которая характеризует *совершенствование инновационного потенциала общества*.

3. Совершенствования национальной инновационной системы с целью улучшения *институциональной системы*.

В обязательном порядке должна быть изменена система управления: *реактивного метода управления* на метод *креативной* государственной координации, управления и контроля.

При формировании инновационной экономики большое значение имеет *организационная форма управления* данным процессом. Традиционно характер управления экономикой определяют в зависимости от характера импульса – стихийный или иерархичный.

Ключевым условием перехода на инновационный путь развития и формирования инновационной экономики является создание современной *институционально-организационной инфраструктуры*. Важной *институционально-организационной структурой*, которые обусловили *эффективное управление* процессом формирования инновационной экономики в высокоразвитых странах стали *национальные инновационные системы* (НИС).

Наряду с этим, не менее важна *эффективность государственных институтов*, способных оперативно принимать решения. Они должны руководствоваться современными *принципами* стратегического

государственного управления: принцип научной обоснованности и эффективности, принцип гибкости и адаптивности, принцип активного управления, принцип синергии и др.

Важная роль в инновационном процессе принадлежит *бизнесу*, который привлекает различные научные и производственные коллективы для исследований и разработок, создание инновационных технологий, а также освоение инноваций. Поэтому соучастие государства на основе *частно-государственного партнерства* необходимо и полезно.

В условиях перехода к инновационному развитию необходимо кардинальное повышение эффективности государственного управления *социальной составляющей* внутренней политики: подъем образования и науки, здравоохранения, улучшение материальных и жилищных условий быта населения.

Важной организационной функцией стратегического государственного управления является *контроль* за фактическим положением в управляемых объектах.

Для инновационного развития следует применять не только экономические, но и *политические инструменты*. В демократическом обществе именно на уровне политики происходит отбор и утверждение приоритетных направлений развития, по которым в результате многоходовых процедур устанавливается согласие в обществе, что не маловажно для сложных процессов перехода к инновационному развитию.

Системный подход к системе государственного стратегического управления инновационными трансформациями как к иерархизированной, сложноструктурированной системе, не исключает, а наоборот, предполагает выработку внутренних механизмов саморегуляции и саморазвития, способных видоизменять свои цели, структуру и функции.

Таким образом, государство является ключевой институциональной структурой государственного стратегического управления на всех стадиях формирования и развития инновационного процесса, обеспечения его безопасности.

СОКОЛОВСЬКА ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

*аспірант кафедри історії та світової політики
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ 2021 РОКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Процес формування та реалізації зовнішньої політики України відбувається в умовах утвердження багатополлярної моделі світоустрою, економічної глобалізації, переосмислення провідними державами світу своїх пріоритетів та концептуальних засад міждержавної взаємодії, збільшення дефіциту міжнародної безпеки, змін клімату, загострення глобальних проблем людства.

Зовнішню політику України слід розглядати як багатовимірний процес і важливу складову трансформації країни, що сприяє розвитку її політичного, економічного і соціального потенціалу та підвищенню міжнародного авторитету в існуючій системі міжнародних відносин XXI ст.

Запорукою ефективної зовнішньої політики України є належне нормативно-правове та інституційне забезпечення зовнішньополітичної діяльності, а також підтримка зовнішньополітичного курсу держави українським суспільством. В контексті цього, слід відзначити, що 26 серпня 2021 року Указом Президента України було затверджено Стратегію зовнішньополітичної діяльності України [1], яка розроблена відповідно до Стратегії національної безпеки України (2020 р.) [2].

Стратегія зовнішньополітичної діяльності України – це комплексний нормативно-правовий документ, який складається з 254 пунктів та упорядковує засади зовнішньої політики нашої держави, шляхом чіткого визначення мети, принципів, пріоритетних напрямів та інструментів реалізації зовнішньої політики.

Зокрема, в цьому документі зазначається, що метою зовнішньополітичної діяльності є утвердження України у світі як сильної та авторитетної європейської держави, здатної забезпечити сприятливі зовнішні умови для стійкого розвитку і реалізації свого потенціалу, економіки та українського суспільства (п.1) [1].

Разом з тим, підкреслюється, що зовнішньополітична діяльність нашої держави повинна ґрунтуватися на таких принципах як стійкість, дотримання міжнародного права, адаптивність, взаємодія, прагматизм та людиноцентричність (п.15) [1].

В свою чергу, пріоритетними напрямками зовнішньополітичної діяльності України є забезпечення незалежності і державного суверенітету, відновлення територіальної цілісності, протидія агресії Російської Федерації, курс на набуття повноправного членства в ЄС та в НАТО, просування українського експорту і залучення іноземних інвестицій, захист прав та інтересів громадян України за кордоном та утвердження позитивного іміджу України у світі (п.3) [1].

Крім того, в цьому документі міститься аналіз зовнішнього середовища, що дозволяє окреслити виклики та загрози національній безпеці нашої держави, а також визначити стратегічних партнерів на міжнародній арені. Наприклад, в якості пріоритетних стратегічних партнерів визначено США, Велику Британію, Канаду, ФРН та Францію. Разом з тим, пріоритетом зовнішньополітичної діяльності вважається розвиток добросусідських та партнерських відносин з державами Центральної, Південної та Східної Європи та посилення ролі України у Балто-Чорноморському регіоні. Особливо перелічені завдання нашої держави на шляху реалізації її європейських та євроатлантичних прагнень.

На особливу увагу заслуговують положення стосовно напрямків зовнішньополітичної діяльності щодо Російської Федерації, а також протидії її агресії політико-дипломатичними засобами (п. 46-71) [1]. Зокрема, в

документі містяться умови перегляду відносин із Росією та переходу від конфронтації до «мирного співіснування»: припинення нею збройної агресії проти України, відновлення територіальної цілісності України у межах її міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях, звільнення громадян України, військовополонених, незаконно утримуваних або засуджених на тимчасово окупованих територіях або території РФ, здійснення відшкодування шкоди, завданої державі Україна, її громадянам та юридичним особам у зв'язку зі збройною агресією РФ, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією території України, її відмова від практики втручання у внутрішні справи України.

В Стратегії зовнішньополітичної діяльності України детально прописано основні завдання щодо розбудови двосторонніх відносин з державами Індо-Тихоокеанського регіону, Центральної Азії, Латинської Америки, Близького Сходу та Африки, а також щодо розвитку багатостороннього співробітництва в глобальному та регіональному вимірах та співпраці з міжнародними організаціями.

Крім того, в цьому документі приділено увагу питанням економічної дипломатії, публічної дипломатії, захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном, відносинам із закордонними українцями та зовнішній трудовій міграції як напрямкам зовнішньополітичної діяльності.

Таким чином, пошук Україною адекватних відповідей на виклики XXI ст. ґрунтується на узгодженні глобального та регіонального аспектів зовнішньополітичної діяльності та активній участі в інтеграційних процесах на основі національних інтересів нашої держави.

Слід відзначити, що реалізація Стратегії зовнішньополітичної діяльності України вимагає належного нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового та інформаційно-аналітичного супроводження.

Ключове значення для втілення в життя положень цього документу має план дій з реалізації Стратегії зовнішньополітичної діяльності України на середньостроковий період, який повинен бути розроблений Кабінетом Міністрів протягом двох місяців.

Список використаних джерел

1. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

2. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затверджено Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n7>

СОНЕЧКО ОЛЬГА СЕРГІЙВНА

викладач Національного університету кораблебудування ім. адм. Макарова

ДІЯЛЬНІСТЬ ЄС ЯК НАСЛІДОК СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Питання, що пов'язані із такими явищами, як глобалізація, її чинники та наслідки, не втрачають своєї актуальності вже протягом довгого часу. Саме визначення цього явища є на сьогодні далеко не остаточним, і доволі часто розглядається вченими, представниками різних наукових напрямків, в залежності від певних умов, причин або контексту подій чи явищ.

Прийнято вважати, що до наукового обігу сам термін «глобалізація» був запроваджений в 1960-их рр. так званими засновниками глобалізму, а саме: Д. Медоузом, Е. Ласло та А. Печчеї. Тим не менш, загальноприйнятого визначення даного явища (процесу, події), як не дивно, не існує. Такі дослідники, як Д. Гелд, Е. Гідденс, Р. Робертсон т в різні часи пропонували своє, особисте розуміння глобалізації.

Якщо намагатися розглядати глобалізацію з точки зору світових тенденцій кінця XX – початку XIX ст., можна визначити декілька основних підходів до її розуміння.

По-перше, глобалізацію на сьогодні розглядають як процес, що дозволяє вибудовувати міцні, постійні зв'язки між різними державами, та навіть континентами. До такого людство йшло довгий час, залучаючи всі можливості – торгівлю, релігію, сумісність політичних інтересів тощо.

По-друге, глобалізацію можна розцінювати як процес розвитку загальнолюдських інтересів, що стосуються всіх сфер життєдіяльності людини, а також пов'язані між собою взаємозв'язками та взаємозалежністю країн однією від одної.

По-третє, на жаль, така взаємодія призводить до виникнення глобальних проблем, що є спільними для всього людства – проблеми екології, охорони здоров'я, демографічні, економічні, нестачі ресурсів тощо. Отже, глобалізація може приносити не тільки вирішення якихось спільних питань, але й їх виникнення та розповсюдження.

По-четверте, нарешті, глобалізацію все ж сприймають як можливість виникнення та поширення у великій кількості країн єдиних ідей, цілей, технологій, культури, засобів життя, морально-етичних норм та ціннісних орієнтацій. [1, с. 107].

Саме цей, останній аспект може пояснити, яким чином протягом вже більш, ніж півстоліття відбуваються інтеграційні процеси на території країн Європи.

Зближення європейських країн через вирішення спільних проблем, досягнення єдиних результатів, спроби створити єдиний вільний економічний та фінансовий простір було б неможливе без самого процесу глобалізації. Створення Європейського Союзу, сучасного інтеграційного об'єднання європейських країн, є результатом доволі довгого процесу (та прикладом) інтеграції декількох країн, що розпочався ще у 1950-их рр. Необхідність вирішувати спільно певні питання призвела до створення установ, які й заклали підвалини сучасного ЄС. Так, задля вирішення певних економічних питань та питань ресурсного забезпечення було створено в 1951 р

.Європейське об'єднання вугілля та сталі, а в 1957 р. – Європейська економічна співдружність. У 1957 р. створення Європейської співдружності з питань атомної енергії стало певною відповіддю на питання щодо вироблення та використання атомної енергії для задоволення потреб населення не однієї, а декількох країн одразу. Це дозволило не тільки дотримуватися певних обмежень у виробленні атомної енергії, але, водночас була досягнута згода щодо дотримання норм виробництва та впровадження заходів щодо збереження та захисту природного середовища від впливу об'єктів атомної індустрії.

Окремим прикладом впливу глобалізаційних процесів на остаточне формування нового наддержавного об'єднання можна вважати Маастрихтські домовленості 1992 р., які визначили порядок створення ЄС, а також містили головні цілі та завдання нового об'єднання. Показовим прикладом політичної частини глобалізації стало введення громадянства ЄС, на додачу до національного громадянства. З економічної точки зору введення єдиної грошової одиниці (євро) 1 січня 2002 р. завершило перший повноцінний етап створення першого сучасного наддержавного об'єднання.

Список використаних джерел

1. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатено; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенко. – 2-е вид., – К.: Генеза, 2004. – 736 с.

УСЕНКО ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ НЕЗАКОННОГО, НЕЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО ТА НЕРЕГУЛЬОВАНОВОГО РИБАЛЬСТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Рибальство та аквакультура є важливими джерелами продовольства значної частини населення та доходів і забезпечують існування для мільйонів людей у всьому світі. Крім того, рибна продукція є джерелом цінного харчового білка, яка за своїми властивостями не може бути замінена іншими тваринними або рослинними білками.

У всьому світі існує проблема незаконного, незареєстрованого і нерегульованого рибальства, країни Європейського Союзу і Україна, нажалю, не виключення.

Схема сертифікації вилову за Регулювання ННН сприяла покращенню норм ЄС щодо спроможності ідентифікувати та заборонити дозвіл на імпорт рибної продукції з ННН джерел. Це дозволяє державам-членам краще перевірити та, якщо доречно, відмовитись від імпорту до ЄС. Це є посилене системою обміну розвідки щорічне оприлюднення списку суден ЕСН та СATCH, IT-система, призначена для підтримки перевірки державами-членами під вилов схема сертифікації.

Одним із основних документів, що регулює сертифікацію вилову є Регламент Комісії (ЄС) №1010/2009 від 22 жовтня 2009 року про встановлення детальних правил імплементації Регламенту Ради (ЄС) №1005/2008 встановлення системи Співтовариства для запобігання, стримування та усунення незаконного, незареєстрованого та нерегульованого промислу (далі – Регламент).

Відповідно до регулювання усунення незаконного, незареєстрованого та нерегульованого (далі – ННН) промислу, ЄС може вступити в структурований процес діалогу та співпраці з тими країнами, що не входять до ЄС, які мають проблеми відповідати міжнародним правилам ННН, з метою допомагати їм здійснити необхідні реформи.

У цьому контексті з 2010 року ЄС вступив до діалогу з понад 60 країнами, що не входять до ЄС. Завдяки цій співпраці більше 50 країн, що не входять до ЄС вдосконалили свої системи і прагнуть приєднатися до ЄС у боротьбі з ННН-риболовлю [4].

Якщо Комісія вважає, що операції, які становлять ННН риболовлю або серйозні порушення, зазначені в Статті 42 (1) (b) та (c) Регламенту (ЄС) No 1005/2008 мають відбутися в одній або кількох державах – членах, він інформує про це зацікавлені держави – члени, які негайно можуть провести запити. Зацікавлена держава-член повинна якомога швидше повідомити Комісію про висновки цих розслідувань [3].

Держави та треті країни та Європейська Комісія, запровадили таке поняття як «Інформаційна система ННН риболовлі».

Тому для систематичного та автоматизованого адміністративного співробітництва та обміну буде встановлена інформація про потенційну та виявлену ННН риболовлю, який охопить такі сфери: – обмін інформацією за запитом; – обмін інформацією на спонтанній основі, без попереднього запиту; – прохання вжити заходів до виконання (наприклад, перевірки, адміністративні запити чи будь-який інший вид відповідних виконавчих дій).

Крім того, буде створено електронну базу даних – Інформаційну систему ННН рибальства, керувати якою буде Європейська Комісія (або призначений нею орган) для надання допомоги органам влади.

Правила взаємодопомоги детальніше опрацьовуються у статтях 35-52 Регламенту.

Регламент спрямований на покращення співпраці між державами – членами ЄС та третіми країнами у боротьбі з ННН рибальством.

ННН рибальство – це глобальна проблема, яка зачіпає всі країни, зокрема прибережні країни, що розвиваються, де певні спільноти іноді залежать виключно від рибальської промисловості. Тому надзвичайно важливо створити ефективні механізми співпраці між ними.

Регулювання здійснюється на добровільній основі, і треті країни повинні вживати заходів для співпраці ЄС та ефективно діяти відповідно до Регламенту та інших відповідних вимог заходи збереження та управління. Це було б взаємовигідним для ЄС та третіми країнами для боротьби з ННН рибальською діяльністю. Засоби існування рибалок, навколишнє середовище та глобальна торгівля – це сфери, які вже поставлені на карту і будуть ще більш залучені під загрозою, якщо ННН триватиме без зменшення [1].

ЄС працює над закриттям лазівок, які дозволяють операторам отримувати прибуток від ННН-промислу.

ЄС регулярно оновлює список ННН суден. Сюди входять ННН суден, визначені регіональними рибогосподарськими організаціями.

Постанова про ННН-промисел може вживати заходів проти того, щоб держави закривали очі на незаконну рибальську діяльність: Комісія спочатку видає попередження (жовта картка), а потім, якщо країна все ще не дотримується, вона визначить країну що не співпрацює. (Так звана червона картка) і помістить її в список не співпрацюють країн. Рибні продукти з даної країни будуть заборонені на ринку ЄС.

Регламент ННН-промислу також застосовується до операторів ЄС, які працюють в будь-якій точці світу і під будь-яким прапором [2].

Список використаних джерел

1. EC regulation 1005/2008 to prevent, deter and eliminate illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing information note [Official website of the European Commission]. www.europa.eu Retrieved from https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/rules/illegal-fishing_en

2. EU regulations to combat IUU fishing [Official website of the European Commission]. www.europa.eu Retrieved from https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/rules/illegal-fishing_en

3. Regional fisheries management organisations (RFMOs) [Official website of the European Commission]. www.europa.eu Retrieved from https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/international-agreements/regional-fisheries-management-organisations-rfmos_en

4. Facts and Figures on the Common Fisheries Policy [Official website of the European Commission]. www.europa.eu Retrieved from <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cda10e39-ba77-11ea-811c-01aa75ed71a1>

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

АФНАСЕНКО ІРИНА ВАЛЕРІЇВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ

Розвиток інформаційних технологій, їх широке застосування у всіх сферах життя суспільства вимагають перетворення державних процесів відповідно до сучасних умов, зокрема надання адміністративних та інших публічних послуг в електронній формі.

Головна мета переведення адміністративних послуг в електронний формат – зробити державне управління більш ефективним. Переведення будь-якої адміністративної послуги в онлайн-формат вимагає її оптимізації, перегляду процесів взаємодії між органами влади, налагодження електронної взаємодії державних реєстрів тощо.

Електронні послуги, які є невід'ємною частиною електронного урядування.

В Україні є багато онлайн сайтів органів влади, де можна отримати ту чи іншу послугу, є центри надання адміністративних послуг, як в містах України, так і в громадах всіх областей України, також зараз функціонує Єдиний портал <https://diia.gov.ua/>, де надаються державні послуги онлайн, їх перелік постійно оновлюється. «Електронними послугами є різні види матеріальних і нематеріальних послуг, що надаються в електронній формі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), включаючи Інтернет» [1].

Електронна послуга – це послуга із задоволення інформаційних потреб користувача, яка має електронну форму надання [3, с.20]. До електронних послуг належать: усі електронні адміністративні послуги; он-лайн оплата за комунальні послуги, Інтернет, телефонію; Інтернет-банкінг, Інтернет-страхування; купівля через Інтернет квитків на потяги, літаки, автобуси; купівля товарів в Інтернет-магазинах; он-лайн запис у дитячий садок; електронна черга, наприклад, у ЦНАП як в он-лайн реалізації (через Інтернет), так і в офф-лайн (шляхом особистого приходу та фізичного отримання квитка через інформаційний термінал) тощо [2, с.20]. Важливим принципом надання електронних адміністративних послуг є їх доступність 24 години на добу та 7 днів на тиждень [2, с.20].

Для прикладу можна навести Данію, яка у 2020 році посідала перше місце у рейтингу ООН з розвитку е-урядування. Це одна з найбільш цифровізованих країн світу. Наприклад, у минулому році 91% усього населення Данії спілкувалися з державою через онлайн-засоби – онлайн-послуги, електронну пошту тощо. У Данії переводять послуги в онлайн та про державну систему електронної ідентифікації NemLog-In. Крім того, особливістю впровадження електронного урядування у Данії є система цифрової освіти громадян, яка навчає як користуватися онлайн послугами. Спільно з громадським сектором розробили курси для різного рівня користувачів. Особлива увага приділяється інтеграції старшого покоління у процес. Електронні послуги є формою надання публічних послуг. Основною ознакою електронних публічних послуг є використання при їх наданні інформаційно-комунікаційних засобів. [3, с.13].

Відповідно до Закону України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15 липня 2021 року, електронна публічна послуга – послуга, що надається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні, у тому числі адміністративна послуга (у тому числі в автоматичному режимі), яка надається з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем на підставі заяви (звернення, запиту), поданої в електронній формі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем (у тому числі з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг), або без подання такої заяви (звернення, запиту) [4].

Основними чинниками, що гальмують впровадження електронних послуг в Україні ми вбачаємо наступні:

- 1) Недостатність фінансування електронних послуг в ОТГ та ЦНАП;
- 2) Недостатній рівень захисту інформації в системах електронного документообігу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.;
- 3) Недостатній рівень комп'ютерної грамотності, а також обізнаності населення щодо можливостей та переваг отримання електронних послуг;
- 4) Недостатній рівень компетентності у сфері ІКТ, а також поінформованості про електронні послуги, зокрема, обумовлюють низький попит на користування електронними сервісами серед споживачів адміністративних послуг (серед людей похилого віку);
- 5) Недостатній рівень доступності електронних послуг для осіб, які мають інвалідність.

Список використаних джерел

1. Куспляк І. С., Електронне урядування як інструмент формування прозорої та відкритої політичної влади: дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Ігор Сергійович Куспляк; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського.– Одеса : 2012, 204 с.
2. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017. Частина 10: Електронні послуги / [Р.М. Матвійчук, С.П. Кандзюба]. – К.: ФОРМ МОСКАЛЕНКО О. М., 2017. – 60 с.;
3. Електронні послуги у діяльності публічної адміністрації України: монограф. / Тищенко І.О. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 156 с.;
4. Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15 липня 2021 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>

ВАЛЬКІВСЬКА ОЛЬГА СЕРГІЙВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України,

СИСТЕМА PROZORRO, ЯК ОСНОВНИЙ МАЙДАНЧИК ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Електронна система публічних закупівель Prozorro відкрилась та запрацювала під час здійснення реформи публічних закупівель. Така система вперше дозволила постачальникам подавати свої пропозиції в електронному вигляді та залучити великі групи вже існуючих постачальників до державних тендерів.

Офіційним слоганом реформи сфери публічних закупівель стали слова: «Всі бачать все». Отже, відповідно після завершення публічного тендеру на Prozorro відобразиться вся інформація щодо пропозицій, які надходили до тендерної комісії та її рішень. А також на платформі Prozorro можна ознайомитися з усіма кваліфікаційними документами щодо закупівлі. Ця інформація знаходиться у відкритому доступі завдяки модулю аналітики та може бути використана для моніторингу процесу закупівель.

Суть реформи полягає в максимальній прозорості, конкурентності та професійності закупівель, а також взаємодії влади, бізнесу та громадськості, відповідно до поетапного приведення системи публічних закупівель України у відповідність із стандартами Європейського Союзу.

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» (зі змінами) запроваджено обов'язковість проведення електронних процедур публічних закупівель у два етапи:

I етап був реалізований з 01.04.2016 р. і впровадив обов'язковість проведення електронних закупівель для головних розпорядників коштів та монополістів.

II етап розпочався з 01.08.2016 р. і зобов'язав всіх замовників здійснювати електронні закупівлі через Систему Прозорро.

Контроль за функціонуванням Системи Prozorro покладений на Державне підприємство «ПРОЗОРРО», яке засноване на державній власності та належить до сфери управління Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Попередником ДП «ПРОЗОРРО» був ДП «Зовнішторгвидав України». ДП «ПРОЗОРРО» є власником центральної бази даних Prozorro і відповідає за навчально-консультаційну, технічну і маркетингову підтримку системи публічних закупівель.

Система електронних закупівель складається з веб – порталу (Центральної бази даних) уповноваженого органу Prozorro, та комерційних авторизованих електронних майданчиків, через які підключаються замовники та постачальники. Інформація про торги ідентична й доступна на всіх електронних майданчиках та на порталі Prozorro. Бізнесу для взяття участі в закупівлі необхідно зареєструватися на майданчику та подати свою пропозицію на торги.

На сьогоднішній день в системі Prozorro є 13 акредитованих електронних майданчиків, через особисті кабінети яких учасники здійснюють всі дії закупівель.

Також було запущено в публічний доступ модуль аналітики, який в інтерактивному режимі реального часу дає можливість аналізувати інформацію про публічні закупівлі: <http://bi.prozorro.org/>.

Ця система забезпечує проведення процедур закупівель, створення, розміщення, та обмін інформацією, функціонування та документообіг між всіма ланками системи.

Prozorro – це електронна платформа, яка об'єднує понад 35 тисяч державних та комунальних органів влади та підприємств (замовники товарів, робіт та послуг) та близько 250 тисяч комерційних компаній (постачальники).

Замовники оприлюднюють оголошення про тендери в системі Prozorro, а постачальники надають свої комерційні пропозиції. Це відбувається через модуль електронного аукціону, доступ до якого замовники і постачальники отримують через електронні майданчики, авторизовані системою Prozorro. Інформація про тендери потрапляє до центральної бази даних Prozorro та оприлюднюється одночасно на порталі prozorro.gov.ua та всіх майданчиках. Такий принцип побудови електронної системи називається дворівневим або гібридним. Система Prozorro побудована на відкритому коді: будь-хто може використовувати та поширювати дані системи, у тому числі в комерційних цілях. Дані Єдиної системи електронних закупівель є дозволеними для їх подальшого вільного використання та поширення. Будь-яка особа може вільно копіювати, публікувати, поширювати, використовувати, у тому числі в комерційних цілях, у поєднанні з іншою інформацією або шляхом включення до складу власного продукту, публічну інформацію у формі відкритих даних з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації.

Закон дозволяє брати участь у процедурі закупівлі майже всім охочим, які мають статус фізичної або юридичної особи.

Замовники та учасники можуть зареєструватися та взяти участь в аукціоні на одному з авторизованих майданчиків.

Участь постачальників у публічних закупівлях є платною. Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» (зі змінами) плата стягується за подання тендерних пропозицій, тобто лише в разі реальної участі у торгах. Реєстрація ж на електронному майданчику безплатна.

За подання учасником тендерної пропозиції, оператором авторизованого електронного майданчика справляється плата в залежності від вартості закупівлі. У разі скасування торгів або визнання їх такими, що не відбулися – до моменту розкриття тендерних пропозицій, учаснику, повертається плата оператором авторизованого електронного майданчика.

Наступним етапом після реєстрації та подання тендерної пропозиції є участь в аукціоні. Окрім зареєстрованих учасників за ходом аукціону в онлайн-режимі можуть спостерігати й інші користувачі Системи через центральну базу даних або електронний майданчик.

Аукціон проходить у три раунди. Першим змінює ціну учасник з найвищою ціною. Він може зменшити свою пропозицію (не менше, ніж на крок, який був вказаний в оголошенні про проведення торгів) або залишити її без змін.

У кожного учасника є 2 хвилини щоб змінити пропозицію, потім черга переходить до наступного учасника, якому також надається 2 хвилини для внесення змін. Потім система бере наступну, 2 – х хвилину перерву, черговість пропозицій змінюється (від найбільшої до найменшої), і процес повторюється.

По завершенню третього раунду показуються результати аукціону – в цей момент розкриваються назви компаній – учасників та їх пропозиції на всіх раундах торгів.

По завершенню третього раунду відбувається оголошення результатів.

Можемо виділити такі переваги системи публічних закупівель:

- викоринення і системне запобігання корупції
- прозорість всього тендерного процесу
- неприпустимість дискримінації заявок
- об'єктивна оцінка тендерних заявок
- простота і легкість застосування тендерних процедур
- перехід на електронний документообіг
- повна звітність і аналіз всіх державних закупівель
- відкриті процедури прийняття рішень
- широке залучення громадськості.

Отже, метою та стратегією Prozorro є підтримка здорової екосистеми публічних закупівель, а також рух до утримання прозорості, підвищення конкуренції, побудови професійності у закупівлях, розвиток та експорт філософії електронних закупівель за кордон.

Список використаних джерел

1. Портал публічних закупівель Prozorro. Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/>

ВЕРЕМЧУК ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОЦЕС ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

В більшості країн сучасного світу одним з пріоритетних стратегічних завдань виступає впровадження інформаційно комунікаційних технологій та розвиток елементів цифрового суспільства. Цифрові технології, а також пов'язана з ними громадська та людська діяльність утворюють цифрову сферу сучасного соціуму, яка в нинішніх умовах визначає економічний та інноваційний потенціал держави, ефективність державного управління та здійснення демократичних процедур [1,с.27]. Ефективність застосування цифрових технологій залежить головним чином від культурно-цивілізаційного середовища країни, в якій реалізується та чи інша модель.

Проблеми цифрової трансформації системи державного управління, концепції розвитку електронного урядування широко висвітлюються такими зарубіжними та вітчизняними вченими, як Х. Маргетс, С. Бастоу, Дж. Тінклер, Д.В. Кононенко, О.Г. Васильєва, Т. С. Мельникова, А.В. Кешелава та інші.

На сучасному етапі Україна активно вволікається у процес цифрової трансформації. Так, у 2018 р. урядом було схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018- 2020 роки та затверджено план заходів щодо її реалізації. Основною метою документа є виконання заходів щодо запровадження належних стимулів й мотивів для цифровізації економіки, громадської та соціальної сфер, розуміння існуючих викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття соціуму цифрових компетенцій, визначає нагальні проблеми сфер та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, застосування й використання цифрових технологій. У розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» зазначається, що реалізація Концепції дасть змогу: підвищити ефективність державного управління в результаті спрощення управлінських процедур, скорочення адміністративних витрат, застосування сучасних методів державного управління; підвищити якість адміністративних послуг та їх доступність; забезпечити здійснення контролю за ефективністю діяльності органів

державної влади та органів місцевого самоврядування; забезпечити високий ступінь доступності інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, надання можливості громадянам та громадським організаціям безпосередньо брати участь у процесах підготовки проектів рішень, що приймаються на всіх рівнях державного управління; зменшити рівень корупції та «тінізації» економіки; досягти якісно нового рівня управління державою і суспільством у цілому, а також зміцнити довіру до інститутів держави [2].

До основних частин цифровізації публічного управління в Україні на даному етапі розвитку можна віднести: 1) Електронна ідентифікація громадян. 2) Багатоканальне інформування та залучення громадян, що дає можливість перейти від макрорівня громадяни до мікрорівня конкретний громадянин та перетворити інформування громади на активність залучення громади до вироблення конкретних політичних рішень [4]. 3) Відкриті дані. Важливим є те, що серед множини відкритих даних окрема увага приділяється відкритим державним даним як інструменту оцінки та контролю роботи влади та держави. 4) Цифрове робоче місце. Воно є бізнес-стратегією для підвищення ефективності та мобільності працівників й організації. 5) Повсюдна аналітика. Динамічний процес збору й аналізу інформації для отримання надійної та структурованої системи знань, що допомагає розробляти належні реакції на запити та стратегічні заходи. Залучення даної аналітики на різних етапах урядової, державної діяльності та надання послуг дозволяє державним структурам відмовитися від застарілої стандартизованої моделі управління. 6) «Цифрові» державні платформи. Сучасна сервісна політика держави орієнтована на одночасне підвищення якості державних послуг, оптимізацію кількості публічних службовців та зменшення бюджетних витрат [3].

Список використаних джерел

1. Мельникова Т.С. Зарубежный опыт развития и популяризации электронного правительства / Т. С. Мельникова. – С., 2016. – 27 с.
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. [Електроний ресурс]: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/proshvalennyakonceptsiyi-rozvitku-cifrovoyiekonomiki-ta-suspilstvaukrayini-na-20182020-rokita> (дата звернення 18.09.2021)
3. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020): Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року: Проект. [Електроний ресурс]: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення 19.09.2021)
4. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. [Електроний ресурс]: <https://strategy.uifuture.org/kraina-zrozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>. (дата звернення 19.09.2021)

ІГНАТЮК ЮЛІЯ ПАВЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ

На сьогоднішній день надання адміністративних послуг в електронній формі характеризується стрімким розвитком, тому що спостерігається підвищена увага правлячої верхівки держави до формування інформаційного суспільства та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у розбудові сервісно-орієнтованої держави в умовах Євроінтеграції. Тому на сучасному етапі постає питання ефективного функціонування Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, а також удосконалення функцій та принципів організації його роботи.

Згідно діючого законодавства України формування системи електронних послуг передбачає їх доступність з одного місця – державного порталу адміністративних послуг. Так, відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI надання адміністративних послуг в електронній формі та доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням мережі Інтернет забезпечуються засобами Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, який є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг в Україні. Відповідальний за адміністрування Єдиного державного веб-порталу електронних послуг визначається Кабінетом Міністрів України [3].

З 1 січня 2020 року Єдиний державний веб-портал електронних послуг виконує також функції Єдиного державного порталу адміністративних послуг [2]. Єдиний державний веб-портал електронних послуг – це «Портал Дія». Отже, одним із основних завдань Портала Дія є надання електронних послуг (в тому числі адміністративних) з отриманням та використанням у разі потреби інформації з національних електронних інформаційних ресурсів, яка необхідна для надання таких послуг; забезпечення користувачів інформацією про електронні та адміністративні послуги, надання яких здійснюється з використанням веб-порталу; отримання суб'єктами звернення результатів надання електронних послуг, розгляду звернень та адміністративних справ та ін.

Досвід країн-членів Європейського Союзу (далі – ЄС) показує ефективну реалізацію надання адміністративних послуг в електронній формі через єдині онлайн сервіси, на яких зосереджена значна частина популярних електронних послуг для громадян та бізнесу. Надання електронних послуг на загальнодержавному рівні за допомогою єдиного веб-порталу сприяє зручному пошуку необхідної послуги та уніфікації вимог для отримання подібних послуг. Проте на локальному рівні органи місцевого самоврядування створюють можливості для надання додаткових адміністративних послуг, що належать до їх компетенції і здійснюється з урахуванням місцевих особливостей і потреб.

Сучасним напрямом реформування надання електронних послуг у ЄС є створення єдиного цифрового ринку публічних послуг. Зважаючи на те, що ринок електронних публічних послуг у країнах ЄС стрімко

розвивається, важливим завданням на сьогодні видається забезпечити сумісність між системами надання електронних публічних послуг різних країн-членів ЄС [1].

Наразі в Україні, окрім Порталу Дія, електронні послуги запроваджено на різних порталах органів влади, з різними інтерфейсами, стандартами та засобами е-ідентифікації, що є вкрай незручним для громадян [2]. Це створює передумови для розпорошеності інформації про електронні адміністративні послуги, тягне за собою додаткові витрати бюджетних коштів на створення нових веб-ресурсів, що забезпечують їх надання, викликає необхідність у додатковій електронній ідентифікації споживачів послуг тощо.

Отже, з розвитком інформаційного суспільства та суспільних відносин виникає необхідність надання адміністративних та інших публічних послуг в електронній формі. Узагальнюючи європейський досвід організації системи надання електронних адміністративних послуг, кінцевою метою розвитку їх надання повинна бути інтеграція окремих електронних сервісів надання адміністративних послуг у єдиний загальнодержавний веб-портал. В Україні подібні функції має виконувати Єдиний державний портал адміністративних послуг. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування надають понад 2 тисячі послуг, проте, на даний момент не всі адміністративні послуги надаються через даний ресурс. Процес запуску будь-якої адміністративної послуги через веб-портал вимагає часу. Для цього необхідна ефективна взаємодія між міністерствами, зміна алгоритмів надання послуг, чітке формулювання та опис всіх процесів доступною мовою, розробити і протестувати новий сайт та внесення змін до діючого законодавства.

Список використаних джерел

1. Михайлюк Я. Б. Адміністративні послуги у країнах Європейського Союзу та Україні: порівняльно-правовий аналіз / Я.Б. Михайлюк; за заг. ред. к. ю. н., доц. А.А. Пухтецької. – К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2016. – 224 с.

2. Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1137 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pitannya-vedinogo-derzhavnogo-veb-portalu-elektronnih-poslug-ta-vedinogo-derzhavnogo-portalu-administrativnih-poslug-i041219>

3. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

4. Розвиток електронних послуг // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/rozvitok-elektronnih-poslug>

ІЛЬЧЕНКО ІГОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Розвиток технологій, що відбувся у ХХ-ХХІ ст., та призвів до цифрової трансформації світу, для багатьох країн став поштовхом для реформування старих, а інколи і впровадження повністю нових, сучасних моделей публічного управління. Розвиток Інтернету, мобільних комунікацій, онлайн сервісів виступив базовим інструментом формування цифрової трансформації держав. На жаль, вказане явище довго обходило стороною сектори державного управління України. Небажання змінювати традиційні способи управління та, напевно, відторгнення всього сучасного з публічного управління призвели до того, що навіть впроваджені елементи електронного врядування у 2003 році через систему «Електронний уряд» та ряд нормативних актів, розроблених для неї, так і не були реалізовані повною мірою. Наступною спробою стало створення у 2010 році Національного центру підтримки електронного урядування, у 2014 році створення Державного агентства з питань електронного урядування України та розробка Концепції розвитку електронного врядування в Україні, але і це не давало бажаний результат.

З 2016 року Уряд України, спільно з Європейськими та міжнародними партнерами розробив програму «Цифрова адженда України 2020», яка була адаптована до «цифрового» законодавства Європейського союзу та якою, фактично, дано реальний старт цифровізації державного управління і економіки країни [12]. Її автори акцентують увагу на твердженні: «Цифрові технології – основа добробуту України», а у висновках задаються питанням: «Чи зможе Україна?».

Важливим та суттєвим етапом розвитку цифровізації України стало запровадження Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки (зі змінами у 2018 році) [3] та Концепції розвитку електронного урядування в Україні [10], результати роботи яких ми відчуваємо вже сьогодні. Метою Стратегії та Концепції було вдосконалення системи державного управління і відповідно підвищення рівня конкурентоспроможності країни, а результатом мала стати більш ефективна та підзвітна громадянам система державного управління, яка працює в інтересах суспільства, забезпечує сталий розвиток країни та надає якісні послуги. Цього ж вимагали і наші міжнародні партнери, які активно допомагали втілити Стратегію та Концепцію в життя.

Так, наприклад, проаналізувавши звіт про антикорупційний та економічний потенціал сімнадцяти е-послуг у семи сферах ми бачимо реальний економічний (економія 36,7 млн грн) та антикорупційний (економія 32 млн грн) ефекти [1].

Додатковим стимулом для розвитку цифровізації України стали вибори Президента України у 2019 році. Тоді ще кандидат в Президенти Володимир Зеленський у передвиборчій програмі пообіцяв, що у найкоротший термін побудує «Електронну країну» [8].

Значного успіху досягло створене у 2019 році Міністерство цифрової трансформації України, яке забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних та інше [9].

Наприкінці 2020 року Європейський портал даних (EDP) опублікував шостий щорічний звіт Open Data Maturity Report 2020 щодо рівня розвитку сфери відкритих даних [13]. Україна вперше брала участь у визначенні рейтингу й увійшла до переліку країн, що швидко розвиваються (Fast-trackers), разом з Італією, Нідерландами, Німеччиною, Фінляндією, Хорватією і Швецією. *Україна посіла 17 місце в рейтингу, продемонструвавши рівень зрілості сфери відкритих даних на рівні 84%, при цьому середній показник зрілості сфери у Європі становить 78%.*

Одним із основних здобутків Кабінету Міністрів України та Міністерства цифрової трансформації є створення застосунку «Дія» (Держава і Я), що надає низку адміністративних послуг онлайн. Амбітним планом є запровадження для громадян та бізнесу всіх публічних послуг онлайн до 2024 року. Вже сьогодні в Україні можливо отримати понад 50 таких е-послуг [2].

Портал «Дія» – це не лише веб-сайт, а й мобільний застосунок, який значно спрощує користування е-послугами, а з недавніх пір дає змогу відмовитись від користування паперовими або пластиковими документами, наприклад, що посвідчують особу (паспорт громадянина України та закордонний паспорт, посвідчення водія, свідоцтво про народження дитини). Варто зауважити, що Україна стала першою країною в світі, що реалізувала цифровий паспорт у смартфоні та законодавчо прирівняла цифровий документ паперовому.

Актуальною темою на сьогоднішній день є вакцинація. Застосунок «Дія» вирішує питання отримання електронного Covid-сертифікату про повний курс вакцинації. *Додатково слід зазначити, що Covid-сертифікат, згенерований застосунком «Дія» – офіційно визнаний в ЄС та дає змогу відновити регулярне сполучення між країнами та дозволяє українцям подорожувати.*

Необхідно пригадати про портал «Дія.Бізнес», запровадження спеціального режиму «Дія.City» та запуск «Дія.Цифрова освіта». «Дія.Бізнес» створений як Центр підтримки підприємців та являє собою єдиний каталог посилань на безкоштовні можливості для бізнесу, навчання, отримання міжнародних грантів і програм підтримки від держави, безкоштовні консультації, включає корисні шаблони документів та багато іншого [7]. «Дія.City» – це запровадження спеціального правового режиму в країні, що робить країну привабливою для IT-індустрії [11]. Проте всі запроваджені ініціативи в Україні не будуть мати значного ефекту без розвитку цифрової грамотності серед українців. Саме створення та запуск Національної онлайн-платформи «Дія.Цифрова освіта» має на меті подолання та вирішення цієї проблеми [4].

Варто зазначити, що курс на діджиталізацію, за яким рухається Україна, показав свої перші результати. Так, у 2020 році Україна зайняла 69-е місце у рейтингу країн із найбільш розвиненим електронним урядуванням, що на 13 позицій вище, ніж у 2018. Рейтинг був створений на основі дослідження Організації Об'єднаних Націй «E-Government Survey 2020» [6].

Діджиталізація публічного управління як невід'ємна складова цифрової трансформації – сьогоднішні реалії України як частини сучасного світу. Успішність цих змін та вплив їх на добробут українців залежатиме від того, як швидко буде здійснена повна трансформація і яких масштабів вона досягне.

Список використаних джерел

1. Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг. URL: <http://eef.org.ua/en/wp-content/uploads/2020/09/Economic-and-anti-corruption-impact-of-eServices.pdf>
2. Гід з державних послуг. URL: <https://diia.gov.ua/services>
3. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p#top>
4. «Дія.Цифрова освіта». URL: <https://osvita.diia.gov.ua>
5. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. Київ, 2017. Ч. 2. URL: https://onat.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Part_002_Feb_2018.pdf
6. Исследование ООН: Электронное правительство 2020. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20-%20Russian.pdf>
7. Онлайн-платформа «Дія.Бізнес». URL: <https://business.diia.gov.ua>
8. Передвиборча програма кандидата на пост Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://program.ze2019.com>
9. Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова Кабінету міністрів України від 18.09.2019 № 474-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-p#Text>
10. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від від 20.09.2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p#n14>
11. Спеціальний правовий режим для IT-індустрії. URL: <https://city.diia.gov.ua>
12. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020): Концептуальні засади (версія 1.0). URL: <https://ucco.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
13. OPEN DATA MATURITY REPORT 2020. URL: https://data.europa.eu/sites/default/files/edp_landscaping_insight_report_n6_2020.pdf

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ – ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Цифрова трансформація створює великі виклики для публічного управління, застарілі структури втрачають актуальність та дієздатність.

У епоху цифрових технологій зміцнення електронної демократії та захист громадянських прав є великим викликом. Цифрові інструменти та соціальні медіа надають людям широкий доступ до інформації та глобальних зв'язків. Громадяни використовують технології, щоб притягнути уряди до відповідальності та реалізувати свої громадянські права. Уряди використовують технології, щоб бути більш прозорими, підзвітними та всеохоплюючими. Електронне урядування може зіграти роль у створенні ефективних, всеохоплюючих та підзвітних інституцій для підтримки формування політики та надання послуг для Порядку денного ООН до сталого розвитку на 2030 рік та цілей сталого розвитку.

Сила інформаційно-комунікаційних технологій має великий потенціал для прискорення людського прогресу, для забезпечення того, щоб державна політика в Інтернеті була орієнтована на людей з метою побудови демократії в Інтернеті, для захисту інтернеткористувачів та забезпечення поваги та захисту прав людини в Інтернеті. Демократичні системи майже завжди можна зробити більш інклюзивними, більше відобразити бажання великої кількості людей і більш чуйно реагувати на їх вплив, і це урядовий виклик для вдосконалення демократії. Маючи на увазі виклики, які приносить цифрова ера для майбутнього, особливо аспект кібербезпеки, у майбутньому також важливо для держав забезпечити, щоб державна політика в сфері електронного урядування була орієнтована на людей з метою побудови демократії в Інтернеті [3].

Для держав Європейського Союзу основним документом з розвитку цифровізації діяльності органів публічної влади є ініціатива Європейської Комісії «Цифровий порядок денний для Європи» (Digital agenda for Europe) [1].

Стимулювати економіку та залучати інвестиції; закласти основу для трансформації секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні («цифрова» економіка, «цифровізація» бізнесу, промисловості); зробити «цифрові» технології доступними; створити нові можливості для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних та «цифрових» індустрій та бізнесу; розвинути та захопити світове лідерство щодо експорту «цифрової» продукції та послуг – основні цілі першочергових сфер, ініціатив, проектів «цифровізації» України [5].

Все більше урядів впроваджують цифрові технології у розробці політики, внутрішньому адмініструванні/управлінні та наданні послуг. Деякі дослідники навіть відзначають, що «важко придумати суспільну проблему чи державну службу, яка не залучає (такі технології) якимось істотним чином». Сьогодні державні послуги все частіше надаються за допомогою цифрових платформ, а деякі вебсайти стають все більш популярними [2].

В Україні створено та успішно працює Міністерство цифрової трансформації, яке зробило справжню революцію у сфері цифровізації та наданні електронних послуг.

Вдалим прикладом реалізації концепції електронного врядування є запуск національної платформи е-демократії Взаємодія, яка створюється в рамках реалізації міжнародної Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» [4]. Це онлайн-майданчик, який розробляє Мінцифра і де громадяни зможуть вільно комунікувати з державними органами та долучатися до ухвалення рішень.

Список використаних джерел

1. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Digital Agenda for Europe [Electronic resource]. – Brussels, – 2010. – <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:EN:PDF>
2. Gauß V. The challenges of digitalization for the (German) State //Redesigning Organizations. – Springer, Cham, 2020. – С. 207-214.
3. Stojanovska-Stefanova A., Runcheva-Tasev H., Magdinceva Sopova M. The States in Digital Era: Internet Governance and Improving E-Democracy //International Academic Journal. – 2020. – Т. 1. – №. 1. – С. 51-56.
4. Про Ініціативу «Партнерство «Відкритий Уряд». <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/partnerstvo-vidkritij-uryad/koordinacijna-rada>
5. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020): Концептуальні засади (версія 1.0). – <https://ucco.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

КІПІШИНОВА ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

магістр ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА СЕРГІЇВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Актуальність. Розвинена та ефективна держава сьогодні залежить від великої кількості факторів, але найбільш важливим чинником є людські ресурси. Людські ресурси – професійні знання, вміння, здібності робітників, ефективне формування, використання і розвиток яких забезпечує організації економічний успіх і конкурентні переваги [1]. На сьогодні управління кадрами, незалежно від форм власності, на жаль, не відповідає існуючим потребам. Витоки такого положення вбачаємо як в історичному аспекті особливостей становлення незалежної держави, так і у високих швидкостях розвитку суспільства у різних галузях.

У столітті невпинного розвитку інформаційної сфери, цифрова трансформація тягне за собою перетворення в усіх сферах життя людини. Змінюється все, починаючи від самосвідомості індивіда і закінчуючи способами отримання інформації з навколишнього середовища. У відповідь на глобальну трансформацію суспільства в епоху діджиталізації повинна змінитися і сфера управління персоналом. Використання сучасних технологій впливає не тільки на продуктивність праці працівників компаній, а й на їх залученість в роботу, лояльність до компанії, ефективність. Держслужбовці не стають виключенням. Вони повинні демонструвати рівнозначний, а подекуди вищий рівень компетенції, ніж їх колеги із корпорацій. Управління персоналом – це сфера управління, яка охоплює людей та їх взаємовідносини в рамках організації. Управління персоналом намагається забезпечити справедливі умови зайнятості і роботу, яка приносить задоволення для всіх співробітників.

Питання управління персоналом є предметом багатьох вітчизняних та зарубіжних досліджень. Різні аспекти проблеми ефективності управління персоналом досліджували Г. Деслер, Ч. Джейкобс, Д. Кеннеді, Л. Балабанова, О. Грішкова, Г. Дмитренко, А. Лоран, Л. Новаковська, Ю. Палеха, В. Яровий та інші. Однак проблеми цифровізації сфери управління в органах публічної влади розкриті не повністю, що і обумовило вибір теми нашого дослідження.

Нова ера та сучасний стан держави актуалізують необхідність дослідження питань професіоналізму та якості державного управління, які безпосередньо пов'язані з підвищенням ефективності системи управління персоналом в органах публічної влади. Цифровізація економіки обумовлює необхідність переосмислення процесів управління персоналом та впровадження нових прогресивних тенденцій управління людськими ресурсами у тому числі і на державну службу. Адже в умовах переходу «від державного адміністрування до державного менеджменту, від бюрократичної організації до сервісної держави» [2, с. 11], коли відбувається швидке старіння професійних компетентностей, HR-менеджмент (HR – human resources (людські ресурси)) на державній службі стає надзвичайно важливим, оскільки сприяє підвищенню результативності, ефективності, професійності та майстерності державних службовців, здатних застосовувати європейські стандарти державного управління та виробляти державну політику в умовах сучасних змін [3].

Цифровізація в управлінні персоналом – це не просто ситуація, коли з'являється багато цифрових даних, а головне – з'являються нові способи їх обробки. Отже, змінюються процеси і способи прийняття рішень на основі цих даних. В управлінні персоналом цифровізація – це в першу чергу організація зручного цифрового середовища для співробітників. Наприклад, співробітник може планувати відпустку і відрядження в віртуальному «особистому кабінеті». При цьому йому не треба витратити час на пошук зразків заяв – вся інформація представлена в одному місці. Або, наприклад, можна автоматизувати такі процеси, як реєстрація понаднормових годин і узгодження найму персоналу. За допомогою IT-рішень можна створити систему електронного навчання, де кожен працівник зможе вибрати для себе набір курсів підвищення кваліфікації. Завдяки цифровізації процес постановки завдань і оцінки якості їх виконання стає автоматизованим, прозорим, централізованим, ефективним і головне – його результатом стає накопичена структурована інформація. Можна відстежувати, як розвивався той чи інший співробітник з моменту його вступу на посаду, проходження ним державної служби (прийняття присяги, присвоєння рангу, проходження перевірки згідно з Законом України «Про очищення влади», спеціальної перевірки, підвищення кваліфікації, щорічного оцінювання, дисциплінарної відповідальності, тощо) та до моменту звільнення. Раніше доводилося заповнювати і сканувати усі документи вручну, цифровізація допомагає повністю автоматизувати і уніфікувати ці процеси. Це зводить ризик помилок до мінімуму і скорочує час на обробку інформації. Більш того, аналіз даних про співробітників дозволяє оцінити ефективність окремих департаментів та органів влади. І що важливо тут відзначити, цей аналіз не буде більш трудомістким і дорогим.

На сьогодні в Україні ситуація з упровадженням процесу цифровізації галузі управління персоналом в органах публічної влади дуже не однорідна. Досі існують органи публічної влади, які реалізують всі процеси по роботі з кадрами вручну. У деяких установах використовується застаріле програмне забезпечення, яке не дозволяє використання сучасних можливостей роботи у глобальній мережі (наприклад, система «Expertus: Кадри»).

28 грудня 2020 року було схвалено проект постанови КМУ № 1343 «Про затвердження Положення про інформаційну систему управління людськими ресурсами в державних органах» у межах виконання розпоряджень КМУ «Деякі питання реформування державного управління України» та «Про схвалення Концепції впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах та затвердження плану заходів щодо її реалізації». Нею передбачається унормування функціонування Інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах за єдиними підходами, та забезпечення автоматизації та цифровізації процесів управління людськими ресурсами в державних органах.

Реалізувати ці задачі заплановано шляхом запровадження HRMIS – автоматизованої системи збирання, оброблення, зберігання та захисту інформації щодо державних службовців, інших працівників державних органів, що формується (створюється) та використовується для забезпечення функціонування централізованої бази даних державних службовців, інших працівників державних органів, а також для задоволення потреб щодо автоматизації та цифровізації процесів, пов'язаних із виконанням функцій з питань управління персоналом [3].

Висновки. Сучасні уявлення про ефективний розвиток управління персоналом на державній службі не можливо реалізувати без впровадження цифрових механізмів, таких як інформаційна система управління людськими ресурсами в державних органах. Однак будь які процеси мають як позитивні так і негативні наслідки, дослідження яких і визначають перспективи наших подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Руденко О. М., Штурхецький С. В., Шершньова О. В., Філіпова Н. В. HR-менеджмент у публічному управлінні : навч. посібн. / Руденко О. М., Штурхецький С. В., Шершньова О. В., Філіпова Н. В./ Київ : Кондор-Видавництво, 2016. – 124 с.

2. Зелінський С.Е. Теоретико-методологічні засади комплексного оцінювання державних службовців та їх службової діяльності в Україні. Автореф. дис... докт. наук держ. упр. : 25.00.03. Київ, НАДУ, 2019. 36 с.

3. Теплов С. О. HR – менеджмент на державній службі: теоретичний аспект / С. О. Теплов // Державне управління: удосконалення та розвиток – 2020. – № 7. – Режим доступу: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/57.pdf

4. Сайт Національного агентства України з питань державної служби – Режим доступу: <https://public.nads.gov.ua/about>.

КОСТЮКОВА ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА

магістр ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА СЕРГІЇВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Актуальність. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активним впровадженням інформаційних систем та технологій в усі сфери життя та діяльності людей. У розвинених демократичних країнах інформаційно-комунікаційні технології дозволяють залучати суспільство в громадсько-політичну діяльність. Цей процес отримав назву «електронна демократія» [1].

Поняття «електронна демократія» походить зі США та набуло поширення у багатьох країнах світу. Електронна демократія базується на принципах прозорості, відкритості, участі та громадської просвіти. Метою розбудови електронної демократії є розширення участі громадян у державотворенні та прийнятті рішень через використання електронних технологій.

Для України розвиток електронної демократії є особливо актуальним, оскільки повноцінна інтеграція до Європейського Союзу передбачає поширення загальноєвропейських демократичних стандартів та забезпечення участі населення в управлінні державою.

Електронна демократія як засіб формування та реалізації державної політики передбачає наявність відповідного нормативно-правового забезпечення, за допомогою якого цей механізм політичної взаємодії має регулюватися. В Україні на законодавчому рівні створене широке підґрунтя для запровадження електронної демократії.

Українське законодавство визначає електронну демократію як форму суспільних відносин, за якої громадяни та інститути громадянського суспільства залучаються до державотворення та державного управління, до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій в демократичних процесах, з метою:

- посилити участь, ініціативність та залучення громадян на всіх рівнях до публічного життя;
- поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, підзвітність демократичних інститутів;
- поліпшити реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян;
- сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень [3].

Питанням електронної демократії присвячені наукові праці багатьох закордонних та вітчизняних науковців. З різних позицій досліджували зв'язок сучасних технологій, демократії та ефективності державного управління К. Макнат, М. Кітсинг, Р. Гібсон, Х. Гібер, С. Уорд, О. Бухтатий, І. Лопушинський, Н. Грицяк, С. Соловійов, Н. Драгомирецька та інші.

Та незважаючи на значну кількість наукових розробок у цій галузі, молододослідженими залишаються питання нормативно-правового забезпечення електронної демократії та аналізу інструментів її реалізації.

Необхідно зазначити, що деякі нормативно-правові акти у цій сфері потребують вдосконалення та редакції відповідно до сучасних реалій, оскільки всі складові електронної демократії не знайшли поки що свого відображення у законодавстві України, хоча на практиці вже давно у тій чи іншій формі застосовуються [2].

Так, потребує розширення та доповнення перелік інструментів електронної демократії. Серед пріоритетних завдань розвитку електронної демократії для зміцнення демократичних процесів в Україні на основі використання цифрових технологій:

- запровадження електронного голосування виборців зі стовідсотковим рівнем безпеки (е-голосування, е-референдуми);
- створення онлайн середовища для сприяння ефективному спілкуванню влади та громадян, публічним дискусіям та обговоренням (е-партія; е-політик, е-дискусія, е-омбудсмен тощо);
- підвищення змістовності взаємодії між громадянами, парламентарями та урядом (е-політик, е-опитування, подальший розвиток інструменту е-парламент);
- забезпечення достатньої кількості якісної онлайн інформації (е-журналістика, веб-трансляції, е-політичні компанії);
- залучення якнайширшого кола громадськості до демократичного діалогу, зокрема і тих груп, які є традиційно маргінальними, соціально знедоленими, мають обмежені можливості або позбавленими можливості висловлюватися;
- врахування особливості економічної, територіальної, соціальної (у тому числі – гендерної) структуризації в онлайн середовищі з метою забезпечення рівного доступу до демократичного процесу в усіх сферах і для усіх громад, соціальних груп та прошарків [4].

Також варто зазначити, що низка нормативно-правових актів має строковий характер з терміном дії до 2020 року, що обумовлює необхідність розроблення, наприклад, перспективної Концепції розвитку електронної демократії в Україні та Закону України «Про розвиток електронної демократії в Україні», які мають містити чітке визначення даного поняття, а також права, обов'язки громадян та суб'єктів влади, складові елементи електронної демократії в Україні.

Вдосконалення нормативно-правової бази має стати потужним підґрунтям для розвитку електронної демократії як форми взаємодії між громадянами та суб'єктами влади за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Висновок. Проблема розвитку електронної демократії є однією із найбільш актуальних у сучасну епоху активного розвитку демократичного суспільства. Становлення електронної демократії в Україні не є самоціллю, вона доповнює традиційні інструменти демократії і є взаємопов'язаною з ними. І в цьому сенсі рівень її розвитку залежить від зрілості демократичних процесів і процедур. З іншого – він має відповідати запитам суспільства щодо розширення участі громадян у процесі державотворення та державного управління. І для цього необхідно відповідне вивчення, внесення змін та доповнення профільного законодавства з урахуванням нових можливостей та викликів часу.

Список використаних джерел

1. Шевченко Д.О., Вакула А.Ю. Аналіз стану розвитку електронної демократії в Україні // Інформаційні технології в економіці і управлінні: зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ. – 2019. Вип. 1. – 169 с.
2. Махначова Н.М. – Е-демократія як інструмент розвитку громадянського суспільства та ефективного партнерства в публічній сфері / Махначова Н.М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту та адміністрування Вінницького торговельно-економічного інституту КНТУ// Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» – 2018 – № 10. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1320>.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#n13>.
4. Ковбаско Ольга – Цифрова трансформація технологій демократичного управління / Ковбаско Ольга, к.т.н., доцент, доцент кафедри менеджменту ІПК ДСЗУ// Форум прямої демократії: матеріали доповідей та тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції (4 грудня 2019 року) – 78 с.

КУЧЕР РУСЛАН ІГОРОВИЧ

аспірант кафедри управління та адміністрування, КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ, ЯК ЕЛЕМЕНТ УЧАСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ПУБЛІЧНОМУ ЖИТТІ

Постановка проблеми. З нарощуванням процесів цифровізації в суспільстві та як наслідок розвитку електронного урядування, на публічному просторі взаємодії держави і громадянина, все більш важливу роль відіграє е-демократія. Її можна вважати певним лакмусом перспективності та успішності держави. Так у дослідженні Мануїлової К. В., Колеснікової К. С. та Бондар В. А. визначено, що вдале запровадження е-демократії безпосередньо пов'язано з соціально-економічним потенціалом держави. Тобто чим вище рівень соціально-економічного розвитку держави, тим вище темпи розвитку е-демократії у середині держави. І навпаки, чим нижче рівень ВВП держави, тим нижче показник розповсюдження її у державі. [3]Але ці аспекти певною мірою взаємозалежні.

Для України, на разі, ця тема досить болюча. Соціально-економічні проблеми не дають можливості успішного запровадження і розвитку е-демократії. І до кінця не зрозуміло чи то об'єктивність даних проблем, чи то небажання позбавитися корупційних складових заважає її розвитку і впровадженню.

Мета дослідження. Визначення позитивних аспектів впровадження е-демократії в публічне життя та проблеми її впровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу.

За словами Андреевої О.М. на сьогодні можна виділити чотири етапи взаємодії влади з громадянським суспільством. На першому етапі відбувається інформування суспільства. Основною метою цього етапу є висвітлення діяльності владних інституцій через всі доступні канали передачі інформації для населення: ЗМІ, інтернет, соціальні мережі. На другому етапі впроваджується зворотній зв'язок між громадянським суспільством та державними інституціями. Тут важливим є налагодження відгуків суспільства шляхом різного роду механізмів опитувань, гарячих ліній, петицій, громадських слухань, тощо. Для третього етапу взаємодії характерним стає діалог між суспільством і владними інституціями, включення представників громадськості до різного роду комітетів, експертних зібрань з метою взаємного обміну думками і прийняттям взаємовигідних рішень. І на останньому, четвертому рівні взаємодії, вибудовуються вже рівні, партнерські відносини суспільство-державні інституції, що характеризується спільною відповідальністю в процесі прийняття життєво важливих рішень для суспільства. Громадянське суспільство може існувати лише в умовах демократії, оскільки лише демократична держава може забезпечити високий рівень розвитку та функціонування громадянського суспільства. [1] В часи світової цифровізації е-демократія є найкращою платформою для реалізації цих етапів в світлі можливостей е-урядування.

Якщо розглядати саме поняття електронної демократії то за даними центру адаптації державної служби до стандартів Європейського союзу це – форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій в демократичних процесах, що дає змогу: посилити участь, ініціативність та залучення громадян на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні до публічного життя; поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; поліпшити зворотну реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян; сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень.

В Рекомендаціях Ради Європи визначено напрямки е-демократії: е-парламент, е-законотворення, е-голосування, е-правосуддя, е-медіація (досудове вирішення спорів), е-навколишнє середовище (екологія), е-вибори, е-референдум, е-ініціативи, е-консультації, е-петиції, е-політичні компанії, е-опитування. [6]

Основними ж ознаками е-демократії, судячи з досліджень Міхровської М.С. є:

- це надана державою можливість реалізувати своє законне право брати участь в публічному управлінні;
- більш широке залучення громадськості до процесу прийняття рішень;
- її впровадження відбувається на всіх рівнях управління;
- вищий рівень відповідальності суб'єктів публічної адміністрації перед громадянами;
- взаємодія двостороннього характеру, яка дозволяє висловити свою думку з будь-якого управлінського питання і гарантія «бути почутим»;
- підвищення рівня прозорості і відкритості прийняття рішень для органів публічної адміністрації тощо. [4]

Та коли ми поглянемо на аспекти розвитку та можливості впровадження е-демократії в Україні – отримаємо невтішну картину. Орловська Ю. В. та Ларіонова К. А. у своїй роботі зазначають, що за оцінками експертів Інституту інноваційного управління «Digital Communication Network» та «Baltic Internet Policy Initiative», не всі українці можуть дозволити собі покупку технічного засобу для доступу до Інтернету. Так, 15,7% українців не мають смартфонів, 51% – комп'ютеру, 49% – ноутбуку. Відповідно, рівень цифрової грамотності також низький. За даними Міністерства цифрової трансформації, 15,1% мешканців України не мають цифрових навичок, а 37,9% визначили свій рівень цифрової грамотності як нижчий за середній, тобто 53% мешканців України не впевнені у власних цифрових навичках, до цього переліку також входять і самі державні службовці.

Якщо зосередитися на причинах розриву між регіонами в аспекті цифрової грамотності, то слід виділити дві основні, такі як місце проживання (місто або село) та вікові характеристики особи, що за собою тягне проблему цифрової грамотності [5].

В свою чергу Денисюк А. говорить, що відсутність результативних практик у сфері е-демократії, недовіра до органів влади чи необізнаність громадян у сучасних механізмах побудови діалогу, сприяють підвищенню недовіри до існуючих чи потенційних сервісів е-демократії. Оскільки, на нині у пересічних громадян немає довіри до того, що механізми працюють, це, відповідно, не стимулює до залучення нових представників цільової аудиторії до діалогічної комунікації. Варто зазначити існування недовіри громадян до результативності взаємодії з владою. Це все призводить до того, що процеси електронної демократії сповільнюються, а кінцевий споживач (громадянин) не залучається до реального діалогу і процесу прийняття важливих рішень [2]

Аналізуючи дослідження Янсонса Я.В. варто відмітити, що у Концепції розвитку електронної демократії в країні визначено, що «найбільш поширеними інструментами електронної демократії, що застосовуються сьогодні в Україні як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні, є електронні консультації, електронні петиції, електронні звернення, бюджетної участі (громадські бюджети). У Концепції підкреслюється актуальність створення ресурсів для оприлюднення наборів даних у формі відкритих даних, зокрема з використанням електронних платформ, наприклад «Громадянське суспільство і влада», «Розумне місто» чи «Єдина система місцевих петицій», які поєднують у собі кілька електронних інструментів участі». Але їхня не систематичність та фрагментарність, створює ілюзію ефективності розвитку та функціонування е-демократії у суспільстві та може свідчити також про нестачу бюджетних ресурсів на розвиток інструментів електронної демократії в органів влади [7].

Висновки. Е-демократія хороший інструмент розвитку держави. Охоплюючи сферу взаємодії держава-громадянин, вона є важливим інструментом гармонійного розвитку, підвищення якості та комфорту життя, інтеграції в міжнародні спільноти, забезпечення прав і свобод громадян.

Успіх запровадження е-демократії залежить від політичної волі керівництва, яке виявляє готовність до структурних змін та готовністю громадян приймати ці ініціативи. Існує потреба у навчальних програмах, тренінгах та інструментах, які гарантують інклюзію всіх груп громадян, разом з потребою забезпечення доступу до якісного інтернету.

З огляду на загальноосвітнє прискорення темпів розвитку та впровадження електронної демократії і електронного урядування, темп розвитку в Україні здається не надто стрімким та здебільшого фрагментарним. Низка проблем не дає адекватно і одночасно зі світом її розвивати.

Список використаних джерел

1. Андреева О. 1. Електронна демократія: взаємовідносини влади і громадянського суспільства [Електронний ресурс] / О. Андреева. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: http://www.iir.edu.ua/uploads/files/PROCEEDINGS_EU_PRINCIPLED_PRAGMATISM_2021.pdf#page=86.

2. Денисюк А. В. Особливості владно-громадського діалогу в українському суспільстві. Science, society, education: topical issues and development prospects. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua». Kharkiv, Ukraine. 2020. Pp. 547-550

3. Мануїлова К. Електронна демократія – ефективний засіб подолання корупції в публічному секторі економіки [Електронний ресурс] / К. Мануїлова, К. Колеснікова, В. Бондар. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2\(8\)-167-177](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2(8)-167-177).

4. Міхровська М. 1. Електронна демократія в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Марина Міхровська – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/353428383_THE_ISSUE_CONTAINS_Proceedings_of_the_4_th_International_Scientific_and_Practical_Conference_GLOBAL_AND_REGIONAL_ASPECTS_OF_SUSTAINABLE_DEVELOPMENT/link/60fb8a6a169a1a0103b20069/download P. 116

5. Орловська Ю. 1. Сучасні умови впровадження електронної демократії у вітчизняне публічне управління: регіональний аспект [Електронний ресурс] / Ю. Орловська, К. Ларіонова. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/920/891>.

6. Розвиток електронного урядування та електронної демократії в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3451-розвиток-електронного-урядування-та-електронної-демократії-в-україні>.

7. Янсонс Я. 1. Розвиток правового механізму публічного управління впровадженням інструментів електронної демократії [Електронний ресурс] / Я. Янсонс. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2020-3.13>.

МАЗЕПА ФЕДІР СЕРГІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ при Президентіві України

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Актуальність цифрової трансформації галузі охорони здоров'я спричинена багатьма факторами, серед яких слід відмітити впровадження медичної реформи, зростання темпів цифровізації на загальнодержавному рівні.

Захист інформації та кібербезпека в наш час є важливою складовою в життєдіяльності держави, бізнесу громадян та в публічному управлінні.

Проблематика впровадження цифрових рішень в галузі охорони здоров'я включає в себе багато складових від цифрової грамотності працівників галузі до відсутньої якісної та захищеної інфраструктури для передачі даних.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про інформацію» інформація про фізичну особу (персональні дані) – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. [1]

Інформація про стан здоров'я громадянина є конфіденційною інформацією. Оскільки під час взаємодії пацієнта та лікаря пацієнт дає згоду на обробку персональних даних, лікар (заклад охорони здоров'я) бере на себе відповідальність щодо збереження конфіденційності інформації, її цілісності та достовірності. Враховуючи вимоги медичної реформи, наразі уся інформація про пацієнта, включаючи чутливі дані, обробляється в інформаційних мережах. Тобто, виникає необхідність регламентувати таку діяльність відповідно до вимог закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» та інших нормативно-правових актів, що регулюють сферу захисту інформації.

Збір та обробка персональних даних пацієнта у системі «Електронне здоров'я» регулюється Законом України «Про захист персональних даних», Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», Постановою КМУ «Деякі питання електронної системи охорони здоров'я» №411 від 25.04.2018.

Заходи, що спрямовані на захист інформації та кібербезпеку на місцях ніколи не отримували достатньої кількості уваги та фінансування. Локальні обчислювальні мережі в більшості випадків будувались непрофесійно,

без урахування вимог інформаційної безпеки. Темпи загальнодержавного цифрового розвитку ставлять перед органами виконавчої влади нове завдання – забезпечення захисту персональних даних та конфіденційної інформації. У вирішенні цієї задачі є декілька важливих проблемних складових, серед яких слід відмітити кадрове та фінансове забезпечення.

У зв'язку із внесенням змін до Закону України «Про захист персональних даних» з 1 січня 2014 року контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних у межах повноважень, передбачених законом, покладено на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Контроль полягає у встановленні відповідності процесу обробки персональних даних вимогам Конституції України, Закону України «Про захист персональних даних», Типового порядку обробки персональних даних, а також чинним міжнародним договорам України у сфері захисту персональних даних, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Контроль Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини у сфері захисту персональних даних здійснюється шляхом проведення перевірок фізичних осіб, фізичних осіб – підприємців, підприємств, установ і організацій усіх форм власності, органів державної влади та місцевого самоврядування, що є володільцями та/або розпорядниками персональних даних. Перевірки можуть бути планові, позапланові, виїзні та безвиїзні. [2]

Електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) спроектована для роботи з персональними даними з дотриманням кращих світових практик у сфері захисту даних. Система знаходиться на серверах дата-центру в Україні, який має комплексну систему захисту інформації (КСЗІ) та пройшов атестацію у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації (ДССЗІ). Для перевірки надійності захисту даних були проведені аудити та тестування щодо кібербезпеки. Комплексна система захисту інформації (КСЗІ) – взаємопов'язана сукупність організаційних та інженерно-технічних заходів, засобів і методів захисту інформації. [3]

Наразі електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) активно розбудовується, створюються нові модулі. Найближчим часом «Електронне здоров'я» працюватиме з КСЗІ в режимі дослідної експлуатації, що відповідає чинному законодавству.

Але слід відмітити, що ЕСОЗ отримує інформацію від лікарів та закладів охорони здоров'я з усієї країни. Комплексна система захисту інформації передбачає забезпечення цілісності, доступності та достовірності інформації на усіх рівнях передачі даних. Тобто, оскільки центральних компонент інформаційної мережі охорони здоров'я відповідає вимогам чинного законодавства у сфері захисту інформації, є необхідність забезпечення відповідності комплексній системі захисту інформації усіма сегментами, які підключаються до центрального компоненту. Виключно за таких умов, коли усі підключення захищені та цей факт підтверджено спеціалістами ДССЗІ можна говорити, що конфіденційна інформація захищена.

Враховуючи вимоги чинного законодавства, а саме відповідальність за недодержання встановленого законодавством порядку захисту персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав пацієнта як суб'єкта персональних даних, передбачена адміністративна відповідальність. А за порушення недоторканності приватного життя (незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації) – кримінальна відповідальність.

Підсумовуючи, забезпечення надійного захисту критичних даних дає змогу керівникам закладів охорони здоров'я бути впевненими, що заклад дотримується вимог чинного законодавства та пацієнтам бути впевненими, що їх персональні дані та критична інформація не потраплять у «чужі» руки.

Список використаних джерел

1. Про інформацію | від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
2. Про захист персональних даних | від 01.06.2010 № 2297-VI [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах | від 05.07.1994 № 80/94-ВР [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text>.

МАКАРОВА ОЛЕНА ОЛЕГІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МИТНОЮ СПРАВОЮ В УКРАЇНІ

За даними Світового банку, в рейтингу «Doing Business» Україна посідає 74 місце за індикатором «Міжнародна торгівля». Такі низькі показники свідчать, в тому числі, і про неякісні адміністративні послуги, що надаються митними органами при здійсненні митних формальностей, оскільки основною задачею митниці має бути саме сприяння міжнародній торгівлі шляхом спрощення митних процедур. В цьому контексті на допомогу ефективному здійсненню митних формальностей мають прийти новітні інформаційні технології. Суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності цифровізація митних процедур допоможе швидко отримувати адміністративні послуги, а митним органам, які надають ці послуги – якісно і прозоро надавати такі послуги. Нові інформаційні технології на митниці є однією зі складових проекту «Цифрова держава», котрий реалізується з ініціативи Президента України.

Одним з напрямків впровадження новітніх інформаційних технологій в митній справі є реалізація експериментального проекту митного оформлення транспортних засобів за допомогою застосування й порталу

«Дія». Відповідне рішення було ухвалено Кабінетом міністрів України 15 вересня 2021 року. Експеримент передбачає, що митне оформлення транспортного засобу, який класифікується за товарною позицією 8703 згідно з УКТ ЗЕД, можна буде здійснити шляхом подання в усній формі попередньої митної декларації, загальної декларації прибуття та/або митної декларації (чи документа, що її замінює). Крім цього, запроваджується можливість подання всіх необхідних для митного оформлення документів в електронній формі через портал або застосунок «Дія». В постанові також визначено вичерпний перелік документів, який можна буде подати для оформлення через «Дію». Разом з цим, проектом передбачено, що всі необхідні митні платежі будуть нараховуватися в автоматичному режимі з використанням «Дії», або через банківські установи чи електронні платіжні системи. Такі платежі мають бути сплачені протягом 10 календарних днів із дня формування та надсилання відповідного повідомлення з реквізитами. Митне оформлення транспортного засобу буде завершено в автоматичному режимі [2].

Ще одним нормативно-правовим актом, який має запровадити надання електронних адміністративних послуг в митній сфері має стати проект наказу Міністерства фінансів України «Про деякі питання провадження митної брокерської діяльності». Цей документ окреслює використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій при наданні адміністративних послуг на українських митницях. Передбачається, що його впровадження дозволить звертатися до митного органу з використанням електронного сервісу, а також автоматизує сам процес прийняття рішень на митниці. Ці новації стосуватимуться розгляду заяв про надання, переоформлення, зупинення дії та анулювання дозволів на митну брокерську діяльність. Такі заяви подаватимуться в електронному вигляді із застосуванням електронного цифрового підпису через особистий кабінет Єдиного державного вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Окрім цього ухвалення наказу дозволить автоматичну звірку даних стосовно підприємства, автоматизує процес збирання, обробки та накопичення інформації та ведення реєстру митних брокерів тощо. Також багато робочих питань працівники Держмитслужби та представники бізнесу зможуть вирішувати в режимі відеоконференцій. Проект наказу був оприлюднений цього року у червні. В його подальшому опрацюванні були враховані пропозиції, що їх надали Громадська рада при Держмитслужбі, Федерація торговельна палата в Україні, ТОВ «Метінвест Шіппінг». Станом на сьогодні проект наказу отримав погодження від Держмитслужби, Міністерства цифрової трансформації, Державної регуляторної служби [3].

Ще одним напрямком спрощення митних процедур в рамках імплементації Європейського законодавства є запровадження діяльності Авторизованого економічного оператора (АЕО). Так, Державною митною службою України розпочалася робота з практичного наповнення статусу авторизованого економічного оператора. В програмному забезпеченні ДМСУ було реалізовано норму, згідно з якою прийняття митних декларацій від АЕО здійснюється поза чергою. Наразі мова йде про ті декларації, де АЕО фігурує в графі 14. Вже найближчим часом статус АЕО буде враховуватися в роботі АСАУР, загалом, знижуючи імовірність генерації форм митного контролю для їхніх вантажів в залежності від типу авторизації АЕО. Держмитслужба намагається практично демонструвати бізнесу переваги цього статусу, маючи на меті закликати учасників ЗЕД активніше рухатися в цьому напрямку. Митниця справді зацікавлена в тому, щоб витратити менше ресурсу на контроль перевірених операторів, які заслуговують на довіру, і вивільнити цей самий ресурс на контроль більш ризикованих операцій. Спрощення роботи білого бізнесу відповідно до європейської практики – це нові робочі місця, нові податки, підвищення конкурентноздатності України, нові інвестиції [1].

Україна реформує митну систему відповідно до норм ЄС. Тому серед ключових зобов'язань України за Економічною частиною Угоди про асоціацію з ЄС є приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту. Конвенція про процедуру спільного транзиту є основою для переміщення товарів між 35 країнами: державами-членами ЄС, країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ/ЕФТА), Туреччиною, Північною Македонією та Сербією. Технологія, яка лежить в основі Конвенції, – Нова комп'ютеризована система транзиту (NCTS). Вона доступна лише для членів Конвенції. Застосування NCTS розпочалося 16 листопада 2020 і відбуватиметься у три етапи: Пілотний проект, Національне застосування та Міжнародне застосування. Після під'єднання до міжнародної Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) Україна зможе отримати запрошення приєднатися до Конвенції. Україна має перспективу отримати таке запрошення наприкінці 2021 – на початку 2022. Приєднання ратифікується Верховною Радою України. NCTS з'єднає митні служби в країнах-учасницях Конвенції, дозволяючи обмінюватися митними даними. Після приєднання до Конвенції, митниці ЄС і України матимуть в системі один транзитний документ. Це дозволяє митним органам контролювати товари на кожному етапі перевезення, що означає відстеження вантажів у різних юрисдикціях. Це, прогнозовано, покращить боротьбу з шахрайством із супровідними документами та збільшить митні надходження до бюджету [4].

Отже, всі ті процеси з цифровізації митних формальностей, які на сьогоднішній день активно впроваджуються Державною митною службою України, мають на меті прискорення та покращення надання послуг митними органами. В той же час, такі новітні інформаційні технології дають змогу збільшити довіру суспільства і професійної спільноти до роботи митної служби, роблячи процес діяльності митниці більш прозорим і контрольованим, а державне управління митною справою більш ефективним і прогнозованим.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=940371393181764&id=100016267362119
2. Інформаційний портал «Укрінформ». URL: https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3316184-urad-zaprovadiv-eksperiment-z-mitnogo-oformlenna-transportnih-zasobiv.html?fbclid=IwAR3JK7j9yUEoCVS8jxwlyM7U_983mWgHTMqhcTX1zatI5uFqtQQQxUV8G9M
3. Інформаційний портал «Незалежна служба новин». URL: <https://bloginside.in.ua/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0-%D1%82%D0%B0->

МОСКОВКО СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ НАБОРІВ ВІДКРИТИХ ПУБЛІЧНИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Наприкінці ХХ ст. уряди передових країн світу започаткували ряд реформ щодо покращення діяльності органів державної влади та публічного управління. В умовах нових реалій виникає потреба заміни застарілих бюрократичних процедур на клієнтоорієнтовані якісні публічні послуги. Дана тенденція призводить до трансформації мети публічного управління – з мінімальними витратами наявних ресурсів, часу та докладених зусиль досягти максимальної корисності, ефективності, дієвості та результативності [3].

Починаючи з 2014 року і по сьогодні в Україні тривають незворотні процеси однієї із наймасштабніших реформ – реформи децентралізації. Дана реформа передбачає поступову передачу повноважень, функцій та фінансів на їх реалізацію, відповідальності за їх виконання від органів центральної влади до територіальних громад [4]. Підставою даних структурних змін є першочергова зацікавленість у результаті, пріоритетизація цільових програм, покращене орієнтування в локальних проблемах, умовах та потребах, що слугує ефективнішому використанню коштів місцевими громадами. Об'єднання територіальних громад передбачає утворення адміністративних центрів, представницьких посад та керуючих органів із наданням відповідних повноважень. Даний перехід від вертикального управління гілок влади до децентралізованої моделі самокерування органами місцевого самоврядування спричиняє утворення вимушених горизонтальних зв'язків координації, комунікації та каналів обміну інформацією для задоволення загальних потреб.

В жорстоких конкурентних умовах існування відкритих систем виникає гостра потреба у моделях точної оцінки спостережень та явищ, виокремленні загальних об'єктивних показників поточного стану внутрішніх та зовнішніх об'єктів, вчасності прийняття на їх основі вірних управлінських рішень. Відповідно до теорії прийняття рішень, існують три типи моделей: прийняття рішень в умовах визначеності, прийняття рішень в умовах ризику, прийняття рішень в умовах невизначеності [1]. Вибір керівником доцільної стратегії використання обмеженого кола наявних ресурсів передбачає оцінку ймовірностей виграшів різних гілок альтернативних рішень [2]. В умовах повної невизначеності відносно можливості реалізації кожного із шляхів вирішення задачі, її обов'язковою умовою завжди є об'єктивна дійсність, природа поточного стану. У людині як біологічного організму право на помилку є беззаперечним, адже у такий спосіб теж формується його досвід. Але у керівника підприємства, директора навчального закладу чи лікувально-діагностичного центру бажаним є уникнення помилок під час прийняття рішення. Адже його прогнози суб'єктивні, повільні та схильні догодити власному ёго чи безпосередньому керівництву.

В умовах цифрової трансформації економіки, підставою прийняття доцільного, ефективного управлінського рішення може виступати підхід управління DataDriven, що спирається не на інтуїції та особистому досвіді керівника, а базується виключно на аналізі даних та цифр. Дана методика передбачає не тільки збір, але й розуміння суті цих даних, ступені кореляції вхідних параметрів на результуючі показники прогнозованої моделі управлінського рішення. Динамічний перманентний процес збору й аналізу інформації потрібен для отримання надійної та структурованої системи знань, що допоможе розробляти належні реакції на ситуаційні запити та стратегічні заходи [3].

Процес збору інформації передбачає наступні процедури:

- Пошук розпорядника
- Оцифровка джерел інформації
- Визначення розмірності
- Фіксація показників (метрик)
- Збір даних
- Очищення наборів даних
- Структурування інформації
- Перевірка достовірності

Однією із провідних безкоштовних систем порталів управління даними із відкритим програмним кодом є платформа **СKAN** (Comprehensive Knowledge Archive Network), що дозволяє збір (харвестинг), публікацію, каталогізацію, зберігання та доступ до опублікованих ресурсів наборів даних за допомогою прикладного програмного інтерфейсу (Application Programming Interface, API) [5]. Дана система управління даними використовується в основі більшості порталів відкритих публічних даних як світових, так і європейських країн, має деревоподібну структуру, що дозволяє побудову ієрархії порталів із подальшим автоматизованим вертикальним обміном інформаційними наборами між ними: рух інформації від розпорядників управління чи департаменту, до місцевих, обласних, регіональних, державних, континентальних, світових порталів. Наведена децентралізація дозволяє розробляти власні додатки до порталів, графічне оформлення елементів інтерфейсу, водночас проводити оперативну модерацію наборів та користувачів, контроль за дотриманням періодичності публікації та

оновлення інформації, завантажити інформацію підпорядкованих розпорядників та вивантажити дані структурних одиниць на вищий рівень і при цьому не розгубитись серед незліченої кількості наборів зовнішніх організацій.

Але різноманітність виконавчих органів, комунальних установ, організацій та закладів призводить до необхідності стандартизації:

- кодування інформаційних наборів;
- переліку ресурсів набору (файлів набору);
- послідовності, переліку та назв полів ресурсу;
- типів даних полів;
- формату запису різноманітних полів;
- форматів файлів зберігання даних.

Централізована розробка відповідальним органом рекомендацій [6] інформаційних моделей, форматів, словників та структур наборів надають можливість виконання наступних кроків використання інформації:

- ідентифікації наборів;
- дотримання структур;
- групування;
- фільтрації;
- агрегації;
- валідації;
- візуалізації.

Табличне, структуроване представлення даних є звичним, підходить до зберігання та обробки. Але на практиці при порівнянні експертами великої кількості вхідних параметрів неможливо опрацювати одночасно понад 7-9 об'єктів. Графічні форми, колір, текстура, площа, порядок накладання об'єктів можуть нести додаткове смислове навантаження, надаючи можливість одночасного опрацювання та порівняння більшої кількості даних [7]. Дані методи покладені в основу створення дашбордів – інструментів інтерактивної візуалізації та аналізу, коли редактором картинки є його безпосередній користувач – аналітик.

В епоху конкуренції, глобалізації та цифровізації світових економік, людство відчуває прискорення зростання інформаційного навантаження. Прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування в умовах величезних інформаційних потоків та раціонального розподілу наявних комунальних ресурсів набувають стратегічного значення – беззаперечною умовою досягнення спільних цілей та благ територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Павлов А.А., Штанькевич А.С. Доповідь VI міжнародної школи-семинару «Теорія прийняття рішень» – Эффективное принятие решений при плохо согласованных и ограниченных экспертных суждениях. Ужгородський національний університет; Дата проведення: 03.10.2012
2. Старченко Г. В. Управління проектами: теорія та практика : навч. посіб. / Г. В. Старченко. – Чернігів : видавець Брагінець О. В., 2018. – 306 с. '
3. Пігарев Ю.Б., Костенюк Н.І, Діджиталізація публічного управління як чинник цифрової трансформації України. Актуальні проблеми державного управління № 2(83)-2021
4. <https://cost.ua/698-detsentralizatsiya-korotko-pro-holovne/>
5. <https://en.wikipedia.org/wiki/CKAN>
6. <https://data.gov.ua/pages/835-rec-index>
7. <https://socialdata.org.ua/manual/manual5/>

ОМЕЛЬЧЕНКО ВЛАДИСЛАВ СТАНІСЛАВОВИЧ,

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК

Розвиток ІТ (Інформаційні технології) індустрії не може стояти на місці, що гарантує в подальшому нові відкриття в даній сфері. Вона, покликана спростити життя людей та мінімізувати ресурсні затрати на вироблення продукції чи послуг. Можна перелічувати безліч позитивних можливостей, які несуть в собі ІТ, але наукове товариство у сфері публічного управління приділяє значну кількість напрацювань, які наголошують на необхідності дослідження деяких положень «цифрової сфери». Наприклад: цифровізація та цифрове врядування; інформування та інформатизація, інформатизація суспільства та інформаційне суспільство, інформаційні технології та інформаційно-комунікаційні технології, це та перелічена частина понять які взаємоузгоджуються та переливаються є схожими, але різняться та які потребують якісного тлумачення для ефективної роботи в органах публічної влади. Звичайно, саме поняття, цифровізація, та можливості які вона надає при впровадженні в публічному управлінні, наштовхує нас на цілу сферу ІТ від якої ми відштовхуємося. Тому, щоб зрозуміти інформаційно-технологічні способи та інструменти комунікацій органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, які покликані посилити взаємозв'язок та спільну координацію влади з громадами на всіх рівнях, нам необхідно досліджувати цілу сферу ІТ до якої входить ціла індустрія, що формується в умовах впливу постіндустріальних процесів у світі. Таким, чином ми можемо сформулювати загальне бачення, що таке цифровізація та як вона впливатиме на формування громадянського суспільства в Україні. В такому випадку,

цифровізацію слід розглядати в межах способів та методів комунікації органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, яка передбачає заміну в більшій мірі паперових носіїв інформації та впровадити електронні послуги. З цього приводу, є цікава позиція дослідниці цифровізації соціальної сфери, яка вбачає цифровізацію як можливість поліпшення якості соціальних послуг, організації прозорості соціальної допомоги, що призведе до скорочення витрат [2, с. 149]. Однак, її позиція передбачає також процес оцифрування вже наявних документів, а це вже є інший процес, але він не виключає цифровізацію, тобто оцифруванням є головною складовою цифровізації. В свою чергу, цифровізація є складовою врядування, і т.д. Однак, ці поняття в законодавстві України не є чіткими, та до кінця не вивченими, хоча законодавці можуть користуватися загальними поняттями, які на перший погляд, є зрозумілими, але на жаль це не завжди так. Науковці, В.С. Куйбіда, В.В. Наместнік, О.В. Карпенко, пропонують трактувати цифровізацію як процес впровадження цифрових технологій для вдосконалення життєдіяльності людини, суспільства і держави, а цифровізацію публічного врядування як стрибкоподібний процес цифрових трансформацій публічного врядування у цифрове врядування (цифрове управління) [1]. Інші, науковці, які аналізують термінологічного апарату та законодавчу базу цифровізації публічного управління на регіональному та місцевому рівнях, вказують на те, що, доцільним було б спочатку визначити на законодавчому рівні базові поняття, почавши саме з цифрових технологій, тоді в ланцюжку цифрові технології – цифровізація – цифровізація публічного управління – цифрове врядування вдалось би уникнути багатьох непорозумінь [3, с. 87]. Враховуючи вище зазначене, слід зазначити, що цифрові технології покликані захищати права людини та громадянина. Відповідно до цього, можна додати короткий, але змістовний перелік, значень цифрових технологій у публічному управлінні, які вказав дослідник Д.В. Спасібов. Він, вказує, що значення цифрових технологій у публічному управлінні полягають у: 1) демократизації сфери публічного управління; 2) забезпеченні відкритості та прозорості діяльності суб'єктів публічного управління і, як наслідок, підвищенні рівня довіри громадян та суспільства до органів та інститутів публічного управління; 3) зниженні рівня корупційності серед службовців та посадових осіб органів публічного управління; 4) зменшенні кількості помилок, що можуть допускатися службовцями у процесі їхньої діяльності, через автоматизацію деяких управлінських процесів [5]. Вище вказаний перелік, нам є подібним до функцій, які здійснює громадянський контроль в Україні і тому можна вважати, що цифровізація впливає і трансформує громадянське суспільство разом з органами публічної влади і це закономірно. В результаті такого симбіозу утворюється цифрове суспільство, поняття якого законодавці постійно приєднують до ІТ або до інформаційного суспільства. А, це на наш погляд є неправильним, оскільки похідні поняття ІТ сфери, підключають бізнес сферу, а вона є більш глобальною (оскільки включатиме зовнішній вплив) і тому, відбувається колізії та непорозуміння, що створює новий простір для роботи у пошуку правильного наукового підходу, який зможе об'єднати наукову спільноту.

З такою позицією також, погоджуються вищезгадані науковці, які вказують на те, що Єдиного чіткого підходу до трактування базових понять наразі немає, оскільки законодавча база в сфері цифровізації майже відсутня.

Проте, нам необхідно відштовхуватися від окреслених понять які вказуються у нормативних документах, де ми можемо представляти, як органи публічної влади сприймають такі положення. Тому, одним з наявних нормативно закріплених, поняття цифровізації, закріплюється в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів до її реалізації. Цією концепцією цифровізація представлена, як насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливує інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [4]. Також, цією концепцією дається роз'яснення, щодо необхідно цифрових технологій. Тому, під цифровими технологіями слід розуміти наступне. – Одночасно величезний ринок та індустрія, а також платформа ефективності і конкурентоспроможності всіх інших ринків та індустрій та акцентує увагу, на тому, що високотехнологічне виробництво та модернізація промисловості за допомогою інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, масштаб і темп цифрових трансформацій повинні стати пріоритетом економічного розвитку [4]. Тому, надалі зможемо спостерігати, за розвитком цифровізації публічного управління, яке впливатиме не формування цифрового суспільства. Крім, цього у наукового товариства відкривається більший простір досліджень в сфері впливу цифрового суспільства на загальну державну політику, яка обрала шлях розвитку цифрового управління, розвиток інформаційних технологій, без спеціального законодавства яке відповідало б викликам сьогодення. Отже, можемо говорити про відсутність спеціального законодавства, та пропонувати власні погляди які можуть сформувати картину подальшого розвитку правового поля в сфері цифровізації суспільства та інформаційних технологій, які нарешті зможуть сформують єдину систему комунікативних каналів зв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Куйбіда В.С., Карпенко О.В., Наместнік В.В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. Віс. НАДУ. Срія «Державне управління». 2018. №1. С. 5-11 URL:<http://akademy.gov.ua/infpol/pages/dop/2files/974f8478-cfe8-4d31-971b-d5116eff458.pdf>

2. Крись Анастасія, Цифровізація як елемент покращення соціальних послуг в сфері публічного управління Іп: Міжнародна науково-практична конференція «Формування концепції цифровізації як чинник розвитку креативності особистості та її вплив на розвиток людського й соціального капіталу», 26-27, Запоріжжя. URL:<http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/11339/1/%D0%9F%D0%95%D0%A7%D0%90%D0%A2%D0%AC%20%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98%20%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%9C%D0%9E%D0%A3%D0%9F%202020%20286%20%D1%81.-149-151%20%281%29.pdf>

3. Макарова І.О., Пігарєв Ю.Б., Сметаніна Л.С., Цифровізація публічного управління на регіональному та міському рівнях. Актуальні проблеми державного управління / № 2(83)-2021, Електронний ресурс Режим доступу: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/237255->

4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

5. Спасібов Д. В. Інноваційні електронні сервіси надання адміністративних послуг. Право та державне управління. 2017. № 1 (26). С. 197-202 URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2017/33.pdf

ОРИШКІНА АЛЬОНА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ. ПРОБЛЕМИ ТА ОСНОВНІ ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ

Важливим етапом цифрової трансформації управлінської діяльності в Україні є побудова системи електронної взаємодії органів публічної влади. «Електронна інформаційна (комунікаційна) взаємодія» має на меті взаємодію органів державної влади з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, громадянами, юридичними особами за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій із застосуванням високих стандартів доступу до інформаційних ресурсів.

З метою створення безпечного обміну інформацією між усіма державними електронними реєстрами була створена Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, також система інтероперабельності в Україні, чи просто система «Трембіта».

Згідно визначенню, в стандарті ISO/IEC 24765, Systems and Software Engineering Vocabulary, «інтероперабельність» – це здатність двох чи більше систем або елементів обмінюватися інформацією та використовувати цю інформацію. Однак термін «інтероперабельність» визначає не простий обмін інформацією та використання її, але й забезпечення узгодженої взаємодії учасників, для чого повинно бути досягнуто загальне поняття цілей і методів взаємодії» [3].

Основними властивостями системи є:

децентралізованість;

доступність одержання даних державних реєстрів різними установами відповідно до заданих повноважень;

уніфікованість;

стійкість до відмов унаслідок децентралізованого встановлення компонентів в учасників та обміну даними безпосередньо між учасниками, без проходження крізь проміжні вузли;

високий рівень захищеності завдяки підписанню електронною печаткою та шифруванню всіх даних, що передаються, а також протоколюванню подій, контролю доступу до веб-сервісів і вжиттю заходів, спрямованих на протидію атакам типу «відмова в обслуговуванні».

Більшість державних реєстрів утворені за різних часів, на різних платформах, розміщені на власних технологічних майданчиках органів державної влади, які відповідають за їхнє ведення. Через високу вартість модернізації центрів обробки даних (ЦОД) та швидкий розвиток інформаційних технологій більшість державних ЦОДів використовують застаріле обладнання та потребуватимуть комплексної технологічної модернізації протягом найближчих років

Досі не всі е-ресурси органів державної влади та місцевого самоврядування підключені до Трембіти, тому брак електронних взаємодій між державними реєстрами зумовлює ряд проблем, що призводить до погіршення якості надання державних послуг, особливо в електронній формі. Відсутність оперативного доступу одного органу влади до інформації іншого створює передумови руйнування довіри до державних інституцій та створює ризики для виникнення корупції.

Для автоматизації процесів створення, надсилання, передавання, одержання, оброблення, використання, зберігання, знищення електронних документів та копій паперових документів в електронному вигляді з використанням електронного цифрового підпису, які не містять інформацію з обмеженим доступом, та контролю за виконанням актів, протокольних рішень Кабінету Міністрів України та інших документів утворена державна телекомунікаційна Система електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ).

СЕВ ОБВ забезпечує приймання/передачу організаційно-розпорядчих електронних документів Секретаріату Кабінету Міністрів та центральних органів виконавчої влади, організацію погодження проектів нормативних актів між центральними органами виконавчої влади, контроль виконання доручень Секретаріату Кабінету Міністрів, погодження проектів нормативних документів (КМУ), зберігання електронних документів та їх підготовку до передачі в електронний архів.

Підключення до СЕВ ОБВ відбувалося повільними темпами у зв'язку з тим, що для деяких установ користування системою було платною послугою, але після внесення змін до п.9¹ Регламенту організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі [2] затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55, що значно розширило коло організацій яким надано можливість здійснювати електронну взаємодію за рахунок коштів державного бюджету.

Слід зазначити, що попри вимогам законодавства, через небажання деяких керівників переводити управлінські процеси у «цифрову» площину, у зв'язку з недостатнім фінансуванням, низькою комп'ютерною грамотністю ряду службовців, не всі органи державної влади використовують програми електронного документообігу, в деяких випадках, використовується паперовий, паперово-електронний документообіг, установи

не мають інтегрованих з СЕВ ОБВ систем документообігу. Тому виникають проблеми у площині повноцінної електронної взаємодії між суб'єктами електронного документообігу.

Чинники, що перешкоджають розбудові взаємодії державних інформаційних ресурсів:

1. Наявність великої кількості різнорідних державних ресурсів, які були створені без дотримання єдиних вимог та не були призначені для електронної взаємодії.
 2. Відсутність нормативно-правової бази, що регулює загальний порядок, принципи створення і ведення державних реєстрів.
 3. Дублювання та фрагментація даних в державних реєстрах.
 4. Недостатній рівень координації розвитку державних електронних інформаційних ресурсів.
 5. Технічна та семантична розрізненість державних реєстрів.
 6. Низький рівень застосування державних класифікаторів та довідників при створенні та використанні державних реєстрів.
 7. Відсутність національного адресного реєстру з прив'язкою до геопросторових координат.
 8. Перешкоди у доступності деяких державних реєстрів через їхнє розміщення в інформаційних системах, ізольованих від мережі Інтернет.
 9. Низький рівень готовності державних органів до запровадження принципів інтероперабельності державних інформаційних ресурсів та інформаційних систем [1].
- Чітке визначення шляхів подолання наслідків існування зазначених чинників значною мірою сприятиме підвищенню якості взаємодії державних інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Звіт за результатами аналітичного дослідження «Стан та перспективи розвитку державних електронних інформаційних ресурсів» [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://tapas.org.ua/media/zvit-za-rezultatamy-analitychnoho-doslidzhennia-stan-ta-perspektyvu-rozvytku-derzhavnykh-elektronnykh-informatsijnykh-resursiv/>.
2. Деякі питання документування управлінської діяльності [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text>.
3. Systems and software engineering – Vocabulary [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://www.cse.msu.edu/~cse435/Handouts/Standards/IEEE24765.pdf>.

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

доцент кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАПРЯМИ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ

Кожного року спільнота Міжнародного Союзу Електрозв'язку (МСЕ) (ITU – International Telecommunication Union) визначає порядок денний на поточний рік, розставляючи пріоритети у використанні ІТ-технологій та стандартів. В таблиці 1 наведено порядок денний МСЕ, починаючи з 2015 року. Окремо виділені технології, які розглядалися як базові відповідного напрямку.

Таблиця 1.

Порядок денний МСЕ за період 2015-2021 року

Рік	Порядок денний	Технологія/стандарт
2015	Телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційні технології (ІТТ): рушійні сили інновацій	ІТТ
2016	Соціальний вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)	ІКТ
2017	Великі дані для створення потужного імпульсу	Big Data (ЦТ)
2018	Забезпечити позитивні результати використання штучного інтелекту (ШІ) для всіх	ШІ (ЦТ)
2019	Подолання розриву в стандартизації	Стандарти (інтероперабельність)
2020	З'єднаємо до 2030 року використання інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення цілей в галузі сталого розвитку (SDGs-Sustainable Development Goals)	ІКТ
2021	Прискорення цифрової трансформації у важкі часи	ЦТ

Пандемія COVID-19 не тільки підкреслила виключно важливу роль цифрових технологій (ЦТ) для подальшого функціонування держави та суспільства, але й показала нагальну потребу прискорення цифрової трансформації (ЦТр) для сприяння досягненню цілей і виконанню завдань Порядку денного «З'єднаємо до 2030 року» спільноти Міжнародного Союзу Електрозв'язку (МСЕ) (ITU – International Telecommunication Union) [1]. Під впливом ЦТ світ зазнає ЦТр, в результаті якої почали сформуватися цифрова економіка та суспільство. Виклики сьогодення зумовлюють потребу використання нових інструментів підвищення ефективності державного управління в різних сферах життєдіяльності суспільства. Так, з 2014 року для моніторингу та оцінювання розвитку

цифрової економіки та суспільства країн Європейського Союзу розроблено індекс DESI (The Digital Economy and Society Index – індекс цифрової економіки та суспільства) [2].

ЦТ формують нову еру глобалізації 4.0 та безпрецедентно швидко трансформують галузі та глобальні ланцюги створення вартості, що суттєво впливає на те, як і де створюється цінність.

Основною ЦТр є цифровізація, як процес упровадження ЦТ для вдосконалення діяльності людини, суспільства і держави. В Україні, згідно програми діяльності уряду, цифровізація країни визначена одним із пріоритетів. Пріоритетною є цифровізація галузей митниці, податкової, містобудування, земельних відносин, охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та пенсійного забезпечення, судочинства та захисту інформації.

Трансформація розглядається як створення майбутнього, а не вдосконалення минулого. ЦТр в публічному управлінні призводять до змін у зовнішніх відносин публічного сектору з громадянами та бізнесом, внутрішніх бізнес-процесів та операції, створює не тільки нові можливості та елементи цифрового управління, але також створює нові виклики [3]. Не випадково в цьому році Україна визначилася з пріоритетними напрямками та завданнями щодо проектів ЦТр на період до 2023 року [4]. На рис. 1 наведені сфери, в яких заплановано впровадження проектів ЦТр.

Рис. 1. Сфери запровадження цифрових трансформації в Україні.

Найбільша кількість підпроектів Цтр заплановано в сфері економіки, торгівлі, фінансів та захисту довкілля та природних ресурсів. Достатньо піпроектів Цтр заплановано в освіті, енергетиці, сільському господарстві, інфраструктурі, сфері внутрішніх та зовнішніх справ, для розвитку територіальних громад та територій.

Для запровадження підпроектів ЦТр окремо треба зазначити засади, які дозволять реалізувати вищезазначені підпроекти. Це забезпечення підключення соціальних об'єктів населених пунктів до швидкісного фіксованого доступу до Інтернету, покриття населених пунктів швидкісним мобільним Інтернетом, покриття міжнародних автошляхів та залізничних шляхів швидкісним мобільним Інтернетом, створення та розвиток Національної платформи цифрової грамотності, запровадження інструментів електронної демократії: електронних петицій, опитувань, звернень громадян, обговорення проектів нормативно-правових актів, громадського бюджету, запровадження кваліфікованого електронного підпису тощо. На рис. 2 наведені напрями підтримки підпроектів ЦТр. в Україні.

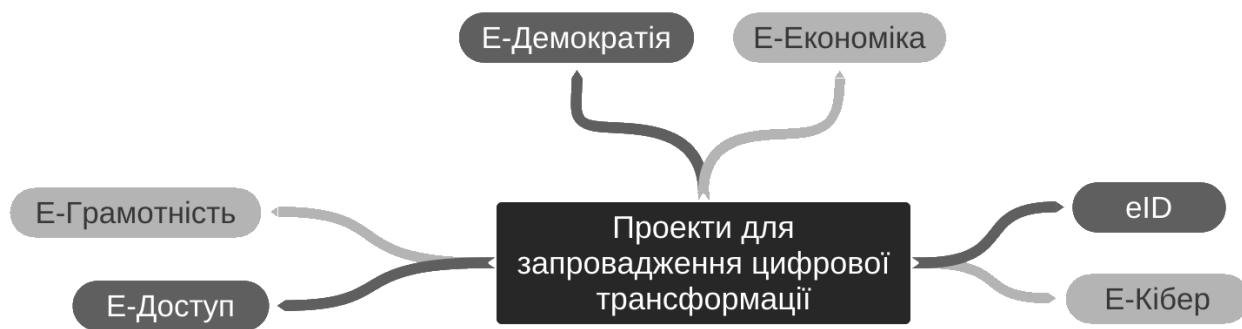

Рис. 2. Напрями підтримки підпроектів ЦТр в Україні.

Висновки. Цифрова трансформація може розглядатися як результат цифровізації [3]. Цифровізація стає новою парадигмою організації та розвитку системи управління, одним з трендів якої є реалізація цифрових трансформацій. І це дозволяє говорити про становлення напрямку цифрового врядування [5].

Список використаних джерел

1. WTISD 2021: Message from ITU Secretary-General, Houlin Zhao [Electronic resource]: / Official International Telecommunication Union (ITU) portal. – Access mode: <https://www.itu.int/en/wtisd/2021/Pages/message-zhao.aspx>
2. The Digital Economy and Society Index (DESI) [Electronic resource]: / Official Web portal European Commission/ – Access mode: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>
3. Пігарев Ю.Б. Цифрове врядування: від оцифрування до технологічної платформи. Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів: матеріали щоріч. Всеукр. Наук.-практ. Конф. За міжнар. Участю (Київ, 24 трав. 2019 р.): у 5 т. / за заг. Ред. А.П. Савкова, М.М. Білінської, О.М. Петроє. – Київ: НАДУ, 2019. – Т.4. с.75 – 77.
4. Деякі питання цифрової трансформації [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 365-р / Офіц. портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D1%80#Text>
5. Публічне управління: термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білінська, О. М. Петроє та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білінської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

МАТВЕЙЧУК ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, д.держ.упр., к.е.н., доцент

ПОЛЬОВИЙ ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ

аспірант факультету управління та економіки Хмельницького університету управління та права і м. Леоніда Юзькова, начальник відділу управління персоналом та нагород апарату Чернівецької обласної державної адміністрації

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СВІТОВИХ РЕЙТИНГІВ

Готовність і потужності органів державного та місцевого управління використовувати ІКТ визначають подальший розвиток цифрових відносин з бізнесом та громадянами. Цифрові трансформації у сфері публічного управління України пропонуємо дослідити через призму світових рейтингів за даним напрямом.

Для оцінки розвитку цифрового формату діяльності органів публічної влади в Україні першочергово проведено аналіз рівня розвитку е-урядування за двома індексами: індекс розвитку електронного урядування (The UN Global E-Government Development Index – EGDІ) та індекс електронної участі громадян (E-Participation Index – EPI).

Індекс розвитку електронного урядування розраховується Департаментом економічних і соціальних питань ООН один раз на два роки і формується з урахуванням трьох індексів: онлайн послуг (Online Service Index, OSI), телекомунікаційної інфраструктури (Telecommunication Infrastructure Index, TII) та людського капіталу (Human Capital Index, HCI). За даними ООН (2018) загалом 40 країн належать до групи з дуже високим EGDІ, що становить 21% від загальної кількості країн світу. Найбільша група країн (71) – це група із високим індексом розвитку електронного уряду (37%), а з середнім EGDІ – 66 країн (34%). Група з низьким EGDІ нараховує 16 країн, що становить 8% загальної кількості країн. Найвищий середній індекс мають країни Європи (0,7727), тоді як країни Америки – 0,5898; Азії – 0,6779; Океанії – 0,4611; Африки – 0,3423 [1, с. 92].

Україна увійшла в групу з високим EGDІ (між 0,5 і 0,75), посівши 68 місце серед 71 країни та 82 місце у загальному рейтингу. Серед пострадянських країн – Естонія, Росія, Білорусія, Казахстан та Литва належать до групи з найвищим коефіцієнтом – більше ніж 0,75. Лідерами даного рейтингу є Данія, Австралія, Корея. На особливу увагу заслуговує Естонія, яка впродовж останніх років за оцінкою ООН входить до двадцятки світових лідерів за EGDІ.

У 2020 році Україна зайняла 69-е місце у рейтингу країн із найбільш розвиненим е-урядуванням, що на 13 позицій вище, ніж у 2018. Згідно з даними дослідження E-Government Survey 2020, Україна увійшла до групи країн з високим рівнем розвитку е-урядування та стала однією із 12 країн, які перейшли до дуже високого рівня за індексом електронної участі. Показник E-Government Development Index 2020 становить 0,7119, а його субіндекси: Online Service Index – 0.6824, Telecommunications Infrastructure Index – 0.5942, Human Capital Index – 0.859 [2, с. 272]. Країни Європи мають найвищі показники EGDІ, де серед найпопулярніших онлайн-послуг для суб'єктів підприємницької діяльності є: відкриття бізнесу, отримання ліцензій, сплата за комунальні послуги. Серед 193 країн-членів ООН – 192 країни мають національні портали.

Для виміру урядування ключовим показником є індекс електронної участі громадян, який оцінюється шляхом аналізу рівня розвитку національних порталів електронного урядування (урядових платформ) щодо інформаційної взаємодії з громадянами. Рейтинг електронної участі ООН вимірює електронну участь за показниками: 1) використання інтерактивних послуг для надання інформації урядами громадянам; 2) взаємодія та консультації з громадянами; 3) участь громадян. У рейтингу електронної участі ООН 2020 року серед 193 країн світу Україна посіла 46 місце, піднявшись на 29 позицій порівняно з 2018 роком. Лідерами вказаного рейтингу є Естонія, Південна Корея, США, Японія та Нова Зеландія.

Отримавши доступ до наступних сервісів: е-звернення; е-консультації; е-петиції до Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; е-конкурси проєктів та програм інститутів громадянського суспільства, е-вибори членів

громадських рад при органах виконавчої влади, е-реєстрація підприємця, е-сплата податків, е-ліцензії Україна успішно реалізувала цифрові інструменти взаємодії органів публічної влади з громадянами та бізнесом.

У 2020 році Україна вперше брала участь у європейському рейтингу відкритих даних Open Data Maturity Report 2020 [4] і посіла 17 місце серед країн Європи у рейтингу зрілості сфери відкритих даних. «Рівень зрілості» сфери відкритих даних Україна продемонструвала на рівні 84%, який на 6% був вищий за середній показник країн Європейського Союзу. Оцінювалася державна політика, функціонал національного порталу відкритих даних, якість наборів та вплив відкритих даних. За всіма показниками Україна продемонструвала вищі результати, ніж в середньому у Європі: державна політика – 85%; Єдиний державний веб-портал відкритих даних – 88%; вплив відкритих даних у різних сферах: економічній, державному урядуванні, соціальній, екологічній – 85%); якість даних, що публікуються на порталі, їх відповідність до міжнародного DCAT-AP стандарту – 78%.

Протягом останніх років спостерігається позитивна динаміка України у рейтингу бюджетної прозорості (Open Budget Index – OBI), який за єдиною методологією аналізує бюджети країн світу (оцінка діяльності парламенту, казначейства, міністерства фінансів та рахункової палати протягом бюджетного процесу за 109-ма індикаторами у восьми ключових документах). У 2019 році [3] Україна піднялася з 39-го місця на 26-те місце у світі серед 117 країн, що демонструє зростання доступності до бюджетної інформації, де урядом надаються можливості до участі в бюджетному процесі громадянам та бізнесу протягом усього бюджетного циклу.

Покращення індикаторів рейтингових позицій України пояснюється активною позицією уряду щодо цифровізації сфери публічного управління, створення організаційно-правового підґрунтя для її розвитку. На початку 2018 року уряд України схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 роки, прийняття якої започаткувало й окреслило власне бачення країни щодо розвитку цифрової економіки в Україні.

У вересні 2019 року створено міністерство цифрової трансформації України, яке забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації. Міністерство активно розвиває проекти, пов'язані з цифровізацією галузей економіки та суспільства загалом, займається автоматизацією процесів надання адміністративних послуг та створює комплексну систему електронних послуг в Україні – «держава у смартфоні».

Висновки. Позитивна динаміка України у вищезазначених світових рейтингах відображає поступову цифровізацію суспільства, економіки та сфери публічного управління. Розвиток цифрового формату діяльності органів влади та місцевого самоврядування визначають ефективно функціонуючі компоненти: нормативно-правова база та організаційна складова – міністерство цифрової трансформації та відповідні підрозділи в органах публічної влади. До того ж, слід відзначити активну підтримку урядом та комплексне стратегічне бачення цифрової трансформації України з досягненням задекларованих у стратегіях та концепціях рейтингових цілей.

Список використаних джерел

1. E-Government Survey 2018. Gearing E-Government to support transformation towards sustainable and resilient societies / Department of Economic and Social Affairs. United Nations. New York, 2018. 270 p. UPL: https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/documents/un/2018-survey/e-government%20survey%202018_final%20for%20web.pdf (дата звернення 12.08.2021).
2. E-Government Survey 2020. Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development / Department of Economic and Social Affairs. United Nations. New York, 2020. 323 p. UPL: [https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20\(Full%20Report\).pdf](https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20(Full%20Report).pdf) (дата звернення 12.08.2021).
3. Open Budget Survey 2019: Ukraine. UPL: <https://www.internationalbudget.org/sites/default/files/country-surveys-pdfs/2019/open-budget-survey-ukraine-2019-en.pdf> (дата звернення 12.08.2021).
4. Open data maturity 2020 Ukraine. UPL: https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/country-factsheet_ukraine_2020.pdf (дата звернення 4.09.2021).

СТОЛЯРУК ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Сучасне суспільство визначає нові формати життя держави – «життя в цифрі». Сучасний чиновник не завжди знає і розуміє, як справитися з великим обсягом інформації. А через деякий час може виникнути усвідомлення того, яким багатством він так і не зміг скористатися. У зв'язку з цим набуває актуальності питання про те, наскільки сучасна система публічного управління здатна відповідати на виклики, поставлені глобальною цифровізацією та загострені сучасними епідемічними процесами.

Сучасний світ рухається в бік економіки знання, глобальної конкуренції та інформаційного суспільства. Все більше країн світу знаходяться в даному тренді, і все більше урядів, у зв'язку з даними тенденціями, вступають на шлях цифрової трансформації [2, с.231].

Цифрове середовище створює нові можливості для громадян і організацій. У всьому світі, в регіонах, містах і країнах велика прозорість і велика доступність інформації стимулюють економічне (і не тільки) зростання, розвивають сектори та стимулюють інновації. В результаті дані та інформація створюють нові робочі місця та нові можливості. Завдання по цифровій трансформації зачіпає безпосередньо і самих держслужбовців. Цифровізація

висуває нові вимоги до навичок співробітників державних органів, і вони повинні своєчасно відповідати на цей запит.

Сьогодні інформація вільно передається як уряду, так і від нього по безлічі цифрових каналів. У такій системі обмін інформацією є нормою в державному секторі, а значні ресурси, навчальні та адміністративні процедури призначені для ефективного поширення знань і послуг [4, с.5]. Особи, які приймають рішення, реагують на потреби, ідеї та пріоритети громадян і зовнішніх органів завдяки ряду ефективних і доступних каналів для їх озвучування. Тим часом, громадяни, підприємства та організації громадянського суспільства мають легкий доступ до послуг та інформації, навичок і засобів для залучення осіб, які приймають рішення, до відповідальності (не побоюючись наслідків) і регулярних можливостей використовувати їх погляди в розробці політики. Цей вільний потік інформації від органів державного управління до громадськості та третім сторонам, таким як організації громадянського суспільства і засобів масової інформації, а також від громадськості та третіх сторін до органів влади, лежить в основі добре функціонуючих відкритих урядів, які успішно проходять шлях цифрової трансформації. Як правило, результати цифровізації виливаються в створення нових електронних сервісів або цифрових платформ.

Також варто згадати поняття демократії. Спільна демократія об'єднує відкриті урядові ініціативи для процесів прийняття політичних рішень.

Живучи в сучасному морі технологій та Інтернету, прихильники цифрової трансформації стверджують, що з новими можливостями онлайн-спілкування громадяни можуть більш активно брати участь у демократичному прийнятті рішень та державному управлінні, ніж будь-коли раніше. Нові інтернет-платформи дозволяють громадянам висловлювати свою думку і взаємодіяти з державними органами і політичними представниками [1, с.75]. Крім того, ці платформи можуть також оптимізувати прийняття політичних рішень, оскільки громадяни можуть краще розуміти, хто і скільки людей підтримує рішення. Ініціативи відкритого уряду також можуть підвищити суспільну довіру до органів влади [3, с.115]. Використання ініціатив цифровізації також може поліпшити процес реалізації та результати проведеної політики. Ці покращені результати можуть складатися з більш високого рівня адміністративного обслуговування або абсолютно нових підходів до вирішення великих соціальних та гуманітарних проблем.

Успішність трансформації публічного управління в епоху цифровізації безпосередньо пов'язана із зусиллями та ресурсами, що виділяються органами державного сектора для виконання Закону або політики, і в момент впровадження, і з плином часу. Іншими словами, критичну роль відіграє переплетення макроінституційних, мікроінституційних і технічних умов.

Компетенції державних службовців на всіх рівнях влади є об'єднуючим елементом, генеративним фактором реалізації і макроінституційних, і мікроінституційних, і технічних умов трансформації публічного управління в епоху цифровізації.

Список використаних джерел

1. Биркович, Т.І. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій / Т.І. Биркович, В.І. Биркович, О.С. Кабанець // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2019. – № 9. – С.74-78.
2. Вишневський, О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія / НАН України, Ін-т еко-номіки пром-сті / О.С. Вишневський. – Київ, 2018. – 252 с.
3. Карпенко, О. Партисипативні трансформації на місцевому рівні: електронна та цифрова демократія / О. Карпенко, О. Левченко, С. Сакалош // Актуальні проблеми державного управління. – 2019. – № 1 (77). – С. 111-115.
4. Махначова, Н. Е-демократія як інструмент розвитку громадянського суспільства та ефективного партнерства в публічній сфері / Н. Махначова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. – № 10. – С.5

ХРОВОВА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

кандидат наук державного управління

ПРОБЛЕМИ ДОСТУПНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У НАДАННІ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Протягом історичного розвитку держави закладався фундамент формування різноманітних моделей державного устрою, організації здійснення державної влади, її взаємозв'язків із громадянами. Новою віхою еволюційного розвитку суспільства є впровадження концепції інформаційного суспільства. На сьогодні технічні та інформаційні досягнення вже вимагають корінних змін у функціонуванні країни, що обумовлює новий формат у взаємних стосунках між державою та суспільством на основі сучасних процесів. Це може бути можливим завдяки поширенню застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій, які забезпечують вихід на новий рівень зручності та оперативності в отриманні громадянами публічних послуг та відповідної інформації щодо діяльності публічних органів.

Відзначимо, що електронна діяльність органів публічної влади має забезпечуватись ефективною та безпечною інформаційною системою, яка поєднується з внутрішніми системами різних органів та рівнів з метою оперативного обміну інформацією. При цьому для зручності громадян має існувати такий сервіс, використання якого дозволить їм отримувати публічні послуги, не залишаючи свого місця знаходження, що й актуалізує це питання у зв'язку з обмеженнями, передбаченими заходами боротьби з коронавірусною інфекцією Covid-19. Це дозволить скоротити значні фізичні, часові та інші витрати.

Слід розуміти, що публічні органи мають скорочувати кроки та певні процедури, передбачені для отримання громадянами відповідних послуг, оскільки впровадження інформаційних систем стандартизує численні технічні рішення. Відтак, використання в діяльності держави інформаційних технологій являє собою ефективну систему надання публічних послуг громадянам на принципах всеосяжності, гнучкості та адаптивності, ефективності, орієнтації на користувача (ID-громадянина), орієнтації на використання даних, безпеки та довіри.

Відповідно до положень Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні електронна послуга – це адміністративна та інша публічна послуга, що надається відповідному суб'єкту звернення в електронній формі за допомогою використання засобів інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем [3]. Разом з тим, Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [4] закріплює центральні підходи щодо забезпечення надання електронних послуг в загальній системі надання адміністративних послуг. Таким чином, сучасні технології надають державі дієві інструменти здійснення публічного управління, за допомогою якого можуть бути вирішені питання щодо взаємодії з інформацією, ліквідації адміністративного бар'єру у взаємовідносинах публічних органів з громадянами, покращення доступу до інформаційних ресурсів держави, спрощення отримання відповідних публічних послуг або відомостей.

Вважаємо, що адміністративно-правові норми, інститути щодо надання громадянами адміністративних та інших публічних послуг в електронній формі мають гарантувати відкритість і доступність до сучасної системи публічного управління; дотримання та захист прав та свобод людини та громадянина; оперативність; подолання надмірного тиску з боку органів публічного управління; формування довіри громадян країни до публічної влади; усунення дублювання функцій публічних органів влади; автоматизація процесів надання послуг з метою ліквідації корупційних проявів з боку певних службовців; застосування єдиної автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи; задоволення потреб громадян.

Однак, звертаючись до результатів дослідження В. Некрасова [2], з'ясовано, що закладений великий потенціал надання послуги в електронному вигляді не використовується в повній мірі (наприклад, передбачено використання для 360 тис. громадян, а використали – 23,5 тис.). Аналіз послуг на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади та у застосунку «Дія», вказують на досить обмежений перелік «життєвих» послуг, які громадяни можуть отримувати дистанційно, та деякі з них передбачають лише здійснення запису до електронної черги відповідного органу.

Якщо ми прагнемо перетворитися на інформаційне суспільство, то чому не передбачено завантаження відповідних документів громадянином з метою отримання публічної послуги в електронному вигляді, яку він сьогодні отримує при безпосередньому контакті з посередником (органами публічної влади, центрами надання адміністративних послуг, у певних випадках приватною установою)? Отже, сучасний громадянин має значний перелік особистих ознак (ПІБ, відомості документа, що посвідчує особу, ідентифікаційний код), що можуть дозволити авторизувати людину та сформувати накопичені публічними органами в інформаційно-телекомунікаційних системах необхідні відомості.

У зв'язку з цим, вважаємо, що гальмуючими факторами є, по-перше, те, що люди, особливо похилого віку, прагнуть отримати в органі публічної влади особистий контакт із службовцями, щоб детальніше розкрити свої потреби; по-друге, неподобство у використанні розрізаних інформаційних ресурсів у наданні електронних послуг; по-третє, умови авторизації не є доступними для багатьох громадян у зв'язку з низькою правовою та інформаційною обізнаністю щодо використання та здійснення входу за допомогою BankID, або цифрового підпису, або біометричних документів (не всі громадяни мають банківську картку (зокрема, пенсіонери) та й Інтернет-банкінгом користуються не всі, також і ID-картки видані тільки 6 млн громадян із 41,5 млн [1]); по-четверте, відсутність чітких роз'яснень (кроків) щодо отримання електронної послуги.

Звернемо увагу, що мета впровадження інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних технологій у публічне управління полягає в наступному: 1) дотримання прав та свобод особистості у процесі взаємодії публічних органів влади та громадянами; 2) створення фундаменту здійснення електронного документообігу між публічними органами влади та суспільством; 3) поширення правової, інформаційної обізнаності та активності серед громадян.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що сьогодні використання громадянами інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних ресурсів щодо отримання адміністративних та інших публічних послуг здійснюється на дуже низькому рівні. На часі удосконалення єдиного застосунку щодо отримання публічних послуг в он-лайн системі. Доцільно провести розробку «мапи дії» у певній життєвій ситуації, кроки якої людина зможе зробити у єдиному застосунку, а відтак слід значно розширити перелік електронних послуг, які надаються вже сьогодні, що буде сприяти формуванню структури публічного управління, спрямованого на реалізацію потреб громадян.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.09.2021)
2. Некрасов В. Без хабарів і «договірняків»: 5 електронних держпослуг, які перемогли корупцію [Електронний ресурс] / В. Некрасов // Економічна правда. 2018. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/12/10/643416/> (дата звернення: 15.09.2021)
3. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-p#Text> (дата звернення: 15.09.2021)
4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p#Text> (дата звернення: 15.09.2021)

ШОВКОПЛЯС ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВІДКРИТІ ПУБЛІЧНІ ДАНІ: ВПЛИВ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Досягти довіри громадськості до органів публічної влади як одного із виявів ефективної державної політики можливо завдяки впровадженню відкритих даних. Упровадження принципів відкритості й прозорості діяльності владних структур є одним із важливих завдань для багатьох країн світу. Кожен із цих принципів здійснює поетапні перетворення на шляху до досягнення кінцевої мети з урахуванням національних особливостей та пріоритетів. Це удосконалення підзвітності та боротьба з корупцією, посилення взаємодії та партнерства органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, забезпечення більшої доступності й зрозумілості для громадян з метою поліпшення надання управлінських послуг тощо. Основною ж метою відкритості влади є підвищення показника довіри громадськості до органів публічної влади, що є необхідною передумовою ефективності державної політики у будь-якій сфері [4].

Якщо ми звернемося до праць дослідників, то виокремимо П. Клімушина, який визначив основні принципи створення та використання відкритих даних, їх вплив на формування е-уряду. Наприклад, А. Газін розкрив фактичний стан впровадження відкритих даних в Україні у 2015 р. та надав рекомендації його покращення [1]. Важливими для використання є праці Л. Джеймс, що дослідила теоретичні засади відкритих даних [3].

Ст.101 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначає, що публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безплатний доступ до неї, а також її подальше використання [7]. У формі публічної інформації оприлюднюється більшість державних даних, не враховуючи конфіденційної та таємної інформації.

Адже у 2016 році в Україні було проголошено про приєднання до Міжнародної хартії відкритих даних, в якій викладено основні принципи відкриття державних даних [2].

Точні й актуальні дані є основою для ухвалення якісних та вмотивованих урядових рішень. Відкриті дані також дають громадянам і правоохоронним органам нові інструменти у боротьбі з корупцією. За останні роки Україні вдалося досягнути значного прогресу – Уряд відкрив велику кількість даних і не зупиняється на досягнутому. З появою все нових даних держава та приватний сектор розробляють ІТ-продукти, що істотно змінюють життя звичайних українців.

До прикладу, у 2020 році Україна вперше взяла участь у європейському дослідженні рівня зрілості сфери відкритих даних – Open Data Maturity. Фахівцям у цій галузі вдалося вибороти у рейтингу учасників 17 місце, випередивши низку європейських країн. Україна увійшла в категорію fast-trackers, тобто тих, які швидко розвиваються. Наступна ціль – стати трендсеттерами в Європі.

Відповідно до Постанови КМУ №83510, що регламентує перелік і формат даних для оприлюднення, органи місцевого самоврядування повинні публікувати 65 типів наборів даних на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних [6]. Ці дані стосуються різних аспектів життєдіяльності населених пунктів і громад. Станом на лютий 2021 року на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних оприлюднили понад 13 643 набори даних від 24 обласних центрів. Найменше наборів оприлюднили Чернівці, Одеса, Ужгород та в Сєвєродонецьку.

Серед успішних прикладів використання відкритих даних є LvivCityHelper bot [8]. Цей сервіс, чат-бот забезпечує доступ до публічної інформації мешканців Львова, зокрема, до актуальної інформації про роботу комунальних служб міста цілодобово.

Чат-бот надає інформацію за категоріями «Благоустрій та інфраструктура», «Освіта», «Економіка», «Структура міської ради», «Львів vs коронавірус». Наразі сервісом користуються 10 000 осіб. За оцінками розробників, найпопулярнішим є розділ, що стосується благоустрою міста, зокрема, графіки ремонтних робіт.

Набори даних публікуються на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних. Наприкінці минулого року портал відвідав рекордний 1 мільйон користувачів та здійснено понад 500 тисяч завантажень з сайту.

За умов переходу до цифрового суспільства питання відкритості даних набувають особливого значення. Їх актуальність і затребуваність пояснюється основним джерелом їх генерування і зберігання – державою в особі органів публічної влади. Основне завдання, на яке вони мають знайти рішення – надання вільного доступу усім верствам населення з метою задоволення їхніх потреб і запитів. Усі процеси будуються з дотриманням відповідних управлінських послуг в рамках переходу до концепту сервісно-орієнтованої держави та прийняття ефективних управлінських рішень з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін, залучених до цього процесу – держави, суспільства й особи.

Список використаних джерел

1. Газін А. Екосистема відкритих даних в Україні: рекомендації щодо впровадження політики. 2015. 11 с. URL: http://texty.org.ua/pdf/open_data_policy.pdf.
2. Деякі питання приєднання до Міжнародної хартії відкритих даних : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 верес. 2016 р. № 686-р // Уряд. кур'єр. – 2016. – 20 жовт. – № 196.
3. James L. Defining Open Data. 03.10.2013. URL: <https://blog.okfn.org/2013/10/03/defining-open-data>.
4. Дурман М. О. Відкриті дані як інструмент інформаційного забезпечення прозорості публічної влади / М. О. Дурман, І. М. Тохтарова // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування : електрон. наук. фах. вид. / Херсон. нац. техн. ун-т. – 2017. – № 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/Ttpdu_2017_1_15.pdf.
5. Клімушин П. С., Спасібов Д. В. Інноваційні сервіси відкритих даних для забезпечення ефективного функціонування е-уряду. Теорія та історія державного управління. 2017. № 1 (51). С. 1–8.
6. Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://data.gov.ua/>.

7. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939–VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.

8. Lviv City Helper bot [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://city-helper.com/?fbclid=IwAR2Db1IEAuGCHGEjUvfE-A3g9JnJKCiZPgAX81fSg41rjsd0YmZaScCqpdg>.

ЩЕГЛОВ ДМИТРО ПЕТРОВИЧ

заступник директора департаменту інформаційних технологій Вінницької міської ради

ЗАПУСК ПРОЄКТУ «МАЛЯТКО ТА РЕЄСТРАЦІЇ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ НОВОНАРОДЖЕНИХ – ПОГЛЯД ОЧИМА ОМС

З метою створення сприятливих умов для реалізації прав дитини у 2020 році в Україні стартував експериментальний проєкт під назвою «єМалятко». Постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 року №691 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо створення сприятливих умов для реалізації прав дитини» був затверджений Порядок надання комплексної послуги «є-малятко», відповідно до якого:

Лише на підставі однієї заяви батьки новонародженої дитини можуть отримати послуги в рамках комплексної послуги «єМалятко» [1]:

державна реєстрація народження. Ви отримаєте свідоцтво про народження дитини;

визначення походження дитини. У свідоцтві про народження буде вказана інформація про матір та батька малюка.

призначення допомоги при народженні. Розмір допомоги становить 41 280 грн: 10 320 грн виплачуються одноразово, решта суми – по 860 грн щомісячно протягом трьох років;

реєстрація в Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків. Номер платника податків дитини вноситься до свідоцтва про народження;

присвоєння дитині унікального номера запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (УНЗР). Номер вноситься до свідоцтва про народження;

визначення належності дитини до громадянства України. Послуга надається автоматично лише якщо замовлено послугу з присвоєння дитині УНЗР;

реєстрація місця проживання дитини. Зареєструвати місце проживання дитини потрібно протягом трьох місяців із дня її народження. Дитина віком до 14 років може бути зареєстрована лише за місцем проживання батьків (або одного з них);

призначення допомоги багатодітним сім'ям. На третю і кожен наступну дитину в сім'ї ви отримуватимете по 1700 грн щомісячно до досягнення нею 6-ти років;

внесення інформації про дитину до Реєстру пацієнтів. Це пришвидшить час підписання декларації з педіатром або сімейним лікарем, адже вся інформація про дитину уже буде у Реєстрі.

Місто Вінниця було одним з перших міст України що приєдналося до проєкту Мінцифри «єМалятко», однак цей процес був не простим. Сама концепція проєкту передбачала взаємодію інформаційних систем учасників через систему електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів (СЕВДЕІР/Трембіта):

Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, також система інтеперабельності в Україні, чи просто система «Трембіта» – це сучасне організаційно-технічне рішення, яке дозволяє будувати безпечні інформаційні міжвідомчі взаємодії державним органам та органам місцевого самоврядування через інтернет шляхом обміну електронними повідомленнями між їх інформаційними системами.

Система «Трембіта» є одним із ключових елементів інфраструктури надання електронних послуг громадянам та бізнесу, який забезпечує зручний уніфікований доступ до даних державних реєстрів.

Основу системи «Трембіта» становить удосконалена естонська платформа обміну даними X-ROAD, яка є фундаментом естонського цифрового суспільства.

Децентралізована: «Трембіта» – це повністю розподілена відмовостійка система. Її використання не передбачає централізації даних і зміни їх власника.

Одержання доступу до даних державних реєстрів різними установами відповідно до заданих повноважень, що, своєю чергою, підвищує якість надання електронних публічних послуг громадянам та бізнесу.

Легке уніфіковане створення взаємодій між інформаційними системами завдяки використанню єдиного набору правил та форматів.

Стійкість до відмов унаслідок децентралізованого встановлення компонентів в учасників та обміну даними безпосередньо між учасниками, без проходження крізь проміжні вузли.

Високий рівень захищеності завдяки підписанню електронною печаткою та шифруванню всіх даних, що передаються, а також протоколюванню подій, контролю доступу до веб-сервісів і вжиттю заходів, спрямованих на протидію атакам типу «відмова в обслуговуванні».

Учасниками системи «Трембіта» є органи державної влади та місцевого самоврядування, які можуть використовувати її відповідно до вимог:

Положення про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів»);

Порядку організації електронної інформаційної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 357 «Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів»). [2]

При чому необхідно розуміти, що на той момент часу усі зареєстровані у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів (НРЕІР) інформаційні ресурси були ресурсами центральних органів влади, які володіли відповідними організаційними компетенціями та технічними ресурсами.

Крім того, переважна більшість центральних органів влади розміщені у м.Київ, що значно полегшувало для їх спеціалістів комунікацію із Державним підприємством «Державний центр інформаційних ресурсів України» (адміністратором СЕВДЕІР).

Органи місцевого самоврядування, яким було запропоновано прийняти участь у проєкті, на той момент часу були мало знайомі із СЕВДЕІР і тим паче не мали зареєстрованих інформаційних ресурсів у НРЕІР. Тому роботи щодо документального оформлення приєднання до СЕВДЕІР, реєстрація електронних ресурсів, підписання тристоронніх договорів про інформаційну взаємодію, створення та налаштування програмно-технічних компонент системи електронної взаємодії(шлюзів безпечного обміну), розробка програмного забезпечення для обробки запитів у відповідних інформаційних системах ОМС(Реєстрах територіальних громад) відбувались фактично паралельно та у вкрай стислі терміни.

Хоча документація щодо приєднання до СЕВДЕІР та налаштування компонентів системи була якісною та вже «випробуваною» при приєднанні інформаційних ресурсів ЦОВ, однак документація щодо безпосередньо самого проєкту «Малютко була відверто сирою та змінювалась принаймні раз на тиждень, навіть вже після запуску. Саме це та відсутність відповідної бази не дозволило багатьом ОМС приєднатися у період запуску проєкту. Однак обмін досвідом між ОМС і поява комерційних пропозиції щодо реалізації програмно-технічних засобів для приєднання(що виникла у відповідь на попит з боку ОМС) дозволили вже через рік значно покращити темпи приєднання нових учасників. Наразі до проєкту доєдналося більше 30 міст України.

За даними Мінцифри сервіс усуває потребу здійснювати до 11 візитів до установ, надавати до 37 документів та витратити на весь процес понад 30 годин. Тож у добу пандемії коронавірусу важко переоцінити його значимість для батьків новонародженої дитини.

Список використаних джерел

1. <https://diia.gov.ua/life-situations/yemalyatko>
2. <https://dir.gov.ua/projects/trembita>
3. <https://diia.gov.ua/news/kompleksna-posluga-yemalyatko-zapustilasya-shche-v-16-mistah>

ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

АЗАРОВА ІРИНА БОРИСІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н.

КЕРІВНИКИ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ: ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ В УКРАЇНІ

Популярність проектного підходу у світі пояснюється тим, що в великих комерційних проектах цей підхід надає можливість досягти економічного ефекту від 15% до 20% [3]. Застосування проектних технологій також є умовою отримання деяких грантів та коштів технічної допомоги в публічній сфері нашої держави. Саме тому професіонали в галузі управління проектами високо цінуються на світовому ринку праці. За результатами досліджень американського Інституту проектного менеджменту, середньорічна заробітна плата проектного менеджера (далі – ПМ) у світі становить \$ 81 000 [4].

Але в Україні зараз спеціальність «Управління проектами та програмами», що створювалась у 80-ті роки ХХ-го сторіччя провідними фахівцями світу у галузі системного аналізу та інформаційних технологій [2], припинила своє незалежне існування із запровадженням Переліку галузей знань і спеціальностей 2015 р., згідно якого підготовка ПМ тепер може здійснюватися у рамках трьох інших спеціальностей. Нажаль, така ситуація призвела до істотної втрати частини важливіших компетенцій майбутніх ПМ. На що оперативно відгукнулись представники неформального освітнього сектору, пропонуючи численні курси підготовки ПМ, де слухачі мають змогу отримати реальні навички проектного менеджменту від практикуючих фахівців у галузі. Але чи справді на сьогодні є попит на ПМ у нашій країні? Які компетенції вимагаються на ринку праці від цих фахівців? Чи є сенс йти за отриманням тих компетенцій у заклади вищої освіти, або ж для цього достатньо 4 (6, 8 і далі за обсягом вільного часу та гаманця) тижнів навчання у форматі курсів чи тренінгів? Цим актуальним питанням і буде присвячено це дослідження.

На початку встановимо рівень затребуваності ПМ на вітчизняному ринку праці. На підставі даних сайту з пошуку роботи work.ua, станом на 21 вересня 2021 року, у місті Києві за останні 30 днів було подано 409 вакансій ПМ. При цьому вакансій перекладача за цей же період було подано 190, а вакансій педагога – 763. Таким чином, можна заключити, що потреба у фахівцях з проектного менеджменту в Україні однозначно існує, і за деякими дослідженнями [2], вона зростає з року у рік.

Наступне питання необхідних компетенцій ПМ є менш очевидним та однозначним. Адже більшість розміщених вакансій стосуються галузі ІТ, що застосовує переважно адаптивні підходи управління проектами. Тому найбільш затребуваними компетенціями в цій галузі є переважно поведінкові компетенції, такі, як вміння мотивувати команду та здійснювати комунікації з клієнтом. Однак неухильно зростає кількість вакансій ПМ в інших сферах, що використовують більш традиційні підходи управління проектами. Наприклад, таких, як будівництво. І тут на перший план виступають вимоги щодо технічних та контекстуальних компетенцій претендента – знання основ менеджменту проектів, розуміння організаційного і технологічного процесу будівництва на всіх етапах. Але, у будь-якому випадку, можна легко помітити, що затребувані роботодавцями навички ПМ повністю узгоджуються із міжнародними стандартами компетенцій ПМ [1]. І це відбувається навіть у випадку, коли вимоги формуються людиною, не обізнаною про факт існування згадуваних вище стандартів. Таким чином, означені стандарти можуть виступати актуальними орієнтирами вимог до компетенцій ПМ при формуванні освітньо-професійних програм підготовки відповідних спеціалістів у вишах.

Тепер з'ясуємо де можна отримати необхідні компетенції з управління проектами. Для цього звернемось до затвердженого у 2019 р. стандарту вищої освіти для другого (магістерського) рівню зі спеціальності 073 «Менеджмент», у рамках якої зараз здійснюється підготовка ПМ. Серед зазначених у стандарті 21 загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, на забезпечення яких має бути спрямовано мінімум 35% обсягу будь-якої освітньої програми з менеджменту, лише три (14%) хоч якось чиним можуть бути співвіднесені із реальними вимогами до ПМ на ринку праці (ЗК3, СК 6 та СК7). Крім того, як показує дослідження, вітчизняні виші мають досить своєрідне трактування навіть цих компетентностей та засобів їх отримання, що ґрунтується переважно на особистісному баченні суті компетентності викладачем, а не на вимогах фахових стандартів у галузі чи вимогах роботодавців. Зважаючи на обмежені можливості актуалізації стандартів вищої освіти у відповідь на змінюване оточення, а також на підхід до їх складання, ухвалення та реалізації, можна із впевненістю сказати, що для майбутніх ПМ отримання професійних фахових знань у закладах вищої освіти України поки що є заняттям майже безперспективним. І це у той час, як ВНЗ нашої країни з року у рік скаржаться на загальне скорочення кількості вступників та зростаючу конкуренцію серед освітніх закладів. Нажаль, подолати цю проблему вишам не допомагає ані залучення стейкхолдерів освітніх програм, ані запровадження дуальної освіти, які здійснюються традиційно переважно на папері.

Неформальні суб'єкти освітньої діяльності знаходяться у більш виграшному становищі. Не маючи будь-якої прив'язки до освітніх стандартів, вони мають можливість забезпечити максимальну адаптивність програм навчальних курсів під вимоги як ринку праці, так і споживача освітніх послуг. Але такі суб'єкти мають певні вимоги щодо прибутковості власного бізнесу, що змушує їх оптимізувати тривалість та вартість курсів, призводячи до фрагментарності та кон'юнктурності отримуваних здобувачами компетенцій. Таким чином, на жаль, стати серйозним спеціалістом в управлінні масштабними проектами та програмами виключно на базі більшості вітчизняних курсів та тренінгів – є також задумом досить сумнівним. Отримані на курсах вузькі «ремісничі» компетенції та навички володіння прикладним програмним забезпеченням не завжди дозволяють вирішувати принципово нові та нестандартні задачі, що часто трапляються в управлінні проектами і вирішуються за рахунок розуміння фундаментальних основ професії, яке надається переважно у ВНЗ.

У результаті проведеного дослідження було отримано наступні результати: 1) на ринку праці в Україні існує постійно зростаюча потреба у фахівцях з проектного менеджменту; 2) вимоги роботодавців до ПМ за будь-якою предметною галуззю повністю вписуються у рамки міжнародних фахових стандартів компетенцій ПМ, які мають виступати більш актуальною основою для формування освітньо-професійних програм підготовки цих фахівців, аніж освітні стандарти; 3) існуюча освітня система, на жаль, не є достатньо ефективною для підготовки кваліфікованих кадрів з проектного управління як на рівні ВНЗ, так і у вигляді неформальної освіти. Шляхи вирішення поставлених в ході дослідження проблем підготовки проектних менеджерів в Україні можуть стати напрямом подальших досліджень.

Список використаних джерел

Бушуев С.Д. Управление проектами: Основы профессиональных знаний и система оценки компетентности проектных менеджеров / С.Д.Бушуев, Н.С.Бушуева (National Competence Baseline, NCB UA Version 3.0). – К.: ІРІДУМ, 2006. – 208 с.

Бушуев С.Д. Напрямы дисертаційних наукових досліджень зі спеціальності «Управління проектами та програмами» / С.Д. Бушуєв, В.Д. Гогунський, К.В. Кошкін // Управління розвитком складних систем. – 2012. – Вип. 12. – С. 5–7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2012_12_3

Лучко Г.Й. Сучасний стан та проблеми розвитку проектного менеджменту в Україні / Г.Й. Лучко, Т.В. Лебідь, І.В. Когут // Економіка і суспільство. – №9. – 2017. – С.501-506.

Середня PMP Зарплата: діапазон і компенсації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ais-cpa.com/average-project-management-professional-pmp-salary/?lang=ru>

КОЄВА ХРИСТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТВОРЕННЯ ОБСЕРВАТОРІЇ ЯК СУБ'ЄКТУ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ КУРОРТНИХ ТЕРИТОРІЙ

Україна посідає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості природними та історико-культурними ресурсами, а бурхливий розвиток туризму – лише питання часового виміру. Курортні та рекреаційні території нашої країни становлять близько 9,1 млн га, що складає близько 15 % від усієї території. Однак, за даними Світового економічного форуму, Україна наразі використовує менш ніж третину від наявного туристичного та рекреаційного потенціалу.

В Україні сфера туризму є одним з пріоритетів розвитку держави. Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [6], в якій в переліку пріоритетних програм, зокрема в Програмі популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі формування і просування бренд-меседжів про Україну зазначено: «Україна – країна, приваблива для туризму; Україна – країна із визначними культурними та історичними традиціями». Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р схвалено Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [7], де приділяється особливе значення розвитку курортів, рекреації, лікувально-оздоровчого та медичному туризму. В Україні зосереджена практична половина природних лікувальних ресурсів Європи, які, на жаль, на цей час залишаються нереалізованим потенціалом практично всіх регіонів країни. Таким чином, реалізація завдань державної політики у сфері туризму та курортів, що полягає також і в дотриманні принципів сталого розвитку туристичного та курортного потенціалу України, викликана негайною потребою створення системних та комплексних передумов для розвитку туризму та курортів в Україні, що має стати одним з пріоритетних напрямів прискорення економічного зростання країни, залучення інвестицій, забезпечення зайнятості, покращення транспортної інфраструктури регіонів, раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, структурної модернізації економіки, наповнення бюджетів всіх рівнів.

З урахуванням рекомендацій ВТО щодо розробки та впровадження національних пріоритетів у реалізації цілей сталого розвитку в туристичній сфері, слід підкреслити актуальність для нашої країни цілі 3 «Міцне здоров'я і благополуччя». Зокрема в Національній стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 років зазначено: «Основною функцією держави у сфері громадського здоров'я повинна бути розробка політики і стратегії в галузі профілактики хвороб, охорони та промоції здоров'я» [4].

Ціль сталого розвитку 11 «Сталий розвиток міст і громад» може бути реалізована в туристичній сфері України не тільки з огляду на подієвий туризм у крупних всесвітньовідомих туристичних містах – Києві, Одесі,

Львові, але й містах-курортах з урахуванням всіх їх переваг як курортно-туристичних дестинацій з багаторічними традиціями, рекреаційним, лікувально-оздоровчим та культурним потенціалом, тощо.

Підтвердженням актуальності імплементації обраних цілей сталого розвитку для курортно-туристичної сфери України є інтерв'ю координатора зі зв'язків з країнами ВТО Бекою Джакелі, в якому зазначено, що, враховуючи можливості та потенціал України, пріоритетними видами туризму для нашої країни є лікувально-оздоровчий, сільський та, звичайно, подієвий туризм. На перше місце експерт ставить оздоровчий туризм завдяки значному потенціалу природних бальнеологічних, грязьових, кліматичних курортів [2].

Курортний комплекс України – це велика соціально-орієнтована індустрія здоров'я та відпочинку, головною складовою якої є найбільші в Європі запаси рекреаційних ресурсів. Це цілющий клімат та рекреаційні території, мінеральні води як для внутрішнього, так і для зовнішнього застосування, включно з термальними (Закарпатська, Херсонська, Одеська обл.), пелоїди усіх бальнеологічних типів, ропа лиманів та озер, морська вода, бішофіт, озокерит, що обумовлено вдалим географічним розташуванням країни, сучасною динамікою гідросфери, геологічною будовою [3], представлені усі види курортів – бальнеологічні, грязьові, бальнеогрязьові, кліматичні. Відомості про природні лікувальні ресурси України, їх стан, тощо, заносяться до Державного кадастру природних лікувальних ресурсів [1]. На сьогодні, з урахуванням вимог Законів України «Про курорти» [5] та «Про туризм» [8] на основі наукових досліджень ДУ «Український НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України» (ДУ «Укр.НДІ МР та К МОЗ України») оголошено курортами державного значення мм. Хмільник (Вінницька обл.), Бердянськ (Запорізька обл.), Саки (АР Крим), Скадовськ (Херсонська обл.), Миргород (Полтавська обл.), Слов'янськ (Донецька обл.), Куяльницький лиман (Одеська обл.) та місцевого значення Солотвино (Закарпатська обл.) та Косів (Івано-Франківська обл.).

Можна виділити перспективні території для розвитку курортно-рекреаційного комплексу та визнання природних територій курортами: Львівська обл. (Східниця, Трускавець, Моршин, Одеська обл. (Сергіївка, Затока), Миколаївська обл. (Коблеве), тощо.

Отже, як показав аналіз курортного потенціалу України, національним пріоритетом у реалізації ініціативи ВТО щодо створення Обсерваторії сталого розвитку, є розробка системи критеріїв та індикаторів, створення і ведення кадастру природних лікувальних ресурсів, організація спостереження та оцінювання (моніторингу) стану курортно-туристичних дестинацій з метою розроблення рекомендацій для політики сталого екологічно-безпечного розвитку лікувально-оздоровчого туризму.

Науковою базою, на якій може бути створена Обсерваторія сталого розвитку курортних дестинацій в Україні, є ДУ «Укр.НДІ МР та К МОЗ України». Інститут є єдиною установою в Україні, що здійснює системні дослідження природних лікувальних ресурсів, моніторинг і контроль за їх станом, організаційно-методичний і нормативний супровід санаторно-курортної діяльності, наукове обґрунтування напрямів розвитку курортних територій.

Список використаних джерел

1. Державний кадастр природних лікувальних ресурсів. Здобутки і перспективи : монографія / За ред. К.Д. Бабова, О.М. Нікіпелової, А.В. Мокієнко. – Одеса : Фенікс, 2017. – 150 с.
2. Експерт Світової туристичної організації назвав найперспективніші види туризму для України (інтерв'ю). – Новини Дивись.info / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divys.info/2018/11/03/ekspert-svitovoyi-turystychnoyi-organizatsiyi-nazvav-najperspektyvnishi-vydy-turyzmu-dlya-ukrayiny-interv-yu>.
3. Курорти та санаторії України: Науково-практичний довідник / За ред. К.Д. Бабова, В.В. Єжова та О.М. Торохтіна. – К.: Фолігрант, 2009. – 432 с.
4. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Strategiya_UKR.pdf
5. Про курорти : Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-14 з поточною редакцією від 18.12.2017 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2026-14_
6. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 / [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
7. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження КМУ від 16.03.2017 р. № 168-р / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>.
8. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-вр з поточною редакцією від 11.02.2015 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.

НАГУЛЯК АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ В СТАРОДАВНЬОМУ ЄГИПТІ

Просторове планування населених пунктів – динамічний, багатоцільовий та багатокритеріальний процес.

Просторовий розвиток населених пунктів може сильно відрізнятись один від одного, і ця різниця обумовлена не тільки вихідним рівнем розвитку, а й особливостями кожного міста або села, їх виробничою структурою, географічним положенням, історією тощо. Для того щоб зв'язати просторове планування з економічним розвитком та зростанням держави в цілому доцільно розглянути історію просторового планування в Стародавньому Єгипті.

Басейн Середземного моря був одним з головних центрів зародження цивілізації, у цьому регіоні виникали різні просторово-планувальні концепції, найбільш яскраву з яких можна спостерігати в Давньому Єгипті.

Держава Стародавнього Єгипту розміщувалася в північно-східній частині Африки, в долині, розташованій по нижній течії річки Нілу. Нільська долина була краєм, насиченим рибою, дичиною і родючою землею. Все сільськогосподарське виробництво Єгипту було пов'язане з щорічними розливами Нілу та з дуже раннім будівництвом тут іригаційних споруд.

Єгипетська держава в період Раннього царства становила собою древній племінний союз. Основним населенням якого були вільні селяни-общинники. Громади володіли землею на основі общинного землеволодіння. Для Стародавнього Єгипту була характерна крайня сповільненість еволюції соціальної структури. Процеси соціального розшарування давньоєгипетського суспільства посилювалися в кінці IV тисячоліття до н.е., коли формувалася панівний соціальний шар, що включав в себе аристократію та жерців.

На рубежі IV-III тисячоліть до н.е. в Стародавньому Єгипті складаються перші державні утворення – номи (області). Вони виникають внаслідок розвитку поливного землеробства: сільські громади об'єднуються навколо храмів для спільного ведення іригаційних робіт. Територіальне розташування стародавніх номів, витягнутих уздовж єдиної водної магістралі, дуже рано привело до їх об'єднання під владою найсильнішого нома та до появи у Верхньому (Південному) Єгипті єдиних правителів з ознаками верховної влади над іншими номами.

Управління громадою здійснювалося загальними зборами, радою старійшин. Громадські ради в Стародавньому Єгипті склалися з представників заможного селянства та були органами судової, господарської та адміністративної влади на місцях. Вони реєстрували акти передачі землі, спостерігали за станом мережі штучного зрошення, за розвитком землеробства, але згодом в період Нового царства громадські ради повністю втратили своє значення, а общинні старости перетворилися в чиновників централізованого державного апарату.

У правлячу еліту входили і номархи – представники невеликих держав, створених на базі старих номів, а потім окремих областей централізованої держави. У Новому царстві номова адміністрація цілком підпорядковувалася центру, який призначає в кожен ном царського чиновника, при якому знаходиться секретар та адміністративна палата.

Державний лад Стародавнього Єгипту починаючи з періоду Стародавнього царства відрізняється тим, що його главою був цар-фараон. За три тисячі років до нашої ери в Єгипті змінилося 30 династій. Особливість державного ладу Стародавнього царства полягає в централізації управління.

Законодавча, виконавча і судова влада була зосереджена в руках фараона. Всі важливі справи держави – заходи зі зрошення земель, суд, призначення, накладення повинностей та звільнення від них, військові походи, державне будівництво проводилися під його загальним керівництвом. Авторитет фараона зміцнювався за допомогою релігійної ідеології. В даний період в Єгипті розвивається торгівля, в тому числі з прикордонними державами, стандартизовано писемність та календар. Отримали розвиток астрономія, математика, медицина, різні декоративно-прикладні види образотворчого мистецтва, почалася епоха будівництва пірамід.

Столиця держави – Мемфіс стає одним з найбільших міст світу.

Порівняльна характеристика двох історичних періодів в Стародавньому Єгипті

Хронологія	Державний устрій	Територіально-адміністративний поділ	Головні міста	Просторове планування
Період Раннього царства (3100 – 2800 рр. до н. е.)	Управління громадою здійснювалося загальними зборами, радою, старійшиною.	Територія общини	Нехен, Буто	Географічне мислення у використанні земельних ресурсів, будівництво та утримання іригаційних систем
Період Стародавнього царства (близько 2800 – 2250 рр. до н. е.)	Фараон носій державної влади	37 номів – 22 в Верхньому 15 в Нижньому Єгипті	Мемфіс	Поява розвиненої типології міст: столиці, некрополі, фортеці, селища робочих, торгові міста, села. Високий рівень інженерної підготовки території

В результаті аналізу двох історичних періодів Стародавнього Єгипту за трьома основними формами такими як, державний устрій, територіально-адміністративний поділ та просторове планування наочно продемонстровано динамічність процесу просторового планування в історії Єгипту, як за критерієм розміру утворених адміністративно-територіальних одиниць, вдосконаленням містобудування та модернізацією інфраструктури, так і за кількістю рівнів ієрархії. Простір Стародавнього Єгипту змінювався неодноразово і досить кардинально. Характер цих змін визначався військовими, адміністративними, економічними та іншими цілями. В якості домінуючих причин зміни простору можна виділити: зміни в державному управлінні, підвищення захищеності держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Список використаних джерел

1. Джужа О. М., Третякова Т. А., Калиновський В. С. Історія держави та права зарубіжних країн / Навчальний посібник. – 2014. -С -372.

ШЕКА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*заступник директора Департаменту інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності,
міжнародного співробітництва і туризму Одеської обласної державної адміністрації*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КУРОРТНИХ ДЕСТИНАЦІЙ: ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД

Довгострокова стратегія розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери Причорноморського регіону України передбачає досягнення головної стратегічної мети – розвиток регіону як дестинації, що забезпечує високу якість цілорічних туристично-рекреаційних та лікувально-оздоровчих послуг, зростання благополуччя місцевого населення, збереження й відтворення ресурсного потенціалу регіону.

Ідентифікація курортних дестинацій проводиться з метою ефективного використання лікувально-оздоровчого та курортно-рекреаційного потенціалу певної території. Для реалізації даної мети необхідно створити новий механізм публічного управління функціонуванням та розвитком курортної дестинації. Суть даного механізму полягає в створенні інформаційно-аналітичної системи просторового аналізу і моделювання комплексного освоєння та розвитку курортно-рекреаційних ресурсів в межах певної території курорту.

Інституціональною формою організації ефективного управління курортом через створення можливостей для отримання вигоди всіма групами заінтересованих сторін є мережева модель.

У самому широкому управлінському значенні, мережа – це діяльнісний простір, що створюється та підтримується вузлами (центрами) активності і каналами зв'язку – потоками активності між ними. Мережа – це набір домовленостей, які передбачають здійснення спільних дій, спільне використання ресурсів і компетенцій двох або більше самостійних учасників (індивідуальних або інституційних) однієї або кількох територій (країн, регіонів, міст) для спільного досягнення цілей кожного з учасників. Мережевий підхід до публічного управління розвитком курортної дестинації є способом організації управлінської практики, який передбачає певну відмову від структурно-функціонального підходу (ієрархічних асиметричних структур, для яких характерна деяка нерівність – розвиток одних відбувається за рахунок других), та орієнтований на використання інших базових ресурсів – інформації та технології (знань) [2].

Під мережею в аспекті нашого дослідження будемо розуміти:

з одного боку, діяльнісний простір, який створюється і підтримується вузлами (центрами) активності та каналами зв'язку – комунікаційними потоками між ними;

з іншого – набір домовленостей, що передбачає здійснення спільних дій, спільне використання ресурсів і компетенцій двох або більше самостійних учасників (індивідуальних або інституціональних) одної чи кількох територій для спільного досягнення цілей кожного із учасників.

До функціональних можливостей мережевої моделі слід віднести:

інвентаризацію природних лікувальних ресурсів та курортно-рекреаційних факторів, визначення можливостей та обмежень, зонування території за рівнем розвитку санаторно-курортної індустрії, визначення стратегії розвитку курортної дестинації та її маркетингової політики, раціональне використання лікувально-оздоровчого потенціалу;

інтеграцію об'єктів та маршрутів лікувально-оздоровчого туризму в регіональну туристичну мережу;

організацію інформаційного простору логічно взаємопов'язаних ідей, дій, управлінських процесів, ресурсів і продуктів;

моніторинг та аналіз туристичних потоків.

Адекватним методологічним підходом до розроблення структури механізму публічного управління розвитком курортної дестинації вбачається інтеграційний підхід. Поняття інтеграції, за своїм значенням, тісно пов'язано з цілим рядом інших понять: об'єднання, цілісність, централізація, агрегування, кооперація, координація, гармонія. З точки зору управління, під інтеграцією розуміється об'єднання суб'єктів управління для посилення взаємодії всіх елементів системи управління. При такому підході з'являються більш міцні зв'язки між окремими підсистемами. Процеси інтеграції забезпечують: поглиблення співпраці, об'єднання; взаємодію і взаємозв'язок між компонентами; конкретизацію взаємозв'язків між окремими підсистемами, їх щільність, що дозволяє отримати відповідну реакцію на зміни [1].

Принциповими характеристиками методології інтеграційного підходу є: концепція «тотальної інтеграції» із наголосом на персональній звітності та відповідальності; використання багаторівневого підходу, але з поєднанням планування і контролю. Інтеграція дій суб'єктів має за мету недопущення відриву один від одного стосовно окремих процесів управління: програмування, ідентифікації, формулювання, фінансування, впровадження, оцінки та аудиту тощо.

Таким чином, інтеграція має забезпечити узгодженість процесів реалізації поставлених завдань (суб'єкт-суб'єктний взаємозв'язок) та процесів управління (суб'єкт-об'єктні відносини). Застосування інтеграційного підходу до формування механізму публічного управління розвитком курортної дестинації – це не тільки спільне використання ресурсів, але й особливі форми і технології управління.

Список використаних джерел

Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: монографія / Олена Валеріївна Булатова. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 386 с.

Регіональний туристичний продукт: проектний підхід до забезпечення конкурентоспроможності : монографія / За заг. ред. Іжі М. М., Бабова К. Д., Безверхнюк Т. М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – 626 с.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

ГАЛЕНКО КАРИНА АНДРІЇВНА

студентка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ

Персонал підприємства виступає важливою складовою ефективної роботи на підприємстві. Важливо, щоб працівники були старанними та мали бажання досягнути великих результатів не тільки у своїй роботі, але й повністю в організації. Необхідність швидкого пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища підсилює потребу в більш високому рівні загальної та професійної освіти, безперервному навчанні працівників, підвищенні їх кваліфікаційно-професійного рівня, розвитку в них здібностей до творчості. Загострення конкуренції на світовому ринку потребує наявності в персоналу організації саме таких якостей. У цих умовах персонал та його професійно-кваліфікаційний, компетентний рівень усе частіше стають вирішальним фактором перемоги в конкурентній боротьбі. До того ж, такий персонал забезпечує швидшу адаптацію до мінливих умов зовнішнього середовища.

Існує кілька факторів, які визначають посилення ролі розвитку персоналу для забезпечення стійкої конкурентоспроможності організації:

- розвиток персоналу є базовим засобом досягнення стратегічних цілей організації;
- розвиток є найважливішим засобом підвищення цінності людських ресурсів організації та забезпечення зростання її інтелектуальної вартості;
- без розвитку персоналу проведення організаційних змін стає практично неможливим або може мати негативний ефект.

Розвиток персоналу – це безперервний процес удосконалення якісних характеристик персоналу з метою забезпечення гармонійного розвитку працівників і підвищення ефективності діяльності організації в цілому в коротко- та довгостроковій перспективі [2].

У більшості провідних масштабних організацій є окремі відділи для професійного розвитку персоналу та підвищення кваліфікації, які позитивно впливають на продуктивність праці робітників та й взагалі вищого керівництва компанії.

Для розвитку персоналу в Україні використовуються такі методи професійного розвитку. До першої групи форм професійного навчання персоналу відносять: інструктаж, наставництво та коучинг [1].

Інструктаж дає можливість за короткий період часу роз'яснити працівнику його посадові обов'язки та забезпечити безпечну роботу ознайомивши з особливостями праці в компанії.

Найчастіше застосовується така форма навчання як наставництво. Учень працює під керівництвом наставника, повторює його дії, завдяки цьому швидко опановує нові знання та може використовувати їх у подальшій роботі.

Коучинг – це спосіб навчання, за допомогою якого працівник потрапляє в робоче середовище, у якому він повинен самостійно знаходити шляхи вирішення проблеми. Допомагає вийти людині із зони комфорту та удосконалити особисті та професійні якості.

Друга група форм навчання працівників включає в себе: лекції, розгляд практичних ситуацій, ділові ігри, моделювання, самостійне та відкрите навчання.

Лекція – це така форма навчання за якої викладач усно доносить конкретну інформацію до аудиторії, яка сприймає цю інформацію на слух. Така форма навчання хоч є економною, але не є ефективною, оскільки слухачам потрібно самостійно опрацювати велику кількість інформації, що в свою чергу призводить до низького рівня засвоєння знань.

Розгляд практичних ситуацій – це форма професійного навчання, яка спрямована на формування умінь та навичок за допомогою практики. Також, при розгляді практичних ситуацій, слухачі мають можливість ознайомитись з досвідом інших організацій в конкретних ситуаціях.

Ділові ігри – це колективна гра, при якій учасники отримують ролі у певній діловій ситуації та аналізують результати прийнятих рішень. При такій формі навчання використовуються комп'ютерні технології, що дозволяють краще освоїти матеріал [3].

Дана форма дозволяє сформувати спеціальні уміння та навички, а також навчитися задовольняти потреби споживачів, тому вона є досить ефективною при проходженні практики.

Моделювання, являє собою таку форму навчання, яка за допомогою спеціальних макетів дозволяє відтворити певні робочі умови у реальному вигляді.

Самостійне навчання являє собою засвоєння професійних знань працівником самостійно. Така форма є досить вигідною для організації, тому що не потрібно витратити кошти на навчання персоналу, а тільки використовувати ці знання для досягнення мети організації.

Список використаних джерел

1. Гриньова В. М. Адміністративне управління трудовим потенціалом. Навчальний посібник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова, М. М. Салун, О. М. Красносова; [За ред. докт. екон. наук, проф. В. М. Гриньової]. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2004. – 428 с.

2. Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidruchniki.com/82005/menedzhment/rozvitok_personalu – Назва з екрану.

3. Розвиток персоналу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://lubbook.org/book_336_glava_43_Rozzd%D1%96I_7._Rozvitok_personalu.html – Назва з екрану.

ДАНИЛОВА ВІКТОРІЯ МИХАЙЛІВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України, головний спеціаліст управління роботи з персоналом апарату Херсонської обласної державної адміністрації,

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ В КРАЇНАХ ЄС

В будь якій країні питання підготовки майбутніх публічних адміністраторів є дуже актуальним. З практичної точки зору отримання відповідної освіти публічними адміністраторами (РА) є ключовим фактором, що визначає функціонування державних адміністрацій. Це питання також має більш теоретичне значення, оскільки публічні адміністратори повинні мати певну культуру державного управління та бути соціально спрямованими [1].

На сьогодні європейські країни розвивають свої системи професійного навчання державних службовців з огляду на процеси децентралізації управління і практики модернізації. Особливої актуальності зазначені процедури набувають в країнах Центральної і Східної Європи, що було, зокрема, пов'язано зі вступом до ЄС. Значна увага в країнах ЄС приділяється добору та підготовці викладачів, які, використовувати кращий європейський досвід, мають вивчати та передбачати потреби, формувати цілі навчання, удосконалювати методики та навчальні матеріали для публічних адміністраторів. До процесу навчання залучаються досвідчені викладачі з університетів, приватних консалтингових та тренінгових організацій, урядових та міжнародних організацій. Під час добору викладачів для роботи в навчальних закладах підвищення кваліфікації звертають увагу на наявність досвіду викладацької роботи та роботи в органах управління. Наприклад, у Німеччині вимоги до викладачів, які мають працювати в закладах підвищення кваліфікації чиновників, містять як необхідну умову досвід викладацької роботи не менше ніж 5 років та практичної діяльності в державних органах не менше ніж 3 роки [2].

Окрім цього, сучасними тенденціями організації професійного навчання в країнах Європейського Союзу є:

- європеїзація та інтернаціоналізація змісту навчальних курсів;
- розвиток компетенцій, необхідних для успішного співробітництва з європейськими інституціями, колегами з інших держав – членів, закордонними партнерами, міжнародними організаціями;
- компетентнісний підхід;
- навчальні програми (модулі) спрямовані на розвиток певних компетенцій: комунікативних, інтерактивних, лідерських якостей тощо;
- державний службовець, його керівник, працівник установи або підрозділу, відповідальний за підвищення кваліфікації, разом визначають компетентності, яких бракує держслужбовцю, та обирають курси, які допоможуть розвинути необхідні вміння;
- включення у програми професійної підготовки державних службовців модулів, курсів з управління людськими ресурсами, управління змінами, лідерства;
- включення витрат на підвищення кваліфікації державних службовців до бюджету кожної окремої установи та надання можливості державному службовцю та / або його керівникові на основі аналізу потреб обирати серед можливих пропозицій на ринку ті, які найкраще задовольняють навчальним потребам;
- інтегрування програм професійного навчання державних службовців у національні системи безперервного навчання (навчання впродовж життя);
- поєднання неформального навчання та офіційних програм [2].

Сучасними тенденціями розвитку фахової підготовки державно-управлінських кадрів в країнах ЄС також вважають перелічені нижче.

1. В системі підготовки провідним стає так званий культурологічний напрям в осмисленні та переосмисленні тенденцій розвитку управління.

2. Реорганізація навчального закладу. У країнах ЄС професійне навчання державних службовців реалізується або через існуючі установи, або (щоб відповідати новим вимогам державного управління) в нових спеціалізованих навчальних закладах. У багатьох європейських країнах таким головним навчальним закладом з підготовки (а в деяких випадках і для прийому на державну службу) є національна школа, інститут або коледж з державного управління. Як правило, вони є незалежними, неприбутковими, юридичними установами, такими, що функціонують завдяки доходам із декількох джерел (в тому числі й бюджету Структурного фонду ЄС).

3. Модернізація змісту навчального процесу. Підвищення ефективності роботи державних службовців нерозривно пов'язано з розвитком міждисциплінарного підходу до їхньої підготовки, орієнтованої на розвиток у

майбутніх урядовців системного мислення, комунікабельності, уміння працювати в команді, самостійності й ініціативності. Саме ці вимоги розробляються в рамках програм МРА (магістр державного управління) і адаптуються до потреб і особливостей роботи на державній службі. Посилюється напрямок курсів з менеджменту.

4. Актуалізація визначення, виміру і забезпечення якості фахової підготовки державно-управлінських кадрів. Зокрема, головною метою організацій з акредитації (наприклад, Європейської акредитаційної асоціації з державного управління (ЕАРАА) є забезпечення якості навчальних дисциплін і програм з державного управління та менеджменту на основі стандартів високої якості. Це досягається шляхом: створення, підтримки та впровадження європейської системи акредитації навчальних дисциплін і програм з державного управління та менеджменту; розвитку контактів між членами організацій.

5. Вплив вступу до ЄС на підготовку публічних службовців країн Центральної та Східної Європи. Установи з координації процесу інтеграції в ЄС поряд з іншими займалися питаннями підготовки вступу до ЄС. Вони, зокрема, здійснювали моніторинг навчання і оцінку ефективності євроінтеграції в країні. У країнах-кандидатах реалізувалася спеціальна підготовка державних службовців до вступу в ЄС. Членство в ЄС, крім вступу до НАТО, стало первинною та стратегічною метою урядів країн-кандидатів. Запровадження курсів з інтеграції до ЄС в програми підготовки державних службовців слугувало для ліквідації соціальної і цивілізаційної відсталості, прискорення економічного розвитку, модернізації та підвищення конкурентоспроможності національної економіки на світових ринках.

6. Посилення ролі міжнародних організацій щодо підготовки в нових країнах-членах ЄС. У Центральній і Східній Європі підготовка державних службовців тимчи іншим чином свідчить про важливість різних політичних і професійних міжнародних організацій, які надають допомогу їхнім урядам. Серед них – Рада Європи, Євросоюз, OECD, UNDPADM, UNDP та інші.

7. Зростання в програмі підготовки адміністративної еліти значення навчальних турів. Стан сучасної Європи показує, що у країнах ЄС та серед їх адміністративних еліт існують специфічні проблеми [3].

Чимало дослідників відзначають значний досвід з організації професійної підготовки державних службовців та постійного підвищення їх кваліфікації в Німеччині. Німецький підхід до підготовки кадрів передбачає розмежування політики й адміністрування, яке спирається на правову основу для визначення цих завдань. У Німеччині основними вимогами до державних службовців є професійна освіта і спеціальна підготовка, види та діяльність якої диференціюються залежно від рівня в державному управлінні [4].

Підвищення кваліфікації здійснюють спеціальні заклади: Федеральна академія державного управління (виключно федеральне управління); міністерські заклади підвищення кваліфікації; спеціалізовані вищі школи державного управління (федеральні землі, комуни); навчальні структури (комуни); недержавні організації (наприклад, профспілки, політичні фундації, церкви, комерційні організації); Академія Німецької спілки державних службовців. На регіональному рівні підвищення кваліфікації забезпечується переважно інститутами підготовки. Так, усі Землі мають школи державного управління й здійснюють навчання у різних напрямках. У системі підготовки державних службовців у Німеччині важливе місце належить Федеральній вищій школі державного та муніципального управління і відповідним земельним вищим школам. У цих закладах функціонують факультети загальної адміністрації, міжнародних відносин, залізничної справи, пошти, соціального страхування, тобто там здійснюється підготовка фахівців для різних сфер державної служби. Усі програми підготовки фахівців для державної служби Німеччини передбачають обов'язкове стажування тривалістю декілька місяців у державних та місцевих органах влади.

Важливим чинником успіху німецької освітньої системи публічних службовців і високої якості її результатів є орієнтація на неперервність навчання чиновників. Базова підготовка, профільна освіта, курс перепідготовки і підвищення кваліфікації - усі ці етапи тут пов'язано в єдину систему кар'єрного і професійного зростання. Позитивними якостями німецької моделі підготовки державних службовців є прозора систем оплати праці, чітка система просування по службі, що сприяють прийому на державну службу, службовій кар'єрі та підвищенню кваліфікації кадрів. Програми підготовки державних службовців у Німеччині відрізняються правильно віднайденим балансом між теоретичними знаннями й необхідними практичними навичками. Недоліком же системи підготовки публічних службовців у Німеччині, на наш погляд, є насамперед орієнтація переважно на юридичні дисципліни, що визнають і в самій ФРН [4].

Підготовка державних службовців в Україні останнім часом орієнтується і на кращі німецькі практики. Так Україна тісно співпрацює в питаннях підвищення кваліфікації державних службовців з різноманітними німецькими фондами.

Так зокрема, Фонд Ганса Зайделя – німецька неурядова громадська організація, діяльність якої спрямована на підтримку сталого розвитку суспільства на основі демократії, миру та соціального ринкового господарства – розпочав свою роботу в Україні в середині 1990-х років.

Основними напрямками роботи Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні у сфері державного управління є: сприяння обміну досвідом між працівниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування України та Баварії, допомога у підготовці та підвищенні кваліфікації керівних кадрів органів державної влади та посадовців органів місцевого самоврядування, розробка навчальних курсів і програм підвищення кваліфікації з використанням кращих європейських практик. Також Фонд Ганса Зайделя надає підтримку Національному агентству України з питань державної служби в рамках спільних проектів, спрямованих на розробку сучасних програм підвищення кваліфікації державних службовців, а також підготовку відповідних експертів та тренерів для консультування керівників кадрових служб державних органів влади на центральному та регіональному рівнях [5].

Так, зокрема за підтримки проекту Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні «Розвиток спроможності Нацдержслужби щодо замовлення та розроблення програм підвищення кваліфікації державних службовців» в рамках реалізації Тренінгової програми «Управління персоналом на державній службі» у 2016 році було розроблено практичний посібник «Реформа державної служби у питаннях та відповідях». У посібнику наведено

практичні рекомендації щодо застосування положень Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII.

Список використаних джерел

1. Gyorgy Hajnal. Public administration education in Europe: Continuity or reorientation? // Teaching Public Administration. - 2015, Vol. 33(2) 95–114.
2. Оржель О.Ю. Загальні тенденції в організації професійного навчання в країнах Європейського Союзу / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/pedagogika/ponyattya-pro-zagalni-tendencii-v-organizacii-profesiynogo-navchannya-.html> – назва з екрану.
3. Іжа М.М Сучасні тенденції розвитку фахової підготовки державно-управлінської еліти в країнах ЄС / М.М. Іжа // Актуальні проблеми державного управління. – 2013. – Вип. 1. – С. 5-9. – / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdu_2013_1_4 – назва з екрану.
4. Богданова Н.О. Зарубіжний досвід підготовки державно-управлінських кадрів та шляхи його адаптації в Україні // Наукові праці. Том 69. Випуск 56. – С. 97-104.
5. Поважний О.С. Концептуальні засади професійного супроводу державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в системі безперервної освіти: монографія - Донецьк : ВІК , 2012. – 308 с.

KEMARSKA TAMARA

*Senior lecturer of the Philosophical and Political Sciences Department
ORIPA NAPA under the President of Ukraine*

PUBLIC SERVANTS LANGUAGE TRAINING. MOTIVATING UNMOTIVATED

As number of studies by scholars, researchers in many parts of the world have found that motivation is a consistently strong predictor of successful language training. Gardner R.C. and Lambert W.E. [3] identified two types of language learning motivation: instrumental motivation and integrative motivation. Students with instrumental motivation learn a language because of practical reasons such as meeting the requirements for college or university graduation, applying for a job, a salary bonus or achieving higher social status, etc. The needs may vary, but the important factor is that this kind of motivation is external one.

As to the integrative motivation , it derives from a desire of the learners to be members of the speech community that uses a particular language. It is an internal generated need rather than an external exposed one.

As motivation has been identified as the learner's orientation with regard to the goal of learning a second language (Crookes G., Schmidt R.W., 1991) [2], it is evident that students who have succeeded in learning a foreign language are those who like the people that speak the language, admire the culture and even have a desire to integrate into the society in which the language is used .

Brown H.D. (2000) points out that both integrative and instrumental motivations are not necessarily exclusive. Learners rarely select one form of motivation when learning a target language, but rather a combination of both approaches. He cites the example of international students residing in the United States, learning English for academic purposes while at the same time wishing to become integrated with the people and the culture of the country. [1]

Although there exists a belief that successful language learners have special cognitive abilities, it is the motivation that is a strong prerequisite of effective language acquisition.

The students who come to the institute usually have different levels of English : elementary, pre-intermediate, intermediate, advanced, but they have to master the language and to be able to understand and translate original special texts, communicate at the end of course study.

In such situation it's very important to create for every student the positive emotional factor for learning a foreign language. Tom Hutchinson and Alan Waters studied this problem and they think that «the importance of the emotional factor is easily seen if we consider the relationship between the cognitive and affective aspects of the learner. The cognitive theory tells us that learners will learn when they actively think about what they are learning. But this cognitive factor presupposes the effective factor of motivation. Before learners can actively think about something , they must want to think about it. The emotional reaction to the learning experience is the essential foundation for the initiation of the cognitive process» [4].

The task of a teacher is to make the class more communicative as the students will be more motivated if the teacher encourages them to communicate in class; realizing the improvement they are achieving throughout the intercourse makes them want to be engaged in language activities systematically without any prejudice or fear.

The teacher's feedback is to be carefully considered. If the teacher corrects every mistake every time a students make, the latter will end up estranging themselves.

Learners must believe they are capable of succeeding. Many students never realized the good results might be possible but with the teacher encouragement the success becomes real.

Once we know what we want the course to achieve, we can move on to thinking about syllabus. Most learners need to be able to communicate within certain context, so the syllabus must reflect the discourse that the learners will face in the workplace during the social activities, etc.

The language needs to be learnable, which means that it must be appropriate to the level of the learner.

Sometimes it is necessary to produce tailor-made materials, tasks designed to meet specific needs, or to supplement a course book, that is especially true while working individually with those learners who find it difficult to cope with the programme and may lose the interest to the subject.

What can teachers do about motivation and student attitude to learning the language? First of all, it is necessary to create a positive attitude to the language as, if the learners find the teaching process deadly boring, they will probably become demotivated. So, what happens at the English lesson is of a vital importance in determining the fearless attitude to the subject and providing and raising motivation that may happen by organising interesting and motivating classes, acting upon the learners hopes and aspirations.

At the faculty of public administration teachers may create motivation based on specific purposes as the successive activity of public servants must rely on the readiness to interlanguage and intercultural communication. If the teaching material (textbook, articles) is related to the themes of the course papers or diploma it undoubtedly means that the learners are motivated positively.

Teaching a foreign language is impossible without taking into consideration individual approach. As the teaching practice shows advanced students are often highly motivated but like some intermediate students they will find progress more difficult to perceive. For some time they may not be learning anything 'new' but learning better how to use what they already knew. That is why it is rather advisable to plan individual tasks for such students.

Evidently students' success or failure is in the student's own hands but it is the teacher who can influence the course of events in the students' favor that is to motivate them in the language acquisition process.

References

1. Brown H.D. (2000). Principles of language learning and teaching (4th ed.). Englewood Cliffs NJ:Prentice-Hall 291-292
2. Crookes, G.& Schmidt R.W. (1991), Motivation : Reopening the research agenda. Language Learning, 41 (4), 469-512
3. Gardner R.C.,& Lambert W.E. (1972). Attitudes and motivation : Second language learning. Newbury House, 131-147
4. Hutchinson T& Waters A.(1992). English for Specific Purposes. – Cambridge: University Press, 157-158

KOLISNICHENKO NATALIA

*Professor of Humanitarian and Socio-Political Studies Chair
of the ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Doctor of Public Administration, Docent*

MAIEV ANDRII

*Senior lecturer of Ukrainian and Foreign Languages Chair of the Odesa State Agrarian University,
PhD of Public Administration*

LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES IN AGRARIAN AREA: THE KEY PRINCIPLES OF TEACHING

The methodology of teaching a foreign language for professional (specific) purposes has recently become important, as it significantly determines the future teaching of foreign languages within non-linguistic faculties and programs.

There is a number of the most important characteristics that influence the effectiveness of foreign language learning and the quality of obtained communication skills: first, in the center of communication is an individual and a group, formal and informal (in formal and informal styles), contact and, mainly, informative communication; secondly, such signs of communication as symmetry, technicality (correctness), dynamism, representativeness and productivity are taken into account and are evaluated.

As Bakhmat N. and Chaikovska O. consider, the history of language teaching in the last one hundred years has been characterized by a search for more effective ways of teaching foreign languages. The adoption of new teaching approaches or methods such as Communicative Language Teaching, Competency-Based Language Teaching, Content-Based Instruction, Cooperative Learning contributed to the systematization of foreign language teaching instruction in the context of student individual work, final testing of basic competences, creating new printed and interactive course books, curriculum [2, p. 6].

The key principles of LSP are as the following [3, p. 30-35]:

1. Priority of independent learning.
2. The principle of joint activities (those who teach and those who study, act together while planning, implementing, evaluating and improving the learning process).
3. The principle of taking into account the experience of the learner (knowledge of the learner, his/her life experience regarding domestic, social, educational, professional issues which are used as a source of learning).
4. Individualization of training (involves the development of a curriculum that takes into account the individual needs and interests of students, as well as experience and level of training, their psycho-physiological, cognitive and affective features).
5. Systematic training (involves compliance with the relevant objectives, content, forms, methods, teaching aids and evaluation of its results).
6. Contextual learning (learning pursues goals that are perceived by students as vital, such as those focused on the implementation of social roles and personal development). It is organized on the basis of students' current needs or future professional, social and other activities).

7. The principle of relevant learning outcomes (the students use the obtained knowledge and acquired skills, abilities in real life).

8. The principle of elective (selective) learning provides students with the freedom to choose goals, content, forms, methods, sources, means, time of learning, its duration, ways to assess the results of the learner, and the teacher).

9. The principle of educational needs» development (which form the basis of the further objectives).

10. The principle of learning awareness (of all the parameters of the learning process and the corresponding actions in its organization).

The basic approach is the competency (competence) approach. Competency (competence) approach includes a set of principles for determining the goals of training, which are expressed in self-determination, self-actualization and development of the individuality of learners [1].

A typical program of the discipline LSP («Foreign language» of professional orientation) includes the following components:

- grammar of the selected genre (genre syllabus),
- required types of language activity (skills syllabus),
- special areas of application of a foreign language (field syllabus),
- areas of interest (interests» syllabus),
- communication task (task syllabus).

The purpose of the LSP in a definite area is to prepare students for communication on professional issues. For instance, all methodical materials in agriculture (veterinary science) are oriented towards reading special literature to extract the appropriate information while developing skills in oral speech on special and non-special topics. The content of the texts is determined by the minimum of natural science knowledge possessed by the students of agricultural universities and colleges. The texts are selected and processed as from original English sources and from Ukrainian editions, taking into account their compliance with achievements in the field of agriculture (veterinary). The texts are presented according to the principle of increasing difficulty and gradual complication of the content of oral and written speech. The selected texts serve to develop reading and other communication skills based on lexical and grammatical material. A wide range of lexical and grammatical exercises allows: to overcome lexical and grammatical difficulties, to compare convergence and divergence of grammatical structures and lexical combinations in a studied language.

References

1. Бранецкая М. С. Реализация компетентностно ориентированных технологий обучения иностранному языку государственных служащих и должностных лиц местного самоуправления. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки. 2016. Кн. 2. С. 106-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2016_2_22.

2. Bakhmat N., Chaikovska O. Approachers to university esp teaching. Professional Pedagogics. 1 (22). 2021, P. 4-12. URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/636>

3. English for Specific Purposes. Ed. by R. Mackay, A. Mountford. London: Longman. 1978. P. 24–44.

СТЕБЛИНЕНКО ВІКТОР СЕРГІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України, державний експерт експертної групи координації та комунікації євроінтеграційної політики, моніторингу виконання Угоди про асоціацію Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України

КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ЯК УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Управління персоналом у теорії та практиці менеджменту організації традиційно розглядається як комплекс заходів, спрямованих на створення ефективної організації, спроможної вирішувати завдання діяльності.

На відміну від традиційних підходів до управління персоналом, управління людськими ресурсами розглядає питання управління у більш широкому розумінні, як стратегічний розвиток організації, основною метою якого є не тільки підвищення ефективності праці, але й сприяння самореалізації кожного працівника. Крім зазначеного, управління людськими ресурсами (далі – УЛР) значну увагу приділяє розвитку організаційної (корпоративної) культури, навчанню персоналу, мотивації праці робітників.

Найбільш досконалі та найсучасніші методики організації праці не дадуть очікуваних результатів, якщо персонал установи буде недоукомплектований чи ще гірше – укомплектований службовцями низької кваліфікації. Ось чому сьогодні надзвичайно серйозна увага приділяється кадровому питанню, мається на увазі те, що англійською мовою називається personnel management. До останнього часу самого терміну «управління персоналом» у нашій управлінській практиці майже не було, на відміну від використання цього терміну в інших високорозвинутих країнах світу. Хоча система управління кожною організацією мала функціональну підсистему управління кадрами та соціальним розвитком колективу [1].

Персонал-менеджмент пройшов такі етапи розвитку:

- адміністрація персоналу (способи ефективного використання щоденних технічних операцій: облік, документація, постійний контроль);
- класичний «чистий» персонал-менеджмент (удосконалення організаційної ефективності через взаємодію і чіткий розподіл обов'язків між лінійними і персонал-менеджерами);

- стратегічне управління людськими ресурсами (раціональне й мотиваційне використання всього потенціалу людських ресурсів для досягнення організаційної мети).

У сучасних умовах персонал-менеджмент можна вважати складовою управління людськими ресурсами. Персонал-менеджмент - це комплекс адміністративних функцій, які є службовими обов'язками кваліфікованих спеціалістів, аналіз змісту роботи; складання методик добору кадрів; тестування персоналу; впорядкування класифікації та описів посад; оцінювання результатів праці персоналу; організація оплати праці; оформлення процедур найму і звільнення; ведення документації.

Управління людськими ресурсами – це не тільки адміністрування кадрової служби, а й більш широкий обсяг діяльності керівників органів управління. Воно включає в себе усі функції, пов'язані з: плануванням; залученням; добором; соціалізацією; професійним розвитком; оцінюванням показників діяльності; оплатою праці; мотивацією; підтримкою робочих відносин з метою максимального використання потенціалу людських ресурсів [2].

Існує багато визначень цього поняття. Наприклад, таке визначення, яке передає його багатofункціональність: «Управлінська функція комплектації кадрами визначається як призначення на посади в організаційній структурі через визначення вимог до робочої сили, інвентаризації робочої сили, залучення кандидатів, відбір, призначення, просування по службі, компетенцію й підготовку людей» [3]. Вдалою і стислою вважається дефініція, запропонована американським дослідником Медісоном.

Управління персоналом (людськими ресурсами) - це здійснення всіх функцій менеджменту, пов'язаних з плануванням, набором, відбором, розвитком, використанням, винагородою, збільшенням потенціалу людських ресурсів.

Отже, діяльність будь-якої організації залежить від конкретних людей. Людина трактується як основний ресурс і потенціал організації. Люди встановлюють обсяг функцій, обов'язкових до виконання, пристосовують під свої можливості структури організації. Завданням управління є раціональне використання, об'єктивна оцінка, розвиток і мотиваційне стимулювання цього потенціалу.

Часто виникає дискусія з приводу того, що таке управління персоналом - наука чи мистецтво. Найбільш правильно буде відповідь – це наука мистецького управління людьми. Окрім володіння формальними методиками, знання законодавства, вміння вести облік, документацію, необхідно мати ще такі здібності: комунікаційні, організаторські, аналітичні, розуміння людської психології та організаційної поведінки.

Вироблена в організації система УЛР повинна базуватися на таких передумовах:

- орієнтованості на місію організації;
- відповідності стану зовнішнього середовища;
- відповідності організаційній культурі;
- участі керівництва організації;
- існуванні кваліфікованих спеціалістів [4].

Основною метою УЛР є поєднання ефективного навчання персоналу, підвищення кваліфікації та трудової мотивації для розвитку здібностей працівників і стимулювання їх до виконання функцій більш високого рівня.

Основними принципами УЛР є демократичний добір, просування по службі за діловими якостями, постійне навчання службовців, заохочення їх до службової кар'єри, систематичне оновлення кадрів та здійснення контролю за їх діяльністю.

Складовими функціями управління людськими ресурсами є: кадрове планування, добір персоналу, кадровий розвиток і, нарешті, утворення та діяльність служб, які спеціалізуються на роботі з персоналом.

У сучасній ринковій економіці розвинутих країн світу широко розповсюджені такі: людські ресурси, трудові ресурси, персонал і поняття управління людськими ресурсами, управління трудовими ресурсами, управління персоналом.

Досвідчені менеджери добре розуміють, що для того, щоб розвиватися, мати успіх у конкуруючому середовищі і забезпечити успішний розвиток фірми, вони повинні оптимізувати віддачу від вкладень капіталу не тільки у матеріальні та фінансові ресурси, а й у людські. Вони знають, що тільки люди дозволяють фірмі жити і вживати. Навіть найбільш капіталомісткі, добре сконструйовані фірми вимагають людей, які б приводили їх у рух. Люди обмежують або збільшують силу і слабкість фірми. Поточні зміни в оточуючому середовищі часто пов'язані зі змінами у сфері персоналу, таких як освіта, ставлення до роботи тощо [5].

Всі ресурси оцінюються у грошовому вираженні, а людська праця потребує додаткових критеріїв оцінювання. Необхідна така оцінка людських ресурсів, яка б поєднала цінність грошей і людські активи підприємства.

Без людей немає підприємства. Без необхідних спеціалістів жодне підприємство не зможе досягти своїх цілей і вижити. Тому люди на підприємстві мають визначену вартість.

Великі зрушення у кадровій роботі викликали впровадження нових технологій у менеджменті на основі системного підходу у вирішенні управлінських завдань. Нові технології кадрового менеджменту отримали назву «управління людськими ресурсами», яке потім увійшло в систему стратегічного менеджменту, а функція управління персоналом стала контролюватися вищими посадовими особами організації [6].

Характерні особливості управління персоналом і управління людськими ресурсами.

Для управління персоналом характерні особливості:

- Зорієнтовано на потреби персоналу.
- Розглядає діючий кадровий потенціал організації.
- Пасивна стратегічна кадрова політика заснована на традиційних моделях управління персоналом.
- Кадрову політику організації здійснює служба управління персоналом.
- Система кадрового менеджменту зорієнтована на колективні цінності організації.
- Економія витрат на відтворення робочої сили. Незацікавленість у довгострокових інвестиціях у людський капітал.
- Увага кадрового менеджменту зосереджена на рядових працівниках.

- Передбачає бюрократичну та соціальну, організаційну культуру з переважно індивідуальною відповідальністю працівників за виконану роботу.

Для управління людськими ресурсами є такі характерні особливості:

- Зорієнтовано на потреби самої організації в робочій силі.
- Розглядає персонал з точки зору наявних та нових робочих місць в організації.
- Активна стратегічна політика управління людськими ресурсами.
- Кадрову політику здійснює служба персоналу і лінійні менеджери організації. Створюється інтегрована системи кадрового менеджменту для ефективної реалізації кадрової політики.

- Система кадрового менеджменту орієнтована на індивідуальну роботу з персоналом.

- Спрямована на довгострокові інвестиції у людський капітал, що забезпечує постійний професійний ріст кадрів, покращення умов праці.

- Увага кадрового менеджменту зосереджена на управлінському апараті, компетентності менеджерів та спеціалістів.

- Передбачає сильну адаптивну організаційну культуру, стримуючу атмосферу взаємної відповідальності найманого працівника і роботодавця, прагнення всіх працівників організації зробити її конкурентоспроможною.

Управління людськими ресурсами є ефективним, якщо в організації дотримуються таких умов:

- здійснюється індивідуальне планування кар'єри, підготовка та перепідготовка персоналу, стимулювання професійного росту та ротації кадрів;

- використовуються гнучкі системи організації робіт, автономні робочі групи;

- система оплати праці побудована на принципах врахування індивідуального вкладу та рівня професійної компетенції працівників;

- використовується високий рівень участі працівників і робочих груп у розробці та прийнятті управлінських рішень;

- здійснюється практика делегування повноважень підлеглим [7].

Отже, управління людськими ресурсами є важливою складовою управління організацією. Складність її полягає в тому, що люди за своїм характером відрізняються від інших ресурсів і потребують особливих підходів і методів управління. Специфіка людських ресурсів виражається в тому, що, по-перше, люди наділені інтелектом, їхня реакція на управління є емоційною, продуманою, а не механічною, а це означає, що процес взаємовідносин є двостороннім; по-друге, люди постійно вдосконалюються і розвиваються; по-третє, відносини ґрунтуються на довготерміновій основі, оскільки трудове життя людини може тривати впродовж 30-50 років; по-четверте, люди приходять в організацію усвідомлено, з певними цілями і мотивами.

Список використаних джерел

6. Албастова Л.Н. Технология эффективного менеджмента: Учеб.-практ. пособие. - М.: Изд-во «ПРИОР», 1998. - 288 с.

7. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами: Пер. с англ.; Под ред. С.К.Мордовина. - 8-е изд. - СПб.: Питер, 2004. - 832 с.

8. Koonts H, O'Donnel C, Heinz W Essential of Management Third edition - New York McGraw-Hill Book Company, 1982 - P 307

9. Лендьял М. Сучасні методики управління персоналом Теоретичні та практичні аспекти - Ужгород, 1998 - 50 с

10. Вдовин А.И., Савельев Ю.А., Заренков В.А. Мудрые мысли о менеджменте: Учеб.-практ. пособие. - СПб.: Издательский дом «Бизнес-пресса», 2000. 350 с.

11. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 349 с.

12. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шканова О.М., В49, управління персоналом, 2-ге видання. Навч. посіб.- К. Центр учбової літератури, 2009, - 502 с.

ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ При Президентові України, к. держ. упр.*

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасні виклики, породжені коронакризою, вимагають від державних інституцій нестандартних підходів до вирішення проблем. Правильний вибір і професійне застосування антикризових інструментів є однією з головних задач урядів, центральних банків, інших державних органів різних країн світу. У відповідь на виклики, пов'язані з поширенням епідемії коронавірусу, державою в особі Верховної Ради України, Національного банку України, урядом було вжито низку заходів щодо зниження негативного впливу коронакризи на економіку країни.

Зокрема Національний банк України зосередився по декількох напрямках:

забезпечення валютно-курсової та цінової стабільності; забезпечення;

забезпечення банківської системи та економіки в цілому додатковими ресурсами;

пом'якшення регуляторних вимог щодо діяльності банків та інших фінансових установ.

Забезпечення валютно-курсової та цінової стабільності забезпечувалось збереженням присутності на валютному ринку України відповідно до стратегії валютних інтервенцій Національного банку України на 2016-2020 роки, завдяки чому вдалося пригальмувати тенденцію девальвації національної валюти. Крім того, для задоволення попиту вкладників на отримання строкових депозитів у валюті, термін дії яких закінчився, було здійснено підкріплення банківських установ готівковою валютою в обмін на безготівкову [1].

Забезпечення банківської системи додатковими ресурсами було здійснено шляхом запровадження механізму довгострокового рефінансування банків на строк до 5 років. Започатковано удвічі частіше проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів та надання короткострокових кредитів рефінансування. Було тимчасово скасовано тарифи на платежі в Системі електронних платежів для банківських установ. Національний банк рекомендував банкам утриматися від розподілу прибутків через виплату дивідендів щонайменше до жовтня 2020. Регулятор запропонував банкам реструктурувати кредити позичальникам, які постраждали через пандемію, шляхом «кредитних канікул».

Впроваджено низку регуляторних пом'якшень щодо діяльності банків та інших фінансових установ. Зокрема було тимчасово призупинено виїзні перевірки банків та інших фінансових установ на період надзвичайних заходів. НБУ дозволив усім небанківським фінустановам продовжувати надання фінансових послуг під час карантину. Було відтерміновано вимогу дотримання банками буферу запасу (консервації) капіталу та буферу системної важливості [2]. Регулятором було суттєво пом'якшено низку вимог до банків, пов'язаних зі строками та процедурою управління активами [3].

Під час найскладнішого періоду коронакризи Національний банк України застосував низку екстрених заходів з підтримки банківської системи. Зокрема, була прийнята постанова Правління Національного банку №160 «Про затвердження правил роботи банків України у зв'язку з установленням карантину та запровадженням обмежувальних протиепідемічних заходів із метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 і внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» від 21 грудня 2020 року [4]. Крім того, регулятор запровадив низку заходів для підтримки банківського сектору. Зокрема було ухвалено рішення, Національний банк запровадив низку заходів для підтримки банківського сектору в поточних економічних умовах. Було ухвалено рішення щодо незастосування до червня 2021 року до банків та банківських груп заходів впливу за порушення встановлених вимог щодо достатності капіталу, ліквідності, кредитного ризику, обмеження операцій між банком та пов'язаними з інвестором за субординованим боргом особами. Відповідні антикризові заходи були затверджені Постановою Правління Національного банку України від 4 червня 2020 року №73 «Про деякі питання діяльності банків та банківських груп» [5].

Таке рішення діяло лише у разі, якщо порушення виникли через негативний вплив карантину та обмежувальних заходів на показники діяльності банку чи банківської групи, та при цьому банки чи банківські групи не допускають порушень нормативів достатності капіталу та нормативів ліквідності, передбачених статтями 75 та 76 Закону «Про банки та банківську діяльність». Рішення не поширювалось на банки, які, попри рекомендації Національного банку, здійснили розподіл прибутків за 2019 рік, виплативши дивіденди. Зазначений захід сприяв активнішій роботі банків з позичальниками щодо пошуку прийнятних шляхів врегулювання заборгованості.

Голова Національного банку України зазначив, що банківська система пройшла коронакризу на відмінно. Неконвенційні заходи виконали свою роль у період кризи, водночас за нинішніх економічних умов нагальної потреби в їх подальшому використанні вже немає. Наразі виважене і вчасне згортання антикризових інструментів не матиме негативного впливу на банки й економіку. Натомість це сприятиме підвищенню спроможності Національного банку впливати на інфляційні процеси.

Своєчасне реагування на виклики, розроблення комплексу відповідних заходів, суттєво знизили негативний вплив коронакризи на фінансову систему, дали імпульс для подальшого її зміцнення.

Список використаних джерел

1. Про здійснення Національним банком України операцій з підкріплення кас банків готівковою іноземною валютою від 9 березня 2020 року №35 https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_19032020_35.
2. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24032020_37.
3. Про особливості застосування вимог окремих нормативно-правових актів і внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України у зв'язку з установам карантину та запровадженням обмежувальних заходів від 3 квітня 2020 року https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_03042020_46.
4. Про затвердження правил роботи банків України у зв'язку з установам карантину та запровадженням обмежувальних протиепідемічних заходів із метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 і внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України від 21 грудня 2020 року №160 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0160500-20#Text>.
5. Про деякі питання діяльності банків та банківських груп Постановою Правління Національного банку України від 4 червня 2020 року №73 https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_04062020_73.

ВЕРБАНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Корупція – «хвороба суспільства», яка отруюючи різні сфери соціального життя, є прямою загрозою для національної безпеки будь-якої держави, адже призупиняє їхній розвиток. Окрім того, остання здійснює негативний вплив громадську свідомість й знижує авторитет держави на міжнародній арені. Наведене обумовлює серед представників світової спільноти необхідність виробляти власні механізми боротьби із вказаним соціально-правовим явищем. Невід'ємним елементом, яких є й протидія корупційним ризикам у системі публічної служби.

Однією із найперших та передових зарубіжних практик протидії корупційним ризикам є методологія «превентивної самооцінки корупційної вразливості в публічній сфері», запроваджена в 2003 році в Нідерландах. На основі цієї методики, державні органи могли проводити оцінку корупційних ризиків. Особливістю останньої було використання двох концептуально та процедурно узгоджених методів: аналізу законодавства та проведення опитувань посадовців. Така комбінація дозволила вийти за межі формальної оцінки ризиків як переважно гіпотетичних моделей поведінки (ідеальних типів) та визначити можливості реалізації таких моделей в контексті конкретних ситуацій. Підхід, який використовується за нідерландською методологією оцінки вразливості до корупції для нейтралізації так званої корупції є трикутник – мотивація, можливість, і раціоналізація. При визначенні сфери оцінки ризику слід враховуватися будь-які сфери, де слабкі сторони контролю можуть призвести до збільшення ризику отримання неправомірної вигоди.

Болгарський досвід протидії корупційним ризикам у публічній службі регламентовано Законом «Про корупцію та конфіскацію незаконно набутого майна» від 19 січня 2018 року. Серед напрямків попередження корупції даним нормативно-правовим актом визначено проведення аналізу, розроблення та пропонування заходів щодо запобігання та протидії корупції та координування їх впровадження. Реалізація наведених положень покладена на Комісію з протидії корупції та конфіскації незаконно набутого майна, яка у відповідності до ст. 32 вищевказаного закону зобов'язана, здійснювати ряд різноманітних заходів з метою протидії корупційним ризикам у публічній службі. У відповідності до вище окреслених норм, у Болгарії корупційні ризики у публічній службі оцінюються відповідно до Методології оцінки корупційних ризиків, затвердженої Прем'єр-міністром країни. Даний документ вказує на чотири категорії показників корупційного ризику: об'єктивні (монопольне становище в адміністрації – автономне прийняття рішень); суб'єктивні (незнання про нормативні акти, що стосуються діяльності адміністрації); внутрішні (недостатня адміністративна спроможність або відсутність ефективного контролю); зовнішні (часті зміни в законодавстві). Сукупність існуючих категорій надає змогу інспекціям, сформованим в органах публічної влади проводити оцінку та кваліфікувати ступінь корупційного ризику як низький, середній або високий. При цьому, ступінь корупційного ризику вважається низьким при наявності меншої третини умов, середнім – при наявності більшої третини умов, високим на – при наявності більшої половини умов корупційного ризику.

У Литві протидія корупційним ризикам в системі публічної служби здійснюється у відповідності до Закону «Про запобігання корупції» від 28 травня 2002 року. Статтею 5 цього нормативно-правового акту, до заходів запобігання корупції віднесено аналіз корупційного ризику, який законодавчо розтлумачений як аналіз діяльності державних або муніципальних установ з точки зору боротьби з корупцією у порядку, встановленому Урядом, та мотивованих висновків щодо зменшення корупції, підготовки антикорупційної програми та подання пропозицій щодо змісту програми, а також рекомендації державним чи муніципальним установам щодо інших заходів щодо запобігання корупції. Таким чином, литовським законодавством покладено обов'язок на керівників державних чи муніципальних установ, структурних підрозділів або особи здійснювати запобігання та боротьбу з корупцією, визначати сфери діяльності державної чи муніципальної установи, в яких існує велика ймовірність корупції. При цьому, відмітимо, що у Литві, сфера діяльності державної чи муніципальної установи класифікується як область,

де існує велика ймовірність корупції, якщо вона відповідає одному або кільком із наступних визначених законодавством критеріїв.

Також, видається доцільним звернути увагу й на досвід Молдови щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби. Основою для його формування є Закон «Про непідкупність» від 25 травня 2017 року. Положення даного нормативно-правового акту визначають сутність поняття «ризик корупції» як ймовірність виникнення корупційних проявів, негативно впливають на виконання публічних суб'єктом своїх завдань. Загалом, протидія корупційним ризикам в системі публічної служби покладена на керівників публічних суб'єктів та Національний центр по боротьбі із корупцією, які є відповідальними за застосування заходів контролю непідкупності в публічному секторі у таких напрямках: усунення ризиків корупції в процесі розробки проектів законодавчих, нормативних та відомчих актів (майбутні ризики) та управління ризиками корупції (існуючі ризики).

Керівник публічного суб'єкта і публічні агенти, відповідальні за розробку проектів законодавчих, нормативних та відомчих актів, зобов'язані не допускати і виключати фактори, що сприяють появі ризиків корупції, просуванню приватних інтересів на шкоду суспільним і обмеження законних інтересів осіб і / або громадських інтересів в процесі розробки проектів. Окрім того, на керівників публічних суб'єктів покладено й обов'язок забезпечувати менеджмент ризиків корупції в процесі впровадження стандартів етики і професійної непідкупності у відповідно до Закону «Про державний внутрішній фінансовий контроль».

Протидія корупційним ризикам в системі публічної служби здійснюється й в Казахстані у відповідності до Закону «Про протидію корупції» від 18 листопада 2015 року. У відповідності до даного нормативно-правового акту, серед системи заходів протидії корупції виділено й аналіз корупційних ризиків, які тлумачаться як можливість виникнення причин і умов, що сприяють вчиненню корупційних правопорушень. Аналіз корупційних ризиків статтею 8 вказаного профільного закону поділено законодавчо на два різновиди (зовнішній і внутрішній), й загалом являє собою діяльність із виявлення і вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню корупційних правопорушень. Розглянемо їх більш детально. Зовнішній аналіз корупційних ризиків здійснюється уповноваженим органом з протидії корупції в порядку, визначеному Урядом Республіки Казахстан за погодженням з Адміністрацією Президента Республіки Казахстан. Що стосується внутрішнього аналізу корупційних ризиків, то останній здійснюється керуючими суб'єктами державних органів, організацій та суб'єктами квазідержавного сектора, у відповідності до порядку, який визначається відповідним органом самостійно. За результатами внутрішнього аналізу, вживаються заходи щодо усунення причин і умов, що сприяють вчиненню корупційних правопорушень.

Здійснивши огляд міжнародного досвіду протидії корупційним ризикам в системі публічної служби, можна дійти висновку, що попри наявні відмінності, загальний його вектор єдиний – виявлення та усунення корупційних ризиків, що існують або можуть виникати в процесі здійснення публічного управління шляхом здійснення зовнішнього та внутрішнього аналізу. Наведене твердження є базисом для формування механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в кожній демократичній державі, пріоритетом якої є мінімізація та подальше викорінення корупції як соціально-правового явища.

ВІНЦЕВСЬКА ОЛЕНА ОЛЕГІВНА

здобувачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ПАТРОНАТНОЇ СЛУЖБИ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Термін «патронатна служба» є похідним від англ. *patroning service* – обслуговування патрона, тобто це діяльність пов'язана зі служінням покровителю, шефу тощо. Аналіз етимології слів «патрон», «патронаж», «патронатна служба» показує певну особливість цього виду публічної служби, що полягає у службових відносинах, котрі зосереджені навколо «патрона», пов'язані з покровительством, допомогою у виконанні повноважень, обслуговуванням конкретної посадової особи [1].

Патронатна служба, як вид державної служби, був введений у практику публічної служби Законом України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року. Президенту України, Голові Верховної Ради України, членам Уряду України, главам місцевих державних адміністрацій було надане право самостійно добирати та приймати осіб на посади своїх помічників, керівників прес-служб, радників і секретарів згідно з штатним розписом і категорією, що відповідає посаді (патронатна служба). Порядок перебування на державній службі таких осіб установлювався відповідними органами [2, с. 14].

Остаточне відокремлення відбулося лише у результаті реформування інституту державної служби у 2015 р. з прийняттям нового Закону України «Про державну службу», яким патронатна служба була виведена з державної служби [3].

Слід зазначити, що поняття «патронатна служба» є, певною мірою, узагальнюючим поняттям, хоча саме воно найчастіше використовується у нормативних актах. Водночас, у деяких законах використовуються поняття «відділ забезпечення діяльності керівництва» (місцеві державні адміністрації), «служба інспекторів» (Вища рада правосуддя) із тим самим сутнісним наповненням. Особливості патронатної служби мають прояв у тому, що особи, які заміщують посади патронатної служби: а) здійснюють свою діяльність не від імені держави, державного органу (одна з основних ознак державної служби), а від імені посадової особи («патрона»); б) здійснюють свою діяльність не на державний орган, не на державу, не на суспільство, а виключно на посадову особу («патрона»); в) прийняття на посаду здійснюється без проведення конкурсу, як єдиного способу вступу на державну службу; г) не всі патронатні посади передбачають низки вимог, які висуваються до осіб, що займають посади державної служби: віковий ценз, правообмеження, освіта; д) звільняються із займаної посади у разі звільнення тієї особи, на яку вони

працювали; ж) здійснюють, як правило, консультативно-дорадчі функції. Саме ці особливості і є аргументом неналежності працівників патронатної служби до державних службовців. Відповідно до ст. 92 чинного Закону до посад патронатної служби належать посади: радника, помічника, уповноваженого та прес-секретаря. Водночас слід зазначити, що інші законодавчі акти передбачають й інші посади, зокрема консультант, референт Прем'єр-міністра України; помічник-консультант народного депутата України; науковий консультант судді Конституційного Суду України; інспектор Вищої ради правосуддя [3].

Особливості патронатної служби в судах, органах та установах системи правосуддя визначаються законодавством про судоустрій і статус суддів. У системі правосуддя передбачені такі посади патронатної служби:

керівник патронатної служби Вищої ради правосуддя, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації;

заступника керівника патронатної служби Вищої ради правосуддя, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації;

прес-секретар, референт Вищої ради правосуддя, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації, апеляційних судів, окружних адміністративних, господарських судів, місцевих загальних судів;

радник: голови, заступника голови, керівник служби інспекторів, інспектор, науковий консультант, науковий радник Вищої ради правосуддя, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації;

помічник: голови суду, заступника голови суду, секретаря судової палати, секретаря пленуму, судді Вищої ради правосуддя, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації, апеляційних судів, окружних адміністративних, господарських судів, місцевих загальних судів [4].

Відповідно до статті 157 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» кожний суддя має помічника (помічників), статус і умови діяльності якого (яких) визначаються цим Законом та Положенням про помічника судді, затвердженим Радою суддів України [5]. Помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і вільно володіє державною мовою. Помічники суддів Верховного Суду повинні також мати стаж професійної діяльності у сфері права не менше трьох років.

Особливим моментом патронатної служби в судовій системі є питання щодо прийняття помічника судді на роботу та його звільнення, то воно, хоч і оформлюється поданням судді, проте проводиться керівником апарату, що є незвичним для інституту патронатної служби, адже патронатного службовця на роботу приймає безпосередньо його майбутній патрон.

Крім того, оскільки помічник не є державним службовцем, то під час прийняття на роботу він не повинен проходити спеціальну перевірку, яку проходять усі державні службовці. Натомість така перевірка є однією з найважливіших антикорупційних гарантій в судовій системі, частиною якої є працівники патронатної служби. До того ж, інші гарантії, встановлені законами «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII та «Про очищення влади» від 16 вересня 2014 р. № 1682-VII, теж не поширюють свою дію на помічників суддів як на осіб патронатної служби. Тобто недобросесний помічник може законно зловживати своїм становищем, сприяючи, наприклад, близьким родичам у найшвидшому розгляді справи чи в отриманні посади в апараті суду, уникаючи за це відповідальність.

Досить суперечливим є також положення ч. 2 ст. 9 Закону, де закріплюється, що під час виконання своїх обов'язків державний службовець не зобов'язаний виконувати доручення працівників патронатної служби» [3, ч. 2 ст. 9]. Тобто виникає ситуація, коли, наприклад, секретар судового засідання (який є державним службовцем) може не виконувати законні вимоги помічника судді. Посадова ж інструкція вказує, що саме помічник координує діяльність секретаря.

Підсумовуючи, маємо зазначити, що ряд особливостей патронатної служби в судовій системі свідчать про її певну організаційно-нормативну адаптацію до цієї системи, проте відповідно до сутності та природи такої служби, не завжди відповідає викликам часу та очікуванням громадськості, а, тому потребує певного удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Патронатна служба : навч. посіб. / Н. В. Галіцина, Д. О. Калниш, Б. В. Коваленко [та ін.]; за заг. ред. Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова; Запорізь. нац. ун-т. – К.: Ін Юре, 2017. – 178 с.
2. Костилен О.І. Поняття та особливості діяльності патронатної служби та патронатних службовців / О.І. Костилен // Митна справа. – 2015. – № 2 (98). – Ч. 2. – Кн. 2. – С. 14–19.
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII / Відомості Верховної Ради. 2016. № 4. Ст. 43.
4. Деякі питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя: постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 358. Урядовий кур'єр. 2017. 30 трав. С. 29.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від № 1402-VIII / Відомості Верховної Ради. 2016. № 31. Ст. 545.

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Успішна діяльність держави в політичній, економічній, соціальній сферах, у сфері суспільних відносин багато в чому залежить від особового складу органів державної влади. Так, одним із головних завдань законодавства про державну службу є точне встановлення прав та обов'язків державних службовців, створення відповідних умов для їх продуктивної діяльності, а також правової та соціальної захищеності.

З огляду на норми чинного законодавства правовий статус державного службовця включає його основні права та обов'язки, підпорядкування та виконання наказів (розпоряджень), доручень, порядок доведення до відома службовця інформації або документів, аспекти політичної неупередженості та захист права на службу державі. Визначені Законом України «Про державну службу» [5] норми правового положення державних службовців кореспондують з приписами Основного Закону України, а також рекомендаціями (стандартами) міжнародних організацій (Ради Європи, ОЕСР).

Малиновський В. виділяє такі головні елементи правового статусу державного службовця: цілісність, системність правового положення державного службовця, співвідношення повноважень посади, яку він обіймає, з правами і обов'язками, що витікають із факту перебування на державній службі; установлені правові стимули й мотивації для зацікавленості державного службовця в ефективному виконанні обов'язків; механізм юридичної відповідальності державних службовців через інститути адміністративної, кримінальної відповідальності, норми трудового, фінансового права тощо; забезпечення стабільності статусу державного службовця відповідних гарантій, соціального захисту [4, с.40].

Водночас, інші науковці підкреслюють, що правовий статус державного службовця, по-перше, зумовлений реалізацією громадянами права на державну службу та права на працю; по-друге, регламентується через призму законодавства про державну службу та трудового законодавства; по-третє, виступає правовим базисом правосуб'єктності державного службовця; по-четверте, його ядром виступає система прав, гарантій, обов'язків та відповідальності; по-п'яте, включає систему обмежень (заборон), відповідно до законодавства [2, с.137].

Загалом, державна служба та юридичний статус її посадових осіб у різних сферах державотворення має багато спільних рис. Проте, все ж таки у науковому пошуку можна відокремити деякі особливості правового статусу державних службовців органів судової влади, адже державна служба таких органів є своєрідною ланкою доступу громадян до правосуддя задля захисту своїх прав та свобод.

Виходячи із аналізу Золотарьової Я., правовий статус державних службовців судових органів передбачає, по-перше, наявність владних повноважень як внутрішньо-організаційного, так і зовнішнього характеру; по-друге, можливість виступати в межах своєї компетенції від імені держави під час здійснення нагляду за додержанням і правильним застосуванням законів органами державної влади та органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, підприємствами, установами та організаціями; по-третє, наявність встановлених обмежень як під час вступу на державну службу, так і під час її проходження; по-четверте, наявність гарантій соціально-правового захисту; по-п'яте, підвищену відповідальність як за власні дії, так і за діяльність (бездіяльність) підлеглих їм працівників [1, с.82].

На думку Шевченко А., правовий статус державного службовця в судовій системі становить сукупність встановлених законодавчими нормами функцій, повноважень, прав і обов'язків, правових обмежень, етичних стандартів у сукупності з підставами та порядком виникнення їхньої службової правосуб'єктності, а також юридичної відповідальності в аналізованій сфері. Важливість зазначеної проблематики зумовлена тим, що на державних службовців судової системи покладено низку зобов'язань у сфері державної політики, основна мета яких – забезпечення справедливості, а саме: правового захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, оскільки боротьба за справедливість нині відбувається майже в усіх основоположних сферах життєдіяльності суспільства. Запобігання порушенням і припинення порушень прав і свобод громадян, а також їх відновлення є важливим актуальним чинником, який допоможе формувати правову свідомість громадян [6, с.150-151].

Доктор наук О. Легка підкреслює, що правовий статус державних службовців судових органів визначено законами України «Про державну службу», «Про судоустрій та статус суддів». Проте державна служба в судових органах не зводиться лише до виконання завдань і функцій, передбачених Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Вона є складним державно-правовим і соціальним інститутом, який встановлює і регулює відносини держави із працівниками суду; охоплює формування управлінських, процесуальних і соціально-психологічних основ діяльності державного апарату; побудову та правовий опис ієрархії посад; виявлення, підбір, підготовку, розвиток, просування, оцінку, стимулювання та відповідальність державних службовців. Дослідниця наводить перелік основних ознак, що визначають особливості адміністративно-правового статусу державних службовців судових органів: державні службовці судових органів здійснюють діяльність на державній службі; виконують практичні функції держави щодо здійснення судового нагляду за додержанням законів в Україні; виконують завдання, спрямовані на зміцнення правопорядку та захист від неправомірних посягань. Статус державного службовця судового органу є родовим поняттям такої категорії, як правовий статус державного службовця органу публічної адміністрації <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/1568/1887> [3, с.119-120].

Отже, поєднання визначених законом прав, обов'язків державних службовців та інших правових інститутів, що встановлюють їх статус, формує правове положення працівників апаратів органів судової влади.

На наш погляд, правовий статус державних службовців в системі органів судової влади не повною мірою унормований в чинному законодавстві. Наразі наявною є узагальнююча регламентація даного інституту без урахування певних особливостей, які суттєво вирізняють такий статус від правового положення державного

службовця в інших сферах. Вбачається за необхідне виділити права та обов'язки, а також інші правові аспекти працівників органів судової системи в окремий нормативно – правовий акт задля реалізації важелів ефективного публічного управління.

Список використаних джерел

1. Золотарьова Я. Адміністративно-правовий статус державних службовців судових органів: теоретичний аспект /Я. Золотарьова// Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – № 34. – С. 80-83.
2. Костюк В. Засади правового статусу державного службовця: науково-теоретичний аспект/ Віктор Костюк, Ірина Воробйова// Публічне право. – 2018. – № 1 (29). – С. 134 –142.
3. Легка О. Актуальні проблемні питання адміністративно – правового статусу окремих категорій державних службовців /О. Легка// Юридичний вісник. – 2020. – № 1. – С. 117–124.
4. Малиновський В.Я. Державна служба: теорія і практика: навч.посібник /В.Я. Малиновський.–К.: Атіка, 2003.–52 с.
5. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 899-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 4. Ст.43.
6. Шевченко А. Правовий статус державного службовця в судовій системі /А.Шевченко// Актуальні проблеми правознавства. – 2019. – №4 (20). – С. 147–151. – ISSN 2524–0129.

ГУЛІНСЬКА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

здобувачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНА РОЛЬ ЗМІ У ВЗАЄМОДІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ В УКРАЇНІ

Неодмінною умовою ефективної взаємодії судової влади і громадськості є транспарентність судової влади, яка розкривається у таких самостійних характеристиках судової влади, як «відкритість», «прозорість», «гласність», «публічність», «доступність». В умовах сучасного інформаційного простору України громадяни мають безліч можливостей отримувати належну інформацію про організацію та функціонування установ судової системи, про суддів, порядок їх відбору та призначення тощо. Основними суб'єктами, що інформують громадян, посередниками між судовою владою і громадськістю є засоби масової інформації (ЗМІ). ЗМІ є одним із інститутів громадянського суспільства, що покликаний забезпечувати: свободу думки і слова, право публічно виражати свої думки, відстоювати власну громадянську позицію; достовірне інформування населення та орієнтування громадськості у політико-правових процесах держави; вплив на формування правосвідомості, правової культури та правової поведінки громадян [1, с.1,8]. Під ЗМІ в широкому сенсі сьогодні розуміють пресу (газети, журнали, книги), радіо, телебачення, Інтернет, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи.

Розвиток інформаційного суспільства, підвищення ролі та значення засобів масової інформації у формуванні світогляду громадян поставило органи державної влади, в тому числі судову владу, перед необхідністю формування інформаційної політики, створення умов щодо відкритості та прозорості своєї діяльності.

Ідея розвитку комунікації судів з громадськістю має на меті передусім висвітлення та розповсюдження інформації щодо діяльності судової системи, суддів та органів суддівського самоврядування; налагодження ефективного спілкування (комунікації) з громадськістю. Новизна впровадження в українській судовій владі «медіа-супроводу діяльності суду», відсутність ефективного відпрацьованого механізму взаємодії ЗМІ та судів впливає на рівень довіри громадян до суду. Люди вже не вірять жодній гілці влади. Скомпрометованим виявилось і правосуддя.

Як правило, громадяни отримують інформацію про суди переважно із ЗМІ, які надають перевагу сенсаційним матеріалам про виявлені хабарі та відпущених під заставу вбивць; звинувачення, негативні відгуки часто звучать саме з уст ЗМІ. Однак, найважливіша функція мас-медіа – давати об'єктивну інформацію, на основі якої можна скласти реальну картину сьогодення, здійснювати контроль за роботою різних гілок влади, порушувати актуальні питання, стежити за розв'язанням важливих проблем. Інформуючи населення, ЗМІ формують у людей навик аналізу діяльності влади, здатності захищати власні погляди, підвищують відповідальність влади за її дії.

На пресу як на фактично єдиний публічний механізм розповсюдження інформації покладається серйозна громадянська відповідальність із донесення цього «послання» до суспільства. Важливим у цьому залишається не створення «позитивного іміджу суду», а формування правильної думки про організацію роботи судів та розгляд справ. Також громадяни мають знати, хто і як приймає суспільно важливі судові рішення, як їх виконують і якими наслідками це обернеться для всього суспільства. Безперечно, у засобах масової інформації можна й потрібно критикувати недоліки в роботі судів або окремих суддів, але при цьому необхідно знати, де пролягає межа між дозволеним і забороненим і чи є право на свободу слова ЗМІ таким необмеженим, абсолютним. Водночас як форма соціального (громадського) контролю інститут «медіа-супроводу діяльності суду» жодним чином не має входити в конфлікт із принципами суддівської незалежності та неправомірного втручання в процесуальну діяльність суддів.

Для того, щоб уникнути ситуацій, за яких судова влада та ЗМІ знаходяться в конфронтації, варто зосередити увагу й на формах їхньої взаємодії, переорієнтації контактів між ними з протистояння на конструктивне співробітництво, виборі правильних каналів комунікації. Комунікація, як відомо, – це процес обміну інформацією, що, власне, і відрізняє це поняття від інформування, яке є наданням інформації без зворотного компоненту отримання реакції та зворотного зв'язку. При цьому слід відзначити, що будь-який вид комунікації не повинен сприйматись як технічний акт, а як стратегічні дії з поширення інформації. Одним з основних каналів комунікації

окремого взятого суду на сьогодні є насамперед власний веб-сайт, на якому розміщується текстова, фото-, відеоінформація, новини за принципом щоденника, який постійно оновлюється, зручний у використанні, а також суддя-спікер, який висвітлює резонансні рішення та дії суду.

Однак розбудова інформаційних зв'язків між судом та громадськістю не повинна зводитись лише до створення судами веб-сайтів чи, наприклад, видання кольорових брошур для громадян з історією чи складом суду, цей «діалог» є малоефективним. Тим паче під час використання таких каналів комунікації не слід забувати про їхню ефективність, зважаючи на аудиторію, яка матиме до них доступ. Додатковими каналами донесення певного повідомлення (інформації) до громадськості (залежно від цільової аудиторії) є такі: прес-конференції, прес-брифінги, прес-тури, круглі столи, конференції, семінари, презентації тощо. Разом з тим, недоліками таких заходів є те, що вони, як правило, завчасно плануються й мають певний сценарій, а увага аудиторії зосереджується виключно на тому об'єкті, який буде запропонований судом. Як наслідок, інтерв'ю, повідомлення, стаття стануть доступними в спеціалізованому (юридичному) виданні лише для юридичної спільноти, а переважна більшість громадян повідомлення не отримає. Хоча не можна применшувати й роль самого суду як джерела інформації.

Природно, що певна інформація у ЗМІ поширюється й на побутовому рівні, у звичайних, буденних розмовах людей. Загалом найбільша зацікавленість проявляється до справ, які розглядаються судами, особливо тих справ, що є резонансними. Та й у цих випадках посередником поширення інформації між джерелом інформації (судом) та споживачем (громадянами), як правило, виступають саме ЗМІ, які несуть відповідальність за повноту та достовірність інформації, за моральну позицію. На практиці досить часто журналісти в гонці за сенсацією припускаються правових помилок (неправильно називають форму рішень, особливо в кримінальних справах, на власний розсуд трактують обставини правопорушення, злочину тощо), зазвичай не вказують джерела інформації, допускають особисті, суб'єктивні тлумачення, займаючи певну позицію в справі, можуть формувати в слухачів та читачів спотворене уявлення про те, що відбувалось насправді.

На нашу думку, у сфері інформування громадськості, має приділятися більше уваги закладеному підґрунтя сучасних альтернативних форм комунікації судових органів (Facebook, telegram, You tube), бо саме через такі форми професійна суддівська спільнота має змогу донести та пояснити свої законні дії не мовою судових рішень, а мовою зрозумілою для суспільства та на зручних для громади ресурсах. За мету має виступати встановлення довіри та превенція порушення прав та закону. Сторінки судів у соцмережах – це виклик часу. Це той інструмент, який люди почують. Тому суди все частіше використовують нові інструменти.

Список використаних джерел

1. Погоріла Л. П. Недержавні ЗМІ як інститут громадянського суспільства (теоретико-правовий аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: 12.00.01 – «Теорія та історія держави і права; історія політичних та правових учень» / Л. П. Погоріла. – Київ, 2015. – 20 с.

ДОЛГІХ НАТАЛІЯ ПРОКОПІВНА

старший викладач кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентові України.

СТАН ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ДО ЄС – РЕФОРМУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ТРУДОВИХ НОРМ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Сьогодні перед наукою трудового права постало дуже багато проблем, пов'язаних з появою нових суспільно-економічних відносин в Україні. З розвитком ринкової економіки в нашій державі багато елементів категоріального апарату трудового права і права соціального забезпечення втратили свою актуальність, при цьому виникли нові поняття і відносини, що потребують сучасного визначення і правового регулювання. Тому необхідно знайти методологічні шляхи вирішення цих проблем як важливих чинників розбудови громадянського суспільства, бо кожен громадянин України рано чи пізно стає учасником суспільних відносин в сфері праці. А це, в свою чергу, дуже важливо для становлення правосвідомості, трудового виховання та особистої значущості громадянина демократичної країни. Значна роль в цьому процесі відводиться правильній змістовності норм трудового права.

Вступивши до РЄ, Україна взяла на себе ряд зобов'язань, які стосуються, насамперед, приведення її правової та політичної систем у відповідність до вимог цієї організації. Важливе значення для просування на шляху до європейської інтеграції є співробітництво з Європейським Союзом.

Існують критерії, яким має відповідати країна-кандидат у члени ЄС, серед них адаптація національного законодавства до *acquis communautaire* (третій копенгагенський критерій) та створення адміністративного механізму застосування *acquis communautaire* (мадридський критерій).

Потрібно відмітити, що за часи незалежності України трудове законодавство постійно перебувало у процесі реформування та адаптації трудових норм до міжнародних стандартів. Процес гармонізації українського законодавства з міжнародно-правовими нормами в сфері захисту трудових прав працівників відбувається на протязі такого тривалого часу в силу таких об'єктивних причин: 1) світогляд ряду чиновників, які формують правозахисну політику держави заснований на нормативних стереотипах радянського періоду; 2) наявність відмінності історичного та соціокультурного розвитку правових систем, корупцією державних службовців та бюрократичною системою в Україні [4]. Регулювання трудових відносин в Україні далеке від гнучкості, передбаченої актами ЄС. Європейська модель трудових відносин характеризується більшою рівноправністю сторін. Ще однією рисою трудового права ЄС є закріплення нижчих соціальних стандартів, аніж в Україні,

поєднуване з суворішим їх дотриманням. Гармонізація законодавства припускає наявність об'єктивних умов зближення відносин у тій чи іншій сфері – наявність підстав для неї. Тобто право лише створює або стимулює, або оформлює вже наявні умови. При відсутності цього жодна юридична техніка не забезпечить гармонізацію. З цього приводу Генеральний директор МОП підкреслює, що «кожна система трудових відносин виходить з історичного, політичного, економічного, соціального і культурного досвіду і визначає власні» правила гри «в рамках своїх параметрів» [3].

Першочерговим кроком у процесі реформування трудового законодавства є прийняття нового Трудового Кодексу України, норми якого, будуть відповідати ратифікованим Україною міжнародно-правовим актам. Модифікація національного трудового законодавства є виконанням міжнародних зобов'язань держави та реалізацією глобальної узгодженості трудового права України з міжнародними трудовими нормами, що впливають із ратифікованих та універсальних конвенцій МОП. Потрібно також звернути увагу на те, що набувши членства у РЄ, Україна ратифікувала основні акти цієї установи – Європейську Конвенцію про захист прав та основоположних свобод людини та Європейську соціальну хартію (переглянуту). Важливим також є те, що законодавець ратифікував такий фундаментальний в Європі нормативно-правовий акт як Європейську конвенцію про правовий статус трудових мігрантів, прийняту Радою Європи у 1977 році та долучився до процесу універсалізації європейського трудового права, яке значною мірою втілює право європейських держав, поєднує міжнародно-правові конфедеративні та федеративні риси, тобто має комплексну природу, незавершений характер та є динамічним.

У рамках Проекту ЄС-МОП «Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці і подолання не задекларованої праці», в 2017 році Держпраці спільно з Міжнародною організацією праці розпочали низку тренінгів з метою роз'яснення положень директив ЄС з питань безпеки і гігієни праці, трудових відносин, імплементація яких передбачена Угодою про асоціацію Україна-ЄС. Спеціально створеними робочими групами при Держпраці опрацьовані таблиці відповідності національного законодавства директивам ЄС 89/391/ЄЕС, 89/654/ЄЕС, 2009/104/ЄС, 89/656/ЄЕС. Результати аналізу стануть основою для напрацювання рекомендацій щодо удосконалення національного законодавства та приведення його у відповідність до стандартів ЄС, проведення відповідних тристоронніх консультацій. [2].

Проаналізувавши стан реформування трудового законодавства можна зробити висновок, що зусилля української сторони щодо приведення законодавства України у відповідність до вимог ЄС у пріоритетних сферах не принесли, на даний час, бажаного результату.

Основні труднощі які виникають при здійсненні процесу адаптації національного законодавства до європейських соціальних стандартів такі: колізії в нормативних актах; неналежне оприлюднення текстів нормативно-правових актів для доведення їх змісту до відома наукової громадськості; проблема належного перекладу міжнародних актів; недостатній розвиток суспільно-економічних відносин, які є джерелом розвитку трудового права. [1]

Зважаючи на це необхідно здійснити ряд першочергових кроків: ідея європейської інтеграції має стати основою внутрішньої політичної програми розвитку країни; необхідно формувати громадську думку про приналежність України до спільної європейської долі і культури, про існування спільних моментів, періодів та спільних діячів в європейській історії; збільшити інформацію про європейську спільноту, її набутки. Ці інформаційні урядові програми повинні бути реалістичні і недвозначні. Так, рекламні кампанії, які сприятимуть європейській інтеграції, повинні відзначати ті труднощі, які необхідно подолати на цьому шляху, але також підкреслювати довгострокові економічні вигоди процесу трансформації та членства в ЄС.

Отже, не викликає сумнівів той факт, що трансформаційний процес в Україні, щоб бути реальним, успішним і конкретним, повинен дотримуватися проєвропейської орієнтації і прагнути відповідати стандартам та критеріям ЄС. І здійснення кодифікації трудового законодавства є одним із пріоритетних напрямків на цьому шляху.

Список використаних джерел

1. Денисевич А.Ю. Адаптація трудового законодавства України до законодавства Європейського Союзу, / А. Ю. Денисевич // Форум права. – 2014. – № 2. – С. 104–107. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=FP_index.htm_2014_2_19.
2. Мельник К.В. До питання адаптації трудового законодавства до міжнародних норм /К.В. Мельник // Форум Права. – 2011. – 1. – С. 645-651. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=FP_index.htm_2011_1_105.
3. Олексюк Т.І. Генезис локального правового регулювання охорони праці / серія ПРАВО. Випуск 29. Частина 2. Том 4/1. 2014. – С. 150-156. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.29-2/part_4/39.pdf
4. Проект Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці і подолання незадекларованої праці Україна 1 липня 2017 – 30 червня 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.msp.gov.ua/files/socst/EU_Project%20document%20BRIEF%20UKR.pdf

ЖМУД КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРИВАТИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Приватизація державного або комунального майна – платне відчуження майна, що перебуває у державній або комунальній власності, на користь фізичних та юридичних осіб, які відповідно до цього Закону можуть бути покупцями [1]- ЗУ «Про приватизацію державного і комунального майна»

В Україні наразі є 3733 державних підприємства. З них тільки 2300 ще функціонують, але їхні показники діяльності часто незадовільні. Понад 1200 необхідно вже визнати банкрутами та ліквідувати. Із загальної кількості близько тисячі були у переліку об'єктів, заборонених до приватизації. Для порівняння: у світі кількість державних підприємств налічує одиниці: США – 3, Австралія – 5, Данія – 11, Фінляндія – 40, Угорщина – 371.

Головною метою приватизації є

Боротьба з корупцією, що є розповсюдженим явищем на державних підприємствах та при управлінні державним майном.

Залучення прямих інвестицій та інвесторів, як з України, так і з інших країн.

Залучення додаткових надходжень до бюджету як від продажу, так і, у подальшому, від податкових надходжень від бізнесу.

Покращення показників роботи підприємств або якості користування майном через пошук ефективного власника.

Модернізація виробництва або репрофілювання об'єктів та створення нових робочих місць.

Відповідно до результатів опитування [2], 86% українців вважають, що при приватизації найважливіше залучити стратегічного інвестора з досвідом і планом розвитку підприємства, а не отримати максимальну ціну за нього.

Питання ефективного управління і приватизації не протирічать між собою. Це інструменти, які потрібно використовувати за призначенням.

Щодо управління: залишитися у державній власності повинні лише стратегічні об'єкти – які забезпечують безпеку держави, природні монополії та які виконують соціальні функції.

Держава має створювати правила і контролювати їх дотримання, а не виконувати роль гравця на ринку.

Щодо приватизації: державна політика полягає у залученні інвестицій через приватизацію, а не у продажі заради продажу.

Тому, що на кожен витрачений інвестором гривню при купівлі, він витратить додатково 4-6 грн на модернізацію, створить додану вартість, нові високотехнологічні робочі місця та сплачуватиме податки з прибутків державі, яка зараз дотує збитки.

Фондом державного майна України, було створено проект закону №4572 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України стосовно удосконалення державної політики управління та приватизації об'єктів державної і комунальної власності, а також інституційних засад діяльності Фонду державного майна України. В законопроекті було враховано пропозиції заінтересованих органів державної влади. Метою документа є пришвидшення приватизаційних процесів шляхом удосконалення інституційного механізму приватизації. Проектом закону для посилення спроможності Фонду здійснювати покладені на нього функції викладається у новій редакції Закон «Про Фонд державного майна України». При цьому визначено статус Фонду, принципи, повноваження, структуру та організацію його діяльності. Для пришвидшення і удосконалення процесів приватизації вносяться зміни до Господарського кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Господарського процесуального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу України з процедур банкрутства, законів «Про приватизацію державного і комунального майна», «Про управління об'єктами державної власності», «Про акціонерні товариства», «Про передачу об'єктів державної та комунальної власності», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», інших актів законодавства. Усі зміни до законодавства гармонізовані між собою і реалізують механізм пришвидшення, удосконалення, спрощення процедури приватизації. Прийняття проекту закону дозволить прискорити приватизаційні процедури та збільшити надходження до Державного бюджету від приватизації державного майна.

Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект №4572, який сприяє залученню інвестицій через приватизацію та оренду.

15 липня 2021 року Верховна Рада, під час позачергового засідання, 257 голосами прийняла в першому читанні розроблений Фондом держмайна та народними депутатами проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про Фонд державного майна України» та інших законодавчих актів України щодо сприяння залученню інвестицій в процесі приватизації та оренди державного і комунального майна.

Зазначений законопроект є комплексним документом, який усуває штучні перепони на шляху приватизації непрофільних державних активів завдяки внесенню змін до 27 чинних законів та трьох кодексів – Бюджетного, Податкового та Адміністративного.

Зокрема, законопроект розблоковує приватизацію тих об'єктів, на які накладено арешти.

Окрему увагу в прийнятому у першому читанні законопроекті приділено мотивації місцевої влади та балансоутримувачів передавати непрофільні об'єкти на приватизацію. Так, передбачено направлення 10% надходжень від малої приватизації до місцевих бюджетів розвитку, а 20% надходжень – балансоутримувачам, які передають об'єкти на приватизацію.

Ухвалення законопроекту щодо сприяння залученню інвестицій в процесі приватизації та оренди в першому читанні є важливим кроком на шляху економічного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна» зі змінами, поточна редакція – Редакція від 01.07.2021, підстава – 738-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>
2. https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/report_critical_thinking_ukr-FINAL-for-web.pdf
3. Опитування від Центру економічної стратегії, на тему : «П'ять реформ уряду: як отримати суспільну підтримку», ст. 60
4. <https://privatization.gov.ua/about-us-pro-pryvatyzatsiyu/>
5. <http://www.spfu.gov.ua/>

ІЩУК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

*здобувач кафедри правових наук та філософії
Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського*

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ У СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сфері пенсійного забезпечення складається ціла система правовідносин, у числі яких важливе місце відводиться публічно-управлінським, що характеризуються особливим суб'єктним складом, змістом та об'єктом регулювання.

У науковій літературі висловлюється справедлива думка про те, що метою публічного управління у сфері пенсійного забезпечення слід вважати досягнення ефективного і стабільного функціонування пенсійної системи та зростання добробуту громадян, які втратили працездатність. Поряд з цим до завдань публічного управління у сфері пенсійного забезпечення відносять: 1) проведення єдиної та ефективної державної політики; 2) забезпечення реалізації прав громадян на пенсійне забезпечення шляхом створення умов для ефективного функціонування всіх складових національної пенсійної системи; 3) створення ефективних механізмів збирання, акумулювання, розподілу та витрачання пенсійних коштів і контролю за їх цільовим використанням; 4) узагальнення практики застосування пенсійного законодавства, виявлення недоліків, вироблення рекомендацій правозастосування; 5) надання методично-інформаційної та практичної допомоги фахівцям пенсійної сфери; 6) забезпечення виконання вимог законодавства усіма суб'єктами [1, с. 63].

Наголошуючи на тому, що метою виникнення публічно-управлінських правовідносин у будь-якій сфері є захист публічного інтересу, доцільно зазначити, що таким суспільним інтересом у сфері пенсійного забезпечення є досягнення належного рівня грошового забезпечення громадян у старості, на випадок настання інвалідності або в інших випадках передбачених законодавством, за якого реалізуються принципи соціальної справедливості, соціальної рівності та збалансованості.

Важливим елементом-критерієм відмежування публічно-управлінських правовідносин у сфері пенсійного забезпечення є суб'єкти таких правовідносин, тобто їх учасники.

Зокрема, як зазначається у ст. 3 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [2] суб'єктами солідарної системи є: застраховані особи, а в окремих випадках, визначених цим Законом, – члени їхніх сімей та інші особи; страховальники; Пенсійний фонд; уповноважений банк; підприємства, установи, організації, що здійснюють виплату і доставку пенсій.

Суб'єктами системи накопичувального пенсійного забезпечення є: особи, на користь яких здійснюються накопичення, включаючи перерахування внесків, та інвестування коштів (учасники); особи, які або від імені яких здійснюються перерахування внесків (вкладники); Накопичувальний фонд; недержавні пенсійні фонди; юридичні особи, які здійснюють діяльність із адміністрування недержавних пенсійних фондів, управління та зберігання пенсійних активів; страхові організації, які уклали договори страхування довічної пенсії з учасниками, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника; банківські установи, які уклали договори про відкриття пенсійних депозитних рахунків.

Визначальною особливістю саме публічно-управлінських правовідносин є те, що обов'язковим їх учасником є суб'єкт владних повноважень.

При цьому суб'єктами владних повноважень у таких правовідносинах, як слідує, зокрема, з аналізу ст. 3, 58, 78, 103 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [2], є Пенсійний фонд України та його територіальні органи, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національний банк України, інші юридичні особи, які здійснюють діяльність із адміністрування недержавних пенсійних фондів, управління та зберігання пенсійних активів.

Характерно, що Пенсійний фонд не є державним органом, а згідно з положеннями ч. 2 ст. 58 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» є самоврядною неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність на підставі статуту, який затверджується його правлінням. Проте його діяльність суворо регламентована із визначенням кола питань, які мають бути передбачені у статуті, із встановленням органів правління Пенсійним фондом, порядку їх формування, вимог до деяких посадових осіб (наприклад, до директора виконавчої дирекції, заступника директора, керівників структурних підрозділів тощо) та строку функціонування відповідних органів, а також із визначенням кола повноважень.

Разом з тим, визначаючи коло суб'єктів владних повноважень у сфері пенсійного забезпечення, не можна оминати увагою органи державної влади, зокрема Верховну Раду України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики України, Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, а також органи з особливим статусом – Національний банк України.

Однією з особливостей публічно-управлінських правовідносин є те, що один і той же суб'єкт в одному виді таких правовідносин може виступати як керівний суб'єкт, а в іншому – як підпорядкований. Наприклад, Пенсійний фонд України є керівним суб'єктом по відношенню до підприємств, установ, організацій у питаннях формування фондів у системі пенсійного забезпечення та цільового використання коштів з цих фондів. При цьому Пенсійний фонд України є підпорядкованим (підконтрольним) суб'єктом у правовідносинах з Міністерством соціальної політики України щодо ведення реєстру застрахованих осіб у Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Одним із визначальних елементів публічно-управлінських правовідносин у сфері пенсійного забезпечення є об'єкт таких правовідносин, тобто це ті матеріальні або нематеріальні блага, з приводу яких правовідносини виникають.

Визначаючи структуру управлінських правовідносин у сфері соціального захисту громадян, І. М. Ткаченко зазначає, що об'єкти таких правовідносин доцільно розглядати у широкому і вузькому значенні. У широкому значенні, на думку науковця, – це діяльність держави у особі державних органів та органів місцевого самоврядування із реалізації соціальних прав громадян, яка включає в себе правозастосовну діяльність у сфері здійснення соціальних прав; матеріальні блага, що виражається у матеріальній допомозі та соціальному обслуговуванні; особистих нематеріальних благ, що набувають прояву у повазі честі і гідності, задоволенні духовних потреб; реалізація суб'єктивних прав та юридичних обов'язків. У вузькому значенні – це соціальні права людини [3, с. 65-66].

Вважаємо, що у даному випадку таким об'єктом виступає система пенсійного забезпечення, а точніше такий її стан, за якого досягається упорядкованість, ефективність функціонування системи.

Найбільш складним за обсягом елементом у структурі публічно-управлінських правовідносин у сфері пенсійного забезпечення є зміст таких правовідносин, тобто система взаємопов'язаних (як правило, кореспондуючих) прав та обов'язків учасників відповідних правовідносин.

Деякі науковці вважають, що зміст правовідносин у сфері соціального захисту громадян включає в себе суб'єктивне юридичне право – правомочність вимоги суб'єкту, який потребує соціального захисту отримати допомогу, якому кореспондує активний юридичний обов'язок державних органів – необхідність надати соціальний захист [3, с. 67].

Права та обов'язки учасників досліджуваного виду правовідносин є похідними від завдань та функцій, що покладаються на їх учасників. При цьому у відношенні до суб'єктів владних повноважень система прав та обов'язків об'єднується єдиним поняттям «повноваження». Саме останнє відображає дозволена міру поведінки суб'єкта владних повноважень, яка завжди обумовлена обов'язком щодо виконання завдань та функцій у відповідній сфері.

Таким чином, публічно-управлінські правовідносини у сфері пенсійного забезпечення можна визначити як особливий вид публічно-правових відносин, в основі яких знаходиться публічно-управлінська діяльність суб'єкта владних повноважень, спрямована на реалізацію функцій керівництва, контролю, адміністрування та інших управлінських функцій у сфері пенсійного забезпечення, яка здійснюється з метою досягнення належного рівня грошового забезпечення громадян у старості, на випадок настання інвалідності або в інших випадках передбачених законодавством, за якого реалізуються принципи соціальної справедливості, соціальної рівності та збалансованості.

Список використаних джерел

1. Надієнко О. І. Мета та завдання державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення в Україні. Молодий вчений. 2015. № 5 (20). Ч. 3. С. 61-64.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.
3. Ткаченко І. М. Поняття, зміст та структура правовідносин у сфері соціального захисту громадян. Вісник АПСВТ. 2020. № 3-4. С. 62-69.

КЛИМЕНКО ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

КЛИМЕНКО АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА

*аспірантка кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ МІШКАНЦЯМ МІСЬКИХ ГРОМАД СУБ'ЄКТАМИ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах децентралізації та змін адміністративно-територіального устрою, і адміністративна реформа, і реформа охорони здоров'я мають однакові цілі – орієнтація на потреби людей, надання якісних і доступних послуг.

Поняття судової експертизи міститься у статті 1 Закону України «Про судову експертизу», який було прийнято 25.02.1994, а саме «це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду» [5].

До суб'єктів судово-експертної діяльності належать і судово-медичні установи Міністерства охорони здоров'я, зокрема обласні бюро судово-медичної експертизи, діяльність яких регулюється низкою нормативно-правових актів, в т. ч. Інструкцією про проведення судово-медичної експертизи. В Інструкції визначається, що проведення судово-медичних експертиз може здійснюватись на підприємницьких засадах. Права та обов'язки судово-медичного експерта при проведенні експертизи визначаються процесуальним законодавством України. На судово-медичного експерта згідно з чинним законодавством покладається особиста відповідальність за проведення дорученої йому експертизи [2].

Постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1138 «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах» до платних послуг, які надаються бюро судово-медичної експертизи віднесено:

- проведення судово-медичної експертизи у цивільних справах;
- надання висновку фахівця з питань судово-медичної експертизи на запити юридичних і фізичних осіб;
- проведення судово-медичних досліджень за замовленням іноземних громадян [3].

Водночас у чинному законодавстві виникають деякі колізії, які стримують розвиток судово-медичної експертизи та якісного забезпечення надання послуг. Зокрема, у відповідності до положень частини другої статті 7 Закону України «Про судову експертизу» бюро судово-медичної експертизи відносяться до державних спеціалізованих установ [5], в той час як раніше виданою постановою Кабінету Міністрів України «Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною) власністю» від 05.11.1991 № 311 бюро судово-медичної експертизи віднесені до об'єктів комунальної власності [4]. Зокрема, із наведеного передбачається, що у зв'язку з децентралізацією та реформуванням охорони здоров'я здійснення фінансування покладено на територіальні громади. Отже, такі протиріччя значно перешкоджають здійсненню належного фінансування судово-експертної діяльності, матеріально-технічного забезпечення та оплати праці судово-медичних експертів.

Наразі, територіальні громади не включають до видатків місцевих бюджетів комунальні установи бюро судово-медичної експертизи, а відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 47 «Деякі питання надання у 2021 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я» фінансування бюро здійснюється у межах субвенції [1].

Як свідчить практика, через низку причин і, зокрема, через умовне підвищення рівня мінімальної заробітної плати, виникає нестача коштів, скорочення штату персоналу, і на сьогодні уже наявна заборгованість із заробітної плати.

Таким чином, трансформація системи фінансування медичної галузі, вимагає здійснення управління судово-медичної експертизи на принципах фінансової ефективності та забезпечення якості послуг для її замовників, зокрема на платній основі.

Оскільки обирати медичні установи, в яких отримати послуги, може замовник, судово-медичні експерти повинні бути мотивовані надавати тільки якісні послуги, засновані на принципах законності, прозорості, об'єктивності, неупередженості та професійності, що сприятиме наповнення бюджету установи.

Таким чином, у системі здійснення судово-медичної експертизи в громаді, існує багато труднощів у здійсненні фінансуванні, оснащення матеріально-технічного забезпечення та оплати праці судових експертів. Однак, здійснення судово-медичної діяльності на основі надання якісних послуг, може покращити ситуацію та сформувати довіру до комунальних установ бюро судово-медичної експертизи в громаді.

Список використаних джерел

1. Деякі питання надання у 2021 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2021 № 47. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47-2021-%D0%BF#Text>

2. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи [Електронний ресурс] : затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я № 6 від 17.01.1995 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95>

3. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1138. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text>

4. Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною) власністю [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.1991 № 311. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311-91-p?find=1&text=%F1%F3%E4%EE%E2%EE+-%EC%E5%E4>

5. Про судову експертизу [Електронний ресурс]: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ СУЧАСНОГО УСПІШНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ВИГЛЯДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДОКТРИНИ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ, СТРАТЕГІЇ СТІЙКОЇ ТА АКТИВНОЇ ОБОРОНИ, ТАКТИКИ СТІЙКИХ АСИМЕТРИЧНИХ ДІЙ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНУ ЕПОХУ

В умовах безкомпромісної неоголошеної перманентної гібридної з її інформаційно-психологічною центральною складовою та з переходом у гарячі фази війни проти України на перший план виходить завдання напрацювання і прийняття відповідних вимогам, викликам та загрозам часу Національної Доктрини стійкості України в XXI столітті, Національної Стратегія стійкої та активної оборони, Тактики стійких асиметричних дій, щоб зберегти Український народ – громадян України усіх національностей та їх Українську Державу і надати їм можливість сталого розвитку. Саме підходам до вирішення цієї комплексної проблеми й присвячено дані тези.

Під Національною Доктриною стійкості України в XXI столітті розуміється керівна теорія, прийнята на даний час в державі, як система поглядів на сутність, мету, характер міжнародних відносин, нинішньої та майбутньої перманентної гібридної війни, на готовність до неї та поведінку країни в її ході, на способи її ведення. Доктор юридичних наук О. Ющик дає визначення доктрини як системи поглядів, концепцій, положень, керівний теоретичний і політичний принцип. [4]

В Національну Стратегію стійкої та активної оборони владується поняття і воєнного мистецтва, теорії та практики підготовки країни до довготривалої гібридної війни з її центральною інформаційно-психологічною складовою. Також це – комплекс поглядів та дій, пов'язаних з політикою держави, необхідністю реалізації вимог Національної Доктрини стійкості України в XXI столітті. Саме Стратегія визначає сутність та характер оперативного мистецтва та тактики, передбачає активну управлінську діяльність. Це означає, що Національна Стратегія стійкої та активної оборони також повинна бути орієнтована всеціло на ефективну асиметрію дій.

У свій час ще К. фон Клаузевіц визначав стратегію як спосіб поєднання наявних цілей і доступних ресурсів для отримання певної вигоди. У визначенні Е. Ожиганова, стратегія – це «проекування політичних дій та оволодіння ключовими чинниками політичної ситуації з метою досягнення панування в якійсь сфері інтересів». [3]

При цьому Національна Стратегія стійкої та активної оборони може мати комплекс набору цілей, як стратегічних, тактичних так і траєкторних, які визначають загальний напрям, у якому має змінюватись об'єкт впливу (чинник або група чинників). Складність вирішення проблеми національної стійкості потребує застосування системного підходу. Саме системний підхід забезпечить розроблення концептуальних і формальних засобів відображення досліджуваних об'єктів як системи. [2]

Тактика асиметричних дій трактується як складова частина державного управління та військового мистецтва, як наука підготовки і ведення бою, як сукупність асиметричних управлінських засобів та прийомів для досягнення мети. Тому в даному випадку тактика набуває стійких асиметричних дій, на які противник не розраховував і до яких виявляється не готовим. В таких умовах противник змушений зайняти підлеглу реагуючу, а не активну наступальну позицію.

Взагалі метод асиметричного реагування на загрози національній безпеці передбачає послідовне виконання вимог щодо аналізу безпекового середовища, моніторингу, оцінювання рівня та характеру загроз, визначення ресурсів, часу, формування сил протидії. Вважається, що асиметричними можуть бути дії спеціальних сил, різні способи інформаційно-психологічного впливу через ЗМІ та Інтернет, способи політичного, економічного та фінансового тиску і впливу, використання недосконалостей проявів національного менталітету, релігійних вірувань, традицій. Сюди ж доречно включити інформаційно-правові та психоісторичні операції.

Щодо національних асиметричних дій тільки Воєнна доктрина опосередковано звертає увагу на те, що серед головних світових тенденцій є перенесення ваги у воєнних конфліктах на асиметричне застосування воєнної сили. Але ж асиметричні дії доречно застосовувати не тільки у воєнній сфері, а й у політичній, економічній, дипломатичній, інформаційній, психологічній тощо. Саме опанувавши науку асиметричних дій, український управлінський клас зможе ефективно протистояти викликам та загрозам сьогодення.

Зрозуміло, що Доктрина Національної стійкості України в XXI столітті, Національна Стратегія стійкої та активної оборони, разом з Тактикою стійких асиметричних дій об'єктивно будуть спиратись на міцну та потужну національну інформаційну платформу, націлену як на країну, так і на зовні, на національний патріотизм, армію, віру, українську мову та ефективну територіальну оборону країни.

Давно назріло, за прикладом країн НАТО, стан національної безпеки вимірювати такою новою категорією як «національна стійкість». В його основу повинно бути закладене спільне розуміння того, наскільки стійкими у своїх діях активної оборони та асиметричних протидіях виступають прийняті заходи національної безпеки.

Тактики та стратегії непрямих, асиметричних дій, як правило мало затратні, але більш ефективні. Справа тільки в тому, щоб на кожну нову загрозу одразу шукати нестандартні механізми протидії та нейтралізації.

Своє стратегічне місце в системі національної стійкості держави повинна зайняти територіальна оборона, яка вбачається найефективнішим шляхом підтримання стабільності на території України. Національна Територіальна оборона України, яка повинна враховувати досвід полкового адміністративного поділу Гетьманської України, також має бути органічно узгодженою з такими новими адміністративними утвореннями як об'єднані територіальні громади. Вона об'єктивно призвана стати активним осередком регіонального воєнно-патріотичного виховання.

Завдання територіальної оборони – у максимально короткі терміни створити надійний поліцейський контррозвідувальний режим на території України, який унеможливить діяльність груп противника і сепаратистських угруповань. «У цьому відношенні, – вважає член правління Українського інституту безпекових досліджень (УІБД),

Директор центру досліджень армії, конверсії і роззброєння Валентин Бадрак, – територіальна оборона є третім компонентом асиметричних можливостей, які вже напрацьовано, – зі створенням ракетного щита струмування і з Сил спеціальних операцій. Територіальна оборона – це психологічний аспект, це можливість виховання молоді, можливість створення такого резерву, який швидко поповнить українські Збройні Сили в разі масштабної агресії». [1]

Отже, вірне і консолідоване розуміння концепту стійкості та особливостей його запровадження у різних сферах національної безпеки має важливе значення для формування як самої моделі національної стійкості, так і Доктрини національної стійкості України у XXI столітті, Національної Стратегії стійкої та активної оборони, та тактики стійких асиметричних дій, які призвані стати ефективною відповіддю на швидкі зміни навколишнього безпекового середовища. Суверенна, незалежна, демократична, соціальна, правова та унітарна Україна як держава з розвинутим громадянським суспільством, економічно та політично панівним середнім класом, єдиною українською політичною нацією з єдиним громадянством неодмінно зміцниться в інформаційно-психологічну епоху до рівня стабільно стійкої з ефективними механізмами сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Вітер О. «Територіальна оборона потребує законодавчого врегулювання» // *Голос України*. – 09.11.2019 р. – С.14.
2. Дублян О., Сиротенко А. Богданович В. «Виявити. Оцінити. Протистояти». «центр військової політики та політики безпеки «оборонний вісник». – №10. – 2020р. – С. 4-8.
3. Лук'янова І. О. Концептуальні засади зовнішньополітичної стратегії Королівства Норвегії. ISSN 1707-5206. Міжнародні та політичні дослідження. 2019. Вип.32. URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/173849/193826/> – С.2
4. Ющик О. «Криза влади чи влада кризи?». «Голос України». – №222(7479). – 01.12.2020 р. С.10.

КОЗУЛІН ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

завідувач відділом КУ «Одеське обласне бюро судово-медичної експертизи»

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ФРАНЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

В умовах реформування національної галузі охорони здоров'я значний інтерес вітчизняних дослідників викликає досвід європейських країн, який стосується публічного управління, адміністрування та правового регулювання різних сфер медичної діяльності, але організації та функціонуванню судово-медичної служби у науковій літературі приділяється вкрай недостатньо уваги.

Проте висновки судово-медичних експертиз є важливим інструментом допомоги правоохоронним органам і органам правосуддя встановити істину в кримінальних і цивільних справах, пов'язаних із правопорушеннями проти життя, здоров'я, гідності особи, а в окремих випадках і здоров'я населення в цілому. Судово-медична експертиза призначається для встановлення причини смерті, у випадках неналежного надання медичної допомоги, для обстеження потерпілих з метою визначення ступеню тяжкості тілесних ушкоджень, у тому числі стійкої втрати працездатності, для встановлення батьківства тощо. Однак сучасний стан судово-медичної служби України, її недостатнє фінансування, в т. ч. низька заробітна плата працівників, відсутність коштів для придбання необхідного медичного обладнання та реактивів для лабораторних досліджень, свідчать про необхідність проведення негайних реформ і в цій галузі медицини, тому вивчення аналогічного досвіду європейських країн нині набуло особливої актуальності.

Цікава реформа судової медицини на початку 2000 років відбулася у Республіці Франція. Цій реформі передував парламентський звіт, написаний у 2003 році депутатом Олів'є Жарде на прохання прем'єр-міністра Франції Жан-П'єра Раффарена. Передусім, у звіті зазначалося, що судова медицина існує у Франції понад 500 століть, але дотепер ані умови праці судово-медичних експертів, ані якість судово-медичної послуги не гарантуються однаково на всій території Франції. Також немає належного наукового підґрунтя судово-медичних досліджень, і головне – це відсутність законодавчого акта про функціонування цієї допоміжної правосуддю галузі медицини. На думку Олів'є Жарде, відсутність належного правового регулювання та державної координації діяльності негативно впливають на якість судово-медичних досліджень. Депутат підкреслив, що замість законодавчого акта існує купа вказівок, які було видано після опитувань та комісій, що слідували одна за одною більше тридцяти років [4].

До речі, і в Україні дотепер немає законодавчого акта про судово-медичну діяльність. Окремі аспекти цієї діяльності регулюються Законом України «Про судову експертизу», який було прийнято 25.02.1994 [3]. Ще 16.06.2015 на розгляд Верховної Ради України було внесено законопроект «Про судово-медичну діяльність», який парламентом не розглядався і відкликано 03.10.2017. Інший законопроект за назвою «Про основні засади провадження діяльності у сфері судово-медичної експертизи» було внесено до Верховної Ради України 04.04.2017, але 29.08.2019 його також відкликано [1].

У Франції 27.12.2010 міністрами юстиції, охорони здоров'я та внутрішніх справ було підписано Міжвідомчий циркуляр щодо впровадження нової організації судової медицини. Цей циркуляр застосовується з 15 січня 2011 року та є результатом амбітної та необхідної реформи судово-медичної служби. Судово-медична діяльність в основному здійснюється в закладах охорони здоров'я (48 структур), але ще існують Паризький інститут судово-медичної експертизи та Інститут кримінальних досліджень Національної жандармерії (IRCGN), які залишаються під наглядом Міністерства внутрішніх справ. Судово-медична діяльність у теперішній час фінансується виключно за державні кошти (раніше здійснювалася на основі плати за послуги). Кошти, необхідні для фінансування судово-медичних експертиз виділяються безпосередньо з програми «Судова юстиція» Міністерства юстиції. На місцевому рівні угоди чи протоколи укладаються між прокурорами, директорами закладів охорони здоров'я зі штаб-квартирою криміналістичної служби та поліцією і жандармерією, а потім передаються до регіональних органів охорони здоров'я (ARS) для впровадження та моніторингу [5].

В Україні постановою Кабінету Міністрів України «Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною) власністю» від 05.11.1991 № 311 було затверджено «Перелік державного майна України, що передається до власності адміністративно-територіальних одиниць (комунальної власності)». До комунальної власності передано і обласні бюро судово-медичної експертизи [2]. На виконання вимог цієї постанови була проведена реорганізація й обласні бюро судово-медичної експертизи стали комунальними установами, що фінансуються з місцевих бюджетів. Але при цьому Головне бюро судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України та Тернопільське обласне бюро судово-медичної експертизи залишилися державними установами, тобто в Україні, як і у Франції до 15.01.2011, немає єдиного підходу до управління судово-медичними службами. Крім того, зміст постанови КМУ «Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною) власністю» від 05.11.1991 № 311 в частині передачі обласних бюро судово-медичних експертиз суперечить Закону України «Про судову експертизу», який було прийнято пізніше, а саме 25.02.1994 [2; 3]. На виконання вимог постанови КМУ № 311 більшість обласних бюро судово-медичних експертиз стали комунальними установами, а частина шоста статті 7 Закону України «Про судову експертизу» регламентує: «Виключно державними спеціалізованими установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз» [3].

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо, по-перше, вилучити бюро судово-медичних експертиз з переліку державного майна України, що передається до власності адміністративно-територіальних одиниць (комунальної власності) та повернути їм статус державних спеціалізованих установ Міністерства охорони здоров'я України з утриманням за рахунок коштів державного бюджету. По-друге, вважаємо за необхідне вдосконалити правове регулювання судово-медичної діяльності шляхом прийняття спеціального закону України.

Список використаних джерел

1. Законопроекти, зареєстровані Верховною Радою України [Електронний ресурс] / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2>.
2. Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною) власністю [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.1991 № 311. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311-91-p#Text>
3. Про судову експертизу [Електронний ресурс] : закон України від 25.02.1994 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
4. Bauer A., Dachez R. L'avenir de la médecine légale / Alain Bauer, Roger Dachez // Une histoire de la médecine légale et de l'identification criminelle. – 2015. – P. 123-132.
5. La médecine légale (mise à jour 20.05.19) / Ministère des solidarités et de la sante [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://solidarites-sante.gouv.fr/soins-et-maladies/prises-en-charge-specialisees/article/la-medecine-legale>

КОСТЕЛЬНИКОВА АНТОНІНА ІГОРІВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СУДОВИХ АДМІНІСТРАЦІЯХ

Реформи судової системи України ставлять як першочергове завдання підготовку та впровадження організаційно-правових засад діяльності органів судової влади, спрямованих на підвищення ефективного використання потенціалу людських ресурсів суду, а також – опрацювання методів оцінювання якості надання судових послуг, регламентацію прав і відповідальності фахівців судової адміністрації, визначення рівня їх професіоналізму.

Особливістю державного регулювання в судовій системі є цілеспрямована та організаційна роль держави у досягненні результативності системи органів і посадових осіб щодо врегулювання суспільних процесів, поведінки та діяльності громадян [1].

Кадрова функція судових адміністрацій становить самостійний елемент врядування, спрямований на створення умов для повного та незалежного здійснення правосуддя. Без її комплексного врахування в нормативному забезпеченні роботи із персоналом судових органів неможливою є розбудова судової системи.

Діяльність держави у врегулюванні питань управління персоналом судів полягає у такому:
по-перше, розробці нормативів кадрового забезпечення судів;
по-друге, визначення кадрових питань апарату судів, організації та контролю роботи з персоналом в територіальних управліннях, прогнозуванні потреб у спеціалістах, здійсненні замовлення на підготовку відповідних спеціалістів;

по-третє, забезпеченні необхідних умов для підвищення кваліфікації працівників судів, реалізації діяльності системи підвищення кваліфікації [2].

Суттєві зміни та вплив на зміст управління персоналом в судових органах відбулись у результаті проведення судової реформи та прийняття базових змін до законодавства про судоустрій та діяльність суддів.

Наступною ознакою модернізації кадрової діяльності є розширення кола суб'єктів, залучених до кадрових процесів. Тільки із кадрової процедури добору, згідно зі ст. 70 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», беруть участь Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Вища рада правосуддя, дисциплінарні комісії та інші органи, утворені Вищою радою правосуддя. Після призначення суддів на посаду в суди їхні справи передаються до підрозділів управління персоналом апарату суду.

Серед основних функцій у системі управління персоналом в судових органах визначено: мотиваційну, професійного зростання, облікового забезпечення, визначення та прогнозування штату суддів та персоналу, дисциплінарну, соціально-правову, нормалізації навантаження тощо [3]. Прояви мотивації у роботі судді полягають не тільки у ефективному здійсненні судових функцій, дотриманні процедур, а й у ухваленні судових рішень із зрозумілим обґрунтуванням (мотивацією). Низка спеціальних функцій для кадрової роботи впливають із законодавчого та підзаконного нормативного регулювання правосуддя та судового адміністрування. Дисциплінарна функція полягає у забезпеченні суддею дотримання норм суддівської етики та поведінки. Хибними є думки, що дисциплінарна діяльність кадрових служб проявляється у здійсненні дисциплінарних проваджень щодо осіб, які вчинили дисциплінарні правопорушення [3]. Основне завдання в рамках забезпечення суддівської дисципліни – життєві заходи превенції щодо вчинення правопорушень суддею, за які настає відповідальність. Такі заходи можуть включати систему організаційно-мотиваційних, навчально-консультаційних заходів, спрямованих на утвердження в судді морально-етичного та правового ідеалу поведінки як у процесі відправлення правосуддя, так і поза сферою судочинства [3].

Функції кадрової служби мають охоплювати коло всіх суб'єктів, залучених до судової гілки влади. У цьому полягає і складність виокремлення функцій кадрової роботи в судових органах, оскільки, по-перше, об'єктами кадрової політики в судах є не тільки судді, а й працівники судів; по-друге, до кадрових процесів залучені різні органи та інституції (в тому числі громадські організації). Саме мета роботи інституцій з управління персоналом в органах правосуддя є квінтесенцією визначення функцій діяльності управління персоналом та розкривається у формуванні високопрофесійного корпусу суддів та персоналу судів, забезпечення стабільного фахового зростання, високої дисципліни та авторитету системи правосуддя [3].

Функції судового управління персоналом, як і функції управління (організаційного менеджменту) в цілому, являють собою взаємозалежні складові компоненти процесу управління. Низка спеціальних функцій для кадрової роботи впливають із законодавчого та підзаконного нормативного регулювання правосуддя та судового адміністрування.

Несудовий допоміжний персонал суду, який часто становить основну масу працівників судової системи, має вирішальне значення для будь-якої програми реформ, спрямованої на зміцнення цілісності та спроможності системи юстиції. Суди не можуть виконувати свої функції без цього персоналу. Вони відповідають за адміністративні та технічні завдання, які сприяють вирішенню справ та ефективності судової влади.

Можливо, найголовніше, що ці посадові особи, як правило, служать початковим контактом та розповсюджувачем інформації майже серед усіх, хто контактує з судовою системою. Цей початковий контакт формує враження громадян про систему та формує довіру до судів. Ця роль ставить працівників суду в ідеальне становище для просування інновацій та сприяння вдосконаленню послуг для населення, тим самим підвищуючи статус суду в очах громадськості.

Для України у процесі реформування судової системи важливо у контексті судового управління персоналом чітко визначити правовий статус фахівців органів судової влади. Його законодавча регламентація недостатньо чітка, незважаючи на складність роботи та рівень відповідальності [1]. Зазначений напрям потребує визначення характеру роботи в апараті суду, перетворення посад на престижну правову професію, вдосконалення законодавства, підвищення правового статусу фахівців суду (ч. 3 ст. 22 Конституції України).

Однією з основних складових судового управління персоналом є адекватний розподіл повноважень між фахівцями апарату суду, що вимагає дослідження функціонального аналізу посад, тобто систематичного збору та узагальнення інформації про обов'язки та умови роботи персоналу суду [1].

Результати функціонального аналізу посад повинні стати підставою для регулярного оновлення посадових інструкцій з урахуванням динамічних змін суспільства, робочого середовища, технологічного прогресу, зростання вимог до знань, навичок, здібностей і особистісних якостей фахівців суду.

Список використаних джерел

1. Оліфіренко Л.Д., Віктор Т.М. Роль кадрового менеджменту в механізмі судового адміністрування в умовах реформування судової системи України проблеми і перспективи економіки та управління. № 3 (3). 2015. С.176-185.

2. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України : Рішення; Вища рада правосуддя від 17.01.2019 № 141/0/15-19. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/vr141910-19>

3. Шевченко А. В. Функції кадрової роботи в судовій системі. *Право і суспільство* № 2 частина 2 / 2020. *Адміністративне право і адміністративний процес, інформаційне право*. С. 241-246.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ПРЯМОЇ ТА ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Україна, на сьогоднішній день, все ще потребує впровадження позитивного досвіду щодо регулювання демократичних процесів розвинених країн Європи. Це питання вкрай важливе і у контексті євроінтеграційних процесів України, оскільки наша держава готується офіційно подати заявку на членство в Європейському Союзі у 2024 році.

У сучасному світі становлення демократії, як основної моделі світового суспільно-політичного устрою набуває глобального характеру. Майже всі розвинуті країни стали демократіями або обрали стратегію демократизації, яка здійснюється з урахуванням національних особливостей і традицій. Головна тенденція світового розвитку полягає в русі до демократії, як оптимальної форми організації суспільства.

Від виникнення демократії в стародавній Греції до сьогоднішнього відбулась зміна територіальних меж її існування: від давньогрецького поліса до транснаціональних об'єднань, таких як Європейський Союз [5, с. 34]. Поширення демократичних перетворень у багатьох країнах світу не означає безпроблемного розвитку цього політичного явища. Як показує досвід розвинених країн, у демократії існують серйозні проблеми. Нерівність громадян є фундаментальною проблемою в усіх демократичних країнах [4, с. 283].

Демократія як основа управління має більшу стримуючу силу тільки в тих країнах, де існує спільність інтересів і фундаментальних цінностей, які поділяються переважно більшістю громадян. Саме це робить можливим життя демократичного, парламентського правління. Занепад демократії настає тоді, коли розпродається єдність цінностей та інтересів, коли не існує більше загальної згоди стосовно основних принципів і завдань, коли прихильники тих чи інших партій більше не прагнуть працювати разом з державою, але самі хочуть стати державою [6, с. 40]. Важливу роль в регулюванні демократії країн ЄС відіграє Біла книга Європейської комісії, яка містить низку пропозицій та рекомендацій щодо зміцнення демократії у Європі та підвищення легітимності інститутів ЄС, серед яких: залучення громадськості до управління державними справами та вдосконалення регуляторної політики.

Представницька демократія панує серед країн світу, вона характеризується тим, що дозволяє здійснювати владу постійно і безперервно, а особливістю представницьких органів влади є те, що вони формують і виражають волю народу у прийнятих ними рішеннях. В більшості зарубіжних країнах парламент має двопалатну структуру. При тому у федеративних державах нижня палата розглядається як орган, що представляє всю націю в цілому, а верхня – як орган, що представляє інтереси кожного суб'єкта федерації.

Ідея представництва окремих частин держави сприйнята і в деяких унітарних державах. У Конституції Франції записано, що Сенат обирається шляхом голосування і забезпечує представництво територіальних громад та колективів Республіки. Аналогічне положення є і в Конституції Італії, де сказано, що Сенат обирається на базі областей. Причому жодна область не може мати менше семи сенаторів. Розподіл місць між областями проводиться пропорційно чисельності населення областей [2, с. 102].

Представницька форма демократії у продовж свого розвитку неодноразово доводила свою ефективність, зокрема для значних за територіальним показником об'єднань. Однак, вона завжди мала суттєвий недолік, адже її функціонування передбачало існування збалансованої системи владних відносин в державі. Будь-яка значна криза таких стосунків призводить до руйнування демократичних інститутів, побудованих на принципі представництва. Така ситуація завжди означає необхідність пошуку альтернативних принципів організації суспільства або, принаймні, привнесення до політичних практик системної новачки [3, с. 115]. Тому дуже важливими є аналіз практик застосування процедур та механізмів прямої демократії у світі.

Найбільш універсальним з інструментів прямого волевиявлення народу є інститут референдуму. Будь-який інший засіб прямої демократії зазвичай являє собою похідну від нього форму. В Конституціях Італії та Швейцарії стосовно права «народного вето» закріплено наступні положення: в Італії механізм запускається за наявності ініціативи 500 тисяч виборців, а в Швейцарії – 50 тисяч виборців або за рішенням, оформленим у 8 кантонах. Водночас таке право ніколи не буває абсолютним, адже завжди існують певні обмеження щодо порядку ініціювання референдумів, що скасовують чинні закони. Наприклад, в Італії не можна ініціювати «народне вето» за рік до закінчення каденції однієї з палат парламенту.

Цікавим для нас є досвід демократичних процесів в Болгарії, як країни зі схожим менталітетом, традиціями та рівнем політичних знань (культури) населення. Для болгар моделлю (зразком) особистої свободи були США, Німеччина, Швейцарія. До інститутів влади болгари ставляться по-різному. Найвищою громадською довірою користується президентство, уряд, парламент. Низький ступінь довіри – до інститутів судової, виконавчої й, особливо, законодавчої влади [1, с. 121]. В Болгарії все ще триває процес реабілітації демократичних цінностей та традицій, формується нові громадські орієнтації, що зумовлено історичним розвитком.

Дослідивши досвід європейських країн можна зазначити, що пряма демократія характеризується безпосередньою участю громадян у прийнятті державних рішень з питань, що стосуються суспільної політики. Представницька демократія, з іншого боку, працює на принципі народного контролю за представниками – замість прямої участі населення у прийнятті суспільно-політичних рішень, керуються урядом.

Досвід зарубіжних країн свідчить, що симбіоз інститутів прямої та представницької демократії забезпечує ефективне розв'язання актуальних державних та громадських проблем та гарантує сталий

розвиток країни. Представницька демократія забезпечує професійне управління на користь народу, а пряма демократія залучає усіх громадян до обговорення і прийняття рішень з державних і громадських справах, що сприяє формуванню у людей відповідної політичної культури і реалізації права на участь у здійсненні політичної влади. Удосконалення зацікавленості громадян, їх активна участь у житті суспільства і держави є необхідною умовою розвитку демократії. І чим вищий рівень політичної участі, чим ближче громадяни до постійно зростаючого рівня вимог до учасників політичного процесу, тим ближче демократія до свого ідеалу. Вивчення наявного у світі досвіду дозволяє зрозуміти можливості для створення оптимального, з точки зору існуючих в Україні політичних реалій, балансу владних відносин.

Список використаних джерел

1. Бурдяк В. І. Розвиток політичної культури Болгарії в контексті сучасних демократичних змін суспільства / В.І. Бурдяк // Політ. Культура: теорія, проблеми, перспективи. – К.: ПАРАПАН, 2004. – 224 с.
2. Горшеньова М. С. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / Горшеньова М. С., Закоморна К. О., Рієка В.О. – 2-е вид., допов. і перероб. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
3. Грицаєнко Л. Л. Філософія права: навч. посіб. / Л. Л. Грицаєнко, А. О. Фальковський; Нац. акад. прокуратури України. – Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2014. – 119 с.
4. Даль Р. Демократия и ее критики / Даль Р. [пер. с англ.]. – Москва : Политическая энциклопедия, 2003. – 576 с.
5. Даль Р. Зміни меж демократичних правлінь / Даль Р. – Ї., 2001. – № 21. – С. 34 – 47.
6. Хэллоуэлл Д. Моральные основы демократии / Хэллоуэлл Д.; [пер. с англ.]. – Москва: ППП (Проза, Поэзия, Публицистика), 1993. – 144 с.

КУЗ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЛІДЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Менеджмент в публічному управлінні підтримує стабільність і контрольованість процесів та моніторинг результатів діяльності, а лідерство стимулює позитивні зміни, зосереджуючись на натхненні і взаємодії з персоналом. Ефективність менеджменту у публічному управлінні досягається шляхом поєднання керівниками процесів управління і лідерства.

Формування ефективного лідерства в системі публічного управління важливий виклик формування нової моделі публічної служби в Україні. Розглянуто теоретичні та практичні засади розвитку лідерства, зроблено акценти на аналізі механізмів та інструментів формування ефективного лідерства. Відображено важливість діяльності закладів вищої освіти в підвищенні ефективності розвитку лідерства в Україні. Окреслено напрями вдосконалення інструментів розвитку лідерства в системі місцевого самоврядування. Визначено принципові трансформації основ публічного управління в Україні загалом і місцевих влад зокрема, для яких лідерство стає найактуальнішим інструментом, основним ресурсом реформування. Відповідальність перед громадянським суспільством, відкритість, прозорість дій, компетентність, професійність, толерантність, ефективність та якість основні характеристики, які повинні бути притаманні формальному та неформальному лідеру в територіальних громадах. [1]

Трансформацію публічного управління неможливо вирішити миттєво, одноразово і назавжди. Сучасний світ, вимагає абсолютно нового ставлення до тих, хто здійснює управління державою, суспільством. Глобалізація ринку потребує нових та сучасних організацій, які вміють створювати робочий процес, вдало керують людськими ресурсами і активно розвиваються в інноваційному середовищі. Успіх будь-якого керівника залежить від його навичок та особливо від рівня його лідерства.

Враховуючи вище вказане, набуває актуальності переосмислення ролі лідера. Сучасний лідер створює умови, у яких люди хочуть та можуть впроваджувати інновації, де кожен має можливість доповнити колективний геній часткою свого власного. Це може здатися очевидним, але більшість керівників вивчали концепт лідерства, що насправді придушує інновації, вони діють на кшталт: «*Слідуйте за мною! Я знаю шлях!*», - що багатьма розцінюється як ключовий у лідерстві, використовуючи принцип: «*лідер і послідовники*». Вони повинні змінити його на інший, щоб зрозуміти, як саме лідери сприяють впровадженню інновацій в системі менеджменту, використовуючи принцип: «*лідер і лідери*» [2]

Огляд останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що питання сучасного лідерства в публічному управлінні постійно перебуває в полі зору вітчизняних та зарубіжних учених, однак питання дослідження лідерства в науці державного управління в умовах реалізації стратегічного курсу держави на приєднання до європейської спільноти, її безпекових структур, реформування державної служби, потребує поглибленого вивчення та можливого впровадження в системі освіти навчальних закладів всіх рівнів.

Список використаних джерел

1. Якобчук В., Войтенко А., Мороз Д. Ефективне лідерство як кадровий ресурс публічного управління. «Інвестиції: практика та досвід», наук.-практ. Журнал. Київ 2021 № 2. С.82-87(Серія «Державне Управління»)
2. Лінда Гілл, Грег Брандо, Емілі Трулав, Кент Лайнбек. Командна робота/ Переклад з англійської –Ірина Гнатковська/ Київ: «Наш Формат», 2019 – С.64-67.

МЕХАНІЗМИ СТІЙКОСТІ СИСТЕМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДО ДЕСТРУКТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ВПЛИВІВ

У сучасному світі, коли окремими державами цілеспрямовано руйнується існуюча система світоустрою і здійснюються спроби сформувати нові полюси глобального впливу, актуальним постає питання протидії таким спробам в цілому та окремими інструментами, що застосовуються деякими державами для дестабілізації ситуації в окремих регіонах світу.

Одним з таких потужних інструментів є негативний інформаційно-психологічний вплив на уряди та суспільства демократичних країн, який застосовується для деконсолідації соціумів, дестабілізації внутрішньої обстановки в країні, для погіршення взаємовідносин між союзними державами. Такі впливи ініціюються агресивними державами і без відповідної протидії можуть завдати істотної, іноді катастрофічної шкоди як суспільству, так і державі.

Тому доречно дослідити, які у системи публічного управління існують можливі механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам, і які є алгоритми застосування таких механізмів у демократичних державах. Адже саме демократичні держави зараз стають основною ціллю гібридної агресії.

Фактично, якщо розглянути типові країни із розвинутою демократією, до дій в інформаційному просторі такої держави залучається дуже широкий спектр дійових осіб – так званих акторів. Це можуть бути спікери та офіційні ЗМІ органів державної влади різного рівня, незалежні/недержавні ЗМІ, представники бізнесу, громадські / неурядові організації, профспілки, окремі громадяни (блогери) тощо. Всі вищезазначені актори можуть виконувати функції як просування власних (в даному контексті це означає продержавних) наративів (тобто діяти ініціативно, проактивно), так і реагувати на деструктивні інформаційні атаки (тобто діяти реактивно). Перший варіант завжди вважається оптимальним, проте він вимагає розвинутої та стало функціонуючої системи стратегічних комунікації із загальнодержавною координацією. Така система потребує підготовки та утримання кваліфікованих (що автоматично означає – високооплачуваних) спеціалістів, прийняття ряду організаційних рішень та внесення змін у законодавчу базу. Зазвичай, наявність такої системи у тому чи іншому вигляді свідчить про те, що держава та її функціонери вже досягли певного рівня зрілості і розуміють, наскільки можуть бути неспівставні витрати на утримання системи стратегічних комунікацій і втрати від репутаційних ризиків, які потенційно будуть нанесені державі негативним інформаційно-психологічним впливом, якщо його вчасно не попередити, розпізнати та нейтралізувати. У державах, які тільки рухаються до набуття статусу демократичних – тобто перебувають у перехідному періоді – і які стикаються із широким спектром проблем, у тому числі і з власною нестабільною економікою, на питання запобігання негативним інформаційно-психологічним впливам, зазвичай, дивляться як на другорядний пріоритет. Відповідно, у таких випадках елементи системи стратегічних комунікацій діють виключно реактивно, у режимі «гасіння пожеж».

При цьому необхідно зауважити, що зважаючи на відкритість інформаційного простору у демократичних державах, у таке інформаційне поле дуже легко проникнути вороже налаштованим акторам – як іноземним, так і внутрішнім, які намагаються досягнути власні цілі і діють всупереч інтересам держави та / або її населення. [3]

Окрім відкритості власних інформаційних просторів, що обумовлено необхідністю забезпечення доступу до інформації та дотримання інформаційного плюралізму, у країнах з розвинутою демократією також є ще один чинник – чинник верховенства права та рівності усіх перед законом. Фактично, в таких умовах для остаточного припинення діяльності деструктивного актора необхідне рішення суду, якому будуть передувати різні довготривалі процедури досудових розслідувань, збору доказів і т.д. Наприклад, в Україні закрити певний засіб масової інформації є дуже складною процедурою, яка навіть після рішення суду першої інстанції може бути оскаржена, як мінімум, у суді вищої інстанції [1].

Безумовно, у розвинутих демократіях, які вже зрозуміли як їх особливості та відкритість можуть бути використані проти них самих, вже напрацьовані відповідні законодавчі акти, що чітко регламентують порядок оперативного втручання відповідних державних служб, що покликані забезпечувати національну безпеку. Одним з яскравих таких законодавчих актів є так званий «Патріотичний акт», прийнятий у 2001 році в США після терактів у Нью-Йорку 01 вересня того ж року [2].

Проте, у таких випадках постає дилема – як збалансувати повноваження спеціальних служб із дотриманням законних прав та свобод людини і громадянина. Як досягти того, щоб під приводом «забезпечення національної безпеки» не творилось беззаконня/репресії та не розпочиналось «полювання на відьом». У США боротьба із «Патріотичним актом» призвела до його відміни у 2015 році та введенням на його заміну «Акту про Свободу Америки», який заборонив Агентству національної безпеки США без рішення суду стежити за громадянами США.

Основна проблема забезпечення стійкості системи публічного управління може бути сформульована наступним питанням: «Що держава має зробити, аби переважна більшість її громадян та осіб без громадянства, що мешкають на її території, цілеспрямовано та добровільно підтримувати цю державу своїм ставленням та активними діями?». Це основне питання, яке вимагає вирішення дуже широкого спектру завдань – від патріотичного виховання з перших класів у школах і до розбудови економіки і власних збройних сил. Якщо держава не виконує цілий комплекс таких стратегічних завдань, а займається ними фрагментарно та несистемно, то і розбудова системи стратегічних комунікацій сама по собі не дозволить успішно протидіяти негативним інформаційно-психологічним впливам і не забезпечить стійкість системи публічного управління.

Список використаних джерел

1. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л. Доценко. – СПб.: Речь, 2003. – 304 с.
2. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. Посіб. / [В. М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева та ін.]; за заг. Ред. Є. Д. Скулиш. – К., 2010.
3. Щербина В. Н. Сетевые сообщества в ракурсе социологического анализа: Опыт рефлексии становления «киберкоммуникативного континуума» / В.Н. Щербина. – Запорожье : Просвита, 2001. – 228 с.\

ЛИХОВІДОВА ІРИНА ЕДУАРДІВНА

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РЕФОРМУВАННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ – ЗАПОРУКА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Одним із варіантів розвитку підприємництва та держави є залучення інвестиції. Для інвесторів цей напрямок заробітку стає поширеним завдяки діджиталізації та розвитку багатьох інфраструктур. В свою чергу, розвиток корпоративних облігацій і законодавче регулювання додає надійності та гарантій ринку українського капіталу, а також закріплює ефективний захист прав власників облігацій.

Так, угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони передбачено необхідність приведення чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері фінансових послуг, корпоративного управління та діяльності компаній. Відповідно до зобов'язань, передбачених даною Угодою, до національного законодавства України в зазначених сферах повинно бути імplementовано ряд актів Європейського Союзу, а саме: Директива ЄС № 2014/65/ЄС від 15 травня 2014 року про ринки фінансових інструментів (MiFID II); Регламент Європейського Парламенту та Ради № 600/2014 від 15 травня 2014 року про ринки фінансових інструментів (MiFIR); Регламент Європейського Парламенту та Ради № 648/2012 від 4 липня 2014 року про позабіржові похідні інструменти, центральних контрагентів і торгівлі репозитарії (EMIR); Директива № 98/26/ЄС від 19 травня 1998 року про остаточність розрахунків у платіжних системах та системах розрахунків у цінних паперах (Settlement Finality Directive); Директива № 2002/47/ЄС від 6 червня 2002 року стосовно механізмів застосування фінансової застави (Financial Collateral Directive) [5].

Тому, з метою адаптації положень даних актів ЄС до реалій України та з врахуванням усіх особливостей українського ринку було розроблено та прийнято 19 червня 2020 року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» (далі – Закон), який регулює відносини, що виникають під час розміщення та обігу цінних паперів, укладення й виконання деривативних контрактів та правочинів з ними. Даний Закон створює нормативні передумови для повноцінного функціонування та подальшого розвитку ринків капіталу в Україні та сприяє розбудові інфраструктури товарних ринків, забезпеченню їх відкритості та ефективності. Законом передбачено врегулювання питань функціонування ринків деривативних (похідних) фінансових інструментів, функціонування ринків капіталу та організованих товарних ринків, а також розбудови їх інфраструктури, забезпечення захисту прав власників облігацій, зокрема, шляхом передбачення інституту зборів власників облігацій та колективного представника власників корпоративних облігацій, у відповідності до найкращих світових практик [5].

В редакціях даного Закону 01 липня 2021 року набрали чинності Закони України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та «Про товарні біржі», а також внесено відповідні зміни до низки інших законодавчих актів України, зокрема до Цивільного, Господарського і Кримінального кодексів, Кодексу України з процедур банкрутства, Законів України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про акціонерні товариства», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», «Про інвестиційну діяльність» та значної кількості інших законодавчих актів України.

Окрім того, 01 липня 2021 року набрали чинності Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) «Про затвердження Вимог до договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами», «Про затвердження Вимог (правил) щодо здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами» та «Про затвердження Положення про провадження професійної діяльності на ринках капіталу – діяльності з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю» [3].

Таким чином, в Україні запроваджено нову структуру ринків капіталу, який складається з фондового ринку, ринку деривативів та грошового ринку і поділяється на організований та поза організований ринки. Відповідно до кращих міжнародних практик, на зміну фондових бірж запроваджено два види ринків – регульований ринок із більш жорсткими вимогами, який забезпечує централізоване вчинення та виконання правочинів, і менш врегульований ринок альтернативних торговельних майданчиків: багатостороннього торговельного майданчика та організованого торговельного майданчика. При цьому, всі оператори ринку мають бути ліцензовані НКЦПФР. Іноземні особи також вправі подавати документи й отримувати таку ліцензію, що має зробити український фондовий ринок відкритим для конкуренції [1].

Крім того, розширено перелік фінансових інструментів шляхом віднесення до них інструментів грошового ринку, а також доповнено види цінних паперів, серед яких депозитні сертифікати банків, зелені облигації, опціонні сертифікати, депозитарні розписки тощо. Також, перейменовано облигації підприємств в корпоративні облигації та доповнено їх перелік конвертованими корпоративними облигаціями [1]. До них відносяться облигації, емісія яких здійснюється акціонерним товариством, та передбачає зобов'язання емітента з виплати доходів, погашення облигацій шляхом конвертації таких облигацій на відповідну кількість акцій цього ж емітента або шляхом виплати номінальної вартості такої облигації за вибором власника такої облигації, у порядку, передбаченому проспектом (рішенням про емісію цінних паперів).

Відтепер, якщо у статутному капіталі акціонерного товариства – емітента корпоративних облигацій є корпоративні права держави, то рішення про конвертацію облигацій в акції такого товариства прийматиметься з урахуванням Закону України «Про управління об'єктами державної власності». Емітент конвертованих корпоративних облигацій зможе здійснювати емісію виключно іменних облигацій. НКЦПФР визначатиме порядок емісії, обігу, погашення та скасування реєстрації випуску конвертованих корпоративних облигацій та реєструватиме їх випуск [4].

Також, відображено та закріплено відмінності між кваліфікованими і некваліфікованими інвесторами та встановлено загальні критерії визнання юридичних та фізичних осіб кваліфікованими інвесторами. НКЦПФР встановлює конкретні вимоги до кваліфікованих інвесторів та має повноваження встановлювати обмеження щодо вчинення правочинів з фінансовими інструментами для некваліфікованих інвесторів. Кваліфікованими інвесторами (з відповідними регуляторними вимогами) можуть бути міжнародні фінансові організації, іноземні держави та їх центральні банки, держава Україна та Національний банк України, професійні учасники ринків капіталу та регульованих ринків, банки та страхові компанії, юридичні особи, у тому числі створені за законодавством іншої держави, цінні папери, активи чи торгова діяльність яких перевищують відповідні межі. Некваліфіковані інвестори можуть отримати вищий ступінь регуляторного захисту [4].

Крім цього, встановлено положення про «регульовану інформацію», якими визначені вимоги щодо розміщення відомостей про емітента, інсайдерську інформацію, інформацію про власників голосуючих акцій понад порогові значення пакетів акцій, в базі даних особи, яка провадить діяльність з оприлюднення інформації. Також, встановлюються вимоги до професійних учасників ринку та встановлено контроль держави за відповідністю професійної діяльності законодавству України, доповнено опис видів діяльності, як приклад, розширено перелік надавачів інформаційних послуг та встановлено заборону використання інсайдерської інформації.

Отже, очікується, що вищезазначені зміни сприятимуть ефективному розвитку ринків похідних фінансових інструментів, розбудові торговельної інфраструктури, розширенню спектру фінансових послуг, підвищенню ефективності та надійності функціонування ринків капіталу, розвитку ринку корпоративних облигацій і створенню умов для забезпечення ефективного захисту прав власників облигацій. Це, в свою чергу, сприятиме збільшенню інвестицій в економіку України, зокрема через підвищення довіри внутрішніх та іноземних інвесторів у результаті запровадження цивілізованих та уніфікованих правил на організованому ринку [2].

Список використаних джерел

1. Васага Ю. Реформа ринку цінних паперів України [Електронний ресурс] / Ю. Васага // Юридична газета online : Всеукраїнське щотижневє професійне юридичне видання. – 2020. – № 19 (725). – Режим доступу: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/reforma-rinku-cinnih-paperv-ukrayini.html>.
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/glava-derzhavi-pidpisav-zakon-shodo-sproshennya-zaluchennya-62697>.
3. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>.
4. Офіційний веб-сайт Професійної асоціації учасників ринків капіталу та деривативів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pard.ua/uk/news/4596-ohlyad-proektu-zakonu-ukrayiny-pro-rynky-kapitalu/>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів [Електронний ресурс] : Закон України від 19 червня 2020 р. № 738-IX / Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>.

ЛУКАШ ТАРАС ВАЛЕРІЙОВИЧ

*начальник ТУ ДСА України в Одеській області,
здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНИХ ГАРАНТІЙ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Конституційний обов'язок держави щодо дотримання і захисту прав та свобод людини і громадянина полягає у створенні необхідних і достатніх умов для їх реалізації та механізму їх захисту.

Серед державних гарантій, на нашу думку, основоположне місце займають юридичні гарантії, які мають форму норми права, що передбачають у своїй сукупності правовий механізм, покликаний сприяти реалізації законів. Якісна характеристика юридичних гарантій передбачає оцінку всієї діючої системи права в цілому з точки зору повноти охоплення правовим інструментарієм усіх найбільш важливих взаємовідносин державних органів та громадян, а також громадян між собою.

Юридичні гарантії є специфічним правовим засобом забезпечення, реалізації, охорони та захисту прав людини та громадянина; першочергового значення вони набувають при практичній реалізації суб'єктивних прав

громадянина. В свою чергу юридичні гарантії поділяються на нормативно-правові та інституційні (організаційно-правові) гарантії [1].

До нормативно-правових гарантій належать норми-принципи матеріального і процесуального характеру, юридичні обов'язки, юридична відповідальність, тобто усі вимоги та можливості людини, які містяться у формі нормативно-правового акту [2, с.123].

Інституційні гарантії – це наявність інституту влади, що повинен виступати гарантом.

У науковій літературі висловлюється думка, що елементами системи є політико-правові, соціально-економічні, матеріально-технічні, ідеологічні та інші умови для реалізації, охорони та захисту встановлених чинним законодавством прав та свобод людини та громадянина на основі визнання та дотримання цих прав і свобод, поваги до них і нетерпимості до їх порушення.

В складі інституційного забезпечення визначають інституційно-організаційне забезпечення; правове забезпечення; ідеологічне забезпечення; ресурсне забезпечення [3, с. 92]. Схожість цих елементів зумовлена єдністю мети, взаємозалежністю та взаємним впливом. Постійний зв'язок цих елементів створює взаємодіюче середовище забезпечення прав і свобод.

Згідно із системно-організаційним аспектом головний зміст соціальної структури створюють соціальні інститути, насамперед економіка, політика (держава), наука, освіта, сім'я, зберігаючи і підтримуючи наявні в суспільстві відносини і зв'язки. Ці інститути нормативно регулюють, контролюють і спрямовують поведінку людей у життєво важливих сферах, а також визначають стійкі, регулярно відтворювані їхні рольові позиції (статуси) у різних типах соціальних організацій.

Інститут забезпечення прав і свобод людини та громадянина – це уповноважений суб'єкт (державний орган, орган місцевого самоврядування, інститут громадянського суспільства), що виник у відповідь на потреби реалізації, охорони та захисту порушених прав і свобод людини і громадянина та який за допомогою спеціальних механізмів бере участь у забезпеченні прав і свобод людини.

Основними інституційними гарантами прав і свобод людини й громадянина, за Конституцією України, є Верховна Рада України, яка виключно законами України визначає права і свободи людини й громадянина, гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадян (ст. 92); Президент України (ст. 102); Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Зокрема, Кабінет Міністрів України вживає заходи щодо забезпечення прав і свобод людини й громадянина (ст. 116); місцеві державні адміністрації, які на відповідній території забезпечують додержання прав і свобод громадян (ст. 119); суди, які захищають права і свободи людини й громадянина (ст. 53); Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (ст. 55); органи місцевого самоврядування (ст. 143); адвокатура, яка діє для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах (ст. 59); політичні партії і громадські організації, які здійснюють і захищають права й свободи громадян, що об'єднуються у них (ст. 36); міжнародні судові установи та відповідні органи міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна (ст. 55).

У той же час, не зважаючи на ґрунтовну систему різних інститутів та інституцій на різні рівнях публічного управління в Україні, які є гарантами прав і свобод людини в Україні, статистика звернень до міжнародних інститутів громадян України свідчить про їх не високу ефективність.

Така ситуація стала приводом для обговорення щодо запровадження системи громадського контролю за функціонуванням та діяльністю органів публічної влади, яка б відповідала запитам та очікуванням сучасного суспільства, та могла замінити державні гарантії у визначених законом випадках. На наш погляд, саме під час реформ, які наразі в активній фазі в Україні, можливо вирішити форму та сутність такого громадського контролю.

Список використаних джерел

1. Бородін І. Л. Юридичні гарантії прав людини і громадянина в Україні / І. Л. Бородін, І. Г. Близнюков // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2020. – № 4. – С. 34-40. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npna_u_2020_4_6.
2. Рабінович П. М. Права людини і громадянина: навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2004. – 464 с.
3. Нерсесянц В. С. Юриспруденция. Введение в курс общей теории права и государства. Москва, 1997. 288 с.

МАРУЦАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри державознавства, права і євроінтеграції
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ – ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Існуючий соціально-економічний стан країни вимагає ефективних механізмів прискорення темпів розвитку національної економіки. Існуючі методи і форми управління функціонування економіки є малоефективними й витратними. Необхідний пошук більш діючих інструментів державного регулювання економіки.

Світова фінансово-економічна криза 2008 року та втрата ілюзій відносно приватної власності за роки незалежності України безперечно свідчать про необхідність державного регулювання економіки. Одним їхніх таких регуляторів є державна власність. Негативне відношення до неї і триваюча її приватизація за підсумками останньої не свідчать про те, що вдалося добитися ефективного вкладення державної власності у розвиток економіки. Скоріше навпаки. Приватна власність не заповнила економічні втрати, які понесла країна з 1990 року.

Разом з тим мова йде не про захист державної власності, а про її ресурсне перетворення, яке могло б стати локомотивом соціально-економічного розвитку. Зберігати існуючу державну власність заради її самої безглуздо. Важливо мати об'єктами державної власності ті, які забезпечують ефективний розвиток економіки. У такому випадку державна власність може стати генератором економічного розвитку.

Ефективна державна власність можлива при наявності ефективної системи управління. У сучасних умовах не настільки важливо хто власник, а хто ефективний керуючий цієї власністю.

Управління займає важливе місце в структурі державного регулювання у сфері економіки, в наслідок того, що управління дає можливість заздалегідь збалансувати вплив суспільства на систему ринкового господарства, що накладає свій відбиток на економіку в цілому.

Використання управління дає можливість ще до процесу розвитку ситуації розмістити суб'єктів господарської діяльності так, щоб добитися поставленого результату. Причому, можна змодельювати різноманітні види взаємодії елементів управління на процес або відношення та вибрати оптимальний варіант. У даному випадку важливо підкреслити, що йдеться не про суб'єктивну людську діяльність по управлінню ринкового господарства, а про об'єктивну діяльність людини, що складається по взаємодії або створенню умов для прояву економічних законів у певному спрямуванні. Усе це в конкретній дійсності призводить до такого явища, яке можна назвати плановим управлінням. Планове управління – це синтез різних елементів управління, що виступають як єдине явище, де визначальним елементом є планування. Оскільки планомірність є невід'ємним елементом управління, то його метою є вплив на систему управління в цілому, який максимально ефективно діяв би на процеси та відношення, які виникають у процесі функціонування ринкового господарства.

Важливим моментом економічних відносин і власності є взаємозв'язок управління з режимами власності: права оперативного управління і права господарського ведення, на що спираються державний і продержавний сектор економіки. Дані режими є формами управління державною власністю з боку суб'єктів господарської діяльності. У зв'язку із цим планування може мати різні можливості впливу на господарську діяльність і на відносини планової діяльності між органами господарського управління та суб'єктами господарської діяльності.

Управління в державному секторі більш публічно, оскільки окремі підприємства групуються в галузі, управління якими здійснюють центри господарських систем. Вони управляють економічно і юридично відокремленими структурами, а тому їх відношення повинні будуватися виключно на правовій основі. Тому й управління в цій системі набуває правового характеру.

Розвиток економіки потребує нових форм свого розвитку. Зупинимось на деяких інноваційних формах державного управління, які характерні для ринкової економіки та можуть забезпечити її сталий розвиток.

Такою формою управління є зобов'язальне планування. Таке управління припускає, що сторони в ньому виступають як соціально рівні партнери. У відносинах, інтереси сторін поєднуються через їх погодження. Тому в основі їх відносин лежить плановий договір, де предметом виступають не передача майна іншій особі, дарування та інше, а виконання планового завдання або планових показників. Але в даному випадку досягається консенсус між інтересами держави та суб'єкту господарської діяльності. З одного боку, держава (або його орган) шляхом договору надає правову чинність своїм діям, роблячи їх обов'язковими, але погодженими, а з іншого боку, плановий договір, захищає суб'єкта господарської діяльності від свавілля держави.

Одним з варіантів вдосконалення державного регулювання соціально-економічних процесів є економічне налагодження.

Економічне налагодження не припускає різкої зміни державного регулювання. Як засіб впливу, вона пропонує пошук вузьких місць в економіці. Слабка ланка піддається зміні, але не сама по собі, а у зв'язку з іншими примикаючими до неї елементами. Після того, як слабкий елемент починає функціонувати більш-менш нормально, наладці піддається той елемент, який на економіку виявляє найбільш негативний вплив. І так поступово по всьому ланцюгу. У підсумку весь механізм починає працювати більш-менш злагоджено.

МАРУЩАК ОЛЕНА ІВАНОВНА

аспірант Одеського регіонального інституту державного управління

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На теперішній час як практикуючі юристи, так і науковці дедалі все частіше піднімають питання щодо необхідності законодавчого введення так званої «фінансової відповідальності». Діюче законодавство містить неодноразові приклади, коли на юридичних осіб покладаються грошові санкції за порушення тих чи інших норм, зокрема податкових. Трансформація системи фінансово-правового регулювання та інтенсивний розвиток фінансового законодавства в Україні зумовили формування значного законодавчого масиву, в якому закріплено підстави відповідальності, санкції за порушення фінансово-правових норм і визначено процесуальний порядок застосування цих санкцій [1, с. 140]. Формування зазначеного нормативного масиву відбувалося за різними напрямками. По-перше, як на рівні законів, так і підзаконних нормативних актів. По-друге, ці норми отримували різне галузеве закріплення: було встановлено кримінальну відповідальність за ухилення від сплати податків, нецільове використання бюджетних коштів; до Кодексу про адміністративні правопорушення було включено окремі статті, які передбачають адміністративну відповідальність за порушення фінансового законодавства.

Однак і дотепер науковці і практики мають протилежні погляди з цього питання: від визнання фінансово-правової відповідальності окремим видом юридичної відповідальності до повного заперечення наявності цього виду юридичної відповідальності. На думку М.П.Кучерявенка [1, с. 229] відповідальність за порушення

фінансового законодавства слід розглядати як комплексну категорію, яка включає відносно відокремлені блоки, залежно від інституційної належності фінансово-правових норм, що порушуються під час вчинення протиправного діяння в сфері фінансової діяльності держави. Такими блоками, зокрема, є відповідальність за порушення податкового законодавства. Кожен із зазначених елементів має специфіку, зумовлену характером відносин у окремих сегментах фінансової діяльності. Але разом з тим їм усім притаманні обов'язкові ознаки, властиві юридичній відповідальності в цілому [2, с. 140].

Розглядаючи проблему правової природи відповідальності за порушення фінансового законодавства, слід визначити її співвідношення з іншими видами юридичної відповідальності.

Конституційною нормою (п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України) встановлено, що виключно Законами України визначають засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них. Це положення має особливе значення з урахуванням частини 1 статті 61 Конституції України: «ніхто не може бути двічі притягнутий до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення». Таким чином, у п. 17.1.9. ст. 17 Закону 2181 законодавець безпосередньо відокремлює штрафні санкції (штраф) за порушення податкового законодавства від адміністративної відповідальності, а відповідальність за порушення податкового законодавства в такому випадку треба визнати елементом окремого виду юридичної відповідальності, а саме відповідальності за порушення фінансового законодавства.

Слід зазначити, що відповідальність за порушення податкового законодавства виступає як форма реалізації державного примусу, що виникає в разі вчинення порушення приписів фінансово-правових норм і полягає в застосуванні спеціально уповноваженими державними органами до правопорушника передбачених законом санкцій. Проаналізувавши кримінальну, адміністративну та інші галузі законодавства, якими передбачена відповідальність суб'єктів, які ведуть господарську діяльність, можна виділити основні підстави відповідальності за порушення фінансового законодавства.

Безпосереднім об'єктом податкових правопорушень виступають конкретні відносини, на які посягає правопорушник. Прикладами таких об'єктів слід вважати встановлений порядок ведення податкового обліку, правильність нарахування та своєчасність внесення до бюджетів сум податків і зборів або порядок здійснення операцій з активами, які перебувають у податковій заставі.

Законодавче закріплення застосування штрафних санкцій до юридичних осіб за порушення податкового законодавства зумовлює потребу розгляду питання щодо правової природи цих санкцій. Ю.П.Битяк [2, с. 216] відзначає, що для підвищення ефективності законодавства про адміністративну відповідальність юридичних осіб слід чітко визначити загальні засади такої відповідальності та встановити механізм притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності. Оскільки на сьогодні Кодекс про адміністративні правопорушення України не визнає юридичних осіб суб'єктами адміністративних правопорушень, то потрібно з'ясувати важливе теоретичне й практичне питання щодо належності штрафних санкцій, які застосовують до платників податків, – юридичних осіб до певного виду юридичної відповідальності.

Визнаючи фінансову відповідальність самостійним видом юридичної відповідальності, фахівці вказують на головну її особливість, яка полягає в тому, що крім штрафних санкцій, вона передбачає й правовідновлювальні санкції, які стимулюють виконання фізичними та юридичними особами обов'язків, передбачених фінансовим (податковим) законодавством, а також забезпечують компенсацію шкоди, завданої державі в результаті їхньої протиправної поведінки.

Враховуючи викладене можна зробити висновок, що законодавець в цілому забезпечив безпеку фінансової системи держави шляхом введення в дію як класичних складів правопорушень, передбачених адміністративним та кримінальним законодавством, так шляхом застосування «фінансової відповідальності». Однак останнє явище потребує більш детального обґрунтування як в конституційних нормах, так і в галузевих нормативних актах.

Список використаних джерел

1. Фінансове право України: Навчальний посібник: За заг. ред. д.ю.н., проф. Шкарупи В.К.- Київ: «Істина», 2007. – 148 с.
2. Административное право Украины. – 2-е изд., перераб. и доп. А37 [Учебник для студентов высш. учеб. заведений юрид. спец./ Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гарашук и др.; Под ред. проф. Ю.П. Битяка. – Харьков: Право, 2003. – 576 с

МІНАКОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ СУДОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ УКРАЇНИ

Одним з найбільш важливих завдань судового адміністрування діяльності судів є забезпечення надання якісних судових послуг через яке гарантується конституційне право громадян щодо доступу до правосуддя.

І. В. Назаров визначив судову систему як систему спеціальних державних органів – судів, які є носіями судової влади, створені для задоволення потреби у розгляді та вирішенні правових спорів, мають загальні завдання, принципи організації й діяльності, відповідають рівню соціально-економічного розвитку суспільства [1, с. 24].

Однак, продовжуючи розроблення зазначених положень, науковець зауважив, що «судова влада не повинна асоціюватися лише із судовою системою, а суди – це не єдині органи судової влади. Судова влада

здійснює не тільки правосуддя, тому до її складу мають входити як уся судова система й суддівський корпус, так і апарати судів, будинки, у яких суди розміщуються, елементи суб'єктів організаційного та ресурсного забезпечення» [1, с.30].

Слово «кадри» походить від французького «cadres», що означає «рама» або «рамка». Кадрове забезпечення визначається як комплекс дій, спрямованих на пошук, оцінювання і встановлення заздалегідь передбачених стосунків з робочою силою як в самій компанії для подальшого просування кар'єрною драбиною, так і поза її межами для нового найму тимчасових або постійних робітників.

В судах всіх рівнів проходять службу та працюють три категорії кадрів – судді, державні службовці – працівники апарату та технічний персонал (персонал з обслуговування).

Судді судів в сукупності складають суддівський корпус. Це основа кадрового складу будь-якого суду. На жаль, сучасний стан забезпечення судової системи знаходиться у критичному стані. У випадку суддівського корпусу, такий стан обумовлений відсутністю на протязі двох років працюючого кваліфікуючого органу – Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Проте, кадрова загроза функціонування судової системи, зокрема суду, існує в зв'язку із значним відтоком працівників апаратів суддів. Незадовільний стан фінансування судова система відчуває вже другий рік поспіль. У 2020 році обсяги фінансування задовольняли потреби лише на 50-60%. Коли у жовтні 2020 року був опублікований проект бюджету на 2021 рік, стало зрозуміло, що вирішення цього питання у наступному році не варто очікувати.

Новий бюджетний рік було розпочато з кредиторськими заборгованостями судів та дефіцитом елементарних товарів, необхідних для організації здійснення правосуддя, як-то поштові марки, конверти, папір тощо. Обсяг видатків для місцевих та апеляційних судів не тільки не збільшено, а навпаки зменшено на 4,31%.

Вища рада правосуддя констатувала, що рівень задоволення потреби судів у фінансових ресурсах на цей рік становить 38,4%, що є найменшим показником, починаючи з 2017-го – 79,1%, 2018-й – 77,9, 2019-й – 69,5, 2020-й – 64,4% [5].

Повідомлення судів про припинення відправки поштової кореспонденції та дефіцит коштів для виплати заробітної плати працівникам апарату охопила майже усю територію України. Компенсація дефіциту коштів здійснюється через наближення лише по основним виплатам, але в цілому проблема не вирішується щодо відновлення якісного судового адміністрування.

Необхідно звернути увагу, Є. Маслов під управлінням персоналом розуміє системний, планомірно організований вплив за допомогою взаємопов'язаних організаційних, економічних та соціальних заходів на процес формування й перерозподілу робочої сили на рівні підприємства, на створення умов для використання трудових якостей працівників з метою забезпечення ефективного функціонування підприємства та всебічного розвитку зайнятих на ньому працівників [4, с. 24]. Це твердження є найбільш близьким до визначення поняття «управління персоналом суду».

Законодавчо закріплюється, що керівник апарату суду призначає на посаду та звільняє з посади працівників апарату суду, застосовує до них заохочення та накладає дисциплінарні стягнення. Добір працівників апарату суду здійснюється на конкурсній основі. В апаратах судів загальної юрисдикції можуть створюватися управління, відділи, що здійснюють свої функції на підставі положення про відповідні управління, відділ, затвердженого керівником апарату відповідного суду.

Проте, вищезазначена ситуація у кадровому забезпеченні судів свідчить про слабкість та не зваженість законодавчо визначених засад добору та перебування на державній службі у апаратах суду, зокрема, у випадку значного недофінансування системи судового адміністрування. Вказане впливає не лише на кадровий потенціал судової системи, але на якість надання судових послуг громадянам.

На теперішній час, професійна спільнота в судовій системі застерігає, що в судах взагалі складно буде якісно організувати умови для здійснення правосуддя з огляду на відтік кваліфікованих кадрів та відсутність бажаних прийняти на себе обов'язки та обмеження щодо проходження державної служби, встановлені Законом України «Про державну службу», з урахуванням заробітної плати у сумі 4830 грн [5].

Не отримання учасниками судових справ процесуальних документів суду, збільшення часу розгляду справ та перенесення слухань на тривалий проміжок часу – все це зумовлено недостатньою чисельністю суддів, неупорядкованою кількістю апаратів судів, та відсутністю можливості належного матеріально-технічного забезпечення суду, організаційного забезпечення правосуддя та забезпечення фінансових гарантій незалежності суддів та працівників апаратів.

Тривалість розгляду судових справ, якість судових рішень, контроль за виконанням судових рішень – стан цих показників характеризує спроможність держави забезпечити конституційні гарантії кожної людини на відновлення порушених прав та свобод, а тому критичність ситуації неминує вплине і на економічний, і соціальний стан країни.

Одним із варіантів покращення судового адміністрування, нами вбачається у скорішому впровадженні Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційна системи.

Список використаних джерел

1. Назаров І. В. Судові системи країн Європейського союзу та України: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец.12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / І. В. Назаров. – Харків, 2011. – 39 с.
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 11.05.2004 № 1402-VIII. Офіційний вісник України. 2016 р., № 56, стор. 9, стаття 1935.
3. Безнасок А.С., Рустамов Х.У. Судебная власть: Учебник для вузов. – М. – 2002. – С. 30.
4. Маслов Е. В. Управление персоналом предприятия : учебное пособие / Е.В. Маслов; под ред. П. В. Шеметова. – М. : ИНФРА-М; Новосибирск : НГАЭиУ, 1999. – 312 с.
5. Сайт Вища рада правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/>

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ НАБОРІВ ВІДКРИТИХ ПУБЛІЧНИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Наприкінці ХХ ст. уряди передових країн світу започаткували ряд реформ щодо покращення діяльності органів державної влади та публічного управління. В умовах нових реалій виникає потреба заміни застарілих бюрократичних процедур на клієнтоорієнтовані якісні публічні послуги. Дана тенденція призводить до трансформації мети публічного управління – з мінімальними витратами наявних ресурсів, часу та докладених зусиль досягти максимальної корисності, ефективності, дієвості та результативності [3].

Починаючи з 2014 року і по сьогодні в Україні тривають незворотні процеси однієї із наймасштабніших реформ – реформи децентралізації. Дана реформа передбачає поступову передачу повноважень, функцій та фінансів на їх реалізацію, відповідальності за їх виконання від органів центральної влади до територіальних громад [4]. Підставою даних структурних змін є першочергова зацікавленість у результаті, пріоритизація цільових програм, покращене орієнтування в локальних проблемах, умовах та потребах, що слугує ефективнішому використанню коштів місцевими громадами. Об'єднання територіальних громад передбачає утворення адміністративних центрів, представницьких посад та керуючих органів із наданням відповідних повноважень. Даний перехід від вертикального управління гілок влади до децентралізованої моделі самокерування органами місцевого самоврядування спричиняє утворення вимушених горизонтальних зв'язків координації, комунікації та каналів обміну інформацією для задоволення загальних потреб.

В жорстоких конкурентних умовах існування відкритих систем виникає гостра потреба у моделях точної оцінки спостережень та явищ, виокремленні загальних об'єктивних показників поточного стану внутрішніх та зовнішніх об'єктів, вчасності прийняття на їх основі вірних управлінських рішень. Відповідно до теорії прийняття рішень, існують три типи моделей: прийняття рішень в умовах визначеності, прийняття рішень в умовах ризику, прийняття рішень в умовах невизначеності [1]. Вибір керівником доцільної стратегії використання обмеженого кола наявних ресурсів передбачає оцінку ймовірностей виграшів різних гілок альтернативних рішень [2]. В умовах повної невизначеності відносно можливості реалізації кожного із шляхів вирішення задачі, її обов'язковою умовою завжди є об'єктивна дійсність, природа поточного стану. У людині як біологічного організму право на помилку є беззаперечним, адже у такий спосіб теж формується його досвід. Але у керівника підприємства, директора навчального закладу чи лікувально-діагностичного центру бажаним є уникнення помилок під час прийняття рішення. Адже його прогнози суб'єктивні, повільні та схильні догодити власному ёго чи безпосередньому керівництву.

В умовах цифрової трансформації економіки, підставою прийняття доцільного, ефективного управлінського рішення може виступати підхід управління DataDriven, що спирається не на інтуїції та особистому досвіді керівника, а базується виключно на аналізі даних та цифр. Дана методика передбачає не тільки збір, але й розуміння суті цих даних, ступені кореляції вхідних параметрів на результуючі показники прогнозованої моделі управлінського рішення. Динамічний перманентний процес збору й аналізу інформації потрібен для отримання надійної та структурованої системи знань, що допоможе розробляти належні реакції на ситуаційні запити та стратегічні заходи [3].

Процес збору інформації передбачає наступні процедури:

- Пошук розпорядника
- Оцифровка джерел інформації
- Визначення розмірності
- Фіксація показників (метрик)
- Збір даних
- Очищення наборів даних
- Структурування інформації
- Перевірка достовірності

Однією із провідних безкоштовних систем порталів управління даними із відкритим програмним кодом є платформа **CKAN** (Comprehensive Knowledge Archive Network), що дозволяє збір (харвестинг), публікацію, каталогізацію, зберігання та доступ до опублікованих ресурсів наборів даних за допомогою прикладного програмного інтерфейсу (Application Programming Interface, API) [5]. Дана система управління даними використовується в основі більшості порталів відкритих публічних даних як світових, так і європейських країн, має деревоподібну структуру, що дозволяє побудову ієрархії порталів із подальшим автоматизованим вертикальним обміном інформаційними наборами між ними: рух інформації від розпорядників управління чи департаменту, до місцевих, обласних, регіональних, державних, континентальних, світових порталів. Наведена децентралізація дозволяє розробляти власні додатки до порталів, графічне оформлення елементів інтерфейсу, водночас проводити оперативну модерацію наборів та користувачів, контроль за дотриманням періодичності публікації та оновлення інформації, завантажити інформацію підпорядкованих розпорядників та вивантажити дані структурних одиниць на вищий рівень і при цьому не розгубитись серед незліченої кількості наборів зовнішніх організацій.

Але різноманітність виконавчих органів, комунальних установ, організацій та закладів призводить до необхідності стандартизації:

- кодування інформаційних наборів;
- переліку ресурсів набору (файлів набору);
- последовності, переліку та назв полів ресурсу;
- типів даних полів;

формату запису різнотипних полів;
форматів файлів зберігання даних.

Централізована розробка відповідальним органом рекомендацій [6] інформаційних моделей, форматів, словників та структур наборів надають можливість виконання наступних кроків використання інформації:

ідентифікації наборів;
дотримання структур;
групування;
фільтрації;
агрегації;
валідації;
візуалізації.

Табличне, структуроване представлення даних є звичним, підходить до зберігання та обробки. Але на практиці при порівнянні експертами великої кількості вхідних параметрів неможливо опрацювати одночасно понад 7-9 об'єктів. Графічні форми, колір, текстура, площа, порядок накладання об'єктів можуть нести додаткове смислове навантаження, надаючи можливість одночасного опрацювання та порівняння більшої кількості даних [7]. Дані методи покладені в основу створення дашбордів – інструментів інтерактивної візуалізації та аналізу, коли редактором картинки є його безпосередній користувач – аналітик.

В епоху конкуренції, глобалізації та цифровізації світових економік, людство відчуває прискорення зростання інформаційного навантаження. Прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування в умовах величезних інформаційних потоків та раціонального розподілу наявних комунальних ресурсів набувають стратегічного значення – беззаперечною умовою досягнення спільних цілей та благ територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Павлов А.А., Штанькевич А.С. Доповідь VI міжнародної школи-семінару «Теорія прийняття рішень» – Эффективное принятие решений при плохо согласованных и ограниченных экспертных суждениях. Ужгородський національний університет; Дата проведення: 03.10.2012
2. Старченко Г. В. Управління проектами: теорія та практика : навч. посіб. / Г. В. Старченко. – Чернівці : видавець Брагинець О. В., 2018. – 306 с. ‘
3. Пігарєв Ю.Б., Костенюк Н.І. Діджиталізація публічного управління як чинник цифрової трансформації України. Актуальні проблеми державного управління № 2(83)-2021
4. <https://cost.ua/698-detsentralizatsiya-korotko-pro-holovne/>
5. <https://en.wikipedia.org/wiki/CKAN>
6. <https://data.gov.ua/pages/835-rec-index>
7. <https://socialdata.org.ua/manual/manual5/>

ПЛАВНИЦЬКА МАРИНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОКРЕМИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

За роки незалежності України було прийнято велику кількість нормативно-правових актів щодо запобігання та протидії корупції, сформовано розгалужену мережу антикорупційних органів, але констатувати значні досягнення в цій сфері ще зарано. Так, дійсно, згідно з даними міжнародної організації Transparency International, за результатами 2020 року показники Індексу сприйняття корупції (CPI) в нашій країні покращилися, бо у порівнянні з 2019 роком зросли на 3 бали. Україна отримала 33 зі 100 можливих балів і у рейтингу країн світу посіла 117 місце зі 180 [2]. Однак, і такої суми балів для країни, яка будує дійсно міцну, демократичну, європейську державу вкрай недостатньо, а регулярні повідомлення ЗМІ свідчать, що рівень корупції в Україні, на жаль, залишається занадто високим. Саме тому вивчення та подальше впровадження в Україні досвіду провідних країн світу щодо побудови організаційно-правових засад запобігання корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією не втрачає своєї актуальності.

Порівняльний огляд різних типів спеціалізованих антикорупційних органів, проведений за даними наукової літератури, дає можливість виділити три моделі інституцій, що існують в європейських країнах: 1) багаточільові органи з правоохоронними повноваженнями та профілактичними функціями (наприклад, Спеціальна служба розслідувань Литви; Бюро із запобігання і боротьби з корупцією Латвії); 2) інститути запобігання корупції, розроблення політики і координації дій (Центральна служба із запобігання корупції Франції, Комісія з координації діяльності у сфері боротьби проти корупції Болгарії та ін.); 3) служби боротьби проти корупції, що діють у структурі кримінального судочинства та є правоохоронними органами (наприклад, Центральне управління боротьби проти корупції Бельгії; Національне управління з розслідування і кримінального переслідування злочинів у сфері економіки і навколишнього середовища Норвегії; Департамент внутрішніх розслідувань Німеччини; Спеціальна прокурорська служба з припинення економічних злочинів, пов'язаних з корупцією Іспанії; Національний антикорупційний директорат Румунії) [4-6].

Слід відзначити, що значних успіхів на шляху боротьби з корупцією досягли Латвія, Литва та Естонія. Ці країни Балтії довели, що результати антикорупційних реформ передусім залежать від наявності політичної волі можновладців долати корупцію [2]. На думку окремих авторів, наприклад Р. Мініч, навіть створення розгалуженої мережі антикорупційних органів не забезпечує гарантованого викоринення корупції, а успішна боротьба з нею

можлива й без таких органів. Згаданий автор наводить приклад Естонії, де обмежились програмою «Відверта держава», яка включала тільки декілька міністерств, але цього виявилось достатньо. Проте якщо у країні корупція є досить поширеним феноменом, створення окремих антикорупційних органів необхідно, однак при умові забезпечення їх автономності. Так, наприклад, голову Спеціальної служби розслідувань Литви спільно призначають президент і парламент, звідси звітувати він зобов'язаний і президенту, і парламенту. Цікаво й те, що антикорупційні органи Литви та Латвії можуть висувати пропозиції щодо перегляду законодавчих актів, якщо вважають, що там містяться корупціогенні чинники [3].

До антикорупційної правової бази Естонії належать Конституція, Кримінальний кодекс Естонії, в якому встановлена суворя відповідальність за одержання хабара, а також прийнятий у 2007 році Закон «Про боротьбу з відмиванням грошових коштів та фінансуванню тероризму». Крім того, у 2013 році в цій країні була створена Антикорупційна комісія міністрів, до якої увійшли міністр юстиції, міністр внутрішніх справ, міністр фінансів, міністр економіки та комунікацій, а також державний секретар. Метою комісії була розробка антикорупційної стратегії «Чесна держава і нагляд» [6].

Типова для багатьох країн Західної Європи спеціалізована структура антикорупційних органів створена у Франції. Крім Центральної служби із запобігання корупції в цій країні функціонують: Центральне контрольно-ревізійне управління, яке виявляє корупційні правопорушення або правопорушення, пов'язані з корупцією; Центральне управління загальної інформації; Центральне управління правової поліції; Центральне управління виконання покарань за фінансові проступки. Усі ці структури фінансуються із державного бюджету, а чинне французьке законодавство містить ряд правових актів, спрямованих на боротьбу з корупцією. Але французькі фахівці вважають, що створення спеціалізованих служб і органів боротьби із корупцією та прийняття антикорупційних законів мають розглядатися не як основна мета, а як засіб для досягнення мети [1; 6].

Досвід країн ЄС показує, що передумовою їх успішної роботи і спроможності виконувати покладені на них зобов'язання є достатнє фінансування. Тому, наприклад, у Національному антикорупційному директораті Румунії працюють не лише розслідувачі та прокурори, але й економічні та фінансові експерти, програмісти тощо [3].

Отже, незважаючи на досить розвинену законодавчу базу України в сфері запобігання та протидії корупції, існуючу мережу антикорупційних органів, тривалу антикорупційну реформу та націленість державної політики на ліквідацію цього негативного явища, стан корупції в нашій країні дотепер вкрай не задовольняє суспільство і викликає безліч нарікань. На підставі ретельного вивчення досвіду європейських країн, які досягли значних успіхів на шляху протидії корупційним проявам, в Україні доцільно встановити нові підходи до вирішення цієї проблеми та розробити дієву модель спеціалізованих антикорупційних інституцій з відповідним фінансовим забезпеченням і якісним правовим регулюванням діяльності, незалежну від політичного впливу, прозору та відповідальну. Крім того, для розробки досконалих засобів і методів протидії корупції необхідно з'ясувати причини й умови її існування та мінімізувати їх. У процесі боротьби з корупцією в нашій країні не можна недооцінювати і роль організацій громадянського суспільства та ЗМІ. Для посилення їх можливостей запобігати корупційним проявам, необхідно надати їм реальні, а не лише задекларовані, механізми контролю та впливу на діяльність органів влади.

Список використаних джерел

1. Дунай В. О., Яцик Т. П. Адміністративно-правові засади протидії корупції: іноземний досвід [Електронний ресурс] / В. О. Дунай, Т. П. Яцик // Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання ДВНЗ «Ужгородський національний університет». – 2020. – № 1. – С. 437-440. – Режим доступу : <http://par-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/1-1.pdf>
2. Індекс сприйняття корупції – 2020: результати України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Національного антикорупційного бюро України. – Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/en/open-office/biblio/sociologiya/indeks-spriynyattya-korupciyi-2020-rezultati-ukrayini>
3. Мініч Р. Боротьба з корупцією: чого вчить досвід ЄС [Електронний ресурс] / Р. Мініч // Європейська правда. – 3 липня 2018. – Режим доступу : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/07/3/7083870/>
4. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей [Електронний ресурс] / Організація економічного співробітництва і розвитку; Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії; OECD. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>
5. Скобіна І. І., Дубич К. В. Організаційно-правові засади запобігання корупції в державному управлінні [Електронний ресурс] / І. І. Скобіна, К. В. Дубич // Інвестиції : практика та досвід. – 2021. – № 8. – С. 120-126. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2021/21.pdf
6. Супрун Т. М. Зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції / Т. М. Супрун // Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). – 2017. – Вип. 2-3. – С. 199-204.

ПРОСКУРОВСЬКИЙ ЮРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
головний державний інспектор ГУ Держпраці в Одеській області*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ

У теперішній час у сучасному цивілізованому суспільстві як ніколи відчувається цінність людського здоров'я та життя. Розвиток суспільства потребує інтенсивного використання людських ресурсів для сталого росту темпів виробництва матеріальних цінностей. Водночас людські ресурси, а саме здоров'я та життя робітників потребують захисту від впливу шкідливих і небезпечних факторів під час виробництва матеріальних цінностей та благ. Кожна

людина, яка працює на користь суб'єктів господарювання (роботодавця), підпадає під дію небезпечних факторів виробництва, енергетики, починаючи від найбільш небезпечних секторів економіки, якими є промислове виробництво, і закінчуючи відносно безпечною сферою послуг.

В Україні право на безпечні умови праці гарантовано Державою та закріплено у ст. 43 Конституції України «Кожен має право на належні, безпечні й здорові умови праці» [1].

Термін «охорона праці» визначено ст. 1 Закону України «Про охорону праці» №2692-XII та уявляє собою систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності. Сфера дії Закону України «Про охорону праці» №2692-XII згідно ст. 2 поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та на всіх працюючих [2].

Законодавством в сфері охорони праці передбачено не тільки права та пільги, а й обов'язки як роботодавця так і робітника. Законом України «Про охорону праці» №2692-XII згідно ст. 13, 14 за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, а також представників профспілок, їх організацій та об'єднань винні особи передбачена дисциплінарна, адміністративна, матеріальна, кримінальна відповідальність [2]

Рисунок 1 – види відповідальності із зазначенням статей законодавчих актів, що регламентують відповідальність.

Дисциплінарна відповідальність регулюється Кодексом законів про працю [3] і передбачає такі види покарання, як догана та звільнення. Законодавством, статутами і положеннями про дисципліну, що діють у деяких галузях народного господарства, можуть бути передбачені для окремих категорій й інші дисциплінарні стягнення. Дисциплінарне стягнення застосовується роботодавцем безпосередньо за виявленням проступку, але не пізніше одного місяця з дня його виявлення, не рахуючи часу звільнення працівника від роботи у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю або перебуванням його у відпустці. Дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше шести місяців з дня вчинення проступку. До того, як накласти дисциплінарне стягнення, роботодавець повинен зажадати від винного працівника письмові пояснення. У тому випадку, коли працівник відмовляється надати пояснення, про це повинен бути складений акт за підписом посадової особи і працівників підприємства, які були свідками відмови. За кожне порушення трудових обов'язків може бути застосоване лише одне притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Адміністративна відповідальність – це відповідальність посадових осіб і працівників перед органами державного нагляду, що полягає у застосуванні до них штрафних санкцій. Умови притягнення до адміністративної відповідальності передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення. Ст. 41 КУпАП (Кодекс України про Адміністративні правопорушення) [4] передбачає, що порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів з охорони праці тягне за собою накладення штрафу на винних осіб у таких розмірах від 2 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на працівників, та від 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, а також на громадян – власників підприємств або уповноважених ними осіб.

Матеріальна відповідальність у вигляді грошової компенсації накладається на працівників і посадових осіб за шкоду, заподіяну підприємству, а також на роботодавців за порушення вимог щодо охорони праці. Загальними підставами накладення матеріальної відповідальності на працівника є наявність прямої шкоди, вина працівника (у формі умислу або недбалості), протиправні дії (бездіяльність) працівника, а також наявність причинного зв'язку між винними і протиправними діями (бездіяльністю) працівника та завданою шкодою. На працівника може бути покладена матеріальна відповідальність за наявності всіх перелічених умов, відсутність хоча б однієї з них виключає матеріальну відповідальність працівник. Розрізняють обмежену матеріальну відповідальність, повну матеріальну відповідальність, колективну матеріальну відповідальність та матеріальну відповідальність за порушення вимог охорони праці. Матеріальна відповідальність може бути покладена незалежно від притягнення працівника до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності. Матеріальна відповідальність регулюється Кодексу законів про працю України [3].

Кримінальна відповідальність за порушення правил охорони праці покладається на працівників і посадових осіб підприємств, а також на роботодавців. Поняттям «порушення правил охорони праці» охоплюється недотримання загальнодержавних, галузевих та локальних – для даного підприємства правил, інструкцій, положень та інших підзаконних актів, розроблених і прийнятих відповідно до Закону України «Про охорону праці» і Кодексу законів про працю України. Кримінальна відповідальність настає не за будь-яке порушення, а за порушення вимог охорони праці, яке створювало небезпеку для життя або здоров'я громадян, яке призвело чи могло призвести до нещасних випадків, аварій або інших тяжких наслідків. Ознаки злочину є як у діях, так і у бездіяльності, тобто у невиконанні того, що слід було робити на виконання відповідних правил, інструкцій тощо. Ступінь покарання залежить від конкретних обставин і встановлюється Кримінальним кодексом України [4].

Однак головним чинником, що впливає на посадових осіб відповідальних за безпечне ведення робіт та роботодавців є невідвертість особливого покарання за особисте порушення законодавства в сфері охорони праці та промислової безпеки, що потягло за собою шкоду здоров'ю робітника, а тем більш смерть робітника, під час виконання робітником роботи на користь суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Конституція України, zakon.rada.gov.ua
2. Закон України «Про охорону праці», zakon.rada.gov.ua
3. Кодекс законів про працю України, zakon.rada.gov.ua
4. Кримінальний кодекс України, zakon.rada.gov.ua

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр., доцент*

РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*професор кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. ю. н.*

ФОРМИ УЧАСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Проблема подолання корупції в Україні, з огляду на її актуальність, обумовила виникнення значного обсягу концепцій як стратегічного, так і локального типів, які, у тій чи іншій мірі передбачають ряд трансформацій національного правового, фінансово-економічного, інституційного та процедурного середовищ.

Практика залучення інститутів громадянського суспільства у процес запобігання корупції в органах публічної влади засвідчує безсистемність та вибірковість інтеграції постійно діючих громадських підрозділів у вертикаль публічних інститутів. Постійно діючі громадські ради створені та діють виключно при спеціальних антикорупційних установах та у складі окремих міністерств Кабінету Міністрів України. Феномен відсутності системного значення взаємодії публічного та громадського секторів у питанні запобігання корупції істотним чином негативно відображається на ефективності антикорупційних заходів, про що неодноразово відзначалось дослідниками.

На думку М. Мельника: «Рішуча позиція та системний характер антикорупційної практики – апробована досвідом багатьох сучасних держав модель викорінення корупції як явища. Національна практика, на жаль, не характеризується комплексністю підходу до залучення громадських організацій до проведення антикорупційних заходів. Поодинокі антикорупційні інституції наразі застосовуються як дорадчі інструменти та виконують консультативну роботу в державних органах. Дану практику не можна вважати достатньою, а відтак розраховувати на конструктивні наслідки теж не доводиться...» [1, с. 66]. Практика дорадчого залучення інститутів громадянського суспільства лише в межах інформаційної сфери діяльності публічних органів, фактично унеможлиблює доступ таких громадських антикорупційних формувань до процесуальних, управлінських, адміністративно-фінансових аспектів діяльності державних та муніципальних установ. На наше глибоке переконання, практика створення постійних громадських підрозділів при усіх центральних органах державної влади – це не новація, а вимога сьогодення, запорука досягнення Україною істотного поступу у процесі нейтралізації корупційної компоненти у практиці публічного управління.

Водночас, у науковій літературі відзначалось питання щодо доцільності формування підрозділів громадянського антикорупційного контролю також і при локальних органах влади [2, с. 23]. На думку Заяць Б.Р., доцільність такого заходу є невиправданою, оскільки, постійно діючий інститут громадянського антикорупційного контролю, який діє в структурі центрального органу публічної влади, маючи доступ до інформації про діяльність локальних інститутів відповідної вертикалі, де-факто виконуватиме заходи контролю і в межах відповідної місцевої одиниці, при цьому загальна ефективність такої діяльності буде значно вищою через можливість співставлення досліджуваних показників перевірки з різних за критерієм адміністративно-територіального поділу підрозділів відповідного підконтрольного органу [2, с. 27].

Водночас, маємо зауважити про формування певної системи взаємодії активної місцевої спільноти та органів місцевого самоврядування через систему адвокатури, яка набула свого бурхливого розвитку та впливу саме на місцевому рівні, рівні місцевого самоврядування. Сутність та значення адвокатури у певних завданнях співпадає з призначенням інституту громадських рад, а саме контроль та забезпечення дотримання основоположних прав,

інтересів та свобод членів територіальної громади. Тому, саме місцеві громадські організації виконують однотипні функції громадських рад при державних органах. Сам суб'єкти адвокатури сьогодні є запобіжником корупційних ризиків та суб'єктом лобювання інтересів місцевих мешканців.

Удосконалення моделі інтеграції інститутів громадянського суспільства в площину запобігання корупції потребує перегляду не лише національного законодавства чи практики функціонування органів державного управління, але й модернізації кластеру антикорупційних громадських інститутів, їх адаптацію до нових вимог у частині якості здійснюваної ними спеціалізованої діяльності в частині нейтралізації корупції у публічному середовищі. Досягнення даного результату безпосередньо залежить від якісного потенціалу персонального складу громадських антикорупційних формувань. На нашу думку, необхідним є впровадження кваліфікаційних цензів щодо відбору кандидатів на членство у вказаних громадських інститутах. Однак, разом з тим, очевидно є необхідність створення таких умов, при яких висококваліфіковані фахівці будуть мотивовані в участі у діяльності даних громадських інститутів та активно реалізовуватимуть власні навички та досвід. З цієї позиції доречним буде переглянути базис соціально-економічного забезпечення громадських антикорупційних інститутів.

Досвід Польщі та Норвегії свідчить, що приватний сектор економіки як ніхто інший зацікавлений у якісному функціонуванні публічних інститутів, оскільки присутність корупційної компоненти в реєстраційно-дозвільних та контрольно-наглядових процедурах ставить під загрозу ефективне провадження підприємницької діяльності на засадах вільного ринкового саморегулювання та добросовісної конкуренції. З огляду на вказаний аспект, саме приватні бізнес-асоціації виконують функцію фінансування поточної діяльності громадських антикорупційних інститутів. На відміну від іноземних держав, практиці яких притаманне функціонування лише декількох громадських антикорупційних організацій, чисельність аналогічних громадських формувань в Україні є істотно більшою та продовжує зростати, що обумовлює необхідність ідентифікації саме домінуючих з них, або ж запровадження процесу їх консолідації в єдину спеціалізовану структуру чи систему.

Формат інтеграції громадських інститутів у систему публічного управління, апробований функціонуванням громадських рад, вважаємо виправданим та таким, що заслуговує на подальше використання. У свою чергу, системність впровадження громадських рад як антикорупційних інститутів громадянського суспільства при центральних органах публічної влади, на наше переконання, становитиме ключовий фактор нейтралізації корупційної компоненти, особливо у сфері комплектування апаратів органів публічної влади, становлячи істотний превентивний механізм щодо виникнення корупційних ризиків у їх поточній управлінській діяльності.

Список використаних джерел

1. Мельник М. І. Влада і корупція в Україні: хто кого переборє? Національна безпека і оборона. 2000. № 5. С. 64-71.
2. Заяць Б. Р. До питання вдосконалення механізмів залучення інститутів громадянського суспільства до процесу запобігання корупції в Україні. Правові горизонти. 2020. Вип. 22 (35). С. 22–29.

РОЩІН В'ЯЧЕСЛАВ АНДРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ СТАН ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У ВІДСТОЮВАННІ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ

За оцінками фахівців в Україні ситуація із дотриманням прав засуджених в Україні все ще залишається складною.

В першу чергу мова йде про умови утримання засуджених у в'язницях, зокрема, з дотриманням санітарних норм, якості харчування, надання медичних послуг, дотримання елементарних побутових умов, перенаселеність камер та слідчих ізоляторів, погане освітлення, низька якість питної води та ін., що не відповідають міжнародним стандартам, та не лише принижують гідність людини, а іноді ставлять засуджених в нелюдські умови, що становлять загрозу для її подальшого існування.

Несприятливі умови перебування ув'язнених в місцях позбавлення волі наносять не виправдану шкоду для їх фізичного та психічного здоров'я, що стає перешкодою для їх подальшої ресоціалізації у суспільство, сприяють поширенню серед засуджених таких небезпечних хвороб, як туберкульоз та СНІД.

Не зважаючи на певні здобутки в реформуванні пенітенціарної системи України, стан більшості в'язниць та ізоляторів тимчасового перебування є незадовільним – у камерах погане опалення, наявні проблеми з вентиляцією та доступом денного світла та ін.

Численні нарікання викликає неналежне виконання працівниками пенітенціарної системи їх обов'язків, в тому числі, їх небажання реагувати на скарги засуджених та формальне ставлення до їх змісту.

До того ж, чинне законодавство не в змозі забезпечити конфіденційність подібних скарг, а тому вони дуже часто підпадають під цензуру адміністрації виправних закладів, та позбавляють засуджених реального права захисту власних прав.

Правозахисними та моніторинговими групами в Україні також фіксуються непоодинокі випадки перевищення службових обов'язків працівниками виправних закладів, а також випадки вчинення ними корупційних правопорушень.

На жаль, непоодинокими є випадки, як протиправного застосування до засуджених фізичного та психологічного насилля з боку працівників виправних закладів, так, і випадки насильства з боку засуджених по відношенню один до одного.

Наприклад, отримавши інформацію про жорстоке поводження з ув'язненими, включаючи катування та зґвалтування, Харківська правозахисна група 3 січня 2020 року провела опитування 30 в'язнів в Олексіївській виправній колонії № 25 у Харківській області. Група збрала повідомлення про випадки зґвалтування, побиття, примусової праці та вимагання грошей і направила їх до Державного бюро розслідувань з вимогою почати слідство. Представники Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради з прав людини (Офіс омбудсмена) двічі відвідали заклад того місяця і під час свого першого візиту повідомили про випадки побиття службовцями 22 ув'язнених, скутих наручниками, з застосуванням гумових палиць, що викликало садна та синці. 11 січня представники Офісу омбудсмена опитали в санчастині 12 ув'язнених. Ці 12 осіб заявили, що приблизно о третій чи четвертій годині ранку на них одягнули наручники й у спідньому потягли по вулиці до адміністративної будівлі закладу, де вони залишалися приблизно до сьомої години вечора. В'язні перебували в наручниках майже 15 годин і не отримували ніякої їжі. Також в'язні повідомили, що їх тягли по підлозі з першого поверху на другий. Повідомляли, що їхні тіла були вкриті саднами та гематомами, особливо голови, внаслідок пережитого насильства. За результатами розслідування проти працівників пенітенціарної системи було розпочато кримінальне провадження по виявленим фактам [1].

При цьому, якщо ситуація з дотриманням прав засуджених на території підконтрольній Україні є контролюванню, як з боку Уповноваженого Верховної Ради України з захисту прав людини, наглядових органів та представників міжнародних та вітчизняних громадських організацій, зокрема, Amnesty International, Human Rights Watch, Української Гельсенської спілки з прав людини та відповідно піддається коригуванню у випадках виявлення девіацій, то подібні випадки на непідконтрольних Україні територіях Кримського півострову та Сході України викликає занепокоєння правозахисних організацій у всьому світі.

Так, за даними щорічного «Звіту про дотримання прав людини в Україні у 2020 році», підготовленим Бюро з питань демократії, прав людини та трудових відносин Державного департаменту США особливо критичним є становище засуджених в Україні, що мешкають на окупованих територіях, де фіксуються випадки катувань та жорстокого поводження з засудженими.

Наприклад, за даними Кримської правозахисної групи, особи, утримувані в Сімферопольському слідчому ізоляторі, скаржились на погані санітарні умови, поламані туалети і недостатнє опалення. Затримані, що мали діагноз ВІЛ, а також туберкульоз та інші інфекційні захворювання, утримувались у єдиній камері. 7 липня Кримська правозахисна група повідомила, що троє підсудних у справі, пов'язаній з начебто членством у групі Хізб ут-Тахрір, поскаржилися на суворі умови, включно з утриманням у підвалі з забитим вікном в одному випадку і перебування 23 в'язнів у камері, розрахованій на 20 чоловік, – в іншому [1].

На території, яка контролюється самопроголошеною «Луганською народною республікою», міжнародними спостерігачами фіксуються випадки свавільного тримання під вартою без зв'язків із зовнішнім світом, вибиття свідчень під тиском та шантажем здоров'ям та життям рідних, утримання засуджених в місцях не пристосованих для цього, наприклад, підвалах багатоповерхових будівель, гаражах, промислових зонах, використання «рабської» праці засуджених, зґвалтувань, ненадання медичної допомоги, позбавлення їжі та води та ін.

За даними Доповіді підготовленої моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні за період з 1 серпня 2020 року по 31 січня 2021 року [2] українська влада не спроможна забезпечити належний захист життя й людських прав ув'язнених на територіях, розташованих близько до зони проведення операції проти очолюваних Росією сил на сході України і не змогла своєчасно евакуювати персонал і в'язнів.

Отже, все вищенаведене, вказує не лише на необхідність посилення роботи у сфері реформування вітчизняної пенітенціарної системи, а й наглядно ілюструє, що поки що, чи не єдиним реальним шансом відстояти та захистити власні права у засуджених в Україні є залучення громадськості та широкий розголос, щодо свавілля та протиправних дій з боку працівників правоохоронних органів.

А, отже, моніторинг відповідних правозахисних груп та громадських об'єднань, щодо дотримання прав засуджених в Україні має бути посилено та виведено на новий якісний рівень, в першу чергу, через залучення та інформування про наявні проблеми широкого кола громадськості, ЗМІ, Інтернет-ресурси, соціальні мережі тощо.

Список використаних джерел

1. Звіт про дотримання прав людини в Україні за 2020 рік. / Бюро з питань демократії, прав людини та трудових відносин Державного департаменту США // URL : https://ua.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/151/HRR_20_Ukr-new.pdf. (дата звернення: 22.09.2021)

2. Доповідь щодо ситуації з дотриманням прав людини в Україні за період з 1 серпня 2020 року по 31 січня 2021 року / Управління Верховного комісаріату з прав людини ООН // URL:<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/31stReportUkraine-ukr.pdf> (дата звернення: 22.09.2021)

СТЕЦЬ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КИБЕРПРОСТІР ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КИБЕРБЕЗПЕКИ

Процес цифрових трансформацій в Україні в умовах постійно зростаючих масштабів зловмисних дій в кіберпросторі повинен супроводжуватися адекватним забезпеченням кібербезпеки України від реальних та потенційних кіберзагроз. Це завдання може бути вирішене лише за умовою ефективного публічного управління в сфері забезпечення кібербезпеки.

З теорії та практики управління відомо, що ефективність управління залежить від повноти знання об'єкта управління. Це пояснюється тим, що об'єкт управління суттєво впливає на цілі, завдання, функції та структуру суб'єкта управління. Таким чином, знання об'єкта публічного управління в сфері забезпечення кібербезпеки напряму впливає на досягнення адекватного рівня кібербезпеки об'єктів захисту.

Поняття «кібербезпека» існує тільки в парі з поняттям «кіберпростір» та у вузькому розумінні характеризує безпеку саме цього різновиду просторів. Проте, відсутність загально визначених дефініцій цих понять та водночас наявність багатьох визначень, що акцентують увагу на їх різних аспектах, певна абстрактність цих визначень, у тому числі офіційних, призводить до проблем з розумінням кіберпростору як об'єкта публічного управління в сфері забезпечення кібербезпеки. Це унеможливує побудову ефективної системи публічного управління цією сферою.

Основні групи визначень кіберпростору ґрунтуються на ототожнюванні його з однією з реальностей: фізичною реальністю у вигляді інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури або віртуальною реальністю. Остання також іноді використовується як синонім віртуального простору. Кирик Т.А. вказує на факт широкого використання поняття «віртуальна реальність» як синоніма кіберпростору [3, с.90]. В найбільш розповсюдженому розумінні віртуальна реальність (віртуальний простір) протиставляється фізичній реальності (реальному простору). Приклади обох варіантів офіційних визначень терміну «кіберпростору» наведені в [1, с.8-9]. Так, визначення кіберпростору, що побудовані на основі елементів фізичної реальності, містяться в офіційних документах США, Німеччині. В офіційних документах Євросоюзу термін «кіберпростір» використовують як синонім віртуального простору, що знайшло відображення в Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [5].

Багато дослідників проблематики кібербезпеки і кіберпростору використовують у своїх визначеннях кіберпростору обидва компоненти – віртуальний і фізичний, віддаючи пріоритет першому або другому компоненту, або вказуючи на їх «рівноправність». Так, В.М. Фурашев визначив кіберпростір як форму співіснування сукупності матеріальних та нематеріальних об'єктів і процесів, спрямованих на породження, сприйняття, запам'ятовування, переробку та обмін інформацією [6, с.164]. Група авторів [1, с.10] під кіберпростором розуміють віртуальне комунікаційне середовище, утворене системою зв'язків між користувачами та об'єктами інформаційної інфраструктури, такими, як електронний інформаційний ресурс, системи й мережі всіх форм власності, керовані автоматизованими системами управління, що використовуються не лише для перетворення та передачі інформації, яка в них циркулює, з метою забезпечення інформаційних потреб суспільства, а й для впливу на аналогічні об'єкти протиборчої сторони. Кирик Т.А. в своїй монографії також вважає, що віртуальна реальність має в своїй основі складну технічну систему [3, с.19], а віртуальне завжди має деякий носій, не існує само по собі і передбачає участь людини [3, с.28]. Корисним є визначення кіберпростору в дисертації Діордіці І. В. [2, с.99]: «Таким чином, доцільно розглядати кіберпростір не просто як середовище, а як системне, комплексне середовище, яке функціонує й розвивається в результаті взаємодії суб'єктів (осіб) із технікою за певними технологіями з певними (правомірними або ж неправомірними) цілями.»

В дисертації Лук'янчук Р.В. [4, с.26] зробив акцент на людській діяльності в наступному визначенні: кіберпростір – сфера діяльності людини, яка утворена сукупністю комунікаційних каналів Інтернету та інформаційно-комунікаційних мереж, технологічної інфраструктури, що забезпечують його функціонування за рахунок людської активності. Треба відмітити, що діяльність людини в такій найважливішій сфері національної безпеки як кібербезпека, не може залишатися поза державно-управлінських впливів.

В Законі України [5] в ст.1 надана така дефініція: кіберпростір – середовище (віртуальний простір), яке надає можливості для здійснення комунікацій та/або реалізації суспільних відносин, утворене в результаті функціонування сумісних (з'єднаних) комунікаційних систем та забезпечення електронних комунікацій з використанням мережі Інтернет та/або інших глобальних мереж передачі даних. В наведеному визначенні закріплена синонімічність кіберпростору і віртуального простору та згадана фізична реальність (комунікаційні системи, електронні комунікації, мережі Інтернет та/або інші глобальні мережі передачі даних), що породжує віртуальну реальність.

Таким чином, ототожнення кіберпростору тільки з віртуальним простором або тільки з фізичною (реальною) системою, що породжує віртуальний простір, є невірним. Кіберпростір – це єдина сукупність фізичної і віртуальної компонент, віртуальний простір породжується фізичною системою (реальною системою) і не може без неї існувати. Управління віртуальною реальністю, що породжена інформаційно-телекомунікаційною інфраструктурою, неможливе в обхід цій інфраструктури (на сьогодні науково підтверджених фактів такого управління немає).

Таким чином, кіберпростір є системним об'єктом публічного управління в сфері забезпечення кібербезпеки, елементами якого є фізична підсистема, віртуальна підсистема та взаємодіюча з ними людина. Безпосереднім об'єктом публічного управління в цій сфері є фізична компонента кіберпростору, віртуальна реальність є опосередкованим фізичною компонентою об'єктом управління. З урахуванням участі людей в процесах, що відбуваються в кіберпросторі, можна визначити кіберпростір як «складна кібернетична соціотехнічна система» або «складна віртуалізована соціотехнічна система».

Список використаних джерел

1. Бурячок В. Л. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / [В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко та ін.]; за заг. ред. д-ра техн. наук, професора В. Б. Толубка. Київ : ДУТ, 2015. 288 с.
2. Діордіца І. В. Адміністративно-правове регулювання кібербезпеки України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.14. Запоріжжя, 2018. 521 с.
3. Кирик Т.А. Виртуальная реальность и ее онтологические прототипы: Монография.- Курган: Изд-во Курганского гос. ун-та, 2007.134 с.
4. Лук'янчук Р.В. Державне управління у сфері забезпечення кібербезпеки України: дис. ... канд. наук з держ.упр.: 25.00.01.Київ, 2017. 250 с.

5. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05 жовт. 2017 р. № 2163-19 // Відом. Верхов. Ради України. 2017. № 45. Ст. 403.

6. Фурашев В. М. Кіберпростір та інформаційний простір, кібербезпека та інформаційна безпека: сутність, визначення, відмінності / В. М. Фурашев // Інформація і право. 2012. № 2 (5). С.162–169.

ТАРАНЕНКО ЛІДІЯ ГРИГОРІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНО ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (далі – Основні напрями) розроблено відповідно до статті 16 Конституції України, якою визначено, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Відбувалися структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку в Україні сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості.

Ці та інші чинники, зокрема низький рівень екологічної свідомості суспільства, призвели до значної деградації довкілля України, надмірного забруднення поверхневих і підземних вод, повітря і земель, нагромадження у дуже великих кількостях шкідливих, у тому числі високотоксичних, відходів виробництва. Такі процеси тривали десятиріччями і призвели до різкого погіршення стану здоров'я людей, зменшення народжуваності та збільшення смертності, а це загрожує вимиранням і біологічно-генетичною деградацією народу України.

Винятковою особливістю екологічного стану України є те, що екологічно гострі локальні ситуації поглиблюються великими регіональними кризами. Чорнобильська катастрофа з її довготривалими медико-біологічними, економічними та соціальними наслідками спричинила в Україні ситуацію, яка наближається до рівня глобальної екологічної катастрофи.

Ефективним засобом подолання екологічної кризи має стати правове забезпечення державно екологічного захисту на основі практики застосування законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Основні напрями втілюватимуться за допомогою системи екологічного права. Правовий механізм має надати Основним напрямом чіткої цілеспрямованості, формальної визначеності, загальнообов'язковості, сприяти врегулюванню відносин у галузі екології, застосуванню превентивних, оперативних, стимулюючих і примусових заходів до юридичних та фізичних осіб щодо використання природних ресурсів та їх відходів і юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства.

Вивчення, аналіз та узагальнення практики застосування законодавства про охорону навколишнього природного середовища передбачається здійснювати у двох напрямках:

складання і затвердження екологічних нормативів природокористування (стосовно надр, ґрунтів, води, повітря, рослинності тощо); складання і затвердження комплексу еколого-економічних показників державного контролю за станом довкілля та діяльністю господарчих структур.

1) Систематизація екологічного законодавства

Систематизацію екологічного законодавства передбачається здійснювати у формі кодифікації та інкорпорації з визначенням першочергових та перспективних законів та правових актів.

2) Удосконалення правових засад управління і контролю в галузі використання природних ресурсів, охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки;

3) Правове заохочення громадян та їх екологічних об'єднань до здійснення природоохоронної діяльності;

4) Посилення еколого-правової освіти, культури і науки;

5) Розвиток ядерного законодавства.

Розв'язання екологічних проблем неможливе без широкого та активного міжнародного співробітництва.

Це зумовлено:

глобальним характером багатьох екологічних проблем;

транскордонним характером забруднення;

міжнародними зобов'язаннями України щодо охорони довкілля;

вигодами від міжнародного обміну досвідом та технологіями, можливостями залучення іноземних інвестицій.

Україна є Стороною в понад 70 міжнародних двосторонніх та багатосторонніх угодах, пов'язаних з охороною довкілля.

Виконання Україною зобов'язань, що випливають із багатосторонніх угод, вимагає приведення внутрішніх законів та нормативно-правових актів у відповідність з існуючими нормами міжнародного права та врахування існуючої міжнародної практики під час розробки нових законодавчих актів.

У найближчі роки слід очікувати значного збільшення міжнародних зобов'язань України, оскільки існує ціла низка конвенцій, приєднання до яких (а також підписання нових) мало б для України суттєве політичне значення та значно посилювало б можливості галузі охорони довкілля, використання і відтворення природних ресурсів.

Поряд з виконанням зобов'язань України, що впливають із багатосторонніх договорів у галузі охорони довкілля, в перспективному плані важливе значення має подальше розширення міжнародного співробітництва за такими напрямками:

співробітництво з міжнародними організаціями системи ООН у галузі охорони довкілля (ЮНЕП – Програма ООН по навколишньому природному середовищу, ЕЕК ООН – Європейська Економічна комісія ООН, ПРООН – Програма розвитку ООН, МАГАТЕ – Міжнародне агентство по атомній енергетиці ООН, ФАО – Організація по продовольству та сільському господарству, Центр ООН по населених пунктах, Комісія сталого розвитку, Глобальний Екологічний Фонд та інші);

співробітництво на двосторонній основі в галузі охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та ядерної і радіаційної безпеки з урядами сусідніх держав, держав – стратегічних партнерів та донорів у рамках двосторонніх угод, спільних програм тощо;

участь у регіональних природоохоронних заходах (Чорне та Азовське моря, Дніпро, Дунай, Карпати, Донбас тощо);

участь у міжнародних програмах ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, зокрема в рамках Меморандуму про взаємопорозуміння між урядами країн «Великої сімки», Європейської Комісії та України щодо закриття Чорнобильської АЕС (реалізація Плану підвищення безпеки об'єкта «Укриття», завершення будівництва нових атомних енергоблоків, які компенсують втрату потужностей Чорнобильської АЕС, проблеми радіоактивних відходів, нейтралізація перенесення забруднень повітряними та водними потоками тощо).

Список використаних джерел

1. Яцик А.В. Екологічна безпека в Україні / А.В. Яцик. – К.: Генеза, 2001. – 216 с.
- 2 Конституція України. Закон України «Про внесення змін до Конституції України». – К.: Велес, 2005. – 48 с.
- 3 Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України від 12 січня 2015 року – № 5/2015: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
- 4 Постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 року N 188/98-ВР

ФАЛЬКОВСЬКИЙ АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.ю.н., доцент*

НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЇЇ ОХОРОНИ: ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ

Актуальність теми дослідження ґрунтується на необхідності осмислення нової парадигми міжнародно-правових відносин, що склалась під впливом процесів глобалізації та інформатизації суспільства, а також пандемії, яка охопила всі країни сучасного світу. Слід також звернути увагу на те, що існує певна кількість країн світу, які при формальному визнанні норм міжнародного права, принципово не виконують їх, а іноді – і відкрито та публічно спростовують необхідність дотримання тих чи інших міжнародних норм. Культурна спадщина є частиною людського досвіду та має безпосередній вираз в матеріальній або нематеріальній формі (прикладом матеріальної культурної спадщини є відомі архітектурні споруди минулого, зокрема Боробудур в Індонезії, прикладом нематеріальної культурної спадщини є Театр Но в Японії).

Проблематика збереження нематеріальної культурної спадщини, міжнародно-правового механізму її охорони в інституційному контексті є також актуальною проблемою і для України, оскільки в нашій країні існує багато об'єктів матеріальної та нематеріальної культурної спадщини людства, що потребують захисту як на національному, так і на міжнародному рівні. Особливу актуальність проблематика захисту матеріальної та нематеріальної культурної спадщини в інституціональному контексті набуває з розширенням співпраці України з міжнародними організаціями, яку ми можемо спостерігати в наш час.

Отже, однією з найбільш важливих для сучасного міжнародно-правового дискурсу проблем є розуміння значущості охорони нематеріальної культурної спадщини та розробка її міжнародно-правового механізму захисту, забезпеченого інституційно. Культурна спадщина (як матеріальна, так і нематеріальна) в сучасному світі знаходиться під загрозою, завдяки впливу багатьох чинників – як тих, що призводять до безпосереднього знищення культурної спадщини завдяки військовим конфліктам, так і опосередкованих – наприклад, глобалізації – соціокультурного процесу, що змінює свідомість у напрямку знецінення культурної спадщини. Водночас, якщо знищення матеріальної культурної спадщини (Баміанські статуї Будди, Тетрапіліона та фасаду римського амфітеатру в Пальмірі та ін.) викликають у світової спільноти бурхливу реакцію, зникнення об'єктів нематеріальної культурної спадщини, наприклад, поступове забуття традиції поліфонічного співу, не викликає такої бурхливої реакції світової спільноти, сприймаючись як природний процес зміни культурного контексту.

Нематеріальна культурна спадщина є складовою світової культурної спадщини людства. Її охорона передбачає застосування міжнародно-правового механізму, що включає в себе норми, практику їх застосування та санкції, що можуть бути застосовані у разі порушення приписів, які їх містять. У наш час цей міжнародно-правовий механізм є вкрай недосконалим, що призводить до загрози втрати, або реальної втрати, нематеріальної культурної спадщини. Міжнародні організації, діяльність яких ґрунтується на міжнародних договорах, що передбачає добровільну згоду держав, які його підписали. Водночас, є певна категорія держав, що не підтримують співробітництво з міжнародними організаціями, діяльність яких спрямована на охорону нематеріальної культурної

спадщини. Все це робить вказаний міжнародно-правовий механізм охорони нематеріальної культурної спадщини таким, що потребує подальшого вдосконалення, а отже – глибокого наукового осмислення.

Необхідною умовою розробки та застосування ефективного міжнародно-правового механізму охорони нематеріальної культурної спадщини є його належне інституційне забезпечення.

Захист нематеріальної культурної спадщини ґрунтується на міжнародно-правовому співробітництві держав, що входять до найбільш впливової міжнародної організації, яка має розгалужену систему інституційного забезпечення своєї діяльності – ЮНЕСКО – Організація Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури (United National Educations Scientific and Cultural Organization – UNESCO).

Характеризуючи діяльність цієї міжнародної організації М.О. Баймуратов слушно зазначає: «Діяльність ЮНЕСКО здійснюється за допомогою міжнародного співробітництва, взаємодопомоги, сприяння справі миру. Вона концентрується в таких шести пріоритетних галузях: виховання, наука, культура, комунікація, соціальні науки і розвиток, мир і права людини» [1, 319-320]. ЮНЕСКО відіграє провідну роль в формуванні міжнародно-правової парадигми охорони нематеріальної культурної спадщини та складає інституційну систему її захисту. Водночас, діяльність цієї міжнародної організації, як основи інституційного забезпечення захисту світової культурної спадщини, зазнає критики з боку багатьох країн сучасного світу. Також існує приклади неефективності інституційного механізму захисту міжнародної культурної спадщини, її втрата, водночас, ці об'єкти знаходились під охороною ЮНЕСКО.

Отже, є необхідним осмислювати та знаходити новий механізм охорони нематеріальної культурної спадщини, з метою створення його гармонійної, ефективною та забезпеченою інституційно моделі.

Список використаних джерел

1. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник / М.О. Баймуратов. – Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 720 с.

ФІЛІНА ЯНА ГЕННАДІЇВНА

здобувачка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МІСЦЕ АПАРАТУ СУДУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ УКРАЇНИ

В сучасних умовах публічної дискусії щодо забезпечення незалежності судової влади, досить часто лунає питання якісного організаційно-функціонального та адміністративно-правового забезпечення судів з метою забезпечення конституційного права громадян – доступ до правосуддя. Саме у цього аспекті головна роль відведена апарату суду, на якого фактично покладено забезпечення та організацію належного рівня та доступу до правосуддя.

Розглядаючи юридичну природу апарату суду, необхідно зауважити, що в системі державних органів нашої держави поряд з терміном «апарат» для позначення аналогічних державних структур застосовуються також інші терміни, що в принципі дещо порушує термінологічну єдність. Зокрема, організаційне забезпечення діяльності глави держави здійснює Офіс Президента України, Департамент організаційної роботи Конституційного Суду України та Секретаріат Кабінету Міністрів. В той час як організаційне забезпечення діяльності парламенту здійснює Апарат Верховної Ради України.

Легітимне визначення поняття «апарат суду», нажаль, відсутнє в законодавстві України. На думку В.Ю. Машука, апарат суду – це самостійна структурна складова частина судового органу, що створена згідно із законом і являє собою організаційно поєднану сукупність підрозділів (управлінь, відділів, посад), працівниками яких є державні службовці, наділені виконавчо-розпорядчими повноваженнями для забезпечення необхідних матеріально – технічних, фінансових, кадрових, інформаційних та організаційно-технічних умов належного функціонування відповідного суду [1, с. 182]. В цілому погоджуючись з представленим визначенням, варто зауважити, що до штатної структури апарату суду за законодавством України [1] можуть входити не тільки державні службовці, але і працівники, які виконують функції з обслуговування. До останніх віднесені працівники, на яких покладається робота, що пов'язана із комплексним обслуговуванням і ремонтом будинків, реставраційними та будівельно-монтажними роботами; документальним забезпеченням та діловодством (крім працівників, які опрацьовують документи з обмеженим доступом); комп'ютерним забезпеченням та впровадженням інформаційних технологій [4] тощо.

Особливістю функціонування апаратів судів, є те, що фактично здійснюючи організаційне та інше забезпечення діяльності суддів, їх управлінська влада не поширюється на суддів, що відповідає принципу незалежності останніх та підкорення їх лише закону.

Правовий статус апарату суду загальної юрисдикції визначається в ст. 155 нового Закону «Про судоустрій і статус суддів» [4]. На відміну від Закону 2010 р., правовій регламентації діяльності апарату суду присвячена окрема глава, що носить назву «Апарат суду, служби організаційного забезпечення роботи та охорони суду». Дана глава розміщена в Розділі XI «Організаційне забезпечення діяльності судів», тобто аналогічно до Закону «Про судоустрій і статус суду» 2010 р. Порівняльний аналіз ст. 155 Закону 2016 р. та ст. 152 Закону 2010 р. [5] показує, що правовий статус та функціональне призначення апаратів судів загальної юрисдикції залишилися незмінними.

Характерно, що в оновленому законодавстві також не міститься визначення поняття апарату, але наводяться загальні напрямки його діяльності. Зокрема, зазначається, що апарат здійснює організаційне забезпечення роботи суду, забезпечує ведення особових справ суддів у порядку, визначеному Державною

судовою адміністрацією України за погодженням з Радою суддів України; забезпечує прийняття та реєстрацію документів, що подаються до відповідного суду (для цього утворюється окремий підрозділ – Канцелярія).

Таким чином, правова природа апаратів судів полягає в наступному:

1) оскільки судді судів виконують функцію із здійснення правосуддя в судочинстві, для чого виникає необхідність у здійсненні різноманітних допоміжних дій, зокрема, документування, технічного забезпечення судового процесу та ін., то для здійснення перелічених функцій і формуються апарати;

2) до штатної структури апарату суду поряд з працівниками, що здійснюють функції з обслуговування, входять також і висококваліфіковані державні службовці, які здатні прийняти на себе функції судового адміністрування та забезпечення злагодженого функціонування системи судів в цілому та кожного окремого суду зокрема;

3) при формуванні апаратів судів обов'язково враховується думка суддів відповідних судів (голови суду, органів суддівського самоврядування), хоча організаційні питання вирішуються Державною судовою адміністрацією, її територіальними управліннями та керівниками відповідних апаратів;

4) в основному працівники апаратів суду перебувають у безпосередньому трудовому підпорядкуванні у керівника апарату, однак деякі з них, зокрема, помічники суддів, судові розпорядники, секретарі судових засідань зобов'язані виконувати розпорядження суддів [2, с. 149].

Юридична природа апаратів судів дозволяє позиціонувати їх як допоміжну структуру в єдиному державному органі – суді, службовці якого пов'язані із суддівським корпусом відносинами взаємодії, але не мають по відношенню один до одного управлінських повноважень. Відповідно до ст. 155 нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» апарат суду здійснює організаційне забезпечення роботи суду [4].

Отже, особливістю функціонування апарату суду в окремо вибудованій системі організаційно-забезпечувального характеру, яка має не тільки взаємодіяти із незалежним суддівським корпусом, а ефективно забезпечувати функціонування та роботу судової системи.

Список використаних джерел

1. Машук В. Ю. Адміністративно-правове забезпечення функціонування апаратів судів загальної юрисдикції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2014. 218 с.
2. Мандичев Д.В. Юридична природа апаратів господарських судів України. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2017. № 2. С. 148-155.
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII / Відомості Верховної Ради. 2016. № 4. Ст. 43.
4. Про затвердження критеріїв визначення переліку посад працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.2016 № 271 / Офіційний вісник України. 2016. № 30. Ст. 1206.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI / Відомості Верховної Ради України. 2010. № 41-42, № 43, № 44-45. Ст. 529.
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від № 1402-VIII / Відомості Верховної Ради. 2016. № 31. Ст. 545.

ЯЦИНЮК ВАДІМ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРАВОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДИН ІЗ ДІЄВИХ ЗАСОБІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Розвиток правової системи України, в умовах реалізації політики європейської інтеграції, супроводжується вдосконаленням нормотворчої діяльності органів публічної влади. Суб'єкти нормотворення створюють велику кількість нормативно-правових актів, які мають на меті покращення ефективності функціонування органів публічного управління. Але кількість не призводить до якості.

На сьогоднішній дефініція «нормативно-правового акта» міститься у Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАСУ). Стаття 4 КАСУ, що має назву «Визначення термінів» у п. 18 частини першої регламентує: «...нормативно-правовий акт – акт управління (рішення) суб'єкта владних повноважень, який встановлює, змінює, припиняє (скасовує) загальні правила регулювання однотипних відносин, і який розрахований на довгострокове та неодноразове застосування» [3]. Але, тут слід зазначити, що у частині першої статті 4 КАСУ вказується і те, що терміни, які наведені, вживаються в такому значенні у цьому Кодексі, тобто виникає питання про можливість розповсюдження визначення «нормативно-правовий акт», яке надається в КАСУ на інші галузі права.

У науковій літературі виділяють наступні ознаки нормативно-правового акта: має офіційний характер; приймається компетентним органом держави (суб'єктом нормотворення) у відповідності зі строго встановленою процедурою; містить нові (скасовує колишні правові норми, вводить в дію інший нормативно-правовий акт); є письмовим документом, що має певні реквізити (назву; найменування органа, який його видав; дату прийняття; номер; підпис посадової особи); має певну структуру; підлягає державній реєстрації; публікується в офіційному друкованому органі [5, с. 23].

На перший погляд все зрозуміло, але слід зауважити, що кількість колізій між нормативно-правовими актами постійно зростає, а виникнення браку при будь-якій діяльності, в т.ч. при правотворчості, зручніше

попередити, ніж виправляти, тому настала невідкладна необхідність у розробці дієвих засобів щодо запобігання колізій у правотворчій діяльності всіх органів публічної влади [4, с. 125].

До головних засобів запобігання недоліків нормативно-правової бази відноситься правова експертиза нормативного документа на стадії його підготовки. Тому дослідження питань, пов'язаних з експертизою нормативно-правового акта, виділяючи в якості ключового елемента колективне несвідоме, яке заповнене найбільш архаїчними образами, поведінковими реакціями, які в історії людства багато разів повторювалися, є своєчасним і актуальним. Ураховуючи аналіз як національних, так і закордонних наукових доробків, можна дійти висновку, що окремі пропозиції щодо вдосконалення інституту нормотворчості органів публічного управління, раніше вже надавалися, але більшість із них утратила актуальність у нинішніх умовах децентралізації державної влади, окремі потребують уточнення та доопрацювання. Дослідження історичних витоків правової експертизи, різних наукових поглядів, законодавчої бази, законопроектних робіт, повинно допомогти знайти шляхи щодо вдосконалення правової експертизи нормативно-правових актів. На нашу думку, урахування структури процесу нормотворення, здатності реагувати на зміни в законодавстві, поняття конфлікту між нормативно-правовими актами, дозволить визначити вплив кожного з суб'єктів нормотворення на загальний стан законодавства в Україні. Такий вектор дослідження, визначить проблематику, напрями та шляхи вдосконалення нормотворчої діяльності органів публічного управління.

Відмітимо, що сьогодні практика підзаконного нормотворення набула великих обсягів. Підзаконні нормативно-правові акти дублюють, суперечать одні одним, створюється велика кількість документів щодо внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів, штучно «роздувають» законодавство України, містять неконкретні, розмиті формулювання, що може надавати можливість різночитання, некоректного тлумачення та застосування норм законодавства і відповідно порушувати законні права, свободи й інтереси фізичних та юридичних осіб [1, с. 175 – 176].

І однією з форм вдосконалення законодавства дійсно можна вважати правову експертизу нормативно-правових актів. Ефективність, збалансованість державно-правової політики, якість проведених реформ і перетворень у суспільстві безпосередньо залежать від стану законодавчої бази, яка регулює як уже сформовані суспільні відносини, так і нові інститути суспільства та держави. Найважливішу роль у забезпеченні якості чинного законодавства в Україні відіграє експертиза як прийнятих нормативно-правових актів, так і їх проектів, що дозволяє забезпечити підтримання системи законодавства в такому стані, який відповідає юридичному критерію якості [10, с. 5].

Практика застосування законів та будь-яких інших нормативних актів свідчить, що переважна більшість аномалій у правозастосовній діяльності відбувається через несистемність та колізійність правових норм, їхню теоретичну необґрунтованість, пробіли в законодавстві, правову некомпетентність суб'єктів, відбувається внаслідок нерозуміння законодавцями або навмисного ігнорування ними об'єктивних закономірностей і тенденцій існування та розвитку відносин, які повинні регулюватися створюваними правовими нормами. Нарешті, на жаль, зустрічаються випадки кричущої відірваності правових норм, що приймаються, від системи законодавства, породження серйозної (часом – навмисно) колізійності, семантичної безграмотності формулювань, лексикофілологічного свавілля. Між іншим, хиби останнього розряду часом так спотворюють сенс нормативного акту, що унеможливають однозначне його тлумачення і, таким чином, створюють патову правозастосовну ситуацію [2, с. 32].

Аналіз нормотворчої діяльності органів публічної влади, зобов'язує подальшого системного вивчення існуючої проблеми. Доцільно чітко з'ясувати коріння зародження конфлікту нормотворення, обрати оптимальну модель механізму розробки нормативно-правових актів та на основі цього розробити чіткий алгоритм дій. Крім того, необхідно систематизувати вимоги всіх нормативно-правових актів, що регламентують види правової експертизи і прийняти Закон України «Про правову експертизу нормативно-правових актів та їх проектів».

Список використаних джерел

1. Гетьман Є.А. Нормотворчий процес органів виконавчої влади та його стадії / Є. А. Гетьман // Актуальні проблеми права: теорія і практика. №27. 2013. – 2011. – № 1. – С. 173-180. – Що це??? Приведіть у відповідність всі джерела , приклад див. джерело 2
2. Гончаренко В.Г. Принцип науковості як методологія юридичного нормотворення / В.Г. Гончаренко // Вісник Академії адвокатури України. – 2007. – Вип. 10. – С. 32–43.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 (в ред. Закону № 2147-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 48, ст.436) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Козуліна С.О. Законотворчий процес і нормотворча діяльність органів публічної влади [Електронний ресурс] : навч. посіб. / С.О. Козуліна. – ОРІДУ НАДУ, 2019. – 134 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/folders/1Mm7r9IVzPB0rLpsWdvUAhjsxf5g06TCD>.
5. Козуліна С.О. Принципи подолання та засоби запобігання колізій управотворчій діяльності органів публічної влади / С.О. Козуліна //Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. – Вип.3(63). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – С. 121-126.
6. Козуліна С. О. Законотворчий процес і нормотворча діяльність органів публічної влади [Електронний ресурс] : навч. посіб. / С.О. Козуліна. – ОРІДУ НАДУ, 2021. – 132 с.
7. Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів Мін'юст України; Рекомендації від 21.11.2000 № 41 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va041323-00#Text>
8. Общая теория права и государства: Учебник / Под ред. В.В. Лазарева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2001. – 520с.
9. Поняття та ознаки правової експертизи проектів нормативно-правових актів / В.Д. Юрчишин // Держава і право. – 2011. – Вип. 51. – С. 57-63.

10. Разуваев А.А. Экспертиза как средство повышения эффективности процесса правореализации (вопросы теории и практики): Дис. ... канд. юрид. наук. – Саратов, 2006. – С. 28.

11. Рибікова Г. В. Правова експертиза нормативно-правових актів в Україні : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 228 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / Рибікова Ганна Володимирівна; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2017. – 230 с.

ПОЛЯКОВА ОЛЬГА СТАНІСЛАВІВНА

провідний науковий співробітник наукового центру проблем виховань доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, д. держ. упр.

АКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН

У правовій системі сучасних країн існує нерозривний зв'язок права з іншими суспільними регуляторами і задекларованими на формальному і неформальному рівнях морально-етичними цінностями. Вони разом складають базову основу соціальних функцій держави і забезпечують її сталий розвиток, політичну стабільність і суспільну злагоду [1]. Але досягнення такої природної взаємодії в більшості демократичних держав тривало певний час і мало різного роду та масштабу особливості. Це значною мірою характеризує суспільний розвиток пострадянських країн, де процес побудови розумної правової системи, а також формування правової свідомості громадян, є складним, тривалим і болючим.

Актуальною для України з наукової й практичної точок зору постає проблема формування аксіологічних засад формування правової свідомості. В нашій державі разом зі становленням державності наприкінці ХХ ст. відбувався процес побороення системи цінностей, що склалася за радянських часів. Тоді через деформацію світогляду українське суспільство було не в змозі засвоїти і пристосуватися до нових умов творення суверенної держави [3]. Тому в духовному житті громадян відбувся процес поступового витіснення вищих цінностей та ідеалів утилітарними, прагматичними, технократичними орієнтаціями. Громадянам нав'язувалися нові цінності – примітивні утилітарні смисли споживання і репродуктивного існування. Природно, що такий стан справ не міг задовольнити свідоме суспільство і не виділити, як пріоритетне, завдання посилення морально-етичної складової у розбудові національної державності.

Зазначимо, що самі цінності наповнюють сенсом існування людини і суспільства, вони значною мірою духовно відтворюють саму людину. Але цінність – це й опосередкований культурою еталон належного у досягненні потреб, котрий має трансцендентний характер, що входить за межі індивідуальної свідомості» [2, с. 992]. Отже, цінність є невід'ємною частиною відносин людини зі світом, в якому протікає її життєдіяльність і пізнання. Тож цінності можуть змінюватися залежно від історичного розвитку, соціальних умов, суспільних відносин та ін. Цілком зрозуміло, що існує багато точок зору щодо сутності цього поняття. Зокрема, різноплановими та різноаспектними є точки зору вчених з філософської науки, хоча найбільше вони розглядають цінності, поділяючи їх на матеріальні та духовні. У соціології цінність розглядають як нормативи чи регулятори діяльності (цілі, норми, ідеали, засоби та ін.). У психологічній літературі поняття «цінність» еквівалентне деякому комплексу психічних явищ (життєві позиції, особистісний смисл, психологічні відносини тощо). У педагогічній науці проблеми цінностей вивчаються в єдності із іншими важливими напрямками навчання та виховання, наприклад, в системі національного, громадянського, морального, культурного, естетичного, релігійного, трудового, родинного виховання. Орієнтацію на цінності, що сприяють задоволенню потреб людини та відповідають її запитам і нормам на певному етапі життя, вивчає аксіологічна наука – наука про цінності, що введена лише на початку ХХ ст. Втім, виховання на основі засвоєння певних цінностей завжди було і є головним напрямом у формуванні всебічно розвинутої особистості.

Слід зазначити, що останнім часом проблема формування й утвердження базових суспільних цінностей все частіше стає предметом дослідження вітчизняних учених, які намагаються запропонувати перспективні напрями, шляхи та механізми реалізації державної політики щодо формування та розвитку суспільних цінностей громадян України, суспільства. Як приклад такої зацікавленості у розв'язанні означеної проблеми наведемо важливі наукові розробки, що зустрічаємо у монографії «Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура». У роботі вказується, що «на початку третього тисячоліття людство досягло небачених висот прогресу в розвитку науки і техніки, безпрецедентних в історії життєвих стандартів та рівнів добробуту широких верств населення. Проте одночасно людина втрачає свої традиційні корені, стає іншим горизонт її світобачення, змінюється діапазон інтересів. Це сталося тому, що модернізація, урбанізація, промислова, соціальна, технологічна, сексуальна, інформаційна та інші революції мають своїм наслідком підриг, руйнування в цілому стійкого світу традиційних зв'язків, релігійних та політичних устоїв, загально визнаних духовних цінностей, змішання і стирання кордонів між соціальними групами. У масштабі, що дедалі зростає, виявляється тенденція до розмивання специфіки, неоднорідності, поліфонії, самотності культур, багатства їх проявів, до ствердження єдиних стереотипів, шаблонів, стандартів, однопорядковості» [4, с. 31-32]. Вчені наголошують, що внаслідок втрати традиційних смислових цінностей на перший план висуваються потреба, прагнення приєднатися до різного роду фіктивних, штучних, хибних цінностей, які формуються партіями, сектами, сумнівними громадськими організаціями і утворення.

Але сьогоднішня вносить серйозні корективи у наше розуміння впливу на зміст та саму конструкцію аксіологічних засад як держави, так і правової свідомості громадян. Мало прогнозовані зміни у світогляді людини вносить віртуальний світ, який з ХХІ ст. з усе більшою швидкістю входить в епоху віртуального буття. Практичне поширення віртуального простору породжує відповідну ідеологію; змінюється середовище буття

людини, цінності, ідеали. Така диспозиція вимагає від науковців, практиків у сфері регулювання суспільним розвитком більше уваги приділяти означеним процесам та знаходити відповіді на виклики часу.

Список використаних джерел

1. Бульба В. Г. Соціальні функції держави як фундаментальна категорія державно-управлінської науки / В. Г. Бульба // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2011. – № 4 (8). – С. 3–9.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Ткачова Н. Професійна правова культура, її зміст та роль у подальшому цивілізованому розвитку України / Н. Ткачова // Юридичний вісник. – 2012. – № 3 (24). – С. 154–158.
4. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура : [монографія] / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Педагогічна думка. – 2008. – 472 с.

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

БАБЕНКО ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України, директор комунального некомерційного підприємства «Центр профілактики та боротьби з ВІЛ-інфекцією/СНІДом» Одеської міської ради (КНП «ЦПБВС» ОМР»

ПРИНЦИПИ МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДЕОНТОЛОГІЇ

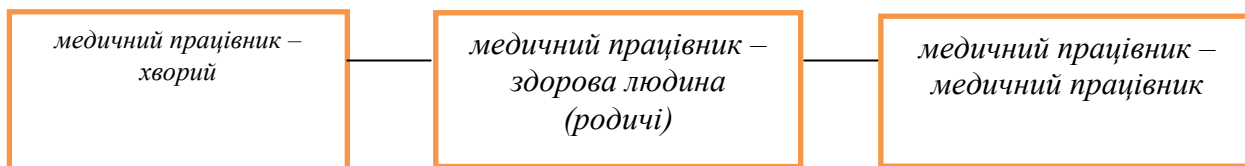
Історія медицини – це історія людства. Сьогодні, такі результати медицини були б неможливі без титанічних зусиль тих поколінь медиків, які змогли клопітливим крок за кроком, протягом сторіч змогли подолати людські недуги. Вони набули безцінний практичний та теоретичний досвід.

Медична етика – це вчення про мораль медпрацівників, їх поведінку, взаємозв'язки з хворими, з колегами, із суспільством [1]. Одним з засновників лікарської етики може вважатися Гіппократ. Завдяки йому і за допомогою багатовікового досвіду медицини, він зміг систематизувати правила медичної етики, які існували на той час. Один із кодексів моральних норм, які необхідні для обов'язкового вивчення для тих, хто захотів вибрати своєю професією лікування людей. Цей кодекс можливо знайти в його працях «Клятва», «Про лікаря», «Про благоприсойну поведінку». Саме Гіппократу належить відомий сьогодні вислів: «Медицина є найблагодійніше зі всіх мистецтв».

Основними принципами медичної етики є такі [2]:

1. Гуманне ставлення до хворого
2. Не брати участі в діях проти здоров'я хворого.
3. Надання допомоги всім, хто її потребує, незалежно від расової, політичної і релігійної приналежності.
4. Солідарність усіх лікарів у повазі гідності людей, їх боротьбі за мир.
5. Збереження лікарської таємниці.
6. Участь в охороні життя людей від тих чи інших ексцесів, що загрожують їм (наприклад, від забруднення зовнішнього середовища).
7. Недопущення експериментів над людьми.
8. Утримання від вчинків, які можуть принизити гідність професії лікаря

Різні проблеми міжособистісних взаємовідносин вивчає медична етика, а також їх і визначає. Вони складаються з трьох основних напрямів:

Також, складовою частиною медичної етики виступає деонтологія (від грецьк. deon, deontos – належне; належне + logos – вчення). Медична деонтологія – це сукупність етичних норм і принципів поведінки медичного працівника при виконанні своїх професійних обов'язків. Деонтологія – це практичне застосування медичної етики. Вона займається проблемами належної поведінки медика при безпосередньому виконанні своїх професійних обов'язків [1].

Термін «деонтологія» ввів в дію англійський філософ І. Бентам у своїй книзі «Деонтологія, або наука про мораль». В цієї книзі, можливо зробити висновок, що деонтологія може виступати як особиста поведінка індивіда. Протиставляння етиці деонтології, саме етика в загальноовізаному розумінні стала соціальним інститутом. І цей інститут вивчав правильну поведінку людей у суспільстві. «Порушення правил деонтології як правило приводить до виникнення наступної патології, як ятрогенія – психогенний розлад внаслідок неправильних, необережних висловлювань або дій медичного працівника. Тому важливим принципом є дотримання основного деонтологічного правила – не зробити так, щоб зашкодити при діагностиці або лікуванні.»

«Сьогодні, якщо говорити про актуальність проблеми прискореного розвитку медичної науки і впровадження її досягнень у практику охорони здоров'я, укріплення та розширення матеріальної бази закладів охорони здоров'я, навіть оснащення їх новітньою технікою і апаратурою, це все продовжує мати важливе значення питання про моральні якості медичного працівника. Його особистого ставлення до свого фахового обов'язку й професійної

підготовки. Моральний вигляд медичного персоналу їх особистість, а також персональна підготовка – це й визначає у кінцевому результаті значний успіх охорони здоров'я в державному масштабі і в загалі.'

Список використаних джерел

1. Макеєва Л. А. Теоретичні проблеми лікарської етики і медичної деонтології в умовах сучасної НТР : автореф. дис. к.ф.н. / Л. А. Макеєва. – Л., 1985. – 21 с.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я/// Відомості Верховної Ради (ВВР): Стаття 76. Присяга лікаря України. – 1993. – №4. – С. 19.

ВАСИЛЕНКО НАДІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*завідувачка кафедри управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти
«Вінницька академія безперервної освіти» д.пед. н., професор,*

РЕФОРМА ЗАВЖДИ ПОЧИНАЄТЬСЯ З УПРАВЛІННЯ: СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Актуальність теми. Однією із причиною неефективності реформ в Україні є відсутність ефективних інструментів для розв'язання проблеми в управлінні, зокрема і наукових. В цьому контексті сучасні інструменти менеджменту є одним із ключових напрямів реформування публічного управління й удосконалення управління знаннями в системі регіональної освіти, спрямованих на підготовку сучасного керівника. У зв'язку з цим професійне удосконалення теми дослідження набуває суспільного значення.

Досвід управління показав, що сьогодні політичні методи роботи щодо регіональної освіти обмежені двома крайнощами – нереалістичними обіцянками і нехтуванням розв'язання складних питань. Почнемо з аналізу такого ефективного наукового інструменту, як «ключові слова», які некоректно використані представниками органів державного управління та самоврядування для розкриття проблеми. Логіка різночитання та розуміння ключових слів, які вживають офіційні особи, заважають зрозуміти предмет вирішення проблеми [3].

Ключове слово – слово або сталий вислів, які мають істотне смислове навантаження, що використовується для вираження деякого аспекту змісту документу [4]. Вони можуть служити або ключем, або предметом узгодженості механізмів впровадження кардинальних змін реформ в суспільстві під час пошуку відповідей на вирішення проблеми. Для підтвердження думки наведемо спочатку перелік ключових слів, які використані офіційними представниками на прикладі сфері освіти [3;4].

Насамперед ми маємо з'ясувати поняття «децентралізація», «територіальна громада» від розуміння яких буде залежить отримання оптимального рішення для покращення узгодженості механізмів впровадження державної освітньої програми на регіональному та місцевому рівнях.

Децентралізація – процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління [4].

В сучасних умовах процес децентралізації включає більш політичні питання, при цьому вирішення адміністративної сторони освіти залишається майже поки без змін. На сьогодні територіальна та функціональна децентралізація в умовах змін не може забезпечити «нове громадсько – державне управління» територіальної громади, яке було представлено як децентралізація, предметне управління, тому шляхи передачі повноважень на прийняття рішень, зокрема МОН до регіональних департаментів освіти та науки майже не відбувається. Незавершеність адміністративної сторони децентралізації заважає прийняттю ефективного управлінського рішення на місцях, зокрема і в територіальній громаді щодо закриття закладів освіти або надання ним іншого статусу [2;3].

Територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр [4]. Основними її ознаками є спільні території існування, інтереси у вирішенні питань життєдіяльності, соціальна взаємодія в процесі вирішення цих інтересів, психологічна самоідентифікація кожного члена з громадою, **комунальна власність**, сплачування комунальних **податків**.

Така територіальна освітня система тільки тоді буде ефективною й забезпечить освіту високої якості, коли з найбільшою можливістю задовольнятиме потреби соціального замовлення [5;6].

Тому з'являється необхідність продовжити впровадження гімназій і ліцеїв в умова нової української школи як прояву нового підходу до управління якістю освіти й розвитку середньої освіти на місцевому рівні, що потребує безпосереднього управління освітньою діяльністю, створення умов оптимального функціонування та розвитку закладів освіти [3].

Середній заклад освіти – один із прикладів горизонтальної форми самоврядування та кооперації в освіті. Межі освітнього округу не обов'язково повинні співпадати з адміністративно-територіальним розподілом міста [4]. На практиці, *в умовах децентралізації, вони повинні співпадати!* Незавершеність адміністративно-територіальної реформи не дає можливість змінити ситуацію шляхом впровадження реформ в суспільстві, зокрема формування освітніх закладів та регіонального освітнього простору для забезпечення якісних освітніх послуг членам територіальної громади [3].

Територіальну громаду можна розподілити на один або декілька освітніх округів, до складу яких мають входити дошкільні, середні, позашкільні заклади освіти, філії школи юних математиків, юних філологів, відділення центру розвитку обдарованої молоді тощо, а також за згодою – заклади культури та заклади вищої освіти [6].

Отже, сьогодні найактуальнішою є проблема доступності до якісної освіти. Єдиний засіб зробити якісну освіту доступною – це відмовитись від думки створення біля кожного будинку своєї школи. Повинні бути базові

опорні заклади, де зосереджені сучасні освітні ресурси, яких немає в окремо розташованій школі. А освітній округ – один із можливих варіантів в освітній мережі певного розміру створити необхідні й достатні умови для отримання освіти того чи іншого змісту і рівня в опорній школі [3;5;6].

Тому одним із критеріїв підбору території для об'єднання в освітні округи повинен бути критерій забезпечення рівного доступу до якісної освіти всіма учасниками освітнього процесу шляхом надання повноти якісних освітніх послуг в громаді.

Тобто на території освітнього округу повинно бути все, що потрібно для якісної освітньої системи, починаючи від дошкільних установ, опорних, професійних вищих закладів освіти. При цьому звільнення та перерозподіл ресурсів між закладами освіти мають сприяти створенню нових освітніх можливостей, зокрема і розвитку матеріально-технічної бази відповідно до сучасних вимог [3].

Отже, провадження реформ в суспільстві не може створюватись як реакція на погіршення стану, як «удосконалення» старої системи, вона повинна бути орієнтована на використання сучасних інструментів менеджменту у різних сферах, зокрема і в галузі освіти.

Список використаних джерел

1. Буковітца {W, R. Bukowitz}. Школа майбутнього – школа , що керує знаннями. – Ел.доступ: <https://uchika.in.ua/tema-proektu-v4.html>.
2. Жан Брільман (Jean Brilman):Школа, що керує знаннями. – Ел.доступ: https://www.google.com/search?q=2.%09%D0%91%D1%80%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B0%D0%BD+++%D0%96%D0%B0%D0%BD+%28Jean+Brilman%29&sxsr=A0aemvK9KGfKSI_y-GqxfFSqlaRx63x8zQ%3A1632282728740&ei=aKhKYcfTLMPUsAeVypjwAQ&oq=2.%09%D0%91%D1%80%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B0%D0%BD+++%D0%96%D0%B0%D0%BD+%28Jean+Brilman%29&gs_lcp=3Mtd2I6EAw6BwgjEOoCECdKBAhBGABQ3zFY1JYBYOGvAWGdC4AJ4AIAhAGIAYQBkgEDMC4xmAEAoAEB0AECsAEKwAEB&scIent=gws-wiz&ved=0ahUKewjHp-CB15HzAhVDKuwKHRUIBh4Q4dUDCA8.
3. Василенко Н.В. Нова українська школа : методичний консиліум / Управління школою. – Х.: Вид. група «Основа», 2018.- №7-0 (559-561).- С. 24- 34.
4. Вікіпедія. Ел.доступ: uk.wikipedia.org/wiki.
5. Пітер Петер М. Зенґе «П'ята дисципліна».- <https://www.yakaboo.ua/ua/pjataja-disciplina-iskusstvo-i-praktika-obuchajuschejsja-organizacii-1770211.html>.
6. Кен Робінсон і Лу Ароніка. Школа Майбутнього.- <https://www.yakaboo.ua/shkola-majbutn-ogo.html>.

ВАСЮТИНСЬКА ЛЮДМИЛА АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СІТЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Зміна парадигми менеджменту з огляду на виникнення та розвиток нових форм комунікацій у зв'язку з імплементацією інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності вплинула на формування сільової економіки, розвиток якої надає можливість підприємницьким структурам оптимізувати бізнес-процеси з огляду на економію ресурсів, а індивідуумам здійснювати комунікації, не дивлячись на просторові та часові перепони.

Не думку Кевіна Келлі [3] сільова економіка спростовує базові підвалини індустріальної економіки, оскільки перша орієнтується на масовість виробництва, проте як друга виводить цінність товару з точки зору обмеженості його виробництва, тобто цінність товару визначається його рідкістю. У продовження висунутої тези П.Дж. Ван Баален, Л. Морати зауважують, що принципова відмінність сільової економіки від економік індустріального типу полягає у передачі та створенні додаткової вартості товарів та послуг в мережах, зокрема мова йде про Інтернет й інтегровані партнерські та клієнтські мережі [4].

І. Кравчук, розкриваючи зміст сільової економіки, звертає увагу на те, що моделі взаємодії між економічними суб'єктами в рамках створених мереж можна розглядати як відповідні системи, а саме [1, с. 46]:

- «бізнес-бізнес» (B2B), гуртова торгівля, електронні біржі;
- «бізнес-споживач» (B2C), роздрібна торгівля, інтернет-магазини;
- «бізнес-адміністрація» (B2A), ринок державних закупівель;
- «громадянин-адміністрація» (C2A), електронний уряд;
- «споживач-споживач» (C2C), електронні приватні аукціони.

Відносини які формуються в мережі мають певний рівень інтеграції відповідно до інтересів користувачів, а відтак є сенс говорити про обмеження, які виникають при доступі в інформаційний простір. Досить визначними такі обмеження є на рівні корпоративних і внутрішньофірмових мереж (Інтранет) та мережі ділового партнерства (екстернет). Проте слід звернути увагу у соціальних мережах глобальної павутини (Інтернет) взаємозв'язки здійснюються без певних обмежень, що пояснюється різноманіттям інтересів учасників.

Необмежений доступ до ринків світу через електронну комерцію, розгалуження соціальних мереж, імплементація різних способів віртуального спілкування, а також певна свобода дій учасників мережі через відсутність бюрократичних перепон та прозорість утворених зав'язків визначають суттєві переваги для розвитку сучасного бізнесу. Сільовий ефект виявляється у тому, що, по-перше знижуються витрати виробництва, по-друге, розширюється географія постачання товарів і послуг, по-третє, сільова взаємодія створює певний синергетичний ефект.

До негативних глобалізаційних ефектів впливу сітьової економіки на бізнес можна віднести такі, як збільшення ризиків кібератак, посилення впливу на свідомість індивідуумів, а також зниження ролі матеріального виробництва. У контексті останнього, варто зауважити, що зміна глобального інституційного ландшафту підприємницької діяльності викликала створенням високомобільних інформаційних платформ, сформованих як мережеві структури з метою взаємодії учасників єдиної екосистеми у горизонтальному форматі. Центром такої сітьової взаємодії виступає посередник, який здатний забезпечувати множинність зв'язків між виробниками і споживачами товарів та послуг через організацію певної мережі, охоплюючи значний контингент учасників, розкинутих у просторі за географією.

Провідні інформаційні платформи, використовуючи свої переваги у мережі за обсягами капіталізації і прибутків випереджають транснаціональні корпорації. Конкуренція між традиційними ієрархічними структурами і сітьовими системами у сучасних реаліях є досить гострою, а основними гравцями на ринках виступають Amazon, eBay, booking.com, у соціальних мережах – це Facebook, LinkedIn, Instagram, у сітьовому маркетингу – Doubleclick; AppNexus, Rubicon Project [2].

Визначені особливості сітьової економіки суттєво змінюють парадигму менеджменту і впливають на трансформацію механізмів управління організацією. Для підвищення конкурентоспроможності українських бізнес структур необхідно використовувати інформаційно-комунікаційні технології для розвитку сучасних форм взаємодії та інтеграції суб'єктів підприємництва у цифровий простір, що дозволить їм посилити свої економічні можливості та конкурувати на глобальних ринках.

Список використаних джерел

1. Кравчук І. П. Еволюція терміну «мережева економіка»: сутність та підходи до її визначення / І. П. Кравчук // Інноваційна економіка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/2011_6/44.pdf.
2. Duch-Brown, N. The Competitive Landscape of Online Platforms. JRC Digital Economy Working Paper 2017-04. Seville: Joint Research Centre of the European Commission. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/jrc/sites/default/files/jrc106299.pdf>.
3. Kelly K. New Rules for the New Economy: 10 Radical Strategies for a Connected World / K. Kelly. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kk.org/mt-files/books-mt/KevinKelly-NewRules-withads.pdf>.
4. Van Baalen P.J. Management Education in the Network Economy / P.J. Van Baalen, L.T. Moratis // Springer Science and Business Media, Kluwer Academic Publisher, Boston, 2001.

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

*«Усе завжди закінчується добре.
Коли щось закінчилося погано, отже, це ще не кінець».
Паоло Коельо*

Сучасні процеси трансформації економіки, що характеризуються процесами глобалізації усіх ділянок суспільного життя та ренаціоналізації, зумовили зростання демографічного фактору у суспільному виробництві. Відомо, що виробничою силою завжди буде людина, озброєна засобами виробництва. Інформаційне забезпечення допомагає людині в здійсненні цілеспрямованої трудової діяльності, але не виконує її замість людини. В наш час більшість країн вже перейшла від індустріального до інформаційного суспільства і набула рис «людинотворчого» етапу, коли роль людини творчої та високо інтелектуальної стає безумовно провідною у створенні національної вартості.

Соціально-економічний розвиток будь-якої держави неможливий без демографічного розвитку. Ці два процеси тісно пов'язані між собою тому, що для поліпшення соціально-економічного розвитку будь-якої країни необхідно людський (кадровий) потенціал – як найзначніший, постійно поновлюваний ресурс, на формування якого впливає ряд демографічних процесів (динаміка народжуваності, смертності, міграції, стан освіти, охорони здоров'я та ін.). Сучасні тенденції суспільного розвитку вимагають високу якість людини, який є основним важелем технічного прогресу, а саме: здоров'я нації, тривалість життя та старіння населення, духовні та моральні цінності, структура населення внаслідок міграційних процесів, освітньо-професійна структура тощо.

Потенційна небезпека розвитку сучасної світової демографічної ситуації полягає в тому, що населення земної кулі, чисельність якого, згідно прогнозам, до 2025 р. досягне 8 млрд., к 2050 р. збільшиться майже до 10 млрд., а до кінця сторіччя, незважаючи на триваюче зниження рівня народжуваності, досягне пікової позначки – майже 11 млрд.– увійшло у XXI ст. з 1 млрд. голодуючих, 1 млрд. неписьменних, 1 млрд. безробітних, 1,5 млрд. знедолених, які знаходяться за межею бідності.

Демографічні проблеми, що зростають і у світі в цілому, і в Україні тощо – це сукупність соціально-демографічних проблем сучасності, що зачіпають інтереси всього людства. Їх вплив на функціонування та розвиток національної економіки і окремих суб'єктів господарювання дуже великий. У числі перших про майбутні глобальні демографічні проблеми було заявлено світовому співтовариству учасниками Римського клубу.

Демографічна проблема у глобальному масштабі, згідно з традиційним її тлумаченням, полягає у суперечливо швидкому зростанні чисельності населення Землі та диспропорціях його складу. Саме ХХ ст. увійшло в демографічну історію як період безпрецедентного зростання чисельності населення світу [2], що призвело до нових проблем:

- по-перше, визначення допустимих меж чисельності народонаселення Землі у сучасних умовах (з урахуванням низки обмежувальних чинників – продовольчого, енергетичного, економічного, соціально-психологічного). Сьогодні цифри коливаються від 10 млрд. до 20 млрд. осіб;

- по-друге, необхідність досягти стабілізації чисельності населення планети (за прогнозами, до середини ХХІ століття).

по-третє, зростання населення в країнах, що розвиваються, має стримуватися.

У 90-х рр. в Україні спостерігалось зниження народжуваності (разом із підвищенням смертності та хвилею міграції) до критичної відмітки: економічна криза, зниження рівня життя, доходів широких верств населення, невпевненість у майбутньому обумовили тенденцію негативного природного приросту населення. Крім того, людські втрати під час голодомору 30-х рр., під час війни з німецько-фашистськими загарбниками призвели до катастрофічних наслідків для економіки країни у зв'язку із тим, що не хватало молодих кваліфікованих спеціалістів, спостерігався дисбаланс у структурі робочої сили. В наш час оцінка демографічної ситуації в Україні показує наявність глибокої демографічної кризи (тобто порушення у відтворенні населення, що загрожує самому його існуванню) поряд з соціально-економічними проблемами, які призводять до виникнення демографічних: зниження народжуваності, збільшення смертності, зростання міграції та ін. [3]. По даним Госстату на початку 2021 р. чисельність населення складало 41,4 млн. осіб без врахування Криму та окупованого Донбасу (порівняно з 1992 р., коли чисельність населення складало 51,7 млн. осіб). За роки незалежності рівень народжуваності значно знизився, атирекорд зафіксовано в 2020 р., коли народилося тільки 293,4 тис. немовлят. Рівень смертності збільшується – вмирає більше людей, чим народжується (4). Тобто, в сучасному світі, проблеми чисельності населення, тривалості життя та його якості за рахунок скорочення призводить до нестачі робочої сили. Як наслідок, скорочується ВВП та виникають інші проблеми економіки на макро- та мікрорівнях. Тобто, під час формування кризового становища доцільно говорити про взаємозалежність та взаємний вплив демографічної, соціальної та економічної складової суспільного розвитку (або «кризове коло суспільного розвитку»).

Але не можна стверджувати, що тільки скорочення кількості населення має абсолютний вплив на економічний та соціальний стан країни. У розвинених країнах старіння населення (причини якого полягають перш за все в зниженні народжуваності і смертності, і збільшенні тривалості життя) і всі пов'язані з ним економічні і соціальні проблеми стало суттєвою проблемою.

Крім того, не варто випускати з уваги неконтрольовану урбанізацію в країнах що розвиваються, при якій, спостерігається ряд негативних явищ: скупченість гігантського числа людей у великих містах, забруднення навколишнього середовища, нестача питної води, поширення епідемій і т.п. Наслідком урбанізації є підвищення територіальної рухливості населення, тобто міграція, яка є складним і суперечливим соціальним процесом, що пов'язаний з рівнем розвитку економіки та соціально-економічно привабливістю окремих територій.

Важливість та значущість глобальної демографічної проблеми в наші часи визнають всі країни. І вирішити її можна тільки при умовах сумісних зусиль всього світового співтовариства (до якого долучилися і впливові організації, така як, наприклад, ООН). ООН був прийнятий «Всесвітній план дій у галузі народонаселення», за яким урядам країн пропонується проводити активну демографічну політику [3].

Список використаних джерел

1. https://www.google.com/search?q=%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B0&rlz=1C1GCEA_enUA936UA936&oq=%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0+&aqs=chrome.1.69i59l3j69i57j0i512l6.8549j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8.
2. <http://www.geograf.com.ua/glossary/suspiino-geografichni-terminy/demografichna-kriza>.
3. <https://gdz4you.com/prezentaciyi/geografiya/demografichna-problema-22609>.
4. <https://ru.slovoidilo.ua/2021/08/24/infografika/obshhestvo/30-let-nezavisimosti-ukrainy-kak-menyalas-demograficheskaya-situaciya-ukraine>.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА МИХАЙЛІВНА

доцент ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

На тлі глобальних подій, пов'язаних з пандемією, відбувається активний перехід бізнесу в онлайн. Статистика Google Trends показує, що люди споживають усе більше товарів і послуг у цифровому форматі. З початку пандемії кількість пошукових запитів зі словами «онлайн-покупки» і «як купувати в Інтернеті» по всьому світу зросла у два рази. А загальна кількість користувачів Інтернету до 2023 року згідно з річним звітом Cisco по Інтернету [1] виростає до 5,3 мільярда до 2023 року. Погіршення економічних умов діяльності вітчизняних та зарубіжних компаній, зменшення їхнього доходу та прибутку змушують підприємства вести пошук нових маркетингових можливостей для подальшого розвитку. У такій ситуації в інтернет-маркетингу з'являються нові тенденції і посилюються позиції перевірених робочих інструментів.

Основними тенденціями розвитку інтернет-маркетингу, які і надалі будуть актуальними, є чат-боти і голосові помічники, перехід до маркетингу, орієнтованому на мобільні пристрої, створення відеоконтенту, programmatic media buying, застосування штучного інтелекту.

Чат-боти – відкриття останніх років, за допомогою яких компанія створює позитивний досвід користувачів і спрощує комунікацію з брендом. Чат-бот відповідає на найчастіші запитання клієнтів; працює 24/7; знижує навантаження і витрати на відділ продажів. За даними консалтингової компанії Global Market Insights Inc., обсяг ринку *чат-ботів* до 2024 року буде рости із середньорічним темпом зростання понад 31% та до 2024 року обсяг ринку досягне 1,34 мільярда доларів США [2]. На чат-боти бізнеси можуть перенести від 70% до 90% спілкування з клієнтами. Віртуальний співрозмовник автоматизує комунікацію на будь-якій платформі від месенджерів до сайтів. Це кращий спосіб залишатися завжди на зв'язку зі своїми потенційними покупцями і клієнтами.

Голосові помічники, такі як Google Assistant і Amazon Alexa, з кожним днем стають все більш популярними. Згідно галузевим прогнозами, ринкова вартість голосових покупок до 2022 року досягне 40 мільярдів, а споживчі витрати за допомогою голосових помічників прогнозуються на рівні 18%. Створити голосового асистента для бізнесу можна за допомогою конструктора Voximplant Kit, робота з яким відбувається в простому редакторі і не вимагає навичок програмування

Також перспективною тенденцією є *перехід до маркетингу, орієнтованому на мобільні пристрої*. На сьогоднішній день в світі більше 5,11 млрд мобільних користувачів, при цьому 51% онлайн-покупців роблять замовлення через смартфони. Тому компаніям необхідно створювати зручний для мобільних пристроїв контент, який буде займати більш високі позиції в пошукових системах. AMP (прискорені мобільні сторінки) – це один варіант, який прискорює завантаження контенту на смартфонах і планшетах.

За оцінками Cisco, до 2022 року на *відео* буде припадати 82% всього споживчого веб-трафіку. Динамічні зображення ефективніше за фото і, тим більше, тексту; ролики розважають, інформують, підштовхують до купівлі. Можна знімати огляди товарів, рекламувати послуги, розповідати про компанії, показувати внутрішній устрій або влаштовувати конкурси; відеоконтент легко поширювати. Можна публікувати його на сайті і в соціальних мережах, використовувати в рекламі; роликами частіше діляться. Доведено економічний ефект використання відео, наприклад, розміщення оглядів товарів підвищує конверсію в два рази.

Programmatic media buying – це тренд серед західних брендів і великих компаній, який поступово переростає в стандарт покупки digital-реклами. За допомогою цієї технології можлива автоматизована закупівля таргетованої реклами за допомогою спеціальних платформ. Алгоритми програматики дають можливість показувати персоналізовані оголошення зацікавленим користувачам. На відміну від контекстної реклами, програматик враховує не тільки ключові слова для показів, але і проводить таргетинг за інтересами, місцем розташування, демографічним і соціальними ознаками. Таким чином, не тільки економиться час при самій закупівлі, уникаючи переговорів з власником рекламного майданчика і рутинних ручних процесів, а й отримується необхідна цільова аудиторія.

Нові можливості інтернет-маркетингу пов'язані із застосуванням *штучного інтелекту*. Штучний інтелект (ШІ) не тільки автоматизує основні завдання, такі як створення звітів про відвідуваність веб-сайтів, але також може рекомендувати ключові слова для оптимізації пошукового рейтингу компанії або прогнозувати, що клієнт, на основі минулих покупок і історії переглядів, ймовірно, купить в майбутньому. ШІ допомагає автоматизувати повторювані завдання, такі як відправка лідів по електронній пошті або оновлення повідомлень в соціальних мережах. Інструменти штучного інтелекту можуть підвищити продуктивність за рахунок автоматизації більшості трудомістких завдань, пов'язаних з маркетингом. Швидко набувають популярність безкоштовні інструменти ШІ для маркетингу B2B і B2C. Exod.ai – це рекламний інструмент Facebook, який може допомогти автоматично створювати і управляти рекламою. Він працює, навчаючи платформу вивчати бізнес, цільову аудиторію і перетворювати їх в клієнтів. Conversion.ai – це простий інструмент для копірайтингу, який може автоматично писати електронні листи, що економить багато часу і допомагає підвищити ефективність маркетингу. Craupon – це інструмент штучного інтелекту для аналізу ринку і конкуренції. Платформа конкурентної розвідки Craupon на основі штучного інтелекту дозволяє фіксувати, аналізувати і реагувати на кожен рух конкурентів.

Перспективні тренди інтернет-маркетингу сприяють ефективному вивченню попиту та потреб ринку, зниження витрат, пов'язаних з просуванням товарів на ринок. А так як тренди швидко розвиваються, тому вони потребують постійного аналізу та оцінки компаніями для ефективного ведення бізнесу.

Список використаних джерел

1. Річний звіт Cisco по Інтернету. *Офіційний сайт Cisco*. URL: <https://www.cisco.com/c/en/us/solutions/executive-perspectives/annual-internet-report/index.html> (дата звернення: 10.09.2021).

2. Chatbot Market Size & Share, Growth Forecast Report 2024 *Global Market Insights Inc.* URL: <https://www.gminsights.com/industry-analysis/chatbot-market> (дата звернення: 03.09.2021).

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

ГЛАДЧЕНКО АНАСТАСІЯ СЕРГІЙВНА

студент ОРИДУ НАДУ при Президентіві України

ІТ СЕРВІС-МЕНЕДЖМЕНТ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Поняття «інформаційні технології» (ІТ) є багатозмістовним. З одного боку, вони представляють собою сукупність та рух інформаційних процесів, але ж з іншого боку, вони розглядаються як зовсім новий спосіб обробки інформації. Але ж це загальна сукупність інформаційних знань, які опредметнюють, а також і результатів праці людини, які обов'язково фіксуються на носіях будь-яких фізичних властивостей, потім використовується в інформаційному обороті.

Що таке інформаційний менеджмент? Це менеджмент, який об'єднує у собі сукупні методи і засоби управління, за допомогою яких здійснюється управління інформаційною діяльністю підприємства, організацій. Інформаційний менеджмент складається з питань організації джерел інформації, засобів передачі даних, створення баз даних (БД), технологій обробки даних, забезпечення безпеки даних. До кола задач інформаційного менеджменту можливо віднести також розробку, впровадження, розвиток систем і мереж.

Коли відбувається розширення світового ринку засобів автоматизації і інформатизації, це дозволяє створити різні варіанти вирішення в області формування технологічного середовища інформаційних систем. З позиції стратегічного менеджменту для формування технологічного середовища інформаційних систем компанії необхідно вирішити наступні питання:

1. Використання новітніх засобів в області інформаційних технологій (виникає ризик отримання незавершених технологічних рішень).

2. Вибір ступеня децентралізації інформаційних систем.

3. Вибір норм проектування і експлуатації інформаційних систем – міжнародні норми, галузеві норми.

4. Вибір постачальників складових інформаційних систем.

Професійні функції, які може виконувати інформаційний менеджмент в організації, можна об'єднати в такі групи [1]:

- вирішення організаційних питань і управління персоналом;
- вирішення організаційних питань і управління інформаційним виробництвом;
- управління інформаційними технологіями;
- управління інформаційними ресурсами;
- інформаційний маркетинг.

Коли відбувається на ринку жорстка конкуренція і ринок насичений, деякі компанії здійснюють пошук нових способів забезпечення рівня конкурентоспроможності. Комп'ютерні технології поступово проникають у всі сфери діяльності підприємств, стають його невід'ємною частиною, створюючи те, що Білл Гейтс назвав цифровою нервовою системою підприємства [2]. Сьогодні сучасні інформаційні технології представляють собою особливий інструмент ведення бізнесу. Це відбулося тому, що при їх створенні використовувався досвід самих успішніших компаній. Вони змогли його адаптувати до своїх конкретних умов. Останнім часом збільшується зацікавленість до управління ІТ на основі бізнес-принципів. В цьому випадку ІТ-служба розглядається як сервісна організація.

ІТ-службам можливо рекомендувати ретельно вивчати ринок технологічних рішень і при можливості зуміти реалізувати ці рішення стороннім замовникам. Здійснити окупність частини витрат підприємства на ІТ. Значимою рисою стає оцінка ефективності економіки, зокрема повернення інвестицій в ІТ-проекти (return on investment – ROI). Якщо бізнес-менеджери будуть мати чітке уявлення економічного ефекту від використання ІТ, то їх очікування стануть більш реалістичними до можливостей технологій і ІТ-служб підприємства. Тоді ці служби стануть об'єктом саме для отримання прибутку – це як один із джерел, а не як центр витрат.

На підставі цього можливо зробити висновок, про те що коли на підприємстві виконується інформаційний менеджмент, то його місце на верхньому рівні ієрархії управління і він повинен бути прирівняний до інших функціональних служб, які відповідають за такі зони відповідальності як: постачання, виробництво, збут, фінанси.

Список використаних джерел

1. Глівенко С. В. та ін. Інформаційні системи в менеджменті: навч. посіб. / С. В. Глівенко, С. В. Лапін, О. О. Павленко та ін. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005.

2. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту: навч. посіб. / О. В. Матвієнко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПІДТРИМКА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В умовах сучасної конкуренції та негативного впливу інших факторів зовнішнього середовища вітчизняним підприємствам стає дедалі складніше досягати позитивних фінансових результатів. З метою своєчасного визначення негативних тенденцій та недопущення погіршення ефективності діяльності підприємствам необхідно постійно стежити за основними показниками результативності бізнесу. Але виникає питання: що і як слід контролювати?

В діагностиці підприємства існують два основних об'єкта аналізу:

- результати діяльності підприємства за період та його стан на поточний момент часу і
- основні бізнес-процеси підприємства.

Зупинимося на структурі діагностики. Почнемо з діагностики результатів діяльності та стану підприємства. Фінансовий інструментарій даної частини діагностики досить великий, він містить велику кількість фінансових показників, які часто дублюють один одного, і не завжди очевидна необхідність використання тих чи інших коефіцієнтів. Вважаємо, що для цілей діагностики слід використовувати тільки ті показники, які є інформаційною основою для прийняття управлінських рішень. Для практичного втілення цього принципу розумної достатності вважаємо доцільним обмежитися таким набором засобів фінансової діагностики:

- безпосереднє використання фінансової звітності: балансу; звіту про фінансові результати; звіту про рух грошових коштів. За даними фінансової звітності можна отримати такі узагальнюючі дані: суму основних та обігових коштів підприємства, величину його заборгованостей і власного капіталу, розмір операційної та чистого прибутку, результуючі грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;

- вертикальний та горизонтальний аналіз фінансової звітності. У горизонтальному аналізі зіставляються (в абсолютному і відсотковому співвідношенні) основні статті балансу, звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів. У вертикальному аналізі всі дані фінансових звітів подаються у відносному (відсотковому) вираженні;

- традиційний набір фінансових показників (коефіцієнтів). Багато авторів в своїх працях з фінансового аналізу пропонують власні методики розрахунку фінансових коефіцієнтів, але загальноприйнята система показників відсутня. Це ускладнює процес аналізу фінансової діагностики та прийняття обґрунтованих рішень. Отже, вважаємо за доцільне впорядкувати фінансові показники за ознакою операційної діяльності як головного фокуса підприємства з урахування ринкової орієнтації. Основним показником результативності підприємства вважатимемо показник рентабельності (прибутковості) власного капіталу (ROE, Return On Equity), за яким на перше місце ставиться інтерес власника. Даний показник забезпечується, головним чином, двома факторами: прибутковістю продажів (цей показник належить до групи показників операційної діяльності) і оборотністю активів (група показників ефективності використання активів). Кожен підприємець розуміє, що високу віддачу від використання інвестованих коштів можна забезпечити високою «маржею продажів» і/або високою оборотністю оборотних коштів. Оцінка показників ліквідності є невід'ємною частиною діагностичної процедури. Їх призначення полягає в тому, щоб застерегти менеджмент підприємства від зайвого збільшення оборотності. Нарешті, віддачу від використання вкладених власником засобів можна збільшити за рахунок використання довгострокових позикових ресурсів. Цю частину діяльності компанії (вона називається фінансовою) характеризує група показників структури капіталу. У тому випадку, коли підприємство є акціонерним товариством відкритого типу і коли існує розвинений ринок цінних паперів, має сенс аналізувати так звані «ринкові показники» (прибуток на одну акцію, коефіцієнт дивідендних виплат і т.п.).

Отже, пропонуємо наступну структуру фінансових коефіцієнтів з певним набором показників в кожній групі:

- показники операційної діяльності: коефіцієнт зміни валових продажів; коефіцієнт валового доходу; коефіцієнт операційного прибутку; коефіцієнт чистого прибутку;

- показники ефективності використання активів (оборотності активів): оборотність активів; оборотність постійних активів; оборотність чистих активів; оборотність дебіторської заборгованості; середній період погашення дебіторської заборгованості; оборотність товарно-матеріальних запасів; оборотність кредиторської заборгованості; середній період погашення кредиторської заборгованості;

- показники ліквідності: коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності;

- показники структури капіталу: співвідношення заборгованостей і активів; співвідношення заборгованостей і капіталу; співвідношення заборгованостей і власного капіталу; співвідношення позикового і власного капіталу;

- показники рентабельності активів та власного капіталу: рентабельність оборотних активів; рентабельність активів; рентабельність власного капіталу; рентабельність капіталу (рентабельність чистих активів);

- показники ринкової вартості: прибуток на одну акцію; зростання ціни акції; дивідендний дохід; загальна прибутковість звичайних акцій; коефіцієнт виплат; коефіцієнт ціна / прибуток на 1 акцію.

Звершальним етапом діагностики є загальні висновки, заради яких і були виконані всі зазначені вище роботи. Подання таких висновків має бути лаконічним і конструктивним, тобто спрямованим на пошук шляхів поліпшення діяльності компанії. В якості такого подання може бути рекомендований формат так званого SWOT-аналізу, за яким всі фактори діяльності підприємства групуються по чотирьох областях:

- Strengths – сильні сторони діяльності підприємства;

- Weaknesses – слабкі сторони діяльності підприємства;

- Opportunities – можливості підприємства, що дозволяють йому поліпшити своє становище;

- Threats – загрози (небезпеки), з якими може зіткнутися підприємство на шляху поліпшення своєї діяльності.

В рамках кожної групи необхідно сформулювати кілька (не більше десяти) лаконічних тверджень – висновків за результатами діагностики. Прагматична доцільність SWOT-аналізу полягає в тому, що він робить спробу конструктивного поліпшення результативності діяльності підприємства. На основі основних позицій SWOT-аналізу менеджмент підприємства повинен сформулювати рекомендації щодо основних напрямів поліпшення діяльності. Тільки тоді процес діагностики можна вважати закінченим.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – К.: Ника-центр, 2011. – 1330 с.
2. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс]: підручник / [А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 2-ге вид., перероб. – Електрон. текст. дані. – К.: КНЕУ, 2017. – 534 с.
3. Савчук В. П. Практическая энциклопедия финансового менеджера / В. П. Савчук. – К.: Баланс Бизнес Букс, 2017.

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІІВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., професор*

КОРИТНЯНСЬКА ЕЛЬВІРА ОЛЕГІВНА

студентка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Туризм займає одну з головних ролей у світовій економіці на сьогоднішній день. Туристична галузь зараз дуже швидко розвивається, зростає, це веде до того, що туризм стане однією із головних галузей економіки.

Вплив маркетингу на розвиток туризму величезний, оскільки прямо пов'язаний з реалізацією туристичного продукту і усього туристичного бізнесу в цілому. Це прямо впливає на здатність до конкуренції фірми на сьогоднішньому ринку. «Маркетинг – це концепція ринку, яка управляє виробництвом продукції та її збитом» [1, 4]. Використання маркетингу у туристичному бізнесі сьогодні не просто питання лідерства і створення конкурентних переваг, але і виживання на ринку в найближчому майбутньому. Важливим завданням маркетингу є стимулювання продажів туристичних послуг, збільшення конкурентоспроможності продукту, орієнтування на ринок тощо. Тому, ефективна організація маркетингової діяльності на туристичному підприємстві, здебільшого зумовлює результати її комерційно-економічної діяльності, та конкретне ставлення на ринку, що показує на актуальність даної теми. Ефективне впровадження маркетингових інструментів в управлінні є ключовим кроком в підвищенні ефективності роботи туристичних підприємств. Всесвітня туристична організація виокремлює три головних функції маркетингу в туризмі: налагодження контактів зі споживачами, розвиток та контроль.

Сутність маркетингу в туризмі передбачає широке використання найвигідніших ринкових можливостей. Він залежить від виробництва і забезпечує випуск виробниками лише тих товарів, які можуть бути реалізовані. Звідси впливає важливість маркетингу як процесу, що пов'язує виробника зі споживачем через торгівлю і забезпечує зворотні зв'язки між ними.

Управління маркетингом на туристичному підприємстві включає наступні етапи. Перший, аналіз ситуації на ринку туристичних послуг. Другий, дослідження пропозиції фірми, зокрема, туристичного продукту. Третій, вивчення ринкових загроз та можливостей. Четвертий, аналіз сильних та слабких сторін. П'ятий, формування основних маркетингових цілей. Шостий, побудова маркетингових стратегій, які стосуються ринку та окремих продуктів. Сьомий, способи реалізації стратегії на практиці. Восьмий, контроль маркетингових заходів та діяльності туристичного підприємства в цілому. У загальному сенсі управління маркетингом на туристичному підприємстві включає такі етапи, як – планування маркетингової діяльності, вибір і застосування маркетингових стратегій, розробка та вибір альтернативних стратегій, ефективну організацію маркетингової діяльності та контроль маркетингової діяльності.

Узагальнюючою основою використання маркетингу в туристичній галузі є теорія зростання ролі державного регулювання в сучасному ринковому суспільстві. Оскільки це регулювання має відповідати принципам функціонування ринкового суспільства, державна політика в туризмі має об'єктивно розширювати застосування маркетингових методів управління.

Аналізуючи різні визначення маркетингу, можна прийти до висновку, що маркетинг перш за все сприяє досягненню цілей фірми, найважливішою я із яких для будь-якого комерційного підприємства є збільшення обсягу прибутку та зростання рівня прибутковості власної діяльності.

Підприємствам туристичної галузі для досягнення даної цілі необхідно залучити потенційних клієнтів та постійно збільшувати число постійних клієнтів споживачів туристичних послуг. Клієнтів можна залучити й утримати, якщо вони зацікавлені в одержанні послуг саме від цієї фірми. Проведені дослідження показують, що утримання клієнта складає лише 20% від суми, яку потрібно затратити на залучення нового клієнта. Саме маркетинг допомагає туристичній фірмі утримати клієнта.

Будь-яка туристична фірма повинна самостійно стежити за усіма змінами, що відбуваються на ринку туристичних послуг, адже відставання погрожує незадоволенням споживачів, що може привести не тільки до їх втрати, але і до падіння репутації фірми. «Управління маркетингом в індустрії туризму – це досягнення наступних маркетингових цілей: – визначення можливостей ринку та ресурсів туристичної компанії; – планування та здійснення маркетингової діяльності, яка є необхідною для досягнення цілей фірми» [2].

Маркетинг туризму є однією із складових частин класичного маркетингу, що має характерні особливості, які впливають на застосування маркетингових інструментів. У процесі виявлення сучасних концепцій маркетингу у туризмі було виявлено, що маркетингу туризму, по-перше, характерні властивості маркетингу послуг, а, по-друге, має специфічні властивості, що впливають на його сучасні концепції.

Нематеріальні елементи туристичних підприємств здійснюють великий вплив на сприйняття клієнтом якості обслуговування, ніж видимі елементи. Позитивне сприйняття корпоративного іміджу туристичного підприємства та позитивне сприйняття якості послуг відіграють велику роль для повторних і лояльних клієнтів і передачі інформації з вуст в уста («сарафанне радіо»). Таким чином, можна сформулювати наступний висновок: корпоративний імідж туристичних підприємств позитивно впливає на сприйняття клієнтами якості обслуговування і на враження від них [3].

Отже, маркетинг є важливою складовою діяльності будь-якої фірми. Особливо гостро питання маркетингової діяльності стоять для фірм туристичної галузі, оскільки ринок туристичних послуг є надзвичайно мінливим і динамічним. Проведення маркетингових досліджень, розробка якісних продуктів, їх професійне просування на ринку сприяють досягненню цілей діяльності підприємства. А досягнення цілей – умова успіху фірми у світі ринкових відносин.

Список використаних джерел

1. Використання маркетингу у сфері туризму. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/mark_tur.htm. – Назва з екрану.
2. Маркетинг – що це таке, як працює та навіщо потрібен. [Електронний ресурс]. —Режим доступу: https://termin.in.ua/mar_ketynh/. – Назва з екрану.
3. Петриченко, П. А. Факторы, влияющие на маркетинг отношений и корпоративный имидж туристических предприятий / П. А. Петриченко // Проблемы экономики, 2014, № 2. – С. 255—261.
4. Яроміч С.А. Маркетинг. Навчальний посібник. / Яроміч С.А., Красностанова Н.Е., Петриченко П.А., Воронов О.І. – Одеса : Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2011. – 206 с.

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

*завідувачка кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент.*

КОСТЕНКО ІРИНА ІВАНІВНА

магістрантка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НОВОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УКЛАДУ

Серед дослідників інституційних змін в даний час спостерігається однаковість, що виявляється у визнанні четвертої промислової революції як доконаного факту і беззастережної ідентифікації перетворень, які відбуваються, як цифровий трансформації.

Перші розробки, присвячені довгим технологічним циклом, належать, звичайно, Н.Д. Кондратьєву [1].

Одним із сучасних дослідників Н.Д. Кондратьєва, визнаним дослідником проблеми циклічності технологічного розвитку стала К. Перес, яка запропонувала пов'язувати походження криз з корінними змінами технологічної бази господарської системи в результаті зміни технологічних волн [2]. Важливим висновком з теорії К. Перес є твердження про те, що новим технологіям потрібно 20-30 років для того, щоб довести свою перевагу і здатність модернізувати економіку. При цьому поступальний розвиток спостерігається протягом періоду становлення та періоду розгортання. Зміна технологічних укладів неминує викликає зміни в інноваційних екосистемах. Більш того, розвиток інноваційної екосистеми є відображенням процесів, що супроводжують інституційні зміни. Зміна укладів, дійсно, може супроводжуватися кризами, але кожен раз дно кризи виявляється на більш високому рівні, що сприяє загальному еволюційному розвитку економіки.

Отже, з огляду на характер змін, що відбуваються і ступінь застосування інформаційних і комунікаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності, є всі підстави говорити про сучасному технологічному укладі як про цифрову економіку.

Загальним для більшості сучасних дослідників є позиціонування цифрової економіки в якості нових інституційних умов, що характеризуються повсюдним використанням цифрових технологій з метою забезпечення прискореного виробництва і застосування інновацій.

Про цифрову економіку наукове співтовариство (не рахуючи письменників фантастів) задумалося ще в кінці минулого століття. Саме тоді з'явилися перші дослідження, присвячені цьому феномену [3]. Спочатку вчені розглядали цифрову економіку як господарську діяльність, але згодом всім стало очевидно, що вона має тотальне охоплення і перед- ставлять собою не що інше, що стало підставою для її позиціонування як способу

виробництва, моделі соціально-економічних відносин, нового технологічного укладу. Зауважимо, що в кінці 90-их років XX століття вже з'явилися наукові дослідження, узагальнюючі досвід формування і розвитку цифрової економіки, а також містили в собі глибоку теоретичну опрацювання різних аспектів цього складного багатогранного явища. Це означає, що стартові етапи цифрової технологічної революції були пройдені до настання нового тисячоліття.

Отже, чинником, що визначає формування і розвиток нового технологічного укладу, є інноваційний прорив, а його ядром виступає виробництво інновацій. Процес виробництва інновацій є складним і багатоліким. Його зміст і особливості визначаються: періодом продукування нововведень або виникнення потреби в них; територією, яка сформувала умови для виробництва інноваційного продукту; масштабами діяльності, яка потребує інноваційному удосконаленні і розмірами виробництва, що спеціалізується на інноваційних розробках.

Загалом, інноваційний процес включає в себе чотири етапи: генерація ідей, відбір ідей, розробка інноваційного продукту, комерціалізація інновації.

Ускладнення підходів до структуризації інноваційного процесу сформувало новий погляд на його утримання і характер суб'єкт-об'єктних відносин, що виникають на кожному етапі. Сучасні автори в якості суб'єктів інноваційного процесу, як правило, виділяють: університети; дослідні центри, що функціонують на умовах співфінансування з державного бюджету; інноваційні організації (підрозділи різних організацій, що спеціалізуються на інноваційних розробках); окремих винахідників і (або) стартаперів; партнерства (спільноти) інноваційно-активних агентів. Суб'єкти інноваційного процесу, що використовують внутрішні ресурси, в умовах панування актуальною шостою моделі інноваційного процесу, практично, не зустрічаються. Вимоги економічної доцільності та інституційні передумови привели до того, що учасники інноваційного процесу формують інтеграційні об'єднання, партнерства (стратегічні альянси) і функціонують на принципах аутсорсингу. Найбільш просунуті агенти стають учасниками мережевих структур.

В цілому, аналіз складу потенційних учасників інноваційного процесу дозволяє зробити висновок про те, що особливу роль при реалізації інноваційно-проривного сценарію розвитку екосистеми можуть зіграти виробничі корпорації, інститути розвитку і інститути громадянського суспільства, університети і держава. Найбільш ефективною моделлю організації інноваційного процесу є модель відкритих інновацій.

Отже, з огляду на структурну складність, під інноваційною екосистемою ми пропонуємо розуміти сукупність агентів інноваційного процесу, які виступають системами другого порядку, об'єднаних системними зв'язками, функціонуючими відповідно до доцільною необхідністю продукувати і поширювати інновації.

Інноваційна екосистема, яка формується з числа інноваційно-активних агентів, активізує механізми і дії, що дозволяють створювати інноваційні продукти, здійснювати венчурні інвестиції, розробляти і забезпечувати ефективну реалізацію інноваційних стратегій, виконувати дослідження і розробки, пізнавати відбуваються зміни і їх природу і адаптуватися до інституціональним і іншим трансформаціям.

В результаті доцільної діяльності агентів інноваційної екосистеми відбувається формування ринків інноваційних продуктів, інститутів і видів діяльності, що базуються на використанні інформаційних ресурсів і цифрових технологій і поведінкових патернів. Розрізняють корпоративні, регіональні і національні інноваційні екосистеми, що представляють моделі виробництва інновацій на мікро-, мезо- і макроекономічному рівнях, відповідно.

Формування національної інноваційної екосистеми дозволить вирішити ряд гострих проблем, що стримують розвиток національної економіки, що проявляються в низькій інноваційній вмотивованості, недосконалості механізмів стратегічного партнерства інноваційно-активних агентів, відсутності імпульсних впливів з боку учасників-регуляторів, уповноважених здійснювати розробку і реалізацію інноваційної політики на різних рівнях управління, дисгармонії ресурсного, нормативно-правового та інформаційного забезпечення інноваційного процесу.

Список використаних джерел

1. Кондратьев Н.Д. К вопросу о больших циклах конъюнктуры // Кондратьевские волны. 2015. № 4. С. 234-252
2. Перес К. Технологические революции и финансовый капитал: динамика пузырей и периодов процветания / Пер. с англ. – М.: Дело, 2011. – С. 231
3. Negroponte N. Being Digital // NY : Knopf, 1995. – 256 p.; Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril In The Age of Networked Intelligence, McGraw-Hill, 1997. – P. 1–37.

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕНЬ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Актуальність аналізу структури та змісту дослідження стану та тенденцій розвитку банківського сектору України визначається такими чинниками: 1) Банківська система України є чи не найголовнішим фактором стабільності економіки України; 2) Розуміння тенденцій розвитку банківського сектору України є запорукою небанківського сектору економіки (включно з фізичними особами) в прогнозах збільшення або зменшення можливостей залучення кредитів, як однієї з послуг що користується найбільшим попитом; 3) Визначає

можливість суб'єктам небанківському сектору прогнозувати появу та розвиток в Україні новітніх банківських послуг що вже пропонуються на світовому банківському ринку.

Розглянемо останні публікації з вищеназваних питань.

О. І. Заславська [1] встановлює метою «дослідження особливостей розвитку вітчизняного ринку кредитних банківських послуг, аналіз роздрібного кредитного портфеля українських банків, а також обґрунтування напрямів підвищення ефективності системи кредитування фізичних осіб та суб'єктів малого бізнесу в Україні» [1, с. 114]. Авторка досліджує данні за період 2015—2019 рр. за такими напрямками: 1) Динаміка активів і кредитного портфеля банків; 2) Роздрібний кредитний портфель банківського сектору за цільовим спрямуванням коштів і строками погашення; та 3) Відсоткові ставки банків за кредитами фізичних осіб у розрізі валют і строків погашення. Та в результаті дослідження приходять до таких основних висновків: 1) Активи банків зросли на 19,1 %, кредитний портфель збільшився на 2,3 %, кредитування корпоративних позичальників становить 79,6 % в загальному обсязі. 2) На кінець 2019 року споживчі кредити до 1 року і від 1 року до 5 років зросли на 167,2 % і на 102,7 %, відповідно. А споживчі кредити терміном понад 5 років, зменшилися на 41,2 %. 3) Вартість споживчих кредитів до 1-го року та понад 5 років протягом періоду зросла на 8,2 в. п., а вартість кредитів від 1-го до 5-ти років суттєво не змінилася і становила 31,7 %.

Н. Б. Татарин [5] досліджуючи сучасний стан та тенденції розвитку банківської системи України в сучасних кризових умовах – структурує напрями впливу банківської системи на фінансову сферу на дві сфери: 1) Емісія грошей і регулювання грошової маси; та 2) Забезпечення безперебійного функціонування платіжних систем [5, с. 82—83]. Далі досліджує динаміку зміни кількості банків за період 2010—2019 рр., кількість яких скоротилась з 184 до 78 [5, с. 83—84]. Та доходить висновку що це суперечлива тенденція – з одного боку ліквідація Національним банком комерційних банків які порушують банківське законодавство оздоровлює банківський сектор, а з іншого призводить звуження конкурентного середовища.

Окремою групою публікацій в якій оприлюднюються результати досліджень банківського сектору України є «Огляди банківського сектору» Офіційного Інтернет-представництва Національного банку України [4]. До особливостей цих публікацій можна зазначити наступне: 1) Останніми роками періодичність видання складає як правило чотири випуски на рік з довільними датами протягом календарного кварталу; 2) Тематика окремого випуску не носить комплексного характеру і його зміст це, як правило найбільш значні, на думку редакторів «Огляду банківського сектору», події попереднього та поточного календарного кварталу в банківській сфері; 3) У «Огляді банківського сектору» досить невеликий обсяг – близько 0,1 друкованого аркуша (1,5—2 типові сторінки).

Узагальнюючи результати дослідження вищенаведених публікацій та низки інших з тематики «Структура та зміст досліджень стану та тенденцій розвитку банківського сектору України», обґрунтовано можна дійти таких висновків: значний відсоток публікацій про стан та тенденції розвитку банківського України не дають загальної та цілісної картини банківського сектору України, а досліджують лише окремі питання значущі на думку авторів.

Список використаних джерел

1. Заславська, О. І. Аналіз та оцінка сучасного стану роздрібного банківського бізнесу в Україні у сфері кредитування. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія Економіка*. 2021. Випуск 1 (57). С. 114—120.
2. Міністерство фінансів України <https://www.mof.gov.ua/> (дата звернення: 2020-09-23).
3. Мінфін <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 2020-09-23).
4. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 2020-09-23).
5. Татарин, Н. Б. Сучасний стан та тенденції розвитку банківської системи України в сучасних кризових умовах. *Державна фінансова політика України в умовах євроінтеграції: погляди науковців та практиків*: зб. тез наук. доп. за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 18 лютого 2021 р. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. С. 82—85.

МАКАРОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК НЕОБХІДНІ УМОВИ УСПІШНОСТІ БІЗНЕСУ

Глобальним світовим трендом сьогодні є цифровізація економіки та різних сфер суспільного життя. В Україні останнім часом приділяється значна увага питанням цифровізації. На державному рівні також є розуміння необхідності формування цифрової економіки і суспільства, важливої ролі використання цифрових технологій як одного з ключових драйверів сталого розвитку. Цифрові технології привели до кардинальної зміни методів управління підприємствами, об'єкти якого стали частиною єдиного інформаційного простору.

Для бізнесу цифрова трансформація може стати джерелом нових можливостей, що дозволяють розширити звичні рамки використання ІТ та отримати конкурентні переваги за рахунок кращої організації роботи та створення додаткових сервісів, затребуваних клієнтами.

Поняття цифровізації та цифрової трансформації досить часто утотожують, що не є коректним. Що стосується поняття «цифровізація», то в Концепції [1] воно визначено як «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливає інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, інакше кажучи, створює кіберфізичний простір». Amancio Vouza [2] вважає, що цифровізація – це забезпечення, покращення та перетворення бізнес-процесів шляхом використання цифрових технологій та оцифрованих даних. В глосарії Gartner [3] можна

зустріти наступні визначення цифровізації – це «використання цифрових технологій для зміни бізнес-моделі та надання нових можливостей одержання прибутку та створення цінностей», та «це процес використання цифрових технологій та інформації для трансформації бізнес-операцій».

У цілому, цифровізація розглядається як шлях до цифрового бізнесу та цифровим трансформаціям, але значення цифровізації виходить за межі бізнесу та відноситься до постійного втілення цифрових технологій у всі види суспільного життя. Таким чином, цифровізація – це процес, що стосується використання цифрових технологій.

Поняття цифрової трансформації значно ширше та стосується не стільки технологій, а орієнтоване на людину. Цифрова трансформація вимагає набагато більш широкого впровадження цифрових технологій і культурних змін. Хоча цифрова трансформація переважно використовується в бізнес-контексті, вона також впливає на інші організації, такі як уряд, установи державного сектора і організації, які беруть участь у вирішенні соціальних проблем. Визначення компанії Agile Elephant: «Цифрова трансформація – це процес переходу організації до нових способів мислення і роботи на базі використання соціальних, мобільних та інших цифрових технологій. Ця трансформація включає в себе зміни в мисленні, стилі керівництва, системі заохочення інновацій і в прийнятті нових бізнес-моделей для поліпшення роботи співробітників організації, її клієнтів, постачальників і партнерів» [4]. Цифрова трансформація вимагає наскрізних організаційних змін, а не тільки впровадження цифрових технологій. Цифрова трансформація ставить людей та стратегію перед технологіями, потребує нових компетенцій, зміни поведінки, нових моделей робочих місць, зміни каналів комунікацій, бо очікування та потреби будь-кого з зацікавлених сторін мають вирішальне значення.

За прогнозами аналітиків будуть лідирувати компанії, що вибрали цифрову трансформацію центром своєї стратегії. За твердженнями експертів 90% нецифрових компаній зіткнулися зі зростанням конкуренції з цифровими, а 40% компаній-лідерів протягом 5 років будуть витіснені, якщо не піддадуться цифровій трансформації. Найбільш вразливими вважаються такі сфери, як технологічні продукти і послуги, ЗМІ та розваги, роздрібна торгівля, фінансові послуги.

На сучасному етапі головну роль відіграють такі технології та концепти, як Інтернет речей, «великі дані» (big data), «предиктивна аналітика», хмарні та туманні обчислення, «машинне навчання», машинна взаємодія, штучний інтелект, робототехніка, 3D-друк, доповнена реальність. Цифрова трансформація в першу чергу впливає на можливості залучення нових клієнтів, на другому місці за значимістю знаходиться виділення серед конкурентів і на третьому – нові джерела доходу.

Згідно з численними опитуваннями, головним бар'єром на шляху цифровій трансформації є брак фахівців з належними знаннями, а на другому місці – відсутність розуміння необхідності термінового трансформування бізнесу на основі цифрових технологій. Цифрова трансформація поки більшою мірою розвивається на ринку B2C, однак є величезні можливості для впровадження цифрових технологій з метою підвищення ефективності внутрішніх підрозділів компанії і її співробітників.

Однією з особливостей українського цифрового розвитку є те, що в цьому напрямку малий та середній бізнес значно випереджають промисловість. В цілому в питаннях цифрової трансформації Україна вже відстає від усіх країн-сусідів. Але багато експертів відмічають, що наша країна має шанс зробити «цифровий стрибок» в ключових сферах економіки, почавши відразу використовувати передові технології, оминув проміжні стадії, бо в Україні наразі є усі ключові умови, котрі дозволяють говорити про потенційну успішність «цифрового стрибку», принаймні у основних сферах суспільно-економічного життя.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

2. Amancio Bouza What is Digital Transformation, Digitalization, and Digitization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://medium.com/api-product-management/what-is-digital-transformation-digitalization-and-digitization-c76277ffbdd6>

3. Jason Bloomberg Digitization, Digitalization, And Digital Transformation: Confuse Them At Your Peril [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29/digitization-digitalization-and-digital-transformation-confuse-them-at-your-peril/#2df767ed2f2c>

4. What is Digital Transformation? – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.theagileelephant.com/what-is-digital-transformation/> – назва з екрану.

АКИМЕНКО НАТАЛЯ ВАЛЕНТИНІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

МАКОВЕЄВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

СТАНОВЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ДЕРЖАНОГО УПРАВЛІННЯ

Менеджмент у державному управлінні з'явився у сімдесяті роки двадцятого століття. Спочатку в основі менеджменту державного управління було визначення важливості стратегій, які реалізуються найвищими посадовими особами держави.

Зараз менеджмент у державному управлінні заснований на інституціональному ситуаційному аналізі, спрямованому на дослідження управлінських процесів та підготовку державних службовців.

Фактично система управління державою перейшла від державного управління до менеджменту у державному управлінні, що означало відмову від традиційного інституційного підходу к управлінню державою на користь вивчення реально існуючих управлінських процедур, використання сучасних методів підготовки управлінських рішень на рівні держави та практики їх реалізації. У теперішній час державне управління все частіше визначається терміном державний менеджмент, який акцентує увагу на необхідності використання сучасних управлінських технологій для управління державою та зрості важливості ринкових відносин в державному секторі економіки.

Основу в менеджменті державного управління сформували дослідження американських фахівців Девіда Осборна та Теда Гелбера. Ці фахівці випустили працю під назвою «Перебудова уряду», в якому вони виконали аналіз недоліків бюрократичної моделі управління державою, запропонували необхідні та бажані зміни, здійснення яких необхідно було проводити на усіх рівнях державного управління.

Менеджмент у державному управлінні представляє собою управлінський процес, що реалізується у межах органів державного управління, сукупність наукових знань про таке управління, саме мистецтво управління та наявність переліку навичок у персоналу державного управління [1].

Менеджмент у державному управлінні передбачає реалізацію наступних основних функцій: планування, організації, координації, мотивації та контролю.

Менеджмент у державному управлінні орієнтований на покращення ефективності його організації. В основі такої ефективності є наступні постулати:

підтримка дискусій відносно пристосування програм та цілей відповідних агентств та міністерств, в підпорядкуванні яких вони знаходяться;

порівняння вимірвальних механізмів підвищення ефективності менеджменту в державному управлінні; формування інформаційної бази для моніторингу та оцінки ефективності менеджменту у державному управлінні;

вивчення витрат та їх відповідності результатам по кожному напрямку витрачання бюджетних коштів;

порівняння ефективності діяльності аналогічних за характером органів державного управління.

Доцільними принципами перебудови державного управління у систему менеджменту державного управління – є наступні:

стимулююче управління, сутність якого у прийнятті управлінських рішень, а не у докорах;

управління, спрямоване на суспільство, сутність якого не у службі, а у повноваженні, конкуруюче управління, сутність якого у забезпеченні конкуренції у сфері надання державних послуг;

місія управління, сутність якої у перебудові управління на його підпорядкування досягненню певного результату;

орієнтованість управління на споживача, сутність якого у пріоритеті первинних потреб населення держави, а не органів управління ним;

підприємництво в управлінні, сутність якого у збільшенні доходів держави, а не марнотратство її коштів;

передбачливість в управлінні, сутність якого у пріоритеті профілактики по відношенню до усунення проблем;

децентралізованість управління, сутність якого у ієрархічній системі і організації праці в команді.

Доцільно також розглянути досвід менеджменту у державному управлінні в іноземних державах.

Система менеджменту в державному управлінні іноземних держав має більш довгу історію у порівнянні з вітчизняною, а отже гідна вивчення та запозичення. Визнаними лідерами у цій сфері є такі держави як Сполучені Штати Америки та Японія. До державних службовців у цих країнах ставлять високі вимоги, результатом яких є передова роль цих держав у світовому суспільстві.

Для сучасної японської державної служби двома головними показниками є мінімум вартості та максимум ефективності. Мінімум вартості забезпечується зменшенням чисельності органів державного управління та міністрів, а також загальною чисельністю державних службовців. Максимум ефективності державного управління Японії досягається завдяки створенню елітарної державної служби, що залучає до себе талановиті та непересічні уми держави. Таке залучення забезпечується завдяки проведенню конкурсних елементів для відбору державних службовців.

У Сполучених Штатах Америки такий метод відбору державних службовців як конкурс застосовується починаючи з 1983 року. У теперішній час дев'яносто відсотків американських державних службовців федерального рівня відібрано на основі конкурсу.

Більш детальне та глибоке вивчення та використання сучасного провідного досвіду розвитку менеджменту державного управління іноземних держав сприятиме його подальшому вдосконаленню та підвищенню його ефективності в нашій державі.

Список використаних джерел

1. Менеджмент у державному управлінні. Особлива частина. Посібник під заг. ред. Петкова В.П. Дніпропетровськ: ДГУ, 2015. 214 с.

МЕДЛОВСЬКА НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*аспірантка кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, консультант Малиновського районного суду м. Одеси*

ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Аналітичні центри – дослідницькі організації, які здійснюють дослідження, у таких сферах як міжнародні відносини, політична стратегія, економіка, техніка, військова справа, екологія, культура. Більшість аналітичних центрів є незалежними від держави і неприбутковими організаціями, проте серед них є і такі, що отримують державне фінансування або прибутки від консалтингової діяльності. Провідні аналітичні центри можуть чинити великий вплив на вироблення урядами рішень і на стан світу у різних сферах. Питання регіонального розвитку в Україні також є об'єктом досліджень аналітичних центрів України.

Згідно висновків Інституту суспільно-економічних досліджень, на сучасному етапі Україна відчуває гостру потребу у виробленні якісної стратегії регіонального розвитку, здатної мобілізувати децентралізовані ресурси регіонального розвитку. Динамічне зростання і синергія використання регіональних потенціалів можливі лише на основі міжрегіональної співпраці. Це створює виклики щодо побудови нової моделі регіональної політики, провідним орієнтиром якої виступатиме консолідація локальних дій у сфері регіонального розвитку навколо реалізації загальнонаціональних пріоритетів. Проблеми, з якими в даний час стикається регіональна політика в Україні, не є унікальними чи обумовленими виключно внутрішніми кризовими явищами. Такі проблеми, насправді, мають глобальний характер, і саме вони мотивували формування нових моделей регіональної політики й місцевого розвитку на прагматичних засадах. Прагматичних підходів до побудови нової регіональної політики сьогодні потребує й Україна – у процесі власного суспільного та економічного оновлення [1].

Як зазначають дослідники Інституту суспільно-економічних досліджень, для оновленої України регіональна політика стане однією з ключових підвалин інституційної відбудови держави, її територіальної та громадської реінтеграції, формування основи для динамічного сталого розвитку економіки та суспільства. Впровадження сучасної моделі регіональної політики в Україні потребує прагматичних кроків та певних орієнтирів, які стосуються наступних напрямків:

- нова стратегія,
- внутрішня єдність та зовнішнє партнерство,
- нові повноваження і ресурси,
- новий інструментарій.

Дослідники аналітичного центру CEDOS в рамках «Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні», яку виконував Міжнародний фонд «Відродження» в партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні, здійснили аналіз Стратегії розвитку Києва до 2025 року і визначили її місце серед інших стратегічних документів різних рівнів, а також вивчили теоретичні підходи й основну нормативно-правову базу щодо розробки стратегій регіонів і міст в Україні.

За результатами проведеного дослідження було надано рекомендації для розробки стратегій регіонів, серед яких можна виділити ключові рекомендації:

1. Необхідно розробити та затвердити універсальні рекомендації щодо розробки стратегій розвитку регіонів, які будуть враховувати специфіку кожного регіону України.
2. При розробці стратегій регіонів необхідно враховувати потреби та інтереси різних соціальних груп, які проживають на території даного регіону.
3. Під час розробки стратегічних документів чітко визначити цілі, заходи, напрямки роботи, терміни реалізації [2].

Отже, при розробці стратегії регіонального розвитку та планів її реалізації доцільними було б врахувати дослідження аналітичних центрів та звернути увагу на рекомендації дослідників. Також при розробці стратегії регіонального розвитку доцільним буде врахування зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел

1. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь. – К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. – 76 с. https://iser.org.ua/uploads/pdf/big%20Reg%20politic%20na%20sayt_.pdf
2. Стратегії розвитку міст: удосконалення підходів. Приклад Києва. Юлія Назаренко, Олена Сирбу, 2019. – <https://cedos.org.ua/researches/strategii-rozvytku-mist-udoskonalennia-pidkhodiv-pryklad-kyieva/>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ СУЧАСНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Нестабільне і слабо прогнозоване зовнішнє середовище, що характеризується швидкими і частими змінами в зв'язку з технологічними, технічними і структурними перетвореннями створює нові раніше невідомі умови для сучасних організацій. Внаслідок змін у всіх областях людської діяльності виникають нові управлінські завдання, і зростає їх складність. Сучасний розвиток методів системної методології пов'язано зі створенням «м'якого» системного мислення, «м'яких» вимірювань і методів побудови «м'яких» моделей.

Управлінські ситуації завжди багатомірні і включають матеріальні, економічні, соціальні, політичні та індивідуальні аспекти, а їх зміст визначається поведінкою людей і залежить від суб'єктивного сприйняття ситуації відповідно до картини світу людини (цілі, уявлення, установки, цінності). Саме поведінка людей і формуються між ними соціальні зв'язки в процесі спільної діяльності визначають складність управлінських завдань. Підхід до їх вирішення повинен інтегрувати знання, досвід і вміння фахівців з різних професійних областей і на цій основі формувати цілісне розуміння останніх ситуацій, що розглядається.

Управління в організації нерозривно пов'язане з визначенням проблем та їх рішенням. Більшість застосовуваних в менеджменті методів направлено на рішення вже якимось сформульованих регулярних проблем, що відбивається в розвитку і становленні теорії прийняття рішень як окремої наукової дисципліни з додатком, в тому числі, до соціально-економічних систем. При цьому ранні етапи дослідження управлінської ситуації, підготовки управлінських рішень, які включають етап ідентифікації проблем, залишаються поза увагою як дослідників, так і практиків. У відкритих літературних джерелах не знайдено опис ні теоретичних підстав методів, здатних справлятися з нечіткістю, невизначеністю і суб'єктивністю цих етапів, ні емпіричних досліджень реальних управлінських ситуацій.

При проведенні змін в організації особливого значення набуває етап підготовки програми змін, який обов'язково повинен включати етап діагностування стану організації, визначення «проблемних областей» і напрямків вирішення. Зокрема, необхідно отримати відповіді на питання про необхідність проведення змін, визначити цілі, бажані результати, критерії їх досягнення і т.д. Аналіз декількох програм змін показує, що всі помилки ретельно «програмуються» на початковому, підготовчому етапі, який досить часто проводиться досить недбало, або зовсім відсутній. Це відбувається через те, що учасники програми змін, зіткнувшись зі складністю і невизначеністю більшості завдань на цьому етапі, не приділяють їм належної уваги, а концентруються на вирішенні тих проблем або завдань, які можливо більш чітко виділити і визначити, що пояснюється особливістю когнітивних процесів в ситуаціях, що характеризуються невизначеністю і слабкою структурованістю. При цьому найбільші труднощі учасники відчувають при структуризації даних про діяльність організації, формулюванні проблем і визначенні взаємозв'язків між ними. Також, істотними рекомендуються і комунікативні бар'єри, що виникають між учасниками програми змін через суб'єктивність сприйняття людиною навколишнього світу, обмеженості знань і розуміння суті процесів, що відбуваються і явищ, що спостерігаються. З проведенням змін безпосередньо пов'язана і розробка стратегій розвитку як діяльності по визначенню вектора руху всієї програми змін.

Особливість вирішення складних управлінських завдань полягає в тому, що процес підготовки і прийняття рішень, як правило, є груповою діяльністю. При груповій діяльності виникає необхідність виявлення й узгодження різних, іноді конфліктуючих, точок зору, досягнення узгодженого розуміння щодо суті та змісту розв'язуваної задачі, що вимагає колективної управлінської діяльності, де суб'єкт управління може бути колективним – група людей. Тут під групою розуміється свідомо створювана сукупність людей, об'єднаних спільністю діяльності, розв'язуваних проблем, інтересів.

Питаннями вирішення складних проблем, що виникають в різних соціально-економічних контекстах, присвячені роботи багатьох дослідників; при цьому для позначення проблем із соціальною складовою використовуються різні терміни. Наприклад, широке поширення набула концепція «важкої проблеми» (wicked problem), яку вперше сформулювали Х. Ріттель і М. Веббер [2], досліджуючи проблеми планування і проектування міської інфраструктури. В якості основних характеристик таких проблем вони виділили:

- умови є неповними, суперечливими і мінливими;
- способи вирішення часто важко розпізнати через складні взаємозалежності;
- спроба вирішення такої проблеми може виявити або створити іншу, ще складнішу проблему;
- включають кілька зацікавлених сторін.

Р. Акоф [1, 2], описуючи схожі ситуації, визначає їх як «місиво» (messes) і зазначає, що менеджери не вирішують проблеми – вони управляють місивом, а проблеми є абстракціями, витягнутими з місива за допомогою аналізу. Також широкого поширення набула типізація проблем по мірі структуризації, запропонована Г. Саймоном [3], де під структуризацією розуміється кількісне вираження залежностей між елементами проблеми. За цим критерієм розрізняються «добре структуровані» і «слабо структуровані» проблеми. До добре структурованих проблем відносяться проблеми з чітко визначеними початковими станами, цілями і обмеженнями. Слабо структуровані проблеми характеризуються відсутністю початково визначених цілей, набору операцій для вирішення, містять невизначеності щодо необхідних для вирішення понять, правил, принципів. В напрямках системного аналізу, орієнтованих на дослідження соціально-економічних систем, широкого поширення набули терміни «проблематика» і «проблемна ситуація».

Однак для вирішення практичних завдань управління вкрай важливе розуміння сутності, змісту, структури управлінських ситуацій, причин їх виникнення, а також визнання інтересів залучених в них людей і існування множинності інтерпретацій. Для розробки адекватного управлінського впливу необхідно вміти розпізнавати складні

ситуації, виявляти реально існуючі проблеми та їх породжують. Впливати необхідно на причини, що породили проблему, і / або на умови, в яких стає можливим поява цих причин. До початку процесу прийняття управлінського рішення необхідно розуміти, чи є розглянута задача рутинної і в організації існує досвід її вирішення, або розглянута ситуація володіє будь-якими, іноді так важко впіймати, характеристиками, що роблять її принципово відмінною від раніше зустрічалися подібних завдань; зачіпає ця ситуація інтереси інших людей і наскільки і т.д. Розуміння змісту управлінської ситуації і того, яких методів вироблення управлінського впливу вона вимагає (наприклад, індивідуальних або групових), вкрай важливо. До непередбачуваних небажаних наслідків може призвести як рішення рутинних завдань групою, що може затягнути розв'язання проблеми і спричинити необґрунтоване витрачання ресурсів, так і одноосібне ухвалення рішення в складних ситуаціях, що не дозволить врахувати інтереси інших зацікавлених сторін, тим самим породжуючи опір, безвідповідальність і т. п.

Список використаних джерел

1. Ackoff, R.L. The future of operational research is past / R.L. Ackoff // Journal of the Operational Research Society. – 1979. – 30. – P. 93-104.
2. Ackoff, R.L. The Art and Science of Mess Management / R.L. Ackoff // Interfaces. – 1981. – Vol. 11. – No. 1 (Feb). – P. 20-26.
3. Rittel, H.W.J. Dilemmas in a general theory of planning / H.W.J Rittel, M.M. Webber // Policy Science. – 1973. – Vol. 4. – No. 2. – P.155-69.
4. Simon, H.A. The Structure of Ill-structured Problems / H.A. Simon // Artificial Intelligence. – 1973. – Vol.4. – P. 181–202.

ПАСЕНКО НАТАЛІЯ КОСТЯНТИНІВНА

аспірантка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ВІД НОВОГО ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ДО AGILE

Обмеженість ресурсів, кризові ситуації та швидка змінність зовнішнього середовища спричинила появу нових концепцій державного управління (ДУ), які можна назвати як «проривні», що забезпечують домінуючу роль системи публічного управління (ПУ) в реалізації стратегічних пріоритетів державної політики [1, с.24]. Запровадження подібних реформ також було спричинене надмірним розростанням штату апарату ДУ, зволіканням і неповоротким стилем роботи чиновників, відсутністю мотивації, монополією в наданні державних послуг громадянам і розпорядженні бюджетними коштами [2, с.3].

З 70-х рр ХХ століття, в результаті бурхливого суспільного розвитку активізувався процес реформування державного суспільного сектору на засадах нового публічного менеджменту, основу якого становили ринкові моделі управління. Суть нового підходу, за висловом К. Худа, полягає в тому, щоб «вдихнути підприємницький дух» у систему ДУ.

Вважається, що для професійного управлінця немає різниці, чим управляти, оскільки структуру організації публічного сектору можна розглядати аналогічно із структурою організації бізнесу. Відповідно, до громадян доцільно ставитися як до клієнтів, які бажають отримати певні управлінські послуги [2, с.3].

У цьому аспекті В. Дзюндзюк, В. Загорський, М. Іжа, А. Ліпенцев, А. Мельник, П. Надолішний, Л. Приходченко та інші акцентують увагу на таких концепціях, як «новий державний (публічний) менеджмент» (new public management), «governance», «нова інституціональна теорія», «політичних (соціальних) мереж». Перші дві з цих концепцій є основою сучасних адміністративних реформ.

Теоретичним підґрунтям та практичним механізмом реалізації концепції new public management стала зміна державного сектору на засадах бізнес-стилю. Концепція поєднує традиційне державне адміністрування з нововведеннями у складі ДУ.

Певні обмеження в реалізації моделі нового публічного менеджменту і нові політико-правові і соціально-економічні умови суспільного розвитку сприяли формуванню на межі 80- 90-х рр. ХХ століття моделі «Governance» та її різновидів: «Good Governance», «Responsive Governance» та «Democratic Governance», в рамках якої соціальне управління розглядається як процес політичної діяльності, що потребує власних механізмів вироблення та реалізації комплексних управлінських рішень [3, с 3-4].

Концепція «Good Governance» ґрунтується на: більшій увазі держави до інтересів громадянського суспільства, розширенні участі його суб'єктів у ДУ, на відкритості влади до контролю, на засадах самоорганізації та міжорганізаційних мережах.

Основні інструменти реалізації принципів концепції «Governance» спрямовані на: децентралізацію системи управління; партнерство з бізнес-структурами та взаємодію з громадськістю, перехід від «держави-опікуна» до «держави-партнера» та інші. У сучасному вимірі концепція «належного врядування» поширена у форматі принципів Європейської Стратегії інновацій та належного демократичного врядування на місцевому рівні [1, с 24].

Своєрідним логічним продовженням і розвитком моделі «належного урядування» стають постмодерністська і партнерська моделі ПУ, коли фокус уваги переноситься з ключових елементів раціонально-бюрократичної системи на публічних службовців як людей, що суттєво впливають на ефективність і якість ПУ. Вважається, що поліпшення якості трудового життя управління створює підґрунтя для масштабних соціально-економічних змін у суспільстві.

Концепція «нова інституційна теорія» ґрунтується на виявленні спільно визнаного принципу щодо подальших узгоджених дій різними інституційними підсистемами. Основними інструментами її реалізації є ті, що

забезпечать взаємоузгодженість інтересів декількох суб'єктів: органів влади різних рівнів, бізнесу і громадських структур.

Концепція «політичних (соціальних) мереж» – новий підхід у соціальному управлінні, що ґрунтується на: комунікаційних процесах суспільства та демократичній практиці сучасних держав. Основні інструменти реалізації цього підходу спрямовані на: інтегрування державних і недержавних утворень, їх взаємодію, пошук компромісу, а також на горизонтальні формальні і неформальні відносини у процесі досягнення суспільно значущих цілей [1, с. 25].

Цікавою є також модель «lean government». Теорія «ощадливого виробництва», також відома як «ощадливе мислення», «ощадливе управління», спирається на розроблену в Японії систему організації виробництва компанії «Тойота». Суть ошадливого виробництва – це ліквідація дій, які віднімають час, але не створюють цінності, а формування умов, за яких залишаться дії, що створюють цінність.

Таким чином, публічна адміністрація у цілому світі вчиться, як результативніше використовувати гроші платників податків. Однак досвід інших країн показує, що прищеплення культури «lean management» у публічному секторі не є легким питанням, оскільки управління змінами завжди вимагає від вищого керівництва справжніх лідерських та управлінських навичок і особистої мотивації. Крім того, «lean» в публічному секторі натикається на значні культурні бар'єри. Також варто пам'ятати, що публічний сектор не є однорідним. І ще одне: рішення «lean management» не є панацеєю і не можуть забезпечити дуже великого заощадження бюджету і не можуть замінити системних рішень, таких як реформа системи публічних фінансів [4, с. 166].

Цікавою моделлю, що підкреслює менеджеризм сучасного ПУ, є «agile» (від англ. Agile – спритний, швидкий, динамічний) – це набір принципів і підходів, що спрямовують ресурси організації на швидке створення продуктів, потрібних клієнтам. Сам по собі «agile» – це набір ідей і принципів того, як потрібно реалізовувати проекти. Вже на основі цих принципів і кращих практик були розроблені окремі гнучкі методи: Scrum, Kanban, Crystal і багато інших.

Слід зазначити, що у «чистому» вигляді зазначені концепції і моделі ПУ майже не зустрічаються у жодній країні світу, хоча той чи інший набір елементів певних моделей запроваджено у практику сучасного публічного регулювання. У більшості зарубіжних країн наразі спостерігається певна тенденція до конвергенції, своєрідної дифузії різноманітних підходів до ПУ.

З одного боку, це обумовлено розвитком теоретичних напрацювань з означеної проблематики, удосконаленням і переосмисленням існуючих та пошуком нових, більш досконалих моделей ПУ, з іншого – практичними потребами адекватно реагувати на нові виклики, які постають перед суспільством.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В., Попов С. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління / В. Бакуменко, С. Попов // Ефективність державного управління. – Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 43. – [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://surl.li/agqhp>
2. Гордон М. В., Оленцевич Н. В., Колісник І. О. / Моделі публічного управління: порівняльний аналіз та пропозиції для України / М. В. Гордон, Н. В. Оленцевич, І. О. Колісник // Електронне «Державне управління : удосконалення та розвиток. – 2018. – Вип. 3. – [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/43.pdf.
3. Корженко В.В. Методологічні та евристичні інтенції сучасної концепції Governance / В.В. Корженко, В.В. Нікітін // Державне будівництво. – 2006. – № 1. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/agqkj>
4. Нанівський С. Л. Використання процесів lean government в публічному управлінні / С.Л. Нанівський // Сучасна парадигма публічного управління : Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції / За наук. ред. к.е.н., доцента Стасишина А.В. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 17–18 жовтня 2019 р. – Львів, 2019. – 629 с. – [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://surl.li/agpsq>.

ЯРОМІЧ СВИТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України к.е.н., професор*

СУЛИМА ЛІЛІЯ ВІКТОРІВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

МЕТОДИ ПОСИЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ ГРУПИ

Розглянемо інформаційні ризики, які існують в діяльності страхової групи. Отже, до інформаційних ризиків, крім загальних ризиків системи економічної безпеки, фахівці з економічної безпеки страхової групи відносять:

- пошкодження інформації;
- втрата інформації або інформаційний джерел;
- компрометація інформації про страхову групи, персонал або її діяльність;
- викривлення інформації;
- неправильна робота персоналу з інформацією або інформаційними джерелами;
- зупинка інформаційних джерел;
- викрадення будь-якої інформації щодо діяльності страхової групи, у тому числі: про групи; технології надання послуг та такі, що використовуються в діяльності групи; персонал; клієнтів тощо.

Самою розповсюдженою загрозою є витоки інформації. За даними фахівців з економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС»», у 2020 році найбільшу частку серед каналів витоку конфіденційної інформації склали паперові документи, персональні комп'ютери, ноутбуки та смартфони.

Науковець О. Й. Жабинець у цьому напрямку наголошує, що на цей час «жодне дослідження в галузі інформаційної безпеки не виокремлює витoki конфіденційної інформації, що пов'язані зі страхуванням, а дані страхових полісів, що були втрачені, складають незначний відсоток у «записах клієнтів». З огляду на це фахівці в змозі простежити лише загальні тенденції у витоках інформації та зробити припущення про можливий їх стан у страхових компаніях» [4, с. 33].

Сьогодні для запобігання витоків конфіденційної інформації у ПрАТ «СГ «ТАС»» застосовується DLP-система (Data Leak Prevention – «запобігання витоку даних»). Цей інструмент засновано на аналізі потоків даних. У разі виявлення конфіденційної інформації спрацьовує захист, який відстежує повідомлення або блокує його надсилання.

Фахівці з IT-технологій, економічної та інформаційної безпеки вважають, що «сутність роботи подібних систем полягає не тільки у блокуванні різних способів передачі інформації, а і в ретельній фільтрації всього трафіку. Найкращі DLP-системи, наприклад, можуть стежити за Інтернет-трафіком, а також за інформацією, що записується з комп'ютерів на зовнішні носії (USB-флеш, оптичні диски тощо), за документами, які роздруковуються, та ін. При цьому в автоматичному режимі система визначає, чи є в потоці даних документи, що містять конфіденційну інформацію, або такі, які схожі на них за змістом. Виявляючи щось подібне, DLP-система відразу посилає попередження співробітнику, що відповідає за забезпечення інформаційної безпеки, і той вирішує, яких слід вживати заходів» [4, с. 33].

Є. М. Рудніченко стверджує, що «саме з появою DLP-систем відбулося формування системи інформаційної безпеки. Адже до цього програмні продукти, які забезпечували інформаційну безпеку, насправді захищали не інформацію, а місця її зберігання. Із появою DLP-систем засоби захисту навчилися відрізняти конфіденційну інформацію від неконфіденційної. Певною мірою це дозволяє навіть економити на захисті даних, наприклад, використовувати шифрування тільки в тих випадках, коли зберігається або передається конфіденційна інформація, в інших – не шифрувати» [5, с. 190].

«Саме технологія «хмарних обчислень» (Cloud Computing) забезпечує повсюдний і зручний мережевий доступ на вимогу до обчислювальних ресурсів, таких як мережі передачі даних, сервери, пристрої зберігання даних, додатки й сервіси. Використання «хмарних обчислень» дозволяє споживачам значно зменшити витрати на інфраструктуру інформаційних технологій і гнучко реагувати на зміни обчислювальних потреб завдяки використанню властивостей обчислювальної еластичності «хмарних послуг» [4, с. 34].

Як зазначає група вітчизняних вчених на чолу з В. І. Андреев, «у сучасних світових страхових компаній, застосовується стандарт ISO/IEC 27001 із організації інформаційної безпеки, остання версія якого вийшла у 2013 році. Стандарт розроблено Міжнародною організацією стандартизації (ISO) спільно з Міжнародною електротехнічною комісією (IEC). Використання цього стандарту здійснюється на комерційній основі, що покладає зобов'язання на клієнта суворо виконувати вимоги стандарту ISO, який, своєю чергою, контролює клієнта на предмет їх дотримання. Страхові компанії для підвищення якості власних послуг намагаються дотримуватися високих міжнародних стандартів, зокрема розроблених Міжнародною організацією стандартизації та Міжнародною електротехнічною комісією.

З метою підвищення інформаційної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС»» від 2010 року використовує такі програмні рішення компанії Lumension, як контролювання знімних носіїв інформації Lumension Device Control, управління запуском додатків Lumension Application Control. За допомогою цих рішень можна відслідковувати, які пристрої постійно підключені, який тип і обсяг інформації знаходиться у трафіку компанії, які співробітники порушують правила доступу до інформації.

Отже, впровадження системи управління інформаційною безпекою зумовлено необхідністю захисту бізнес-процесів компаній з метою зниження потенційних ризиків витоку конфіденційної інформації, мінімізації можливості зовнішніх втручань, а також централізованого контролю потоків даних».

Список використаних джерел

1. Андреев, В. І., Хорошко, В. О., Чередніченко, В. С., Шелест, М. Є. Основи інформаційної безпеки: підручник. Київ: видавництво Державного університету комунікацій, 2019. 292 с.
2. Бабенко-Левада, В. Г. Процес пошуку оптимальних умов трансформації страхового ринку в умовах фінансової нестабільності. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2019. № 3. С. 1—3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5487> (дата звернення 15.08.2021).
3. Бабенко-Левада, В. Г., Шлендер, К. О. Аналіз фінансового стану страхової компанії (на прикладі ПРАТ «СК «Юнівес»»). *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 3. С. 112—117.
4. Жабинець, О. Й. Захист інформації та інформаційна безпека страхових компаній. *Економічний часопис—XXI*. 2014. № 7—8(2). С. 32—35.
5. Рудніченко, Є. М. Загроза, ризик, небезпека: сутність та взаємозв'язок із системою економічної безпеки. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2018. № 25(1). С. 188—195.

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ: ПОШУК ЕФЕКТИВНОГО ФОРМАТУ

Ефективність і результативність діяльності колективу зростають за умови орієнтації його членів на спільний успіх шляхом взаємодопомоги, взаємозамінності, взаємоповаги та доброзичливості, що відбувається на основі взаємного пристосування та адаптації. Паралельно має місце соціалізація бізнесу через зміну підходів до його діяльності у напрямку підвищення його соціальної відповідальності [1].

А. Крупник пропонує розглядати три види соціальної відповідальності бізнесу [2]:

- *внутрішню* – перед співробітниками фірми – шляхом вкладення ресурсів у створення нормальних умов праці і психологічного клімату в колективі, сприяння його розвитку, підвищення кваліфікації персоналу, розширення участі співробітників у управлінні тощо;

- *зовнішню* – через реалізація соціальної відповідальності перед споживачами шляхом формування і задоволення потреб людей у зручних, безпечних і недорогих товарах і послугах;

- *суспільну* – перед територіальною громадою шляхом сприяння її стійкому розвитку через участь у вирішенні пріоритетних соціальних проблем, підтримку слабких і недієздатних, підвищення рівня культури і патріотизму населення, стимулювання його ділової активності, збереження оточуючого середовища.

Сьогодні реальністю є те, що соціалізація бізнесу і його соціальна відповідальність мають глобальний масштаб і має орієнтуватись на міжнародні стандарти соціальної відповідальності [3], які побудовані на взаємодії органів публічної влади і бізнесу та підвищенні їх ступеня соціальної відповідальності. Ще в 50-ті роки ХХ ст. в США було створено спеціальний комітет з проблем соціалізації, а поняття «соціалізація» зареєстровано Американською соціологічною асоціацією.

В умовах, коли у світовій економіці в цілому зростає ризик майбутньої нестабільності, посилюються конкуренція та протистояння, економічне зростання можливе лише в результаті мобілізації людей, які одночасно є і членами суспільства, і громадянами держави, і гравцями в економіці на ринку.

На думку деяких вчених [4, с. 14], в умовах активної цифровізації життя, вільному розвитку економіки в Україні заважає глобальна монополія, що має місце на цифровому ринку. Адже крім суто комунікаційних вигід, електронний уряд має сприяти процесам залучення людей до бізнесу, державотворення та суспільного життя.

В умовах невизначеності необхідно шукати нові форми публічного управління розвитком суспільства і економіки. Управління в умовах нестабільності є викликом для економічного розвитку як в Україні, так і у світі. Воно має використовувати водночас соціологічний, психологічний, культурний та політичний підходи.

Активна гуманітарна та економічна політика держави не допускає її переродження виключно в інститут насильства. На цю тему ще Н. Бухарін писав: «...Всі економічні, політичні та ідеологічні стратегії не тільки не приносять ніякої користі, але й перетворюються в свою протилежність, якщо відсутні ... гуманістичні культурні стратегії, що включають розвиток людини в демократичному суспільстві» [5, с. 710].

Соціальні інновації з боку держави – це інновації, що сформовані для вирішення, насамперед, таких надважливих соціальних проблем, як бідність та нерівність. При цьому йдеться не тільки про інновації, що запропоновані з боку держави за рахунок бюджетних коштів, але й про ті, які долучають і бізнес, і інститути громадянського суспільства.

Коли держава, формуєчи умови для розвитку бізнесу, обмежує свою соціальну взаємодію з населенням, позбавляючи людей захисту від порушення прав, зокрема, прав як споживачів, серед населення зростає нерівність, що є в Україні доволі довготривалою тенденцією, яка дестабілізує суспільне життя. Функціонування держави відбувається як «феномен соціальної недовіри» [7, с. 7]. Адже соціальні інститути радянського минулого були зруйновані, і почала відбуватися так звана «соціальна атомізація», оскільки соціум не мав попередньо набутого досвіду для формування знання для майбутнього.

До цих процесів додалася глибока трансформація соціального простору, що загострилася в умовах пандемії 2020 року. Не виправдала себе і «поведінкова економіка», яка довела, що в умовах свободи і невизначеності «...люди ведуть себе у процесі прийняття економічних рішень відповідно до їх обмежених когнітивних здібностей і можливостей самоконтролю, інакше кажучи, безвольності» [8, с. 44].

Держава же забезпечила перерозподіл нагромаджених суспільних благ на користь правлячої еліти та представників великого бізнесу і втратила можливість сприяти самореалізації особистості на засадах соціального співробітництва держави, бізнесу й особистості [4, с. 16].

За цих умов треба шукати баланс інтересів між цими акторами, якого можливо досягти через посилення соціальної функції держави через інклюзивну діяльність, насамперед, економічних інститутів. За таких умов трансформація соціальної держави в Україні і, відповідно, її економіки мала б полягати в призупиненні руйнування соціального простору, послабленні соціальної нерівності та активізації поведінки людей у напрямку розширенні тісного співробітництва на засадах взаємодопомоги та соціальної взаємодії.

В історичному ракурсі доведено, що проблеми простіше вирішувати спільно. Адже взаємна допомога і солідарність – двигуни прогресу, який включає як науково-технічну, так і соціальну складові. Позитивні соціальні зв'язки у групі формують інститут співробітництва інклюзивного характеру, в результаті чого досягаються еволюційні переваги цієї групи.

Список використаних джерел

1. Петрушенко Ю.М., Іванова Т.І., Дудкін О.В. Міжнародні тенденції соціалізації діяльності підприємств. Механізм регулювання економіки. 2009. № 3. Т. 2. С. 268-275.

2. Крупник А.С. Соціальна відповідальність бізнесу: навіщо та яким чином // Формування та реалізація стратегії сталого економічного розвитку регіону: Матеріали щорічної науково-практичної конференції 26.05.2006. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2006. – С. 45-49.

3. Стандарт соціальної відповідальності SA 8000:2001 (Social Accountability 8000); Глобальна ініціатива зі звітності сталого розвитку GRI (Global Reporting Initiative); Стандарт із корпоративної соціальної відповідальності ISO 26000 (International Organization for Standardization ISO 26000); Стандарти серії AA 1000 (AccountAbility 1000 Series).

4. Геєць В. Соціалізація, соціальні інновації та соціальна взаємодія бізнесу й держави // Український соціум, 2020, № 3(74). – С. 9-23. – Режим доступу: <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/3-74-2020/sotsializatsiia-sotsialni-innovatsii-ta-sotsialna-vzaiemodiia-biznesu-j-derzhavy/>

5. Улич Д., Хедемер В. «Арабески» Николая Ивановича Бухарина в контексте их времени. Послесловие к рукописи Н.И. Бухарина «Философские арабески». Осень 1937.

6. Heyets V. Social Quality in a Transitive Society. The International Journal of Social Quality. The Role of the State. 2019. Vol. 9. Issue 1. P. 32-50. <https://doi.org/10.3167/IJSQ.2019.090103>

7. Общество без доверия / под ред. Е. Головахи, Н. Костенко, С. Макеева. Киев: Институт социологии НАН Украины, 2014. – 338 с.

8. Трофимов Г., Ивантер А. Бесовщина в Homo economicus. Эксперт. 2017. № 43. С. 44-46.

ФОСТАКОВСЬКИЙ ДМИТРО СТЕФАНОВИЧ

аспірант Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ У КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

З квітня 2020 року медична допомога в Україні фінансується на підставі Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [1]. Вимоги до надання послуг згруповані в пакети медичних послуг. Пакет медичних послуг складається, власне, з медичних послуг, до яких застосовується єдиний опис щодо специфікації послуг і до надання яких встановлюються єдині умови надання таких послуг. Також, всі послуги, що включені до пакету, оплачуються з використанням єдиного типу тарифу. Вимоги до медичних послуг, які надаються за Програмою медичних гарантій, формувалися на основі галузевих стандартів, уніфікованих клінічних протоколів надання медичної допомоги, примірних табелів матеріально-технічного оснащення, інших чинних нормативно-правових актів та міжнародних рекомендацій, які регулюють сферу надання медичних послуг. Медичні працівники, які надають медичну допомогу за Програмою медичних гарантій, повинні відповідати єдиним кваліфікаційним вимогам, встановленим чинними нормативно-правовими актами України.

Вимоги є мінімальними і лише специфікують окремі, важливі для Програми медичних гарантій, умови роботи надавачів за договором з НСЗУ і не є галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я (далі – ЗОЗ) і надалі регламентуватиметься чинним законодавством.

Вимоги до медичних послуг сформовані таким чином, що будь-який заклад, незалежно від його назви, рівня надання медичної допомоги та спеціалізації, який відповідає вимогам до надання послуг в межах Програми медичних гарантій, може укласти договір з НСЗУ на надання відповідної послуги/групи послуг.

Тариф, за яким НСЗУ оплачує закладам надану в межах пакетів послуг медичну допомогу був розрахований відповідно до методики розрахунку тарифів [2]. Зазначена методика, фактично, має одну базову формулу, що передбачає розрахунок бажаного тарифу, шляхом поділу прогнозного обсягу видатків за Програмою на оплату послуг відповідного виду на прогнозовану кількість пролікованих випадків, що оплачується за Програмою у відповідному бюджетному році. Тобто, основою тарифу є не фактична вартість наданих медичних послуг та не вартість пакету послуг, розрахована на підставі діагностично споріднених груп, а є частка коштів з фактичного бюджету НСЗУ, що припадає на одну, прогнозовану у поточному бюджетному році, послугу.

Відмінності нової системи розрахунку [2] від старої бюджетної мінімальні та не відповідають обсягу та якості медичної допомоги, що надається. Не заохочують підвищення якості медичної допомоги та не сприяють розвитку закладів охорони здоров'я.

Принципи розрахунку, визначені цією методикою, можуть застосовуватися референтними закладами охорони здоров'я, дані аналізу витрат у яких використовуються для розрахунку єдиних тарифів на медичні послуги в межах програми медичних гарантій, – для ведення обліку та проведення аналізу фактичних витрат, пов'язаних з наданням зазначених послуг МОЗ та НСЗУ під час розроблення пропозицій щодо тарифів та коригувальних коефіцієнтів на медичні послуги в межах програми медичних гарантій [1].

Таким чином, зазначена методика [2] має бути використана МОЗ та НСЗУ під час розроблення пропозицій щодо тарифів та коригувальних коефіцієнтів на медичні послуги в межах програми медичних гарантій. При цьому референтні заклади охорони здоров'я не будуть достовірно репрезентативними через значну строкатість українських закладів охорони здоров'я навіть одного типу. Крім того, зазначена методика [2] базується на видатковому методі обрахунку тарифів, що враховує фактичні (задокументовані) видатки на надання медичної послуги. При цьому, отримана за послугу сума коштів буде задовольняти потребу закладу лише за умови, що наявне бюджетне фінансування закладу максимально наближене до нормативного. В іншому випадку, розрахована вартість послуги буде відображати недостатнє бюджетне фінансування, що, в свою чергу, призведе до збитків лікувального закладу, так як, отримана сума коштів є недостатньою для задоволення потреби закладу у коштах на надання медичної послуги на належному рівні якості.

За оцінками різних фахівців дефіцит бюджетного фінансування галузі охорони здоров'я складає від 60% до 80%. Тому, при розрахунку вартості медичної послуги видатковим методом в тариф закладається від 20% до 40% від фактичної потреби закладу в коштах на надання якісної медичної послуги.

Таким чином, більш доцільно враховувати при розрахунках не лише фактичні видатки закладу охорони здоров'я, а також заплановані але не профінансовані за рахунок бюджету нормативні видатки. Такий підхід дозволить визначити істинну вартість медичної послуги, без додаткової потреби у дофінансуванні з інших джерел, у тому числі за рахунок власних коштів пацієнта.

Список використаних джерел

1. Закон № 2168 – Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 р. № 2168-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>.

2. Методика № 1075 – Методика розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування, затверджена постановою КМУ від 27.12.2017 р. № 1075.

ЯЦКЕВИЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н.*

ЦВЯТКОВА ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Вибір стратегії означає обрання засобів, за допомогою яких комунальне підприємство вирішуватиме завдання, що стоять перед ним.

Вибір стратегії і її реалізація становлять основний зміст стратегічного управління. Існує два протилежні погляди щодо розуміння стратегії [2]. Перше базується на наступному процесі. Достатньо точно визначається кінцевий стан, який має бути досягнутий через тривалий проміжок часу. Далі фіксується, що необхідно зробити для того, щоб досягти цього кінцевого стану. Після цього складається план дій з поділом за інтервалами часу (роками і кварталами), реалізація якого повинна привести до досягнення кінцевої, чітко визначеної мети. В основному саме таке розуміння стратегії існувало в системах з централізованою плановою економікою [1]. При такому розумінні стратегія – це конкретний довгостроковий план досягнення конкретної довгострокової мети, а формування стратегії – це знаходження мети і складання довгострокового плану.

Водночас, стратегія – це довгостроковий, якісно визначений напрям розвитку комунального підприємства, що стосується сфери, засобів і форми його діяльності, системи взаємин з органом місцевого самоврядування та усередині комунального підприємства, а також позиції комунального підприємства в навколишньому середовищі, що приводить це підприємство до його цілей.

Прикладом стратегії першого типу може служити довгостроковий план надання певних послуг комунальним підприємством, в якому зафіксовано, скільки і які послуги будуть надані в кожний конкретний проміжок часу і скільки і які послуги будуть надані територіальній громаді за період планування.

Прикладами стратегій другого типу, тобто тих, з якими має справу стратегічне управління, можуть служити такі стратегії: збільшити частку обсягу надання послуг на ринку до певного відсотка, не змінюючи при цьому ціни; розпочати надання певних нових послуг при одночасному скороченні надання інших послуг; проникнути в мережі розподілу, контрольовані конкурентом; здійснити перехід на інші форми організації праці.

Разом із стратегіями в стратегічному управлінні комунальним підприємством важливу роль відіграють правила які, так само як і стратегії, визначають функціонування комунального підприємства, але, на відміну від стратегій, в явному вигляді не мають цільового початку. Вони мають переважно орієнтовний, обмежувальний чи приписуючий характер і створюють атмосферу, в якій здійснюється функціонування.

Підходи до формування стратегії для підприємства принципово залежать від конкретної ситуації, в якій вона перебуває [3]. Зокрема, це стосується того, яким чином керівництво як органу місцевого самоврядування, так і підприємства сприймає різні ринкові можливості, які сильні сторони потенціалу підприємства є намір задіювати, які традиції у сфері стратегічних рішень існують в органі місцевого самоврядування й на підприємстві та ін. Фактично можна сказати, що скільки існує комунальних підприємств, стільки ж існує конкретних стратегій. Проте це ніяк не означає, що неможливо провести якусь типологізацію стратегій управління. Аналіз практики вибору стратегій свідчить, що існують загальні підходи до формулювання стратегії і загальні межі, в які вписуються стратегії.

В найзагальнішому вигляді стратегія – це генеральний напрям дії комунального підприємства, реалізація якого в довгостроковій перспективі повинна привести його до поставленої мети.

У процесі визначення стратегії комунального підприємства керівництво стикається з трьома основними питаннями, пов'язаними із становищем підприємства на ринку [3]: який напрям діяльності припинити; який напрям діяльності продовжити; до якого напрямку діяльності перейти.

При цьому увага концентрується на тому: які послуги комунальне підприємство надає і які послуги не надає за певним спрямуванням; що головне і що менш важливе в діяльності, яку здійснює комунальне підприємство.

Як вважає один із провідних теоретиків і фахівців у сфері стратегічного управління американський учений М.Портер, існує три основні підходи до вироблення стратегії поведінки підприємства на ринку [4], які можуть адаптуватись до умов функціонування комунального підприємства.

Перший підхід пов'язаний із лідерством в мінімізації витрат виробництва.

Другий підхід до вироблення стратегії пов'язаний із спеціалізацією у наданні послуг чи виробництві продукції.

Третій підхід належить до фіксації певного сегмента ринку і концентрації зусиль комунального підприємства на обраному ринковому сегменті.

Процес вибору стратегії включає наступні основні кроки: з'ясування поточної стратегії; проведення аналізу портфеля замовлень; вибір стратегії комунального підприємства і оцінювання обраної стратегії.

З'ясування поточної стратегії дуже важливе, тому що органу місцевого самоврядування не можна ухвалювати рішення з приводу майбутнього, не маючи чіткого уявлення з приводу того, в якому стані перебуває комунальне підприємство і які стратегії воно реалізує. З використанням результатів проведених досліджень органом місцевого самоврядування можуть бути визначені різні схеми з'ясування поточної стратегії діяльності комунального підприємства.

У результаті проведених досліджень визначено сутність стратегії діяльності комунального підприємства та узагальнено підходи до її розуміння. Перший підхід передбачає, що можливі зміни передбачені, всі процеси детерміновані і піддаються повному контролю та управлінню. Другий підхід виключає детермінізм і залишає свободу вибору з урахуванням ситуації, що змінюється. Процес вибору стратегії включає кроки, які передбачають з'ясування поточної стратегії; проведення аналізу попиту споживачів на послуги цього підприємства; вибір нової стратегії та її оцінювання. Перспективним напрямом подальших розвідок можна вважати вивчення особливостей формування підходів до стратегії діяльності комунального підприємства.

Список використаних джерел

1. Саєнко М.Г Стратегія підприємства: навчальний посібник. Тернопіль Економічна думка. 2007. 351 с.
2. Євдокимова Н.М., Батенко Л.П., Верба В.А., Економічне управління підприємством: навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2011. 328с.
3. Школа, І. М., Бутирська, І. В. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Чернівці: Книги XXI, 2010. 312 с.
4. Шерсньова З.Є Стратегічне управління: підручник. К.: КНЕУ, 2004. 699 с.

ШАМИЧ НАТАЛЛЯ СЕРГІЇВНА

магістрантка ОРІДУ НАДУ при Президентові України

«М'ЯКІ МЕТОДИ» У ПАРАДИГМІ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Управління організацією – складний процес, що включає фахівців з різних професійних областей. З розвитком і ускладненням виробничих процесів і наукомістких технологій з'явився клас управлінських завдань, що характеризуються високою початковою невизначеністю. У таких завданнях центральне місце став займати власне процес постановки задачі, зросла роль ОПР, а також роль людини як носія знань і володаря власної системи цінностей і переконань. В ході вирішення подібних складних завдань використовуються поняття «система», «системний підхід», «системний аналіз».

В кінці 1930-х рр. з виникненням теорії відкритих систем Л. фон Берталанфі теорія систем оформилася в самостійну наукову дисципліну. Істотний внесок у становлення системних уявлень на початку ХХ ст. вніс А.А. Богданов у вигляді вчення про тектологію як науку про універсальні типи і закономірності структурної перебудови будь-яких систем. Ідеї, закладені в його вченні, багато в чому передбачили сучасні теорії самоорганізації і загальних систем [1].

Термін «система» застосовується для характеристики досліджуваного або проєктованого об'єкта як цілого (єдиного), складного, який неможливо відразу уявити математичним виразом або зобразити графічно. Застосування поняття системи до об'єкта передбачає його впорядкованість, цілісність, наявність певних закономірностей.

Одним з найбільш конструктивних напрямків системного підходу є системний аналіз, який застосовується в різних сферах діяльності: дослідження та проєктування складних систем, моделювання процесів прийняття рішень в умовах невизначеності, вдосконалення виробничих і організаційних структур і ін.

Вперше термін «системний аналіз» був застосований в 1948 р в роботах корпорації RAND при вирішенні завдань військового управління.

Період максимального впливу цієї течії на управлінські науки припадає на 1950-1970-ті рр. У 1970-х рр. традиційний системний аналіз піддався критиці. Менеджери відзначали нездатність системного аналізу справлятися зі складністю управлінських процесів, з питаннями політики і влади в організаціях, враховувати відмінності в переконаннях, цінностях людей. Також була поставлена під сумнів його корисність для вирішення управлінських завдань в умовах конфліктуючих інтересів.

Застосування в менеджменті математичних моделей системи, що створюються в традиційному системному підході, виявили їх обмеженість при колективному прийнятті рішень або в конфліктних ситуаціях (кілька цілей і відсутність згоди). Ранні системні методології, такі як системний аналіз та системотехніка, названі П. Чекланд «жорсткими» або «жорстке системне мислення» (Hard Systems Thinking), були корисні при дослідженні простих і

структурованих проблем (чітко визначених і узгоджених за цілями), в той час як більшість управлінських проблем мають слабо структурований і важко формалізується характер. Стосовно до управлінських завдань обмеження для жорстких підходів полягає в їх нездатності задовільно справлятися з множинними сприйняттями реальності. Різні зацікавлені сторони мають відмінні думки про систему і свої власні цілі.

Необхідність підтримки процесу прийняття рішень в умовах конфлікту або плюралізму думок сприяла створенню «м'яких» системних методів або «м'якого системного мислення» (Soft Systems Thinking). Істотний внесок в створення і розвиток цього напрямку внесли Р. Акофф [2], В.І. Арнольд, В. Ульріх, П. Чекланд [3, 4], У. Черчмен і інші дослідники. М'яке системне мислення розглядає людину і його сприйняття, переконання, цінності і інтереси в якості основних компонентів системи.

Основне завдання, яке вирішується за допомогою м'якого системного мислення, полягає у виявленні поглядів на світ і системи оцінок, які люди використовують для розуміння і конструювання реальності.

Жорстке системне мислення прагне привнести наукову строгість в рішення проблем управління, і націлене на виробництво об'єктивних результатів, вільних від особистісного аспекту. Жорсткі підходи вимагають об'єктивного опису ситуації в чітких системних термінах (структура – функції, цілі – засоби) таким чином, що можуть бути виявлені суворі закономірності, побудована математична модель і знайдено оптимальне рішення. Цілі системи повинні бути визначені й уточнені до початку процесу аналізу, в той час, як в реальних управлінських ситуаціях установка узгоджених цілей, як правило, становить суть процесу пошуку способів подолання проблемою ситуації.

М'які системні методи відкривають нову перспективу застосування системного мислення в управлінні, особливо на початкових, передпостановчих фазах, де відбувається виявлення, уточнення умов, що створюють проблемну ситуацію, структуризація можливостей її подолання, внаслідок чого особливе значення мають процеси осмислення і інтерпретації інформації. Управлінські завдання такого роду присутні практично на кожному етапі управлінського циклу, але, на нашу думку, м'які методи найбільш потрібні на етапах постановки цілей, виявлення і аналізу відхилень фактичної діяльності від запланованої і прийняття коригувального рішення. Специфіка м'яких методів полягає в тому, що вони не оперують математичними моделями і єдиної об'єктивною реальністю, а спрямовані на виявлення, візуалізацію і пристосування суб'єктивних оцінок індивідів з метою досягнення взаєморозуміння і згоди. На етапі визначення цілей функціонування організації необхідно узгодити доступні ресурси, умови зовнішнього середовища, інтереси зацікавлених сторін. При виявленні і аналізі відхилень поряд з кількісними оцінками відхилень значення мають і суб'єктивні оцінки причин відхилень співробітниками. Далі, при прийнятті коригувальних рішень, крім обліку всіх факторів, що призвели до відхилень, необхідно узгодити інтереси зацікавлених сторін і виробити відповідальність за прийняті рішення та їх реалізацію.

З нашої точки зору, ідея протиставлення м'яких і жорстких методів непродуктивна. Подальший розвиток методів системного мислення бачиться в спільному використанні різних системних методів, що дозволить розширити можливості застосування системної методології в соціально-економічних системах. Основна ідея м'яких методів полягає в тому, що проблеми – це артефакти людських уявлень. З цього випливає, що методи повинні бути здатні виявити конструкти і когнітивні схеми, які люди створюють і використовують для концептуалізації проблемної ситуації.

Список використаних джерел

1. Богданов, А.А. Тектология: (Всеобщая организационная наука): в 2 кн. / А.А. Богданов. – М.: Экономика, 1989. – 304 с., 351 с.
2. Ackoff, R.L. The future of operational research is past / R.L. Ackoff // Journal of the Operational Research Society. – 1979. – 30. – P. 93-104.
3. Checkland, P. Systems Thinking, Systems Practice / P. Checkland. – Chichester: John Wiley & Sons Ltd, 1981. – 331 p.
4. Checkland, P. Soft systems methodology: a thirty year retrospective / P. Checkland // Systems Research and Behavioral Science. – 2000. – Syst. Res. 17. – P. S1-S58.

ЮРІН ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

*студент ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
лікар отоларинголог, 11 міська клінічна лікарня м. Одеса*

МЕДИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Впровадження реформи охорони здоров'я дало зрозуміти, що необхідно впроваджувати зміни у менеджерських підходах керівників медичних закладів, які почали працювати в нових умовах, отримавши нові функції та обов'язки. Тепер, для якісної та належної роботи вони повинні не тільки розвивати свій заклад, але й бути справжніми лідерами та використовувати стратегічне мислення.

На сьогодні в Україні керівниками медичних закладів працюють переважно лікарі, які мають значний досвід та високу кваліфікацію з медичної спеціалізації, проте не мають спеціальної підготовки з питань управління та економіки охорони здоров'я. Наявність спеціальної освіти не є пріоритетною ознакою при призначенні на посаду керівника медичного закладу.

Управління інфраструктурою з метою ефективної організації діяльності надання медичних послуг здійснює менеджер у сфері медичної допомоги. Даний спеціаліст повинен підпорядковувати організаційні структури медичної допомоги завданням виконання замовлення. Також представляти інтереси сфери медичної діяльності

перед замовником інших сфер, наполягаючи на таких обмеженнях параметрів замовлення, які продиктовані закономірностями організації охорони здоров'я [1]

У Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що закладами охорони здоров'я є підприємства, установи та організації, завданням яких є забезпечення різноманітних потреб населення в галузі охорони здоров'я шляхом надання медико-санітарної допомоги, включаючи широкий спектр профілактичних і лікувальних заходів або послуг медичного характеру, а також виконання інших функцій на основі професійної діяльності медичних працівників.

Заклади охорони здоров'я є зареєстрованими та ліцензованими в установленому порядку суб'єкти господарської діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності.

Для всіх організацій притаманні загальні характеристики:

- наявність мети;
- кадри;
- наявність структури [2].

Місія закладу охорони здоров'я виокремлює його з інших закладів цієї галузі, тому має містити інформацію про чим є даний заклад, яким він прагне бути й чим керується в своїй діяльності. Місія впливає на імідж закладу й привертає увагу до нього пацієнтів, їх законних представників, інвесторів, страхових медичних організацій та інших учасників процесу охорони здоров'я.

Велику роль місія чинить на формування етико-деонтологічної культури закладу. Всі співробітники закладу охорони здоров'я мають поділяти головні цінності та принципи, які відображаються в місії.

Мета організації тісно пов'язана з її місією. Існує декілька сфер, в яких організації охорони здоров'я встановлюють свою мету:

- соціальна відповідальність, яка проявляється в поліпшенні громадського здоров'я;
- медичне обслуговування населення;
- потреби та добробут співробітників;
- прибутки організації (для комерційних закладів охорони здоров'я) [2].

Місія не є догмою. Медицина є наукомісткою галуззю, технології розвиваються швидкими темпами, у зв'язку з чим у закладу з'являються нові можливості. В Україні відбувається реформування галузі охорони здоров'я, тому нові нормативно-законодавчі акти можуть теж надавати закладу нові можливості. За таких обставин місія може переглядатися.

Список використаних джерел

1. Баєва О.В. Б 15 Менеджмент у галузі охорони здоров'я: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008— 640 с.
2. Хвсюк М.І., Парфьонова І.І. (ред.) Менеджмент в охороні здоров'я. Частина 1 Підручник. – Харків: Оберіг, 2008. – 358 с.

ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОПІДУ НАДУ при Президентіві України, ORCID: 0000-0002-9247-5972*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЗА РАХУНОК СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН. ПРОБЛЕМИ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ

Актуальними поточними проблемами в управлінні морським господарством є наступні:

- Низький рівень ефективності використання ресурсів та системний дефіцит коштів на утримання існуючих структур та інституцій.
- Не координовані способи використання управлінської інформації;
- Неналежне використання аналітичних можливостей сучасних пошукових систем.
- Дублювання функцій управління процесами використання морських ресурсів;
- Недостатній рівень захисту національного морського простору;
- Загроза втрати керованості у морському господарстві внаслідок прийняття неадекватних управлінських рішень;
- Нераціональне використання потенціалу морського транспортного сервісу.

ПРОПОЗИЦІЇ

- Активізувати взаємодію усіх сегментів використання морських ресурсів (судноплавство, видобуток мінеральних та біологічних ресурсів, морський туризм, тощо);
- Активізувати міжнародну взаємодію із країнами Чорного, Середземного морів, а також із визнаними міжнародними інституціями;
- Підвищити ефективність використання наявних ресурсів за рахунок раціоналізації систем управління ними, у першу чергу за рахунок більш ефективного та повного використання інформації про стан цих ресурсів;
- Підвищення ефективності використання кадрового потенціалу державних морських структур та господарюючих суб'єктів різних форм власності.

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ

ІНСТИТУЦІЙНИЙ – Інтеграція усіх ресурсів в єдину Державну службу морських ресурсів (ДСМР) для забезпечення досліджень стану та контролю використання морських ресурсів (за аналогом формату КОСТ ГАРД) у складі Кабінету Міністрів України. Додаткова пропозиція – створення ТТТ (Технопарки товарного транспортування);

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ – Інтеграція інформаційних ресурсів управління окремими сегментами морського господарства в єдину Морську Геоінформаційну Систему (МГІС);

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ – Впровадження проектного та програмно-цільового підходів до визначення стратегічних цілей, завдань та етапів створення та розвитку ДСМР;

КАДРОВИЙ – Впровадження концепцій повного життєвого циклу та особистої капітальної вартості персоналу ДСМР.

СПРИЯТЛИВІ ФАКТОРИ

- Поточна трансформація урядових структур та можливість проведення змін;

Позитивний досвід спільної морської економічної діяльності України у межах Організації Чорноморського економічного співробітництва, Дунайської Комісії, Міжнародних асоціацій портів та судноплавних компаній, інших міжнародних інституціях морського спрямування;

- Позитивний досвід участі ВМСУ у спільних навчаннях та міжнародних місіях;

- Позитивний досвід співпраці Міністерства інфраструктури із Міжнародними морськими організаціями у межах морських конвенцій;

- Позитивний досвід співпраці громадських організацій України із захисту морського довкілля з міжнародними організаціями та провідними національними подібними організаціями у країнах з розвинутою морською індустрією (Досвід UKRMEPA);

- Позитивний досвід розробки та використання ГІС в морському господарстві України;

- Поява об'єднаних територіальних громад (ОТГ), міських агломерацій (МА) та їхніх альянсів та нові шляхи використання матеріальних та фінансових ресурсів територій;

- Накопичення інноваційного досвіду у супутніх до морського транспорту сферах (агентування суден, експедивання вантажів, страхування транспортних ризиків, тощо).

НОВІ ПІДХОДИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ

Перелічені передумови надають можливість впровадження інноваційних підходів до організації взаємодії морських транспортних комплексів з територіями їхнього розташування. Зараз, у зв'язку із децентралізацією державного управління, створенням на нових економічних засадах Об'єднаних Територіальних Громад (ОТГ) відкрилися можливості більш широкого використання ресурсів ОТГ не тільки для транспортування вантажів, а і для інвестування у розвиток транспортно-комерційного, логістичного потенціалу своїх територій, створення логістично-комерційних технопарків

ОЧІКУВАНІ ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ

- Підвищення ефективності обліку та використання наявних морських ресурсів;

- Підвищення щільності захисту морського простору України;

- Можливість приєднання до сучасного міжнародного досвіду захисту та використання морського простору;

- Можливість застосування сучасного інформаційного обладнання, гармонізованого із міжнародними інформаційними системами морського спрямування, включаючи засоби зв'язку та контролю стану довкілля, інші спеціальні засоби на умовах лізингу, франчайзингу та подібних до них;

- Активізація інвестиційного потенціалу ОТГ для покращення Технологій Товарного Транспортування

ПІДСУМКИ

Ми маємо потребу вдосконалити керування використанням морського потенціалу України та підвищити рівень захисту цього процесу від зовнішніх загроз та внутрішніх недосконалостей і маємо можливість зробити це у запропонований спосіб.

Список використаних джерел

1. Безверхнюк Т.М (Гол.редактор) кол.авт. Іжа М.М.; Васютинська Л.А., Вишневська В.М., Бабова І.К. Левін М.Г., Азарова І.Б., Попов М.П., Шека А.А., Яценко О.В. Розвиток інвестиційного потенціалу рекреаційних зон Одеської області: проектний підхід [колективна монографія]. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. – 275

2. Собкевич О.В, Михайличенко К.М., Шевченко А.В., Русан В.М., Белашов Є.В. К. : НІСД, 2016. – 72 с. – (Сер. «Економіка», вип. 24). ISBN 978-966-554-269-8 Наукове дослідження. Електронна версія: <http://www.niss.gov.ua> Пріоритети державної морської політики у сфері функціонування та розвитку морегосподарського комплексу України: аналіт. Доп

3. Яценко О.В. Міжвідомча інтеграція інформаційних ресурсів. Матеріали науково-практичної конференції «Геоінформаційні технології у територіальному управлінні. 17-18 вересня 2015 року, м. Одеса, с 163-166.

4. Яценко О.В. Використання геоінформаційних систем для управління контейнерним сервісом на річках України. Матеріали науково-практичної конференції Геоінформаційні системи у розвитку України ОНУ «ОНЮА» 30.09.2017 року, Одеса, с 115-118.

5. Яценко О.В. Проект створення мультифункціональної судноплавної компанії на комунальних засадах». Міжнародний науково-практичний семінар «Просторове планування приморських територій: досвід Польщі та України в розвитку курортно-туристичних дестинацій» Одеса, ОРІДУ, 4-7 червня 2018 року.

ЯЦКЕВИЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України; д.е.н., професор*

МАКОВЕЄВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПАРТНЕРСЬКИМИ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ

Партнерські взаємовідносини завжди були частиною людської історії в усіх сферах життя – від приватного до суспільного та від політики до підприємницької діяльності. Проте, в останні роки зростання стратегічних партнерських взаємовідносин прискорилося завдяки перевагам розподілу ризиків та об'єднання ресурсів, конвергенції технологій, деконструкції галузі (від лінійних ланцюжків створення вартості до галузевих мереж створення вартості) та поширення знань у всіх сферах діяльності.

У сучасних умовах перспективною формою розвитку підприємств є формування та розвиток партнерських відносин, які дозволяють підприємствам, під час співпраці, залишатися незалежними та самостійними на період реалізації загальної мети. Водночас, партнерські взаємовідносини сприяють поліпшенню обслуговування користувачів, особливу важливість здобувають і приватні аспекти щодо стандартів обслуговування, пов'язаних з легкістю доступу до зв'язку, швидкістю відповіді тощо.

Партнерські відносини створюються, коли підприємствам необхідно придбати нові можливості в рамках існуючої діяльності при обмежувачих ресурсах. Партнерські відносини можуть приймати форму інвестицій в міноритарній акції, здійснення окремих функцій або нетрадиційних контрактів тощо.

Варто зауважити, що формування та розвиток партнерських взаємовідносин пов'язано з труднощами, які необхідно ефективно вирішувати для забезпечення успіху взаємовідносин, такими як ізоляція власної інформації, обробка додаткових інформаційних потоків, створення адаптивного управління при взаємодії підприємств-партнерів.

Слід зазначити, що однією з найпоширеніших помилок, які здійснюють підприємства при пошуку постанційних партнерів, є розгляді лише декількох варіантів замість того, щоб розглядати всю екосистему партнерства. У результаті процеси пошуку, перевірки і вибору залишаються децентралізованими і спеціальними (за винятком компаній з розвиненими можливостями і історією успішного партнерства).

В цілому, підприємства повинні використовувати різні механізми для пошуку партнерських можливостей, таких як існуючі контактні мережі (постачальники, партнери по обслуговуванню каналів зв'язку тощо), спеціалізовані підприємства, асоціації та конференції.

Основними причинами вибору нееквівалентних партнерів є висока невизначеність на ринку, наявність декількох можливих партнерів (причина полягає в тому, щоб почати втрачати і підтримувати конкуренцію між можливими партнерами), ризик пошкодження існуючих партнерських відносин та висока організаційна придатність.

Одним з ефективних інструментів у пошуку партнера при формуванні стратегічних партнерських взаємовідносин є маркетингові комунікації. Проте зауважимо, що в сучасних умовах маркетингові комунікації використовують для інформування, переконання, нагадування споживачам про їх товар, підтримку його збуту, а також створення позитивного іміджу підприємства [1...6].

Взагалі маркетингові комунікації – це один з основних і складних елементів комплексу маркетингу підприємств [7]. Маркетинговими комунікаціями можна назвати повідомлення і засоби масової інформації, спрямовані на передачу інформації про продукт і встановлення зв'язку з цільовою аудиторією, ринком [8].

Використання маркетингової комунікації варто розглядати як один із напрямів управління процесом пошуку потенційного партнера або просування партнерських взаємовідносин – перед формуванням взаємовідносин з учасником-партнером. Для найбільшої ефективності комунікаційні програми можна розробляти спеціально для кожного виду продукції (послуг).

Метою маркетингових комунікацій із пошуку потенційного партнера є надання різним потенційним партнерам інформації про себе шляхом направлення особливих повідомлень про свої послуги та їх вартість, мету та умови взаємодії, очікувану потенційну синергію від взаємовідносин, ключові показники успіху, викликаючи тим самим інтерес до формування партнерських взаємовідносин. При використанні маркетингової комунікації керівництво підприємства може використовувати такі елементи маркетингових комунікацій, як:

1. Переконання та інформування потенційного партнера. Будь-яке підприємство зацікавлене в тому, щоб якомога швидше донести максимальну кількість інформації до найбільшої кількості потенційних партнерів і переконати їх у тому, що формування партнерських взаємовідносин – саме те, що їм потрібно. Для реалізації даного завдання використовується інформація про переваги від даних взаємовідносин.

2. Мета. Підприємство створює позитивну думку для потенційного партнера про отримання потенційної синергії від взаємодії та формування партнерських взаємовідносин при досягненні спільної мети з обмеженою кількістю ресурсів.

3. Учасники маркетингового процесу. Учасниками маркетингового процесу є працівники підрозділу підприємства по роботі з партнерами.

Система управління партнерськими взаємовідносинами з використанням маркетингових комунікацій формується як процес управління і координації зусиль для досягнення спільної мети та синергетичного ефекту. Функціонування такої системи пов'язане зі станом внутрішнього і зовнішнього її середовищ, тобто вона постійно залежить від інформації, яка надходить ззовні, а також від власних потенційних партнерів про розвиток самої системи, яка складається з таких елементів, як економічна та соціальна.

Варто зазначити, що стратегія маркетингових комунікацій з просування партнерських взаємовідносин повинна складатись з таких етапів як: зрозуміти потенційного партнера визначення синергії від партнерських взаємовідносин, визначення набору маркетингових комунікацій з просування партнерських взаємовідносин, визначення елементів брендингу щодо просування партнерських взаємовідносин, визначення метрики успіху.

Результативним висновком є те, що маркетингові комунікації у пошуку потенційного партнера, дія системи комунікацій – це сукупність елементів, яка безпосередньо пов'язана з цілями, напрямками інформаційних потоків, технологією їх передачі, розробкою комунікаційних стратегій в управлінні партнерськими взаємовідносинами у сфері зв'язку та інформатизації.

Список використаних джерел

1. Бернет Дж. Маркетинговые коммуникации: интегрированный подход; пер. с англ. под ред. С. Г. Божука. СПб.: Питер, 2001. 864 с.
2. Литовченко И.Л. Генезис и эволюция информационной концепции маркетинга: монография. К.: Наукова думка, 2011. 200 с.
3. Литовченко И.Л. Маркетинг в условиях дуальности современного промышленного рынка. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2015. № 1 (10). С. 80-90.
4. Литовченко И.Л. Шкурупская И.А. Оценка синергетического эффекта от применения интегрированных маркетинговых коммуникаций. Экономика Украины, 2015. № 5. С. 29-39.
5. Мелентьева Н. И., Бичун Ю. А. Маркетинговые коммуникации (теоретические и методические основы). СПб.: Изд. СПб ГУЭФ, 2001. 99 с.
6. Брадулов П. О. Засоби маркетингових комунікацій на основі інтернет-маркетингу. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji> (дата звернення: 19.09.2021).
7. Алина Маркетингові комунікації. Види та інструменти маркетингових комунікацій. URL: <https://koloro.ua/ua/blog/brending-i-marketing/marketingovye-kommunikacii-vidy-i-instrumenty-marketingovyh-kommunikacij.html> (дата звернення: 19.09.2021).
8. Окландер М.А., Литовченко І.Л., Ботушан М.І. Маркетингові комунікації промислових підприємств в умовах інформаційної економіки: Монографія. К.: Знання, 2011. 102 с.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
ПАНЕЛЬНІ ДИСКУСІЇ	
ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА РЕІНЖИНІРИНГ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	5
РАКНОМОВА ТЕТЬАНА, KNYAZEVA OLENA TRUST AS A RESOURCE OF SOCIAL REFORMS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	8
КРУПНИК АНДРІЙ ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ І ГРОМАДСЬКОСТІ – ФУНДАМЕНТ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	10
МОЛЧАНОВ ДАНИЛО ЦИФРОВІ АНТИКОРУПЦІЙНІ РЕФОРМИ	15
<u>Дискусійний майданчик № 1</u> МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РЕФОРМ	
БАЙДЮК СЕРГІЙ ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ	21
БУБЕЛА НАТАЛЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ: ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ	22
ВІХТЄВА АРІНА ВЗАЄМОДІЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: ЕТИЧНІ ЗАСАДИ	24
ГОЛИНСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ	25
ГРЕБЕНЮК ЛЕОНІД ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ	26
ГУЛЯНОВИЧ ЮЛІЯ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ	28
ДАВТЯН СТЕПАН ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ НА ПІДСТАВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ	29
ДІДУК АЛІНА РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	31
ДУЛІНА ОКСАНА СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	32
ІЛЬЧЕНКО ІГОР ПРО ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ НА ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ	34
КАРАНФІЛОВА ІРИНА ФІНАНСОВА СКЛАДОВА СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СПЕЦИФІКА ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	36
КОМПАНІЄЦЬ ОКСАНА ОСВІТНЯ РЕФОРМА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	37
КОРОБЧИНСЬКА НАТАЛІЯ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РЕФОРМИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА РІВНІ ГРОМАД	33
ЛЕСИК ОЛЕНА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	40

МАТВІЄНКО ЛЮДМИЛА ОСОБЛИВОСТІ ТРАДИЦІЙНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст	41
МАХНАЧОВА НАТАЛЯ ЗАВДАННЯ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	42
МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА, РОГУЛЬСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЕНЕРГЕТИЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	43
НЕВЕСЕЛИЙ ВЛАДИСЛАВ РОЛЬ МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	44
НЕСТЕРЕНКО НАТАЛЯ ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ВЛАШТУВАННЯ СФЕРИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	46
ПАВЛОВСЬКИЙ РУСЛАН ОСОБЛИВОСТІ НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	47
ПАНЧЕНКО ГАННА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ У СУЧАСНУ СИСТЕМУ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	48
ПЕТРОВА ДАР'Я ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗУМНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	49
ПЕТРУНЬКО НАТАЛІЯ УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ	51
ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ МАЛИХ МІСТ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ	52
ПОПОВ МИКОЛА, АНТОВ ТРИФОН ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	54
СВІЧИНСЬКИЙ ВІТАЛІЙ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	55
СЕМЧЕНКО ОЛЕНА ФОРМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	56
СІТАРСЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ПІД ЧАС КАРАНТИНУ В УКРАЇНІ	58
СОКОЛІК ЛАРИСА ДЕРЖАВА ТА БІЗНЕС: ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	59
СОКОЛОВ АНДРІЙ РОЛЬ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ В МЕХАНІЗМІ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ОРГАНИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	60
СТАВРАТІЙ ЮЛІЯ ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	62
СТАРУЩЕНКО ТЕТЯНА АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	63
ТОДОРОВА ОЛЬГА СТАН РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	64
ТОМАЩУК ЮЛІЯ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	66

ТОМЧУК ЛЮДМИЛА ЦИФРОВІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК СКЛАДОВА ЇХ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ	67
УРАНКОВСЬКА ЛАРИСА ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ	68
ХОМКО ЛАРИСА КОМПЛЕКСНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АТО/ООС: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	70
ХРИСТЕНОК ОЛЕКСАНДР ВРАХУВАННЯ ДОСВІДУ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В ПОДАЛЬШОМУ ВПРОВАДЖЕННЮ РЕФОРМ	71
ШЕЛЕСТЯН НАТАЛІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНА ТА ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНОСТІ АДМІНІСТРАТОРІВ ЦНАП ЯК СКЛАДОВІ ЯКОСТІ ПОСЛУГ	72
CORNEA VALENTINA, SHOBİK VYACHESLAV, BONDAR ANASTASIIA, KOMAROVSKIY IVAN SETTING FOUNDATIONS FOR THE DIGITAL TRANSFORMATION OF THE PUBLIC SECTOR	74
CORNEA VALENTINA THE METROPOLITAN AREA – FASHION TREND OR NECESSITY?	75
STEFANITA ANASTASIA LOCAL AUTONOMY AND REGIONAL DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA, IN THE CONTEXT OF ADMINISTRATIVE REFORM	77
 <u>Дискусійний майданчик № 2</u> РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ	
БЕРЕЗОВСЬКИЙ РУСЛАН ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	79
ВАРЕЩЕНКО ВОЛОДИМИР БАЗОВІ АЛЬТЕРНАТИВИ ТА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	80
ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ ТА КОМПОНЕНТИ ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ	81
ГУК ІРИНА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID – 19 : НОВІ ВИКЛИКИ	82
ЄВСТЮНІНА ЮЛІЯ, ДРАПОГУЗ МИХАЙЛО АСПЕКТИ МОРФОЛОГІЇ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ СИСТЕМ СУСПІЛЬСТВА ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МАЙБУТНІХ КРИЗОВИХ СТАНІВ	84
ЗАРЖИЦЬКИЙ БОГДАН КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ	85
ІЗНА МΥΚΟΛΑ INNOVATIVE DOMINANTS IN THE PROCESS MODELING OF INTERNATIONAL STRATEGIES: BUSINESS STRENGTH MATRIX	86
ІШКОВ ПАВЛО ДОВІРА В ЕКОНОМІЦІ: ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ?	89
КАЛАКУН НАТАЛІЯ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ У СФЕРАХ ОМС ТА ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ. ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕФЕКТІВ	90
КНЯЗЄВА ОЛЕНА РОЗУМІННЯ ДРАЙВЕРІВ ДОВІРИ ДО ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ	92
КОВАЛЕНКО ЛІЛІЯ ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА РОЗРОБКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	93

КРАВЧУК ОЛЬГА МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	94
КУСПЛЯК ГАЛИНА ВСТАНОВЛЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА 2030 РІК	95
МАЛАНЧУК ОКСАНА НАУКОВІ ПОГЛЯДИ ЩОДО ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЯ» ТА ПРИЧИНИ ЇЇ ПОЯВИ В УКРАЇНІ	96
МАТВЄЄНКО ІРИНА ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	98
МЕРКОТАН ОЛЬГА, ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	99
МИРНЕНКО ВАЛЕРІЯ ВПЛИВОВА РОЛЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	100
НЕГУЛЯЄВА ІРИНА ОТРИМАННЯ ЖИТЛА, ЯК ФАКТОР ЗМЕНШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІШЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	101
ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ЧОРНОМОРСЬКИЙ РЕГІОН В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	103
ОЛЄЙНИЧЕНКО АРТЕМ СУТНІСТЬ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	104
ПОВАЖУК ОЛЕНА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕРЕЖЕВОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВРЯДУВАННЯ	104
РОГУЛЬСЬКИЙ ОЛЕГ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	106
РОКУНЕЦЬ-СОРОЧАН ОКСАНА ВПЛИВОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДСЬКИХ РАД ПРИ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	107
РУДИК НАТАЛІЯ ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДЕРЕГУЛЮВАННЯ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	108
ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР ЛЕГІТИМНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	109
ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ КАДРОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	110
DANČO JÁN ECONOMIC CONVERGENCE OF DEVELOPING COUNTRIES	111
DZIURA BORIS NEW WAY OF ECONOMIC AND ECOLOGICAL THINKING AFTER SECOND WORLD WAR. THE ROOTS OF GREEN ECONOMY	113
HARAKAĽOVÁ ĽUBICA CHALLENGES OF COMMON AGRICULTURAL POLICY OF EUROPEAN UNION AFTER 2020	115
KARPENKO LIDIJA REGULATORY MECHANISM OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE REGION: INTERNATIONAL EXPERIENCE	117
KARPENKO LIDIJA, GOROKHOVSKIY MYKYTA DIRECTIONS OF STATE ECONOMIC POLICY IN THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP: INTERNATIONAL ASPECT	119
KARPENKO LIDIJA, BROCKOVÁ KATARÍNA INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE PROCESS MODELLING OF REGIONAL STRATEGIES	121
KUCHARČÍK RUDOLF, SIMONA CHUGURYAN PERUVIAN PRESIDENTIAL ELECTION 2021	123

КУРУЦ МИЛАН, ЗУБРО ТЕТЯНА КОМІТЕТ РЕГІОНІВ ТА ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	125
LIPKOVA LUDMILA, KARPENKO LIDIJA INDICATORS AND STRATEGIC IMPERATIVES OF THE COUNTRY INVESTMENT DEVELOPMENT	127
LIPKOVA LUDMILA GENERAL PRINCIPLES OF BUDGETARY POLICY IN THE COORDINATES OF THE COUNTRY'S FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY	129
NEUPAUEROVÁ MARIANNA REGIONAL RELEVANCE OF THE INTERNATIONAL VISEGRAD FUND REVIEWED	131
RUDENYA KONSTANTIN INTEGRAL ESTIMATION OF BUDGET POLICY IN THE COORDINATES OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY	134
ŠKVRNDA FRANTIŠEK, ONDRIAŠ JURAJ ETHICAL DIMENSIONS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE WORKS OF ARISTOTLE AND ITS CONTEMPORARY RELEVANCE	136
ЗУБРО ТЕТЯНА, КУРУЦ МИЛАН ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ: АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ	139
<u>Дискусійний майданчик № 3</u> РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ	
АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ АНАЛІЗ ПРИЧИН ВІДСУТНОСТІ КОРЕКТНИХ ПРОГНОЗІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНІ	143
БЄЛОШАПКА ТЕТЯНА СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ	144
БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ПРІОРИТЕТИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	145
DAMASCAN ANDREI КРАТКИЙ АНАЛИЗ ИЗМЕНЕНИЙ В РЕЖИМАХ ПОСТАВКАХ ГАЗА ДЛЯ РЕГИОНА РУМЫНИИ, МОЛДОВА, ОДЕССКАЯ ОБЛАСТЬ И ВОЗМОЖНЫХ ПОСЛЕДСТВИЯХ, С УЧЕТОМ РЕГИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЕ	147
ЖУК ПЕТРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	149
ОСАДЧУК СВІТЛАНА ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	151
ПОКРАСОВ МАКСИМ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МИТНОЮ СФЕРОЮ	152
СОКОЛ-МІХЄЄВА МАРИНА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	153
<u>Дискусійний майданчик № 4</u> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ	
АГАДЖАНОВА ІРАДА МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ МЕДИЧНИХ КАДРІВ ПРИ БЕЗПЕРЕРВНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ	155

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	156
БОЙКО ЖАНЕТ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	157
БУТКЕВИЧ АЛІНА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ	159
ВОЛОШЕНЮК АННА ВАЖЛИВІСТЬ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БРЕНДИНГУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	161
ДАНИЛЬЧЕНКО ЛІЛІЯ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	162
ДВОРСЬКИЙ ЄВГЕН КІНООБСЛУГОВУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	163
ДЕМУРА ЮЛІЯ, ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ АТО/ООС	164
ДЕМЧЕНКО СЕРГІЙ, ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ ПАРАДИГМА СУБ'ЄКТНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІКАРІВ	165
ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ УРЯДОВИХ СТРАТЕГІЙ КОМУНІКАЦІЇ В ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВАХ	167
ДРУЖИНІН СЕРГІЙ ЗАКОНОДАВСТВО ДЕРЖАВ СВІТУ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДЯНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА	168
ДУМИНСЬКА СВІТЛАНА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПРОФЕСІЇ В ЕПОХУ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	169
ЗОЗУЛЯ ІГОР ВПЛИВ ІСНУЮЧИХ МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ЗАХИСТ МОРЯКІВ	170
ЗУБ АЛЛА, МАШКІНА ОЛЬГА ГРОМАДСЬКІ БЮДЖЕТИ ЯК МЕХАНІЗМ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ	172
КОСМІНА ОЛЬГА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ	173
КУРНОСЕНКО ЛАРИСА, СУХАРЕНКО ВЛАДИСЛАВ АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ СТАНУ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ САНАТОРНО-КУРОРТНОЇ ГАЛУЗІ	174
ЛЕБІДЬ ОЛЕНА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	175
ЛІТВАК АКИМ КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ПІДГОТОВЦІ КЕРІВНИКІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ	176
ЛУГАЧ ОЛЬГА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ	178
МЕЛЯКОВ АНТОН, ЧЕРНОІВАНЕНКО АЛІНА ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ЖИТТЄВОГО СЕРЕДОВИЩА НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	179
ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ТА СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	181
ПОПОВ СЕРГІЙ, ХОЛОД МАРІЯ ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	182

РОМАНЕНКО ТЕТЯНА, ПЕТРОВ ІГОР СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В СИСТЕМІ НЕМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	183
СОКУР НАТАЛЯ, ЛУКІНА ОЛЬГА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІШЕНЬ ПРИ ВИРОБЛЕНІ ТА ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	184
СУШИЦЬКА ОЛЬГА РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ У ГРОМАДІ	186
ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО СОЦІАЛЬНОГО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ	187
ФАТЄЄВА ОЛЬГА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ УТВОРЕННЯМ БЕЗПЕЧНОГО ЖИТТЄВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МАЛОЛІТНІХ ГРОМАДЯН НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	189
ЮЩУК МАРІЯ ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19	190
ЯРУЛІНА НАТАЛЯ ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «МЕХАНІЗМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»	191
YATSENKO VOLODYMYR, KOMAROVSKYI VIKTOR PRINCIPLES FOR BUILDING AND IMPROVING THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN OTHER COUNTRIES: EXPERIENCE FOR UKRAINE	192
 <u>Дискусійний майданчик № 5</u> ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	
CORNEA SERGIU AN ARGUMENT IN FAVOR OF CHANGING THE PARADIGM OF THE PHENOMENON» STUDY OF TERRITORIAL ORGANIZATION OF PUBLIC POWER IN THE POST-SOVIET STATES	195
FILIPOV INA THE ADMINISTRATIVE DIMENSION OF SOCIAL COHESION AT THE LOCAL LEVEL	196
MANDAJI ELENA THE INFLUENCE OF THE EUROPEAN PROJECTS ON INCREASING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: THE CASE OF QFORTE PROJECT	198
POPOVICI ANGELA, POPOVICI CORNELIU CHALLENGES OF GOVERNMENT QUALITY ASSESSMENT THROUGH PRISM OF GLOBAL GOVERNMENT INDICATORS	199
STEFANACHI BOGDAN GLOBALIZATION, STATE AND FRAGMENTATION (AS DECENTRALIZATION OF POWER)	200
ȚIBULEAC ȘTEFAN THE IMPACT OF THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS ON ENSURING THE NATIONAL INTERESTS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA	202
АЛКСЄЄВА ЯНА ГОЛОВУВАННЯ УКРАЇНИ В «СТРАТЕГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ДУНАЙСЬКОГО РЕГІОНУ»: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	203
ВАСИЛИШЕН СЕРГІЙ РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ГУМАНІТАРНИХ ПРИНЦИПІВ В СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	204
ДЕГТЯРЬОВА ІРИНА РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ МІЖ НАЦІОНАЛЬНИМИ КОНФЕРЕНЦІЯМИ РЕКТОРІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ АКАДЕМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	205

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ	206
КРИВЦОВА ОЛЕНА БОРІТЬБА З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ НА РІВНІ ЄС: НОВІ ІНСТРУМЕНТИ	207
ЛУЦЕНКО АНГЕЛІНА ОГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЄС В УКРАЇНУ	208
МАЙМЕСКУЛ ОЛЕКСАНДР МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ВИБОРЧОГО ПРАВА	209
САКОВИЧ ВАСИЛЬ О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕРНИЗАЦИЕЙ	211
СОКОЛОВСЬКА ОЛЬГА ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ 2021 РОКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ	212
СОНЕЧКО ОЛЬГА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄС ЯК НАСЛІДОК СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	213
УСЕНКО ІННА ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ НЕЗАКОННОГО, НЕЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО ТА НЕРЕГУЛЬОВАНОВОГО РИБАЛЬСТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	214
 <u>Дискусійний майданчик № 6</u> ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	
КУСПЛЯК ІГОР АФАНАСЕНКО ІРИНА ВАЛЕРІЇВНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ	217
ВАЛЬКІВСЬКА ОЛЬГА СИСТЕМА PROZORRO, ЯК ОСНОВНИЙ МАЙДАНЧИК ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ	218
ВЕРЕМЧУК ОЛЬГА ПРОЦЕС ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ	219
ІГНАТЮК ЮЛІЯ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ	220
ІЛЬЧЕНКО ІГОР ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ	221
ІОАННО ІНГА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ – ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	223
КІПІШИНОВА ОЛЬГА, СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	224
КОСТЮКОВА ТЕТЯНА, СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	225
КУЧЕР РУСЛАН ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ, ЯК ЕЛЕМЕНТ УЧАСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ПУБЛІЧНОМУ ЖИТТІ	226
МАЗЕПА ФЕДІР ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	228
МАКАРОВА ОЛЕНА РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МИТНОЮ СПРАВОЮ В УКРАЇНІ	229
МОСКОВКО СЕРГІЙ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ НАБОРІВ ВІДКРИТИХ ПУБЛІЧНИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	231

ОМЕЛЬЧЕНКО ВЛАДИСЛАВ, АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК	232
ОРИШКІНА АЛЬОНА ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ. ПРОБЛЕМИ ТА ОСНОВНІ ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ	234
ПІГАРЄВ ЮРІЙ НАПРЯМИ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ	235
МАТВЕЙЧУК ЛЮДМИЛА, ПОЛЬОВИЙ ПАВЛО ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СВІТОВИХ РЕЙТИНГІВ	237
СТОЛЯРУК ОЛЕКСАНДР ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	238
ХРОМОВА ЮЛІЯ ПРОБЛЕМИ ДОСТУПНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У НАДАННІ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	239
ШОВКОПЛЯС ВІКТОРІЯ ВІДКРИТІ ПУБЛІЧНІ ДАНІ: ВПЛИВ ТА ВИКОРИСТАННЯ	241
ЩЕГЛОВ ДМИТРО ЗАПУСК ПРОЄКТУ ЄМАЛЯТКО ТА РЕЄСТРАЦІЇ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ НОВОНАРОДЖЕНИХ – ПОГЛЯД ОЧИМА ОМС	242
 <u>Дискусійний майданчик № 7</u> ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА	
АЗАРОВА ІРИНА КЕРІВНИКИ ПРОЄКТІВ ТА ПРОГРАМ: ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ В УКРАЇНІ	245
КОЄВА ХРИСТИНА СТВОРЕННЯ ОБСЕРВАТОРІЇ ЯК СУБ'ЄКТУ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ КУРОРТНИХ ТЕРИТОРІЙ	246
НАГУЛЯК АНАСТАСІЯ ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ В СТАРОДАВНЬОМУ ЄГИПТІ	247
ШЕКА ОЛЕКСАНДР ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КУРОРТНИХ ДЕСТИНАЦІЙ: ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД	249
 <u>Дискусійний майданчик № 8</u> РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	
ГАЛЕНКО КАРІНА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ	251
ДАНИЛОВА ВІКТОРІЯ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ В КРАЇНАХ ЄС	252
КЕМАРСКА ТАМАРА PUBLIC SERVANTS LANGUAGE TRAINING. MOTIVATING UNMOTIVATED	254
KOLISNICHENKO NATALIA, MAIEV ANDRII LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES IN AGRARIAN AREA: THE KEY PRINCIPLES OF TEACHING	255
СТЕБЛИНЕНКО ВІКТОР КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ЯК УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ	256

Дискусійний майданчик № 9
ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	259
ВЕРБАНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД	260
ВІНЦЕВСЬКА ОЛЕНА ОСОБЛИВОСТІ ПАТРОНАТНОЇ СЛУЖБИ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	261
ГЛАДУНОВА ОЛЕНА ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ	263
ГУЛІНСЬКА ОКСАНА СУЧАСНА РОЛЬ ЗМІ У ВЗАЄМОДІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ В УКРАЇНІ	264
ДОЛГІХ НАТАЛІЯ СТАН ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ДО ЄС – РЕФОРМУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ТРУДОВИХ НОРМ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ	265
ЖМУД КАТЕРИНА ПРИВАТИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ	267
ІЩУК АНДРІЙ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ У СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	268
КЛИМЕНКО ОЛЕКСАНДР, КЛИМЕНКО АНАСТАСІЯ ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ МІЖКАНЦЯМ МІСЬКИХ ГРОМАД СУБ'ЄКТАМИ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	269
КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ СУЧАСНОГО УСПІШНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ВИГЛЯДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДОКТРИНИ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ, СТРАТЕГІЇ СТІЙКОЇ ТА АКТИВНОЇ ОБОРОНИ, ТАКТИКИ СТІЙКИХ АСИМЕТРИЧНИХ ДІЙ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНУ ЕПОХУ	271
КОЗУЛІН ВОЛОДИМИР, КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ФРАНЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	272
КОСТЕЛЬНИКОВА АНТОНІНА МЕХАНІЗМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СУДОВИХ АДМІНІСТРАЦІЯХ	273
КОТЕЛЕВСЬКА ОЛЬГА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ПРЯМОЇ ТА ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ	275
КУЗ СЕРГІЙ ЛІДЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	276
ЛАВРУСЬ ВАДИМ МЕХАНІЗМИ СТІЙКОСТІ СИСТЕМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДО ДЕСТРУКТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ВПЛИВІВ	277
ЛИХОВІДОВА ІРИНА РЕФОРМУВАННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ – ЗАПОРУКА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	278
ЛУКАШ ТАРАС ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНИХ ГАРАНТІЙ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ	279
МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ – ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	280
МАРУЩАК ОЛЕНА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	281
МІНАКОВ ОЛЕКСАНДР СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ СУДОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ УКРАЇНИ	282

МОСКОВКО СЕРГІЙ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ НАБОРІВ ВІДКРИТИХ ПУБЛІЧНИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	284
ПЛАВНИЦЬКА МАРИНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОКРЕМИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	285
ПРОСКУРОВСЬКИЙ ЮРІЙ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ	286
РОВИНСЬКА КАТЕРИНА, РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ ФОРМИ УЧАСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	288
РОЩІН В'ЯЧЕСЛАВ СУЧАСНИЙ СТАН ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У ВІДСТОЮВАННІ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ	289
СТЕЦЬ ВОЛОДИМИР КІБЕРПРОСТІР ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ	290
ТАРАНЕНКО ЛІДІЯ СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНО ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ	292
ФАЛЬКОВСЬКИЙ АНДРІЙ НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЇЇ ОХОРОНИ: ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ	293
ФІЛІНА ЯНА МІСЦЕ АПАРАТУ СУДУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ УКРАЇНИ	294
ЯЦИНЮК ВАДІМ ПРАВОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДИН ІЗ ДІЄВИХ ЗАСОБІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	285
ПОЛЯКОВА ОЛЬГА АКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН	297
 <u>Дискусійний майданчик № 10</u> СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	
БУТЕНКО ТЕТЯНА, БАБЕНКО ОЛЕКСАНДР ПРИНЦИПИ МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДЕОНТОЛОГІЇ	299
ВАСИЛЕНКО НАДІЯ РЕФОРМА ЗАВЖДИ ПОЧИНАЄТЬСЯ З УПРАВЛІННЯ: СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ	300
ВАСЮТИНСЬКА ЛЮДМИЛА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СІТЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ	301
ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ	302
ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ	303
БУТЕНКО ТЕТЯНА, ГЛАДЧЕНКО АНАСТАСІЯ ІТ СЕРВІС-МЕНЕДЖМЕНТ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	305
ЖУРАВЕЛЬ ОЛЕНА ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПІДТРИМКА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	306
ЯРОМІЧ СВІТЛАНА, КОРИТНЯНСЬКА ЕЛЬВІРА РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА	307
КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ, КОСТЕНКО ІРИНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НОВОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УКЛАДУ	308

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕНЬ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	309
МАКАРОВА ІРИНА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК НЕОБХІДНІ УМОВИ УСПІШНОСТІ БІЗНЕСУ	310
АКИМЕНКО НАТАЛЯ, МАКОВЕЄВА ОЛЕНА СТАНОВЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ДЕРЖАНОГО УПРАВЛІННЯ	312
МЕДЛОВСЬКА НАТАЛІЯ ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	313
МЕЛЬНІЧЕНКО ВАДИМ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ СУЧАСНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	314
ПАСЕНКО НАТАЛІЯ ВІД НОВОГО ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ДО AGILE	315
ЯРОМІЧ СВІТЛАНА, СУЛИМА ЛІЛІЯ МЕТОДИ ПОСИЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ ГРУПИ	316
ТОДОРОВ СЕРГІЙ ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ: ПОШУК ЕФЕКТИВНОГО ФОРМАТУ	318
ФОСТАКОВСЬКИЙ ДМИТРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ У КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	319
ЯЦКЕВИЧ ІННА, ЦВЯТКОВА ВАЛЕНТИНА СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	320
ШАМИЧ НАТАЛІЯ «М'ЯКІ МЕТОДИ» У ПАРАДИГМІ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	321
ЮРІН ОЛЕКСАНДР МЕДИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ	322
ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЗА РАХУНОК СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ	323
ЯЦКЕВИЧ ІННА, МАКОВЕЄВА ОЛЕНА МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПАРТНЕРСЬКИМИ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ	325

Наукове видання

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ, ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

8 жовтня 2021 року

Відповідальний за випуск О. В. Патик

Підписано до друку 11.10.2021.
Формат 70x108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Agiat». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 41,7.
Тираж 100 прим. Зам. № 46/10.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
**Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.**
65062 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 705-97-48
www.oridu.odessa.ua

